CURSUS
THEOLOGICUS
AD
Uſum Tyronum elucubratus, & in quotidianis Prælectionibus

A R.P. DOMINICO VIVA
S.J. SACRÆ THEOLOGIÆ
PROFESSORE

Suis Auditoribus traditus

In Palæſtra Collegii Neapolitani ejuſdem Societatis Cupientibus, atque inſtantibus Theologiæ Candidatis.

IN LUCEM PUBLICAM EDITUS

A D. IGNATIO VIVA
AUCTORIS NEPOTE.

PARS QUARTA
De Fide, Spe, & Charitate.

COLONIÆ AGRIPPINÆ,

Sumptibus WILHELMI METTERNICH, Bibliop.
Sub Signo Gryphi. Anno M.D.CC.XVI.
Cum Permiſſu Superiorum ac Privilegio.

Digitized by Google

Digitized by Google

INDEX QUÆSTIONUM

De Fide, Spe, & Charitate.

DISPUTATIO I.

DE *objecto formali Fidei, ac de ejuſdem Analyſi.* pag. 2.

QUÆSTIO I.

QUodnam *ſit objectum formale Fidei divinæ?* 3

ART. I. *Quid veniat nomine objecti formalis, & quodnam ſit objectum attributionis Fidei?* ibid.

ART. II. *Utrum objectum formale fidei ſit aliquod divinum attributum?* 6

ART. III. *An prima Veritas in cognoſcendo, & dicendo ſit objectum formale fidei?* 10

ART. IV. *Utrum fides Deo promittenti nitatur in ejus Fidelitate, & omnipotentia?* 18

QUÆST. II. *De divina authoritate, quatenus conſtituit objectum formale fidei.* 28

ART. I. *An poſſit Deus infundere Actum, aut Habitum erroris.* 29

ART. II. *An poſſit Deus patrare miraculum in confirmationem falſi?* 40

ART. III. *An poſſit Deus de potentia abſoluta mentiri.* 53

ART. IV. *Num poſſit Deus uti reſtrictione mentali, aut æquivocatione.* 58

ART. V. *An licitus ſit uſus duplicis ſcientiæ communicabilis, & incommunicabilis ad ſigillum cuſtodiendum.* 64

ART. VI. *An liceat etiam uſus locutionis materialis ad ſecretum cuſtodiendum.* 68

QUÆST. III. *De Revelatione divina, quatenus ſpectat ad objectum formale fidei.* 75

ART. I. *Utrum revelatio ingrediatur objectum formale Fidei.* ibid.

ART. II. *Utrum revelatio, & divina authoritas credi poſſint, ac debeant fide divina, quando creditur myſterium.* 83

QUÆST. IV. *De Fidei Analyſi, ſeu de motivo ad aſſerendam exiſtentiam revelationis.* 91

ART. I. *Utrum Fides ultimò reſolvatur in lumen Fidei.* 93

ART. II. *Utrum ſola revelatio poſſit eſſe motivum adæquatum ad aſſerendam exiſtentiam revelationis.* 99

ART. III. *Utrum ad credendam exiſtentiam revelationis poſſit, aut debeat eſſe motivum adæquatum complexum ex revelatione, & authoritate Eccleſiæ.* 110

DISPU-

Digitized by Google

DISPUTATIO II.

DE objecto materiali fidei divinæ, 121

QUÆSTIO I.

UTrum revelabile nondum revelatum poſſit eſſe objectum materiale proximum Fidei divinæ? 122

QUÆST. II. Utrum ſit objectum materiale Fidei concluſio Theologica deducta ex aliqua præmiſſa revelata 125

ART. I. De Concluſione illata ex duabus revelatis. 126

ART. II. De Concluſione illata ex una revelata, & altera metaphyſicè, aut phyſicè certa. 129

ART. III. De Concluſione illata ex una revelata, & altera moraliter evidente. 138

ART. IV. De Concluſione illata ex una de Fide, & altera præmiſſa probabiliter nota. 144

QUÆST. III. An ſit de Fide, Clementem XI. eſſe verum Chriſti Domini Vicarium. 151

DISPUTATIO III.

DE Fidei Actu, ac de prærequiſitis ad illum. 156

QUÆSTIO I.

DE Judicio credibilitatis prævio ad actum Fidei. ibid.

ART. I. An myſteria Fidei ſint evidenter credibilia, & credenda. ibid.

ART. II. Num myſteria noſtræ fidei ſint etiam evidenter vera. 161

ART. III. *Utrum ad actum fidei prærequiratur judicium evidens de credibilitate, & credenditate myſteriorum?* 166

ART. IV. *Utrum Judicium evidens de credibilitate, & credenditate myſteriorum Fidei ſit ſupernaturale.* 172

QUÆST. II. *De pia affectione ad Fidem prævia.* 176

ART. I. *Utrum aſſenſus fidei neceſſariò præſupponat piam voluntatem credendi.* ibid.

ART. II. *An voluntas credendi debeat eſſe ſupernaturalis, & honeſta, tum intrinſecè, tum extrinſecè?* 180

QUÆST. III. *De obſcuritate actus fidei.* 190

ART. I. *Utrum actus fidei divinæ ſtare aut identificari poſſit cum actu ſcientiæ de eodem objecto.* 191

ART. II. *Utrum ſtare poſſit Fides obſcura de myſterio cum evidentia in atteſtante.* 208

QUÆST. IV. *An actus fidei poſſit eſſe formaliter diſcurſivus.* 218

QUÆST. V. *De ſupernaturalitate, & neceſſitate actûs Fidei.* 229

QUÆST. VI. *De veritate, & certitudine actus fidei.* 237

ART. I. *An poſſit actus fidei ſupernaturalis eſſe divinitus falſus.* 238

ART. II. *An certitudo ſubjectiva actus fidei ſit major, quàm in actu ſcientiæ.* 245

ART. III. *An pariter certitudo objectiva major ſit in actu fidei, quàm ſcientiæ.* 259

DISPU-

DISPUTATIO IV.

DE Habitu Fidei infuſo. 264

QUÆSTIO I.

QUodnam ſit ſubjectum fidei habitualis? ibid.

QUÆST. II. Utrum ex frequentatis actibus fidei ſupernaturalis producatur habitus facilitans ſupernaturalis. 270

QUÆST. III. Utrum carens habitu fidei poſſit ſimul diſcredere unum articulum, & alium credere fide ſupernaturali. 275

DISPUTATIO V.

DE Spe. 292

QUÆSTIO I.

DE objecto formali ſpei. 293

QUÆST. II. An poſſit Beatitudo ſperari ab eo, cui facta eſt revelatio ſuæ damnationis. 306

QUÆST. III. Quodnam ſit univerſim objectum materiale ſpei theologicæ. 323

QUÆST. IV. De certitudine actus ſpei. 331

QUÆST. V. De habitu ſpei. 336

DISPUTATIO VI.

DE Charitate. 343

QUÆ-

QUÆSTIO I.

DE objecto formali charitatis. 343

QUÆST. II. *Utrum habitus charitatis influat in actum Amoris præceptum.* 349

ART. I. *Rejiciuntur varii modi ſalvandi influxum charitatis præceptum independenter à ſcientia media.* 351

ART. II. *Rejicitur modus ſalvandi influxum habitus in actum præceptum per recurſum ad ſcientiam mediam.* 353

ART. III. *An ſalvetur libertas actus in inſtanti præcepti per hoc, quod poſt ſcientiam mediam de actu ſub habitu ſuperaddatur pro ſtatu abſoluto præceptum.* 360

ART. IV. *Solvuntur objectiones Adverſariorum.* 367

QUÆST. III. *Num Charitas ſit virtutum omnium præſtantiſſima, etiam in genere phyſico.* 373

QUÆT. IV. *Num Habitus charitatis augeatur per quoſcumque actus etiam habitu remiſſiores.* 377

CURSUS

Digitized by Google

CURSUS THEOLOGICUS

Ad uſum Tyronum elucubratus.

PARS QUARTA,

DE FIDE, SPE, ET CHARITATE.

PROOEMIUM.

POſtquam Theologia cum D. Th. lumine ſuperno acrem aciem intendit in Deum Optimum Maximum, prout in ſe Unum, ac Trinum, eundémque ut primam cauſam contemplata eſt relatè ad Angelos, aliáſque præcipuas creaturas, atque etiam ut ultimum finem humanis actibus, ac vi gratiæ aſſequendum, pergit conſiderare virtutes infuſas tum in communi, tum in particulari, quibus ad illum tendimus; ac primum exordium ducit à Theologalibus, quæ in ipſo Deo tanquam objecto formali ſpecificativo nituntur, ac proinde reliquas naturâ & dignitate ſuperant; videlicet à Fide, Spe, & Charitate, in quibus non ordinem dignitatis attendit, cùm Charitas ſit omnium præſtantiſſima, ſed ordinem, quo eliciuntur; Fides enim fundamentum ſpiritualis ædificii eſt, cujus cacumen Charitas eſt, quâ Cœlum ipſum attingimus. Nobis hoc anno cum tribus hiſce verè gratiis commoran-

Digitized by Google

dum eſt: utinam ſemper cum iis nobis conſuetudo ſit, & quidem arctiſſima. Primò itaque nobis ſeſe offert ſpectanda Fides, quæ lucerna eſt in caliginoſo loco, donec Lucifer oriatur in cordibus noſtris. Examinabimus autem in prima diſputatione ejus objectum formale, nec non fidei reſolutionem in ſua principia intrinſeca, & extrinſeca. In ſecunda Objectum fidei materiale. In tertia fidei actum, ejuſque proprietates, nempe certitudinem, obſcuritatem, ſupernaturalitatem, libertatem, diſcurſivitatem, &c. ac prærequiſita ad illum; cujuſmodi ſunt Judicium de credibilitate myſteriorum, ac pia affectio ad Fidem. In quarta, quæ ſpectant ad Fidei habitum. In quinta agendum de Spe. In ultima de Charitate.

DISPUTATIO I.

De Objecto formali Fidei, ac de ejus Analyſi.

Fides aliquando ſumitur pro re ipſa revelata, juxta illud in Symbolo Divi Athanaſii: ***Hæc eſt Fides Catholica, quam niſi quiſque integram, inviolatámque ſervaverit, procul dubio peribit.*** Aliquando pro credulitate, ac dictamine rationis proponente rem eſſe licitam, aut illicitam; in quo ſenſu dixit Apoſt. ad Rom. 14. ***Quod non eſt ex Fide, peccatum eſt.*** Aliquando etiam pro operatione voluntatis, quæ dicitur fiducia, quâ quis promiſſioni, aut bonitati alterius fidit, ſperans aliquid ab illo ſe accepturum; in quo ſenſu Chriſtus Dominus Petro ab undis metuenti dixit: ***Modica fidei, quare dubitaſti?*** & Jacobi 1. dicitur: ***Poſtulet in fide, nihil haſitans.*** Sumitur etiam pro fidelitate, ut cùm dicimus, ſervare fidem, ſtando promiſſis. Sumitur demum pro habitu, vel actu aſſentiendi, & judicandi rem ità eſſe, quia alter dixit, quæ quidem humana dicitur, ſi hominis, Angelica, ſi

ſi Angeli; Divina, ſi Dei dictis nitatur. Nobis de Fide Theologica juxta hunc ſenſum agendum eſt, quatenus ſcilicet eſt aſſenſus certus, & obſcurus, vel habitus horum actuum elicitivus ob teſtimonium infallibile Dei loquentis. Et in hac prima diſputatione diſcutiemus. Primò, quodnam ſit ejus formale objectum. Secundò, quæ ad divinam auctoritatem ſpectant. Tertiò, quæ ad divinam revelationem. Quartò, quæ ad analyſim, ſeu reſolutionem Fidei in ſua principia, vitato circulo, quæ omnia negotium non leve faceſſunt Theologis, cùm Fides uſquequaq; ſit obſcura

QUÆSTIO I.

Quodnam ſit formale objectum Fidei Divinæ?

EXaminabimus Primò, quid veniat nomine objecti formalis, Secundò, an objectum formale Fidei Divinæ ſit aliquod divinum attributum. Tertiò, an illud ſit prima veritas in cognoſcendo, & dicendo? Quartò, Utrùm in locutionibus promiſſoriis objectum formale Fidei divinæ ſit Dei fidelitas, & Omnipotentia juxta ſententiam Ripaldæ, an verò ſit Dei Sapientia, Veracitas, ac Fidelitas?

ARTICULUS I.

Quid veniat nomine objecti formalis? & quodnam ſit objectum Attributionis Fidei?

I. AD cognoſcendas quidditates actuum, vel habituum, unica via eſt inſpicere objectum, circa quod verſantur: duplex autem eſt objectum, materiale, ſcilicet, & formale; dicitur objectum materiale id, quod immediatè attingitur, non ratione ſui, & per ſe, ſed ratione objecti formalis, ubi ex oppoſito objectum formale eſt id, quod per ſe attingitur ab actu, vel habitu, & ratione cujus attingitur objectum materiale. Sic cùm credimus creationem Mundi factam in tempore, quia DEUS illam revelavit, creatio Mundi dicitur

Digitized by Google

objectum materiale hujus actûs Fidei, Deus verò revelans dicitur objectum formale: Sic etiam quando volumus nummos ad pauperes ſublevandos, nummi ſunt objectum materiale, ſublevatio pauperum formale.

Differt tamen ratio formalis ſub qua ab objecto formali, quia ratio formalis ſub qua eſt illa ratio communis cuilibet objecto alicujus habitûs, vel potentiæ, quæ explicitè non attingitur ab actu; ubi è contra objectum formale attingitur explicitè: Sic ratio colorati, quæ eſt objectum formale potentiæ viſivæ, attingitur quoties v.g. attingitur album; at viſibilitas objecti, quæ eſt ratio formalis, ſub qua videtur album, non attingitur explicitè.

Porro in actu, in quo aliquid affirmatur, vel negatur (& conſequenter in habitu cauſante hujuſmodi actus) diſtinguendum eſt ſubjectum ab objecto materiali. Dicitur ſubjectum id, de quo aliquid prædicatur, ſignificatúrque per modum incomplexi; Dicitur verò objectum tota propoſitio objectiva, ſignificata per modum complexi. Quare in hoc actu fidei: Credo, Deum eſſe Trinum, quia Deus revelavit, ſubjectum hujus actûs dicitur Deus; objectum materiale eſt integra iſta propoſitio; Deus eſt Trinus, objectum formale eſt divina revelatio. Hinc ſubjectum fidei Divinæ univerſim eſt Deus, Chriſtus Deus, Sacramenta, Gratia, Peccata, & omnia ea, de quibus affirmatur aliquod peccatum revelatum; Ità ut hæc omnia collectivè ſumpta ſint ſubjectum adæquatum; ſingula ſint ſubjectum partiale, & inadæquatum. Inter hæc illud dicitur ſubjectum, vel objectum Attributionis, quod eſt inter objecta materialia præcipuum; & relatè ad quod omnia conſiderantur; Sicuti in communiori ſententia dicitur in Logica objectum attributionis eſſe Demonſtratio. His explicatis.

II. Dicò primò: ſubjectum, ſeu objectum attributionis fidei divinæ eſt Deus. Ità communius contra Arriagam, & alios.

Pro-

Digitized by Google

Probatur. Univerſim in ſcientiis illud eſt objectum attributionis, quod conſideratur propter ſe, & in ordine ad quod reliqua conſiderantur ab inventore talis ſcientiæ: ergo pariter in habitu fidei illud eſt objectum attributionis, quod propter ſe creditur, & in ordine ad quod Deus infundens habitum fidei vult, credi reliqua, quæ ſpectant ad eundem habitum: atqui hoc eſt Deus: ergo Deus eſt objectum attributionis fidei divinæ. Minor probatur ex Scripturis, & Patribus: Prima ad Teſſal. primo dicitur: ***Fides, quæ eſt ad Deum***, ubi Auguſt. 11. de Civ. *cap.* 20. dicit: ***Fidei unum, & primum, ac maximum officium eſt, ut in unum Deum credatur.*** Illud autem intereſt inter credere in Deum, credere Deo, & credere Deum, quod credere Deum eſt illum tanquam objectum materiale per fidem attingere; Credere Deo eſt illum attingere per fidem, tanquam objectum formale; Credere in Deum, eſt attingere, tanquam objectum attributionis, in quod ſcilicet reliqua referantur, ipſa enim fides v. g. de cauda canis Tobiæ, (de qua eſt ſermo in Scriptura Tob. 11. ad Deum ipſum refertur, quia confert tanquam pars integralis hiſtoriæ illius declarantis Dei providentiam, & bonitatem; & omnia revelata ſaltem manifeſtant infallibilem Dei veracitatem.

III. Dico ſecundò: Deus non ſub ratione Salvatoris aut Glorificatoris, ut docuit Gregorius, neque quatenus homo, ut docuit Okam, neque quatenus eſt Alpha, & Omega, ut Albertinus, ſed in quantum Deus eſt, ſeu ſecundùm rationem abſolutam Deitatis eſt ſubjectum, & objectum attributionis Fidei. Ità Suar. Valen., & alii communiter.

Probatur etiam ex Scripturis; dicitur enim Jo. 17. *Hæc eſt vita æterna ut cognoſcant te, & quem miſiſti, Jeſum Chriſtum.* Ubi per ly *Te*, ut notant Suar., & Val. indicatur objectum primarium; per ly *Chriſtum* indicatur ſecundarium, quod etiam innuit Apoſt. ad Hebræos

11 dicens: ***Accedentem ad Deum oportet credere, quia eſt*** Quare ſicu viſionis beatæ primarium objectum eſt Deus ut Deus, reliqua verò ſunt objecta ſecundaria; ità pariter Fidei, quæ via eſt ad Viſionem illi in patria ſucceſſuram.

Neque obſtat, quòd Jo. primò dicatur: ***Hæc ſcripta ſunt, ut credatis, & credentes vitam æternam habeatis***; Unde colligit Gregorius, Omnia credenda ad ſalutem hominum ordinari, & conſequenter Deum ut Salvatorem eſſe objectum Fidei primarium. Nam ſalus ipſa noſtra, & cognitio Dei, ut Salvatoris, ſeu Chriſti, ad Dei, ut Dei gloriam ordinatur, & ad altiorem de ipſo cognitionem habendam per fidem: ergo jure merito Deus, ut Deus, dicitur objectum Attributionis fidei.

ARTICULUS II.

Utrùm aliquod divinum Attributum ſit objectum formale Fidei?

IV. CErtum eſt contra Guilielmum de Fide ***tract.*** 2. fidem Theologicam habere de facto ſuum objectum formale, nec attingere objecta materialia ex ſolo imperio extrinſeco voluntatis, & ex affectu obediendi Deo, citra ullum motivum intrinſecum; quare licèt imperativè, & directivè ideo intellectus credat Deo revelanti, quia voluntas imperat hunc aſſenſum, at ratio formalis, cur credatur, non eſt ipſa voluntas credendi, nec præceptum Dei extrinſecum, ſed motivum aliquod ſe tenens ex parte objecti. Sicut enim voluntas non poteſt amare objectum, niſi reluceat in illo ratio formalis amandi, nempe bonitas; ità nec intellectus aſſerere quicquam poteſt, niſi appareat motivum aſſerendi. Neque dicas, laudabilitatem Fidei ſtare in hoc, quòd in Dei obſequium credatur abſque ullo motivo. Hoc enim eſt falſum; Fides namque laudabilis eſt, quia captivat intellectum in obſequium Dei, credendo purè propter dictum obſcurum; Unde requiritur imperium voluntatis, cùm non poſſit intellectus à tali objecto utpote inevidenti determinari.

Hinc

Hinc ſequitur primò, objectum formale Fidei non eſſe dominium Dei obligans nos ad credendum. Patet, quia hujuſmodi motivum poteſt ſolùm eſſe ratio, cur voluntas honeſtè imperet actum Fidei, ſicut & actus aliarum virtutum; non tamen ratio formalis ſuadens objecti veritatem, & alliciens ad credendum, de qua ſolùm hìc quæritur.

Sequitur ſecundò, neque eſſe objectum formale Fidei lumen ipſum, aut habitum Fidei, vel Deum infundentem hujuſmodi lumen. Patet, quia hæc ſe tenent ex parte principii efficientis actum, non ex parte objecti allicientis ad credendum; ſicut potentia intellectiva, & volitiva ſunt cauſa ſuorum actuum, non verò objectum formale illorũ.

V. Dicendum itaque, Objectum formale Fidei divinæ eſſe divinum Attributum, nempe auctoritatem Dei loquentis, ratione cujus non poteſt falli, nec fallere. Ità communiter contra Abajalardum, & alios hæreticos apud Suar. cenſentes, objectum formale Fidei eſſe rationem aliquam creatam.

Probatur primò, quia Scripturæ, & Patres credibilitatem proximam myſteriorum Fidei reducunt ad auctoritatem Dei loquentis, tanquam ad rationem formalem credendi. Matth. 6. dicitur: ***Beatus es Simon Bariona, quia caro, & ſanguis non revelavit tibi, ſed Pater meus.*** Jo. primo: ***Unigenitus, qui eſt in ſinu Patris, ipſe enarravit***, & ſic de aliis innumeris locis.

Probatur ſecundò ratione, quia niſi Fides Theologica niteretur in aliqua perfectione Deo intrinſeca, non differret à virtutibus moralibus; in hoc enim virtutes morales differunt à Theologalibus, quòd motivum formale moralium ſit aliquid creatum, theologalium verò ſit Deus. Præterea in hoc differt ſcientia à Fide, quòd ſcientia, ut loquitur Bern. ſer. de Cœna Domini, ratione & intellectu acquiritur; Fides verò ſolâ dicentis auctoritate ducatur: ergo Fides divina niti debet auctoritati divinæ, atq; adeò habet pro motivo formali divinum aliquod attributum: quod-

nam autem ſit attributum divinum conſtituens divinam auctoritatem? dicemus articulis ſequentibus.

VI. Objic. 1. Poteſt quis credere myſteria revelata propter miracula; ergo propter aliquid extrinſecum Deo; ergo objectum formale Fidei poteſt eſſe ratio aliqua creata. Antecedens probatur ex verbis Chriſti Domini: *Si mihi non vultis credere, propter opera ipſa credite.*

Confirm. Credens Incarnationem propter miracula determinatur ad credendum viſis miraculis, ità ut poſſit dicere; credo Incarnationem, quia confirmata eſt per miracula; ergo ut ſupra.

Reſp. diſt. ant. propter miracula, tanquam propter rationem formalem credendi, *nego*, tanquam propter conditionem impulſivam, & motivum extrinſecum, eo modo, quo quis ob metum naufragii movetur ad actū contritionis habentem pro motivo intrinſeco bonitatem Dei, *conc. ant. & nego conſeq.* Quòd ſi velimus ſupponere, miracula, ſaltem in præſenti providentia, eſſe Dei locutionē, ſeu conteſtationem divinæ mentis; in tali hypotheſi, qui crederet Incarnationem propter miracula, crederet illam propter Dei locutionem, ſeu revelationem, quod nos contendimus.

Ad confirm. Hæc propoſitio: credo Incarnationem, quia confirmata eſt per miracula, poteſt duplicem ſenſum facere per ly *quia*, ſi faciat ſenſum, quòd miracula ſint objectum formale, motivum eſt falſum; ſi faciat ſenſum, quòd ſint conditio applicans rationem formalem motivam, quæ eſt Divina revelatio, eſt verum, ſicut metus naufragii applicat animum ad actum contritionis. Sic ignis dicitur comburere ſtupam, non ſolùm quia habet virtutem comburendi, in quo caſu ly *quia* denotat rationem formalem, ſed etiam quia habet ſtupam approximatam, in quo caſu ly *quia* denotat conditionem applicantē virtutem comburendi, ſeu rationem formalem: dicimus etiam, pauperem comedere cibum, quia ſapidum, & denotatur ratio formalis, comedere quia dives dat, & denotatur applicatio rationis formalis. VI.

VI. OBJIC. 2. Qui credit myſteriis Fidei propter teſtimonium Dei, habet pro motivo revelationem Divinam; ſed revelatio eſt aliquid creatum diſtinctum à Deo, utpote in tempore poſita, & contingens; ergo ratio formalis credendi non eſt prædicatum Deo intrinſecum.

Reſp. Ad revelationem conſtituendam plura concurrere, videlicet primo actus internos Dei loquentis, nempe actum intellectûs, quo Deus cognoſcit objectum, & actum voluntatis, quo vult illum manifeſtare: Secundò complementa horum actuum in ſententia complentium extrinſecè actus Dei liberos: Tertiò ſignum externum eſſentialiter pendens à locutione interna, quo manifeſtatur tam objectum revelatum, quàm actus interni Dei loquentis: quatenus revelatio importat aut connotatum extrinſecum, aut ſignum externum, procul dubio eſt aliquid contingens, & creatum; quatenus verò importat ipſos actus Dei internos identificatos cum ſumma auctoritate, non eſt aliquid creatum, ſed ipſemet Deus informans moraliter revelationem externam, & infallibilitans ipſam; ad eum modum, quo Actus Chriſti Domini meritorius, licèt entitativè ſit opus purè creatum, & finitum humanitatis; tamen ut meritorius: includit intra ſe Verbum ipſum ut formam moralem valorantem ipſum opus. Hoc poſito, dicimus, objectum formale Fidei eſſe id, ratione cujus infallibiliter ſunt vera myſteria revelata; unde movet ad aſſenſum fidei firmiſſimum: atqui myſteria revelata non ſunt infallibiliter vera, nec habetur aſſenſus Fidei firmiſſimus, præcisè ratione revelationis, ſecundùm quod importat aliquid creatum; ſed ratione auctoritatis divinæ informantis ſuam revelationem externam, & infallibilitantis illam, ergo objectum formale Fidei eſt Divina auctoritas moraliter informans ſuam revelationem, quamvis hæc de materiali importet aliquid contingens. In forma: *Diſt. min.* revelatio Divina eſt aliquod creatum, ſecundùm quod eſt objectum formale Fidei, nego;

ſecundum quod eſt complementum extrinſecum actus liberi Divini, aut pendet eſſentialiter à tali actu, *conc. min. & nego Conſequentiam.*

ARTICULUS III.

An Prima veritas in cognoſcendo, & dicendo ſit objectum formale Fidei?

VIII. TRiplex in Deo datur veritas: Prima in eſſendo, & tranſcendentalis, ratione cujus Deus eſt verus Deus diſtinctus à falſis, & conformis cum Idea, quàm de Deo Deus habet: Secunda in cognoſcendo, ratione cujus intellectus Divinus conformatur cum objecto, prout eſt in ſe, ità ut decipi non poſſit: Tertia in dicendo, ratione cujus Divina voluntas conformat ſuam locutionem cum mente, ità ut mentiri, ac decipere non poſſit, Hoc poſito, multiplex eſt ſententia in aſſignando Divino attributo, quòd conſtituat Divinam auctoritatem, ſeu objectum formale Fidei. Prima eſt Aureoli apud Capreolum in 3. *diſt.* 24. qui objectum formale Fidei reponit in Deo, quà Deus eſt, & quatenus eſt prima veritas in eſſendo, Secunda Bonav. in 3. reponentis in ſumma Dei veritate in cognoſcendo, connotando tamen veracitatem. Tertia in veracitate præſupponendo veritatem ſummam in cognoſcendo, ut Gonet. & alii, Quarta communior in completo utriuſque veritatis, in cognoſcendo, & dicendo. Quinta Ripaldæ diſtinguentis inter actus fidei relatè ad locutiones Dei aſſertorias, & relatè ad promiſſorias: relatè ad illas, dicit objectum formale eſſe Sapientiam, & veracitatem, relatè ad iſtas fidelitatem, & Omnipotentiam.

IX. Dico equidem cum D.Th. Ripal. Suar. *diſ.3. ſect.* 3. & aliis communiſſimè, objectum formale fidei univerſim eſſe auctoritatem Dei ſummam conflatam ex utraque veritate in cognoſcendo, & in dicendo; hoc ex

ſapi-

ſapientia, & veracitate dixi *univerſim*, ut præſcindam ab actibus Fidei relatè ad promiſſorias locutiones, & decretorias, de quibus in ſequenti art. nunc ſolùm de actibus Fidei relatè ad locutiones aſſertorias.

PROB. Illud eſt objectum, ſeu motivum formale Fidei, per quod movemur objectivè ad credendum firmiſſimè Deo loquenti; ſed hoc eſt utraque iſta veritas in cognoſcendo, & loquendo; ergo hujuſmodi complexum eſt objectum formale Fidei. *Prob.min.* Idcirco movemur ad credendum firmiſſimè Deo loquenti, quia nec falli, nec fallere poteſt, atqui quod non poſſit falli, habetur à ſumma ſapientia, ſeu veritate in cognoſcendo; quod non poſſit fallere, habetur à ſumma veracitate; ergo ab hoc complexo movemur objectivè ad credendum firmiſſimè teſtimonio Divino.

Confirm. 1. Objectum formale fidei humanæ eſt auctoritas hominis loquentis, conſtituta ex illius ſapientia, & veracitate; ità ut quo magis his vocibus pollet loquens, eo magis ſit dignus fide; ergo pariter Objectum formale Fidei Divinæ eſt auctoritas Dei loquentis conflata ex ſumma ſapientia, & veracitate.

Confirm. 2. Illud attributum eſt Objectum formale Fidei Divinæ, quo præcisè intellecto; & aliis non intellectis, imò etiam per impoſſibile ſublatis, habetur ſufficiens motivum ad aſſenſum Fidei firmiſſimum; ſed hujuſmodi eſt ſumma Sapientia, & veracitas; ergo: Minor prob. poſitâ utraque iſtâ veritate, habetur neceſſaria connexio inter dictum Dei, & rem revelatam; nam ſi cognitio Divina eſt vera, ſeu conformis Objecto, & locutio eſt conformis cognitioni, eo ipſo locutio eſt conformis Objecto; impoſſibile enim eſt, ut duo iſta, nempe locutio Divina, & ejus Objectum ſint conformia uni tertio, videlicet cognitioni Divinæ, & non ſint conformia inter ſe; ergo habetur motivum ſufficiens ad fidem firmiſſimam.

X. OBJ. 2. Pro ſententia Aureol. Deitas quà talis ratione ſui

cum culpa, atque adeò cum mendacio, ſolùm in quantum eſt malum morale; at cum mendacio, quatenus eſt operatio, qua ponuntur verba difformia menti, immediatè, & formaliter opponitur Deus ſolùm ratione veracitatis; hinc ſi per impoſſibile Deus non eſſet ſanctus, ſed eſſet Sapiens, & verax, adhuc moveret ad fidem firmiſſimam; contra verò ſi eſſet ſanctus, ſed careret reliquis attributis, careret quidem omni malo morali, ſed careret etiam potentiâ ad loquendum, atque adeò ad mentiendum; unde mendacium eſſet cum eo incompatibile tum quà malum morale, tum quà locutio difformis menti, eò quòd careret Deus potentiâ ad loquendum.

XI. Objic. 2. Objectum formale fidei eſt illud, in quod ultimò reſolvitur tota ratio fidei noſtræ; ſed hæc ultimò reſolvitur in Deitatem; ergo. *Prob. min.* Ideo enim credimus Deo, quia Deus eſt ſummè ſapiens, & verax; at ſi rurſus quæratur, Cur Deus ſit prima veritas in cognoſcendo & dicendo? Reſpondemus quia Deus eſt Deus, ſeu prima veritas in eſſendo; ergo in Deitatem ultimo reſolvitur tota ratio credendi.

Confir. Si prima veritas in cognoſcendo, & dicendo eſſet objectum formale Fidei, eò quòd complexum utriuſque eſt ſufficiens motivum ad actum fidei firmiſſimum ſequeretur, quòd etiam prima falſitas in cognoſcendo, & dicendo eſſet etiam objectum formale Fidei firmiſſimæ; quandoquidem etiam hæc eſſet ſufficiens motivum ad fidem certiſſimam; ſequela eſt abſurda; ergo: Probatur ſequela: Nam ſi per impoſſibile daretur creatura, quæ ſimul eſſet eſſentialiter errans in cognoſcendo, & mendax in dicendo, ejus dicta eſſent eſſentialiter vera; unde haberetur ſufficiens motivum ad credendum illi aſſenſu firmiſſimo. Nam per errorem in cognoſcendo ejus cognitio eſſet difformis objecto, & per mendacitatem ejus dicta eſſent difformia menti, ſeu cognitioni; ergo per complexum erroris, & mendacitatis ejus dicta eſſent objecto confor-

conformia, ſeu vera; quandoquidem ſicut duæ negationes affirmant, ità iſtæ duæ difformitates ſunt ipſa conformitas cum objecto revelato.

Reſp. Nos hìc inquirere ultimam rationem aſſentiendi non eſſendi. Ultima ratio, cur aſſentiamur Deo loquenti, & cur Deus ſit dignus fide, eſt ejus Sapientia, & Veracitas; ſicut ultima ratio, cur poſſit creare, eſt Omnipotentia; cur parcat, Miſericordia, cur puniat, Juſtitia. Quod autem ideo Deus ſit ſapiens, juſtus, omnipotens, quia eſt Deus, & à ſe, hoc ſpectat ad ultimam rationem eſſendi: Sic ſi quæratur, quænam ſit ratio formalis, & motiva videndi Petrum, dicimus, quia eſt coloratus; quòd ſi iterum quæratur, cur ſit coloratus, & dicamus, quia conſtat ex mixtione primarum qualitatum, hæc poſterior reſponſio non aſſignat rationem ex parte videndi, ſed ex parte eſſendi, quia talis mixtio non pertinet ad objectum formale viſûs, ſed ad cauſam coloris immediatè moventis ad viſionem; ità in caſu. In forma ***nego minorem***, ad probationem ***diſtinguo conſequens***: reſolvitur ultimò in Deitatem, tanquam in rationem eſſendi, ***concedo***; aſſentiendi, ***nego Conſequentiam***.

Ad confirmationem: hujuſmodi prima falſitas repugnat: quòd ſi per impoſſibile daretur aſſenſus nixus ejus dictis, non eſſet propriè fides; tum quia fides eſt virtus nixa perfectioni loquentis, non imperfectioni; unde huic non nili per jocum diceremur credere: tum etiam quia qui non credit loquenti digno fide, irrogat ei injuriam, quia putat in eo deficere Sapientiam, aut veracitatem; huic autem primæ falſitati nulla injuria irrogaretur, ſi non credatur. Et ratio à priori eſt, quia aſſenſus nixus huic primæ falſitati loquenti non niteretur propriè illius dictis, quatenus dicta ſunt voces loquentis digni fide, ſed niteretur in connexione, quam haberent ejus dicta cum re, quæ dicitur, propter errorem, & mendacitatem loquentis. Sic ſi Deus revelet, ſe non concurſurum ad locutio-

Digitized by Google

locutionem Pſyttaci, niſi quando ejus locutio eſt vera; loquente Pſyttaco, aſſentiremur objecto, non tamen crederemus Pſyttaco, quia talis aſſenſus ſolùm niteretur connexioni talis locutionis cum re dicta, poſito illo decreto divino; idem in caſu. In forma *Nego ſequelam*; ad probationem *diſtinguo antecedens*: haberetur motivum ad firmiſſimum aſſenſum erga rem dictam, *concedo*; ad firmiſſimum actum fidei propriè dictæ nixæ perfectioni loquentis, *nego antecedens, & Conſequentiam.*

XII. Objic. 3 Si poſſet prima Veritas in cognoſcendo, & dicendo eſſe objectum formale Fidei, non verò prima veritas in eſſendo, quæ utramque illam veritatem radicat, poterit etiam eſſe Objectum fidei aut ſola prima veritas in cognoſcendo, præſuppoſitâ Veracitate; aut ſolâ veracitas præſuppoſitâ Sapientiâ; ergo vel una tantùm ex iſtis veritatibus eſt objectum formale fidei juxta ſententiam Gonetii, Maſtrii, Bonaventuræ &c. vel omnes tres.

Confirm. Fides nititur auctoritati loquentis; ſed auctoritas non conflatur ex ſola Sapientia, & veracitate, ſed ex dignitate etiam loquentis; ergo. Probatur minor; Nam ſi plebejus notitioſus ſit, & verax, non dicimur illi credere ob ejus auctoritatem, ſicut ſi credamus viro magnæ dignitatis.

Reſp. Nego antecedens; motivum formale Fidei non eſt prima veritas in eſſendo, quia ſi per impoſſibile hæc in Deo deficeret, & remaneret prima veritas in cognoſcendo, & dicendo, adhuc per locum intrinſecum haberetur ſufficiens motivum ad aſſenſum certiſſimum: non poteſt autem dici, quòd alterutra tantùm ex his veritatibus veniat de formali, & altera de connotato, primò, quia non eſt major ratio de una, quàm de altera; ſecundò quia ab utraque ſimul oritur certitudo aſſensûs Fidei; tertiò quia ſic aperiretur via ad defendendum, quòd ſola revelatio Dei externa creata, & contingens ſit objectum formale Fidei, præſuppoſitâ tamen divinâ auctoritate de connotato.

Ad

Ad Confirmationem diſtinguenda eſt duplex auctoritas, altera vulgaris, & radicalis, altera formalis, & teſtificativa; hæc conſiſtit in Sapientia, & Veracitate, illa verò in dignitate perſonæ, in qua ineſt obligatio ſciendi res, & dicendi eas juxta mentem; & ideo homo magnæ dignitatis, etiamſi non ſit magnæ Sapientiæ, & veracitatis, vulgo dicitur eſſe magnæ auctoritatis In forma ***nego minorem***, ad probationem ***Diſtinguo Antecedens***; plebejo non dicimur credere ob ejus auctoritatem vulgarem, ***concedo***; teſtificativam, formalem, ***nego antecedens & conſequentiam.***

XIII. Obj. Ult. Summa Dei Sapientia, & veracitas non eſt ultimum, in quod Fides reſolvitur; ergo &c. ***Antecedens probatur.*** Nam qui credit Incarnationem, quia Deus illam revelavit, credit Deum revelaſſe, quia Eccleſia proponit; ergo propoſitio Eccleſiæ eſt ultimum, in quod Fides reſolvitur; præſertim quia ipſa Dei Sapientia, & veracitas, quæ à Philoſophis demonſtratur, poteſt à Catholico credi, idque quia Eccleſia illam proponit.

Confirm. Quia ſi ſola prima veritas revelans, & non etiam Eccleſiæ propoſitio eſſet objectum formale Fidei, non differret Fides à prophetia, quæ pariter nititur primæ veritati revelanti; unde omnes Fideles eſſent prophetæ.

Reſp. Diſt. antec. Sapientia, & Veracitas Dei loquentis non eſt ultimum; in quod reſolvitur Fides in linea Fidei, & tanquam movens ad actum Fidei; ***nego***, extra lineam fidei, & tanquam applicans motivum fidei, ***concedo antecedens, & nego Conſequentiam.*** Ad probationem: qui credit, Deum revelaſſe Incarnationem, ultimatè reſolvit fidem in auctoritatem Dei revelantis; imò ipſa Sapientia, & Veracitas Dei, & revelatio, ſi fide divinâ credantur, non creduntur propter motivum ab ipſis diſtinctum, quamvis prærequiratur propoſitio Eccleſiæ, tanquam conditio, ut infrà explicabimus; ſicut qui conteri-

Digitized by Google

conteritur ob metum naufragii, habet metum ſolum pro conditione, & motivo extrinſeco applicante motivum intrinſecum, quod eſt Dei bonitas. Et ſanè ſicut Pontifex, antequam aliquid definiat, præmittit conſultationem Theologorum, quin tamen in ea nitatur, cum definit, ſed dicit, quia ſic viſum eſt Spiritui Sancto, & nobis; ità antequam credamus myſterium, debet ab Eccleſia, vel Parocho proponi, ac deinde credimus, non quia Eccleſia propoſuit, ſed quia Deus dixit. Ubi adverte, auctoritatem Eccleſiæ dupliciter ſumi poſſe, & quatenus eſt organum Dei loquentis, ut quando Pontifex loquitur ex Cathedra; & quatenus habet auctoritatem humanam, ut quando Parochus docet Ruſticum Incarnationem: in primo ſenſu auctoritas Eccleſiæ ſub aſſiſtentia Spiritûs Sancti movet formaliter ad aſſenſum fidei, quia eſt ipſa Dei externa revelatio; in ſecundo ſenſu eſt mera conditio ad fidei aſſenſum, qui unicè niti debet Deo loquenti.

Ad confirm. Quamvìs prophetia, & Fides conveniant in hoc, quòd habeant pro Objecto formali primam veritatem revelantem, differunt tamen in multis; primo quantùm ad Objectum formale, quia fides nititur primæ veritati revelanti obſcurè, prophetia verò quà talis, attingere poteſt intuitivè, & clarè primam veritatem revelantem, ut attingebatur à Chriſto Domino: ſecundo quantum ad Objectum materiale, quia prophetia non poteſt reſpicere illud, niſi quatenus futurum, vel abſens; Fides verò poteſt eſſe etiam de Objecto præterito, ut iſta: Chriſtus natus eſt; tertio ex modo attingendi, quia Fides attingit ſuum Objectum regulariter per lumen permanens, prophetia verò per lumen tranſiens.

* * * *
* * *
* *
*

Digitized by Google

ARTICULUS IV.

Utrum Fides Deo promittenti nitatur in ejus Fidelitate, & Omnipotentia, An verò in complexo Sapientiæ, Veracitatis, ac Fidelitatis?

XIV. Ripalda *diſp.* 2. de Fide *num.* 74. ſingulare aliquid videtur commentus circa Objectum formale Fidei: docet enim primò, aſſenſum fidei, quo credimus fore, quæ Deus promiſit, non niti Sapientiâ Dei, nec veracitate [ſi hæc à fidelitate diſtinguatur, ut communiùs Theologi docent, quamvìs in ſacris literis videantur confundi] ſed fidelitate & Omnipotentiâ, quod probat, quia eo ipſo, ac Deus ſummè fidelis, & Omnipotens promittit aliquid facturum, ſecluſâ apprehenſione Sapientiæ, & Veracitatis, poſſumus perſuaderi futurum infallibiliter quod promiſit; Nam ratione fidelitatis perſuademur non defuturam in Deo voluntatem efficacem boni promiſſi; & ratione Omnipotentiæ, voluntatem Dei ſortituram infallibiliter effectum. Docet deinde, aſſenſum fidei, quo credimus fore, quæ Deus decrevit, putà excidium alicujus urbis, habere pro Objecto formali non veracitatem, ſed conſtantiam Dei, & Omnipotentiam, quia ſcilicet, poſitis iſtis attributis, revelatio eſſentialiter connectitur cum effectu futuro. Quid hìc equidem ſentiam, tum contra Ripaldam, tum contra Recentiores, ſequentibus concluſionibus oſtendam.

XV. Dico I. Cum communi contra Ripal. omnes omninò fidei aſſenſus, etiam relatè ad locutiones Dei promiſſorias, & decretorias, niti Sapientiâ, & veracitate Divinâ, tanquam ſuo formali Objecto.

Prob. Præciſis iſtis attributis, non poteſt haberi aſſenſus Fidei firmiſſimus; ergo iſthæc attributa ſunt Objectum formale Fidei. *Probatur Antecedens.* Poſita locutione

tione promiſſoria, niſi conſtet de Sapientia loquentis, poſſumus dubitare, an bene judicaverit promittendo, ſeu an cognoverit aptè ea, quæ promiſit; & niſi conſtet de ejuſdem veracitate, poſſumus dubitare an re verâ voluerit promittere, & ſe obligare, ut dicit, ergo poſſumus dubitare de eventu rei promiſſæ; atque adeò præciſis iis attributis, non poteſt haberi aſſenſus Fidei firmiſſimus de futuritione rei promiſſæ, aut decretæ.

Confirm. Quamvis promittens ſit verax, & habeat animum ſe obligandi, ſi tamen careat ſapientiâ, & ignoret, quid ferat obligatio promittentis, non per hoc res promiſſa erit infallibiliter futura: & eodem modo ſi promittens habeat omnem ſapientiam, & cognoſcat, quid trahat obligatio orta ex promiſſione, non tamen ſit verax, poterit non habere animum promittendi, ac ſe obligandi, ut fatetur; atque adeò nec ponetur infallibiliter res mendaciter promiſſa; ergo alterutro ex his attributis deficiente, corruit firmitas, & infallibilitas Fidei.

XVI. Dico 2. contra Recentiores: Quamvìs ad omnes actus Fidei requiratur ut Objectum formale Sapientia, & Veracitas; at relatè ad locutiones promiſſorias non ſufficit utrumque attributum, ſed requiritur etiam fidelitas, ut poſſit Fide Divinâ credi, fore rem promiſſam: Ex. gr. factâ Abrahæ illa promiſſione: *Multiplicabo ſemen tuum ſicut ſtellas Cœli*, &c hìc aſſenſus Fidei, *Erunt mihi multi Nepotes*, niti debuit etiam Fidelitati Dei promittentis; atque adeò Divina auctoritas, quæ movet ad aſſenſum firmiſſimum de futuritione rei promiſſæ conflatur ex complexo Sapientiæ, Veracitatis, & Fidelitatis.

Prob. 1. Ex Scripturis, in quibus ſermo Dei movens ad fidem promiſſorum ſæpè vocatur *Fidelis ſermo, & omni acceptione dignus*, ut habetur 1. ad Timoth. 1. & ad Hebr. 11. habetur: ***Fide & ipſa Sara ſterilis virtutem in conceptionem ſeminis accepit, etiam præter tempus ætatis; quoniam fidelem credidit eſſe eum,***

qui repromiſerat. Non loquitur autem Apoſtolus de fide, hoc eſt de fiducia, quæ ſpectat ad voluntatem, ſed de fide ſtrictè dicta, ſine qua *Impoſſibile eſt placere Deo*, ut habet in eodem textu.

Prob. 2. Ratione. Illud prædicatum eſt Objectum formale fidei Divinæ, quo poſito habetur aſſenſus omninò certus, & infallibilis, & quo præciſo, vel per impoſſibile ſublato, aſſenſus poteſt eſſe falſus; ſed hujuſmodi eſt etiam Fidelitas relatè ad aſſenſum nixum locutioni promiſſoriæ; ergo etiam fidelitas conſtituit Objectum formale Fidei relatè ad has locutiones. Probatur minor. Poſita in Deo loquente ſummâ Sapientiâ, & veracitate, dum dicit v. gr. ſe promittere gloriam, ſeu velle ſe obligare ad dandam gloriam, ſi eſſet infidelis, poſſet deindè non dare, ergo ſublatâ fidelitate, aſſenſus de futuritione gloriæ poteſt eſſe falſus: *Probatur antecedens.* Bene enim iſta duo cohærent, quòd quis velit ſe obligare ad dandum aliquid, & ſimul nolit deinde illud dare, nec velit ſtare promiſſis: ſic poteſt quis, dum actu vovet caſtitatem, velle votum non obſervare in poſterum, immo poteſt tunc veneream delectationem admittere; & dum quis contrahit matrimonium, & vult ſubire obligationem non cognoſcendi alienam, poteſt ſimul habere iniquam voluntatem cognoſcendi; ergo poteſt ſtare Sapientia, & Veracitas in promittendo cum infidelitate, ità ut non ſit deinde danda res promiſſa. Ratio à priori eſt, quia jus, & res ſunt duo invicem ſeparabilia, cùm in fure ſit res ſine jure, ſeu dominio illius, in domino vero, à quo res ſublata eſt, ſit jus ſine re; ergo bene poteſt ſtare, quòd promittens velit ſe obligare ad dandum alteri jus, quin velit ſtare promiſſis, ſeu quin velit dare rem promiſſam. Quo poſito, actus fidei quo quis credit rem promiſſam dandam eſſe, nixus auctoritati loquentis, debet niti non ſolùm in loquentis Sapientia, & Veracitate, ſed etiam in ejus fidelitate, ratione cujus vult exequi id, ad quod ſe obligat.

Con-

Digitized by Google

Confirm. Sit Creatura infidelis, ſeu nolens expreſsè ſtare promiſſis; ex altera parte ſit ità ſapiens, & verax, ut Deus nolit concurrere ad ejus errorem, aut mendacium; imo det illi notitiam certam omnium futurorum: In tali caſu ſi hæc creatura diceret: Obligo me ad dandum cras centum induceret audientem ad aſſenſum fidei humanæ infallibiliter certum, quod verè velit ſe obligare, ſed non induceret ad aſſenſum fidei infallibiliter certum, quòd cras dabit centum; ad quem tamen aſſenſum fidei humanæ etiam induceret, ſi in illa ſupponeretur etiam fidelitas præter Sapientiam, & Veracitatem; ergo idem dicendum in aſſenſu fidei Divinæ infallibiliter certo.

XVII. Dico ult. contra Ripal. Quamvìs relatè ad locutiones promiſſorias requiratur præter Sapientiam, & veracitatem, etiam fidelitas loquentis, ut habeatur Objectum formale Fidei firmiſſimæ de futuritione rei promiſſæ, non requiritur tamen Omnipotentia.

Prob. In tantùm requireretur Omnipotentia, in quantum loquens poſſet, quatenus Sapiens, ſcire obligationem, quam contrahit promittendo, & poſſibilitatem rei promiſſæ, & quatenus verax habere verùm animum ſe obligandi ad dandam rem promiſſam, & quatenus fidelis permanere in voluntate dandi, quin tamen deinde detur res promiſſa, ex defectu potentiæ ad dandum: ſed hoc non obſtat; ergo non requiritur Omnipotentia. Probatur minor. Eo ipſo, quod promittens gloriam craſtinâ die eſt ſummè ſapiens, & verax, debet ſcire, quod contrahat obligationem dandi gloriam craſtinâ; ſed talis obligatio contrahi non poſſet, niſi eſſet potens ad dandam craſtinâ gloriam; quandoquidem ad impoſſibile nemo tenetur, & nulla datur obligatio: ergo eo ipſo, quod vult obligationem contrahere, & ſcit, ſe illam contrahere, ſcit etiam, ſibi non defore potentiam ad dandam craſtinâ gloriam: aliter vel non eſſet ſapiens, vel non eſſet verax, ſi diceret, Velle ſe obligare; cùm non poſſit

obligationem contrahere ad dandam gloriam, pro quando non poteſt illam dare. Adde, quòd dum Deus promittendo, dicit. Dabo craſtinâ gloriam, implicitè dicit, etiam poſſum craſtinâ dare gloriam, adeóque hujuſmodi potentia infertur potiùs ex locutione promiſſoria Dei, quàm præſupponatur: & eſt potiùs Objectum materiale, quàm formale Fidei; Unde fit, quod licèt Deus non eſſet Omnipotens, adhuc tamen ſi eſt ſummè ſapiens, verax, & Fidelis infallibiliter ponet, atque adeo poterit ponere gloriam promiſſam, quamvìs non poſſet quidquam aliud ponere; & conſequenter aſſenſus Fidei de futuritione gloriæ promiſſæ erit firmiſſimus, & infallibilis, etiam deficiente in Deo per impoſſibile Omnipotentia.

Ex quibus ſequitur contra Ripaldam, quod ſicut in locutionibus aſſertoriis ſufficit pro formali objecto Sapientia, & Veracitas, quin requiratur Omnipotentia; ità in decretoriis nec requiritur conſtantia. Ratio eſt, quia ſicut impoſſibile eſt, quòd ſummè ſapiens, & verax dicat ſe dare, aut obliget ſe ad dandam v. g. gloriam, quin præſupponatur potentia ad dandum; aliter vellet dare quod videt, ſe non poſſe dare, quod repugnat; ità impoſſibile eſt, quòd ſummè Sapiens, & verax decernat ſe daturum cras gloriam, quin præſupponatur conſtantia voluntatis, quia aliter decerneret, ſe daturum cras gloriam, quàm videret cras non poſſe proximè poni; ſi enim videat quod ob inconſtantiã ſit defutura cras voluntas ponendi gloriam, videt pariter, non poſſe proximè cras poni gloriam, cùm non poſſit proximè poni gloria, pro quando non datur voluntas Divina de illa ponenda. Hinc eſt, quòd Deus decernens dare cras gloriam, implicitè dicit, ſe habere & nunc, & cras voluntatem dandi gloriam; unde conſtantia eſt potiùs objectum materiale Fidei, quod creditur, quàm formale, ſeu ratio credendi.

Confirm. Concluſio, & illatio. Si Deus revelet v. gr. ſe movere Cœlos, ideo in communi ſententia aſſenſus fidei

dei, quod Deus moveat cœlos, habet pro formali Objecto ſolùm Sapientiam, & veracitatem, non verò potentiam, & voluntatem movendi cœlos, quia Deus revelando, quod cœlos moveat, implicitè etiam revelat, quod habeat potentiã & voluntatem movendi illos. Unde & potentia, & voluntas eſt potiùs Objectum fidei materiale implicitũ, quàm formale; ergo pariter dum Deus decernit, ſe cras daturum gloriam, quia implicitè etiam revelat, ſe cras habiturum potentiam, & voluntatem dandi gloriam, ideo hæc potentia, & voluntas, ſeu conſtantia eſt potiùs Objectum materiale fidei implicitum, quàm formale. Suppono enim hìc ex dicendis in ſecunda diſputatione, quod ſit Objectum materiale fidei implicitum concluſio Theologica illata ex una præmiſſa de fide, & altera naturaliter cognita: v. gr. eſt Objectum materiale Fidei, quod Chriſtus ſit riſibilis, quia hoc deducitur ex una præmiſſa revelata, quod ſcilicet Chriſtus ſit homo, & altera naturaliter cognita, quod ſcilicet homo ſit riſibilis. Hinc in caſu noſtro, cum ex hac præmiſſà revelata v. g. Deus movet cœlos, vel Deus dabit gloriam, & ex hac alia præmiſſa naturaliter cognita, Quodcumque Deus facit, illud poteſt & vult facere inferatur hæc concluſio theologica quod Deus poſſit, & velit movere cœlos, & quod habebit cras potentiam, & voluntatem dandi gloriam; ſequitur, quod poſitis iis revélationibus, potentia, & voluntas Divina, necnon conſtantia ſint Objectum materiale implicitum Fidei non formale.

Denique ex dictis ſequitur, quòd ſi hæc locutio Divina, Dabo cras gloriam, habeat vim locutionis decretoriæ, aut aſſertoriæ, aſſenſus Fidei de futuritione gloriæ nititur ſolùm Sapientiæ, & veracitati; ſi verò habeat vim locutionis promiſſoriæ, & ejus ſenſus ſit, Promitto tibi gloriam, ſeu Obligo me ex fidelitate ad dandam tibi gloriam aſſenſus Fidei de futuritione gloriæ nititur etiam fidelitati: quod autem ea locutio habere poſſit vim vel de-

Digitized by Google

cretoriæ, vel promiſſoriæ, optimè notavit Cajet. in 1.2.*q.* 88.*art.*1. Sicut autem aſſenſus fidei de futuritione gloriæ promiſſæ nititur fidelitati, ſi Deus obligat ſe ex fidelitate ad dandam gloriam; ità ſi obligaret ſe ex juſtitia ad dandam gloriam, tunc aſſenſus Fidei de futuritione gloriæ niteretur attributo Juſtitiæ Divinæ. Hinc 1. Jo. 1. dicitur: ***Si confiteamur peccata noſtra, fidelis eſt, & juſtus, ut remittat nobis peccata noſtra***; quia ſcilicet promiſit nobis remiſſionem ſub conditione oneroſa, quòd peccata confiteamur, & ideo ex juſtitia tenetur illa remittere, ut dicemus in de Juſtitia, & Jure.

XVIII. OBJIC. 1. Contra primam Concluſionem: poſitâ Divinâ promiſſione de danda gloria, ſi Deus ſit fidelis, & Omnipotens, & per impoſſibile non ſit ſapiens, & verax, adhuc gloria eſt infallibiliter danda; ergo aſſenſus Fidei de futuritione rei promiſſæ nititur ſolùm fidelitati, & Omnipotentiæ, non Sapientiæ, & Veracitati. ***Probatur Antecedens.*** Si Deus ex defectu Sapientiæ exiſtimet ſe promiſiſſe, quamvìs revera non promiſerit, & eodẽ modo ſi ex defectu veracitatis dixerit ſe promiſiſſe, cùm revera non promiſerit, adhuc tenetur ex dictamine ſuæ conſcientiæ exequi promiſſionem; cùm ad id teneatur ex fidelitate: Aliter nemo fidere poſſet verbis ipſius: dubitare enim poſſet; an cognoverit ſuam promiſſionem, & an revera promiſerit; quod repugnat: ergo.

Reſp. nego antecedens. Ad probationem nego, ex dictamine ſuæ conſcientiæ teneri Deum ad ponendam rem promiſſam, ſi ex defectu Sapientiæ, aut veracitatis revera non promiſerit. Quis enim tenetur ſervare v. gr. votum, quod revera non nuncupavit? Neque hinc ſequitur, neminem fidere poſſe dictis Dei, prout eſt in ſe Deus; Sapiens, verax, & fidelis; ſolùm ſequitur, neminem poſſe fidere dictis Dei in hypotheſi, quòd eſſet ſolùm fidelis, & non etiam ſapiens, & verax; Nam ex ſola fidelitate

delitate non teneretur exequi quod apparet promiſiſſe, re tamen verâ non promiſit. Adde, quòd ſi Deus careret Sapientiâ, careret etiam dictamine conſcientiæ, quæ eſt cognitio vera dictans quid hìc, & nunc agendum ſit: Saltem dubitare poſſemus, an in Deo detur hujuſmodi dictamen, immo an poſſet formare dictamen, quòd non teneatur ponere rem promiſſam ob ſupremum ſuum dominium; Unde nunquam ſecuri eſſemus de futuritione rei promiſſæ.

XIX. Objic. 2. ex Ripalda: Divina promiſſio antecedenter ad ſcientiam Dei de futuritione rei promiſſæ, ſe ipſa connectitur cum tali futuritione; ergo independenter à ſcientia, & veracitate Dei habetur motivum ad firmiſſimè aſſerendam rei promiſſæ futuritionem, ſi conſtet, promiſſionem eſſe Dei fidelis, & Omnipotentis, ergo ſola fidelitas, & Omnipotentia, non verò Sapientia, & Veracitas ſunt in hoc caſu objectum formale Fidei.

Reſp. Argumentum probare, quòd Beati intuentes Dei promiſſionem poſſint ex illa inferre evidenter futuritionem rei promiſſæ, independenter à Dei ſapientia, & veracitate, quia Beati intuitivè cognoſcunt, eam promiſſionem connecti eſſentialiter cum rei promiſſæ futuritione, at non probat, quòd nos poſſimus præſtare aſſenſum fidei de futuritione rei promiſſæ independenter à Sapientia, veracitate, & fidelitate Dei promittentis; Si enim hæc prædicata non reluceant in loquente, non habetur motivum ad aſſenſum fidei obſcurum firmiſſimum. In forma ***concеſſo antecedente diſtinguo primum conſequens***, relatè ad beatos, *C.* relatè ad nos, *N. utramq. Conſequent.*

XX. Objic. 3. contra ſecundam Concluſionem: Non poteſt eadem virtus moveri ex multiplici objecto formali, quandoquidem virtutes ex diverſitate objectorum formalium diverſificantur, ergo non poteſt eadem virtus Fidei moveri modò à Sapientia, & veracitate, modò etiam à fidelitate.

Confirm. Promiſſio, ut ſit vera, non ſolùm debet ſignificare voluntatem obligandi ſe ad ponendam rem promiſſam, ſed etiam propoſitum ſervandi promiſſum; ergo ſi Deus promittens apprehendatur ut verax, apprehenditur ut volens ponere rem promiſſam; ergo ſatis eſt veracitas ſine fidelitate ad objectum formale fidei de futuritione rei promiſſæ. Antecedens probatur ex D. Thom. 1.2. *qu.* 88. *art.* 1. ubi docet, veram promiſſionem naſci ex propoſito ſervandi promiſſum, adeo ut ſi careat tali propoſito, ut advertit Cajetanus, ſit partialiter mendax. Et ratio ulterior eſt, quia Deus ſi loquens dicat, Promitto me daturum cras centum, & non dicat aſſertivè ſe daturum centum, actus, quo infallibiliter creditur futuritio rei promiſſæ, erit actus Theologicus illatus ex hac præmiſſa de fide, Deus verè promittit ſe daturum centum, & ex hac naturaliter cognita, quòd Deus ſit fidelis, atque adeo exequatur quod promittit, ergo aſſenſus fidei ſolùm nititur univerſim Sapientiæ, & Veracitati dumtaxat.

Reſp. diſtinguo antecedens. Non poteſt eadem virtus moveri ex multiplici objecto formali, quòd ſit virtuti inadæquatum, & actibus adæquatum, *nego antecedens*, quòd ſit utriſque adæquatum, *concedo antecedens*, *& nego conſequentiam.* Sicut enim eadem charitas poteſt diverſos actus amoris elicere propter bonitatem diverſorum attributorum, v. gr. propter bonitatem Divinæ miſericordiæ, patientiæ. &c. & eadem virtus Fidei aſſentiri diverſis myſteriis propter revelationes diverſas, quia ſcilicet objectum formale charitatis eſt bonitas Dei ut ſic, complectens bonitatem ſingulorum attributorum, & objectum formale fidei eſt revelatio ut ſic, complectens quamcunque revelationem, ità tamen, ut actus in particulari reſpiciat tanquam objectum formale adæquatum hanc bonitatem dumtaxat, & hanc revelationem: eodem modo virtus Fidei habet pro objecto formali auctoritatem Divinam, ut ſic, quæ multiplex Dei attributum complectitur

plectitur

Digitized by Google

plectitur; actus tamen fidei habent pro objecto formali adæquato modò hæc, modò illa attributa, quæ in auctoritate continentur.

Ad confirm. Propoſitum ſervandi promiſſum non ſpectat ad veracitatem, ſed ad fidelitatem promittentis. Nam ſi quis expreſsè dicat, voveo caſtitatem, ſed nolo illam ſervare, certè non mentitur, eſt tamen Deo infidelis. In forma *nego antec. Ad probat.* dico cum Cajetano ibidem, veram promiſſionem naſci non ex propoſito ſervandi rem promiſſam, ſed ex propoſito volendi ſe obligare; Unde qui vovet, & non vult votum ſervare, talis promiſſio facta Deo erit vera promiſſio, & promittens non eſt mendax rigorosè (niſi mendacitas confundatur cum infidelitate) ſed eſt tantùm infidelis, etenim conformat verba menti, quod ſpectat ad Veracitatem, ſed non conformat verba rebus, quod ſpectat ad Fidelitatem.

Ad id quod additur, dico, actum non eſſe Theologicum, ſed eſſe actum rigoroſum fidei, ſi unicè nitatur auctoritati loquentis, & non alteri, extrinſeco motivo. atqui hic actus, erit res promiſſa, unicè nititur auctoritati dicentis, Ego promitto rem craſtinâ dandam; ſi auctoritas conſletur ex Sapientia, Veracitate, & Fidelitate, ut oſtendimus; ergo eſt actus Fidei, & non actus Theologicus: ſicut enim Actus, quo creditur id, quod Deus aſſerit, eſt actus fidei, quamvis inferatur veritas talis objecti, non ſolùm ex veracitate, ſed etiam ex Sapientia loquentis; ità actus, quo creditur futurum id, quod promittitur, eſt actus fidei, quamvis inferatur non ſolùm ex Sapientia, & Veracitate, ſed etiam ex Fidelitate loquentis.

XXI. Objic. ult. Si requiritur Fidelitas pro formali objecto Fidei relatè ad locutiones promiſſorias, requiritur etiam conſtantia relatè ad decretorias; ergo. *Probatur antecedens.* Nam ſi qua diſparitas, maximè quia ſi per impoſſibile Deus eſſet ſapiens, & verax, non tamen fidelis, poſſet verè dicere, quòd ſe obliget promittendo, quin ſimul velit ſatisfacere obligationi: contra verò, etiamſi

non

non eſſet conſtans, non per hoc poſſet videre defuturam cras voluntatem v. gr. delendi Urbem, & nunc verè dicere, quòd velit illam delere craſtinâ: vellet enim deletionem urbis pro quando deleri non poteſt ex defectu Divinæ voluntatis de ea delenda, ſed hæc diſparitas eſt nulla; ergo. *Probatur minor*; Si eſſet inconſtans, poſſet cras mutare voluntatem, & ſic nunc verè dicere, quòd velit cras delere, quamvìs poſtea non ſit deleturus.

Reſp. nego antecedens. Ad probationem nego minorem. Sicut enim Deus prævidens, pro inſtanti A eſſe tenebras; non poteſt ſimul velle lucem pro eodem inſtanti, & eſſet mendax ſi diceret, velle lucem: ità prævidens, quòd cras ſit defutura voluntas delendi urbem ob inconſtantiam voluntatis, atque adeo prævidens, quòd cras ſit futura negatio de deletione urbis, non poteſt nunc velle delere cras urbem, & mendax eſſet, ſi diceret, id decernere, ergo etiam ſi Deus eſſet inconſtans, adhuc infallibiliter erit futura cras deletio urbis ob ſuam ſapientiam, & veracitatem, ſi revelet, ſe cras urbem deleturum.

QUÆSTIO II.

De Divina Auctoritate quatenus conſtituit objectum formale Fidei.

DIximus, auctoritatem Divinam amplecti univerſim ſummam Dei ſapientiam, & veracitatem, ut poſſit in ea niti aſſenſus Fidei firmiſſimus: Examinandum nunc, ut appareat, num firmitas Fidei poſſit aliqua ex parte nutare, Primò, an poſſit Deus infundere actum, aut habitum erroris. Secundò, an poſſit patrare miracula in comprobationem falſi. Tertiò, an etiam poſſit de potentia abſoluta mentiri. Ubi quærendum, an ſit licita reſtrictio mentalis, amphibologia, uſus duplicis ſcientiæ, videlicet communicabilis, & incommunicabilis, & locutio materialis.

AR-

ARTICULUS I.

An poſſit Deus infundere Actum, vel Habitum Erroris,

I. PRima ſententia negat putans, quòd ſicut Divinæ veracitati pugnat tum poſſe mentiri, tum poſſe infundere mendacium, ità Divinæ Sapientiæ pugnet tum poſſe errare, tum poſſe errorem infundere. Ità Suar. *diſp. 6. ſect.* 5. Lumbier *qu. 5. art. 3.* Coninc. Tannerus, Victoria, Torres, & communiter Thomiſtæ, præſertim Bætici, qui teſte Ripal. oppoſitum omnino improbabile, ac temerarium pronuntiant. Secunda ſententia affirmat cum Rip. *diſ.* 4. *ſect.* 4. Vaſq. 1. 2. *diſp.* 186. Lugo *diſp.* 4. *ſect.* 3. Hurtad. & aliis recentioribus communiùs. Imò Vaſquez putat, poſſe aliquando errorem eſſe gratiam per Chriſtum, nempe quando peccator ex errore putans, v. g. ſe mox moriturum, vitat novum peccatum, & confitetur, vel cùm quis putans ex errore, Petrum eſſe pauperem, movetur ad erogandam illi ſtipem ex motivo ſupernaturali.

II. Dico equidem cum ſecunda ſententia, poſſe Deum tum habitum erroris infundere, tum etiam aliquem actum erroris ſpeculativum: v. g. quòd Cœlum ſit lapideum, eſtò non poſſit infundere errorem practicum, v. gr. quòd mendacium ſit licitum, aut in materia Fidei, v. gr. quòd Religio Lutherana ſit vera, propter ſpecialem in iis repugnantiam, quia ſcilicet induceret in peccatum & in interitum.

PROB. Tum ſolutione argumentorum; tum etiam quia error ſpeculativus eſt malum hominis phyſicum; non ſecùs ac mors, febris, non verò morale, ergo non eſt cur Deus non poſſit illum infundere: etenim, ut notat Lugo, Si Deus, cùm ſit immortalis, & impaſſibilis poteſt mortem, & ægritudinem cauſare, poterit etiam, quamvis ſit ſummè ſapiens, cauſare directè errorem; & à fortiori habitum conſimilis erroris. Ne-

Neque dicas, repugnare ſummæ bonitati non ſolùm habere culpam in ſe, ſed etiam velle illam in creaturis, ergò repugnat etiam ſummæ veritati non ſolùm habere errorem in ſe, ſed etiam velle illum in creaturis. Nam ſi paritas teneret, repugnaret etiam Deo immortali, & primæ vitæ velle mortem, & ſummæ Sapientiæ velle directè ignorantiam, quod nemo dixerit. Diſparitas itaque eſt, quia culpa eſt defectus moralis, non phyſicus, ut eſt error, & mors; repugnat autem, quòd ſumma bonitas determinet creaturas ad peccandum, quia hoc indicaret in Deo affectum erga culpam, quod repugnat: contra verò non repugnat, Deum velle directè mortem, errorem, dementiam in creaturis. Breviter: qui amant peccatum, peccant, fiúntque *abominabiles, ſicut ea, quæ dilexerunt*, ut dicitur Oſee 9. at qui amat errorem, aut mortem, non errat, nec moritur; unde poteſt Deus velle, ac infundere errorem aliquem ſpeculativum, aut cauſare mortem, non poteſt tamen velle culpam in Creaturis.

Confirm. ex eodem Lugo, quia Deus verè, & propriè per cauſas ſecundas cauſat in homine errores, ergo poterit etiam illos immediatè, & directè cauſare. *Probatur conſequentia*, quia quod poteſt Deus cauſare per aliud, poteſt ipſe per ſe, niſi effectus ſit eſſentialiter addictus alicui cauſæ ſecundæ; hinc peccatum, quod non poteſt Deus cauſare immediatè, nec poteſt per cauſas ſecundas cauſare, determinando illas ad peccatum; at errores multi cauſantur independenter à libera determinatione creaturæ ex ſolo concurſu cauſarum ſecundarum neceſſariarum, atque adeo ex determinatione ipſius Dei, qui eſt natura naturans; ergo non eſt, cur non poſſint immediatè à Deo cauſari, ſicut cauſari poteſt & inſania, & cæcitas, & mors.

III. Ex quibus ſequitur, nec repugnare, quòd Deus infundat non ſolùm habitum erroris, verùm etiam habitum vitioſum, ſicut non repugnat, quòd de facto Deus det ho-

homini appetitum ſenſitivum, & tentationes, quibus ad peccatum inclinatur; etenim non dat iſta Deus ex animo, ut peccatum inducatur, ſed ut vincatur mala inclinatio, & quò major eſt pugna, eò major ſit triumphus, & meritum.

IV. OBJIC. 1. Si Deus poſſet infundere actum erroris, poſſet mentiri; ſequela non admittitur, ergo, &c. *Prob. ſequela.* Mentiri nihil aliud eſt, quàm loqui falſum, & contra mentem ire, ſeu ponere ſignum manifeſtativum objecti aliter ac eſt in mente; atqui Deus infundendo cognitionem erroneam, v. gr. quòd Cœlum ſit lapideum, poneret ſignum manifeſtativum objecti aliter ac eſt in mente Divina, ergo mentiretur.

Confirm. 1. Deus non aliter nobiſcum loquitur, quàm imprimendo verba ſignificativa rerum, quæ vult manifeſtare, atqui ipſa cognitio erronea eſt verbum ſignificativum rei, quam Deus vellet manifeſtare; ergo Deus imprimendo cognitionem erroneam loqueretur falſum.

Confirm. 2. Quæcumque homines loquuntur, Deo inſpirante, ac ſuggerente, Deus ipſe dicitur loqui, juxta illud Matth. 10. ***Dabitur vobis in illa hora quid loquamini, non enim vos eſtis, qui loquimini; ſed Spiritus Patris veſtri, qui loquitur in vobis;*** ergo à fortiori Deus loquitur, quæ cognoſcimus cognitione à Deo nobis infuſa.

Reſp. Argumentum probare nimis. Probat enim, omnes cognitiones veras à Deo immediatè infuſas eſſe Dei locutiones, atque adeo objectum formale Fidei; quod, ut advertit Ripalda, nemo Theologorum admiſerit. Ad ſolutionem directam, recolenda quæ diximus, cùm de locutione Angelorum, videlicet locutionem formaliter conſiſtere in actu intellectûs loquentis ordinante liberè proprium conceptum de objecto ad audientem. Quo poſito, vel immediatè, vel per verbum, ſeu ſignum externum pendens à tali libera ordinatione, cauſatur in mente audientis cognitio tum objecti, tum conceptûs loquentis.

Ubi

Ubi notavimus, actum intellectûs ordinantem, ſeu dirigentem eſſe formaliter locutionem (quia locutio eſt explicatio mentis, & ideo Verbum Æternum procedit ab intellectu, non à voluntate notionali Patris) actum verò liberum voluntatis eſſe conditionem prærequiſitam; ſicut enim actus imperii ex Angelico 1. 2. *qu.* 17. *art.* 1. eſt actus intellectûs, præſuppoſito actu voluntatis, ità pariter locutio, ſeu verbum internum. Nam, ut Auguſtinus *lib.* 15. *de Trin.* habet; *Locutio eſt verbum de ore cordis prodiens.* Hinc fit, Deum non loqui per hoc præcisè, quòd infundat actum erroris; ſed ſolùm loqui, quando habet cognitionem ordinantem ad audientem proprium conceptum de objecto, quâ poſitâ, cauſetur vel immediatè vel medio ſigno, ſeu verbo externo in mente audientis cognitio non objecti ſolùm, ſed objecti, prout eſt in mente Dei loquentis. Unde ſi actum erroris infundat, quin talis actus repræſentet objectum, quatenus eſt in mente Divina, Deus non loquitur, atque adeo non mentitur.

In forma *nego ſequelam. Ad probationem diſtinguo majorem:* loqui falſum eſt ponere ſignum manifeſtativum objecti ſecundùm ſe ſpectati, aliter tamen, ac eſt in mente loquentis, *nego*; objecti prout eſt in mente loquentis, ſeu manifeſtativum objecti ſimul, & mentis loquentis, ità ut aliter ſit in mente, *concedo majorem, & diſtinctâ pariter minore, nego conſequentiam.*

Ad 1. confirmationem patet reſponſio: Deus non loquitur nobiſcum præcisè imprimendo ſigna manifeſtativa alicujus objecti ſecundùm ſe ſpectati, ſed objecti prout eſt in mente ſua, ſeu objecti ſimul, & mentis Divinæ, quod fit vel infundendo immediatè cognitionem repræſentantem utrumque, vel ponendo ſignum aliquod externum, quod eſſentialiter pendeat à Deo, ut intellectivo, ſeu à Deo prout habente talem cognitionem ordinativam objecti ad audientem, in qua formaliter conſiſtit locutio activa, quo ſigno, ſeu verbo externo poſito, cauſetur cognitio

gnitio objecti prout eſt in mente Dei, quæ pariter eſſentialiter pendeat à tali ſigno externo, eo pacto, quo actus vitalis v. gr. dicitur eſſentialiter pendere à principio vitæ, & modus à ſuo ſubjecto. Quare ſicut Viſio beata non ſolùm pendet efficienter ab Omnipotentia, ſed etiam ſpeciali modo ab eſſentia Divina, tanquam ab objecto, ità cognitio vel ſpecies impreſſa, vel aliud ſignum manifeſtativum Divinæ mentis debet pendere non ſolùm à Deo ut Omnipotente, ſed etiam ut intellectivo, ſeu habente cognitionem illam directivam objecti ad audientem, in qua formaliter conſiſtit locutio interna activa Divina.

Ad ſecundam. Quoties illa, quæ ſuggerente Deo homines loquuntur, eſſentialiter pendent à Deo ut intellectivo, modo explicato, tunc Deus propriè loquitur per verba hominum, & ſic locutus eſt per ora Prophetarum: Si verò careant tali dependentiâ, tunc Deus loquitur impropriè, ſicut enim Deus dicitur impropriè noſtra patientia, noſtra ſpes, quia ſcilicet facit nos ſuâ gratiâ patientes, ſperantes, &c. ità dicitur loqui in nobis impropriè per hoc, quòd faciat nos loqui.

Neque dicas, quòd deberet etiam Deus dici errare in nobis, ſi faceret nos errare. Nam ſicut non dicitur Deus ignorare, mori, inſanire in nobis, ità nec errare, quia hæc non conferuntur nobis per ſe ex auxilio gratiæ, ſed ut plurimum in pœnam: eſto aliquando conferantur ad augendum meritum, ut ægritudines, tentationes, &c. ità & errores: Propterea Aug. in Enchiridio *cap.* 17. dixit: *Nonnullis errare profuit, ſed in via pedum, non in via morum: ità ut cognitis inſidiis, gratulemur erràſſe atque inde gratias Deo agamus*: & deinde addit: *Eſt & error bonus, qui non ſolùm nihil obſit, ſed etiam proſit aliquid.*

V. OBJIC. 2. Si poſſet Deus aliquem errorem directum infundere v. gr. quòd Cœlum ſit lapideum, poſſet etiam hunc alium errorem reflexum infundere, quòd

ſcilicet Deus id ipſum revelaverit, ſeu quòd ſit de mente Dei Cœlum eſſe lapideum; hoc poſito nutaret noſtra fides, quia poſſemus dubitare, num de facto Deus hunc errorem reflexum nobis infuderit, quòd ſcilicet revelaverit myſteria ſupernaturalia, ergo nequit ullum errorem infundere. Sequela probatur; Nam ſi Deus hunc alium errorem reflexum infunderet,non mentiretur, poſito,quòd non loquatur per infuſionem erroris; ergo cohærenter deberet poſſe illum infundere.

Confirm. Quia poſſet dubitari, an de facto Deus infuderit Prophetis hunc actum falſum, quòd ſcilicet Deus ſit locutus; unde dubitare poſſemus de veritate eorum, quæ per prophetas à Deo dicuntur revelata.

Reſp. 1. cum Ripalda, *diſtinguo ſequelam*: Si ex infuſione erroris reflexi ſequatur ſpeciale inconveniens,quòd ſcilicet non haberetur diſcerniculum veræ locutionis Divinæ à falſa, *nego*; ſi non ſequatur, *concedo ſequelam*, *& nego minorem*, quòd ſcilicet hinc nutaret fides. Ad probationem majoris, concedo, quòd Deus non mentiretur infundendo illum errorem reflexum, ſed ſequeretur aliud inconveniens, quòd ſcilicet non poſſet diſcerni vera locutio Divina à falſa:Sicuti ſi infunderet errorem practicum, v. g. quòd mendacium ſit licitum, Deus non mentiretur, ſed induceret in peccatum, quod repugnat. Poteſt itaque aliunde repugnare infuſio illius erroris reflexi,ſicut aliunde repugnat infuſio erroris practici, v. gr. quòd uſura jure naturæ ſit licita, quamvìs per infuſionem horum errorum Deus non mentiretur.

Reſp. 2. cum Lugo, abſolutè, *concedo ſequelam, & nego* hinc ſequi, quòd Fides nutaret,nam primò eſto poſſit Deus errorem reflexum infundere in materia ſpeculativa, v. g. quòd Cœlum ſit lapideum, non debet poſſe in materia practica, aut Fidei. Deinde quæ docet Fides, innoteſcunt nobis per veram Dei locutionem, atque adeo per cognitiones eſſentialiter dependentes à DEO ut loquen-

quente, infuſas in mente Prophetarum, qui Dei locutiones nobis manifeſtârunt.

Quòd ſi quæras, Unde innoteſcit, cognitiones infuſas in mente Prophetarum eſſe veras locutiones Dei, & non cognitiones erroneas de Dei cognitione; Reſpondeo cum diſtinctione; Si quæras, Unde id innoteſcat Prophetis, dico innoteſcere, quia evidenter attingebant Dei locutionem, & dependentiam eſſentialem ſuæ cognitionis, ſeu auditionis à Deo loquente: ſicut enim qui vigilat, cognoſcit experimentaliter ſe vigilare, & non putare, quòd vigilet, ut accidit dormienti: ità Propheta experimentaliter cognoſcit, Deum loqui, & non putare, quòd Deus loquatur: Sic dicimus in Logica contra Scepticos, dari revera ſcientias, & non putare tantùm nos ſcire. Sin verò quæras, Unde innoteſcat nobis, quòd verè Deus Prophetis locutus ſit? Dico, ad hanc interrogationem reſpondendum etiam eſſe ab Adverſariis; cùm etiam in ſententia adverſariorum, poſſit Parochus dicere ruſticis, Deum revelâſſe Incarnationem Spiritûs Sancti; atque adeo in utraque ſententia dari debet diſcerniculum veræ à falſa revelatione, idque tum relatè ad totam Eccleſiam, tum relatè ad ruſticos. Quare communis reſponſio eſt, quòd id innoteſcat per ſigna, ac notas omnes credibilitatis noſtræ Fidei, vi quarum prudenter imperamus aſſenſum firmiſſimum de exiſtentia revelationis. Et per hæc patet ad confirmationem.

VI. OBJIC. 3. ex Lumbier. Si poſſet Deus eſſe cauſa per ſe erroris, diceretur moralis deceptor, & impoſtor, quod non minùs dedecet Deum, quàm eſſe mendacem; ergo non poteſt errorem infundere. *Probatur antecedens.* Is dicitur moralis deceptor, qui vel mentitur, vel ſuis factis, aut nutibus inducit alios ad credendum, tanquam verum, quod eſt falſum; atqui error à Deo infuſus eſſet hujuſmodi ſignum, ergo Deus eſſet moralis deceptor.

Confirm. 1. Dedecet Deum eſſe mendacem, præciſè

quia omnium ſenſu, & naturæ ductu cenſetur probro dignus qui mentitur; ſed etiam cenſetur probro dignus, qui de induſtriâ decipit; ergo utrumque fert imperfectionem moralem indignam Deo; atque adeo ſicut repugnat Deum mentiri, ità infundere actum erroris, ac de induſtria decipere.

Confirm. 2. Si poſſet Deus aliquod mendacium proferre in re ſpeculativa, poſſet etiam in re practica, & in quacumque materia; Unde ſimpliciter non eſſet fide certiſſimâ dignus; ergo ſi poſſet infundere errorem ſpeculativum, poſſet etiam practicum; Nam ſi non dedecet Deum decipere in una materia, eò quòd ſit Dominus creaturæ, in quacumque materia poterit decipere.

Reſp. Nomine moralis impoſtoris venire ſolùm, qui eſt mendax, ſeu qui utitur ſignis per ſe inſtitutis ad manifeſtandam mentem, ut ſuadeat falſum; non verò qui utitur aliis ſignis non locutoriis, ſeu non inſtitutis ad mentem manifeſtandam. Error autem à Deo infuſus non eſt ſignum locutorium, nec Dei locutio; ergo Deus infundendo errorem non eſſet moralis deceptor, ſeu impoſtor, ſed ſolùm eſſet phyſicè deceptor, ſeu cauſans deceptionem ſolùm phyſicè, non moraliter.

Ad primam confirm. Eſt probro dignus, qui mentitur, quia eo ipſo non eſt fide dignus in ſuis dictis, at qui infligit directè alteri malum phyſicum, v. g. mortem, aut errorem ſpeculativum, tunc eſt probro dignus, quando tenetur ab eo abſtinere, & non abſtinet; Sicut tenetur creatura non occidere, niſi fortè ſit miniſter juſtitiæ, nec decipere etiam citra mendacium; niſi ſubſit rationalis cauſa. Deus tamen omnium Dominus, ſicut poteſt cum laude occidere etiam innocentem ob fines ſuos, ità poteſt directè aliquem decipere, quin ſit dignus probro, ſed potiùs laude, dummodo non mentiatur.

Ad ſecundam *concedo antecedens, nego conſequentiam.* Si poſſet Deus aliquod mendacium ſpeculativum pro-

Digitized by Google

proferre, eo ipſo non eſſet ſummè dignus fide in omnibus. & ideo non eſſet Deus; Unde poſſet in quacumque materia mentiri; At ſi poſſit directè decipere in materia ſpeculativa, non ſequitur, quòd poſſit etiam in practica, quia non ſpectat ad cumulum omnis perfectionis, nempe Deũ non poſſe malum phyſicum infligere creaturæ; ſpectat autem non poſſe creaturam inducere in malum morale.

VII. Objic. ult. Divinæ bonitati, ac veracitati repugnat tum mentiri verbis, tum etiam decipere factis, quod eſt quoddam genus mendacii; ergo non poteſt Deus errorem infundere, quamvìs hujuſmodi infuſio non ſit ſtrictè mendacium. Antecedens probatur primò auctoritate Chryſoſtomi, qui *homil.* 1. in Symbolum. hæc habet: *Aliqua Deus non poteſt, videlicet fallere, falli, mentiri.* Ubi ly *fallere* non poteſt intelligi de deceptione, quæ fit interpoſitâ auctoritate locutoria, aliter fruſtra ſuperadderet ly *mentiri*. Secundò ex ſenſu communi, quia eodem modo exiſtimatur dignus probro, & ignominiâ, qui eſt mendax, ac qui de induſtria decipit, ac ſeducit, etiamſi non mentiatur; Unde Chriſtus Dominus pro magnâ ignominia vocabatur à Judæis Seductor. Tertiò, quia D. Th. *qu.* 111. *art.* 1. ſimulationem, & hypocriſim dicit eſſe mendacium quoddam, quod factis, non verbis præſtatur. Quartò, quia ideo præcisè mendacium eſt malum, quia in deceptionem inducit, ergo ſi quis ſuo facto in deceptionem per ſe inducat, perinde eſt malus moraliter, ac ſi mentiatur.

Confirm. Quia error eſt malum poſitivum naturæ rationalis, quà talis; Deus autem nequit inferre malum naturæ rationali quà tali, quia ſic poſſet intendere peccatũ, erg.

Reſp. nego antecedens. Ad primam probationem Chryſoſtomus dicit, repugnare Deo non ſolùm mentiri, ſed etiam fallere, infundendo ſcilicet errorem practicum, v. gr. quòd mendacium ſit honeſtum, quia ſic induceret ad malum morale; ſic cùm dicitur Deus permittere, non

verò intendere excæcationem, ac deceptionem, intelligitur ſolùm de deceptione morali, & practicâ, quam ſolùm permittit, non verò de phyſica, & ſpeculativa, quam poteſt etiam intendere. Poteſt etiam dictum Chryſoſtomi intelligi, quòd Deus non poſſit fallere in præſenti ordine tantùm, in quo ſtatuit nos non decipere.

Ad ſecũdam, eſt probro dignus tum qui interpoſitâ auctoritate locutoriâ decipit, ſeu mentitur, tum etiam qui de induſtria paſſim factis ſuis decipit, v.gr. induendo veſtem muliebrem, cùm ſit vir, non ordinando deceptionem ad finem utilem rationabilem, & rectum, at non eſt dignus probro, ſed laude, qui ſimulat aliquid ob bonum finem, aliter peccaret Confeſſarius, qui differendo abſolutionem pœnitenti, fingit illum abſolvere; nec potuiſſet Chriſtus Dominus fingere ſe longiùs ire, quando poſt reſurrectionem apparuit, per quam myſticam fictionem docuit ſuam Aſcenſionem apparuiſſe receſſum à nobis, cùm tamen non eſſet, quia ecce in Sacramento nobiſcum eſt uſque ad conſummationem ſæculi. Adde, intercedere diſcrimen valde notandum inter Deum, & nos; Deus enim ſicut poteſt cauſare mortem independenter à quocumque alio rationabili motivo, ex ſola plenitudine ſui dominii; ità poteſt cauſare errorem, & quodcumque aliud malum phyſicum: nos verò ſicut non poſſumus alios occidere, niſi ex rationabili cauſa, videlicet ob juſtam defenſionem cum moderamine inculpatæ tutelæ, vel ex motivo juſtitiæ vindicativæ; ità nec poſſumus factis in errorem alios inducere, niſi ex rationabili cauſa. Ad id, quod additur, Chriſtus Dominus per ignominiam vocabatur ſeductor, hoc eſt, mendax, quia dicebat, ſe eſſe Dei filium.

Ad tertiam: bene dicitur à Theologis cum Angelico hypocriſis, & ſimulatio eſſe mendacium quoddam, quod factis, non verbis præſtatur, idque quia hypocriſis decipit alios ob pravum finem inanis gloriæ; at ſi quis ob bonum finem ſimulet; v. gr. caſtitatem, cùm ſit ſordidus, ne

ne alii in ruinam trahantur, non dicitur factis mentiri, ne metaphoricè quidem, ſed bene operari, propterea infuſio erroris à Deo facta, vel ob bonum noſtrum, vel ad oſtendendam plenitudinem ſui dominii, non habet rationem mendacii, ſed rectæ operationis. Quare tunc dicitur quis facto propriè mentiri, quando nutibus, vel aliis ſignis ſupplentibus vices vocum manifeſtat objectum ità eſſe in mente, ut ſignificatur, cùm tamen ſit aliter.

Ad ultimam: mendacium non eſt malum, quia decipit, ſed quia deſtruit commercium in republica rationali: non enim poſſet præſtari fides loquenti, ſi mendacium liceret: at per hoc, quòd liceat ob bonum finem intendere factis deceptionem, non propterea tollitur commercium, quia adhuc perſeverat via obligandi alios ad præſtandam fidem, videlicet per locutionem.

Ad confirm. ***nego minorem***; Etiam ignorantia, & inſania ſunt malum naturæ rationalis quà talis; etiam pœna inflicta Angelis, & animæ ſpirituali, nec non dedecus ex peccato reſultans; & tamen hæc omnia poteſt Deus directè cauſare, ergo etiam errorem, non tamen peccatum, quia intendendo peccatum, ut diximus, peccaret, intendendo verò errorem, non errat.

ARTICULUS II.

An poſſit Deus patrare Miraculum in confirmationem Falſi?

VIII. AD Fidei certitudinem ſtabiliendam, & pleniùs dignoſcendam auctoritatem Dei loquentis, agitatur hìc præſens quæſtio, in qua varia ſunt Doctorum placita. Prima ſententia Durandi, Hurtadi, Bagnez affirmat, dummodo miraculum fiat ex arbitrio creaturæ abutentis poteſtate miraculorum, non verò à Deo intendente confirmationē doctrinæ falſæ. Secunda D. Th. quodlibeto 2. *art*. 6. Scoti in Prologo *qu* 2. & aliqrũ

communiùs abſolutè negat. Tertia Granadi, Lugo diſtinguit: Si miraculum, inſpectis circumſtantiis, reddat doctrinam falſam evidenter credibilem, negant, illud poſſe patrari; ſecùs verò, ſi non reddat evidenter credibilem, ſed homo ex ſua inadvertentia decipiatur, ut accidit, quando auditur æquivocatio. Quarta, aliter alii diſtinguunt, ac putant poſſe patrari, ſi confirmat doctrinam falſam propoſitam ab homine nomine proprio, non tamen ſi doctrina proponatur nomine Dei. Quinta demum Ripaldæ *diſp*. 4. *ſect*. 5. quem ſequimur, putantis non poſſe in præſenti ordine, in quo miraculum aſſumptum eſt à Deo in conteſtationem ſuæ mentis, & tanquam ſigillum confirmans ſuam locutionem, poſſe verò in alio ordine, etiamſi doctrina falſa ex tali miraculo fiat prudenter credibilis.

Ad intelligentiam adverto primò, tunc miraculum eſſe conteſtativum Divinæ mentis, ſicut ſigillum regium confirmat ſcripturam regiam, quando miraculum ſupponit Dei locutionem, & illam velut Dei ſigillum confirmat. Ratio eſt, quia teſtari idem eſt, ac loqui aliquid aſſerendo; unde conteſtari [quod eſt ſimul teſtari] eſt locutionem præſuppoſitam confirmare; hoc autem fieri poteſt vel per aliam locutionem formalem, ut cùm duo idem teſtantur, vel per Scripturam, per ſigillum, per nutus, aut per quodcunque ſignum aſſumptum ad ſignificandam mentem propriam, eo pacto, quo voces ex libera inſtitutione, & contractu implicito ſignificant conceptum loquentis. Propterea ſicut ſigillum, ut confirmet ſcripturam regiam, debet ex ſpeciali inſtitutione aſſumi à Rege ad ſignificandam mentem ſuam, ità miraculum, ut conteſtetur mentem Dei, vel debet ex natura ſua, & eſſentialiter pendere à Deo, ut loquente eo modo, quo pendet revelatio externa; vel ſaltem debet ex libera inſtitutione Dei aſſumi tanquam ſigillum ad conteſtandam mentem, & locutionem Divinam.

Adverto ſecundò, aliud eſſe, Deum confirmare miraculo propoſitionem falſam, aliud verò, Deum velle, miraculo confirmare propoſitionem falſam: confirmare miraculo eſt, miraculo tanquam ſuo ſigillo comprobare illam propoſitionem, interpoſitâ ſuâ auctoritate locutoriâ; quòd certè repugnat Deo ſummè veraci: at velle, miraculo confirmari propoſitionem falſam, eſt ſolùm velle, quod videns miraculum propter illud, tanquam propter novum argumentum, ſuadeat ſibi veritatem propoſitionis falſæ. Utrum autem hoc repugnet examinandum eſt.

IX. Dico 1, Miraculum habet de ſua natura confirmare doctrinam, in cujus atteſtationem patratur; ſeu habet reddere prudentem aſſenſum erga illam; v. gr. Si in confirmationem doctrinæ, quam docet Parochus, patretur à Deo miraculum, prudenter aſſentimur tali doctrinæ, & imprudenter illam negamus.

Prob. Miracula nunquam patrata ſunt ad confirmandam Doctrinam falſam; ergo ex natura ſua habent confirmare Doctrinam veram, ad quam ſolùm confirmandam ſemper ſunt patrata. Conſequentia ſequitur, quia quod nunquam accidit, de lege ordinaria, & naturaliter fieri nequit. Antecedens conſtat tum experientiâ tot ſæculorum, tum conſenſu communiſſimo Patrum, & Theologorum apud Ripaldam *n.* 46. tum quia aliter potuiſſent falſæ ſectæ Hæreticorum reddi credibiliores fide Catholicâ; quod eſt contra Patres, & Theologos, qui potiſſimum ratione miraculorum docent, fidem Catholicam ſuprà alias ſectas eſſe credibilem, juxta illud Pſalmi: *Teſtimonia tua credibilia facta ſunt nimis.* Quare miracula, quæ ope Dæmonis Antichriſtus patrabit, erunt ſolùm apparentia, ut communiſſimè docent apud Lugo, & Ripaldam, puta, ſi Dæmon aſſumat cadaver, & appareat, mortuum reſuſcitari; & hujuſmodi erant, quæ à Magis in præſentia Pharaonis facta ſunt.

Confirm. 1. Quia Chriſtus Dominus Jo. 15. dixit, Inexcuſabiles eſſe Judæos, qui viſis tot miraculis noluerunt in ipſum credere: *Si opera*, inquit, *non feciſſem in eis, quæ nemo alius fecit, peccatum non haberent*, &c. ergo miracula naturâ ſuâ comprobant Doctrinam, in cujus atteſtationem patrantur.

Confir. 2. Quia, ut habet D. Th. 3. *p. q.* 43. *art.* 1. ex Ambr. Chryſ. & aliis: *Dæmon viſis miraculis ex quadam ſuſpicatione conjecturavit, eum eſſe filium Dei*, quin habuerit certam, ac firmam notitiam incarnationis; quia ſcilicet miracula ſunt de ſe comprobativa Doctrinæ; eſto non ſint eſſentialiter conteſtativa Divinæ mentis, ut mox dicemus.

Confirm. demum, quia poteſtas miraculorum, quamvìs ſit gratia gratis data; & communis etiam peccatoribus, ut communiter docent cum Angelico 2. 2. *qu.* 178. *art.* 2. At in præſenti providentia non ſolum non datur poteſtas miraculorum ad comprobandam Doctrinam falſam, ſed frequentiùs ea datur probis, & veracibus, quàm improbis. & mendacibus; aliter nihil conferrent ad Sanctorum canonizationem eorum miracula; idque oritur ex natura, & exigentia miraculorum. Nam ſicuti ad perfectionem Univerſi ſpectat, ut rarò ſint miracula; ità ſpectat, ut rarò poteſtas miraculorum detur improbis, & mendacibus; ergo miraculum in præſenti providentia, & ex natura ſua indicat potiùs veracitatem, quàm mendacitatem patrantis miraculum in comprobationem ſuæ Doctrinæ; ergo miracula ex natura ſua veritatem doctrinæ confirmant, & reddunt prudentem aſſenſum erga illam. Hinc Nicodemus Chriſto Domino Jo. 3. dixit: *Rabbi, ſcimus, quia à Deo veniſti Magiſter, quia nemo poteſt hæc ſigna facere, quæ tu facis, niſi fuerit Deus cum eo*: ſignificans, poteſtatem miraculorum præſertim ad comprobandam doctrinam non dari niſi perſonis ſummè cum Deo conjunctis, & veracibus.

X. Dico

X. Dico 2. Miracula non ſunt eſſentialiter locutiones Dei, aut conteſtationes Divinæ mentis; atque adeo de ſe non confirmant ineluctabiliter, & inegabiliter doctrinam in cujus confirmationem patrantur: Quicquid ſit, an ſint ſigillum conteſtativum Divinæ mentis ſolùm exigitivè, & naturaliter, an verò ex omnino libera inſtitutione Divina? Ità communiùs apud Rip. *n.* 54. contra Lugo *diſ.* 2. *nu.* 5. Gran., Tol.

Prob. Si miracula eſſent eſſentialiter locutiones, aut conteſtationes Divinæ mentis deberent eſſentialiter pendere à Deo ut loquente, ut explicavimus articulo ſuperiore; ſed hujuſmodi eſſentialis dependentia in miraculis ſecundùm ſe omnino gratis adſtruitur; ergo. ***Prob. minor***, Tum quia ſæpè fit miraculum, & non ad comprobandam aliquam doctrinam; in quo caſu non poteſt eſſe locutio Dei, ſed ſolùm eſt effectus Omnipotentiæ operantis ſuprà naturam; unde miraculum ex ſe eſt ſignum naturale Omnipotentiæ, non locutionis Divinæ: Tum etiam quia etiam in iis circumſtantiis, in quibus redditur prudenter credibilis aliqua doctrina, miraculum habet ſuadere veritatem doctrinæ aliunde, juxta dicta in prima Concluſione, quamvìs non ſit conteſtatio Divinæ mentis; ergo gratìs adſtruitur in miraculis dependentia eſſentialis à Deo, ut loquente.

Confirm. 1. Quia ſi miracula eſſentialiter conteſtarentur mentem Divinam, Dæmon, viſis miraculis à Chriſto Domino patratis, habuiſſet evidentiam Incarnationis; cùm evidens ſit, Deum non poſſe loqui, aut conteſtari falſum, & evidens fuerit Dæmoni, patrata eſſe miracula à Chriſto Domino in Lazari reſuſcitatione, & quando audita eſt vox: ***Hic eſt filius meus dilectus***; atqui ex SS. Patribus relatis ab Angelico *loc. cit.* Dæmon non habuit certam Incarnationis notitiam aliter non dixiſſet Chriſto Domino: ***Si filius Dei es, dic, ut lapides iſti panes fiant***; ergo ut ſupra.

Neque

Neque dicas, Dæmones ſciviſſe Chriſti Incarnationem; cùm dicatur Luc. 4. *Sciebant, ipſum eſſe Chriſtum.* Nam D. Thom. 3. *p. qu.* 44. *art.* 1. ex Chryſ., & Beda hæc habet: *quod dicitur Luc.* 4. *Sciebant, eſſe Chriſtum, magis erat ex quadam ſuſpicione, quàm ex certitudine*; & Suar. *tom.* 2. *in* 3. *p. diſ.* 31. *ſect.* 3. cum Patribus, & Theologis docet, ſine fundamento aſſeri ab aliquibus, quòd miraculosè Dæmoni impeditum fuerit, ne ferret judicium evidens de Divinitate Chriſti. Sic illud Chriſti Domini Matth 9. *Ut autem ſciatis, quia filius hominis habet poteſtatem dimittendi peccata, adoleſcens tibi dico, Surge*, non eſt intelligendum de ſcientia, & evidentia metaphyſica, ſed morali, quatenus ex hoc miraculo reddebatur evidenter credibilis ejus Divinitas.

Confirm. 2. Quia communiſſimè Theologi docent apud Rip. *num.* 34. miracula ſecundùm ſe ad fidem ſpectare, non ut rationes formales credendi, ſicut ſpectat Dei locutio, & revelatio, ſed ut conditiones extrinſecas; ergo non ſunt eſſentialiter Dei locutiones, aut conteſtationes Divinæ mentis,

XI. Dico 3. Miracula in præſenti providentia ex Divina inſtitutione, conſona eorumdem naturæ, aſſumpta ſunt ad conteſtandam Divinam mentem; atque adeò in præſenti providentia ſunt veluti verbum externum, ſeu ſigillum eſſentialiter dependens ab interna locutione Divina. eo prorſus modo, quo, ut explicavimus anno ſuperiore, Gratia ſanctificans non quà gratia eſt, ſed quà gratia præſentis ordinis, eſt promiſſio Dei externa eſſentialiter pendens ab interna Divina promiſſione de dando homini ſuo amore amicabili, & vita æterna.

PROB. 1. Ex Scripturis Jo. 5. habetur: *Opera, quæ ego facio, teſtimonium perhibent de me.* Ad Hæbr. 4. Salus Evangelica dicitur confirmata fuiſſe, *Conteſtante Deo ſignis, & portentis*: & gratis omninò dicitur, quòd hoc verbum

verbum conteſtari non debeat ſumi in ſenſu proprio de conteſtatione phyſico-morali, & locutoria, ſed in ſenſu improprio de conteſtatione merè phyſica, ſeu de comprobatione; in quo ſenſu opera honeſta, & virtuoſa conteſtantur, & comprobant ſanctitatem operantis. Similiter Marci ultimo dicitur: *Illi autem profecti prædicaverunt ubique, Domino cooperante, & ſermonem confirmante ſequentibus ſignis*; ergo miracula in præſenti providentia ſunt, ut loquitur Toled. quaſi Divinum ſigillum, quo Deus ſuâ auctoritate ſigillat, & confirmat Doctrinam propoſitam. Quod autem hoc ſit conſonum naturæ miraculi, conſtat tum à poſteriori, quia Quod ſemper accidit, natura eſt; ſemper autem in præſenti providentia accidit, quòd miracula confirment verum; ergo connaturale eſt miraculis conjungi cum veritate doctrinæ, illámque comprobare; ergo conſonum naturæ miraculi eſt, quòd Deus illo potiùs, quàm alio ſigno utatur tanquam ſigillo ad conteſtandam mentem ſuam: tum etiam quia connaturaliùs eſt aſſumi à Deo in ſigillum conteſtativum ſuæ mentis miraculum, quod unicè patrari poteſt ab ipſo Deo, quàm aliam entitatem naturalem.

Confir. Deinde Concluſio à poſteriori; Quia in præſenti providentia datur quidem aliquando peccatoribus poteſtas miraculorum; non tamen ità, ut poſſint eâ abuti ad comprobandam Doctrinam falſam; ergo ſignum eſt, miraculum eſſe in præſenti providentia ſignum externum Dei loquentis.

XII. Dico ult. Quamvìs non poſſit in præſenti providentia patrari miraculum in comprobationem falſi, eò quòd Deus mentiretur; de potentia tamen abſoluta poteſt miraculis comprobari aliquis error ſpeculativus; v. gr. quòd Cœlum ſit lapideum; ſive hujuſmodi ſuaſio, ac deceptio intendatur à creatura habente poteſtatem miraculorum, ſive ab ipſo Deo; ità Rip. *loc. cit.*

PROB. Poteſt Deus infundere errorem ſpeculativum; ergo

ergo à fortiori poteſt velle; ſuaſionem hujus erroris fieri per miraculum, etenim ſi error, utpote malum phyſicum induci poteſt à Deo directè, quare non poteſt etiam indirectè induci per ſuaſionem factam per miraculum, quod ſolùm in præſenti providentia, non vero de ſe, eſt Dei locutio externa, & Divinæ mentis conteſtatio.

Confir. Poteſt creaturæ tribui poteſtas miraculorum, ſicut tribuitur Sacerdoti poteſtas conſecrandi; ergo ſicut poteſt Sacerdos conſecrare, etiam ad finem malum, v. g. ob finem accipiendi pretium ſimoniacè, ità poteſt creatura illa abuti poteſtate miraculorum ad finem malum, v. g, ad decipiendum; in quo caſu non Deus, ſed creatura illa intenderet deceptionem atque adeo etiamſi Deus non poſſet infundere actum erroris, nec intendere directè deceptionem, adhuc poſſet velle concurrere miraculo ad ſuadendum falſum, determinatus ad id à culpa creaturæ; ſicut concurrit ad conſecrationem poſitam à Sacerdote Simoniaco, determinatus ad id à prava intentione Sacerdotis.

XIII. Obj. 1. Contra ſecundam Concluſionem. Miraculum, ut conſtat experientiâ, & communi omnium ſenſu juxta dicta in prima Concluſione, ſuadet naturâ ſuâ veritatem doctrinæ, in cujus atteſtationem patratur; ergo ſuadet, doctrinam ità eſſe in mente Dei, quandoquidē quodcumq; verum, ſicut eſt in ſe, ità eſt in mente Divina, in qua non poteſt eſſe falſum; ergo miraculum de ſe teſtatur Divinàm mentem, cùm ſuadeat objectum eſſe verum, prout eſt in mente Divina; ergo miraculum de ſe, & in omni providentia eſt Dei locutio: Unde citra mendacium Dei patrari non poteſt in confirmationem falſi.

Reſp. Si argumentum probat, evincit, quòd cognitio evidens de aliquo Objecto, v. gr., quòd ſit homo, ſit locutio Divina quia hujuſmodi cognitio exprimit verum, atque adeo exprimit Objectum ità eſſe in mente Divina. Quare aliud eſt exprimere verum, & hoc ſic cognoſci

à Deo.

Digitized by Google

à Deo, & ſic eſſe in mente Divina; aliud verò eſſe ſignum locutivum, ſeu expreſſivum objecti ſimul, & mentis, aut objecti prout eſt in mente Divina cum eſſentiali dependentia à Deo ut loquente, & ità intelligente objectum: hoc ſecundum non competit miraculo de ſe, ſed ſolùm in præſenti providentia, & ideo non eſt in omni ordine conteſtatio Divinæ mentis.

XIV. Objic. 2. contra tertiam Concluſionem. Si miracula eſſent conteſtationes Divinæ mentis in præſenti providentia ex libera Dei inſtitutione conſona ipſorum naturæ, ſequeretur, quòd, ut credatur miracula eſſe ad id inſtituta, deberent antecedenter credi Scripturæ, quibus id revelatur; ergo miracula deſervirent jam credentibus Scripturas, non verò infidelibus, ut ad fidem adducantur: hoc autem eſt contra Apoſtolum dicentem: ***Signa ſunt infidelibus, non fidelibus***; ergo miracula non ſunt in præſenti providentia aſſumpta liberè à Deo ad conteſtandam mentem ſuam; Unde Scripturæ in 3. Concluſione adductæ, docentes, miracula teſtimonium perhibere de Chriſto, videntur explicandæ de teſtimonio latè ſumpto, & veluti phyſico: ſicut v. g. effectus teſtatur exiſtentiam ſuæ cauſæ, non de rigoroſo, & morali, ità ſcilicet, ut ſit ſignum exprimens mentem loquentis, ſicut operationes Chriſti Domini virtuoſæ teſtimonium perhibebant de Chriſto, non tamen erant teſtimonium rigoroſum, ſeu locutio Dei, & eodem modo per metaphoram Auguſt. ***tr.*** 4. in Joannem, miraculis tribuit linguam, dicendo: ***Habent miracula, ſi intelligantur, linguam ſuam.***

Confirm. Si miracula in præſenti providentia eſſent conteſtationes Divinæ mentis, Dæmon, & homines, cognitis evidenter miraculis, evidentiam haberent myſteriorum fidei.

Confirm. 2. Quia miracula tanquam locutiones Divinæ pertinerent ad fidem in præſenti providentia tanquam objectum formale, non tanquam conditiones extrinſecæ.

Reſp.

Digitized by Google

Reſp. Verba Scripturæ ſumenda in ſenſu proprio, ſi nihil obſtat; atque adeò Scripturæ adductæ intelligi debent de teſtimonio rigoroſè dicto, & morali, cùm nihil obſtet. In forma *concedo ſequelam*, quòd ſcilicet ad hoc, ut credatur miraculum eſſe in præſenti providentia Divinæ mentis conteſtatio, & veluti Dei ſigillum, debeant antecedenter credi Scripturæ, quibus id revelatur; *nego* tamen, quòd miracula in priori ad quamcunque fidem erga Scripturas non deſerviant, ut ad fidem inducant; deſerviunt enim ſecundùm ſe, ut reddant prudenter, & evidenter credibilem fidem, ut oſtendimus in prima Concluſione.

Ad id, quod dicitur de Apoſtolo, Cornelius advertit, Apoſtolum nomine ſignorum non intelligere miracula; dicit enim Apoſtolus: *Itaque linguæ in ſignum ſunt non fidelibus, ſed infidelibus; Prophetia non infidelibus, ſed fidelibus.* Ex contextu autem nomine linguarum veniunt maledictiones; & increpationes. Judæi enim increduli priùs puniti fuerant per linguas Chaldæorum illos irridentium tempore captivitatis per verba illa apud Iſaiam: *Manda, remanda, expecta, reexpecta.* deinde per Apoſtolos increpantes eorum incredulitatem. Proinde D. Paulus dicit, his linguis, ſeu maledictionibus puniri infideles, non fideles. Hæc ſunt verba Cornelii à Lapide: *Non ergo ſignum hic idem eſt, ac miraculum; Neque enim Chaldæi miraculum fecerunt, dum ſua lingua Judæos increpuerunt.* Et eodem modo Prophetiæ dicuntur eſſe fidelibus, quatenus ſignum ſunt benedictionis, quâ Deus fideles erudit ad bonum dirigens illos. Sed tranſmiſſo, quòd nomine ſignorum ibi intelligantur miracula, adhuc hæc deſerviunt infidelibus, quatenus de ſe excitant ad indagationem Veritatis, & reddunt credibilem doctrinam, cujus atteſtationem patrantur.

Ad primam confirm. Quamvis Dæmon evidenter cognoverit miracula Chriſti Domini, at non cognovit evi-

evidenter dependentiam illam eſſentialem, quam in præſenti providentia habent miracula à Deo ut loquente, eo modo, quo à Prophetis cognoſcitur locutio divina. Sic qui videt lucem, non eatenus videt actionem, qua lux pendet vel à Sole, vel à ſolo Deo. Unde non ſequitur, quòd Dæmon habuiſſet evidentiam myſteriorum Fidei, ſi miracula ſolùm in præſenti providentia ſint conteſtatio Divinæ mentis; ſecùs verò, ſi eſſentialiter in omni providentia id habeant cum Dæmoni ſit debita naturaliter cognitio de eſſentia miraculi, non tamen quòd liberè Deus velit illud aſſumere in ſigillum

Ad ſecundam: In præſenti providentia miracula patrata, ante quàm credantur Scripturæ, pertinent ad fidem, tanquam conditiones extrinſecæ (ſicut reliquæ notæ credibilitati fidei) quia non cognoſcuntur eſſe de facto conteſtationes divinæ mentis, niſi poſt fidem, qua creduntur Scripturæ, quibus id revelatur. At poſt fidem præſtitam Scripturis, ex quibus habetur, quòd Miracula de facto ſint conteſtationes divinæ mentis, ea pertinent ad fidem, tanquam Objectum formale, ut quælibet revelatio Dei externa.

XV. Objic. 3. Poteſt imprimi ſigillum in Scriptura falſa, & regia ex pravitate Miniſtri cuſtodientis ſigillum; ergo pariter in præſenti providentia ex pravitate creaturæ habentis poteſtatem miraculorum poterit patrari miraculum in confirmationem erroris, ſignando illum ſigillo divino; & conſequenter Miraculum in præſenti ordine non eſt conteſtatio divinæ mentis.

Reſp. nego Conſequentiam: Diſparitas eſt, quia ſigillum divinum non poteſt imprimi, Deo inſcio, & non influente in illud, qua intellectivo, & loquente; ſecùs verò ſigillum regium. Unde miraculum in præſenti providentia patratum in confirmationem falſi; eſſet Dei locutio mendax; ſecùs verò ſigillum regium, inſcio Rege, impreſſum.

Obj. 4. Contra 4. Concluſionem. Si poſſet miraculum patrari in Confirmationem erroris, Fides noſtra de facto nutaret; ergo ne in alia quidem providentia id fieri poteſt; *Prob. ſequela*, quia potuiſſet divinitus miraculis reddi credibilior fides falſa, quàm vera, quæ careret miraculis; ergo poſſemus dubitare, an ità de facto ſit. Neque obſtat, quòd de facto miracula dicantur in Scripturis eſſe Conteſtationes divinæ mentis; Nam de hoc ipſo dubitari poſſet, an ſit verum, poſito, quòd poſſemus dubitare de veritate Scripturarum.

Confirm. Quia quando Chriſtus Dominus miraculis comprobat veritatem ſuæ doctrinæ, poterant Judæi reſpondere: Unde ſcimus, quòd miracula non comprobent doctrinam falſam? quo poſito, non fuiſſent inexcuſabiles propter incredulitatem.

Confirm. 2. Si Deus poſſet miraculis comprobare doctrinam falſam, poſſet etiam alia ſigna credibilitatis noſtræ fidei ponere ad comprobandam ſectam falſam, & ſic reddere illam credibiliorem Fide verâ: quo poſito, nutaret Fides; ergo ut ſupra.

Reſp. Argumentum ſolvendum ab adverſariis, qui licèt opinentur, Deum non poſſe infundere errorem, nec poſſe patrare miraculum in Comprobationem erroris, non tamen aſſerunt ſuam opinionem excedere limites opinionis, & eſſe indubitabilem (aliter Dæmon, viſis miraculis, habuiſſet notitiam certam de Incarnatione, quod eſt contra SS. Patres) Unde dubitare poſſunt, an ſit falſa opinio, quam propugnant, & conſequenter, an revera miraculis de facto comprobata ſit Religio falſa. Directè *nego ſequelam*, *Ad Probationem nego pariter ſequelam*: Sicut enim Deus non poteſt errorem practicum, vel in materia Fidei infundere; ità nec poteſt hujuſmodi errores ſuadere miraculis. Nam ſi redderet fidem falſam credibiliorem, eo ipſo obligaret nos ad illam credendam, & ſic vellet directè noſtram damnationem; cùm *Extra fidem*

Catho-

Digitized by Google

Catholicam nemo ſalvus eſſe poſſit, ut dicitur in Symbolo D. Athanaſii. Quare ſatis eſt, quòd poſſit confirmari miraculis error ſpeculativus: Quicquid ſit, an poſſit etiam confirmari error circa aliquod myſterium ſupernaturale cujus fides non ſit neceſſaria ad ſalutem, V.gr. quòd gratia non ſit qualitas inhærens: eo modo, quo poteſt reddi credibilior ruſtico Incarnatio Spiritûs Sancti propoſita à Parocho; in quo caſu prudentiſſimè imperaretur fides ſubjectivè firmiſſima; quæ tamen utpote falſa non eſſet actus ſupernaturalis; Eſto voluntas illam imperans eſſet ſupernaturalis, & meritoria, ut explicabimus *diſp. 3. qu. 2.*

Ad primam Confirmationem. Judæi erant inexcuſabiles, quia viſis miraculis, quæ ſi minùs rigoroſè, ſaltem largè teſtabantur Chriſti divinitatem teſtimonio veluti phyſico, adhuc tamen credere noluerunt, præſertim quia miraculis annectebantur aliæ notæ credibilitatis doctrinæ à Chriſto propoſitæ.

Ad ſecundam *nego ſequelam*. Nam Sanctitas vitæ, & illuſtratio Spiritûs Sancti ſupernaturalis ſtare non poſſunt pro fide falſa. Deinde tranſmiſſo, quòd poſſit aliquod myſterium ſupernaturale reddi divinitus credibiliùs, non per hoc prudenter dubitamus, an ità de facto contingat relatè ad fidem Catholicam; ſicut enim imprudenter quis dubitat, an ignis A comburat, per hoc, quòd poſſit divinitus non comburere, ità imprudenter dubitat, an miracula de facto confirment errorem, poſito, quòd naturaliter errorem confirmare non poſſint. Hinc fit, fidem noſtram non eſſe evidenter veram, ſed evidenter credibilem, & credendam, nec non certiſſimam ſupra certitudinem evidentiæ, ut infrà explicabimus.

XVI. Objic. Ult. Si poſſet in alio ordine miraculis comprobari error ſpeculativus, poſſet etiam practicus, & in materia fidei: conſequens eſt abſurdum; ergo & *antecedens probat. ſequela*. Deus patrando miraculum ad ſua-

dendam aliquam propoſitionem, non determinat ad ejus aſſenſum, ſed liberum relinquit creaturæ velle aſſentiri; eo modo, quo infundendo habitum vitioſum non determinat ad actum; ergo ſicut poteſt Deus infundere habitum vitioſum inclinantem ad peccatum, & ad hæreſim poterit etiam miraculis ſuadere errorem practicum, vel in materia Fidei.

Confirm. Miracula patrata à Parocho habente poteſtatem miraculorum ad confirmandam Doctrinam, vel confirmant illam, quia auctoritati Parochi additur auctoritas divina manifeſtata per miraculum, vel non: Si primum; ergo miracula non poſſunt confirmare Doctrinam falſam, cùm non poſſit Deus, interpoſitâ ſuâ auctoritate, confirmare falſum: ſi ſecundùm ergo poteſt etiam error practicus, & in materia fidei miraculis confirmari.

Reſp. Nego ſequelam; *ad probationem nego Conſeq.* Diſparitas eſt, quia Deus infundendo habitum vitioſum ſimul dictaret per dictamen conſcientiæ, fugiendum eſſe peccatum, ad quod habitus inclinat; contra verò ſuadendo miraculis errorem practicum, dictaret, illum non eſſe fugiendum, ſed amplectendum, quia natura ipſa, atque adeo Deus dictat, verum eſſe quòd miraculis comprobatur, eo pacto, quo dictat, dari ignem, ubi apparet fumus; ergo ſi miraculis comprobaretur, quòd mendacium ſit honeſtum, & quòd hæreſis ſit vera, Deus dictaret amplectendum eſſe mendacium, & hæreſim, quod repugnat.

Ad confirm. *concedo dilemma, & nego primam partem.* Miracula non confirmant doctrinam, quia per illa additur auctoritati Parochi auctoritas divina in caſu adducto; ſed quia auctoritati Parochi additur teſtimonium Phyſicum, ſeu ſignum naturale veritatis doctrinæ ab eo propoſitæ; ſicuti ſi quis dicat, In civitate eſſe ignem, & ſtatim appareat fumus, qui eſt ſignum naturale ignis; auctoritati dicentis additur ſignum naturale veritatis. Sicut autem

autem naturaliter ubi eſt fumus, ibi ignis, ità naturaliter ubi ſunt miracula comprobantia Doctrinam, ibi habetur veritas doctrinæ. Præterea miracula de ſe confirmant veritatem Doctrinæ, quia, poſitis miraculis, auctoritas Parochi eſt major, eò quòd miracula arguant probitatem, atque adeo veracitatem Parochi: hinc tamen non fit; quòd poſſit error practicus, aut hæreſis miraculis comprobari, quia ſic Deus per dictamen conſcientiæ determinaret ad dicendum, eſſe verum talem errorem, v.g. honeſtum eſſe mentiri; & ſic determinaret nos ad mentiendum, & ad Hæreſim amplectendam.

ARTICULUS III.

An poſſit Deus de Potentia abſoluta mentiri?

XVII. DEum non poſſe in præſenti providentia mentiri, eſt de fide contra Hæreticos Priſcillianiſtas, qui, ut refert Auguſtinus contra mendacium *lib.* 4. *cap.* 2. dixerunt, ſæpè Deum in Scripturis mentitum eſſe. *Num.* 23. dicitur: *Non eſt Deus ut homo, ut mentiatur*: ad Rom. 3. *Eſt autem Deus verax: omnis autem homo mendax*: hoc eſt potens mentiri; Multi enim, ut Beata Virgo, nunquam mentiti ſunt. Neque dicas, has etiam Scripturas poſſe à Priſcillianiſtis dici mendaces; Nam infallibilis Scripturæ auctoritas ab hiſce Hæreticis admittitur; & aliunde ea oſtenditur per notas omnes credibilitatis noſtræ fidei, quæ efficaciter evincunt eos, qui nolunt protervire.

Utrum autem de potentia abſoluta mentiri poſſit, quæritur apud Theologos; Affirmarunt Olkot, Aliacenſis, & alii pauci contra torrentem Doctorum, putantes, Deum mentiri poſſe, quamvìs non poſſit ponere mendacium. Nam ponere mendacium eſt loqui contra mentem peccaminosè; & contra obligationem; quod Deo repugnat; at loqui contra mentem, nullam obligationem violando, videtur poſſe competere Deo, qui ut ſupremus Dominus

Digitized by Google

nulla obligatione videtur teneri ad confirmanda verba menti. Et de facto, Deum dixiſſe falſum Dæmonibus, docet Robertus Olkot *in 3. qu. 3. art.* 8. ubi hæc habet: *Nulli autem dubium, quin Deus poſſet aſſerere falſum ſcienter, & cum intentione fallendi creaturam, & credo, quòd Dæmones meruerint decipi ità juſtè à Deo.*

Ante reſolutionem quæſtionis adverto, in hominibus non eſſe idem dicere falſum, & mentiri; poteſt enim quis dicere falſum, quando putat, id eſſe verum, & tunc non mentitur, quia ſcilicet non dicit falſum cum advertentia ad falſitatem; quod requiritur, ut quis mentiatur: quia tamen non poteſt à Deo abeſſe advertentia ad quodcunque, & pleniſſima ſcientia, ideo, ſi Deus diceret falſum, eo ipſo mentiretur. Adverto ulteriùs, in hac quæſtione pro eodem venire apud Theologos mentiri, & proferre mendacium. Nec valet diverſitas allata ab Olkot, quòd ſcilicet mendacium importet ire contra mentem violando obligationem. Nam dum quæritur, an Deus de potentia abſoluta poſſit proferre mendacium? ſenſus eſt, an Deus ponendo verba contraria menti violet obligationem ortam à ſua intrinſeca veracitate? ſicut violaret, obbligationem ortam à ſua fidelitate, ſi non ſtaret promiſſis.

XVIII. Dico equidem, Ne de potentia quidem abſoluta Deum mentiri poſſe. Ità communiſſimè, & oppoſitum putatur ſaltem temerarium.

Prob. 1. Ex Scripturis, & Patribus. Ad Hebr 6. dicitur *impoſſibile eſt, mentiri Deum*; unde Paulus deduxit ſolatium noſtrum ſuper promiſſis ejus. Chryſoſt. hom. 1. in ſymbolum: *Aliqua Deus non poteſt, ſcilicet fallere, falli, mentiri.*

Prob. 2. Ratione. Si Deus mentiri poſſet, non eſſet ſummâ fide dignus, nec nos teneremur illi firmiſſimè credere. Unde, ut notant Patres apud Lugo *diſp. 4. ſect.*

2. Deus

2. Deus à ſemetipſo decideret, & non eſſet Deus, non ſecùs ac, ſi poſſet non ſtare promiſſis. Hinc Philoſophus 4. Eth. 7. dixit: *Per ſe mendacium improbum eſt, & vituperabile; verum autem probum, & laudabile*: quod certè lumine naturæ notum eſt. Et ratio radicalis eſt, quia non daretur in audiente obligatio credendi, ſi non daretur in loquente obligatio conformandi verba menti, Unde rueret Commercium, quod valde pendet ex eo, quòd unus fidat dictis alterius, cùm non poſſit omnia oculis uſurpare. Propterea Inn. III. *cap. Super eo* de Uſuris dixit: *Ne pro vita quidem defendenda nobis licitum eſt mentiri*, quod etiam dictum fuiſſe à D. Petro Simoni Mago, refert S. Clemens *lib. 3.* Recognitionum] per quod ſignificatur, mendacium eſſe intrinſecè malum, & incohoneſtabile. Immo dato, quòd pro periculo aliquo vitando liceret hominibus mentiri, non proinde liceret Deo, qui nulli periculo ſubeſt.

Confirm. à poſteriori, quia Omnes naturæ ductu contemptibilem reputant mendacem, non ſecùs ac infidelem, inſipientem, injuſtum, ità ut virtutes oppoſitæ cenſeantur perfectiones ſimpliciter ſimplices, ergo ſicut Deus ne de potentia quidem abſoluta poteſt non ſtare promiſſis, aut ſuam ſapientiam abjicere, ità nec mentiri, & ſuâ ſe veracitate ſpoliare. Quòd ſi de hoc ipſo nulla alia ratio ſuppeteret, ſatis eſt pro ratione convincentiſſima ſenſus communiſſimus. Nam ex Philoſopho: *Quod omnibus ratione utentibus videtur, verum eſt.* Adde, quòd ſi poſſet de potentia extraordinaria Deus mentiri, poſſet etiam de ordinaria, ut advertit, & oſtendit Lugo *loc. cit.*

XIX. Objic. 1. Sæpè Deus in Scripturis mentitus eſt; ergo mentiri poteſt. *Antecedens probatur*: multa enim prædixit, quæ non evenerunt, videlicet mortem Ezechiæ Iſ. 38. Ninivitarum ſubmerſionem Jonæ 3. &c.

Confirm. 1. Quia plures Divino Spiritu moti mentiti ſunt, ut Jacob, qui dixit, ſe eſſe primogenitum Iſaac.

Confir. 2. quia Deus aliquos decepit tum per ſe, tum per alios. Nam Ezech. 14. dicitur: *Ego Dominus decepi prophetam illum.* 2. Regum 22. dicitur miſiſſe Spiritum mendacii, ut deciperet. 3. Reg. 22. dixit Deus, *Quis decipiet Acab?*

Reſp. Quæ apparent in Scripturis mendacia, regulariter loquendo ſunt myſteria abſcondita; & quæ videntur ſibi invicem pugnare, bene ab Interpretibus Sacræ Scripturæ conciliantur. Quare *nego Antecedens.* Ad probationem prædictiones illæ habebant conditionem implicitam niſi reſipiſcerent.

Ad 1. confirm. Patriarchæ, qui videntur mentiti in Scripturis, vel mentiti ſunt, permittente tantùm Deo mendacium, ut docent Cornel., Lyranus, Del-Rio; vel ſi Divino Spiritu locuti ſunt, ut docent Aug. Ambr., D. Th. 2. 2. *qu.* 110. *art.* 3, verba illa ex circumſtantiis non erant falſa ſed amphibologica. Jacob dixit, ſe eſſe primogenitum, vel quia typum, & imaginem majoris gerebat, vel quia ex Divina revelatione cognoſcebat, prærogativas primogenituræ ſe accepturum.

Ad 2. Deus decepit per ſe, & per alios ſolùm permiſſivè, eo modo, quo obduravit cor Pharaonis, quod Auguſt. explicuit ſic: *Induravit illum non Dei potentia, ſed Dei patientia;* in hoc ſenſu Chriſtus Dom. dixit Judæ, Jo. 13. *Quod facis fac citiùs:* non ſuadendo proditionem, & ad illum impellendo, ſed permittendo ex parte ſua, quaſi diceret: Quantùm ad me facere id poteris citiſſimè.

XX. Obj. 2. Deus, poſitâ revelatione de creando Antichriſto, v. gr. poteſt illum non creare; ergo poteſt falſificari revelatio, & ſic Deus mentiri. *Antecedens probatur*, quia dum Deus revelat, ſe creaturum Anti-chriſtum, revelat ſe liberè creaturum; ergo cum potentia ad non creandum;

andum; ergo revelatio non tollit, ſed ſupponit potentiam ad non creandum.

Reſp. per inſtantiam: poſitâ ſcientiâ Dei ab æterno de creando liberè Antichriſto, poteſt illum non creare, ergo poteſt Dei ſcientia falſificari. In forma ***nego conſequent.*** Si Deus non poneret Antichriſtum, revelatio (ſicut & ſcientia Divina) non falſificarentur, ſed impedirentur, quia ſtant ſolùm cum ſimultate potentiæ ad creandum, vel non creandum Antichriſtum, non verò cum potentia ſimultatis.

OBJIC. ult. Ipſum homicidium poteſt eſſe licitum tum Deo, utpote vitæ noſtræ Domino, tum etiam homini, ſi ſcilicet fiat aut Dei juſſu, aut per judicem, aut ad defenſionem, ergo à fortiori poterit eſſe licitum mendacium.

Confirm. 1. Deus ſicut potuit præcipere Abrahamo occiſionem Iſaaci innocentis, ità poteſt præcipere mendacium, ergo utrumque poteſt immediatè etiam ponere, atque adeo ſicut poteſt Deus alios vitâ privare, ità & mentiri. Antecedens probatur. Si quis invincibiliter putet, mendacium eſſe licitum, & præceptum, quando aliter non poteſt ſalvari vita innocentis, in tali caſu ad mendacium teneretur lege naturali, & peccaret, ſi non mentiretur, ergo poteſt lege naturali, & conſequenter à Deo mendacium præcipi.

Confirm. 2. Si Tyrannus interroget Confeſſarium, an pœnitens confeſſus ſit aliquod peccatum, debet Confeſſarius negare, ergo licitum videtur in tali caſu mendacium.

Reſp. Homicidium poſſe in caſibus adductis denudari ſuâ malitiâ, prout dictat ipſum lumen rationis, contra verò lumen rationis dictat, mendacium in nulla circumſtantia denudari poſſe ſuâ malitiâ intrinſecâ, quia ſcilicet nulla deberetur fides Deo, aut hominibus, ſi poſſent mentiri; unde rueret ſocietas, & commercium, quod præſtantius eſt vitâ hominis, & ideo poteſt aliquando homicidium licere, nunquam tamen mendacium.

Digitized by Google

Ad 1. Confirm. poteſt à Deo in caſu adducto lege naturali præcipi mendacium per accidens, non per ſe, quatenus ſcilicet obvolvitur tenebris ignorantiæ invincibilis; eo modo, quo poſſet etiam præcipi odium Dei illi, qui invincibiliter putaret, poſſe odium Dei præcipi, & de facto ſibi præcipi. Ratio eſt, quia mendacium, odium Dei, & hujuſmodi objecta voluntatis non ſpecificant actum voluntatis, prout ſunt in ſe (Sicut objectum ſpecificat actum intellectûs) ſed prout apprehenduntur; propterea non habent malitiam moralem, niſi apprehendantur, ut mala moraliter. Quare ſi apprehendantur ut moraliter bona, licita, & obligatoria, denudantur per accidens ſuâ malitiâ morali intrinſecâ, & ideo poſſunt per accidens à Deo præcipi. Hinc fit primò, Deum in caſu adducto non præcipere mendacium directè, & prout eſt in ſe, ſed ſolùm præcipere, quòd ſatisfiat dictamini rationis, & quòd ponatur mendacium, prout apprehenditur. Fit ſecundò, mendacium nunquam eſſe ſuâ malitiâ denudabile ab eo, qui illud cognoſcit, prout eſt in ſe. Fit tertiò, Deum non poſſe mentiri, ne per alios quidem, v. gr. per Prophetas. Nam quod nequit aliquis per ſe facere, nec poteſt per alios, ex Regula 72. juris in 6. *Qui per alium facit, eſt perinde ac ſi faceret per ſeipſum.*

Ad 2. *nego Conſequentiam*, debet Confeſſarius negare, ſe audiviſſe peccatum in Confeſſione, non tamen poteſt mentiri, datur enim via cuſtodiendi ſecretum, & ſimul non mentiendi, videlicet aut per locutionem amphibologicam, aut per uſum duplicis ſcientiæ, aut per locutionem materialem, quin tamen hæc coincidant cum mendacio, ut mox explicabimus.

ARTICULUS IV.

An poſſit Deus uti reſtrictione mentali, aut æquivocatione?

XXI. Reſtrictio mentalis habetur, quando verba exterius prolata ſecundùm ſe, ſecluſis cir-

circumſtantiis, aut aliis adjunctis occultè ſubintellectis, ſignificant falſum, & aliud quàm loquens habeat in mente; quamvìs eadem verba conjuncta cum aliis, quæ in mente retinentur, habeant ſenſum verum: v. gr. Si quis interrogatus, an Petrus vivat? Reſpondeat, mortuum eſſe, ſubintelligendo, civiliter, per aſſumptionem habitûs religioſi: Etenim ex circumſtantiis apparet, interrogationem fieri de morte naturali, ut ſupponimus, & nullum dari prudens motivum ſuſpicandi, quòd reſponſio ſit amphibologica, & intelligatur de morte civili.

Amphibologia verò, aut æquivocatio, ut diſtincta à reſtrictione mentali, habetur, quando verba exteriùs prolata duplicem habent ſenſum vel ex ſe, vel ſaltem ex circumſtantiis, & proferuntur in uno ſenſu, non in alio; ità tamen, ut audiens ſi advertat, prout facilè poteſt, ſcire poſſit, in quo ſenſu proferantur, unde ſi decipiatur, non poſſit id adſcribere loquenti, ſed ſibi non advertenti: Ut ſi quis petat mutuò centum aureos ab habente ſolùm nummos alienos, vel ab habente proprios, ità tamen ut non poſſit ſinè magno incommodo mutuare; & hic reſpondeat, Non habeo: Hæc verba duplicem habent ſenſum: alter eſt, quòd ſimpliciter non habeat penes ſe nummos, & hic eſt falſus, alter quòd non habeat, prout ille rationabiliter petit, videlicet qui mutuari poſſint, tanquam proprii, & ſinè magno incommodo, & hic eſt verus. Hæc amphibologia ſolet etiam appellari reſtrictio non purè mentalis, quia quamvìs verba ſecundùm ſe prolata habeant ſenſum falſum, & cum eo, quod ſubintelligitur, habeant ſenſum verum, nihilominus non habent ſenſum verum conjuncta cum eo ſolùm, quod mente ſubintelligitur, ſed etiam prout conjuncta cum circumſtantiis externis, ad quas audiens poteſt facilè advertere: contra verò quando verba prolata habent ſenſum verum, ſolùm prout conjuncta cum eo, quod mente ſubintelligitur, tunc reſtrictio dicitur purè mentalis.

XXII.

XXII. Dico nunc 1. Reſtrictio iſthæc purè mentalis [quæ ſcilicet nullis circumſtantiis, aut indiciis exterioribus ulla ratione manifeſtatur] neque Deo eſt poſſibilis, neque homini licet ulla ex cauſa, non ſecùs ac mendacium. Ità communiter; quamvis enim multi Doctores primæ notæ adducantur pro licito uſu reſtrictionis mentalis, ut Navar., Sylv., Sayr., Suar., Sanch., Leſſ., iſti tamen loquuntur de reſtrictione non purè mentali, aut de æquivocatione.

Prob. Hujuſmodi reſtrictio eſt verum mendacium; ſed mendacium neque Deo eſt poſſibile, neque homini licet; ergo nec reſtrictio purè mentalis. Major probatur tum ex propoſitione vigeſima ſexta proſcripta ab Innocentio XI. quæ dicit, jurantem cum hujuſmodi reſtrictione non eſſe mendacem, & perjurum; tum quia mendacium in hoc conſiſtit, quòd verba non ſint conformia judicio mentis; atqui in reſtrictione mentali hoc habetur; ergo. Minor probatur; Quia verba, ſeu ſigna externa locutoria de ſe non ſunt conformia judicio mentis, etiam ſpectatis omnibus circumſtantiis, quamvìs conformentur ſimul cum eo, quòd loquens mente ſubintelligit. Hinc æquè mendacium, ac reſtrictio purè mentalis repugnant fini locutionis, & evertunt inter naturas intellectuales commercium, atque adeo ſunt æquè intrinſecè mala.

Confirm. In caſu reſtrictionis purè mentalis verba procul dubio falſum teſtantur, ſpectatis omnibus circumſtantiis exterioribus; ergo etiam teſtantur falſum, ut conjuncta cum eo, quod occultè ſubintelligitur, atque adeo ſunt mendacia. *Probatur conſequentia*, quia quæ omnino occultè ſubintelliguntur, non poſſunt innoteſcere audienti, nec poſſunt quicquam ſignificare; & conſequenter non poſſunt mutare, vel modificare ſignificationem verborum exteriùs prolatorum, etſi ex intentione loquentis cum illis conjungantur; ergo etiam ut conjuncta cum his, quæ occultè ſubintelliguntur, falſum ſignificant.

Ne-

Digitized by Google

Neque dicas, his reſtrictionibus uſum eſſe Chriſtum Dominum, cùm dixit Jo. 7. Se non aſcenſurum in templum, ſubintelligens *Manifeſtè*; cum revera aſcenderit, ut habet textus, *Quaſi in occulto*; iiſdem uſi ſunt etiam Patriarchæ in ſacris paginis aliique Sancti, ut conſtat ex vitis Sanctorum.

Nam contra eſt, quia in his caſibus ſolùm interfuit reſtrictio non purè mentalis. Ex circumſtantiis enim verba Chriſti Domini ſignificabant, ſe non aſſenſurum publicè. Idémque dicas, cùm Chriſtus Dominus negavit Mar. 1. ſe ſcire diem Judicii; videlicet ut Legatum à Patre miſſum, aut ſecundùm intrinſeca naturæ humanæ, quæ à diſcipulis, quibus loquebatur, facilè poterant intelligi; cùm ſæpe iis dixiſſet, ſe à Patre miſſum pro annuncianda ejus doctrina. Idémque dici poterit de S. Franciſco, qui rogatus, an illac tranſierit homicida, miſſo in manicam, ut refert Navar. in Manuali *cap.* 12. vel in auriculam digito, ut refert Angelus de Peruſio, dixit: *Hàc non tranſiit.* Notandum tamen, Chriſtum D. nunquam uſum fuiſſe æquivocatione ſtrictè dictâ, quæ ſcilicet haberet ſenſum obvium falſum, & obſcurum verum; cùm iſthæc æquivocatio adverſetur ſinceritati, ſi minùs veritati, ut paſſim Doctores advertunt in expoſitione ejuſdem theſis 26. ab Innoc. XI. confixæ.

XXIII. Dico 2. ſine cauſa non licet nobis uti reſtrictionibus non purè mentalibus, ſeu æquivocationibus ſtrictè dictis, quæ habent ſenſum verum obſcurum. Ità communiter apud Lugo *diſp.* 4. *ſect.* 5. Sanch. *lib.* 3. *cap.* 6.

PROB. Quia quamvìs in tali caſu non habeatur mendacium, irrogatur tamen humano convictui detrimentum, & derogatur fidei humanæ. Cùm non poſſint auditores eſſe ſemper ità cauti, ut deceptionem cavere poſſint: cauſa autem iis utendi, ex Sanc. eſt, quando id confert ad ſalutem animæ, vel corporis, vel ad res familiares

tuen-

tuendas, vel ad honeſtam recreationem, dummodo non ſuperaddatur juramentum; quia propter Numinis reverentiam requiritur ad id major cauſa, quamvìs hujuſmodi juramentum non eſſet perjurium. Adde ex Lugo, hujuſmodi æquivocationes non licere, quando Judici, vel Superiori interroganti legitimè teneantur reſpondere, nec in contractibus oneroſis; nec quando in grave incommodum auditores ex tali errore inciderent.

XXIV. Dico 3. Poteſt Deus, & licitum eſt hominibus ex juſta cauſa uti reſtrictione non purè mentali, quando ſcilicet verba ſubſunt circumſtantiis exterioribus, ità conſignificantibus, ut prudens auditor reſtrictionem interiùs retentam percipere poſſit, aut ſaltem de ea ſuſpicari, & certiorari. Ità communiter, & hic eſt modus evadendi violationem ſigilli ſive ſacramentalis, ſive naturalis, quando Tyrannus irrationabiliter urget importunis interrogationibus, aut Confeſſarium, ut revelet peccata, aut Secretarium Regni, ut revelet arcana, quod certè humano commercio magìs eſſet pernicioſum, quàm ipſum mendacium.

PROB. In hoc caſu ſigna externa conjuncta cum externis circumſtantiis conſignificantibus ſignificant verum & prout eſt in mente loquentis (quamvìs aliquando ſignificent obſcuriùs propter rationabilem cauſam) ergo talis locutio non eſt illicita.

Circumſtantiæ autem externæ, quibus voces veſtiri ſolent quoad conſignificandum ex uſu apud prudentes recepto, cenſentur eſſe, Primò ſtatus Confeſſarii, Secretarii, Conſiliarii, Legati, &c. Secundò obligatio celandi rem, ità ut interrogans non poſſit honeſtè, ac prudenter velle, ut detegatur: Tertiò jus, quod habet interrogatus ad magnum bonum acquirendum ſibi proventurum ex occultatione rei, aut ad vitandum grave damnum, quod ex publicatione rei incurreretur; putà ſi maritus rogaret uxorem, An commiſerit adulterium? & ſimiles. Quibus poſi-

poſitis, dum quis negat, quidquam ſcire de tali re, ſemper apud cordatos ſit ſenſus, nihil ſciri, ità ut prudenter, & honeſtè aperire poſſit, aut debeat. Immo ex juſta cauſa poteſt his reſtrictionibus citra culpam ſuperaddi juramentum, ut explicabimus articulo ſequenti.

XXV. Ex dictis ſequitur primò, Æquivocationem differre à reſtrictione non purè mentali, quia illa habetur, quando verba de ſe habent duplicem ſenſum, hæc verò, quando verba habent duplicem ſenſum ratione circumſtantiarum externarum ſimul cum vocibus conſignificantium: propterea ad hujuſmodi reſtrictionem ſpectat uſus duplicis ſcientiæ mox explicandus.

Sequitur ſecundò, Nec Deum, nec homines poſſe his reſtrictionibus uti, quando ſenſus verborum obvius eſt falſus, & ſenſus verborum, ut ſubſtantium circumſtantiis conſignificantibus, licèt ſit verus, eſt tamen ità occultus, ut vix poſſit à ſapientibus, & prudentibus deprehendi; nec datur motivum ſuſpicandi, quòd verba illa proferantur in eo ſenſu occulto. Ratio eſt, tum quia hujuſmodi ſigna locutoria moraliter loquendo non ſignificant ſenſum verum, quippe qui moraliter per hujuſmodi ſigna eſt inaſſequibilis; unde continent mendacium: tum etiam quia in ordine ad finem locutionis æquè pugnant hujuſmodi reſtrictiones, ac mendacium; deſtruunt enim commercium, & reddunt loquentem indignum, cui credatur. Contra verò poſſunt Deus, & homo reſtrictionibus non purè mentalibus uti in ſenſu minùs obvio, in quo verba ſenſum habent verum, etiamſi in ſenſu magìs obvio ſint falſa, dummodo ſenſus verus non ſit ità occultus, & non poſſit ſaltem à prudentioribus, adhibitâ morali diligentiâ, deprehendi. Ratio eſt, quia hujuſmodi locutio, ſpectatis omnibus, aperit verum ſenſum, & ſæpe dantur juſtæ cauſæ loquendi ſic obſcuriùs; & de facto non raró in Scripturis Deus ità locutus eſt. Quo autem major eſt cauſa celandi veritatem, eò poteſt eſſe obſcurior verus ſenſus in amphibologia.

ARTI-

ARTICULUS V.

An licitus ſit uſus duplicis Scientiæ communicabilis, & incommunicabilis ad Sigillum cuſtodiendum.

XXVI. ALiqui Recentiores ad tegendum ſecretum ſive Sacramentale, ſive naturale recurrunt ad uſum duplicis ſcientiæ, communicabilis, & incommunicabilis; hoc eſt ad uſum ſcientiæ, quam habet loquens, quà loquens, & quam poteſt communicare, & ad ſcientiam, quam habet homo non quà loquens, ſed quà v. gr. Confeſſarius, vel Secretarius, quam non poteſt communicare licitè, ac honeſtè: Proinde docent, poſſe Confeſſarium negare, ſe audiviſſe peccatum pœnitentis, quod revera audiit, quia ſpectatâ ſcientiâ, quam habet communicabili, perinde ſe habet, ac ſi non audiſſet; Sicut enim Judex, qui privatâ notitiâ cognoſcit, aliquem eſſe reum, quando ſecundùm allegata, & probata ille eſt innocens, profert citra mendacium ſententiam de ejus innocentia, dicendo eſſe innocentem, ubi ſubintelligitur, Spectatâ notitiâ juridicâ; ità in caſu. Et in hoc ſenſu docent, Chriſtum Dominum dixiſſe, ſe neſcire diem Judicii, ſubintelligendo, ſpectatâ notitiâ acceptâ à Patre, quam poſſet, aut deberet aliis communicare.

XXVII. Dico equidem, uſum hunc duplicis ſcientiæ licitum eſſe; quippe qui ad reſtrictionem non purè mentalem reducitur. Ità communiùs contra Pallavic. *lib. 3.*

PROB. Quoties verba ex circumſtantiis complentur ad ſignificandum ſenſum verum, tunc licitum eſt uti hujuſmodi verbis in ſenſu vero, etiamſi audiens ex ſua inertia accepturus ſit illa in ſenſu falſo; atqui hoc habetur in uſu duplicis ſcientiæ, ergo hujuſmodi uſus eſt licitus. Minor patet exemplificando in caſu Confeſſarii negantis, audiviſſe peccatum in confeſſione, quæ verba ex circumſtantiis apud cordatos ſignificant, quòd, ſpectatâ ſcientiâ

com-

Digitized by Google

communicabili, verè neſciat aliquid de tali peccato, unde abſolutè dicere poſſit, ſe tale peccatum non audiſſe. Quare ut hujuſmodi uſus ſit licitus, requiritur, quòd ex circumſtantiis externis conſtet apud cordatos, verba intelligenda eſſe ſolùm de notitiâ communicabili. Hinc adultera, ſi à marito interrogetur ad necem, an commiſerit adulterium? poteſt citra mendacium negare, quia in hoc caſu apud cordatos intelligitur, quòd ſpectatâ notitiâ honeſtè communicabili, neſciat ſe illud commiſiſſe, & quia ignorat ſe commiſiſſe, ideo abſolutè negat, quomodo autem liceat adulteræ concurrere ad peccatum mariti, qui injuſtè illam occideret, ſi ſciret adulterium? propterea ſi maritus decipiatur, non decipitur à verbis adulteræ, quæ habent ſenſum verum, ſpectatis circumſtantiis externis, ſed à ſua inertia, quia non advertit, in quo ſenſu debeant accipi verba in talibus circumſtantiis.

XXVIII. Objic. 1. cum Cardinali Pallavicino: Confeſſarius dicendo, quòd pœnitens non ſit confeſſus peccatum, non dicit ſe neſcire, an peccatum commiſerit, vel confeſſus ſit, (quæ locutio poteſt habere ſenſum verum; quatenus ſignificat, ſe non habere ſcientiam communicabilem) ſed dicit potiùs, ſe ſcire, quòd non commiſerit, nec confeſſus ſit, quod eſt falſum, ergo hic uſus duplicis ſcientiæ ſpectat ad reſtrictionem mentalem puram, atque adeo eſt illicitus, non ſecùs ac mendacium.

Confirm. 1. Chriſtus Dominus Marc. 37. verè potuit dicere: *de die illo nemo ſcit, neque Angeli Dei, neque Filius, niſi Pater*; quia ſcilicet Filius carebat ſcientiâ communicabili, at non poterat citra mendacium dicere, diem judicii non eſſe futurum, ergo pariter Confeſſarius poterit citra mendacium dicere, ſe neſcire peccatum pœnitentis, non verò, quòd pœnitens nullum peccatum commiſerit. Propterea ſi Chriſtus Dominus interrogatus fuiſſet, an quà legatus DEI ad homines ſciret diem Judicii? non poſſet negare, ſubintelligendo, quòd ſpectatâ ſcientiâ

communicabili neſciret; ergo confeſſarius rogatus, an ſciat notitiâ ſacramentali peccatum pœnitentis? non poterit negare, ſubintelligendo, quòd ſpectatâ ſcientiâ communicabili, neſciat.

Confirm. 2. Confeſſarius non interrogatus non poteſt in cauſa Canonizationis, v. gr. Mariæ Ægyptiacæ dicere, ſe non audiviſſe peccatum ullum ejus grave; quia quamvìs ex eo, quòd nullam habeat ſcientiam communicabilem de peccatis illius, poſſit dicere, Neſcio, an peccatum ullum commiſerit; non poteſt tamen dicere, Nullum peccatum commiſit, quia ſenſus eſſet, ſe ſcire, quòd non commiſerit, quod eſt falſum; ergo etiam in caſu noſtro Propterea Pallavicinus putat, ad tegendum ſecretum citra mendacium recurrendum eſſe ad locutionem materialem mox explicandam.

Reſp. Quando quis interrogatur, an Petrus ex. gr. commiſerit homicidium, & reſpondet, *Non commiſit*, ſenſus eſt: Spectatâ ſcientiâ, quam habeo de operationibus Petri, ſcio non commiſiſſe homicidium; ut propterea poſſit dicere, Non commiſit; atqui etiam Confeſſarius ſpectatâ ſcientiâ, quam habet communicabili de operibus pœnitentis, ſcit non commiſiſſe peccatum, nec illud Confeſſum eſſe; ergo pariter Confeſſarius intrepidè, & cum juramento citra mendacium, aut perjurium dicere poterit, pœnitentem non commiſiſſe peccatum nec illud Confeſſum eſſe. Quòd ſi Tyrannus urgeat interrogando Confeſſarium, An habeat notitiam incommunicabilem, & Sacramentalem de peccato pœnitentis? poterit iterum cum juramento reſpondere, ſe nullam habere hujuſmodi ſcientiam, ſeu notitiam; quia pariter ſenſus eſt, quod ſpectatâ tantùm ſcientiâ communicabili, nulla habetur notitia aut de peccato pœnitentis, aut de ſcientia communicabili circa tale peccatum.

Ad 1. Confirm. Chriſtus Dominus tenebatur ex voluntate Patris tegere Judicium univerſale, quoad circumſtantiam

ſtantiam temporis, non quoad ſubſtantiam, & idcirco non poterat abſolutè negare futurum judicium, nec poterat negare, ſe illud ſcire notitiâ incommunicabili, quod ſolùm poterat relatè ad diem, ſeu ad tempus Judicii futuri. Confeſſarius verò tenetur ſimpliciter, abſcondere peccatum, & ideo poteſt negare, illud eſſe patratum à pœnitente, ſpectatâ ſcilicet ſcientiâ communicabili: Sicut etiam negare poteſt, quòd habeat de illo ſcientiam incommunicabilem, & Sacramentalem, ſpectatâ pariter ſcientiâ communicabili.

Ad 2. *conceſſo antecedente*, *nego conſequentiam*. Diſparitas eſt, quia uſus duplicis ſcientiæ non eſt licitus, niſi quando ſpectatis circumſtantiis, apud cordatos, verba ſignificant, peccatum non eſſe commiſſum, ſpectatâ ſcientiâ communicabili? Ad hoc autem, ut circumſtantiæ externæ hanc reſtrictionem ſignificent, requiritur non ſolùm, quòd Confeſſarius audierit in Confeſſione peccatum, ſed etiam quòd non poſſit aliter ſecretum ſacramentale cuſtodire, & quia hujuſmodi ſecretum non cuſtodiretur, quando ex ſilentio Confeſſarii Tyrannus argueret peccatum pœnitentis, idcirco in hoc tantùm caſu poteſt Confeſſarius negare, ſe audiviſſe peccatum. At ſi ſpontè Confeſſarius dicat in proceſſu Canonizationis, pœnitentem non commiſiſſe peccatum, apud cordatos, in talibus circumſtantiis ſenſus verborum eſt, quòd ſpectatâ etiam ſcientiâ ſacramentali, non commiſerit; quod eſt falſum: & idcirco nequit id deponere.

XXIX. Objic. 2. Ex uſu hujus duplicis ſcientiæ ſequitur incommodum adversùs humanum commercium, non ſecùs ac ex mendacio, ergo eſt illicitus, ut mendacium.

Reſp. diſtinguo antecedens: ſequitur incommodum per ſe, *nego*, per accidens, ex inadvertentia auditoris, negligenter examinantis verba in talibus circumſtantiis prolata, unde ſequitur deceptio, *concedo antecedens*, *& nego conſequentiam*. Sicut enim in bonum proprium

E 2 poſ-

poſſum negligere bona temporalia proximi: ità à fortiori in bonum ſecreti ſpectantis ad bonum publicum, & ad commercium fovendum negligere poſſumus hanc deceptionem, quæ per accidens ſequitur citra mendacium.

ARTICULUS VI.

An liceat etiam uſus locutionis materialis ad ſecretum cuſtodiendum.

XXX. Duplex in loquente datur obligatio, altera naturalis conformandi verba menti, altera orta ex contractu implicito cum audiente utendi verbis juxta ſignificationem impoſitam ex placito majorum: ex quo contractu ſicut in loquente habetur obligatio utendi verbis ſignificativis juxta communem acceptionem ità conſurgit in audiente obligatio præſtandi fidem loquenti, adeo ut irroget illi injuriam, ſi dicat, ſe non credere, quia videtur illum reputare ignarum, aut mendacem. Hoc poſito, docet Pallavicinus *lib. 3. cap. 2.* obligationem hanc utendi verbis juxta eorum ſignificationem fundatam in commercio civili per ſigna locutoria fovendo, ceſſare, quoties urget gravior obligatio cuſtodiendi ſecretum, quæ magìs pertinet ad commercium civile per verba fovendum: Sicut obligatio non furandi, ſeu non accipiendi rem invito Domino, ceſſat, quoties urget gravior obligatio cuſtodiendi vitam in extrema neceſſitate: atque adeo ſicut licitum eſt in extrema neceſſitate furari; in quo caſu furtum eſſet materiale, non formale, quia non eſſet contra obligationem; ità ad cuſtodiendum ſecretum licitum eſt uti verbis non ſignificativis, perinde ac ſi diceretur Blictri; Unde locutio eſſet materialis, non formalis, quia non eſſet contra obligationem, quam cæteroqui univerſim habemus utendi verbis, ut ſignificativis.

XXXI. Dico equidem 1. Obligatio naturalis conformandi verba menti in nullo caſu ceſſat. Unde ad cuſtodiendum ſecretum non poteſt eſſe licitum mendacium veluti

luti materiale, eo pacto quo licitum eſt furtum materiale ad cuſtodiendam vitam ex extrema neceſſitate. Ità communiter contra Orig. & Caſſi. putantes; mendacium eſſe licitum ad vitandum grave damnum Proximi.

PROB. Mendacium eſt intrinſecè malum, & ſimpliciter incohoneſtabile, ut oſtendimus *art.* 3. ſed ſi poſſet aliquando ceſſare obligatio naturalis conformandi verba menti, poſſet in tali caſu mendacium eſſe licitum, & cohoneſtari, ergo hujuſmodi obligatio nunquam ceſſat. In tantum poſſet ceſſare, in quantum concurreret cum obligatione præſtantiori cuſtodiendi ſecretum; ſicut in concurſu obligationis præſtantioris cuſtodiendi vitam ceſſat obligatio naturalis non furandi; atqui in eo caſu non ceſſat obligatio non difformandi verba menti, ſeu non mentiendi, ergo talis obligatio nunquam ceſſat. *Probatur minor*, quia univerſim non ceſſat obligatio minor in concurſu majoris, niſi quando non poteſt homo obligationi utrique ſatisfacere, ut patet; atqui poteſt Confeſſarius v. gr. ſatisfacere obligationi majori cuſtodiendi ſecretum, & ſimul obligationi naturali non mentiendi, ſi ſcilicet utatur reſtrictione non purè mentali, æquivocatione, duplici ſcientiâ, locutione materiali, &c. ergo ſi concurrat obligatio cuſtodiendi ſecretum cum obligatione naturali non difformandi verba menti, hæc obligatio non ceſſat, atque adeo nunquam ea ceſſat, & ideo mendacium eſt ſimpliciter incohoneſtabile.

Hinc habes, aliqua eſſe quidem intrinſecè mala ſecundùm ſe, ſed poſſe pro aliqua circumſtantia denudari ab intrinſeca malitia: Sic occiſio Innocentis ſecundùm ſe eſt intrinſecè mala; at non ſi fiat, aut ad defenſionem propriæ vitæ cum moderamine, aut ex Dei præcepto habentis jus in vitam hominum: ſic fornicatio eſt mala; at non dicitur actus eſſe fornicarius, quando Deus ſupremus Dominus concedit jus in corpus mulieris fornicariæ, ut conceſſit Oſee, reddendo illam conjugem Prophetæ:

Sic acceptio rei, invito Domino, eſt mala, non tamen ſi fiat ex Dei Conceſſione, prout conceſſum fuit filiis Iſraël expoliare Ægyptios: Sub his enim circumſtantiis denudantur hujuſmodi actus à malitia intrinſeca, & contrahunt potiùs bonitatem, & honeſtatem. Contra verò alia ſunt intrinſecè mala ſimpliciter, & ſub quibuſcunque circumſtantiis, ut eſt odium Dei, peccatum contra naturam, blaſphemia; & hujuſmòdi dicimus eſſe mendacium, ſeu locutionem difformem mentis.

XXXII. Dico 2. Obligatio civilis orta ex contractu implicito utendi verbis, ut ſignificativis, & non uſurpandi illa materialiter per modum Biltri, ceſſat probabiliter in aliquo rariſſimo caſu, quando ſcilicet aliter non poteſt facilè ſecretum ſacramentale, vel naturale cuſtodiri, atque adeò licita eſt in tali caſu locutio materialis, ſeu poſitio verborum non ut ſignificativorum, in quo conſiſtit forma locutionis.

Prob. Idcirco volunt homines ſe invicem per contractum implicitum obligare ad utendum his potiùs vocibus, quàm aliis ad ſignificandum proprium conceptum, v. gr. de morte Petri, dicendo, Petrus eſt mortuus, non verò Biltri, vel Paries dormit, quia ſine tali obligatione non poſſet haberi commercium; atqui ſi obligatio iſta civilis non ceſſaret in caſu, quo aliter revelaretur ſecretum, adhibendo voces ut ſignificativas, & juxta inſtitutionem, vergeret illa in damnum potiùs, quàm in bonum commercii, ut patet; quia ſine cuſtodia ſecreti commercium haberi non poteſt; ergo in tali caſu hujuſmodi obligatio civilis ceſſat. Hinc ſicuti qui dicit, Hæc propoſitio, Petrus eſt albus, conſtat tribus verbis, profert propoſitionem iſtam, quòd Petrus ſit albus materialiter perinde ac ſi diceret, Biltri eſt Biltri, quia ex contextu apparet, verba illius propoſitionis non uſurpari formaliter, ſeu juxta propriam ſignificationem; ità prorſus quoties ex circumſtantiis apparet, non poſſe uſurpari verba formaliter, ne viole-

violetur ſecretum, poteſt Confeſſarius dicere, Non audivi peccatum pœnitentis, uſurpando hæc verba materialiter, perinde ac ſi diceret Biltri.

Confirm. Ad cuſtodiendum ſecretum, quod maximè ſpectat ad fovendum commercium, dari debuit via apertiſſima, & obvia etiam ruſticis, & indoctis, atqui ſi ſolùm poſſet cuſtodiri ſecretum per recurſum ad æquivocationes, & ad uſum duplicis ſcientiæ, non verò ad hunc uſum locutionis materialis, non haberetur via omnibus obvia; & indocti ſæpiſſimè dubitarent, an in ſenſu vero proferant verba, dum volunt æquivocare ad cuſtodiendum ſecretum ſive ſacramentale, ſive naturale; ergo dicendum, in tali caſu licitum eſſe uſum locutionis materialis.

Ex quibus ſequitur, quòd ſi locutio Angelorum fiat per ſigna naturalia, non per conventionalia, prout explicavimus in De Angelis: quatenus ſcilicet poſita in loquente ordinatione liberâ proprii conceptûs ad audientem, conſurgit in audiente ſpecies de tali conceptu, ac de ejus objecto, Angeli non poſſent cuſtodire ſecretum per recurſum ad locutionem materialem, ſed ſolùm per recurſum ad uſum duplicis ſcientiæ. Ratio eſt, quia Angeli non haberent, ut homines, ex contractu obligationem civilem utendi his potiùs ſignis, quàm aliis ad conceptus exprimendos; atque adeò obligatio iſta civilis ceſſare non poſſet: ex altera parte nec poteſt ceſſare obligatio naturalis non loquendi difformiter menti; ergo non poſſent aliter cuſtodire ſecretum, quàm per uſum duplicis ſcientiæ, ſeu per reſtrictionem non purè mentalem.

XXXIII. Objic. 1. Æquè incommodat commercium locutio materialis, ac mendacium, ergo ſi in aliquo caſu licita eſt locutio materialis, licebit pariter mendacium, quod unicè eſt malum, quia deſtruit commercium inter creaturas rationales. Antecedens patet, quia utrumque eſt æquè deceptivum, ità ut nullâ arte poſſit deceptio vitari.

Confirm. vel poſitâ locutione materiali eſt obligatio

in audiente ad credendum, vel non: ſi ſecundum, ergo non occultatur veritas, primum autem dici non poteſt, quia ea eſſet obligatio ad decipi, quæ eſt obligatio Chymærica.

Reſp. diſtinguo antecedens: Si locutio materialis paſſim adhibeatur, *concedo*; ſi adhibeatur, quando datur obligatio cuſtodiendi ſecretum, *nego antecedens, & conſequentiam*. In nullo caſu licitum eſt mendacium, quia obligatio naturalis conformandi verba menti nunquam debet ceſſare, cùm poſſit aliunde cuſtodiri ſecretum; obligatio verò civilis orta ex contractu utendi his vocibus juxta propriam ſignificationem ceſſat, quando debet cuſtodiri ſecretum; ſicut obligatio v. gr. voti ceſſat in caſu impotentiæ, cùm nemo præſumatur velle ex contractu obligari ad id, quod vergeret in grave damnum Reipublicæ, & commercii.

Ad confirm. Ad hoc, ut veritas occultetur, ſatis eſt, quòd audiens per propriam inſcitiam putet, aut dubitet ſe teneri ad credendum; & quamvìs advertat, ſe non teneri ad credendum, ut revera non tenetur, adhuc ſecretum remanet celatum citra mendacium.

XXXIV. OBJIC. 2. Perjurium, & blaſphemia etiam materialis eſt contra virtutem Religionis; ſicut etiam ſimulare adminiſtrationem Sacramenti; ergo pariter eſt contra virtutem veracitatis locutio materialis menti difformis, ſeu ſimulare locutionem formalem, & proferre verba ſinè animo ſignificandi id, quod ſignificant,

Confirm. Illicitum eſt jurare ſinè animo jurandi, ut conſtat ex 25. theſi ab Innocen. XI. confixa; ergo etiam loqui materialiter, ſive loqui ſinè animo loquendi.

Reſp. conceſſo antecedente, nego conſequentiam. Diſparitas eſt, quia perjurium, & blaſphemia materialis, quæ fiunt cum locutione formali, ſunt contra virtutem Religionis; quippe quæ etiam ea ſigna materialia prohibet, non ſecùs ac adolere thus idolo ob metum mortis merè materialiter ſinè animo adolendi, idémque dicas de ſimula-

mulatione adminiſtrationis Sacramenti: At non eſt contra veracitatem locutio materialis, pro quando expedit ad ſecretum cuſtodiendum; ut oſtendimus; cum ea non ſit neque contra obligationem naturalem, neque civilem.

Ad confirm. *nego pariter Conſequentiam.* Si Confeſſarius loquendo materialiter jurat, ſe non audiviſſe peccatum, non dicitur jurare ſinè animo jurandi, nec jurare materialiter, ſed ſolùm loqui materialiter; Si enim non loquitur formaliter conſequenter non jurat: Sic ſi quis dicat, Hæc propoſitio, Juro, Petrum vivere, conſtat tribus verbis, non dicitur jurare ſinè animo jurandi, ſed ſolùm dicitur proferre illam propoſitionem materialiter, quia ex circumſtantiis apparet, non ſumi formaliter. Idem prorſus dicas de Confeſſario jurante, ſe non audiviſſe peccatum ex circumſtantiis enim apparet, locutionem iſtam eſſe materialem.

XXXV. OBJIC. 3. Si liceret locutio materialis in caſu Confeſſarii, quia non daretur obligatio Civilis utendi his verbis ut ſignificativis, ac perinde diceret Confeſſarius: Non audivi peccatum, ac ſi diceret Biltri; ſequeretur etiam quòd poſſet etiam dicere, Audivi peccatum in confeſſione quia pariter in iiſdem circumſtantiis hæc locutio dici deberet materialis, perinde ac ſi diceretur Biltri; cùm deſit tunc obligatio civilis utendi verbis ut ſignificativis, quæ eſt forma locutionis atqui non poteſt dicere, Audivi peccatum; ergo ea obligatio non ceſſat; atque adeò non licet locutio materialis.

Reſp. Nego ſequelam. Diſparitas eſt, quia, ut diximus articulo antecedente, ſi dicat Confeſſarius, Audivi peccatum, ex circumſtantiis apparet, loqui formaliter; Si dicat, Non audivi, ex circumſtantiis loquitur materialiter. Quare ſolùm ad tegendum ſecretum poteſt Confeſſarius uti verbis, perinde ac ſi diceret Biltri. Adde, Confeſſarium nec verba poſſe ponere; nec ullum ſignum etiam non locutorium, quando ex eo Tyrannus inferret peccatum

pœnitentis, quandoquidem ſigillum non ſolùm revelatur ſignis locutoriis, ſed etiam non locutoriis, immo ex ipſo ſilentio, quando ex ſilentio Confeſſarii arguitur peccatum ſubjectum Clavibus.

XXXVI. Obj. Uit. tam eſt contra obligationem naturalem difformare verba menti, ſeu mentiri quàm uti verbis ſignificativis non ut ſignificativis, ſeu loqui materialiter; ergo ſi poteſt ceſſare obligatio naturalis loquendi formaliter ad occultandum ſecretum, poterit etiam ceſſare obligatio naturalis non mentiendi; ergo vel neutrum, vel utrumque licèt.

Reſp. Sicut in voto v.gr. jejunandi duplex poteſt agnoſci obligatio, altera directa orta ex promiſſione facta Deo, quæ in caſu impotentiæ ceſſat, altera reflexa, ſervandi ſcilicet votum, pro quando votum obligat, ſeu pro quando non datur impotentia ad jejunium promiſſum, quæ obligatio eſt naturalis, & nunquam ceſſat: ità pariter, poſito contractu implicito de utendis vocibus ut ſignificativis, duplex eſt diſtinguenda obligatio, altera directa, & Civilis orta ex hoc contractu, quæ ceſſat in caſu, quo ex locutione formali revelaretur ſecretum; altera reflexa, loquendi ſcilicet formaliter pro quando contractus obligat, ſeu pro quando non ſequitur damnum commercii, & revelatio ſecreti; & hujuſmodi obligatio eſt naturalis, quæ nunquam ceſſat. In forma *Diſtinguo Antecedens*: eſt contra obligationem naturalem loqui materialiter, pro quando contractus de utendis vocibus prout ſignificativis obligat, ſeu pro quando non ſequitur revelatio ſecreti, *concedo*; pro quando hoc ſequitur, & contractus non obligat, *nego Antecedens, & Conſequentiam*.

* * * *
* * *
* *
*

QUÆ-

Digitized by Google

QUÆSTIO III.

De Revelatione Divina; quatenus ſpectat ad objectum formale Fidei.

DIximus, objectum formale fidei eſſe auctoritatem ſummam Dei loquentis, ſeu revelantis; credimus enim myſteria fidei, quia Deus ea revelavit. Quærendum nunc, Utrum talis revelatio ſit pura conditio, an verò partialiter conſtituat objectum formale fidei? deinde An revelatio non revelata poſſit, ac debeat etiam fide divinâ credi, ſive per modum principii, ſive per modum Concluſionis, quando creditur myſterium? Utrum autem moveamur ad aſſerendam revelationis exiſtentiam à lumine ſuaſivo, aut à ſignis credibilitatis, aut ab Eccleſiæ auctoritate, an verò ab ipſamet exiſtentia revelationis, poſitis tanquam conditionibus ſignis credibilitatis? examinabimus *quæſt.* ult. cum de fidei Analyſi.

ARTICULUS I.

Utrum Revelatio ingrediatur objectum formale Fidei?

I. REvelatio in genere eſt manifeſtatio rei occultæ; ſumpta largè eſt poſitio ſigni, vel actionis naturalis inducentis in notitiam rei occultæ: hinc Deus per Creationem Creaturarum, ex quibus ejus exiſtentia manifeſtatur, dicitur revelaſſe ſeipſum: At preſsè, & propriè ſumpta revelatio importat locutionem externam, quæ habetur per productionem ſigni ex intentione manifeſtandi mentem, & objectum, & obligandi ad credendum: propterea divina revelatio importat tum locutionem Dei internam, tum manifeſtationem externam locutionis internæ; quæ manifeſtatio fieri poteſt vel per actus noſtros internos, quibus Deus loquitur intra nos, vel per alia ſigna externa. Hoc poſito, quæritur, Num revelatio iſta etiam externa ſit mera conditio applicans aucto-

ctoritatem divinam, quæ unicè moveat ad credendum, an verò ipſa etiam moveat ad aſſenſum fidei, tanquam pars objecti formalis?

II. Dico equidem, revelationē Dei etiam externam informatam ab interna locutione divina non eſſe meram conditionem, ſed ingredi partialiter conſtitutionē objecti formalis Fidei; Ità communiter cum Súa. Lugo, Ripal. *diſp.* 2. *ſect.* 8. contra Aureol., Arag., Torres, & alios recentiores.

Prob. 1. Ex Scrip. comparantibus teſtimonium hominum cum revelatione divina. Prima Jo. 5. dicitur: *Si teſtimonium hominum accipimus, teſtimonium Dei majus eſt*; atqui teſtimonium hominum non eſt pura conditio; ſed formaliter movet ad fidem humanam, ut patet; ergo etiam teſtimonium divinum; & quidem non ſolùm quoad actus Dei internos cum ipſo Deo identificatos, ſed etiam quoad ſignum externum prout informatum locutine interna: ratio eſt quia actus interni non ſunt propriè teſtimonium Dei, quippe quod conſiſtit in locutione externa, ut colligitur ex verbis ejuſdem Jo. dicentis: *Qui credit in filium Dei, habet teſtimonium Dei in ſe*, (hoc eſt admittit ut fide dignum;) *Qui non credit filio, mendacem facit eum*: atqui mendacium non habetur, niſi ratione ſigni externi difformis menti; ergo teſtimonium Dei importat, præter actus Dei internos, etiam ſignum externum.

Prob. 2. Ratione, Revelatio divina movet nos ad credendum per modum rationis cognitæ, ut mox explicabimus, non ſecus ac ipſa Auctoritas divina; ergo eſt motivum partiale, & non mera conditio applicans divinam auctoritatem, quæ unicè moveat ad credendum. Aloquin quoties plura concurrunt ad conſtituendum aliquod Objectum formale, quo movemur ad aſſentiendum, poſſet ad libitum dici, illum ſolùm eſſe objectum formale, quod

eſt

eſt primarium, & reliqua ſe habere per modum conditionis; imò poſſet etiam aliquis ſomniare, quòd ſola revelatio ſit adæquatum objectum formale Fidei, & auctoritas divina ſit conditio, Antecedens itaque probatur tum paritate teſtimonii humani, quod in omnium ſententia movet ad fidem humanam per modum rationis cognitæ, & non ut mera conditio: tum à priori, quia objectum formale Fidei in tantùm movet ad aſſenſum firmiſſimum, in quantum habet connexionem neceſſariam cum objecto revelato; atqui neque ſola auctoritas divina habet hanc connexionem, ut patet, neque ſola revelatio, ſed complexum utriuſque, ergo utraque ſimul movet per modum rationis cognitæ, atque adeo conſtituit Objectum formale Fidei.

Confirm. 1. Quia actus Fidei eſt eſſentialiter obſcurus ab objecto formali obſcurè cognito; ſed auctoritas divina de ſe non cognoſcitur obſcurè, ſed ſola revelatio, ergo revelatio ingredi debet objectum formale Fidei multò magìs, quàm divina auctoritas.

Confir. 2. In hoc ſyllogiſmo; Quod Deus revelat, eſt verum, Deus teſtatur Incarnationem; ergo eſt vera; Utraque præmiſſa Objectiva eſt Objectum formale Concluſionis; ergo pariter objectum utriuſque præmiſſæ movet ad aſſenſum Fidei ſimplicem, & virtualiter tantum diſcurſivum, quo dicimus: Incarnatio eſt vera, quia eſt à Deo revelata. Eodem enim modo credimus Incarnationem propter atteſtationem divinam actu fidei ſimplici, & virtualiter diſcurſivo, ac actu compoſito, & formaliter diſcurſivo.

III. Ratio à priori eſt, quia in hoc differt conditio à ratione formali, quod conditio de ſe nullatenus participat munus proprium rationis formalis; v. gr. Approximatio, quia eſt conditio ad calefactionem, non poteſt calefacere; cognitio, quia eſt mera conditio applicans vim motivam, nempe bonum, ad amorem, ipſa non poteſt

teſt ad amorem movere ; ergo ſi revelatio eſſet conditio applicans vim motivam, nempè auctoritatem divinam, ad aſſenſum, ipſa non poſſet ſimul cum auctoritate divina movere ad aſſenſum fidei; movet; ergo non eſt pura conditio. *Prob. minor*; Quia nos credimus Incarnationem, quia Deus illam revelat, non verò quia per revelationem innoteſcit auctoritas divina unicè movens ad credendam Incarnationem; ergo revelatio ſimul cum divina auctoritate movet ad aſſenſum Fidei; atque adeo utraque conſtituit Objectum formale, quod reponitur interroganti, Cur credis?

Neque dicas, revelationem v. gr. Incarnationis applicare auctoritatem divinam ad hoc, ut moveat ad fidem erga tale myſterium; ergo revelatio eſt ſolùm conditio applicans vim motivam; non ſecus ac cognitio revelationis, & divinæ auctoritatis.

Nam *conceſſo antecedente nego conſequentiam*. Bene enim poteſt revelatio eſſe ſimul conditio, ſeu applicatio motivi, & ſimul partiale Objectum formale, atque adeo conditio non pura: ſic unio inter corpus, & animam eſt conditio applicans formam materiæ, & ſimul conſtituit inadæquatè hominem, quia non eſt pura conditio, eo modo, quo v. gr. approximatio inter corpus, & animam; ſic in ſyllogiſmo illo: quod Deus revelat, eſt verum; Deus revelat Incarnationem; ergo eſt vera, minor applicat divinam auctoritatem, ſeu Objectum majoris, ut poſſit movere ad aſſenſum concluſionis; quia tamen ità applicat, ut ſimul moveat ad eundem aſſenſum; ideo eſt conditio non pura, & partiale motivum. Ratio autem, cur revelatio Incarnationis ſit conditio non pura, cognitio verò talis revelationis ſit pura conditio, & nullatenus motivum Fidei; conſtat ex ratione concluſionis, unde omnis diſparitas deſumenda; quia ſcilicet revelatio movet ut Quòd, ſeu per modum rationis cognitæ, cognitio verò revelationis movet ut Quo; non ſecus ac Cognitio bonitatis Objecti movet ut Quo ad amorem, ipſa verò bonitas movet ut Quod.

Et.

Digitized by Google

Et ratio ulterior eſt, quia cum Incarnatione v. gr. revelata non habet connexionem neceſſariam aut ſola auctoritas divina, aut ſola revelatio, ſed complexum ex utraque; ergo hoc complexum movet ut Quod ad Fidei aſſenſum, atq; adeò præcognoſci debet, ut moveatur intellectus ad credendum; Cognitio autem hujus complexi ſolùm requiritur, ut conditio applicans vim motivam, ut requiritur approximatio agentis ad agendum non enim ipſa debet reflexè cognoſci, ut habeatur aſſenſus Fidei.

IV. OBJIC. 1 Fides eſt virtus Theologica, cujus Objectum formale non poteſt eſſe aliquid creatum; aliter non diſtingueretur à virtutibus moralibus; ergo revelatio, quæ eſt aliquid creatum, ſecundùm quod eſt externa revelatio non ingreditur Objectum formale Fidei.

Confirm. 1. Auctoritate divi Th. dicentis *qu. 1, art. 1. Si in fide conſideremus rationem formalem objecti, nihil aliud eſt, quàm prima Veritas.*

Confirm. 2. Objectum motivum fidei infuſæ, ſeu ſupernaturalis; quam habent fideles, & fidei acquiſitæ naturalis, quam habent qui fide infusâ carent, ut Hæretici, eſt diverſum; atqui Hæretici moveri poſſunt ad actum fidei naturalis à Dei revelatione; ſi enim rogentur, Quare credunt Trinitatem? Reſpondent, quia Deus revelavit; ergo revelatio non eſt Objectum formale Fidei Theologalis.

Reſp. Virtutem Theologalem debere quidem habere aliquid increatum pro formali Objecto, ſed non adæquato; poteſt enim pro formali Objecto inadæquato habere etiam aliquid creatum, ut moraliter informatum ab increato: Sic ſpes theologica ſub ratione formali deſiderii, habet pro formali Objecto Deum, ut ſummum bonum noſtrum, ſeu ut poſſeſſum à nobis, & beantem nos; atque adeò Objectum formale ſpei non eſt Deus ſolus, ſed etiam ejus poſſeſſio, ſeu viſio beata, ut dicemus cum Rip. *diſp.* 24. *ſect.* 4. & aliis communiùs. Unde fit; ex hoc etiam capite colligi exceſſum charitatis ſupra alias virtutes,

quia

Digitized by Google

quia Charitas habet pro formali objecto adæquato, ſaltem ultimato, bonitatem divinam prout eſt in ſe, quin exigat admixtionem objecti formalis creati, quidquid ſit, an poſſit illam habere? de quo quæſt. ſequenti: Fides verò, & ſpes habent neceſſariò pro formali objecto inadæquato rationem aliquam creatam; quamvis de ſe illa non moveat, niſi ut annexa increatæ, & informata extrinſecè ab illa; ut actus Chriſti Domini non eſt infinitè meritorius, niſi prout informatus à dignitate infinita Verbi; & hoc Pacto revelatio externa non movet ad aſſenſum fidei, niſi ut informata à locutione interna divina, à qua eſſentialiter pendet, & cujus loco ſubſtituitur. Hinc etiam fit, objectum formale Fidei eſſe unum quid cum ſubordinatione unius partis minùs principalis, & veluti materialis ad alteram principalem, ac veluti formalem.

Ad primam Confirm. Angelicus ibi loquitur de prima veritate, non præciſè ſpectatâ, ſed revelante; ſubdit enim immediatè; *Non enim fides, de qua loquimur, aſſentit alicui, niſi quia eſt à Deo revelatum*; ergo ex D. Th. etiam revelatio eſt objectum formale Fidei.

Ad ſecundam, argumentum probat, quòd nec Divina auctoritas ſit objectum fidei divinæ, quia etiam Hæretici ab ea dicuntur moveri ad aſſerendos errores, tanquam à Deo dictos. Quare *nego majorem*, ſuppono enim cum Rip. *diſp.* 45. & aliis, poſſe habere idem objectum formale tam fidem ſupernaturalem, quàm naturalem; & ſolùm differre, quia illa procedit à principio efficienti ſupernaturali, unde nequit eſſe falſa, hæc à naturali, & ideo poteſt credere falſum, quatenus falsò aſſeritur, Deum revelâſſe.

V. OBJIC. 2. Promulgatio legis eſt mera conditio, & tota vis ad obligandum eſt in lege; ergo etiam revelatio auctoritatis divinæ erit mera conditio, & vis tota inductiva aſſensûs eſt in eadem auctoritate. Nam non minùs lex, ut informet rem præceptam, & ad illam obliget, indiget

get promulgatione, quàm auctoritas divina; ut informet myſterium revelatum, & ad illud credendum inducat, indiget revelatione.

Reſpondent aliqui, *negando Antecedens*, quia ſcilicet lex non eſt completa in ratione obligantis, niſi per promulgationem; ſicut voluntas ſe obligandi alteri non completur in ratione obligandi, niſi per manifeſtationem illi factam; & ſicut donatio non transfert jus ad rem donatam ſine acceptatione donatarii. Equidem, *tranſmiſſo antecedente*; *nego Conſequentiam*. Diſparitas eſt, quia legislatori tenemur obedire præcisè quia imperat, non quia præco ejus legem promulgat, quamvìs requiratur promulgatio, ut lex obliget; ſicut requiritur cognitio ad hoc, ut bonum moveat ad amorem: Contra verò Deo credimus Incarnationem v. gr. non præcisè quia eſt ſummæ auctoritatis, ſed quia & eſt ſummæ auctoritatis, & ſimul revelat Incarnationem. Quare promulgatio applicat tantùm vim obligandi, quæ unicè, & adæquatè reſidet in voluntate legislatoris. & non in voce præconis, & ideo promulgatio eſt mera conditio; revelatio verò & applicat auctoritatem divinam, quæ inadæquatè tantùm habet vim movendi ad aſſenſum, & ſimul movet ad aſſenſum; Unde non eſt mera conditio.

VI. OBJIC. Ult. Propoſitio revelationis facta ab Eccleſia eſt mera conditio, & non Objectum formale Fidei divinæ, quamvìs objectivè ſit neceſſaria ut revelatio moveat ad aſſenſum Fidei; ergo etiam revelatio erit conditio. Nam ſicut credimus myſterium, quia eſt revelatum, ità credimus exiſtentiam revelationis, quia proponitur ab Eccleſia; ergo ſicut propoſitio Eccleſiæ eſt conditio ad fidem erga revelationem, ità revelatio eſt conditio ad Fidem erga myſterium.

Reſp. conceſſo antecedente; *nego Conſequentiam*. Diſparitas conſtat ex ratione concluſionis. In tantum Objectum formale movet ad aſſenſum firmiſſimum erga, Ob-

jectum materiale Fidei, in quantum apparet cum eo neceſſariò connexum; atqui cum Incarnatione v. gr. non eſt neceſſariò connexa ſola auctoritas divina, nec ſola revelatio, quæ non ſit informata à divina auctoritate, ſed complexum utriuſque; ergo utrumque movet, ſeu eſt Objectum formale Fidei. Contra verò independenter à propoſitione Eccleſiæ revelatio divina de Incarnatione habet neceſſariam connexionem cum Incarnatione; ergo propoſitio Eccleſiæ, eſto poſſit aliquatenus movere ad credendam Incarnationem, & revelationem fide humanâ, & fallibili, at nullatenus eſt motivum ad fidem infallibilem, neque circa myſterium, neque circa revelationem, ut oſtendemus *qu.* ſequenti contra Rip., & Lug. cum communiori apud Aria. *diſ.* 13. *ſect.* 3. quia ſcilicet Scripturæ, & Patres unicè ad Dei teſtimonium fidem noſtram reſolvunt. Matth. enim 15. dicitur: *Caro, & ſanguis non revelavit tibi*, & prima ad Theſſalonicenſes 2. *Accepiſtis illud non ut verbum hominum, ſed ut verò eſt verbum Dei*, ergo quòd Eccleſia proponat exiſtentiam revelationis, eſt mera conditio, ut poſſit ea credi fide divinâ; atque adeo non ob teſtimonium Eccleſiæ, ſed Dei.

Hinc retorqueri poteſt argumentum: Ideo propoſitio Eccleſiæ eſt mera conditio, quia per talem propoſitionem non credimus verbo Eccleſiæ, ſed Dei; at per revelationem credimus verbo Dei; ergo revelatio aliter ſe habet ad fidem, ac propoſitio Eccleſiæ: Unde ſi hæc eſt conditio, revelatio eſt formale Objectum.

ARTICULUS II.

Utrum Revelatio, & Divina auctoritas credi poſſint, & debeant fide divinâ, quando creditur myſterium?

VII. CErtum eſt, revelationem divinam poſſe fide divinâ credi, quando eſt explicitè revelata, v. gr. dum

gr. dum dicitur Matth. 20. *Ut adimpleatur quod dictum eſt à Domino per Prophetam: Ex Ægypto vocavi Filium meum*; & eodem modo veracitas, & auctoritas divina credi poteſt, ſi ſit expreſsè revelata, ut cum dicitur ad Rom. 3. *Eſt autem Deus verax*; in quibus caſibus aſſenſus Fidei de revelatione, aut veracitate Dei idem habet objectum formale, ac materiale; ad eum modum, quo quando Dei bonitatem propter ſe ipſam amamus, idem eſt objectum formale, & materiale Charitatis.

Certum præterea videtur, non requiri revelationem reflexam diſtinctam, ut credi poſſit revelatio; etenim univerſim Objectum formale, quod determinat ad cognoſcenda, vel amanda alia Objecta, non indiget novo formali Objecto diſtincto, ut ipſum cognoſcatur, & ametur, ſed propter ſe, & in ſe debet attingi; aliter abiremus in infinitum: Sic propter ſanitatem amatur medicina, ſanitas autem propter ſe, quia ratione ſui eſt homini bona: Sic fumus determinat ad cognitionem ignis, ipſe verò cognoſcitur in ſe, & non per aliud medium; Sic lux, & vox manifeſtant Objecta, & ſeipſas; ergo pariter revelatio, & Veracitas Dei cùm ſint id, propter quod cognoſcuntur, & creduntur myſteria revelata, non indigent alio Objecto formali, ſed propter ſe, & in ſe debent poſſe cognoſci, ne procedamus in infinitum.

VIII. Quod dubitatur, eſt, An quando creditur myſterium, poſſit, aut etiam debeat credi fide divinâ ipſa revelatio, & Dei Veracitas, [etiamſi non ſit reflexè revelata] ſive per modum principii, ſive concluſionis? Dicitur revelatio credi per modum principii, ſi ejus exiſtentia affirmetur propter ſe ipſam; independenter ab alio motivo, ſicut affirmantur prima principia: dicitur verò credi per modum Concluſionis, & per diſcurſum virtualem, ſi fiat virtualiter hìc Syllogiſmus: Quod Deus revelavit, eſt verum, ſed Deus quando revelat myſterium, reflexè revelat ſuam revelationem; ergo revelatio divina eſt vera,

 non

non ſolùm quatenus verùm dicit, de quo non dubitatur, ſed etiam quatenus verè exiſtit. Idem dicas de veracitate non explicitè revelata, quæ creditur fide divinâ per modum Concluſionis, ſi fiat hic diſcurſus virtualis: Quod Deus revelat, eſt verum, ſed Deus revelando myſterium reflexè, & implicitè revelat ſuam veracitatem; ergo tum myſterium, tum veracitas divina eſt vera.

IX, Dico nunc primo cum Suar., Con., & aliis communiter contra Arr. Quando creditur myſterium, poteſt fide divina credi etiam per modum concluſionis revelatio quamvìs non ſit reflexè, & explicitè revelata: Idemque dicendum de veracitate divina.

Prob. 1. A poſteriori: Eſſet hæreticus qui negaret revelationem, v.gr. de Incarnatione, etiamſi non reflexè revelatam; ergo hujuſmodi revelatio eſt de fide, atque adeò dum creditur myſterium, poteſt fide divinâ credi etiam per modum concluſionis. *Antecedens Probatur*; Quod poteſt Eccleſia definire de fide, eſt de fide, tanquam jam dictum à Deo ſubobſcurè, & implicitè, cum definitio Eccleſiæ non ſit nova revelatio, ſed nova explicatio revelationis præteritæ; unde hæreticus cenſetur, qui illud negaverit; atqui poteſt ab Eccleſia definiri, quòd detur revelatio de Incarnatione; ergo hæreticus cenſetur qui illam negaverit.

Prob. 2. A priori. Quando Deus loquitur, & revelat myſterium, tunc implicitè virtualiter, & in actu exercito loquitur, & manifeſtat nobis ſuam locutionem, & revelationem; ergo ſi propter revelationem myſterii poteſt credi per modum Concluſionis myſterium, pariter propter revelationem ipſiuſmet revelationis credi poteſt per modum Concluſionis ipſa revelatio. *Antecedens probatur*, quia quando Deus locutione externa revelat nobis myſterium, tunc intendit obligare nos tam ad aſſerendum myſterium, quàm ad aſſerendam exiſtentiam revelationis, ità ut altero utro negato, ſimus hæretici, aut infideles

deles; ergo utrumque teſtatur, & revelat: revelatio enim inſtar vocis, & inſtar lucis dum manifeſtat objectum, reddendo illud credibile, & credendum, manifeſtat ſimul ſeipſam, redditque pariter credibilem, & credendam.

Confirm. Ex Suar., & Con. Qui aliquid mihi teſtatur, virtualiter & exercitè teſtatur, ſe illud mihi teſtari; v. gr. Qui dicit, Petrus vivit, teſtatur & quòd Petrus vivat, & quòd ità ipſe judicet; Unde vult, utrumque credi, adeò ut mendacem facerem illum, tam ſi negarem, Petrum eſſe vivum, quàm ſi negarem illum ità ſentire; ergo pariter Deus, dum revelat myſterium, revelat exercitè, ſe ità ſentire, & habere voluntatem, quòd utrumque mihi ſit notum; quod eſt myſterium ſimul, & revelationem revelare. Unde poteſt ipſa etiam revelatio non reflexè revelata credi per modum Concluſionis.

X. Dices: Si quis dormiat, me illum ſpectante non dicit mihi exercitè. Ego dormio; ergo ſi quis revelat aliquid, me audiente, non dicit exercitè, Ego loquor; & conſequenter revelatio non revelata credi non poteſt per modum Concluſionis.

Reſp. Nego conſequentiam: Diſparitas eſt, quia ſomnus non eſt ſignum locutorium; ſecùs verò revelatio externa eſt ſignum externum poſitum ad manifeſtandum Objectum; & mentem, atque adeò poſitum ex intentione obligandi audientem non ſolùm ad credendum Objectum revelatum, ſed etiam ad credendum, quòd ponens ſignum velit loqui.

Quod diximus de revelatione dici probabiliter poteſt cum Mauro *qu.* 15. de Veracitate; ſicut enim dum Deus revelat myſterium, implicitè revelat ſuam revelationem, ità etiam ſuam veracitatem; atque adeò utraque credi poteſt per modum Concluſionis, etiamſi non ſit reflexè revelata. Ratio eſt eadem, primo à poſteriori, quia eſſet hæreticus, tam qui negaret myſterium à Deo revelatum,

 quàm

quàm qui negaret divinam veracitatem, quamvis non explicitè revelatam. Secundò à priori, quia Deus dum revelat mysterium, obligat nos ad illud credendum aſſenſu firmiſſimo; ergo implicitè dicit, ſe eſſe primam veritatem illud teſtantem, alioquin non mereretur fidem firmiſſimam unde non poſſet nos obligare ad credendum aſſenſu firmiſſimo.

XI. Dico 2. Quando creditur myſterium revelatum, debet etiam fide divinâ, & firmiſſimâ credi ſaltem per modum principii ipſa divina revelatio, & veracitas; adeo ut non poſſit Objectum materiale affirmari aſſenſu Fidei ſuper omnia firmiſſimo, quin etiam affirmetur formale. Ita Suar. *diſp. 3. ſect. 6.* Platelius *n.* 22. Maurus *qu.* 12. contra Lumbier *num.* 197.

PROB. Objectum formale non poteſt movere ad cognoſcendum, vel amandum objectum materiale, niſi priùs, ſaltem ratione, ipſum cognoſcatur, & ametur; ergo neque poteſt Objectum formale movere ad affirmandum aſſenſu fidei ſuper omnia firmiſſimo Objectum materiale, niſi priùs, ſaltem ratione, affirmetur aſſenſu fidei firmiſſimo Objectum formale; ergo non poteſt credi myſterium aſſenſu fidei, quin pariter credatur divina revelatio, & veracitas. Ratio à priori eſt, quia *Propter quod unumquodque tale, & illud magis*; ergo ſi propter Objectum formale affirmatur aſſenſu firmiſſimo myſterium, ſeu Objectum materiale, à fortiori affirmatur aſſenſu firmiſſimo Objectum formale. Hinc Apoſtolus dixit: *Accedentem ad Deum oportet credere, quia eſt*; etenim ut poſſit elici actus fidei circa myſteria revelata, credi priùs debet aſſenſu fidei ipſa Dei exiſtentia.

Ex quibus ſequitur, non ſatis eſſe, quòd cognoſcatur divina veracitas cognitione ſcientificâ, ut poſſit credi myſterium aſſenſu firmiſſimo Fidei, cùm non poſſit aſſenſus Fidei circa myſterium firmiſſimus niti in aſſenſu ſcientifico minus firmo, ut hìc ſupponimus, & infrà explicabimus.

Digitized by Google

bimus. Unde fit, ſcientem divinam veracitatem debere ſimul aut eodem, aut diſtincto actu illam credere fide divinâ, ut poſſit credere myſterium.

XII. OBJIC. 1. Ratio aſſentiendi, ſeu Objectum formale debet eſſe notior Objecto materiali; ergo divina veracitas, & revelatio, quæ ſunt formale Objectum, debent clariùs cognoſci, quàm Objectum revelatum; ergo non per actum fidei.

Confirm. Omnis aſſenſus mediatus, qualis eſt aſſenſus fidei, reſolvi debet in veritatem aliquam per ſe notam, ne abeamus in infinitum, ergo veracitas Dei, in quam reſolvitur aſſenſus Fidei, debet eſſe per ſe nota, atque adeò credi non poteſt.

Reſp. Diſt. Antecedens. Ratio aſſentiendi debet eſſe notior, hoc eſt priùs nota, & magis immediatè, ac per ſe, quàm Objectum materiale, *concedo*; notior, hoc eſt clarior, & evidentior, *nego Antecedens, & Conſequentiam.* In cognitionibus naturalibus intellectus ad vitandum periculum errandi procedere ſolet à magis notis ad minus nota, non tamen in ſupernaturalibus, in quibus nullum ſubeſt periculum falſitatis. Unde Objectum formale Fidei non debet cognoſci clariùs, quàm materiale; eſto debeat prius, & immediatius cognoſci. In hoc ſenſu dici poteſt, quòd Objectum formale fidei ſit notius materiali, quatenus ſigna credibilitatis immediatius illud afficiunt, cum per ſe primò tendant ad perſuadendam exiſtentiam revelationis, & veracitatis. & obligationem credendi, ut propter Objectum formale certiſſimè ſuper omnia affirmatum aſſentiamur Objecto materiali revelato.

Ad confirm. *Diſt. antecedens*: debet reſolvi in aliquam veritatem per ſe notam evidenter, & ex terminis ſecundùm ſe cognitis, *nego*; per ſe notam ſive evidenter, ſive obſcurè, & ex terminis ſufficienter ab extrinſeco illuſtratis, *concedo antecedens, & diſtincto ſimiliter primo conſequente, nego ſecundam conſequentiam.* Debet per

ſe, & non propter aliud tam revelatio, quàm ipſa Dei veracitas cognoſci, & credi, poſitis ſignis credibilitatis, propoſitione Eccleſiæ, & lumine Fidei, ſufficienter illuſtrantibus hæc Objecta; quia tamen ſub hac extrinſeca illuſtratione adhuc obſcurè repræſentantur, ideo requiritur etiam imperium voluntatis ortum ex pia affectione ad credendum, ut habeatur aſſenſus Fidei tam circa Objectum materiale, quàm formale.

XIII. Objic. 2. Ut actus ſit ſupernaturalis, non eſt neceſſe, quòd omnia comprincipia ſint ſupernaturalia; ergo ut aſſenſus ſit Fidei, & ſupernaturalis, non eſt neceſſe, quòd deſcendat ex aſſenſu fidei ſupernaturali etiam de divina veracitate: ſed ſatis eſt, quòd aſſenſu fidei credatur ſola revelatio, quæ eſt partiale Objectum formale.

Confirm. Ut aſſenſus ſit fidei divinæ, Objectum formale non debet eſſe adæquatè divinum, cùm poſſit etiam revelatio, quæ eſt quid creatum, ingredi objectum formale fidei divinæ; ergo ut aſſenſus circa myſterium ſit fidei ſupernaturalis, neque debet Objectum formale adæquatum attingi aſſenſu fidei ſupernaturali, ſed ſatis eſt, quòd revelatio attingatur aſſenſu fidei ſupernaturali, & veracitas Dei aſſenſu ſcientiæ naturali.

Reſp. nego conſequentiam; diſparitas eſt, quia ut effectus ſit ſupernaturalis, ſatis eſt, quòd aliquod ejus comprincipium ſit ſupernaturale, ut patet: contra verò ut aſſenſus ſit fidei divinæ, & ſuper omnia firmiſſimus, niti debet in aſſenſu firmiſſimo erga Objectum formale adæquatum, quia Concluſio ſequitur debiliorem partem.

Ad Confirmationem, *nego Conſequentiam*, & recurrit eadem diſparitas.

XIV. Obj. 3. Quando creditur myſterium propter motivum formale fidei, nempè propter Auctoritatem, & revelationem divinam, non eſt neceſſe, quòd auctoritas & revelatio credantur actu ſupernaturali per modũ principii,

cipii, ut dicitur in ſecunda Concluſione, ſed ſufficit, quòd ea aliunde innoteſcant cognitione naturali, imò ſufficit, quòd ea ſolùm per ſimplicem apprehenſionem attingantur, ergo Concluſio iſta non ſubſiſtit. ***Probatur antecedens***; ſicut enim credimus myſterium propter revelationem, ità affirmamus exiſtentiam revelationis propter ſigna credibilitatis, ſed ſigna credibilitatis cognoſcimus cognitione naturali, imo etiam per ſimplicem apprehenſionem citra judicium; ergo pariter poſſumus revelationem cognoſcere cognitione naturali, quamvìs propter illam aſſenſu fidei ſupernaturalis credamus myſterium: Sic etiam propter cognitionem amamus bonum, quin debeamus etiam cognitionem amare; ergo propter revelationem poſſumus credere myſterium, quin teneamur credere, ſaltem aſſenſu fidei per modum principii ipſam revelationem. Principium enim illud, propter quod unumquodque tale &c. non militat, niſi quando prædicatum æquè competit utrique extremo: aliter vinum deberet dici ebrium, quia propter vinum homo eſt ebrius.

Reſp. cum Suar. *loc. cit. num. 6.* impoſſibile eſſe, quòd aſſenſus ſuperioris ordinis fundetur in aſſenſu, & multò minùs in ſimplici apprehenſione ordinis inferioris; ut proinde non poſſit aſſenſus Concluſionis ſcientificæ fundari in aſſenſu, aut ſimplici apprehenſione præmiſſarum probabilium, atqui aſſenſus fidei circa myſterium eſt ſupernaturalis, & fundatur in auctoritate, & revelatione divina, ergo non poteſt fundari, niſi in aſſenſu ſupernaturali auctoritatis, & revelationis divinæ. Et ſanè aſſenſus fidei circa myſterium eſt aſſenſus virtualiter diſcurſivus, & rationalis potens reddere rationem ſui, ſi autem à fideli quæratur, cur credis v. gr. Incarnationem? reddit rationem, quia Deus dixit; atque adeò aſſenſus fidei circa myſterium (qui eſt aſſenſus per modum concluſionis virtualiter inferens myſterium ex eo, quòd illud Deus revelaverit) fundatur in aſſenſu de divina auctoritate, & revelatione, non

ſecùs ac concluſio ſcientifica fundatur in præmiſſis ſuis, ſicut autem concluſio ſcientifica fundari non poteſt in præmiſſis inferioris ordinis, putà probabilibus, ità aſſenſus Fidei circa myſterium non poteſt niti, niſi aſſenſu revelationis, & auctoritatis divinæ ſupernaturali obſcuro, atque adeò fidei per modum principii. In forma, *nego antecedens*. Ad probationem diſparitas eſt, quia aſſenſus Fidei, quo per modum principii credimus exiſtentiam revelationis, habetur propter ſigna credibilitatis, tanquam propter motivum extrinſecum, & impellens; ſicut propter metum mortis naturalem impelli poſſumus ad eliciendum actum ſupernaturalem contritionis. Contra verò aſſenſus Fidei circa myſterium habetur propter revelationem, tanquam propter motivum intrinſecum; & ideo non poteſt aſſenſus circa exiſtentiam revelationis eſſe inferioris ordinis, ac aſſensûs Fidei circa myſterium; cùm firmitas ædificii conſiſtere non poſſit, ſine firmitate fundamenti. Pariter propter cognitionem amamus bonum, tanquam propter conditionem, non tanquam propter objectum formale: Univerſim autem conditio poteſt eſſe minùs perfecta, quàm forma introducenda; at ſicut non poteſt cauſa efficiens eſſe imperfectior ſuo effectu, ità nequit concluſio fundari in præmiſſis debilioribus, nec aſſenſus Fidei circa myſterium, qui eſt virtualiter diſcurſivus, fundari poteſt in aſſenſu erga auctoritatem, & revelationem divinam, qui non ſit pariter ſupernaturalis, & firmiſſimus, atque adeò Fidei per modum principii; non enim debet ſemper per modum Concluſionis intellectus dicere: datur revelatio, quià Deus revelat ſe revelare, & datur divina auctoritas, quia Deus dicit, ſe habere ſummam ac divinam auctoritatem, aliter abiremus in infinitum. Conſtat itaq;, quomodo militet in caſu noſtro Axioma illud, propter quod unumquodque tale &c. quatenus poteſt, ac debet ſupernaturalitas aſſensûs, qui eſt in fide circa myſterium, reperiri etiam in aſſenſu circa divinam auctoritatem, & revelationem.

XV.

Digitized by Google

XV. Quæres hìc, Utrùm publica tantùm, an etiam privata revelatio poſſit eſſe partiale objectum formale fidei? *Reſp.* Ad Fidem Catholicam movere ſolùm revelationem publicam, quæ à Prophetis, & Apoſtolis pro tota communitate facta ſit; in quo ſenſu ad Eph. 2. dicuntur fideles *Superædificati ſuper fundamentum Apoſtolorum & Prophetarum*; at Fides ſupernaturalis ſecundùm ſe poteſt etiam niti revelatione privatâ, quæ fiat uni tantum, cujuſmodi fuit Fides Abrahæ.

QUÆSTIO IV.

De Fidei Analyſi, ſeu de motivo ad aſſerendam exiſtentiam revelationis.

ANalyſis, ſeu reſolutio actûs Fidei eſt quidam mentis regreſſus, quo aſſenſus Fidei ad ſua principia reducitur, videlicet in continuam ſeriem motivorum, à quibus gignitur, aſcendendo ab ultimo, donec deveniatur ad primum, committeretur autem circulus, ſi ab A progrederemur ad B, & è contra, ut ſi roganti, Quare credis myſterium? Reſponderemus, quia Deus revelavit; & inſtanti: Quare credis Deum revelâſſe? reponeremus, quia Eccleſia, cui aſſiſtit Spiritus Sanctus, proponit; & urgenti: Quare credis Eccleſiæ aſſiſtere Spiritum Sanctum, ità ut portæ Inferi non prævaleant? recurreremus ad revelationem Dei manifeſtatam in Scripturis, quæ iterum per Eccleſiæ propoſitionem ſub aſſiſtentia Spiritûs Sancti crederetur. Ad hunc circulum declinandum innumeræ, & implexæ nimis ſunt Doctorum ſententiæ. Duæ relatæ à Rip. *diſ.* 3. facilè rejiciuntur, quarum prior eſt Dur. Med. & aliorum putantium, motivum ultimum ad aſſerendam exiſtentiam revelationis eſſe auctoritatem Eccleſiæ habentis aſſiſtentiam Spiritûs Sancti; facilè enim impugnatur, quia quòd Eccleſiæ aſſiſtat Spiritus Sanctus, eſt myſterium re-

revelatum, & nobis obſcurum; Unde ſi quæratur, Unde conſtet, Spiritum Sanctum Eccleſiæ aſſiſtere? & Reſpondeant: Ex Scripturis, iterum urgentur, Unde conſtet, Scripturas eſſe locutiones Dei? quòd ſi reſpondeant, quia ab Eccleſia proponitur, ecce circulus. Poſterior ſententia docet, Fidem reſolvi ultimò in notas credibilitatis, miracula &c. creditas fide humanâ, & acquiſita, quod videntur ſentire Scot., Gabr., Okam, apud Rip. *num.* 28. Et hæc etiam facilè rejicitur, quia aſſenſus de exiſtentia revelationis non poteſt niti in aſſenſu fallibili, & incerto, qualis eſt aſſenſus fidei humanæ, nutat enim exiſtentia myſterii, ſi nutat exiſtentia revelationis, quare ſi quis credat Incarnationem, quia Deus revelavit, & dicat, Deum revelâſſe propter ſigna credibilitatis creditâ fide humanâ, eò quòd in hiſtoriis ea legantur, & habeantur per traditionem, jam fides divina reſolveretur in humanam; quòd ſi hujuſmodi ſigna, & miracula ſumantur, in quantum ſunt Dei locutiones, cùm hoc ſit myſterium revelatum in Scripturis, circulus committeretur.

II. His rejectis: Tres celebriores ſententiæ ſunt examinandæ: Prima Cani, Bag. Arag. apud Rip. *num.* 30. qui cum Mauro *qu.* 10. & Gran. *diſ.* 5. docent, motivum formale ad aſſerendam revelationis exiſtentiam eſſe lumen Fidei. Secunda Lugonis, Ripaldæ *num.* 58. putantium, exiſtentiam revelationis credi ob complexum ipſiuſmet revelantis, ac ſignorum credibilitatis, & humanæ auctoritatis Eccleſiæ illam proponentis: Unde ipſa revelatio ſit motivum partiale componens totale cum illis aliis ſibi extrinſecis. Tertia, quam ſequimur, Suarii, Con., Valentiæ & communiſſima, ut advertit Arriaga *diſ.* 3. *ſect.* 4. inter noſtros, & Thomiſtas cum D. Thom. *qu.* 5. *art.* 2. docens, motivum ad credendam aſſenſu firmiſſimo revelationem eſſe ipſammet revelationem reflexè, & implicitè revelatam, prout explicavimus quæſtione antecedente, propoſitam ſub ſignis credibilitatis, & auctoritate Eccleſiæ,

ſiæ, tanquam ſub conditionibus, ſub quibus apparet prudenter credibilis. Quòd enim voluntas, poſitis ſignis credibilitatis, poſſit imperare aſſenſum ſubjectivè firmiſſimum, conſtat tum in judicio temerario, tum in fide pervicaci hæreticorum, tum ex propoſitione 19. damnata ab Innoc. XI. quæ dicit: *Voluntas non poteſt efficere, ut aſſenſus Fidei in ſe ipſo ſit magis firmus, quam mereatur pondus rationum ad aſſenſum impellentium.* Quòd verò hujuſmodi aſſenſus habeat etiam firmitatem objectivam, ſeu infallibilitatem, id non poteſt oriri ex extrinſeco motivo ad aſſerendam exiſtentiam revelationis, quodcunque dicatur eſſe hujuſmodi motivum. Si enim motivum haberet metaphyſicam connexionem cum exiſtentia revelationis, de hujus exiſtentia non haberetut fides, ſed ſcientia. Quare firmitas objectiva unicè oritur ex ſupernaturalitate noſtræ fidei, quæ tamen eſt potiùs ratio eſſendi, quàm credendi exiſtentiam revelationis, ut mox explicabimus.

ARTICULUS I.

Utrùm Fides ultimò reſolvatur in lumen Fidei.

III. Duplex datur fidei lumen: alterum habituale identificatum cum ipſo habitu infuſo fidei, quod ad actum fidei concurrit, ſicut lumen gloriæ ad Viſionem beatam: alterum actuale, quod eſt illuſtratio interna Spiritûs Sancti. Canus, Bag., Arag., putârunt, lumen habituale fidei eſſe motivum ad aſſerendam revelationem; Gran. verò cum Mauro, & aliis, eſſe lumen actuale.

IV. Dico equidem: Neque lumen habituale fidei, neque actuale eſſe motivum aut adæquatum, aut partiale ad aſſerendam exiſtentiam revelationis.

Prob. cum Haunoldo. Illud eſt motivum formale ad aliquid aſſerendum, quod ſe tenet ex parte objecti, & reponimus interroganti: Cur credis? ſed lumen fidei non

ſe

ſe tenet ex parte objecti; & interroganti, Cur credimus v. gr. revelationem Incarnationis? non reſpondemus, Quia habemus lumen ſive habituale, ſive actuale; ſicut non reſpondemus, Quia habemus intellectum, & cognitionem talis revelantis; ergo hujuſmodi lumen non eſt motivum. Quamvis enim detur lumen ſupernaturale actuale, quod ſubobſcurè revelationem illuſtrat, non tamen datur illuſtratio ulla diſcernicularis, ſive qua diſcernamus eſſe ſupernaturalem potiùs, & veram, quàm naturalem, & falſam. Hinc non eſt audiendus Maurus, qui docet, motivum ad aſſerendam revelationem eſſe ipſam revelationem ſub lumine Fidei, tanquam ſub motivo formali: Neque audiendi ſunt alii Recentiores, qui docent, hujuſmodi motivum eſſe humanam Eccleſiæ auctoritatem propoſitam lumine ſupernaturali, & actu ſupernaturali creditam; cùm ſupernaturalitas iſta non veniat ex parte objecti, tanquam motivum.

Confirm. Non poteſt eſſe motivum ad aſſerendam revelationem lumen Fidei habituale, quippe quod ſe tenet ex parte potentiæ (ut lumen gloriæ, & lumen naturale intellectûs) non verò ex parte objecti: Neque lumen actuale Fidei, quia munus luminis ſupernaturalis ſecundùm ſe eſt movere ex parte ſubjecti, ſive formaliter, ſive efficienter juxta varias ſententias; non ſecùs ac movet illuſtratio, & apprehenſio naturalis, & pia affectio ſupernaturalis ad credendum; ergo lumen nullatenus eſt motivum ad credendum, ſe tenens ex parte objecti.

Neque dicas, ſolam illuſtrationem ſupernaturalem connecti eſſentialiter cum exiſtentia revelationis; ergo ea eſt motivum. Nam ſupernaturalitas iſta illuſtrationis, aut ipſius actûs fidei Divinæ non venit ex parte objecti, nec diſcernitur à fidelibus, ergo non poteſt eſſe motivum, ſeu ratio credendi revelationem; eſto ſit ratio eſſendi, ſeu ſit ratio, cur revelatio exiſtat; cùm ſupernaturalitas iſta eſſentialiter, ac metaphyſicè cum exiſtentia revelationis connectatur.

V.

V. Ubi ad eruditionem nota, nonnullos noſtræ ætatis hæreticos reſolvere Fidem in Spiritûs Sancti inſtinctum, ſeu internam teſtificationem, quem vocant Spiritum privatum, à quo dicunt unicè ſe doceri: Unde vocantur *Theodidacti*, hoc eſt à Deo docti, juxta illud Iſa 54. *Dabo univerſos filios tuos doctos à Domino.* Hunc Spiritum dicunt dari ſolis electis, eúmque certificare tum de legitimo ſenſu Scripturarum, tum de præſenti juſtitia, ac futura perſeverantia: Proinde negant, Eccleſiam eſſe regulam credendorum, ſed unumquemque debere credere, prout Spiritus privatus internè docet.

Adversùs hæc deliramenta docet Fides, Primò Eccleſiam Catholicam ſub aſſiſtentia Spiritûs Sancti eſſe infallibilem, & vivam regulam credendorum; Unde ab Apoſtolo vocatur *Columna. & firmamentum veritatis.* Secundò præter externam Eccleſiæ doctrinam dari internam illuſtrationem, & inſpirationem Spiritûs Sancti, vi quarum actus Fidei eſt ſupernaturalis. Tertiò hanc illuſtrationem non poſſe eſſe falſam, nec difformem judicio Eccleſiæ. Quartò hujuſmodi lumen actuale Fidei, & illuſtrationem ad credendum dari unicuique, quando proponitur myſterium credendum. His poſitis, Doctores, qui docent, Fidem ultimò reſolvi in lumen actuale Fidei, vel docent, hujuſmodi lumen ſe tenere ex parte objecti, ità ut diſcernatur illuſtratio ſupernaturalis, & vera à naturali, & falſa, vel non: Si primum, jam conveniunt cum hæreticis dicentibus, quòd internus inſtinctus, & Spiritus privatus ſit per ſe diſcretivus veræ revelationis à falſa: Si ſecundum, ergo non aſſignant ex parte objecti motivum ad aſſerendam firmiſſimè exiſtentiam revelationis, quamvìs enim actus fidei procedens à lumine ſupernaturali ſit eſſentialiter verus, & metaphyſicè connectatur cum exiſtentia revelantis, iſta tamen ſupernaturalitas non ſe tenet ex parte objecti, ità ut diſcernatur: unde non poteſt eſſe motivum, cur firmiſſimè credatur revelatio, ſed ſolùm eſt ratio, cur revelatio verè exiſtat.

VI.

VI. Objic. 1. pro lumine habituali: objectum formale relatè ad fidem de exiſtentia revelationis eſt, quòd illam reddit credibilem: hujuſmodi eſt lumen habituale; ergo lumen habituale fidei eſt objectum, ſeu motivum formale relatè ad fidem de revelationis exiſtentia. *Probatur minor*: lumen habituale manifeſtat objecta credenda ergo reddit illa credibila.

Confirm. 1. Lumen corporeum, quod reddit objecta viſibilia, eſt objectum formale viſûs; ergo lumen fidei, quod manifeſtat ſubobſcurè objecta credibilia, eſt objectum formale Fidei.

Confirm. 2. Si lumen fidei manifeſtaret præter objecta credenda, ſe ipſum etiam, poſſet eſſe ratio motiva ex parte objecti, cur affirmetur exiſtentia revelationis, ſed hoc habetur in caſu; quandoquidem in via gerit vices luminis gloriæ, quod in patria manifeſtat præter Deum, etiam ſeipſum, tanquam objectum formale ſuæ viſionis; ergo lumen fidei eſt motivum ad revelationem aſſerendã.

Reſp. diſtinguo majorem: quod reddit revelationem credibilem credibilitate objectivâ, *concedo*, efficienti, *nego majorem, & diſtinguo pariter minorem*: lumen fidei reddit credibilem revelationem credibilitate efficienti, ſicut redditur credibilis ab intellectu, & ſpecie, *concedo*; objectiva, *nego minorem, & conſequentiam*. Ad probationem minoris: lumen fidei manifeſtat exiſtentiam revelationis, & objecta credenda, tanquam principium efficiens actûs fidei, eo modo, quo manifeſtantur ab intellectu, & ſpecie, *concedo*, ut ratio cognita, & ſe tenens ex parte objecti, *nego antecedens, & conſequentiam*. Et ſanè poteſt dari lumen habituale fidei abſque ulla revelatione, & poteſt etiam vice verſâ dari actus fidei ſine hoc lumine habituali, ut in catechumenis, qui carent habitu fidei; ergo hujuſmodi lumen non eſt motivum.

Ad 1. confirm. Lux materialis in tantum eſt objectum formale viſûs, in quantum manifeſtat objecta, ut cogni-

ta, ab oculo enim non ſolùm videtur coloratum, ſed etiam ipſa lux, per quam coloratum videtur: contra verò lumen Fidei non manifeſtat objecta credibilia, in quantum cognitum; cùm non diſcernatur à Fidelibus, num credant myſterium adjuti à lumine Fidei ſupernaturali, an verò à lumine naturali intellectûs; ergo lumen Fidei non ſe tenet ex parte objecti, ſicut lux materialis, ſed ex parte cauſæ efficientis, ſicut lumen naturale intellectûs.

Ad 2. *nego minorem*; Ad probationem nego, lumen gloriæ eſſe objectum formale viſionis beatæ: eſt ſolùm objectum materiale; etenim per viſionem beatam non videtur in ſe lumen gloriæ eo modo, quo per viſionem ocularem videtur lumen materiale, ſed ſolùm videtur in Deo, tanquam in medio. & eodem modo lumen Fidei habituale poteſt eſſe materiale objectum aſſensûs Fidei, quando ſcilicet credimus Fide Divina, ineſſe juſtis hujuſmodi habitum. Adde, lumen gloriæ non eſſe objectum neceſſarium viſionis beatæ, cùm poſſit dari Viſio, quin intueatur in Deo tale lumen; ſicut nec eſt neceſſarium ad actum Fidei lumen habituale, cùm catechumeni ſine tali lumine eliciant actum Fidei ſupernaturalis procedentem à ſolo lumine actuali; in præſenti autem inquirimus de objecto formali neceſſario actûs Fidei; Unde paritas luminis gloriæ non eſt ad rem.

VII. Objic. 2. Pro lumine actuali. D. Th. *qu. 2. art. 9. ad 3.* docet, quòd Fideles inducuntur ad credendum inſtinctu Dei invitantis ad Fidem, ut propterea non leviter credant. Auguſtinus pluribus in locis docet, fruſtra eſſe prædicationem, & Scripturarum lectionem, niſi Deus nos doceat interiùs, & revelet veritatem. Jo. 1. dicitur: *Qui credit in filium Dei, habet teſtimonium Dei in ſe.* Et ratio à priori videtur eſſe, quia illud dicitur motivum credendi exiſtentiam revelationis, quod reponimus interroganti: Quare credis? atqui interroganti: Quare credamus exiſtentiam revelationis? Quia Deus,

 repo-

reponimus, ſuo inſtinctu nos movet interiùs ad ejus aſſenſum, ergo lumen actuale Fidei eſt motivum ultimum, in quod noſtra Fides reſolvitur.

Confirm. 1. Miracula, & ſigna credibilitatis non inducunt ad Fidem, niſi ſuperveniat illuſtratio, & ſuaſio interna Dei; ergo lumen hoc ſuaſivum eſt objectum formale Fidei.

Confirm. 2. Si duo ſint æquè diſpoſiti, poteſt unus credere, alter negare exiſtentiam revelationis, id autem non aliunde provenit, niſi quia hic caret internâ illuſtratione Dei, ergo hæc eſt motivum ad aſſerendam revelationem.

Reſp. D. Thom., & Auguſt. requirere illuſtrationem Dei ſolùm in genere cauſæ formalis, non objectivæ. Nam Auguſtinus tam ad Fidem, quàm ad charitatem, & alias virtutes requirit interiorem ſcholam, & doctrinam Dei, & tamen relatè ad charitatem non poteſt illam requirere tanquam motivum, ergo neque relatè ad Fidem. Joannes dicit, credentes habere teſtimonium Dei in ſe, quatenus amplectuntur ut Fide dignum teſtimonium, ſeu revelationem Dei, atque adeò habent in ſe hoc teſtimonium objectivè tantùm (ſicut dicimur habere in nobis ſecreta, quæ nobis communicantur, per hoc quòd illa cognoſcamus) non ſubjectivè, cùm non poſſit dici, quòd illuſtratio Spiritûs Sancti, quæ in nobis ſubjectatur, ſit ipſa revelatio, ſeu teſtimonium Dei, nec poſſit dici, quòd ea ſit diſcernicularis, ſeu diſcernatur à nobis, ſitne ſupernaturalis, & vera, an naturalis, & falſa. Ad rationem à priori *diſtinguo majorem*: motivum Fidei eſt illud, per quod, tanquam per rationem objectivam, reſpondemus interroganti, Quare credis? *concedo*, tanquam per rationem formalem *nego majorem*, *& diſtinctâ minore, nego conſequent.* Si quis interroget, Quare amas Deum? & reſpondeas, quia eſt bonus; das rationem objectivam; ſin reſpondeas, quia cognoſco ejus bonitatem, das rationem formalem; ità

ità in caſu noſtro dum dicimus credere, quia illuſtramur à Deo, reponimus rationem formalem (quæ in noſtra ſententia eſt etiam efficiens) non objectivam, de qua eſt præſens lis.

Ad 1. confirm. *concedo*, miracula non ſufficere ad aſſenſum Fidei ſine illuſtratione ſupernaturali, ſicut nec ſufficiunt miracula, ſi careas intellectu: ſed reſolvere aſſenſum Fidei ſupernaturalis in illuſtrationem, vel intellectum eſt reſolvere illum in principium, non in objectum formale, ſeu motivum objectivum.

Ad 2. *nego minorem*; Nam etiamſi duo eâdem illuſtratione supernâ ſint affecti, poteſt unus credere, alter non, idque ex libero voluntatis conſenſu, aliter nemo liberè crederet.

ARTICULUS II.

Utrùm ſola Revelatio poſſit eſſe motivum adæquatum ad aſſerendam exiſtentiam Revelationis

VIII. DIco cum communiſſima Thomiſtarum, & Doctorum Societatis, & aliorum apud Arriag. *diſ.* 3. *ſect.* 4. Poſitis ſignis credibilitatis, & propoſitione Eccleſiæ, poſſe exiſtentiam revelationis affirmari, & credi Fide Divinâ, unicè ex motivo ipſiuſmet revelationis ſeipſam exercitè revelantis; unde motivum adæquatum tam Fidei de myſterio, quàm Fidei de exiſtentia revelationis ſit. Quia Deus revelavit. Ità D. Thom. *qu.* 5. *art.* 2. dicens, omnem Fidem Divinam niti ſoli Deo revelanti: Et conſonat Scripturis, & Patribus excludentibus à motivo Fidei motiva humana, & dicentibus, nos non credere hominibus, ſed Deo.

PROB. Experientiâ conſtat, poſſe intellectum per cognitionem unius objecti putà A, manuduci ad cognitionem B, & deinde imediatè affirmare B, nullâ factâ mentione, immo cum oblivione ipſius A; ergo poteſt intellectus per auctoritatẽ Eccleſiæ, & ſigna credibilitatis manuduci

 ad

ad cognoſcendam exiſtentiam revelationis, & deinde illam immediatè affirmare, & credere ex motivo, quòd Deus illam reflexè revelavit, nullâ factâ mentione propoſitionis Eccleſiæ. *Probatur antecedens.* Nam intellectus paſſim per cognitionem v. gr. creaturarum aſſurgit ad affirmandam exiſtentiam Dei: per notitiam habitam ab hiſtoriis cognoſcit Ariſtotelem, Romam, Clementem XI.; & deinde immediatè affirmat exiſtentiam Dei, Ariſtotelis, &c. nihil tunc cogitando de creaturis, aut hiſtoriis, quæ fuerunt motivum ad talem aſſenſum.

Confirm. 1. Quia in Fide de myſterio id ſolet evenire: etenim ob propoſitionem Eccleſiæ, vel Parochi manuducimur ad credendam v. g. Incarnationem, & deinde immediatè credimus Incarnationem, non advertendo ad propoſitionem Eccleſiæ, vel Parochi; ergo poterit etiam id evenire in Fide de ipſa revelatione, ut ſcilicet per propoſitionem Eccleſiæ inducamur ad illam affirmandam, & credendam ex motivo ipſiuſmet revelationis ſeipſam exercitè revelantis, & deinde non advertendo ad auctoritatem Eccleſiæ, illam immediatè affirmemus, & credamus. Sic ſæpè variis rationibus, & argumentis conamur inferre aliquam veritatem probabilem, putà, quòd Cœlum ſit compoſitum, &c. & deinde obliti mediorum, iſtis veritatibus immediatè aſſentimur propter veritatem intrinſecam ipſarum: ſicut enim præmiſſæ demonſtrativæ inducunt in notitiam claram objecti demonſtrati, v. gr. quòd Deus exiſtat; ità præmiſſæ probabiles, aut moraliter certæ inducunt in notitiam concluſionis probabilis, vel moraliter certæ; ergo ſicut poteſt deinde immediatè affirmari clarè, & ſcientificè Dei exiſtentia independenter à motivo præmiſſarum evidentium, ità poteſt immediatè affirmari probabiliter, & obſcurè concluſio probabilis independenter à motivo præmiſſarum probabilium; ergo poterunt etiam ſigna credibilitatis, & auctoritas Eccleſiæ inducere in notitiam moraliter certam exiſtentiæ, re-

ve-

velationis, & deinde obliti horum motivorum, aut iis rejectis, poſſumus immediatè affirmare exiſtentiam revelationis ob veritatem intrinſecam ipſius, aſſenſu ex imperio voluntatis firmiſſimo ſuper omnia, prout exigit Dei locutio, quando moraliter certum eſt, quòd Deus ſit locutus.

Ratio ulterior eſt, quia poſitâ auctoritate Eccleſiæ, & ſignis credibilitatis per ſimplicem apprehenſionem repræſentatis, hæc propoſitio; Revelatio exiſtit, apparet potiùs vera, quàm falſa, immo apparet, quòd ſit moraliter certa; ergo poteſt intellectus per voluntatis imperium illi firmiſſimè aſſentiri propter ipſammet revelationem, quæ apparet evidenter credibilis. Neque enim eſt novum, quòd propoſitio aliqua de ſe neutra poſſit apparere per ſimplicem apprehenſionem magis vera, quàm falſa: ſic enim quando videmus animal à longè, poteſt apparere hæc propoſitio, Ibi eſt homo, quæ de ſe eſt neutra, magìs vera, quàm falſa. Per hoc autem, quòd hæc propoſitio, Revelatio exiſtit, poſitis ſignis credibilitatis per ſimplicem apprehenſionem repræſentatis, appareat affirmabilis, & credibilis propter ſeipſam, poteſt voluntas imperare aſſenſum Fidei firmiſſimum de ejus exiſtentia nullatenus nixum ſignis credibilitatis, aut auctoritati Eccleſiæ, eò quòd hæc non ſint motiva cogentia ad aſſenſum. Et dato, quòd intellectus ob hæc motiva creata affirmaret exiſtentiam revelationis aſſenſu naturali, & fallibili, adhuc poteſt etiam credere ipſam revelationem propter ſeipſam aſſenſu firmiſſimo, & infallibili Fidei, ad quem ſolùm influit habitus Fidei ſupernaturalis.

Confirm. 2. ad hominem: Motivum ad aſſerendam exiſtentiam revelationis aſſenſu firmiſſimo, & infallibili non poteſt eſſe ſola auctoritas Eccleſiæ, per adverſarios; cùm hæc non ſit motivum infallibile; ſed debet eſſe complexum ex auctoritate Eccleſiæ, & ipsâmet revelatione: atqui ſi poteſt per adverſarios propoſitio Eccleſiæ eſſe

Digitized by Google

conditio, ut ipſa revelatio moveat ad aſſenſum Fidei inadæquatè, non eſt, cur non poſſit etiam eſſe conditio, ut moveat adæquatè; ergo poteſt revelatio eſſe motivum adæquatum ad ipſam aſſenſu fidei affirmandam. *Probatur minor*: Ideo non poteſt per adverſarios Revelatio movere ad aſſenſum adæquatè, quia hæc propoſitio: Revelatio exiſtit, eſt propoſitio neutra; atqui vel hæc ratio probat, quòd nec poſſit movere inadæquatè, vel ſi poteſt inadæquatè movere ſub propoſitione Eccleſiæ, & ſignis credibilitatis, tanquam ſub conditionibus illuſtrantibus, & reddentibus prudenter credibile tale objectum, poterit etiam adæquatè; ergo &c.

Hoc poſito, ſi quæras à Chriſti Fideli ſic affirmante revelationem Incarnationis: Quare credis Incarnationem? Reſpondet, quia Deus revelavit: Si urgeas, Quare credis, Deum revelâſſe? Reſpondet diſtinguendo: ſi quæris motivum intrinſecum, dicit, eſſe ipſanimet revelationem, quam Deus exercitè revelat, dum revelat myſterium; unde myſterium, & revelatio creduntur unicè, quia Deus revelavit. Sin quæris motivum extrinſecum, quòd & ſit motivum voluntatis ad imperandum actum Fidei, & ſit conditio prærequiſita, ut revelatio poſſit propter ſe ipſam credi, dicit, eſſe auctoritatem Eccleſiæ, & ſigna credibilitatis: Ad eum modum, quo ſi quæras ab eliciente contritionem ob metum gehennæ, quare doleat? Reſpondet diſtinguendo: ſi quæris motivum intrinſecum, eſt bonitas Dei; ſi extrinſecum, & impellens ad imperandum actum contritionis, eſt gehenna.

IX. Objic. 1. ex Lugo apud Arriagam. Non poteſt intellectus ex A manuduci ad affirmandum B, & deinde affirmare B, & non propter ipſum A; ergo non poteſt intellectus ex auctoritate humana Eccleſiæ, & ſignis credibilitatis induci ad cognoſcendam Fide humanâ, & fallibili exiſtentiam Revelationis, & deinde aſſenſu Fidei Divinæ infallibili affirmare illam propter ejus intrinſecam affirma-

mabilitatem adæquatè, & non propter auctoritatem Eccleſiæ. ***Antecedens probatur***: Non poteſt concluſio affirmari propter præmiſſas, & deinde affirmari immediatè independenter à motivo præmiſſarum; ergo à pari.

Neque obſtant experientiæ adductæ; quia quando affirmamus v. gr. exiſtentiam Dei, Romæ, &c. nullâ factâ mentione motivorum, tunc revera habemus quandam imperceptibilem memoriam eorum motivorum, & propter illa motiva iterum eorum exiſtentiam affirmamus; aliter affirmaremus aliquid abſque ullo motivo, quod repugnat: quomodo enim poſſumus aſſerere v. gr. arenæ maris ſunt pares, ſi non ſit ullum motivum aſſerendi.

Confirm. Non poteſt A amari propter B, & poſtea amari immediatè propter ſeipſum; Nequit v. gr. medicina amari propter ſanitatem, & deinde amari propter ſeipſam; ergo neque poteſt affirmari exiſtentia revelationis propter propoſitionem Eccleſiæ, & deinde affirmari, & credi Fide Divinâ propter ſeipſam.

Reſp. nego antecedens. Ad probationem, ***nego pariter antecedens*** cum Arr. ***loc. cit.*** quod conſtat ex experientiis adductis, evidenter enim ex. g. affirmamus exiſtentiam Dei obliti demonſtrationis de Dei exiſtentia: evidenter aſſerimus fuiſſe Ariſtotelem obliti hiſtoriarum, unde id accepimus. Gratis autem dicitur, quòd in his caſibus detur imperceptibilis memoria motivorum præteritorum; quod ex eo patet, quia ſi deberet ea memoria dari, non deberet eſſe imperceptibilis, & confuſa, ſed vividior, & clarior, quàm ſit cognitio objecti affirmati; nam propter quod unumquodque tale, & illud magìs, ergo ſi propter motiva præterita affirmamus v. gr. Deum exiſtere, fuiſſe Ariſtotelem, à fortiori deberemus affirmare, & clariùs cognoſcere ea motiva, aliter quomodo poſſet evidenter affirmari Dei exiſtentia, ſi motiva ad illam affirmandam non cognoſcerentur evidenter? Quare dicendum, id affirmari unicè propter intrinſecam ejus affirmabilitatem,

quæ relucet poſitis motivis præteritis illam illuſtrantibus, tanquam conditione prærequiſitâ. Hæc autem propoſitio; Arenæ maris ſunt pares, affirmari non poteſt, ſi nullum ſit, aut fuerit motivum: quòd ſi adſit motivum id affirmandi probabiliter, tunc, ut advertit Platel. *num.* 24. poſſet intellectus ex imperio voluntatis uti tali motivo ſolùm tanquam conditione, non ut motivo, hoc eſt affirmando objectum propter ſeipſum, non propter motivum in priori affirmatum, ut mox explicabimus.

Hinc, ut notat Arriaga, non ſolùm poteſt intellectus primâ vice affirmare concluſionem propter præmiſſas, & deinde oblitus præmiſſarum affirmare objectum concluſionis immediatè propter veritatem ipſius intrinſecam, ſed etiam poteſt primâ vice, poſitis præmiſſis probabilibus, affirmare objectum concluſionis, & non propter motivum præmiſſarum; quia ſcilicet ex imperio voluntatis utitur præmiſſis, ut conditione tantùm illuſtrante objectum concluſionis. Sicuti enim qui cum communiori admittunt, actum Fidei divinæ poſſe eſſe formaliter diſcurſivum, docent, ut infrà dicemus, actum Fidei in tali caſu non niti bonitati illationis, ſicut nititur actus illatus, ſed bonitatem illationis eſſe meram conditionem ad actum Fidei, ità poteſt etiam motivum præmiſſarum ex imperio voluntatis non habere rationem motivi, ſed ſolùm conditionis in ordine ad affirmandum objectum concluſionis

Ad confirmationem *nego conſequentiam*; diſparitas eſt, quia medicina non poteſt amari, niſi in quantum bona: cùm autem bonum dividatur in honeſtum, utile, & delectabile, & medicina non ſit honeſta, nec delectabilis, ideo ſolùm poteſt amari ut utilis ad ſanitatem, atque adeò non poteſt amari propter ſeipſam, niſi fortè ſit etiam delectabilis. At concluſio non ſolùm habet affirmabilitatem propter præmiſſas, ſed etiam propter ſeipſam, ſuppoſitâ luce præhabitâ à præmiſſis; ergo ex imperio voluntatis affirmari poteſt vel propter præmiſſas, vel propter

pter ſeipſam; ut accidit, quando remanent in mente ſpecies de ejus affirmabilitate, quin remaneant ſpecies de præmiſſis.

X. OBJIC. 2. Non poteſt intellectus ex imperio voluntatis credere, aut affirmare Objectum revelatum propter revelationem, tanquam propter conditionem, non tanquam propter motivum; ergo neque poteſt credere revelationis exiſtentiam propter humanam auctoritatem Eccleſiæ, & ſigna credibilitatis, tanquam propter conditionem, non tanquam propter motivum ſaltem inadæquatum.

Reſp. 1. Per inſtantiam. Non poteſt myſterium credi fide divinâ, niſi adæquatè nitatur revelationi divinæ, tanquam motivo, ergo non poteſt credi revelatio, niſi adæquatè nitatur auctoritati Eccleſiæ. Secundò directè dico, quod licèt myſterium non poſſit credi propter revelationem, quæ non ſe habeat ut motivum [cùm de eſſentia fidei ſit, quòd nitatur dicto alterius] poteſt tamen myſterium affirmari aſſenſu, qui non ſit fidei, propter revelationem, quæ non ſit motivum, ſed mera conditio. Ita Arr. *diſp.* 1. *n.* 27. Platel. *n.* 14. Lumbier *n.* 138. cum Con., Gran. Lezz, & aliis. Et ratio eſt, quia in propoſitionibus obſcuris tam probabilibus, quàm de fide intellectus ſubditur voluntati quoad ſubſtantiam aſſenſus; ergo à fortiori quoad circumſtantias. Unde ſicut poteſt intellectus, poſito motivo obſcuro, ſimpliciter non conſentire, ità poteſt uti illo tanquam conditione, non tanquam motivo: Sic v.gr. poſito, quod Petrus, & Paulus teſtentur mortem Titii, poteſt intellectus mortem Titii affirmare, præciſè propter teſtimonium Petri, & non propter teſtimonium Pauli; ergo ſi ſolus Petrus teſtetur mortem Titii, poterit intellectus vel credere mortem Titii propter teſtimonium Petri, vel affirmare illam ex motivo ipſius mortis, præeunte teſtimonio Petri, tanquam face illuſtrante ſubobſcurè tale Objectum, & reddente illud immediatè

affirmabile propter ſeipſum: & conſequenter poterit eodem modo myſterium revelatum vel credi fide divina propter revelationem, vel affirmari aſſenſu obſcuro, atque etiam ſupernaturali, qui non fit aſſenſus Fidei, poſitâ revelatione divinâ tanquam conditione. Quod ſi Adverſarii dicant, hoc percipi non poſſe, hallucinantur; ſatis nobis eſt, quòd à communiſſimâ Theologorum cum D. Th., & Suar. id percipiatur, qui hoc ipſum aſſerunt, dum dicunt, proponente Eccleſia exiſtentiam revelationis, poſſe à nobis ad arbitrium elici vel actum fidei humanæ nixum auctoritati Eccleſiæ, tanquam motivo, vel actum fidei divinæ nixum ipſi revelationi, adhibendo auctoritatem Eccleſiæ, ut meram conditionem, non ut motivum.

Rogabis quid interſit inter affirmationem myſterii propter revelationẽ, tanquam propter motivum, & tanquam propter conditionem? Reſpondeo: affirmare myſterium propter revelationem tanquam propter motivum; eſt propter revelationem affirmatam affirmare myſterium; etenim propter quod unumquodque tale, & illud magìs: contra verò affirmare myſterium propter revelationem tanquam propter conditionem, eſt, cognita exiſtentia revelationis connexa cum myſterio, & reddente myſterium affirmabile, immediatè illud affirmare. Hinc ſi propoſitio Eccleſiæ affirmetur, & propter ipſam affirmatam affirmetur revelatio, quam proponit propoſitio Eccleſiæ erit motivum; & in tali caſu creditur revelatio fide humanâ, nixa humanæ auctoritati Eccleſiæ; ſecus erit tantùm conditio.

XI. Objic. 3. Non poteſt intellectus aſſentiri firmiſſimè ulli veritati immediatè, etiam præcisè propter ſeipſam, niſi talis veritas ſit nota ex terminis; ſed exiſtentia revelationis non eſt evidenter nota ex terminis, ergo non poteſt intellectus illam firmiſſimè affirmare propter ſe ipſam.

Confirm. Illa propoſitio, Revelatio exiſtit, eſt neutra; ergo non poteſt intellectus illam affirmare, ne per imperium

rium quidem voluntati: ſicut enim voluntas nequit oculo imperare, ut videat, ſi deſit lux; ità nequit imperare intellectui, ut aſſentiatur, ſi deſit lux, aut motivum vel intrinſecum, vel extrinſecum ad aliquid affirmandum. Ratio à priori eſt, quia ut intellectus præbeat aſſenſum immediatum huic veritati obſcuræ; Revelatio exiſtit, debet apprehendere illam apprehenſione ſuadente exiſtentiam potiùs quàm negationem exiſtentiæ, cùm revelatio ſit indifferens ad utrumque, ergo propoſitio Eccleſiæ debet ſuadere exiſtentiam revelationis, ut hæc poſſit affirmari, atque adeo Eccleſiæ auctoritas eſt motivum.

Reſp. Diſt. majorem: Si intellectus ad aſſenſum firmiſſimum determinetur ab ipſo Objecto, ***concedo***; ſi à voluntate, præſuppoſita evidentia affirmabilitatis objecti, ***nego majorem; & conceſſâ minore, nego conſequentiam.*** Et ſanè ſi Hæretici poſſunt firmiſſimè aſſentiri ſuis erroribus, & quidem imprudentiſſimè, quidni poſſit fidelis aſſentiri firmiſſimè veritatibus, quæ apparent evidenter credibiles, & prudenter credendæ? Præſertim quia voluntati fidelium confertur à Deo ſpeciale auxilium, ut facilè imperent fidem ſupernaturalem; nam, teſte experientiâ, intellectus in rebus obſcuris facile movetur à voluntate bene affecta. Unde facile credimus; quæ arrident propterea Deus, ut ad fidem inclinemur, confert voluntati auxilium ſupernaturale, quod dicitur donum credulitatis, & pia affectio ad credendum, diſtinctum à lumine fidei, quod confertur intellectui, & ad hujuſmodi piam affectionem datur etiam ſpecialis habitus ſupernaturalis, ut notat Suar. *3. p. qu. 7. art. 3.*

Ad confirm. Reſp. per inſtantiam. Iſtæ propoſitiones, Ariſtoteles fuit, Clemens XI. eſt Pontifex, ſecundùm ſe ſunt neutræ; ergo non poſſumus illas affirmare, quandó obliti ſumus motivorum, propter quæ illas olim affirmavimus; quod tamen eſt contra experientiam. Directè dico, propoſitionem neutram eſſe illam, quæ pro

neutra

neutra parte habet, aut habuit motivum ad aſſenſum, nec proponitur ut affirmabilis potiùs, quàm negabilis: hæc autem propoſitio, Revelatio exiſtit, quamvìs ſecundùm ſe ſit neutra, at ſub ſignis credibilitatis, & ſub lumine fidei proponitur ut evidenter affirmabilis, etiam propter ſeipſam, & immediatè; ergo poteſt per imperium voluntatis affirmari. In forma *Diſtinguo Antecedens*: eſt neutra ſecundum ſe, *concedo*; ſub ſignis credibilitatis, & lumine fidei propoſita, *nego antecedens*, *& Conſequentiam*. Ad rationem à priori: ſicuti poſitâ cognitione bonitatis, ipſa bonitas ſuadet, & allicit ad amorem, ità poſitâ propoſitione Eccleſiæ de exiſtentia revelationis, ipſa exiſtentia revelationis ſubobſcurè cognita ſuadet, & allicit ad aſſenſum. Unde propoſitio Eccleſiæ ſuadet ut Quo, non ut Quod, hoc eſt repræſentando motivum, non movendo immediatè. In hoc tamen differt cognitio bonitatis relatè ad amorem boni à propoſitione Eccleſiæ relatè ad aſſenſum fidei; quòd cognitio bonitatis ſit conditio ſolùm ſe tenens ex parte cauſæ formalis, quatenus repræſentat bonum, etiamſi ipſa non repræſentetur; at propoſitio Eccleſiæ eſt conditio etiam objectiva, quæ cognita, & repræſentata illuminat, & oſtendit motivum fidei.

XII. Objic. Ult. Qui credit fide divinâ v.gr. Incarnationem, debet eſſe certior de myſterio, ac de revelatione, quàm ſit certus qui habet ſcientiam de Objecto metaphyſicè evidenti, ità ut ſi Angelus Evangelizet contrarium, non debeat illi credere, ut dicitur ad Galat. 1. atqui hoc non poteſt accidere, ſi ultimum motivum fidei ſit ipſa revelatio; ergo. *Prob. minor.* Nam etiam Hæreticus dicit, credere ſuos errores, quia Deus illos revelavit; ipſe etiam Ruſticus, cui proponitur à Parocho Incarnatio Spiritûs Sancti, illam credit, quia Deus revelavit; ac proinde etiam Hæreticus, & Ruſticus habent pro motivo credendi ipſam Dei revelationem: & tamen Hæreticus tenetur contrarium credere, nec non Ruſticus, quando oppoſitum apparet

Digitized by Google

apparet credibilius; ergo ſi ultimum motivum fidei ſit ipſa revelatio, non poterit credens fide divinâ eſſe certior de myſterio credito, ac de revelatione, quàm ſciens ſit certus de objecto ſcito.

Reſp. Apoſtolum non ſignificare, quòd myſteria falſa non tùm diſcredenda, quando probabiliùs eſt, quod Deus illa non revelaverit; damnata enim eſt ab Innoc. XI. propoſitio IV. dicens: ***Ab infidelitate excuſabitur infidelis non credẽs, ductus opinione minus probabili:*** ſenſus itaq; Apoſtoli eſt, quòd myſteria fidei Catholicæ tot motivis, ſignis, & rationibus facta ſint uſque adeò evidenter credibilia, ut non poſſit Angelus oſtendere, contrarium eſſe credibiliùs, & probabiliùs; atque adeò non poſſimus contrarium credere, etiamſi Angelus Evangelizaret; & propterea damnata eſt ab Innoc. XI. propoſitio XX. dicens: ***Poteſt quis prudenter repudiare aſſenſum, quem habebat ſupernaturalem.*** Ex quo fit; quòd ſi Parochus doceat Ruſticum myſteria vera, v. gr. Incarnationem Verbi, non poſſit Ruſticus prudenter repudiare aſſenſum fidei ſupernaturalem erga hæc myſteria; cùm non poſſit apparere oppoſitum credibilius. Et ratio hujus eſt, tum quia id ſpectat ad divinam Providentiam, tum etiam quia lumen naturale non poteſt repræſentare ut falſum, quod lumen ſupernaturale repræſentavit ut verum. In forma ***diſtinguo minorem:*** Si motivum ſit ipſa revelatio propoſita evidenter credibilis, ***nego***, ſi non ſit ſic propoſita, ***concedo minorem, & nego Conſequentiam.*** Ad probationem: Hæreticus habet pro motivo revelationem temerè creditam, Ruſticus verò creditam ex ignorantia invincibili; At fidelis habet pro motivo revelationem propoſitam ut evidenter credibilem, atque adeò credendam; Unde ſola iſthæc revelatio exiſtit; cùm non poſſit Deus nos obligare ad credendam religionem falſam, reddendo hanc credibiliorem religione, ac revelatione verâ.

AR-

Digitized by Google

ARTICULUS III.

Utrum ad credendam exiſtentiam Revelationis poſſit, aut debeat eſſe motivum adæquatum Complexum ex Auctoritate Eccleſiæ, & Revelatione?

RIpalda *diſp.* 3. *n.* 54. promovens doctrinam Cardinalis de Lugo putat, debere eſſe hujuſmodi complexum, atque adeò fidem divinam ultimatè in hoc complexum reſolvi; ità tamen, ut revelatio ſit motivum præciſum, & immediatum, auctoritas verò humana Eccleſiæ, & ſigna credibilitatis ſint motivum per accidens ultimatum. Idcirco autem auctoritas Eccleſiæ dicitur eſſe motivum per accidens, ſeu ſufficiens, & non præciſum, quia ſi aliunde innoteſceret motivum immediatum, & præciſum, videlicet revelatio divina, adhuc haberi poſſet actus fidei.

XIII. Dico equidem: Eſto poſſet auctoritas Eccleſiæ ſimul cum revelatione conflare motivum adæquatum ad credendam fide divinâ exiſtentiam revelationis; de facto tamen ſola revelatio eſt motivum adæquatum; auctoritas verò Eccleſiæ, & ſigna credibilitatis in præſenti Providentia ſolùm deſerviunt, ut hujuſmodi motivum proponatur; non ſecùs ac cognitio ſolùm deſervit, ut proponat bonitatē, quæ eſt motivum adæquatum amoris. Ità communiſſimè Thomiſtæ, & Doctores Soc. apud Arr., Lumb. *n.* 113., & Gonet. *diſp.* 1. *ar.* 2. ex D. Th., qui hìc *art.* 1. *Si conſideremus,* inquit *formalem rationem objecti Fidei, nihil eſt aliud quàm veritas prima,* id eſt revelans, Unde in illud Jo. 4. dictum à Judæis Samaritanæ: *Jam non propter tuam loquelam credimus, ipſi enim audivimus*, ſubdit Angelicu: *Fidelis nec propter rationem naturalem, nec propter teſtimonia legis, nec propter prædicationem Apoſtolorum credit, ſed propter ipſam veritatem tantùm.*

PROB.

Prob. 1. Ex Scripturis, & Patribus ſæpè inculcantibus, Fidem divinam nullatenus niti verbo hominum, aut aliis motivis creatis. Matth. 16. *Caro, & ſanguis non revelavit tibi.* Ad Gal. 1. *Non enim ego ab hominibus accepi illud.* 1. ad Co. 2. *Ut fides noſtra non ſit in Sapientia hominum, ſed in virtute Dei.* Aug. contra Epiſtolam fundamenti: *Credimus non hominibus, ſed Deo animam noſtram firmanti*; ergo tranſmiſſo, quòd potuiſſet Deus velle, ut habitus fidei infuſæ concurrat ad actum fidei, nixum complexo ex revelatione ſimul, & auctoritate Eccleſiæ, ut proinde ex tali influxu habitus ſupernaturalis hauriret actus fidei infallibilitatem quam non poſſet habere à motivo ultimato & ſufficienti auctoritatis Eccleſiæ, & ſignorum credibilitatis; de facto tamen in præſenti providentia non concurrit, niſi nitatur Uni revelationi divinæ; atque adeo actus fidei nixus illi complexo de facto non eſt ſupernaturalis.

Prob. 2. Ratione. Sola revelatio poteſt eſſe motivũ adæquatum ad aſſerendam exiſtentiam ipſius revelationis, præſuppoſitâ auctoritate Eccleſiæ, & ſignis credibilitatis illuſtrantibus tale objectũ; ergo de facto ſola revelatio eſt motivum adæquatum; conſequentia ſequitur, quia ſic ratiocinamur cohærenter ad locutiones Scripturarũ, & Patrum. Antecedens conſtat ex dictis art. antec; præſertim quia ſi revelatio nude ſumpta nullatenus poteſt movere ad aſſenſum, poſitâ verò auctoritate Eccleſiæ poteſt per Adverſarios movere inadæquatè; ergo etiam poterit adæquatè, adeo ut ſicut Pontifex in definiendo præmittit conſultationem Theologorum, ſed nullatenus ea nititur, ità fidelis in credendo conſulit doctrinam Eccleſiæ, ſed nullatenus ea nititur.

Confir. Quia Fides ſupernaturalis erga myſterium videtur nullatenus niti poſſe auctoritati Eccleſiæ; ergo nec Fides de exiſtentia revelationis; Conſequentia ſequitur tum vi paritatis, tum quia de quolibet actu fidei indiſcriminatim

minatim Scripturæ,& Patres docent,quòd reſpuat motivum creatum: *antecedens probatur:* Si quis crederet v.g. Incarnationem ob complexum auctoritatis divinæ ſimul, & humanæ,vel utraque auctoritas ſeorſim eſſet motivum adæquatum,& ſic imprudenter eliceretur aſſenſus firmiſſimus nixus ſoli auctoritati humanæ: vel motivum adæquatum eſſet utraque auctoritas conjunctim , & ſic injuria irrogaretur Deo,quod non affirmetur Incarnatio præcisè,& adæquatè ob ſuum teſtimonium; ergo actus Fidei nixus huic complexo non eſt ſupernaturalis.

Dices: Qui amat Deum propter ſuam bonitatem ſimul,& bona creata,non irrogat Deo injuriam, & hujuſmodi actus poteſt eſſe ſupernaturalis; ergo qui credit Incarnationem propter complexum auctoritatis divinæ, & humanæ,non irrogat Deo injuriam , & hic actus poteſt eſſe ſupernaturalis: *antecedens probatur*,quia amans Deum propter illud complexum non amat eo animo , ut ſi non darentur bona creata,illum non amaret;& ideo attritio eſt ſupernaturalis,nec irrogat Deo injuriam , quia qui atteritur ità dolet de peccato propter gehennam, ut non dicat,Fore ut non doleret, ſi non eſſet gehenna.

Reſp. Nego Conſequentiam. Diſparitas eſt,quia addere motivum creatum motivo increato, ut Deus ametur, eſt laudabile:etenim ex amabilitate , & amore creaturarum magis ad amandum creatorem accendimur , ſicut etiam ex timore pœnarum:at addere motivum creatum motivo increato ad credendum myſterium non videtur laudabile, cùm fides præſtita hominibus non excitet nos ad firmius Deo credendum.

Confirm. Si fides de myſterio niteretur revelationi divinæ tanquam motivo præciſo & immediato , & ſimul auctoritati humanæ Eccleſiæ, aut ſignis credibilitatis tanquam motivo ſufficienti & remoto , quatenus ſine tali motivo non poſſet affirmari de facto exiſtentia revelationis,ſequeretur,quòd aſſenſus fidei eſſet temerarius , *Probatur*

batur ſequela: Si quis firmiſſimè crederet myſterium ob exiſtentiam revelationis, de qua tamen non haberet niſi probabilitatem, talis aſſenſus fidei firmiſſimus eſſet temerarius, quatenus firmiter crederet myſterium, & exiſtentiam revelationis abſque motivo ſufficienti ad illam credendam firmiſſimè; atqui etiamſi detur moralis certitudo de exiſtentia revelationis ob auctoritatem humanam totius Eccleſiæ, & ob tot ſigna credibilitatis, adhuc motivum hoc eſt inſufficiens ad affirmandam exiſtentiam revelationis aſſenſu firmiſſimo ſupra firmitatem ſcientiæ metaphyſicæ (qualis debet eſſe aſſenſus in credente) ergo pariter temere aſſentiretur, & crederet. Et ratio à priori eſt, quia quoties aſſenſus erga aliquod objectum materiale eſt firmior, quàm ſit aſſenſus erga objectum formale, talis aſſenſus eſt temerarius; non ſecus ac qui firmius aſſentiretur Concluſioni, quàm utrique præmiſſæ; propter quod enim unumquodque tale, & illud magìs: atque adeo ſi affirmatur firmiter objectum materiale propter objectum formale, firmius affirmari debet formale; aliter firmitas erga objectum materiale eſſet temeraria, & imprudens.

Neque dicas, poſſe voluntatem prudenter imperare aſſenſum fidei firmiorem, quàm mereatur pondus rationum ad aſſenſum impellentium, ut conſtat ex theſi 19. confixa ab Innoc. XI.

Nam licèt poſſimus prudenter, ac teneamur imperare aſſenſum fidei firmiorem, quàm meretur motivum extrinſecum, & impellens, ut ſunt ſigna credibilitatis, & auctoritas humana Eccleſiæ; non poſſumus tamen prudenter imperare aſſenſum ullum firmiorem, quàm mereatur ejus motivum formale intrinſecum. Et ideo dicimus, quòd motivum intrinſecum ad aſſerendam exiſtentiam revelationis ſit ipſa revelatio ſeipſam exercitè revelans, ut vox, & lux manifeſtant objecta & ſeipſas; ſigna verò credibilitatis ſunt motivum extrinſecum, & impellens ad affirmandam

dam firmiſſimè exiſtentiam revelationis propter motivum intrinſecum ipſius revelationis ſeipſam revelantis ; non ſecus ac timor gehennæ eſt motivum extrinſecum & impellens ad imperandum actum contritionis ex motivo intrinſeco bonitatis divinæ, Quòd autem ex motivo extrinſeco ſuadente cum morali tantùm certitudine exiſtentiã revelationis prudenter affirmetur aſſenſu fidei firmiſſimo ipſa exiſtentia revelationis, ex eo patet, quia ut teneamur credere, quòd Deus loquatur, ſufficit, quòd ſit moraliter certum, ipſum loqui; ſicuti ut teneamur obedire Regi ſufficit quòd ſit moraliter certum, ipſum præcipere; & ſicut deficeret à ſubjectione Regi debita qui nollet obedire, niſi evidentiam phyſicam habeat, quòd ipſe præcipiat; ità à fortiori deficeret à ſubjectione Deo debita qui nollet illi credere, niſi evidentiam etiam metaphyſicam habeat, quòd ille loquatur.

Confirm. Ulteriùs, quia ex voluntatis imperio temerè quis aſſentitur propoſitioni neutræ, dicendo v.g. quòd Aſtra ſint paria, poſito quòd nullum detur motivum ad aſſerendum aut quòd ſint paria, aut quòd ſint imparia; ergo temerè etiam ex voluntatis imperio fidelis firmiſſimè affirmaret exiſtentiam revelationis ob motivum moraliter dumtaxat certum, & connexum cum tali revelatione. *Probatur Conſeq.* Ideo in primo caſu imprudens eſſet ille aſſenſus, quòd aſtra ſint paria, quia nullum detur motivum ſuadens talem aſſenſum; atqui in ſecundo caſu neq; datur motivum ſuadens aſſenſum firmiſſimum ſuprà firmitatem ſcientiæ, ergo etiam in ſecundo caſu aſſenſus eſſet imprudens. Quòd ſi ſigna credibilitatis, & auctoritas humana Eccleſiæ veniant ut motivum extrinſecum, prudentiſſimè voluntas imperabit actum fidei firmiſſimum de exiſtentia revelationis, & de myſterio, quia hujuſmodi motivum extrinſecum eſt ratio volendi credere, non eſt ratio credendi; ſeu eſt ratio cur moveatur voluntas ad imperandã fidem, ut timor gehennæ eſt ratio, cur moveatur

volun-

Digitized by Google

voluntas ad imperandum actum contritionis, ſed non eſt cur intellectus moveatur ad affirmandam exiſtentiam revelationis, & myſterii; cùm non poſſit motivum minùs firmum movere intellectum ad aſſenſum firmiorem.

Neque dicas, quòd fides certitudinem, & infallibilitatem ſuam non debeat haurire à motivo, ſed ab influxu habitus fidei ſupernaturalis in actum fidei ſupernaturalem; quare idcirco actus fidei, quo credimus firmiſſimè, Verbum eſſe incarnatum, eſt infallibilis, quia ad talem actum influit habitus fidei: contra verò actus, quo Ruſticus credit Incarnationem Spiritûs S. propoſitam pariter à Parocho, non eſt verus; atque adeò non eſt infallibilis, quia non eſt actus ſupernaturalis, nec ad illum influit habitus Fidei.

Nam diſtinguere oportet duplicem certitudinem, alteram ſubjectivam ortam ex imperio voluntatis; & hæc eodem modo reperitur tam in eo qui credit actu ſupernaturali Incarnationem Verbi; quàm in Ruſtico, qui credit actu falſo, & naturali Incarnationem Spiritûs Sancti: Alteram objectivam derivatam ab objecto motivo; & hæc in actu fidei ſupernaturali promanat ab objecto formali fidei verè exiſtente, videlicet à Revelatione Divina; credimus enim, quia Deus dixit: at in actu fidei naturali, & falſo, quo quis crederet Incarnationem Spiritûs Sancti, certitudo iſta objectiva non habetur ex eo, quod revera objectum formale fidei; nempe Dei revelatio, deficiat. Ex eo autem quòd divina revelatio exiſtens reddat actum Fidei ex influxu habitus Fidei ſupernaturalem, & infallibilem, ſolùm fit, quòd non poſſit eſſe falſus, non verò quod detur motivum affirmandi hanc infallibilitatem, cùm non diſcernatur à credente talis influxus in actum Fidei ſupernaturalem, atque adeo non deſinit actus Fidei eſſe temerarius, ſi non reluceat ex parte motivi intrinſeci aliquid eſſentialiter connexum cum objecto materiali, quod creditur firmiſſimè ſupra firmitatem ſcientiæ.

Digitized by Google

des reſolvitur in auctoritatem Eccleſiæ, tanquam in proponentem credenda non tanquam in objectum formale. Ad ultimam: Suaſio ad credendum, quam poſtulat Auguſtinus, habetur ab ipſa revelatione apprehenſa poſt ſigna credibilitatis: ſicut ſuaſio ad amandum bonum habetur ab ipſa bonitate ſub cognitione, tanquam ſub conditione. Hinc Auguſtinus dicit, ad fidem requiri ſuaſionem, cui credatur; non credimus autem Eccleſiæ, ſed Deo; ergo, ſuaſio iſta non debet haberi ab ipſa propoſitione Eccleſiæ, ſed ab ipſa Dei revelatione.

XV. Obj. 2. Quoties veritas A requiritur mediatè tanquam ratio probans motivum ad affirmandum B, toties A non requiritur ut conditio, ſed ut motivum; atqui auctoritas Eccleſiæ requiritur ut ratio probans motivum ad fidem; ergo non eſt mera conditio, ſed partiale, & ultimatum motivum; major patet ex notione motivi, cujus eſt requiri per modum moventis, & probantis, non proponentis, & applicantis: ſicut in celebri exemplo de magiſtro proponente demonſtrationem mathematicam, ideo propoſitio magiſtri non eſt motivum, quia non requiritur ut ratio probans. *Minor probatur.* Nam exiſtentia revelationis non eſt nota ex terminis; ergo non poteſt ſeipsâ innoteſcere, ſed requiritur motivum, quòd ſit ratio illam probans; ergo auctoritas Eccleſiæ non requiritur ut ratio proponens, ſed ut ratio probans. Unde patet diſparitas ad cognitionem bonitatis, quæ eſt mera conditio ad amorem: etenim cognitio boni non movet ad amorem, in quantum eſt bona, ſed in quantum repræſentat bonum: contra verò propoſitio Eccleſiæ movet ad fidem non in quantum repræſentat revelationem, ſed quatenus ratione ſuæ veritatis movet ad revelationem aſſerendam.

Confirm. Si exiſtentia revelationis non affirmaretur ex motivo Eccleſiæ, & ſignorum credibilitatis, aſſenſus Fidei eſſet imprudens, quippe qui niteretur motivo de ſe inſufficienti

cienti ad Fidem firmiſſimam: ſic hæretici, dum credunt ſuos errores, nituntur motivo inſufficienti, dum nituntur revelationi ab ipſis aſſertæ.

Reſp. Hæc omnia ſolvenda ab adverſariis docentibus, auctoritatem Eccleſiæ, & ſigna credibilitatis non eſſe motivum adæquatum, & præciſum (cùm poſſit aliunde innoteſcere revelátio, quæ eſt motivum præciſum) ſed inadæquatum, & per accidens requiſitum. In forma *nego minorem: ad probationem*, quamvìs revelatio non ſit nota ex terminis, at propoſita ſub motivis credibilitatis, & ſub lumine Fidei illam illuſtrante, de ſe movet ad aſſenſum, non ſolùm inadæquatè, quod docent Adverſarii, ſed etiam adæquatè. Quare ſigna credibilitatis, & auctoritas Eccleſiæ non requiruntur per modum probantis, & moventis, ſed per modum proponentis, & applicantis motivum adæquatum, quod eſt ipſa revelatio. Ad id, quod additur: ſicut cognitio bonitatis eſt mera conditio ad amorem, ità propoſitio Eccleſiæ eſt mera conditio ad actum Fidei, ſi intellectus ex imperio, ac libera determinatione voluntatis uſurpet illam ut conditionem; nam ſi uſurpet auctoritatem Eccleſiæ ut motivum ad affirmandam revelationem, tunc Fides hæc non eſſet divina, ſed humana. Hinc ſicut cognitio bonitatis non movet ad amorem in quantum eſt bona, & ideo eſt conditio; ita propoſitio Eccleſiæ, quia non movet ad Fidem divinam, in quantum eſt vera, ſed in quantum proponit objectum verum, nempe exiſtentiam revelationis, ità pariter eſt conditio ad actum Fidei.

Confirmatio ſolvenda pariter ab Adverſariis; nam etiam hæretici, dum credunt ſuos errores, poſſunt dicere, quod nitantur complexo revelationis, & propriæ ſectæ, quæ ab iis dicitur eſſe Eccleſia Catholica. Quare ideo aſſenſus Fidei noſtræ non eſt imprudens, quia nititur revelationi prudenter credibili, poſitis ſignis credibilitatis; Hæretici verò nituntur revelationi temerè credibili. Hinc non ſatis

ſatis eſt, quod revelationis exiſtentia quomodocunque proponatur ſive ab amente, ſive à puero, ut Fides ſit certiſſima, & firmiſſima, ſed debet proponi ut evidenter credibilis.

XVI. OBJIC. Ult. Fides noſtra eſt certiſſima non ſolùm ſubjectivè, ob firmam adhæſionem ortam ex imperio voluntatis, ſed etiam objectivè; ſeu eſt infallibilis, & neceſſariò vera ſupra veritatem, ac certitudinem objectivam ſcientiæ; ergo niti debet motivo neceſſario vero, & infallibili ſed revelatio, cùm ſit contingens, non eſt neceſſariò vera; ergo non poteſt unicè niti revelationi, ſed complexo.

Reſp. Retorquendo Argumentum: Fides eſt infallibilis; ergo non poteſt niti motivis creatis, utpote fallibilibus. Directè dico, Fidem noſtram tam de myſterio, quàm de exiſtentia revelationis eſſe infallibilem ratione ſui motivi, quod eſt, *Quia Deus dixit.* Quòd autem iſta divina revelatio de facto exiſtat, non debet eſſe evidens metaphyſicè, ſed ſolùm debet eſſe metaphyſicè evidens, quòd exiſtentia hujus revelationis ſit prudenter credibilis; quæ evidentia de facto datur, poſitis ſignis credibilitatis.

In forma *Diſtinguo Antecedens*: Fides noſtra eſt infallibilis, & metaphyſicè certa, ſuppoſita exiſtentia motivi, de cujus exiſtentia habeatur ſolùm evidentia credibilitatis, non evidentia veritatis, *concedo*; non ſuppoſita exiſtentia talis motivi, *nego antecedens*, *&* *diſtinguo conſequens*: debet niti motivo infallibili, & neceſſariò vero, hoc eſt motivo neceſſario connexo cum veritate objecti; revelati, *concedo* hoc eſt neceſſariò exiſtenti, *nego Conſequentiam*, & diſtinctâ pariter minore ſubſumpta *nego ultimam Conſequentiam.* De exiſtentia revelationis non debet haberi evidentia, debet ſolùm dari motivum evidens ad firmandum hoc judicium practicum, quod honeſtum ſit hìc, & nunc credere Deo; quòd motivum de facto datur, poſitis ſignis credibilitatis, quæ ſunt ſolum

motivum extrinſecum, & impellens ad fidem, ut gehenna eſt motivum ad contritionem.

XVII. Ex quibus colliges primò, infallibilitatem noſtræ fidei, & metaphyſicam neceſſitatem, quòd detur Incarnatio, & revelatio Incarnationis, haberi tum ex motivo infallibili, quod ſcilicet Deus dixit; tum ex principio ſupernaturali (nempe ex habitu fidei infuſæ) influente ad actum fidei ſupernaturalis, cui ex Tridentino non poteſt ſubeſſe falſum: hujuſmodi autem ſupernaturalitas principii influxivi, aut luminis fidei, cùm ſit ipſa etiam myſterium revelatum, non poteſt aſſignari pro motivo formali fidei, quia circulus non vitaretur.

Colliges ſecundò, ad aſſenſum fidei plures actus concurrere: Primò apprehenſionem terminorum, & motivorum credibilitatis: Secundò judicium ſpeculativum moraliter evidens de credibilitate objecti revelati: Tertiò judicium practicum prudentiæ de honeſtate, & aliquando etiam de obligatione credendi hìc, & nunc: Quartò piam affectionem ad fidem; ſeu volitionem efficaciter imperantem actum fidei. Quintò ipſum fidei aſſenſum ſuper omnia certiſſimum, hoc eſt virtualiter affirmantem, quamcunq; aliam veritatem eſſe negabilem potiùs, quàm iſtam veritatem revelatam, ità ut nequeat de ea prudenter dubitari. Ex his actibus primi duo ſunt naturales, utpote remotè concurrentes ad actum ſupernaturalem fidei, ut docent communiùs. Tertius actus juxta communiorem ſententiam eſt ſupernaturalis, utpote immediatè dirigens ad ad quartum, nempe ad piam affectionem, ſeu ad voluntatem credendi, quæ procul dubio ſupernaturalis eſt, ex Arauſicano definiente *can. 5. Initium Fidei & ipſum credulitatis affectum eſſe per gratiæ donum.* Quintus actus, nempe Fidei, eſt etiam ſupernaturalis; quod conſtat tum ex Trid. *ſeſſ. 6. can. 3.* quod habet: *Si quis dixerit, ſine Spiritûs S. adjutorio hominem credere poſſe, ſicut oportet, ut ei juſtificationis gratia conferatur, anathema ſit*, & ex Apoſt.

Digitized by Google

Apoſt. ad Eph. 2. *Gratiâ eſtis ſalvati per fidem, & hoc non ex vobis, Dei enim donum eſt*: tum ratione, quia cùm Fides proximè diſponat ad gratiam, & gloriam ſupernaturalem, debet & ipſa eſſe ſupernaturalis: omnis enim diſpoſitio proportionari debet formæ, ad quam diſponit. Quando autem aſſenſus Fidei prudenter imperatus eſt falſus, putà ſi ruſticus credat Spiritûs Sancti Incarnationem, prout Parochus proponit, tunc Deus ſuâ gratiâ ſupernaturali immediatè movet ſolùm ad aſſenſum prudentiæ verum dictantem, honeſtum eſſe hìc, & nunc credere, nec non ad volitionem ſupernaturalem, & meritoriam imperantem aſſenſum Fidei, non verò ad ipſum Fidei aſſenſum, qui eſt falſus.

DISPUTATIO II.

De Objecto materiali Fidei Divinæ.

Explicato objecto formali, pergimus ad difficultates, quæ circa materiale objectum agitari ſolent. Eſt autem objectum materiale, ſeu materia Fidei omne illud verum, quod revelatum fuit à Deo, ſeu omne id, quod ratione objecti formalis, nempe Revelationis Divinæ, attingi poteſt; ità ut illud ſit objectum materiale proximum, quod informatur objecto formali, habétque omnes conditiones, ut credi proximè poſſit; illud verò ſit remotum, cui deficit aliquod ex his requiſitis, & eſt capax ut habeat. Hinc fit, quòd omnia ea, quæ propoſita ſunt ab Eccleſia, ut credantur, ſint objectum materiale proximum; quia non poſſent ab Eccleſia proponi, niſi eſſent à Deo revelata. Dubitatur tamen primò, An revelabile nondum revelatum poſſit eſſe objectum materiale proximum Fidei Divinæ? Secundò, An ſit objectum materiale Fidei Concluſio Theologica deducta ex aliqua ſaltem præmiſſa revelata? Tertiò, An ſit objectum

materiale Fidei, Clementem XI. eſſe verum Pontificem, ac D. Petri ſucceſſorem? Poſſet hic etiam inquiri, An ſit poſſibile objectum aliquod creatum eſſentialiter irrevelabile, ob connexionem cum Divino decreto de nihil revelando? Sed huic difficultati reſpondendum juxta ea, quæ diximus de poſſibilitate Viſionis Dei eſſentialiter indeſtruibilis ob connexionem cum decreto de nulla Viſione deſtruenda, & juxta ea, quæ in de Pœnitentia dicemus de peccato eſſentialiter irremiſſibili.

QUÆSTIO I.

Utrùm Revelabile nondum Revelatum eſſe poſſit Objectum materiale proximum Fidei Divinæ.

I. Dicendum cum communi contra nonnullos, objectum revelabile, ſeu poſſibiliter tantùm, non verò actu revelatum credi non poſſe Fide Divinâ, ſeu non eſſe objectum materiale proximum Fidei.

PROB. 1. à priori. Objectum materiale Fidei proximum eſt, quod habet ſibi applicatum objectum formale, nempe Divinam revelationem, & quod habet omnes conditiones, ut poſſit actu credi; atqui quod non eſt actu revelatum, ſed ſolùm poteſt revelari non habet ſibi applitum objectum formale, nec habet omnia requiſita, ut actu credatur; inter requiſita enim eſt ipſa exiſtentia revelationis; ergo non eſt objectum materiale proximum Fidei.

PROB. 2. à pari. Fidelitas v. gr. quæ obligat ad ſervanda promiſſa, non obligat ad ſervanda ea, quæ poſſibiliter tantùm ſunt promiſſa, ſeu quæ poſſunt promitti; nec Obedientia obligat ad ſervanda ea, quæ poſſunt ſolùm præcipi; ergo Fides quæ impellit ad aſſentiendum divino teſtimonio, non impellit ad aſſentiendum iis, quæ poſſibiliter ſunt revelata, ſed iis tantùm, quæ actu revelata ſunt. Unde Fides non reſpicit tanquam ſuum materiale objectum, quod eſt poſſibiliter revelatum ſeu revelabile, ſed ſolùm, quod actu eſt revelatum. Con-

Confirm. Quia aliter exiſtentia v. gr. hujus Scholæ, cùm poſſit à Deo revelari, poſſet credi Fide divinâ, antequam reveletur, quod eſt inconveniens. Neque dicas, ad objectum materiale requiri, quòd proponatur ab Eccleſia, ut poſſit credi. Nam propoſitio iſta facta ab Eccleſia eſt conditio ſupplebilis aliâ viâ; cùm etiam credi poſſit, quòd Deus privatâ revelatione locutus eſt, ergo independenter à propoſitione facta ab Eccleſia, ille, cui conſtat, quòd poſſit ſibi revelari exiſtentia hujus ſcholæ, (ut verè conſtat ei, qui habet de hac ſchola cognitionem intuitivam) poſſet illam Fide divinâ credere.

Objic. 1. Iſte actus, Credo myſterium, quia cras revelandum eſt à Deo, eſt actus Fidei, ergo etiam hic alius, Credo myſterium, quia poteſt à Deo revelari.

Confirm. Si quis intueatur Petrum, & ſimul cognoſcat evidenter, poſſibile eſſe, quòd exiſtentia Petri reveletur à Deo, & deinde eliciat hunc actum, Aſſentio exiſtentiæ Petri, quia eſt poſſibiliter revelata, hic elicit actum Fidei; ergo. *Probatur antecedens*, quia ſola Fides attingit, tanquam motivum formale, revelationem.

Reſp. Si per revelationem divinam actualem conſtet revelatio futura, *concedo antecedens*; ſecùs, *nego antecedens, & conſequentiam.* Sicut enim non exercetur Fidelitas per hoc, quòd detur aliquid, quod non ſit promiſſum; ità nec Fides per hoc, quòd quis aſſentiatur objecto nondum revelato. Præterquam quòd Fides eſſe debet certa; non eſſet autem certa, niſi Deus actu revelet, ipſam revelationem futuram, aut poſſibilem.

Ad confirm. *nego antecedens.* Ille enim actus eſſet ſcientiæ, quæ niti poteſt revelationi, non ut teſtificationi, & per modum dicti (cùm hoc ſit proprium Fidei) ſed per modum medii eſſentialiter connexi cum re præſenti, nam advertens, quòd Deus poſſit revelare quodcunque eſt verum, & ſimul advertens, quòd quæcunque Deus revelat, vera ſunt, ſi cognoſcat exiſtentiam Petri intuitivè, infert à poſte-

à poſteriori, hanc exiſtentiam poſſe à Deo revelari, & ſic eſſe veram, unde hæc illatio eſt ſcientifica.

III. OBJIC. 2. Qui negaret eſſe verum, quod Deus revelare poteſt, eſſet hæreticus, ergo contra Fidem eſt negare, quòd verum ſit id, quod eſt poſſibiliter revelatum; ergo aſſentiri objecto, quod eſt poſſibiliter revelatum, eſt actus Fidei.

Confirm. Ab aſſenſu nixo revelationi actuali, & nixo revelationi poſſibili poteſt abſtrahi ratio communis importans aſſenſum nixum revelationi ut ſic, præſcindendo ab actuali, vel poſſibili; atqui talis aſſenſus reſpiciens ut objectum formale revelationem ut ſic præſcindentem ab actuali, & poſſibili, eſt actus Fidei; ergo etiam aſſenſus nixus revelationi tantùm poſſibili. Minor patet, quia Fides definitur: Aſſenſus nixus revelationi divinæ. Conſequentia ſequitur, quia ſi ratio abſtracta pertinet ad actum Fidei, etiam pertinebit ratio contracta; ſicut Homo, & Leo ſunt propriè animal, quia in iis contrahitur ratio animalis abſtracta.

Reſp. concedo antecedens & primam conſequentiam, nego ſecundam; ideo eſt hæreticus, & Fidem negat, qui negat, eſſe verum, quodcunque poteſt Deus revelare, quia actu revelatum eſt in Scripturis, Deum non poſſe revelare falſum; unde hic eſſet hæreticus, quia opponeretur revelationi actuali, non revelationi poſſibili.

Ad confirm. *conceſſa majore, nego minorem*: Fides enim ſpecificatur à ſola revelatione actuali, non verò à præſcindente ab actuali, vel poſſibili, ſicut Fidelitas, & obedientia ſpecificantur à promiſſione, & voluntate Superioris dumtaxat actuali. Quare ad probationem minoris dico, Fidem eſſe aſſenſum nixum revelationi tantùm actuali.

* * * *
* * *
* *
*

QUÆ-

QUÆSTIO II.

Utrùm ſit Objectum materiale Fidei Concluſio Theologica deducta ex aliqua præmiſſa revelata.

I. SUb aliis terminis quæri ſolet, An revelatio mediata, & virtualis ſufficiat ad aſſenſum Fidei? cùm enim revelatur v. gr. Chriſtum eſſe hominem, & certum ſit, hominem eſſe riſibilem, mediatè, & virtualiter revelatur, Chriſtum eſſe riſibilem. Quare de hac Concluſione, quæ dicitur Theologica v. gr. quòd Chriſtus ſit riſibilis, quæritur, An ſit materia Fidei? ſeu, An poſſit credi Fide Divinâ, quamvìs non ſit immediatè, & formaliter revelata?

Sciendum multiplicem poſſe eſſe hujuſmodi concluſionem Theologicam: Primò ſcilicet, ità ut deducatur ex duplici præmiſſa revelata, ut eſt v. gr. hæc propoſitio: D. Matthæus accepit Spiritum Sanctum, deducta ex duplici præmiſſa revelata, videlicet: Omnes Apoſtoli acceperunt Spiritum Sanctum, & S. Matthæus fuit Apoſtolus. Et hanc concluſionem eſſe de Fide docent communiſſimè. Secundò, ità ut deducatur ex propoſitione univerſali revelata, & minore non revelata, ſed metaphyſicè, aut phyſicè certa, qualis eſt v. gr. Petrus eſt redemptus à Chriſto Domino, Hic infans à me baptizatus accepit gratiam, deducta ex majori revelata: Omnis homo eſt redemptus, vel Omnis baptizatus accipit gratiam per baptiſmum; & ex minore, Petrus eſt homo, metaphyſicè evidenti, vel ex hac minore, Hic eſt infans, quæ eſt phyſicè evidens. Et has concluſiones theologicas eſſe etiam de fide docet Suar. Lugo, Val. Tann. contra Coninck, Arr., & alios. Tertiò ità ut deducatur ex una revelata, & altera evidenter nota evidentiâ morali; ut ſi dicatur, Tridentinum habuiſſe aſſiſtentiam Spiritûs Sancti; quia de fide eſt, omne Concilium legitimum habere hanc aſſiſtentiam, & evidens moraliter eſt

eſt, Tridentinum fuiſſe legitimum : Et hanc etiam eſſe de Fide, docent Lugo, Val., Amicus, Ovied. contra Mol., Arr. Coninck. Quartò demum, ità ut deducatur ex una revelata, & ex altera probabiliter tantùm nota; ut ſi inferas, Chriſtum Dominum eſſe ſub hac Hoſtia, quia de Fide eſt, Chriſtum eſſe ſub Hoſtia conſecrata, & probabile eſt, hanc Hoſtiam eſſe conſecratam. Hanc etiam Concluſionem eſſe materiam Fidei, docuerunt nonnulli Recentiores apud Lumbier *num.* 399. contra communem Doctorum.

ARTICULUS I.

De Concluſione illata ex duabus revelatis.

II. DIco equidem 1. Concluſionem objectivam illatam ex duplici præmiſſa de Fide eſſe pariter de Fide, & poſſe Fide divinâ credi. Ità communiſſimè apud Rip. *diſp.* 8. *num.* 29.

PROB. Qui negat Concluſionem deductam ex duplici præmiſſà de Fide, eſt formaliter hæreticus, ergo concluſio illa eſt de Fide. *Antecedens probatur.* Ille eſt formaliter hæreticus, qui aſſerit propoſitionem aliquam immediatè deſtructivam veritatis de fide; atqui negans concluſionem deductam ex duplici de Fide aſſerit propoſitionem immediatè deſtructivam alterutrius præmiſſæ de Fide, ergo eſt formaliter hæreticus. *Probatur minor.* In tantum poteſt eſſe falſa Concluſio evidenter deducta ex præmiſſis, in quantum eſt falſa alterutra præmiſſà; ergo qui negat hujuſmodi concluſionem, negat alterutram ex præmiſſis de Fide, atque adeò aſſerit propoſitionem immediatè deſtructivam præmiſſæ de Fide.

Neque dicas, quòd qui negat illàm Concluſionem, non neget præmiſſas de Fide, ſed connexionem objecti præmiſſarum cum objecto concluſionis, quæ connexio non eſt de Fide. Nam contra eſt, quia qui negat illam Concluſionem, non poteſt à voluntate determinari ad negandam connexionem objecti præmiſſarum cum objecto

con-

concluſionis, quia ſupponimus, hanc eſſe evidenter notam, atque adeò innegabilem, ergo ſolùm determinatur à voluntate ad negandam alterutram præmiſſam de Fide, & ideo eſt hæreticus.

Confirm. Inter homines Confeſſarius v. gr. qui teſtatur, omnes ſibi confeſſos ſubjeciſſe clavibus peccata mortalia, & addat, Petrum eſſe ſibi confeſſum, cenſetur etiam dicere, Petrum eſſe confeſſum mortalia, atque adeò revelare confeſſionem, ergo etiam in caſu noſtro. Ratio à priori eſt, quia concluſio objectiva identificatur cum præmiſſis objectivis: ideo enim poſito aſſenſu præmiſſarum, neceſſitatur intellectus, ſaltem quoad ſpecificationem, ad aſſenſum concluſionis, quia objectum Concluſionis identificatur cum objecto præmiſſarum; ergo impoſſibile eſt revelare præmiſſas objectivas, quin implicitè, & confusè reveletur concluſio: quod autem implicitè revelatum eſt in præmiſſis, ſufficienter explicatur & proponitur, ut revelatum in concluſione legitimè, & evidenter deducta; unde concluſio iſthæc credi poteſt, præcisè quia revelata, atque adeò eſt objectum materiale fidei.

III. Objic. 1. Concluſio deducta ex præmiſſis nititur etiam bonitati illationis, quæ eſt motivum diſtinctum ab auctoritate loquentis, ergo concluſio deducta ex præmiſſis revelatis non eſt de Fide, utpote quæ non nititur auctoritati Dei loquentis adæquatè.

Confir. Quicquid cognoſcitur diſcurſu ſcientifico non creditur; ſed concluſio deſcendens ex præmiſſis revelatis cognoſcitur diſcurſu ſcientifico, ergo non creditur. *Major probatur*, quia omnis concluſio, quæ diſcurſu ſcientifico fit nota, eſt actus ſcientiæ, non fidei, ergo non creditur.

Reſp. Licèt concluſio deducta formaliter ut deducta nitatur bonitati illationis, unde ſic conſiderata non ſit actus Fidei; at concluſio deducta poteſt conſiderari ſecundùm ſe, & non ut deducta, ſed ut identificata cum objecto præmiſſarum, & ſic ut revelata implicitè in præmiſſis; ità ut aſſenſus illi præſtetur, præcisè quia eſt revelata

velata, non quia deducta; & tunc eſt actus Fidei. Quare quando infertur concluſio Theologica, tunc proponitur intellectui duplex motivum, alterum certius, & fortius, quod eſt revelatio Divina de objecto concluſionis, quatenus identificato cum objecto præmiſſarum, & alterum minus validum, quod eſt bonitas illationis: poteſt autem intellectus ex imperio voluntatis, relicto motivo de bonitate illationis, aſſentiri concluſioni præcisè ex motivo validiori, quod eſt revelata, & ſic elicere actum Fidei, quin habeatur tunc actus formaliter illativus; vel poteſt utrumque ſimul actum elicere, ut iterum explicabimus articulo ſequenti, & infrà cùm de Fide formaliter diſcurſiva. In forma *diſtinguo antecedens*: Concluſio Theologica reduplicativè ut deducta nititur bonitati illationis, *concedo*; ſpecificativè ſumpta, *nego antecedens, & conſequent.*

Ad confirm. *diſtinguo majorem*: Non creditur eo actu, quo cognoſcitur diſcurſu ſcientifico, *concedo*; alio actu non formaliter diſcurſivo, *nego majorem*, & *conceſsâ minore, diſtinguo pariter conſequens.*

IV. OBJIC. 2. Concluſio deducta ex præmiſſis de fide eſt concluſio theologica pertinens ad habitum Theologiæ, ergo non eſt concluſio de fide pertinens ad habitum Fidei.

Confirm. Habitus primorum principiorum differt ab habitu concluſionis; ergo habitus, ad quem ſpectant præmiſſæ de Fide, differt ab habitu, ad quem ſpectat concluſio deducta; ergo concluſio deducta non eſt de Fide.

Reſp. Poſſe diverſos habitus reſpicere idem objectum materiale ſub diverſa ratione; ſicut phyſica reſpicit corpus humanum, ut ens mobile, & Metaphyſica reſpicit illud idem ſub ratione entis: ſic etiam habitus Fidei reſpicit concluſionem Theologicam, quatenus eſt revelata, & habitus Theologiæ reſpicit eandem, quatenus eſt connexa cum præmiſſis, & deducta: atque adeò eadem concluſio Theologica pertinet ad utrumque habitum ſub diverſa ratione formali.

Ad

Digitized by Google

Ad confirm, *Reſp.* 1. Antecedens eſſe verum de habitibus acquiſitis, non de infuſis; habitus enim acquiſiti cùm conſtituantur per coordinationem, & multiplicationem ſpecierum ab actibus frequentatis relictarum, diſtinguuntur pro diverſitate actuum, à quibus cauſantur, & iſtorum habituum multiplicitas eſt potiùs logica, quàm phyſica pendens áliqualiter ab arbitrio (ut dicitur de diviſione prædicamentorum in decem potiùs, quàm in duo prædicamenta.) At habitus infuſi ſunt qualitates phyſice ſupernaturales, quæ latiùs patent, & inclinant ad omne id, quod pertinet ad rationem talis habitûs, atque adeò fides infuſa tam reſpicit actum Fidei erga præmiſſas, quàm erga concluſionem; tam erga myſterium revelatum, quàm erga ipſam revelationem.

Reſp. 2. *Omiſſo antecedente, diſtinguo conſequens.* Concluſio Theologica formaliter ut deducta ex motivo bonitatis illationis pertinet ad habitum Theologiæ diſtinctum ab habitu Fidei, *concedo*; concluſio deducta ſpecificative ſumpta, quæ ſcilicet non affirmatur ut deducta ex motivo bonitatis illationis, ſed quæ affirmatur ex motivo primæ veritatis revelantis illam implicite in præmiſſis, *nego utramque conſequentiam.*

ARTICULUS II.

De Concluſione illata ex una revelata, & altera metaphyſicè, aut phyſicè certa.

V. DIco 1. Concluſio objectiva deſcendens ex præmiſſa univerſali revelata, & altera metaphyſice, aut phyſice certa, eſt etiam objectum materiale Fidei atque adeò credi poteſt Fide divinâ. Ità communiùs cum Suar., Lugo contra Arr., Coninck.

PROB. Concluſio Theologica deducta ex duplici revelata eſt objectum materiale Fidei, ut cum communiſſima diximus; ergo etiam concluſio deducta ex una revelata, & altera metaphyſice, aut phyſice certa. *Prob. conſeq.*

Ideo prior illa concluſio eſt de Fide, quia qui illam negaret, cogeretur negare præmiſſam de Fide, non verò illationis bonitatem, in qua etiam nititur, cùm hæc ſit evidens, & negari non poſſit, atqui pariter in caſu noſtro qui negaret concluſionem, cogeretur negare præmiſſam de fide obſcuram, cùm non poſſit intellectus negare alteram præmiſſam metaphyſicè, aut phyſicè evidentem, quis enim niſi fatuus neget propoſitionem etiam phyſicè ſolùm certam, v. gr. quòd nunc ſit dies? ergo etiam concluſio deducta ex una revelata, & altera metaphyſicè, aut phyſicè certa eſt de Fide, atque adeò qui hanc concluſionem negaret, eſſet hæreticus. Ratio à priori eſt, quia quando tam loquens, quàm audiens ſciunt, quid importet tum metaphyſicè, tum phyſicè ſignificatum verborum, qui revelat aliquod objectum, revelat implicitè quæcunque cum tali objecto connectuntur ſive metaphyſicè, ſive phyſicè; ex. gr. quia homo metaphyſicè eſt riſibilis, & phyſicè habet caput, quantitatem, &c. dum Deus revelat, quòd Chriſtus eſt homo, revelat pariter, quòd Chriſtus ſit riſibilis, habeat caput, &c.

VI. Confirm. Quia de facto multæ concluſiones ſic deductæ definitæ ſunt ab Eccleſia; ergo ut credantur Fide divinâ, ſatis eſt, quòd ſic deducantur: Antecedens probatur ex hoc, quòd revelatum ſit, ſub accidentibus Euchariſticis dari ſubſtantiam Chriſti Domini; & ex hac præmiſſa phyſicè tantùm certa, quòd non poſſint ſub iisdem accidentibus dari duæ ſubſtantiæ completæ, deducitur hæc concluſio Theologica, quòd ſub accidentibus Euchariſticis non datur ſubſtantia panis, & vini; quæ nunc poſt definitionem Tridentini *ſeſſ. 13. can. 2.* eſt de Fide. Sic ſolùm revelatum eſt, quòd Verbum ſit incarnatum propter homines, quia tamen phyſicè certum eſt, dari nos homines, ideo hoc ſatis eſt, ut de Fide ſit, quod dicitur in Symbolo, Verbum incarnatum eſſe *propter nos homines*. Ratio à priori, cur etiam quæ phyſicè con-

nectuntur

Digitized by Google

nectuntur cum objecto revelato cenſeantur implicitè revelata, eſt, quia ex Doctrina Auguſtini verba Scripturæ non ſolùm accipienda in ſenſu proprio, ſi nihil obſtet, ſed etiam in ſenſu excludente miraculum; ergo dum revelatur, Chriſtum eſſe ſub accidentibus Euchariſticis, & nonniſi miraculosè poſſet ſub iiſdem accidentibus eſſe ſimul ſubſtantia panis,& vini, idcirco implicitè revelatur etiam, ibi ſubſtantiam panis, & vini non contineri. Hinc pariter ut notat Suar. ex communi ſenſu Eccleſiæ, Concil.& Patrum dicimus, & tanquam de Fide credimus, ſubſtantiam panis, & vini poſt conſecrationem annihilari, ſeu potiùs deſtrui, quamvìs id non ſit expreſsè revelatum: & ratio eſt eadem, quia cùm nonniſi miraculosè poſſent ſine ſuis accidentibus conſervari, & miraculum non præſumatur, ideo revelatâ tranſubſtantiatione, revelatur etiam implicitè,quòd illæ ſubſtantiæ panis, & vini non conſerventur. Hinc etiam definitum eſt contra Monothelitas, Chriſtum Dominum habere voluntatem humanam diſtinctam à divina; quia cùm revelatum ſit, Chriſtum eſſe hominem & certum ſit, hominem habere voluntatem humanam, implicitè revelatum eſt, Chriſtum habere voluntatem humanam.

Neque dices,hoc eſſe de Fide ſolùm poſt definitionem Eccleſiæ. Nam, ut notat Amic. Eccleſia non accipit à Deo novas revelationes, ſed ſolùm explicat objecta implicitè olim revelata per Prophetas, & Chriſtum Dominum; ergo ſi poſt definitionem Eccleſiæ ſunt de Fide, & accipienda ſunt tanquam à Deo revelata implicitè, ità ut ſit hæreticus, qui illa neget, etiam ante definitionem Eccleſiæ erant implicitè revelata à Deo, & poterant de Fide credi ab eo, cui notum erat, ea eſſe implicitè revelata. Hinc. Gregorius Nazianzenus Orat. 1. de Theologia apud Tann. dixit: *Ea, quæ ex Scripturis colliguntur, perinde habenda eſſe, ac ſi eſſent Scriptura.* Verùm, quia non ſemper colliguntur evidenter ex Scripturis aliquæ concluſiones

Theologicæ, ideo aliquando ſolùm poſt definitionem Eccleſiæ credendæ ſunt Fide divinâ; quamvìs etiam poſſint ſic credi ab eo, qui evidenter eas colligit ex Scripturis. Propterea, ut notat Mau. *qu.* 35. *n.* 18. dicimus, illam propoſitionem eſſe Hæreticam, quæ opponitur propoſitioni jam definitæ ab Eccleſia; illam verò eſſe Erroneam, quæ opponitur concluſioni Theologicæ nondum definitæ; illam autem eſſe Temerariam in materia Theologica, quæ eſt contra communem ſenſum Patrum, & Theologorum.

Confirm. 2. Concluſio; quia Univerſim non ſolùm poſſumus, ſed etiam tenemur credere, quoties datur evidentia credibilitatis excludens omnem prudentem formidinem: quoties autem concluſio Theologica deſcendit ex præmiſſâ ſive metaphyſicè, ſive phyſicè evidenti, datur evidentia credibilitatis excludens omnem prudentem dubitationem; ergo tunc poſſumus, & tenemur concluſionem iſtam credere. Major eſt certa, quia de exiſtentia revelationum de facto non habemus niſi evidentiam credibilitatis: Minor patet, nam ſicut videns ignem habet evidentiam phyſicam, quòd comburat, excludens omnem dubitationem prudentem, ità certus phyſicè de præmiſſâ aliqua, quæ continetur in altera præmiſſâ univerſali revelata, eſt phyſicè certus de concluſione, ità ut excludatur omnis formido de oppoſito; hac autem certitudine poſitâ, jam fit evidenter credibilis fide divinâ talis concluſio.

VII. OBJIC. 1. Concluſio ſequitur debiliorem partem; ergo concluſio Theologica deſcendens ex præmiſſâ revelata, & altera phyſicè tantùm certa, non poteſt habere aliam certitudinem, niſi phyſicam, ergo non poteſt credi aſſenſu ſupernaturali, qui eſt certiſſimus ſupra certitudinem ſcientiæ metaphyſicè.

Reſp. Concluſionem Theologicam, ut diximus articulo primo, poſſe conſiderari dupliciter, primò ut deductam formaliter, & nixam bonitati illationis; ſecundò ut deductam

ctam materialiter, & nixam præciſè Deo revelanti objectum concluſionis, quod explicatur per præmiſſas: quando enim Deus dicit v.g. Chriſtus eſt homo, & phyſicè certum eſt, hominem habere quantitatem, tunc implicitè Deus dicit, Chriſtum habere quantitatem, eò quòd locutio divina juxta doctrinam Auguſtini, accipienda ſit in ſenſu excludente miraculum. Hoc poſito, ſi intellectus aſſentiatur huic objecto concluſionis, Chriſtus habet quantitatē, quia Deus hoc implicitè revelavit, hic erit actus fidei. Contra verò ſi eidem objecto aſſentiatur ex motivo præmiſſarum, hic actus concluſionis formaliter ut deductus non eſt actus fidei, nec habet certitudinem majorem certitudine phyſicâ, quam habet præmiſſa debilior. In forma *diſting. conſeq.* ſi concluſio affirmetur, ut concluſio, & in quantum deducta formaliter ex præmiſſis, *concedo*, ſi materialiter ſit concluſio, & ſolùm affirmetur ex motivo Dei revelantis explicato per præmiſſas, *nego utramq; conſ.* Sicut enim ſigna credibilitatis, & auctoritas humana Eccleſiæ ſunt conditio, non motivum intrinſecū ad actum fidei: ità pariter in caſu noſtro bonitas illationis eſt mera conditio non motivum intrinſecum ad actum fidei, quo creditur concluſio Theologica.

Quòd autem in obſcuris poſſit voluntas imperare intellectui, quòd uſurpet aliquod motivum ſolùm ut conditionem, dicendum, & explicandum eſt ab omnibus, qui admittimus, poſſe voluntatem uſurpare v. gr. metum gehennæ ad dolendum de peccatis, vel tanquam motivum intrinſecum eliciendo actum attritionis; in quo caſu homo hoc actu magìs odio habet gehennam, quàm peccatum, quia propter quod unumquodque tale, & illud magìs: Vel tanquam motivum extrinſecum, & meram conditionem, eliciendo actum contritionis, quo actu homo magìs odio habet peccatum, quàm gehennam. Et ſane quòd non omne præcognoſcendum antecedenter ad actum fidei neceſſariò ſit motivum intrinſecum talis a-

 ctûs,

ctûs, patet quia ante actum Fidei debet præcognoſci honeſtas actûs Fidei; hujuſmodi autem honeſtas non eſt motivum intrinſecum, ſed extrinſecum relate ad Fidem; aliter Fides eſſet virtus moralis, non theologica, eò quòd haberet pro motivo honeſtatem actûs, non ipſum Deum; ergo ſicut præcognitio hujus honeſtatis poteſt ex arbitrio voluntatis uſurpari ut mera conditio ad actum fidei theologalem,ità poterit uſurpari ut conditio bonitas illationis ad actum Fidei, quo creditur concluſio Theologica.

Hinc ſequitur, quòd poſſit aliquando concluſio eſſe certior præmiſſis, non quidem ex principio objectivo, relate ad quod ſemper ſequitur debiliorem partem, ſed ex principio effectivo, ſeu influxivo; quando ſcilicet altera ex præmiſſis eſt actus naturalis, & concluſio eſt aſſenſus ſupernaturalis: v. gr. dum dicimus, Chriſtum mortuum eſſe propter nos homines, quia de Fide eſt, mortuum eſſe propter homines, & certum phyſice eſt, nos eſſe homines, ſeu dari, vel exiſtere nos homines; hæc minor eſt actus naturalis habens certitudinem ſolùm phyſicam, concluſio verò, quæ eſt actus Fidei, eſt ſupernaturalis, & metaphyſice certa ſupra certitudinem ſcientiæ.

VIII. Objic. 2. Si eſſet objectum materiale Fidei, concluſio theologica deſcendens ex una præmiſſa phyſice certa, poſſemus Fide divinâ credere, quòd ignis babylonicus comburat, & ſic fidei divinæ poſſet ſubeſſe malum, quod eſt contra Tridentinum; ergo. *Prob. ſequela*, quia ſi fiat hic ſyllogiſmus: Deus concurrit cum cauſis ſecundis; ſed ignis babylonicus approximatus paſſo agit; ergo Deus cum igne babylonico coagit; atque adeò ignis babylonicus comburit: In hoc ſyllogiſmo concluſio theologica deſcendit ex majori de Fide, & minore phyſice certa; ergo poteſt credi Fide divinâ, quòd ignis babylonicus pueros combuſſerit.

Reſp. nego ſequelam. Ad probationem: illa major revelata eſt propoſitio implicite conditionata, & facit hunc ſenſum: ſi cauſæ ſecundæ agunt, Deus cum illis concurrit;

Digitized by Google

rit; ideo concluſio theologica, quæ infertur, & eſt objectum materiale Fidei, eſt hæc propoſitio particularis conditionata: Si ignis babylonicus comburit, Deus coagit; quin ſit de Fide hæc abſoluta: Deus coagit cum igne babylonico. Adde, quòd ſicut, quando Parochus proponit ruſtico Incarnationem Spiritûs Sancti, tunc ſolum voluntas credendi eſt ſupernaturalis, non verò ipſe actus Fidei falſus, ità quando concluſio theologica deſcendit ex præmiſſa phyſice tantùm certa, quæ tamen propter aliquod miraculum eſſet falſa, tunc voluntas credendi orta ex judicio practico dictante, honeſtum eſſe hìc, & nunc credere, eſſet ſupernaturalis, non verò ipſe actus Fidei falſus. Et ſicut in primo caſu poteſt alicui tantùm, non vero toti Eccleſiæ (adversùs quam portæ Inferi non prævalent) apparere evidenter credibilis Incarnatio Spiritûs Sancti; ità in ſecundo caſu poterit alicui tantùm apparere evidenter credibilis concluſio theologica falſa, non tamen toti Eccleſiæ.

IX. Objic. ult. Si ſatis eſſet connexio eſſentialis inter A, & B, ut revelato A, reveletur pariter B, v. gr. revelato homine, reveletur riſibile, ſequeretur, quod revelatâ divinitate, ſufficienter eſſet etiam revelata Trinitas Perſonarum; Sequela non admittitur; aliter ſuperflue adderetur revelatio Trinitatis poſt revelationem Divinitatis; ergo revelato homine, non revelatur implicite riſibile, atque adeo non poteſt credi Fide divinâ, quod Chriſtus v. gr. ſit riſibilis.

Confirm. Etiamſi homo credat, immo etiam evidenter ſciat, divinitatem identificari cum Trinitate; poteſt tamen Deus per lumen gloriæ ſolùm manifeſtare Divinitatem, non Trinitatem; ergo quamvìs certum ſit, hominem identificari cum riſibili, poteſt tamen per lumen fidei ſolùm manifeſtari, quod Chriſtus ſit homo, non vero quod ſit riſibilis; atque adeo Chriſtum eſſe riſibilem non eſt materia fidei, etiam poſitá cognitione ſcientifica, quod homo ſit riſibilis.

Digitized by Google

Reſp. diſtinguo ſequelam: revelatâ divinitate, revelaretur etiam Trinitas ei, qui evidenter cognoſceret divinitatem identificari cum Trinitate, *conceda*, ei, qui id non cognoſceret, *nego ſequelam*. Hinc non ſuperfluè additur revelatio Trinitatis poſt revelationem divinitatis, quia non eſt notum lumine naturæ, Deum eſſe Trinum, ſicut eſt notúm, hominem eſſe riſibilem.

Ad confir. *nego conſeq.* diſparitas eſt, quia in primo caſu non poteſt haberi intuitio duplicis objecti, niſi utrumque per lumen gloriæ manifeſtetur immediatè; at ad actum fidei ſolùm requiritur, ut vi revelationis inducatur intellectus in aſſenſum firmiſſimum erga objectum revelatum; poſito autem, quòd reveletur, Chriſtum eſſe hominem, & quòd mihi evidenter innoteſcat, hominem eſſe riſibilem, ex vi illorum verborum, ut ſubſtantiam huic meæ notitiæ de homine riſibili, intellectus impellitur ad aſſenſum firmiſſimum, quòd Chriſtus ſit riſibilis, quin connexio inter hominem, & riſibilem concurrat ut motivum, ſed ſolùm ut conditio; ergo concluſio iſta Theologica poterit credi Fide divinâ.

X. Ex dictis ſequitur 1. quòd revelato definito, de Fide ſit ipſa definitio. v. gr. ſi reveletur, Chriſtus eſt homo, & conſtet, quòd hominis definitio ſit, animal rationale, de Fide eſt, Chriſtum eſſe animal rationale, locutio enim divina, quatenus eſt locutio, ſemper clarè repræſentat quicquid eſt in objecto, quatenus verò reſpicit audientem, manifeſtat illi quicquid audiens clarè cognoſcit de tali objecto, ergo ſi homo percipiat, hominem eſſe animal rationale, Deus revelando, Chriſtum eſſe hominem, revelat etiam quòd ſit animal rationale.

Sequitur 2. quòd revelatâ eſſentiâ, revelentur etiã proprietates tum metaphyſicæ, tum phyſicæ. Unde cùm de Fide ſit, Chriſtum eſſe hominem, & evidens ſit, hominem habere pro metaphyſica proprietate riſibilitatẽ, pro phyſica quantitatem, & complexum primarum qualitatum, de Fide erit, Chriſtum habere hujuſmodi proprietates.

Com-

Digitized by Google

Communius Doctores cum Suar., Lu. Becano docent, tunc ſolùm concluſionem theologicam eſſe de fide, quando formaliter, licet confuſè, continetur in propoſitione revelata (ſicut in hac propoſitione revelata, Chriſtus eſt homo, formaliter continetur hæc: Chriſtus eſt animal rationale, vel Chriſtus conſtat ex anima, & corpore) ſecùs verò, ſi contineatur virtualiter, tanquam in principio metaphyſico, vel phyſico, ut continetur iſta alia, Chriſtus eſt riſibilis; quam putant non eſſe de fide, donec accedat definitio Eccleſiæ. Immo Molina, & Coninck putant, neque eſſe de fide, poſitâ definitione Eccleſiæ; quia cùm Eccleſia non accipiat novas revelationes, unde non poſſit efficere de fide quòd priùs de fide non erat, mens Eccleſiæ definientis aliquam propoſitionem non eſt definire illam tanquam revelatam, & de fide, ſed ſolùm tanquam connexam cum revelata; atque adeo ut certam certitudine ſolùm theologicâ.

Hæc tamen ſententia communiter rejicitur, ut improbabilis, ex celebri dicto Gregorii Magni, quod *Quatuor prima OEcumenica Concilia habenda ſint perinde, ac quatuor Evangelia*: atque adeo certum eſt certitudine fidei, quod ab Eccleſia definitur, Unde in profeſſione fidei dicimus: *Cætera omnia à Sacris canonibus, & OEcumenicis Conciliis, ac præcipuè à Sacroſancta Tridentina Synodo tradita, definita, ac declarata indubitanter recipio, & profiteor.* Quare dicendum cum Vaſq., Bell., Tann., etiam hanc propoſitionem, Chriſtus eſt riſibilis, eſſe de fide, quamvis virtualiter ſolùm contineatur in illa revelata, Chriſtus eſt homo; revelato enim homine, revelatur quodcunque identificatur cum homine, & ut tale cognoſcitur, ſicut eſt viſibilitas. Et ratio ulterior eſt, quia revelatio alicujus objecti mediata, & virtualis, ſeu in alio, cum quo identificatur, aut phyſicè connectitur connexione naturaliter notâ, æquivalet revelationi formali, & immediatæ.

Sequitur 3. Eo ipſo quod revelatum eſt, unum contradictorium, vel contrarium eſſe verum, de Fide eſſe, alterum eſſe falſum; & revelato uno correlativo, revelari virtualiter alterum. Unde cùm de Fide ſit, Zebedæum v.gr. eſſe Patrem Joannis, de Fide conſequenter erit, Joannem eſſe filium Zebedæi.

Sequitur ult. quod poſito quovis diſcurſu theologico inferente concluſionem aut ex duplici revelata, aut ex una revelata, & altera metaphyſice, vel etiam phyſice certa, poſſit intellectus aſſentiri Concluſioni immediatè, & formaliter propter revelationem, & ſic credere objectum Concluſionis fide divinâ, quamvìs non ſit formaliter, & immediatè revelatum.

ARTICULUS III.

De Concluſione deducta ex una Revelata, & altera moraliter evidente.

XI. Dico 3. Concluſio Theologica deſcendens ex una de fide, & alterâ notâ evidenter evidentiâ morali ſimpliciter dictâ (excludente ſcilicet omnem prudentem formidinem, qualis v. gr. habetur de exiſtentia Mediolani) eſt pariter objectum materiale fidei. Ità Lugo, Ovied. & alii communiùs cum Amico contra Arr. Molin., Coninck.

Prob. Concluſio Theologica deducta ex duabus revelatis, vel ex una revelata, & altera phyſicè certa, eſt objectum materiale fidei, quia qui hanc concluſionem negaret, cogeretur negare præmiſſam obſcuram de fide, cùm nonniſi fatuus negare poſſit alteram præmiſſam phyſicè evidentem, ut diximus articulo ſuperiore, ſed hoc etiam accidit in caſu noſtro, nam nonniſi fatuus negare poteſt præmiſſam moraliter evidentem evidentiâ ſimpliciter dictâ, v. gr. quòd detur Mediolanum; ergo pariter eſt objectum materiale fidei concluſio hæc Theologica. Hinc qui negaret, Tridentinum v. gr. habuiſſe aſſiſtentiam Spiri-

Digitized by Google

Spiritûs Sancti, eſſet hæreticus; & tamen quod Tridentinum habuerit hanc aſſiſtentiam, eſt ſolùm concluſio Theologica deducta ex hac præmiſſâ revelata: Omne Concilium OEcumenicum ritè convocatum habet aſſiſtentiam Spiritûs Sancti, & ex hac moraliter certa: Tridentinum fuit Concilium OEcumenicum rite convocatum. Ideo autem eſſet hæreticus, qui hanc concluſionem Theologicam negaret, quia cogeretur negare præmiſſam illam univerſalem revelatam, cùm non poſſit negare alteram præmiſſam moraliter evidentem evidentiâ ſimpliciter dictâ excludente omnem prudentem formidinem.

Confirm. Ex hac præmiſſâ de fide; Quodcunque in vero Codice Sacræ Scripturæ continetur, eſt de fide, & ex hac alia moraliter certa: Hic Codex, quem præ manibus habemus, eſt verus Codex ſacræ Scuipturæ, infertur hæc concluſio Theologica: Quodcunque in hoc Codice continetur, eſt de fide; quæ concluſio procul dubio eſt objectum materiale fidei; aliter non poſſemus credere abſolute myſteria fidei, ſed ſolùm conditionate, ſi ſcilicet hic liber ſit verus Codex ſacræ Scripturæ; ergo ut concluſio Theologica ſit objectum materiale fidei, ſatis eſt, ſi deducatur ex una revelata, & altera moraliter certa.

XII. Hinc fit, de fide eſſe, eos, qui canonizati ſunt, eſſe Sanctos, & frui gloriâ. Ratio eſt, non ſolùm quia de fide eſt, Pontificem non poſſe errare in canonizatione Sanctorum, ut communiſſime docent apud Platel. *n.* 198. contra Cajet., Antoni., Canum; repugnat enim ſanctitati Eccleſiæ habentis aſſiſtentiam Spiritûs Sancti; quod obliget nos ad adorandos ut Dei amicos, qui ſunt in inferno; ſed etiam quia de fide eſt concluſio Theologica deducta ex una revelata, & altera moraliter certa; atqui quod Divus Ignatius v. gr. fruatur gloriâ, eſt concluſio Theologica deſcendens ex hac præmiſſa de fide: Omnis, qui perſeveraverit in obſervantia mandatorum, eſt ſalvus & ex hac altera: Divus Ignatius perſeveravit in obſervantia

Digitized by Google

vantia mandatorum; quæ eſt moraliter evidens, poſito, proceſſu canonizationis, & poſito, quòd exercuerit ſemper virtutes morales in gradu heroico, & quòd miraculis claruerit in vita, & poſt mortem; ergo de fide eſt, Divum Ignatium eſſe ſalvum. Quod tamen non militat de Beatis, ut docent Doctores communiter, quia Pontifex ſolùm in canonizatione pronunciat ſententiam definitoriam poſt præmiſſas omnes morales diligentias, dicendo, Decernimus, ac definimus, hunc eſſe Sanctum: in beatificatione verò Pontifex ſolum concedit titulum Beati, & cultum particularem, quia ſanctitas non videtur omninò explorata, & ideo antequam ad canonizationem procedat, novas adhibet diligentias, quæ, ut notat Arriaga, eſſent fidei injurioſæ, ſi de fide eſſet, Beatos eſſe in gloria: Nihilominus, quia Beatificatio eſt proxima diſpoſitio ad Canonizationem, & quædam inchoata definitio, ideo citra temeritatem negari nequit, Beatos frui gloriâ; nec vacat temeritate aſſerere, quòd poſſit Pontifex in beatificando errare.

XIII. Objic. 1. Si eſſet objectum materiale Fidei concluſio deducta ex præmiſſa moraliter certa, ſequeretur de fide eſſe, Ariſtotelem v. gr. fuiſſe in Mundo, quod nemo dixerit; ergo. *Probatur ſequela*; de fide eſt hæc univerſalis; Omnis homo conceptus eſt in originali, excepto Chriſto Domino, & B. Virgine; Certum moraliter eſt, Ariſtotelem fuiſſe; ergo de fide eſſet concluſio iſta theologica; Ariſtoteles fuit conceptus in originali. Rurſus ſubſumi poteſt minor hæc evidentiſſima: Qui conceptus eſt in originali, extitit; ex qua infertur concluſio, quòd Ariſtoteles extiterit; quæ tanquam concluſio theologica, eſſet etiam de fide; atque adeo ſicut eſſet hæreticus qui negaret, Tridentinum habuiſſe exiſtentiam Spiritûs Sancti, ità qui negaret, Ariſtotelem extitiſſe.

Reſp. Per inſtantiam: De fide eſt, ut communiſſimè admittitur, Clementem XI. eſſe verum Pontificem, quia reve-

Digitized by Google

revelata eſt hæc propoſitio univerſalis; Omnis legitimè electus in Pontificem eſt verus Pontifex; & quia conſtat de hujus electione; ergo pariter deberet eſſe de Fide, quòd Clemens XI. fuerit legitimè electus, quæ eſt pariter concluſio theologica deſcendens ex hac præmiſſa de Fide: Clemens XI. eſt verus Pontifex; & ex hac alia præmiſſa certiſſima: Non poteſt eſſe verus Pontifex in præſenti providentia, qui non eſt legitimè electus. Sequela hæc non admittitur, quia committitur circulus: nam ex legitima electione naturaliter cognita infertur de Fide eſſe, quod ſit verus Papa; & deinde circulando, ex eo quod ſit verus Papa, infertur, de Fide eſſe, quod ſit legitimè electus. Idem dicas in caſu, ſi ex eo quod moraliter certum ſit, Ariſtolem fuiſſe, inferatur de Fide eſſe, quod Ariſtoteles fuerit conceptus in originali; & rurſus ex eo, quod fuerit conceptus in originali, inferatur de Fide eſſe, quod extiterit. In forma ***nego ſequelam***; ***ad probationem nego ultimam Conſequentiam***: quamvis enim de Fide ſit, Ariſtotelem fuiſſe conceptum in originali, ex eo, quod moraliter conſtet, Ariſtotelem extitiſſe; non per hoc ſequitur, de fide eſſe, quod Ariſtoteles extiterit; nam ideo de Fide eſt, Ariſtotelem fuiſſe conceptum in originali, quia conſtat, Ariſtotelem fuiſſe; ergo non poteſt deinde inferri, quod Ariſtoteles fuerit, quia conceptus eſt in originali; committeretur enim circulus vitioſus, & daretur inter præmiſſas, & concluſionem mutua prioritas in eodem genere cauſæ.

Inſtabis: Quia de Fide eſt, Clementem XI. eſſe Pontificem, bene infertur de Fide etiam eſſe, quod ſit baptizatus, ut dicemus *qu.* ſequenti; ergo ex eo, quod de Fide ſit, Ariſtotelem fuiſſe conceptum in originali, bene infertur de Fide eſſe, quod extiterit. *Prob. Conſequentia*: Ideo primum quia impoſſibile eſt, eſſe verum Pontificem, qui non eſt baptizatus; ergo ideo ſecundum, quia impoſſibile eſt eſſe conceptum in originali, qui non extitit.

Confirm.

Confirm. Quia poteſt in ſcientiis dari regreſſus demonſtrativus ſine circulo vitioſo, ut conſtat ex Philoſopho primo poſteriorum; ubi ex eo quod planetæ ſunt propè, infert à priori, quòd non ſcintillent ; & in eo, quod non ſcintillent, infert à poſteriori, quod ſint propè; ergo poterit etiam in caſu noſtro dari ſimilis regreſſus, & ex eo quod Ariſtoteles extiterit, inferri de fide, quod fuerit conceptus in originali ; & rurſus ex eo, quod fuerit ſic conceptus, inferri de fide, quod extiterit

Reſp. 1. per inſtantiam: ergo pariter poterit fieri hic alius regreſſus; & ex eo, quòd Clemens XI. ſit legitimè electus, inferri de fide, quòd ſit verus Pontifex; & rurſus ex eo, quod ſit verus Pontifex, inferri de fide, quod ſit legitimè electus. In forma *conc. antec. nego Conſeq.* diſparitas eſt, quia in primo caſu non committitur circulus, ſecus in ſecundo.

Ad confirm. *diſt. antec.* poteſt dari regreſſus demonſtrativus ſine circulo vitioſo, quoties concluſio aſſumpta in præmiſſam aliundè meliùs notificatur, quàm à prioribus præmiſſis, ut in caſu de ſcintillatione planetarum, concedo; quoties non aliunde meliùs notificatur, ut in caſu noſtro, *nego antec. & Conſeq.* Circulus in caſu noſtro eſt vitioſus, quia ex notitia exiſtentiæ Ariſtotelis habetur certitudo de fide, quòd fuerit conceptus in originali, & rurſus ex hac certitudine infertur illa notitia.

XIV. Objic. 2. Si de fide eſſet concluſio theologica fundata in præmiſſa moraliter certa, de fide eſſet, infantem modo baptizatum habere gratiam, quia certum moraliter eſt, Sacerdotem habuiſſe intentionem requiſitam. Pariter qui cum debito dolore ſuſcipit Sacramentum pœnitentiæ, poſſet fide divinâ credere, ſe eſſe juſtificatum; cum tamen Eccleſiaſtes 9. dicatur: *Nemo ſcit, utrum amore, an odio dignus ſit* ; & ex Tridentino *ſeſs. 6. cap. 9.* nemo poſſit certitudine fidei ſcire, ſe gratiam Dei eſſe conſecutum; ergo. Con-

Confirm. Quia poteſt aliquid moraliter certum re verâ eſſe falſum. Sic olim moraliter certum erat, non dari Antipodes, Zonam torridam eſſe inhabitabilem &c. quæ tamen deprehenſa ſunt falſa; ergo ſi fides præſtita Concluſioni Theologicæ niteretur revelationi moraliter tantùm certæ, poſſet fides nixa huic revelationi credere falſum.

Reſp. cum Amico *diſp.* 34. de gratia, hæc non eſſe certa certitudine morali magnâ, & ſimpliciter dictâ, quæ ſcilicet excludat potentiam ad prudenter dubitandum, ſeu ad formidandum, qualis eſt certitudo v. gr. de exiſtentia Mediolani; ſed eſſe moraliter certa certitudine ſecundùm quid. Evidentia enim, & certitudo moralis patitur latitudinem; magìs enim evidens eſt v. gr. quòd non mentiantur mille homines, quàm decem idem aſſerentes. Quare ideo non eſt de fide, hunc infantem à Sacerdote baptizatum habere gratiam, quia certitudo de Baptiſmo, licèt excludat formidinem actualem, non excludit tamen aliquam prudentem dubitationem, ſeu potentiam ad formidandum; cùm ſubinde, licèt perrarò, contingat conferentem Sacramenta carere intentione debitâ. Quòd ſi moraliter certum ſit certitudine ſimpliciter dictâ, hunc infantem habuiſſe baptiſmum, eò quòd ego certus ſim habuiſſe debitam intentionem, concedendum, ut notat Platelius *num.* 194. poſſe fide divinâ à me credi, quòd ille ſit in gratia; ſicut fide divinâ credere poteſt, ſe carere gratiâ, qui mortaliter peccat. Nego tamen, poſſe fide divinâ credi ab eliciente actum contritionis, etiam poſt ſuſceptum Sacramentum pœnitentiæ, quòd ſit juſtificatus; cùm de actu contritionis ex principio ſupernaturali elicito conſtare nobis non poſſit eâ certitudine, quæ excludat omnem prorſus prudentem dubitationem.

Catharinus apud Amic. *loc. cit.* admittit, poſſe hominem poſt actum contritionis credere fide divinâ, quòd ſit juſtificatus, quia Tridentinum docens, non poſſe id credi,

Digitized by Google

credi, videtur poſſe explicari de Fide univerſali relatè ad totam Eccleſiam, vel de Fide quoad obligationem credendi. Hæc tamen Catharini ſententia à multis cenſetur erronea; ſic enim loquitur Trid. *ſeſſ. 6. c. 9. Sicut nemo de Dei miſericordia, de Chriſti merito, déque Sacramentorum virtute, & efficacia dubitare debet, ſic quilibet dum ſeipſum, ſuámque propriam infirmitatem reſpicit, de ſua gratia formidare, & timere poteſt, cùm nullus ſcire valeat certitudine Fidei, cui non poteſt ſubeſſe falſum, ſe gratiam Dei eſſe conſecutum.* Ratio autem, quare de exiſtentia revelationis requiratur evidentia moralis ſtrictè dicta, eſt, quia, ut notat Lugo, non eſt rationabile, nos obligari ad ſupremum cultum intellectualem, qui per fidem Deo exhibetur, & ad eliciendum aſſenſum præcisè propter ejus teſtimonium ſuper omnia certum, niſi præſuppoſitâ certitudine morali excludente omnem prudentem dubitationē de exiſtentia talis teſtimonii.

Ad confirm. *conc. antec. & Diſtinguo Conſequens*; Poſſet Fides naturalis nixa tali revelanti apparenti credere falſum, *concedo*, Fides ſupernaturalis procedens ab habitu Fidei infuſæ, *nego conſequentiam*. Sicut enim quando ruſticus credit revelationi putatæ propoſitæ à Parocho, quòd v. gr. Spiritus Sanctus ſit incarnatus, Fides falſa eſt naturalis, ità in caſu noſtro, ut diximus articulo præcedenti: ubi notavimus, quòd hujuſmodi deceptio poſſit quidem accidere relatè ad perſonam privatam, non tamen relatè ad totam Eccleſiam, cum hoc ſpectet ad divinam providentiam, & ad promiſſionem Eccleſiæ factam, quòd portæ inferi non prævalebunt.

ARTICULUS IV.

De Concluſione illata ex una de Fide, & altera probabiliter vera.

XV. DIco 4. Concluſio Theologica fundata in altera præmiſſâ revelata, & altera probabili ne-

neque eſt de fide quoad obligationem credendi, neque poteſt credi fide ſupernaturali; unde non eſt objectum materiale fidei. Ità communiter contra nonnullos apud Rip. *Hiſp.* 9.

Prima pars, quòd non teneamur concluſionem hanc Theologicam credere, conſtat ex nuper dictis cum Lugo. Etenim ut teneamur aliquid credere aſſenſu firmiſſimo ſuper omnia, neceſſe eſt, ut revelatio tantâ certitudine proponatur, ut de ea non poſſimus prudenter dubitare; irrationabiliter enim cogeremur ad ſupremum cultum intellectualem Deo exhibendum, ſi formidare poſſemus de exiſtentia revelationis. Quomodo enim poſſet voluntas prudenter inclinare intellectum ad credendum ſuper omnia exiſtentiam revelationis, ſi ea probabiliter tantùm apparet exiſtere, & fortaſſe non exiſtit? atqui revelatio, de qua ſolùm habetur probabilitas, non proponitur tantâ certitudine, ut non poſſimus de ea prudenter dubitare, an exiſtat; ergo non tenemur illam credere fide divinâ, & conſequenter nec concluſionem Theologicam objectivam fundatam in præmiſſa probabili.

Secunda pars concluſionis, quòd ſcilicet non poſſimus illam credere fide divinâ, probatur ex propoſitione 21. damnatâ ab Innoc. XI. quæ dicit: ***Aſſenſus fidei ſupernaturalis, & utilis ad ſalutem ſtat cum notitia ſolùm probabili revelationis, imò cum formidine, quâ quis formidet, ne non ſit locutus Deus***; atqui ſi concluſio Theologica deſcendens ex præmiſſa probabili fide divinâ crederetur, aſſenſus Fidei ſupernaturalis ſtaret cum notitia ſolùm probabili de tali revelatione, ut patet; ergo non poteſt hujuſmodi Theologica concluſio credi aſſenſu fidei ſupernaturali, atque adeò non eſt objectum materiale fidei. Quare ſi quis velit credere quæ probabiliter tantùm ſunt de fide, poterit quidem elicere aſſenſum nixum teſtimonio Dei probabiliter ſibi relucenti, ſed hic aſſenſus non erit ſupernaturalis, ſicut non eſt ſupernaturalis aſſenſus

Digitized by Google

fidei, quo ruſticus credit, v. gr. Incarnationem Spiritûs S. propoſitam à Parocho. Fides enim ſupernaturalis ex ſua excellentia excludit tum falſitatem, tum formidinem; Unde habitus fidei infuſæ nec poteſt in actum fidei falſum influere, nec in actum Fidei verum, qui apparet poſſe proximè ſubeſſe falſo, qualis eſt aſſenſus probabilis.

XVI. Confirm. Quia aliter poſſet quis credere Fide divinâ Immaculatam B. Virginis Conceptionem, quippe quæ ſummè probabiliter, & cum quadam morali certitudine ex Scripturis eruitur; cùm tamen ex Bulla Alex. VII. apud Platelium *p. 2. n. 333.* oppoſita ſententia non poſſit notari tanquam hæretica: nec dici poſſit, quòd illam ſuſtinentes mortale peccatum incurrant. Præterea poſſet quis credere Fide divinâ, ſe eſſe in gratia, quando probabiliſſimè elicuit actum amoris Dei ſuper omnia, quod tamen eſt contra Tridentinum *ſeſſ. 6. cap. 9,* ut diximus articulo ſuperiore contra Catharinum. Ad Fidem quippe ſupernaturalem requiritur, ut Myſterium credendum ſit evidenter credibile, ità ut de exiſtentia revelationis detur evidentia moralis, non qualiſcunque, ſed preſsè dicta, quamvìs non requiratur evidentia moralis uſque adeò ſumma, ut impoſſibilitet diſſenſum etiam imprudentiſſimum, ac temerarium, ut dicemus *diſp. 3. qu. 1. n. 5.*

Hinc fit 1. Ruſticum nec teneri ad credendum, nec poſſe Fide ſupernaturali credere v. gr. Incarnationem Verbi propoſitam à Parocho, ſi dubitet, an Parochus verum proponat; ſed teneri tunc veritatem inquirere quoad poteſt, & formidinem deponere.

Fit 2. Quòd ſi quis vellet credere abſolutè, v. gr. hanc hoſtiam, quæ probabiliter eſt conſecrata, continere Chriſtum Dominum, non eliceret actum Fidei ſupernaturalem: ſecùs verò, ſi credat conditionatè, dicendo, contineri Chriſtum Dominum, ſi re verâ eſt conſecrata: poſitâ enim hac conditione, quæ univerſim ſubintelligitur,

tur, actus Fidei eſt certiſſimus, & ſupernaturalis; non ſecùs, ac ſi dicatur: omnis hoſtia conſecrata continet Chriſtum Dominum. Sed de hac Fide infirma, & formidoloſa redibit ſermo diſputatione ſequenti, *qu.* 1. *art.* 3. ubi oſtendemus, prære quiri quidem ad actum Fidei evidentiam credibilitatis non tamen abſolutam, & perfectam, ſed ſaltem imperfectam, & reſpectivam.

XVII. Objic. 1. Cæremoniale jubet, quòd Sacerdos adminiſtrans viaticum moribundo dicat: Credis, frater, hoc eſſe Corpus Domini noſtri? & infirmus reſpondeat: Credo; ergo ſufficit probabilis continentia propoſitionis particularis in univerſali revelata, ut ſit materia Fidei; atque adeò concluſio Theologica deſcendens ex præmiſſa probabili eſt objectum materiale Fidei.

Confirm. Si non ſatis eſt ad credendum Fide divinâ abſolutè, in hac hoſtia contineri Corpus Chriſti Domini, maximè quia potuit ſacerdos illam non conſecrare, ſed etiam Parochus, dum docet ruſticum myſteria Fidei, poteſt proponere aliquid falſum; ergo nec poſſet abſolutè ruſticus credere myſteria Fidei, quæ Parochus docet.

Reſp. Actum Fidei elicitum ab ægroto eſſe abſolutum relatè ad exiſtentiam Corporis Chriſti ſub hoſtia verè conſecrata, & eſſe implicitè conditionatum relatè ad exiſtentiam Corporis Chriſti ſub tali hoſtia, ſi ſcilicet ſit conſecrata.

Ad Confirm. *conceſſa majore, & minore nego conſequentiam.* Diſparitas eſt, quia ruſticus nec dubitat, nec poteſt hìc, & nunc prudenter dubitare, an vera ſint, quæ Parochus docet. Etenim quando Parochus proponit myſteria Fidei credenda, proponit etiam motiva credibilitatis, & miracula, quibus Deus veritates illas confirmavit; unde niſi dubitet de veracitate Parochi, habet evidentem credibilitatem myſteriorum. Contra verò

nullum miraculum proponitur patratum à Deo, ut credatur, in hac numero hoſtia eſſe Chriſtum Dominum; ergo non poteſt de hoc haberi fides firmiſſima; ſicut nec ruſticus habet fidem ſupernaturalem, & firmiſſimam, ſi dubitet de veracitate Parochi.

XVIII. Objic. 2. In aliis virtutibus ſatis eſt, quòd probabiliter detur earum objectum, ut poſſit prudenter voluntas illarum actus imperare. v. gr. ut poſſit prudenter, & honeſtè imperari adoratio hujus hoſtiæ, ſatis eſt, quòd probabiliter ſit conſecrata; & ut imperetur honeſtè actus miſericordiæ erga Petrum, ſufficit, quòd probabiliter ſit pauper, ergo ut prudenter imperetur actus fidei ſupernaturalis firmiſſimæ, ſatis eſt, quòd probabiliter detur objectum fidei, nempe divina revelatio de tali objecto credendo; atque adeò concluſio Theologica deſcendens ex præmiſſa probabili eſt objectum materiale Fidei.

Reſp. concedo antecedens, nego Conſequentiam. Si hæc hoſtia probabiliter ſit conſecrata, poteſt adorari cultu latriæ, & quidem abſolutè, & hujuſmodi actus eſt ſupernaturalis: at ſi probabiliter ſit conſecrata, non poteſt abſolutè credi aſſenſu ſupernaturali firmiſſimo, quòd in ea contineatur Chriſtus Dominus, nec poteſt prudenter talis aſſenſus imperari; unde nec fides, nec actus imperans fidem eſſet ſupernaturalis. Ratio à priori eſt, quia, ut notat Lugo *diſp. 5. ſect. 1.* qui credit, debet eſſe paratus vitam potiùs, quàm fidem perdere, non enim poteſt quis aſſenſum fidei ſupernaturalē prudenter repudiare, ex propoſitione 20. damnata ab Innoc. XI. atqui ad hoc requiritur, quòd non habeatur ſola probabilitas de exiſtentia revelationis, ſed evidentia moralis ſimpliciter dicta; ergo. Proinde dicitur Eccl. 19. *Qui citò credit, levis eſt corde.* Hoc autem non militat in aliis virtutibus; ratio enim ipſa dictat, honeſtum eſſe dare eleëmoſynam Petro, etiam ſi probabiliter tantùm ſit pauper: quamvis enim falſum eſſet, eſſe pauperem, non tamen eſt falſum illud judicium

practi-

practicum dictans, honeſtum eſſe dare huic eleëmoſynam, ut patet. Sic etiam quamvìs falſum eſſet, contineri Chriſtum Dominum in hac hoſtia probabiliter conſecrata, non eſt tamen falſum judicium practicum dictans, honeſtum eſſe illam adorare. Contra verò ratio dictat, non eſſe honeſtum imperare actum fidei firmiſſimum, quando probabiliter tantùm datur revelatio, ità ut de ea poſſit prudenter dubitari. Et ratio ulterior eſt, quia credens tenetur formidinem in actu fidei cohibere per imperium voluntatis, atqui id non poſſet, ſi daretur ſolùm probabilis notitia revelationis, quomodo enim prudenter voluntas cohibet formidinem, quæ neceſſariò conſequitur ad aſſenſum probabilem? ergo dari nequit fides ſupernaturalis infirma, & formidoloſa nixa motivo probabili.

XIX. Inſtabis; ex Scripturis videtur colligi, ut notat Rip. *diſp.* 2. *ſect.* 11. dari poſſe hujuſmodi fidem infirmam nixam motivo probabili (eſto hæc non eſſet fides utilis, vel neceſſaria ad ſalutem, ut dicitur in propoſitione damnata) nam Matth. 14. dicitur: *Modicæ fidei quare dubitaſti?* Mar. 9. Pater energumeni dixit: *Credo Domine, adjuva incredulitatem meam*, ubi Chryſoſt. addit: *Si credit, quomodo dicit, adjuva incredulitatem meam? Dicamus igitur, quòd multiplex eſt fides, Introductoria ſcilicet, & perfecta; hic autem incipiens credere Salvatorem deprecabatur, ut apponeret reliquum ad ſui virtutem.* Hactenus Chryſoſtomus.

Confirm. Quia poteſt dari charitas, quæ non excludat amorem cujusvis boni delectabilis Deo oppoſiti, ergo etiam fides imperfecta, quæ non excludat aliquam dubietatem partis oppoſitæ, quandoquidem tam charitas, quàm fides debent eſſe ſuper omnia; ergo ſi hoc non obſtante, datur charitas imperfecta compoſſibilis cum veniali, dabitur & fides imperfecta compoſſibilis cum formidine.

Reſp. Fidem ſive formaliter, ſive radicaliter formido-

Digitized by Google

loſam non eſſe ſupernaturalem, ac proinde non eſſe utilem ad ſalutem, ut oſtendimus tum ex propoſitione damnata, tum ratione ex Lugo; quia ſcilicet imprudenter eſſet firmiſſima, ſi niteretur motivo fallibili; ut autem ſit ſupernaturalis, debet eſſe firmiſſima, prout exigit motivum Dei revelantis. Hinc fit, Fidem formidoloſam non eſſe Fidem illam introductoriam, de qua loquitur Chryſoſtomus, quæ certè utilis eſt ad ſalutem. Quare poteſt quidem dari Fides imperfecta, & introductoria, non quia eſt formidoloſa, ſed quia facilè amittitur, ſicut propoſitum non peccandi poteſt eſſe imperfectum, non quia admiſcet aliquam voluntatem peccandi, ſed quia accedente tentatione, ſtatim deſeritur. Hinc Aug. *hom.* 14. de verbis Domini dixit: *Titubatio Petri quaſi mors fidei fuit, ſed ubi exclamavit, Fides reſurrexit; non ambularet, niſi crederet, ſed nec mergeretur, niſi dubitaret.* Quare cùm firmitas Fidei deſumatur præcipuè ex pia voluntatis affectione, & hæc poſſit eſſe in ſua linea major, vel minor, poterit Fides eſſe magìs, vel minùs perfecta, quin ſit formidoloſa.

Ad illud Matth. 9. dicas, Patrem energumeni vel habuiſſe Fidem imperfectam explicatam, vel Fidem tantùm naturalem, vel Fidem mortuam non formatam charitate; vel pro Fide intelligebatur voluntas, & conatus credendi, qui erat debilis: unde exclamabat: *Adjuva incredulitatem meam.*

Ad confirm. Eſto poſſit gratia componi cum peccato actuali veniali, at non poteſt actus dilectionis Dei eſſe ſupernaturalis, & ſimul includere peccatum veniale, cùm non poſſit actus ſupernaturalis eſſe malus. Unde falſum eſt, quòd poſſit dari charitas actualis ſupernaturalis, quæ non excludat amorem cujuſvis boni Deo oppoſiti; non enim eſſet dilectio Dei ex toto corde. Hinc paritas retorquetur.

QUÆ

Digitized by Google

QUÆSTIO III.

Sitne de Fide, Clementem XI. eſſe verum Chriſti Vicarium?

I. **E**X dictis ſequitur reſolutio hujus celeberrimæ quæſtionis, An ſcilicet ſit objectum materiale fidei iſta veritas, quòd Clemens XI. ſit verus Papa, & Petri ſucceſſor? Communiter affirmant apud Amic. *diſp.* 3. *ſect.* 5. contra Cajet. 2. 2. *qu.* 1. *art.* 3. Bagnez, Canum, Cordubam.

Dicendum itaque, eſſe materiale Fidei objectum, quòd Clemens XI. ſit verus Chriſti Domini Vicarius.

PROB. Quia concluſio Theologica deſcendens ex una revelata, & alterâ evidenter cognitâ evidentiâ morali ſtrictè dictâ eſt materia Fidei, ut oſtendimus quæſt. præcedenti; ſed Clementem XI. eſſe verum Chriſti Vicarium, eſt concluſio Theologica deſcendens ex hac præmiſsâ revelata: Omnis ritè electus ab Eccleſia in Pontificem eſt verus Chriſti Vicarius; & ex hac altera evidenter nunc nota toti Eccleſiæ: Clemens XI. eſt ritè electus; ergo hujuſmodi concluſio eſt materia Fidei.

Confirm. 1. ex decreto Martini V. in Concilio Conſtantienſi apud Arr., in quo præcipitur, ut ſuſpecti de hæreſi interrogentur, An credant, quòd Papa canonicè electus, qui pro tempore fuerit (expreſſo ejus nomine) ſit Petri ſucceſſor, habens ſupremam auctoritatē in Eccleſia?

Confirm. 2. Si non eſſet materia fidei, Clementem XI. eſſe verum Chriſti Vicarium, neque eſſet de Fide, fuiſſe alium verum Chriſti Vicarium; nam eodem modo conſtat de electione Clementis XI. ac de electione aliorum Pontificum; ſed dicere, quòd nunquam de fide fuerit, extitiſſe in Eccleſia verum Chriſti Vicarium, repugnat tam Chriſti Domini promiſſionibus, quàm conceptui Reipub. Eccleſiaſticæ, quæ cùm ſit inſtituta à Chriſto Domino velut quoddam corpus morale, ſine capite eſſe non poteſt; ergo.

implicitè revelavit, etiam Clementem XI. eſſe ſuum Vicarium in hypotheſi, quòd ſit canonicè electus, & conſtet de tali electione.

Ad confirm, *conceſſo antecedente, diſtinguo primum conſequens*; neque eſt de Fide, Clementem XI. eſſe baptizatum, in hypotheſi, quòd conſtet de ejus legitima electione, *nego conſequentiam*, antequam de ea conſtet, *concedo primam conſequentiam cum minore ſubſumpta & nego ſecundam.* Cùm eſſe Pontificem eſſentialiter includat eſſe baptizatum, eſſe virum &c, hinc dum conſtat de electione, ità de Fide eſt eſſe verum Pontificem, ut etiam de Fide ſit eſſe baptizatum, & habere reliqua Pontificatui eſſentialia: quicquid ſit, an Ordo ſacer ſit Pontificatui eſſentialis, de quo dubitat Arriaga, quia videtur eſſe verus Pontifex, qui eligitur, antequam ſacros ordines ſuſceperit.

III. Objic. 2. Aliquando Eccleſia acceptando aliquem in verum Pontificem erravit; ergo non eſt de Fide, Pontificem ab Eccleſia acceptatum eſſe verum Chriſti Vicarium. *Probatur antecedens.* Fertur enim Joannes VIII. anno 853. fuiſſe fœmina: Eugenius etiam IV. fuit à Concilio Baſileenſi depoſitus, quamvìs ab Eccleſia priùs fuiſſet acceptatus, & deinde Eccleſiam rexerit.

Confirm. Multi Romani Pontifices erraverunt in Fide: nullus autem in Fide errans eſt verus Pontifex; ergo. *Major conſtat*; Nam D. Petrus negavit Chriſtum Dominum, & coëgit Gentiles judaizare. Saltem poteſt Pontifex labi in hæreſim etiam externam, quo lapſu poſito, decidit è Pontificatu; ergo cùm non ſit de Fide, quòd hic numero Pontifex non ſit lapſus in hæreſim, non eſt de Fide, quòd ſit verus Pontifex.

Confirm. 2. Qui negaret, Clementem XI. eſſe Chriſti Vicarium, non eſſet hæreticus, nec peccaret contra Fidem, ſed eſſet Schiſmaticus peccans contra charitatem, & unitatem Eccleſiæ, ergo, ut priùs.

 Reſp.

Digitized by Google

Reſp. Nego antecedens: ad illud de Joanne Papiſſa dicendum cum Bell., Becano, & aliis communiſſimè, Joannem VIII. dictum fuiſſe fœminam per jocum, quia erat juvenis, & in ſuis operationibus non ſe gerebat viriliter; adeò ut ob ſuam mollitiem, & indulgentiam adversùs Photium, alióſq; hæreticos ortum, & firmatum fuerit ſciſma Græcorum. Hinc hæretici dixerunt, Papam fuiſſe fœminam; quod eſt omninò commentitium. Eugenius IV. depoſitus fuit à Concilio Baſileenſi, non quando Concilium illud erat Catholicum, ſed quando erat Conciliabulum ſchiſmaticum. Eccleſia etiam aliquando verum ſuum caput non agnovit, quia non conſtabat adhuc de electione legitima: nunquam tamen Eccleſia univerſa in falſum caput conſpiravit. Adde, quòd licèt aliquis ſimoniacè v. gr. electus non ſit eatenus verus Pontifex, juxta Bullam Julii II. at ubi Eccleſia illum acceptat, ejus acta ſunt valida, & ut verus Pontifex habendus eſt, donec de ſimonia convincatur; quod conſtat ex lege Barbarius ff. de officio Prætoris; idque in bonum commune, ne Eccleſia ſit acephala: proinde lex naturalis quodammodo prævalet in hoc caſu legi poſitivæ Julii II. declarantis, nullam eſſe electionem ſimoniacam.

Ad 1. confir. Nullus verus Pontifex docens ex cathedra erravit, quicquid hæretici oblatrent. D. Petrus ore tantùm, non corde Chriſtum negavit, nec docuit Judaiſmum, ſed volebat circumciſionem permittere, ne offenderentur recentes in fide; in quo ab Apoſtolo reprehenſus fuit. Negant multi Doctores, poſſe Pontificem in hæreſim labi, cùm dixerit Dominus Petro Lucæ 22. *Rogavi pro te Petre, ut non deficiat fides tua.* Sed hoc tranſmiſſo donec Pontifex declaretur hæreticus, perſeverat in illo dignitas Pontificalis, ut communiùs docent cum Suar., Cajet., Cordub. apud Arr. *diſ. 7. ſect. 9.* Sicut enim conſtare debet de electione, ut credatur Pontifex, ità conſtare debet de hæreſi, ut deſinat credi Pontifex. Sicut autem Pon-

tifex

tifex ſolùm ob crimen hæreſis decidit è Pontificatu, ex traditione Apoſtolica, non verò ob alia delicta, quia prima ſedes à nemine judicatur (quando enim ſimoniacè eligitur non decidit ob hoc delictum, ſed non aſſurgit ad Pontificatum) ità pariter decidit, ſi fiat perpetuo amens, quia tunc non eſt ampliùs civiliter homo. Conſtare tamen debet Eccleſiæ de amentia, antequam deſinat eſſe Pontifex; & interim ex aſſiſtentia Spiritûs Sancti errare non poteſt in definiendis iis, quæ ad fidem, ad religionem, & ad Eccleſiæ regimen ſpectant.

Ad 2. Poteſt aliquis eſſe ſchiſmaticus, & non hæreticus; ſi ſcilicet nolit ſe ſubmittere Clementi XI. quamvìs non neget, eum eſſe verum Pontificem: ſchiſma enim eſt diviſio Eccleſiæ, & opponitur Charitati nectenti illam ſuo capiti; poſſet autem haberi iſta diviſio modo explicato ſine peccato infidelitatis. Quod ſi quis negaret, Clementem eſſe verum Pontificem, peccaret tum contra charitatem, tum etiam contra fidem, poſito, quòd conſtet de ejus legitima electione; quamvìs non puniretur ut hæreticus, quia talis veritas, quam negaret, non eſt propoſita ab Eccleſia ut materia fidei: ad hæreſim enim requiritur, ut quis pertinaciter contradicat Eccleſiæ aliquid proponenti ut credendum de fide, & à Deo revelatum.

IV. Alia, quæ objiciunt ad hæc hæretici, ut de Formoſo Pontifice, qui ſedit ſex annos, & deinde à Stephano VII. declaratus fuit Pſeudo Pontifex, adeo ut iterum Stephanus ordinaverit eos, qui à Formoſo Ordines acceperant: Necnon de Honorio I. qui inter damnatos à 6. Synodo reperitur; videnda ſunt apud Bell. *l.*4. de Pontifice, ubi oſtendit, perperam hæc objici. Nam Formoſus fuit legitimus Pontifex, & Stephanus VII. erravit non tanquam Pontifex, ſed tanquam privatus homo, dum ſæviit in Formoſum mortuum, projiciendo in Tyberim ejus cadaver; eò quòd à Papatu priùs obtinendo per Formoſum prohibitus fuerat. Honorius verò à Schiſmaticis tantùm; non à Catholicis inſertus eſt inter damnatos à 6. Synodo. DIS-

DISPUTATIO III.

De Actu Fidei, & de Prærequiſitis ad illum.

POſt explicatum objectum formale, ac materiale Fidei, pergimus enucleare ejuſdem actus, tum quoad prærequiſita, videlicet quoad judicium credibilitatis, ac piam affectionem ad Fidem, tum quoad ejus proprietates, nempe diſcurſivitatem, obſcuritatem, certitudinem, neceſſitatem, ſupernaturalitatem, &c.

QUÆSTIO I.

De judicio credibilitatis prævio ad Actum Fidei.

QUærendum primò, An myſteria Fidei ſint evidenter credibilia, & credenda? Secundò, An ſint etiam evidenter vera? Tertiò, An ad actum Fidei prærequiratur judicium evidens, & certum de credibilitate, & credenditate myſteriorum.

ARTICULUS I.

An Myſteria Fidei ſint evidenter credibilia & credenda?

I. DUpliciter, ut notat Ovied. contr. 4. poteſt aliquid dici evidenter credibile; Primò, quia poteſt credi actu evidenti, nixo revelationi evidenter cognitæ; Secundò, quia evidens eſt, poſſe prudenter credi actu obſcuro. In primo ſenſu myſteria noſtræ Fidei non eſſe evidenter credibilia, indubitatum eſt, quia actus Fidei non ſunt evidentes, ſed obſcuri, ut infra oſtendemus; eſt enim Fides ex Apoſtolo ad Hebr. 11. *Argumentum non apparentium*: quare quæſtio procedit in ſecundo ſenſu. Quia tamen credibile dicitur id, quod poteſt credi, ſi-

Digitized by Google

ſicut amabile quod poteſt amari; objectum autem poteſt credi, & amari tum ratione potentiæ, quæ poteſt elicere actum Fidei, vel amoris, tum ratione objecti, quod poteſt inducere potentiam ad hos actus, Quærimus nunc, An myſteria Fidei ſint evidenter credibilia ratione objecti motivi? & An etiam evidenter credenda?

II. Dico 1. Myſteria Catholicæ Religionis ſunt prudenter credibilia, & quidem evidenter.

PROB. 1. pars de prudenti credibilitate. Illud dicitur prudenter credibile, pro quo ſtant ea ſigna, & fundamenta, quæ poſſunt movere virum prudentem ad credendum, atqui pro myſteriis noſtræ Fidei ſtant ejuſmodi ſigna; ergo ſunt prudenter credibilia. Minor patet, enumerando ſigna, & notas credibilitatis, quæ ſtant pro Religione Catholica. Primò quidem eſt Sanctitas, & integritas doctrinæ. Secundò Sanctitas, ſapientia, & auctoritas Chriſti Domini inſtitutoris Fidei, & ejuſdem poteſtas ad miracula patranda in Fidei confirmationem. Tertiò Sanctitas, & ſapientia eorum, qui noſtram Fidem amplexati ſunt. Quartò perſeverantia ejuſdem doctrinæ ſemper uniformis inter tot perſecutiones, & hæreſes; qua de cauſa Auguſtinus contempſit Manichæorum errores. Quintò cohærentia veteris, ac novi teſtamenti; cùm enim futura nonniſi à Deo prænunciari poſſint, apparet, omnia, quæ in veteri teſtamento à Prophetis prænunciabantur, à Deo fuiſſe prænuntiata. Sextò Miracula penè innumera, quæ noſtram Fidem confirmant. Septimò Fortitudo Martyrum innumerorum cujuſvis ætatis, ac ſexûs. Octavò modus mirabilis, quo per univerſum orbem Fides propagata eſt per paucos piſcatores, abſque armis, abſque literis, adversùs tot tyrannos, ac adversùs uniuscujuſque concupiſcentiam, proponendo ea, quæ carni, & ſanguini obluctantur, & aſſerendo, neminem poſſe in alia lege ſalvari. Hæc, & alia, quæ fusè exponit Bell. *to.* 2. contr. 1. *l.* 4. ritè perpenſa non ſolùm movere poſſunt ad pruden-

tem

tem aſſenſum iis præſtandum, ſed arguunt hominem aut ſummæ impietatis, aut præcipitis ignorantiæ reum, ut loquitur Auguſtinus, ſi nolit acquieſcere.

Prob. 2. Pars de credibilitate evidenti. Tunc dicitur aliquid evidenter credibile, quando evidens eſt, dari ſigna, ac fundamenta, quæ poſſunt movere virum prudentem ad credendum; atqui evidens eſt, dari hujuſmodi ſigna enumerata, quæ movere poſſunt ad fidem prudentem de myſteriis fidei; ergo fidei myſteria non ſolùm ſunt prudenter credibilia, ſed etiam evidenter. Minor patet; de iis enim nemo dubitare poteſt, niſi demens, cum evidentiam habeant ſaltem moralem: Hinc Pſalm. 92. dicitur: *Teſtimonia tua credibilia facta ſunt nimis.* Et ſane ad divinam bonitatem ſpectat, & ad divinam providentiam non permittere, quod tot, ac tantæ notæ credibilitatis confirment ſectas, quæ ducunt ad interitum, etiamſi poſſit Deus aliquod miraculum permittere in comprobationem falſi: Alioquin poſſemus cum omni fiducia Deo dicere, ut inquit Richardus Victorinus *lib.* 1. de Trinitate: *Domine, ſi error eſt, à te decepti ſumus: iſta enim nobis ſunt tantis ſignis, & prodigiis confirmata, quæ nonniſi per te fieri potuerint.*

III. Dico 2. eadem noſtræ Fidei myſteria ſunt pariter credenda, & quidem etiam evidenter.

Prob. Prima pars, quòd ſint credenda. Nam quilibet tenetur credere Deo loquenti, quando prudenter judicatur, ipſum loqui, adeò ut dubitari non poſſit de prudenti hoc aſſenſu, etiamſi non ſit evidens locutio divina; atqui ex dictis in prima concluſione prudenter judicatur, Deum myſteria noſtræ Fidei revelâſſe, adeò ut citra temeritatem id negari non poſſit; ergo tenemur ea Deo credere; atque adeo myſteria noſtræ fidei ſunt credenda. Major patet; tenemur enim Superiori creato obtemperare, quando prudenter dubitari non poteſt de ejus lege, etiamſi non ſit phyſicè evidens, legem ab eo eſſe latam; v. gr. tenemur obtempe-

temperare legi Pontificiæ, quam conſenſus omnium oſtendit, eſſe latam, quamvìs de ea non habeatur phyſica evidentia; ergo à fortiori tenemur credere Deo loquenti, quando prudenter dubitari non poteſt de ejus locutione, etiamſi phyſicè non conſtet de illa.

PROB. Secunda pars, quòd eadem ſint evidenter credenda. Nam lumine naturæ notum eſt, teneri nos obtemperare Superiori, quando ſinè temeritate negari non poteſt, quòd legem tulerit; ergo lumine naturæ etiam notum eſt, teneri nos Deo credere, quando ſinè temeritate negari non poteſt ejus locutio [& quidem à fortiori, cùm magìs teneamur morem gerere Deo immediatè loquenti, quàm Superioribus creatis] atqui ex dictis ſinè temeritate negari nequit, Deum revelâſſe noſtræ Fidei myſteria; ergo evidens eſt lumine naturæ, ea eſſe nobis credenda.

IV. OBJ. I. Si myſteria fidei, v. gr. Trinitatis, Incarnationis, eſſent evidenter credibilia, deberent eſſe etiam evidenter poſſibilia: atqui poſſibilitas v. gr. Trinitatis, non eſt evidens; ergo nec eſt evidens ejus credibilitas. *Prob. ſequela majoris:* Si myſteria fidei eſſent evidenter impoſſibilia, eſſent etiam evidenter incredibilia; ergo è converſo, ſi ſunt evidenter credibilia, ſunt etiam evidenter poſſibilia; tenet enim argumentatio ab oppoſito conſequentis ad oppoſitum antecedentis.

Confir. Si myſteria Fidei ſunt evidenter credibilia, eſt evidenter poſſibilis fides divina de illis; ſed fides divina eſt neceſſariò connexa cum veritate myſterii crediti; ergo eſt etiam evidenter poſſibile, quod neceſſariò connectitur cum veritate myſteriorum; atque adeò eſſent evidenter poſſibilia, & vera ipſa myſteria.

Reſp. nego majorem, Ad probationem nego Conſequentiam: argumentatio ut procederet ab oppoſito conſequentis ad oppoſitum antecedẽtis, ſic deberet procedere Si Trinitas eſſet evidenter impoſſibilis, non eſſet evidenter credibilis; ergo ex oppoſito: Si eſt evidenter credibilis, non eſt evidenter impoſſibilis; quæ conſequentia eſt

ver

vera, quin ſit vera illa alia conſequentia; ergo ſi eſt evidenter credibilis, eſt evidenter poſſibilis.

Ad confirm. Quamvìs myſteria ſint evidenter credibilia Fide divinâ, hoc eſt Fide nixâ auctoritati divinæ; at non eſt evidens, quòd ſint credibilia Fide divinâ ſupernaturali, quæ ſola eſt eſſentialiter connexa cum veritate, ut optimè advertit, & diſtinguit hìc Suar. & ideo non eſt evidens, quòd myſteria Fidei ſint vera.

V. Objic. 2. Si myſteria Fidei eſſent evidenter credibilia, nemo poſſet iis diſſentire; unde nemo poſſet eſſe hæreticus, ſed hoc eſt falſum, ergo ut ſupra.

Confirm. Nam quia evidenter credibile eſt, dari Romam, ideo eſt etiam evidenter verum, quòd detur Roma, adeò ut nemo poſſit, etiam temerè, illam negare, ergo pariter nemo poſſet negare myſteria Fidei.

Reſp. Diſtinguo ſequelam: Si eſſent evidenter credibilia evidentiâ ſummâ, *concedo*; evidentiâ morali infra ſummam, *nego ſequelam, & diſtinctâ pariter minore, nego conſequentiam.* Quamvìs enim cognoſcatur evidenter credibile, ſeu affirmabile aliquod objectum evidentiâ morali, ſaltem infra ſummam, poteſt tamen negari, licèt imprudentiſſimè, ac temerè.

Ad confirm. *tranſmiſſo antecedente, nego Conſeq.* Nam, ut notat Arr. contra Gran. apud Platel. *n.* 56. evidentia moralis de credibilitate myſteriorum Fidei non pertingit ad evidentiam moralem ſummam, qualis habetur de credibilitate, quòd exiſtat Roma: etenim quamvis motiva credibilitatis Fidei ſint de ſe longè efficaciora, & inductiva ad aſſenſum certiorem, quàm teſtimonia humana de exiſtentia Romæ; quia tamen continent multa à ſenſibus remotiora, & ſunt de rebus captum humanum ſuperantibus, non ſunt proportionata ad inducendum ſtatim aſſenſum citra ullam dubitationem, etiam indeliberatam, in contrarium, & citra poſſibilitatem moralem diſſensûs, ut faciunt teſtimonia de Romæ exiſtentia, quæ

excludunt potentiam ſaltem moralem ad diſſenſum. Hinc eſt, quòd requiratur pia affectio ad Fidem, inclinans ad talem actum, quin requiratur pia affectio ad credendam Romæ exiſtentiam.

ARTICULUS II.

An Myſteria Fidei ſint etiam evidenter Vera?

VI. NOn eſt ſermo de evidentia metaphyſica, aut phyſica, ſed morali. Affirmant Gran. Lumb. *n.*462. quia ſicut evidens moraliter eſt, v.g. Romam exiſtere, adeo ut nemo poſſit de hoc prudenter dubitare, ità pariter evidentia dicenda ſunt noſtræ fidei myſteria ob evidentem eorum credibilitatem. Ubi notandum, illud intercedere inter certum, & evidens, quòd certitudo objectiva habeatur per connexionem neceſſariam, & infallibilem motivi cum objecto, ſicut revelatio Divina connectitur cum objecto revelato: certitudo verò formalis, ſeu ſubjectiva, ſe tenens ex parte actûs, habeatur per firmam adhæſionem objecto propter infallibilitatem motivi: Evidentia autem objectiva ſit apparentia convincens intellectum de connexione neceſſària motivi cum objecto; evidentia formalis ſe tenens ex parte actûs ſit, qua intellectus firmiſſimè aſſentitur objecto ex evidenti apparentia connexionis motivi cum objecto. Hoc poſito, quæritur, Num myſteria Fidei, quæ procul dubio ſunt certiſſima, ſint etiam evidentia moraliter, evidentiâ ſcilicet objectivâ, adeo ut evidenter appareat connexio motivi cum objecto?

VII. Dicendum cum communi Theologorum, Noſtræ Fidei myſteria eſſe quidem certiſſima, ſeu certiſſimè vera, non tamen vera evidenter, evidentiâ ſimpliciter dictâ.

PROB. Si eſſent evidenter vera evidentiâ morali ſummâ, non daretur libertas ſaltem moralis ad ea neganda; ſicut non datur libertas ſaltem moralis ad negandam exi-

ſtentiam Romæ; atqui ad negandam Religionem Catholicam, & Fidei myſteria ſaltem imprudentiſſimè, datur libertas moralis, ut patet in tot hæreticis; ergo non ſunt evidenter vera evidentia ſimpliciter dicta.

Neque dicas, hanc libertatem dari ſolùm relatè ad conſideranda motiva credibilitatis, ſeu in cauſa, non verò poſt conſiderationem eorum ſignorum. Nam contra eſt primò, quia etiam poſt eam conſiderationem multi hæretici obſtinantur: ſecundò quia aliter non requireretur gratia ad credendum, nec haberetur meritum in actu fidei, ſed totum meritum conſummaretur in voluntate conſiderante ſigna credibilitatis, & ad id tantùm requireretur gratia; cùm non requiratur gratia ad ponendum actum neceſſarium, qualis eſſet actus fidei relatè ad myſteria evidentiſſimè vera. Hinc fit, ut diximus *art.* ſuperiore ex Arr. & Platel. non dari de veritate myſteriorum fidei evidentiam illam moralem, quæ datur de exiſtentia Romæ; cùm poſſit dari aliqua involuntaria dubitatio, & imprudens diſſenſus de veritate myſteriorum fidei, non tamen de exiſtentia Romæ, ut proinde ad actum fidei requiratur pia affectio, non verò ad credendam Romam.

VIII. Obj. 1. Hic ſyllogiſmus conſtat ex præmiſſis evidentibus: Religio, quæ eſt omnium credibilior, eſt vera; hujuſmodi eſt religio catholica; ergo hæc eſt vera. Poſito autem, quòd præmiſſæ hujus ſyllogiſmi ſint evidentes, evidens etiam eſt conſequens; ergo myſteria noſtræ fidei ſunt evidenter vera. *Major probatur*: & quidem quòd prima præmiſſa ſit evidens, etiam metaphyſicè oſtenditur quia evidens eſt, dari in univerſo aliquam religionem veram, qua poſſimus conſequi ultimum finem; oppoſitum enim lumini naturæ, & divinæ providentiæ adverſatur; hujuſmodi autem religio vera debet eſſe omnium credibilior; aliter Deus nos deciperet in iis, quæ ſpectant ad noſtrum finem ultimum, quod eſt minus digne de Deo ſentire; ergo evidens metaphyſicè eſt, religionem, quæ inter omnes

omnes eſt credibilior, eſſe veram. Quòd verò etiam ſecunda præmiſſa ſit evidens evidentia morali ſumma, conſtat; nemo enim ſanæ mentis dubitat, religionem, catholicam eſſe omnium maximè credibilem, cum pro nulla alia ſtent tot ſigna credibilitatis.

Reſp. cum Lumb. *n.* 449. & aliis *nego majorem.* Non enim eſt evidenter vera, licèt ſit certiſſima, prima illa præmiſſa, qua aſſeritur, evidens eſſe, quòd religio omnium credibiliſſima ſit vera. *Ad probat. nego*, eſſe evidens, dandam eſſe in Univerſo aliquam religionem veram, ſi nomine religionis veniat religio, quæ includat præcepta naturalia ſimul, & ſupernaturalia; ſecùs verò ſi veniat religio, quæ includat tantùm præcepta naturalia; quia hæc ſufficiunt, ut poſſit homo conſequi finem ſuum. Verum quidem eſt, quòd religio omnium credibilior ſit amplectenda; ſed non propterea illa eſt evidenter vera, quatenus includit præcepta ſupernaturalia: ſi enim deberet eſſe evidenter vera, fides non eſſet Argumentum non apparentium, ſed eſſet ſcientia. Et ratio à priori, cur hujuſmodi religio quoad præcepta ſupernaturalia non poſſit eſſe evidenter vera, eſt, quia neq; poteſt eſſe evidenter vera ex principiis naturalibus, quia omnia naturalia ſtare poſſunt ſinè ullo ſupernaturali, utpote toti naturæ indebito; neque ex principiis ſupernaturalibus, videlicet ex revelationibus, quia cũ revelationes divinæ nobis non ĩnoteſcant evidenter, non poſſunt iſtæ reddere nobis myſteria ſupernaturalia evidẽter vera.

Inſtabis. Si non eſſet evidens, quod Deus non poſſit fidem falſam, etiam quoad ea, quæ juris ſupernaturalis ſunt reddere credibiliorem vera, ſequeretur, quod poſſemus dubitare, an ità de facto accidat; Unde poſſemus dubitare de myſteriis ſupernaturalibus noſtræ Fidei.

Reſp. Inconcuſſum debere eſſe, quod de myſteriis ſupernaturalibus ſolùm detur fides certiſſima, & obſcura, non evidentia, niſi tantùm credibilitatis, & credenditatis. Eſt autem certiſſima, tum quia nititur Deo revelanti, tum etiam quia Fides attingens revelationem lumine ſu-

pernaturali, pro ut exigit tale objectum, non poteſt non eſſe vera. Quòd autem lumine ſupernaturali de facto à nobis attingatur revelatio myſteriorum Fidei, ſatìs nobis eſſe debet, quod hoc ſit evidenter credibile, & quòd fides Catholica præ reliquis ſectis ſit credibiliſſima, ut poſſimus cum Pſalmiſta dicere: *Narraverunt mihi iniqui fabulationes ſed non ut lex tua.* In forma *diſtinguo ſequelam:* poſſemus dubitare imprudentiſſimè, *concedo*; prudenter, *nego ſequelam.* Obſcuritati, & certitudini fidei conſonat, quod poſſit conſurgere dubium imprudens, quod tamen teneamur deponere captivantes intellectum in obſequium fidei; aliter fides non eſſet meritoria.

IX. OBJIC. 2. Religio vera debet eſſe reperibilis, cùm ſit neceſſaria ad finem obtinendum; atqui non poteſt aliter diſcerni religio vera, niſi per hoc, quòd præ reliquis ſit credibilior; ergo evidens eſt, quòd religio credibilior qualis eſt Catholica, ſit vera.

Confirm. Niſi daretur evidentia moralis ſimpliciter dicta de veritate religionis perducentis ad ultimum finem, daretur ſolùm probabilitas; ſed hoc eſt falſum; ergo *Prob. minor:* Tum quia ſi ſolùm eſſet probabile, quòd religio A perducat ad finem, poterit etiam eſſe probabile, quòd perducat ad finem religio B. cùm poſſint duo oppoſita eſſe æquè comprobabilia; unde poſſet quis licitè credere religionem falſam: tum etiam quia eſt contra propoſitionem 21. damnatam ab Inn. XI. quòd fides ſupernaturalis ſtare poſſit cum notitia ſolùm probabili revelationis.

Reſp. Diſt. majorem: debet eſſe reperibilis, ità ut de illa habeatur evidentia veritatis, *nego*; credibilitatis, & credenditatis, *concedo majorem, minorem, & nego Conſequent.* Satis eſt ad finem ultimum obtinendum, quod vera fides quoad ea, quæ juris naturalis ſunt, ſit evidenter vera, & quoad ea, quæ ſunt juris ſupernaturalis, ſit maximè omnium credibilis, & idcirco credenda.

Ad

Ad confirm. *Nego ſequelam.* Præter moralem evidentiam ſimpliciter dictam, quæ excludit poſſibilitatem ſaltem moralem diſſenſus, qualis habetur v.gr. de exiſtentia Romæ, & præter probabilitatem, quæ ſtat cum poſſibilitate prudentis diſſensûs ob motiva probabilia in contrarium, datur evidentia moralis ſecundùm quid; quæ ſcilicet ſtat cum poſſibilitate morali diſſenſus, licèt imprudentiſſimi. Hanc evidentiam moralem prærequiri ad aſſenſum fidei ſupernaturalis, dicemus articulo ſequenti, & conſtat ex propoſitione damnata, quòd ſufficiat ſolùm notitia probabilis de revelatione. Quare ſi alicui apparerent æquè probabiles duæ religiones A & B, una vera, altera falſa, teneretur hic confugere ad Deum, qui præſto nobis eſt, & facienti quod in ſe eſt, non denegat gratiam ſuam; poſi â autem illuſtratione Spiritûs Sancti, quæ veram religionem doceat, cum notitia moraliter evidenti revelationis, teneretur homo illam amplecti firmiſſimè, quin poſſet illam ampliùs prudenter repudiare. Quod ſi ex ignorantia invincibili crederetur religio aliqua ſpeculativè falſa quoad aliquod myſterium ſupernaturale, tunc ea eſſet practicè vera, & ad finem ultimum perduceret: ſicut enim meretur gratiæ augmentum qui v.g. mentitur, putans invincibiliter, quòd mendacium præcipiatur ad tuendam vitam Innocentis; ità meretur vitam æternam Ruſticus credens Incarnationem Spiritûs Sancti propoſitam à Parocho, putans invincibiliter ad id teneri; non quia fides iſta poſſit eſſe ſupernaturalis, ſed quia poteſt eſſe ſupernaturalis voluntas id credendi.

X. OBJIC. Ult. Niſi eſſent evidenter vera myſteria noſtræ fidei, non poſſemus niſi imprudenter illis aſſentiri aſſenſu firmiſſimo ſuper omnia, imprudenter enim quis aſſentitur aſſenſu firmiori, quàm exigant motiva ad aſſenſum; atqui tenemur aſſentiri myſteriis Fidei aſſenſu firmiſſimo ſuper omnia; ergo ſunt evidenter vera.

Reſp. nego majorem: tenetur voluntas inducere intelle-

Digitized by Google

ctum ad aſſenſum firmiſſimum ſuper omnia, qui ſolus eſt conſentaneus auctoritati ſummæ Dei loquentis; tenemur enim Deo credere aſſenſu magìs firmo, quàm propter cujuſcunque alterius perſonæ loquentis auctoritatem, & quàm propter quodcunque aliud motivum creatum; ergo tenemur credere aſſenſu appretiativè ſummo, ſeu ſuper omnia. Quamvìs autem non habeatur evidentia de exiſtentia revelationis, quia tamen imprudentiſſimè negatur, poſitis ſignis credibilitatis, ideo prudenter aſſeritur exiſtere, & prudenter voluntas imperat aſſenſum firmiſſimum in obſequium Dei loquentis; ſicuti qui ſolùm imprudenter negare poteſt exiſtentiam legis regiæ, vel divinæ, prudentiſſimè vult tali legi obtemperare.

ARTICULUS III.

Utrum ad actum Fidei prærequiratur judicium evidens de credibilitate, & credenditate Myſteriorum?

XI. Difficultas eſt, Utrum ad prudenter imperandum aſſenſum fidei firmiſſimum, atque ad credendum fide ſupernaturali, ſufficiat judicium probabile de credibilitate myſterii, an verò requiratur judicium certum, & moraliter evidens? Et rurſus, Utrum judicium certum moraliter evidens, quod prærequiritur, debeat eſſe evidens evidentiâ perfectâ, & abſolutâ, qualis habetur in doctis poſt conſiderationem motivorum credibilitatis; an ſatis ſit evidentia imperfecta, & reſpectiva, qualis habetur in pueris, & ruſticis credentibus ob dictum Parentum, vel Parochi?

Dico 1. Ad prudenter imperandum aſſenſum fidei firmiſſimum prærequiritur judicium de credibilitate myſteriorum certum, & evidens evidentiâ ſaltem imperfectâ & reſpectivâ, ſeu proportionatâ captui credentis, quin ſufficiat judicium probabile. Ità D. Thom. 2. 2. *qu* 1. *art.* 4. ubi ait: *Non enim quis crederet, niſi videret, ea eſſe credenda,*

denda, vel propter evidentiam ſignorum, vel propter aliquid hujuſmodi. Ità etiam Suar., Con., Lugo.

Prob. Quia ex propoſitione 21. ab Inn. XI. profligata, *Aſſenſus ſupernaturalis, & utilis ad ſalutem ſtat cum notitia ſolum probabili revelationis; immo cum formidine, quâ quis formidet, ne non ſit locutus Deus*; ergo non ſufficit judicium probabile, ut diximus etiam in quæſtione ſecunda diſputationis antecedentis; ſed prærequiritur ad aſſenſum fidei judicium credibilitatis, atque adeò revelationis moraliter evidens evidentiâ ſaltem imperfectâ, & reſpectivâ, proportionatâ captui credentis, qualis habetur in pueris, & ruſticis. Ratio à priori eſt, quia ſi myſteria fidei apparerent credibilia ſolùm probabiliter, & opinativè, atque adeò cum formidine, ne Deus non ſit locutus, ſequeretur, imprudenter imperari aſſenſum firmiſſimum, rejiciendo omne motivum in contrarium, aut ulteriùs examen de tali veritate.

XII. Dico 2. Ad actum fidei ſupernaturalis ſuper omnia firmiſſimum non prærequiritur in unoquoque judicium de credibilitate myſteriorum evidens evidentiâ abſolutâ, & perfectâ, qualis habetur in doctis poſt conſiderationem ſignorum credibilitatis, ſed ſufficit, quòd non poſſit prudenter de oppoſito dubitari. Ità communiùs cum Lugo: quicquid in contrarium videatur docere Suar. *diſ. 4. ſect. 5.*

Prob. Quia aliter ſoli docti, & perſpicaces ingenio poſſent credere fide ſupernaturali; iſti enim ſolùm poſſunt percipere, & pro merito ponderare motiva credibilitatis evidentiam perfectam gignentia; ergo. Hinc Aug. in *lib.* contra Epiſtolam Fundamenti *c.* 4 habet: *In Catholica Eccleſia ad ſinceriſſimam ſapientiam pauci ſpirituales perveniunt in hac vita; cæteram quippe turbam non intelligendi vivacitas, ſed credendi ſimplicitas tutiſſimam facit.*

Conf. Nam qui initio Eccleſiæ credebāt Apoſtolis prædican-

dicantibus, carebant conſenſu populorum, miraculis, martyriis, & aliis notis credibilitatis, quæ pariunt nobis evidentiam perfectam. Dionyſius Areopagita Act. 17. ad ſolam Pauli concionem converſus eſt ad fidem: Sic Eunuchus Reginæ Æthyopum Act. 8. & Samaritani Jo. 4. converſi ſunt ſine evidentia perfecta credibilitatis.

Dices cum Suar. *loc. cit.* quòd in pueris, & rudibus hanc evidentiam ſuppleat illuſtratio Spiritûs Sancti. Sed contra eſt, quia quamvìs illuſtratio Spiritûs Sancti requiratur, ut non poſſint Ruſtici rationabiliter dubitare de oppoſito; at non per hoc iis apparent ea ſigna credibilitatis, quæ per ſe pariunt evidentiam perfectam; ergo non habetur in Ruſtlcis evidentia perfecta credibilitatis. Quod autem per lumen ſupernaturale talis evidentia ſuppleatur, & dicitur gratis, & non videtur probabile, Chriſtum Dominum ità fidem ſuam, ac Religionem inſtituiſſe, ut majorem apparentiam requireret in rudibus, quàm quæ naturaliter haberi poteſt, adeò ut ejus defectum velit ſuppleri per miracula.

Hinc, ut Ruſticus habeat judicium evidens de credibilitate myſteriorum fidei, ſatis eſt, quòd poſſit ſic intra ſe ratiocinari: Ego indoctus in rebus à me ignoratis, præſertim religionis, ſtare debeo judicio ſapientum, & piorum; ſed Parochus, & mei parentes ſapientes ſunt, & pii; ergo eorum judicio mihi ſtandum, & ea teneor credere de Deo quæ ipſi mihi proponunt, à Deo eſſe revelata: quo poſito, erumpit ſtatim Ruſticus in actum fidei nixum immediatè ſoli revelationi divinæ; non ſecus ac docti, poſitis notis credibilitatis, quæ reddunt evidenter credibilem, & credendam revelationem, erumpunt in aſſenſum fidei ipſi revelationi dumtaxat innixum.

XIII. Obj. 1. Contra primam concluſionem. A Theoogis multa dicuntur eſſe de fide, cùm tamen probabiliter tantùm ea ſint de fide, v. gr. quòd demonſtrari poſſit exiſtentia Dei, immortalitas animæ, &c. Nunc ſic: vel poteſt

circa

circa hujuſmodi propoſitiones exerceri actus Fidei, vel non; ſi primum; ergo ſtat actus Fidei ſupernaturalis cum notitia ſolùm probabili revelationis; ſi ſecundum; ergo fruſtra dicuntur ea eſſe de Fide.

Reſp. Quòd quæ probabiliter ſunt de Fide, nullatenus credi poſſint aſſenſu Fidei ſupernaturali, ut conſtat ex propoſitione damnata, & ex ratione adducta; quia ſcilicet imprudens eſſet aſſenſus firmiſſimus, ſi non appareret exiſtentia revelationis indubitabiliter. Quare ſi quis vellet imprudenter imperare aſſenſum Fidei circa hæc objecta, talis aſſenſus eſſet naturalis, & ſolùm de Fide objectivè, non formaliter, ſicut eſt aſſenſus Fidei falſus; quando quis v. gr. credit Incarnationem Spiritûs Sancti propoſitam à Parocho. Si verò res ità appareat eſſe de Fide, ut non videatur ſolùm probabile, ſed omninò certum, quòd ſit de Fide, tunc ut notat Platelius *n.* 203. poterit circa illam exerceri verus actus Fidei ſupernaturalis: & ſic de facto actu ſupernaturali credi poteſt, quòd poſſit exiſtentia Dei demonſtrari, cùm hoc videatur certò ex Scripturis colligi.

XIV. OBJIC. 2. contra ſecundam concluſionem. Ruſticus debet prudenter actum Fidei imperare, & credere, atqui non poſſet prudenter credere, ſi haberet evidentiam credibilitatis ſolùm imperfectam, & reſpectivam fundatam in dictis Parochi; ergo debet hæc evidentia ſaltem ſuppleri per illuſtrationem Spiritûs Sancti. *Probatur minor.* Non poteſt dici, quòd prudenter credat aſſenſu firmiſſimo ſuper omnia, qui aſſentitur ex motivo, quod, ut ſubſtat tali apparentiæ, eſt commune vero, & falſo; ſed ruſticus aſſentiretur ex motivo revelationis, prout apparente ex teſtimonio Parochi, atque adeò ſub apparentia communi vero, & falſo, cùm poſſit idem Parochus ſive ex ignorantia, ſive ex malitia proponere, tanquam revelatum tam articulum verum, quàm falſum; ergo ruſticus non imperaret Fidem prudenter.

Confirm. Si ruſticus ſub evidentia iſta imperfecta credibilitatis vellet diſcredere, citra culpam diſcrederet; ergo ſi tantùm detur evidentia credibilitatis imperfecta, non poteſt haberi aſſenſus Fidei firmiſſimus. *Conſequentia ſequitur*, quia nequit ſtare aſſenſus firmiſſimus ſuper omnia in eo, qui poteſt citra culpam non credere, ut patet. *Antecedens probatur*; quia ſi diſcrederet, non faceret Deum mendacem, negando quæ Deus dixit, ſed ſolùm negaret, revelatum eſſe à Deo, quod Parochus proponit; ergo injuriam irrogaret tantùm Parocho non ſtando ejus dictis, non verò Deo, ergo poſſet citra culpam diſcredere.

Reſp. nego minorem; Ad probationem *diſtinguo majorem*: ſi firmitas adhæſionis oriatur à veritate objecti, quæ intellectum convincat, *concedo*; ſi ab imperio voluntatis, & ſit affectiva potiùs, quàm ſpeculativa, ut eſt in caſu noſtro; *ſubdiſtinguo*: ſi detur motivum prudens dubitandi; an motivum ſubſtet apparentiæ communi vero, & falſo, *concedo*; ſecùs *nego majorem, & tranſmiſſâ minore, nego conſequentiam*. Ruſticus, quando credit firmiſſimè Verbi Incarnationem ex motivo Dei revelantis, habet notitiam revelationis obſcuram, & ex imperio voluntatis credit firmiſſimè illam exiſtere, poſitâ propoſitione Parochi, dummodo non habeat motivum dubitandi de Parochi veracitate: & quamvìs advertat, Parochum poſſe proponere falſum, quia tamen ſimul advertit, hìc, & nunc imprudenter dubitari, an Parochus mentiatur; & quia ſimul illuſtratur lumine Spiritûs Sancti, ideo habet ſufficientem evidentiam moralem de exiſtentia revelationis, unde poſſit prudenter imperare aſſenſum Fidei: Sicut prudenter adoramus hoſtiam, ſi imprudenter dubitatur, an ſit conſecrata; & prudenter obtemperamus præcepto regio, ſi imprudenter dubitatur, an miniſter regius proponens tale præceptum mentiatur; immo ad hæc omnia datur obligatio, ut patet.

Ad confirm. *nego antecedens*: culpabiliter enim diſcredit

Digitized by Google

credit non ſolùm qui facit Deum mendacem, ſed etiam qui non credit ejus locutionem, ac myſteria revelata, quando tenetur ea credere. Ratio eſt, quia irrogat Deo injuriam, qui non vult credere ipſum loqui, quando ad id tenetur; ſicut irrogat injuriam Regi, qui non vult credere, latam eſſe ab eo legem, & proinde non vult obtemperare, quando tenetur credere Miniſtro regio legem indicenti; atqui ruſticus, poſito dicto Parochi, de cujus doctrina, & probitate non dubitat prudenter, tenetur credere, ſicut tenetur obtemperare legi Pontificiæ à Parocho propoſitæ; ergo ſi nolit credere, irrogat Deo injuriam, etiamſi non faceret Deum mendacem.

XV. OBJIC. ult. Dictamen ultimum prudentiæ non poteſt eſſe falſum, cùm ſit de ſe evidens; atqui ſi ruſticus, poſitâ evidentiâ imperfectâ de credibilitate myſterii propoſiti à Parocho, crederet v. gr. Incarnationem Spiritûs Sancti ab eo propoſitam, dictamen prudentiæ dictans, Incarnationem Spiritûs Sancti eſſe veram, & credendam, eſſet dictamen falſum; ergo non poteſt illam credere firmiſſimè, ne actu quidem naturali falſo, niſi detur evidentia perfecta credibilitatis.

Confirm. Quia prudentia ipſa in talibus circumſtantiis dictat eſſe ulteriùs inquirendum de veritate revelationis; ergo non poſſet ruſticus credere, niſi imprudenter.

Reſp. Dictamen prudentiæ ultimum eſſe procul dubio neceſſariò verum, utpote evidens; hujuſmodi tamen judicium debet eſſe practicum dictans hic, & nunc eſſe credendum, non verò ſpeculativum, hoc eſt affirmans eſſe verum id, quod creditur. Stat autem prior illa veritas judicii practici, quòd ſit hìc, & nunc credenda Incarnatio Spiritûs S. propoſita à Parocho, ſinè veritate ſpeculativa articuli crediti, quoties non datur in ruſtico motivum dubitandi prudenter de Parochi veracitate: Ad eum modum, quo verum eſt dictamen prudentiæ, quòd hæc hoſtia ſit adoranda, eſto re verâ non ſit conſecrata. Quare in forma *nego minor.*

Ad

Ad confirm. *concedo*, quòd ſi conſurgat dictamen prudentiæ dictans, eſſe ulteriùs inquirendum de veritate, non poſſit ruſticus tunc credere aſſenſu Fidei ſupernaturalis firmiſſimo, ſed debeat ulteriùs inquirere, quia aſſenſus Fidei ſupernaturalis non ſtat cum notitia ſolùm probabili revelationis; Nego tamen, quòd ſemper ruſtico hæc dubitatio inſurgat.

ARTICULUS IV.

Utrùm Judicium evidens de credibilitate, & credenditate Myſteriorum Fidei ſit Supernaturale;

XVI. SUppono cum communi Catholicorum, actum Fidei diſponentis ad juſtificationem eſſe ſupernaturalem; hæc enim habet Tridentinum, *ſeſſ. 6. can. 3. Si quis dixerit ſinè Spiritûs Sancti adjutorio hominem credere poſſe, ſicut oportet, ut ei juſtificationis gratia conferatur, anathema ſit.* Supernaturalitas autem actûs Fidei non eſt ſolùm quoad modum, ut videntur ſentire Capre., Cajet., apud Platelium *num.* 207. ſed eſt ſupernaturalitas quoad ſubſtantiam, ut docent communiſſimè; tum quia Scripturæ paſſim dicunt, actum Fidei eſſe donum Dei, & ſuperare vires naturæ; tum etiam quia ad actum Fidei prærequiritur habitus Fidei per ſe infuſus, ac ſupernaturalis; tum demum, quia talis actus diſponit ad gratiam, & gloriam ſupernaturalem; diſpoſitio autem debet proportionari formæ, ad quam diſponit.

Ex hoc autem, quòd actus Fidei ſit ſupernaturalis, non ſequitur, quòd ſpecies impreſſæ concurrentes ad actum Fidei ſint etiam ſupernaturales: nam non quicquid cauſat actum ſupernaturalem; debet eſſe ſupernaturale. Sicut enim voluntas, quæ eſt potentia naturalis, adjuta comprincipio ſupernaturali poteſt cauſare actum ſupernaturalem, ità ſpecies impreſſa adjuta lumine fidei ſupernaturali cauſare poteſt actum fidei ſupernaturalem; idémque dicendum de præviis apprehenſionibus objecti credendi,

Digitized by Google

dendi, ut docent probabiliùs Lugo, Salas, contra Ripaldam, & Gran. Neque dicas, hujuſmodi ſpecies, & apprehenſiones diſponere ad actum Fidei ſupernaturalem, adeóque debere eſſe ſupernaturales; Nam non diſponunt per ſe, & proximè (ut actus Fidei proximè diſponit ad amorem ſupernaturalem, & gratiam) ſed ſolùm remotè, & per accidens, ut auditio concionis, viſio Crucifixi, &c. Id, quod per ſe, & immediatè diſponit ad actum Fidei, eſt illuſtratio Spiritûs Sancti, & pia affectio ad Fidem, qui actus idcirco ſunt ſupernaturales quoad ſubſtantiam. Hinc etiam fit, actus Fidei ſupernaturales non relinquere in intellectu ſpecies ſui entitativè ſupernaturales, ut docent Ovied., Lug., Rip., contra Turrecrem. nulla enim eſt neceſſitas admittendi ſupernaturalitatem in ſpeciebus relictis ab actibus ſupernaturalibus.

XVII. Difficultas eſt, An judicium evidens, evidentiâ ſaltem reſpectivâ, de credibilitate, & credenditate myſteriorum Fidei ſit ſupernaturale, ſicut eſt pia affectio, ſeu voluntas credendi? cùm neceſſariò tale judicium prærequiratur ad actum ſupernaturalem Fidei, non ſecùs ac pia affectio ad Fidem. Affirmant Lug. *diſt.* 11. *ſect.* 1. Hurt., Rip., tum ex illo principio tradito ab Auguſtino *lib.* 2. *de prædeſt. Sanctorum c.* 2. quòd ſcilicet gratia ſit ſimpliciter neceſſaria ad actum intellectûs, qui voluntatem credendi antecedit; tum quia in Concilio Milevitano, *can.* 4. generaliter dicitur, *eſſe donum Dei ſcire, quid facere debeamus, cùm ſcriptum ſit in Pſalmis : Qui docet hominem ſcientiam.*

Dicendum tamen cum Suar., Ovied., Tan., & aliis communiùs, judicium evidens ſpeculativum de credibilitate myſteriorum Fidei eſſe actum naturalem, & eſſe ſupernaturale dumtaxat judicium practicum dictans, honeſtum eſſe credere myſteria Fidei, quæ apparent evidenter credibilia, & credenda.

PROB. Illud júdicium debet eſſe ſupernaturale, quod im-

immediatè dirigit piam affectionem, ſeu voluntatem ſupernaturalem credendi, non verò quòd mediatè tantùm, & remotè; atqui ſolum judicium practicum de honeſtate, & obligatione credendi dirigit immediatè, & ultimò diſponit ad piam affectionem credendi, non verò judicium ſpeculativum evidens de credibilitate myſteriorum; ergo ſolum judicium practicum eſt ſupernaturale. Major conſtat ex dictis: Minor patet. Ex quibus ſequitur primò, ſolum judicium practicum, utpote ſupernaturale, non poſſe eſſe falſum, ſecùs verò judicium ſpeculativum. Sequitur ſecundò, de hoc judicio practico intelligendum eſſe illud principium Auguſtini, & id, quod docet Concilium Milevitanum.

XVIII. OBJIC. Omnis actus ſupernaturalis procedere debet non ſolùm à principio ſupernaturali, ſed etiam à diſpoſitione ultima etiam ſupernaturali; atqui ad judicium ſupernaturale practicum de honeſtate, & obligatione credendi diſponit judicium ſpeculativum de credibilitate myſteriorum Fidei; & rurſus ad hoc judicium ſpeculativum diſponunt apprehenſiones præviæ, & ſpecies impreſſæ; ergo omnia iſta debent eſſe entitativè ſupernaturalia. Major conſtat ex dictis, nam amor Dei diſponens ad gratiam habitualem ſupernaturalem debet eſſe ſupernaturalis, & fides diſponens ad amorem ſupernaturalem debet pariter eſſe ſupernaturalis: item ſupernaturalis debet eſſe pia affectio, ſeu voluntas credendi, quia diſponit ad fidem ſupernaturalem; & quia ad voluntatem credendi diſponit judicium practicum de honeſtate credendi, ideo hoc etiam eſt ſupernaturale; ergo univerſim quod diſponit ultimò ad formam ſupernaturalem, debet eſſe ſupernaturale; aliter diſpoſitio non proportionaretur formæ, ſi eſſent in ordine diverſo.

Reſp. nego minorem, quamvìs enim ad judicium illud practicum per ſe requiratur judicium ſpeculativum de credibilitate myſteriorum fidei, ſicut etiam per ſe requiritur

tur intellectus, & ſpecies impreſſa objecti ; nihilominus judicium ſpeculativum non dirigit immediatè, & per ſe, nec diſponit ultimò ad illud judicium practicum, ſed per accidens, & remotè: quod enim immediatè dirigit, & ultimò diſponit eſt illuſtratio Spiritûs Sancti, quâ repræſentantur evidenter credibilia myſteria fidei. Hâc enim illuſtratione poſitâ, per accidens conſequitur judicium ſpeculativum de credibilitate, & per ſe, ac immediatè conſurgit judicium practicum de honeſtate, & obligatione credendi; fit enim ſtatim vi habitûs prudentiæ infuſæ hic ſyllogiſmus practicus: Quoties apparet evidenter credibilis divina revelatio, honeſtum eſt credere, & datur obligatio credendi, ſed hìc, & nunc apparet mihi evidenter credibilis divina revelatio; ergo hìc, & nunc mihi credendum eſt, Ubi vides, in minori ferri judicium de apparentia evidenti credibilitatis, non de ipſa credibilitate myſterii ; atque adeò judicium ſpeculativum de credibilitate myſterii, etiamſi prærequiratur ad fidem (ut requiritur etiam intellectus, & ſpecies de objecto) nihilominus non influit immediatè, & per ſe ad judicium ſupernaturale practicum, ſicut influit illuſtratio Spiritûs Sancti, quæ immediatè à Deo infunditur.

XIX. Ex dictis ſequitur, dari in homine tres habitus ſupernaturales, & infuſos in ordine ad credendum, videlicet habitum fidei influentem ad Fidei actus ; habitum credulitatis, ſeu piæ affectionis ad Fidem ; qui influit ad voluntatem credendi, quæ ſupernaturalis eſt, & meritoria, & habitum ſupernaturalem, qui influit ad judicium practicum ſupernaturale dictans, hìc, & nunc credendum eſſe. Si enim ad actum Fidei eliciendum datur habitus Fidei infuſus, ut actus procedat connaturaliùs à principio intrinſeco, & permanente, quidnì etiam ad judicium practicum ſupernaturale detur habitus pariter infuſus? Hic autem tertius habitus ſupernaturalis, ut notat Platel. *num.* 255. videtur eſſe habitus prudentiæ ſpecialis, cu-

cujus eſt dictare obligationem credendi hìc, & nunc, diſtinctus ab habitu infuſo prudentiæ generalis directivo virtutum moralium. Et ratio eſt, quia habitus prudentiæ ſpecialis dictans obligationem credendi antecedit per ſe habitum Fidei, cùm concurrat ad actum per ſe prævium ad Fidem: contra verò habitus prudentiæ generalis conſequitur per ſe ad habitum Fidei, quia dictat obligationem eliciendi hìc, & nunc actus virtutum moralium, qui ſupponunt actum Fidei; ergo hujuſmodi habitus diſtinguuntur.

QUÆSTIO II.

De pia Affectione ad Fidem prævia.

QUærendum primò, An prætequiratur ad aſſenſum Fidei divinæ pia voluntas credendi? Secundò, An ea ſit neceſſariò ſupernaturalis, & honeſta, cùm imperet actum Fidei ſupernaturalem? Demum, An poſſit voluntas credendi intrinſecè ſupernaturalis, honeſta, & meritoria eſſe extrinſecè inhoneſta, & demeritoria, ut ſi quis vellet v. gr. religionem catholicam amplecti ex motivo ambitionis, & lucri, videlicet ut poſſit regno, aut divitiis potiri.

ARTICULUS I.

Utrùm Aſſenſus Fidei neceſſariò præſupponat piam voluntatem Credendi?

1. VArii hac in re varia apud Lug. *diſp.* 10. *ſect.* 1. Nonnulli cum Cajetano putant, poſſe voluntatem determinare intellectum ad actum Fidei abſque ullo prævio motivo; ſed communiter rejiciuntur: ſicut enim voluntas nequit amare, niſi objectum repræſentetur ut bonum, ità intellectus nequit aſſentiri ſinè prævio ſuo objecto, quòd habeat ſaltem ſpeciem veri; Aliter conjux dubitans de morte prioris conjugis poſſet ex imperio voluntatis dicere determinatè, illum eſſe mortuum, & ſic contrahere ſecundum matrimonium: quòd etiam

pugnat

pugnat cum doctrina Philoſophi dicentis 2. de anima *tex.* 157. poſſe quidem nos phantaſiari, cum volumus, opinari autem non ità. Alii cum Olcoth putant, intellectum, poſitis motivis credibilitatis, eſſe determinatum ad aſſenſum fidei citra imperium voluntatis: quod etiam communiter rejicitur, quia in obſcuris intellectus ſubditur imperio voluntatis, ut conſtat tum experientiâ, tum ex eo quòd detur in voluntate, tanquam in potentia principe, dominium regale, quod exercere debet erga potentias ſubditas, vi cujus poteſt intellectum retrahere ab aſſenſu, ubi apparet periculum errandi, ut in probabilibus, & obſcuris.

II. Dico equidem cum communi, intellectum ad credendum determinari ab imperio voluntatis, ſeu à piâ voluntate credendi; ut proinde actus fidei dicatur voluntarius, & liber. Ità D. Thom. *qu.* 1. *art.* 4. Suar. *diſp.* 6. *ſect.* 6.

PROB. 1. ex Scripturis, Conciliis, & Patribus. Ad Rom. 10. *Corde creditur ad juſtitiam*, hoc eſt, *voluntate imperante*, ut interpretatur Angelicus. Ad Rom. 1. *Accepimus gratiam ad obediendum fidei*; obedientia autem ſpectat ad voluntatem. Idem docet Tridentinum *ſeſſ.* 6. *c.* 5. & Arauſicanum *can.* 5. dicens. *Initium fidei eſſe ipſum credulitatis affectum.* Aug. *tr.* 26. in Joann. *Multa poteſt facere homo non volens, credere autem non poteſt niſi volens.*

PROB. 2. à priori, quia intellectus in obſcuris ſubditur imperio voluntatis, ut loquitur Ambroſius & conſtat experientiâ, ergo ad credendum Deo ſuper omnia debet intellectus ab imperio voluntatis determinari.

Confirm. Quia intellectus in fidei aſſenſu debet excludere omnem formidinem, quam cohibere nequit ſinè imperio voluntatis; ergo ad credendum requiritur voluntatis imperium non ſolùm ut intellectus determinetur ad aſſenſum, ſed etiam ut à tali aſſenſu excludatur omnis formido.

Hinc ſequitur 1. contra Scotum apud Lug. non ſuffi-

Digitized by Google

cere, quòd voluntas ſe habet permiſſivè, & purè non reſiſtat. Secundò contra Bagnez, non ſufficere imperium voluntatis, quod præceſſit primum actū fidei, ut hìc, & nunc eliciatur denuò actus fidei. Tertiò nec ſufficere, quòd voluntas ſolùm applicet intellectum ad cogitandum de motivis credendi, cùm debeat intellectum determinare ad aſſenſum, & ad excludendam formidinē omnem ab aſſenſu.

III. OBJIC. 1. Dæmones credunt, & contremiſcunt Jac. 1. & tamen carent piâ affectione ad fidem; ergo intellectus non indiget pio imperio voluntatis ad credendum.

Confirm. ex Philoſopho dicente 2. de anima, poſſe nos phantaſiari, cùm volumus, non tamen opinari; ergo ad aſſenſum obſcurum ſive opinionis, ſive Fidei non requiritur determinatio voluntatis.

Reſp. Dæmones propter excellentius lumen intellectuale, quod habent à propria natura, habere evidentiam moralem de myſteriis revelatis ob ſigna credibilitatis; eo modo, quo nos habemus evidentiam de exiſtentia Romæ: & ideo non indigent piâ affectione ad credendum Fide naturali, quâ tantùm credere poſſunt. Adde, quòd licèt aliquando ob evidentiam credibilitatis non requireretur in nobis pia affectio ad credendum, requiritur tamen ſemper pia affectio ad credendum aſſenſu firmiſſimo ſuper omnia, excluſivo omnis formidinis.

Ad confirm. Philoſophus negat, poſſe nos opinari, cùm volumus, nullo prævio motivo; non tamen negat, poſito motivo obſcuro, poſſe voluntatem determinare intellectum ad opinandum. Falſum quidem eſt; quod docet Con. *diſ*. 13. *d*. 4. intellectum indigere ratione probabili, & motivo prudenti ad hoc, ut poſſit determinari à voluntate ad aſſenſum; ſi enim hoc eſſet, nullum judicium eſſet temerarium, & imprudens, nec Hæretici poſſent obſtinatè adhærere ſuis ſectis, quæ carent fundamento probabili. Quare ſufficit, quòd intellectui proponatur motivum habens ſpeciem veri, ut poſſit à voluntate ad aſſenſum deter-

Digitized by Google

terminari, prudenter quidem, ſi motivum ſit probabile, imprudenter verò, ſi motivum ſit tenue.

IV. OBJIC. 2. Intellectus unicè movetur à veritate objecti, ut oculus à colorato, ſed nequit voluntas augere in objecto rationem veri, ut nequit augere rationem coloris; ergo neque poteſt voluntas reddere aſſenſum magìs firmum, quàm mereantur motiva, ſicut non poteſt reddere viſionem colorati magìs claram, ſed ſolùm poteſt magìs applicare intellectum ad conſideranda motiva, ut oculum ad acrius percipiendum objectum.

Reſp. Damnatam eſſe ab Inn. XI. propoſitionem 19. quæ dicit: ***Voluntas non poteſt efficere, ut aſſenſus Fidei in ſeipſo ſit magìs firmus, quàm mereatur pondus rationum ad aſſenſum impellentium.*** Quare licèt intellectus moveatur à ſola veritate, ut ab objecto, non ſecùs ac oculus à colore; nihilominus moveri etiàm poteſt à voluntate, non tanquam ab objecto, ſed tanquam ab influente, & determinante ad aſſenſum circa objectum ſufficienter propoſitum; quam vim non habet voluntas circa oculum. Ratio diſparitatis eſt, quia oculus propoſito colorato, non eſt indifferens ad videndum, vel non videndum; contra verò intellectus, propoſito motivo obſcuro, eſt indifferens ad aſſentiendum, vel non aſſentiendum, & ad aſſentiendum cum formidine, & citra formidinem; ergo intellectus in hoc ſubdi debet imperio voluntatis, à qua determinetur, ſecùs verò oculus. Et ratio à priori eſt, quia intellectui poteſt objectum proponi ſimul ſub aliqua ſpecie veri, & ſub aliqua ſpecie falſi, & idcirco eſt indifferens; quod non militat in oculo. Quare ſicut voluntas neceſſariò amat objectum, quod ſolùm proponitur ut bonum non mixtum malo, quandò verò proponitur objectum ſimul ſub ſpecie boni, & mali, tunc eſt indifferens ad amandum, vel odiò habendum, & ſeipſam determinat; ità intellectus neceſſariò aſſentitur objecto, quando evidenter proponitur ut verum; quando verò proponitur ſub ſpecie

veri ſimul, & falſi, tunc eſt indifferens, & determinari debet à voluntate. Præterea ſicut voluntas, quando proponitur objectum creatum ſolum ut bonum propter inadvertentiam, ut in motibus primò primis, tunc neceſſariò amat tale objectum creatum, non tamen amore ſuper omnia, ſed quantum exigit apparentia boni finiti; ità quando intellectui ex inadvertentia proponitur objectum ſub ſpecie veri tantùm, & nullatenus ſub ſpecie falſi, aſſentitur neceſſariò, non tamen aſſenſu firmiſſimo ſuper omnia, atque adeò ad aſſenſum Fidei firmiſſimum indiget voluntatis imperio.

V. Objic. ult. Experientiâ conſtat, quòd qui pluries aſſenſus eſt concluſioni propter præmiſſas, deinde vi habitûs acquiſiti aſſentiatur concluſioni, etiamſi tunc non recordetur præmiſſarum; ergo poteſt pariter qui aſſenſus eſt myſteriis revelatis ex imperio voluntatis, deinde aſſentiri iiſdem citra voluntatis imperium, ſupplente habitu illius defectum.

Reſp. cum Gran. *tr.* 11. *diſ.* 2. *nego conſequentiam.* Habitus enim ſolùm præſtare poteſt, quòd intellectus cum minori conatu aſſentiatur, & cum quadam inclinatione inducente moralem neceſſitatem; non tamen efficit, quòd intellectus in obſcuris aſſentiatur neceſſariò citra voluntatis imperium: niſi fortè aliquando ex inadvertentia objectum proponatur ſolùm ſub ſpecie veri, & nullatenus ſub ſpecie falſi; in quo caſu licèt determinetur ab objecto ad aſſenſum, non tamen ad aſſenſum firmiſſimum ſuper omnia citra imperium voluntatis.

ARTICULUS II.

Utrùm Voluntas credendi debeat eſſe ſupernaturalis, & honeſta tum intrinſecè, tum extrinſecè?

VI. Duplex hìc agitanda difficultas: Prima, An voluntas credendi determinans ad actum Fidei ſupernaturalem poſſit eſſe naturalis, & inhoneſta intrinſecè? ut ſi quis eodem actu vellet credere ob finem fu-

furandi: Secunda, An poſſit eſſe inhoneſta, ſeu mala extrinſecè, & denominativè? per hoc ſcilicet, quòd imperetur ab actu inhoneſto; v. gr. ſi quis ex motivo vanæ gloriæ, vel ambitionis regni imperaret voluntatem credendi.

Dico I. cum communi apud Lug. *diſ.* 10. *ſect.* 3. Voluntas credendi fide divinâ, & ſupernaturali, neceſſariò ipſa etiam eſt ſupernaturalis, atque adeò intrinſecè honeſta. Unde ſi quis vellet v. gr. religionem catholicam amplecti ob motivum furandi, hujuſmodi voluntas, utpote intrinſecè inhoneſta, non eſſet ſupernaturalis, atque adeò nec traheret fidem ſupernaturalem.

PROB. I. ex Arauſicano II. *can.* 5. ubi dicitur: *Si quis ſicut augmentum, ità etiam ipſum initium fidei, ipſum credulitatis affectum non per gratiæ donum, id eſt per inſpirationem Spiritûs S. &c. ſed naturaliter nobis ineſſe dicit, apoſtolicis dogmatibus adverſarius probatur.* Tridentinum etiam *ſeſſ.* 6: *cap.* 6. ait, Arbitrium ad actum fidei liberè eliciendum non ſolùm excitari, ſed etiam adjuvari gratiâ divinâ, ergo voluntas credendi fide divinâ eſt ſupernaturalis, atq; adeò intrinſecè honeſta: cùm non poſſit actus inhoneſtus dici donum Dei, & procedens ab auxilio ſupernaturali.

PROB. 2. ratione: Fides eſt meritoria in ordine ad ſalutem (ſaltem de congruo, ſi ſcilicet ſit fides peccatoris) atqui omne meritum vitæ æternæ habetur à ſolo actu voluntatis libero, honeſto, & ſupernaturali, ut ſupponitur ex dictis in de Gratia; cùm non poſſint opera naturalia ullatenus ad gratiam, & gloriam diſponere, ergo Fides procedere debet à voluntate credendi liberâ, honeſtâ, & ſupernaturali; atque adeò voluntas credendi neceſſariò ſupernaturalis eſt, & intrinſecè honeſta. Major conſtat ex Patribus, præſertim ex Auguſtino de prædeſtinatione Sanctorum *c.* 2. ubi dicit: *Quis enim dicat, eum, qui jam cœpit credere, ab illo, in quem credidit, nihil mereri?*

Et ratio à priori eſt, quia actus fidei eſt eſſentialiter actus cultus, qui Deo exhibetur, captivando intellectum in ejus obſequium; ergo eſt actus meritorius multò magìs quàm cultus, qui Deo exhibetur v. g. genu flectendo; cùm ſit cultus difficilior, & potentiæ intellectivæ nobilioris.

VII. OBJIC. 1. Fides eſt initium omnis meriti, ut docent Patres communiſſimè; ergo non debet ante Fidem dari voluntas credendi meritoria; ergo poteſt voluntas credendi eſſe inhoneſta, & demeritoria atque adeò naturalis, ſi ſcilicet quis velit credere v. gr. ob finem furandi.

Reſp. Fidem ex Patribus non eſſe initium meriti, quatenus eſt actus intellectûs, ſed quatenus imperatur ab actu voluntatis; & ideo voluntas credendi formaliter eſt initium omnis meriti. Unde non poteſt Fides eſſe meritoria, & voluntas credendi inhoneſta, & demeritoria.

VIII. OBJIC. 2. Saltem poterit Fides ſupernaturalis imperari à duplici voluntate, alterâ honeſtâ, & ſupernaturali, alterâ inhoneſtâ, & naturali, ut ſi quis velit credere tum ad præſtandum Deo cultum, tum ad furandum; ergo ſaltem in hoc caſu poterit voluntas credendi inhoneſta, & demeritoria, determinare ad actum fidei ſupernaturalem.

Reſp. cum Suar. & Lug. *diſp. 10. ſect. 3. nego antecedens:* licèt poſſit eadem actio externa, v. gr. erogatio ſtipis, imperari ex duplici voluntate, alterâ bonâ, & meritoriâ; alterâ pravâ, & demeritoriâ, v. gr. ex fine ſublevandi miſeriam, & ex fine vanæ gloriæ; & ſic eſſe bona ſimul, & mala extrinſecè, & denominativè per denominationem ab iis actibus internis imperantibus illam; nihilominus actus Fidei ſupernaturalis non poteſt imperari à duplici voluntate, alterâ bonâ, alterâ malâ. Diſparitas eſt, quia actio externa non eſt ſupernaturalis, unde poteſt eſſe mala per denominationem ab actu interno malo imperante. Fides verò cùm ſit actus ſupernaturalis non poteſt eſſe

mora-

moraliter malus, & peccaminoſus, qualis eſſet, ſi ab actu peccaminoſo imperaretur.

IX. Dico 2. voluntas credendi poteſt eſſe ſupernaturalis, & meritoria, quamvìs imperetur ab actu ſaltem leviter pravo, & demeritorio; dummodo voluntas credendi retineat immediatam, & formalem libertatem; v. gr. ſi quis habeat voluntatem credendi ex motivo ambitionis, vel regnandi, poteſt voluntas credendi eſſe ſupernaturalis, & meritoria, quamvis imperetur ab actu malo. Ità Rip. *diſ.* 50. Lug. *loc. cit.* contra Hurt. *diſ.* 46. Requeſ. *diſ.* 14. Ità etiam ſtabilivimus in quæſtione ultima de Actibus humanis, oſtendendo paucis, poſſe actum ſupernaturalem imperari ab actu leviter malo, & ſic eſſe intrinſecè bonum, ac meritorium, & extrinſecè malum, ac demeritorium.

PROB. Univerſim non repugnat, quòd actus liber, & ſupernaturalis imperetur ab actu ſaltem leviter malo; ergo poteſt voluntas credendi formaliter libera eſſe ſupernaturalis, & meritoria, quamvìs imperetur ab actu pravo; in quo caſu voluntas credendi eſſet bona intrinſecè, & extrinſecè mala. *Antecedens probatur*: Poteſt enim quis v. gr. ex motivo inanis gloriæ velle erogare ſtipem, aut confiteri; in quo caſu attritio eſſet ſupernaturalis, & imperaretur ab actu vanæ gloriæ. Ratio à priori eſt, quia eo ipſo ac actus imperatus retinet ſuam libertatem formalem, quamvìs ab actu malo ordinetur ad finem malum, non proinde minuitur, aut tollitur ejus intrinſeca bonitas, ut advertit Angelicus *qu. 2. de malo art. 4.* ergo poteſt eſſe intrinſecè bonus, & extrinſecè malus.

Dixi 1. in Concluſione: licèt imperetur ab actu ſaltem leviter pravo: quia peccatum mortale actuale videtur extinguere in voluntate credendi libera omne meritũ etiam congruum pro tali inſtanti Dixi ſecundò: Dummodo voluntas credendi ſit actus imperatus formaliter liber

(quod accidere poteſt, ut diximus in de Actibus Humanis *diſp. 7. quæſt. 4.* vel quia actus non eſt adeò efficax, ut neceſſitet ad actum imperatum, vel quia non determinat ad actum imperatum pro eodem inſtanti, ſed pro ſequentibus.) Ratio eſt, quia ſi actus imperatus careret libertate formali, ſicut caret actus Fidei, & actio externa, tunc repugnaret, quòd ſit intrinſecè bonus, & ſupernaturalis, & extrinſecè malus: etenim actus internus carens libertate formali, caret etiam bonitate morali, & merito, ut diximus in eadem quæſtione de Actibus humanis; unde ſolùm eſſet malus per denominationem ab actu interno malo imperante, ſicut actio externa, v. gr. ambulatio eſt mala moraliter, & peccaminoſa, ſi imperetur ab actu interno malo. Contra verò, ſi actus imperatus eſt formaliter liber, poterit eſſe bonus moraliter intrinſecè, & extrinſecè malus; ut quando ex motivo vanæ gloriæ quis cõfitetur, erogat ſtipem, &c. aliter quomodo Chriſtus Dominus diceret Mat. 6. ***Attendite, ne juſtitiam veſtram faciatis coram hominibus***, hoc eſt ex fine vanæ gloriæ.

Confirm. concluſio; quia eadem actio externa ſi fiat ex duplici fine, altero bono, altero pravo, poterit eſſe bona ſimul, & prava extrinſecè; ergo eadem voluntas credendi formaliter libera, ſi fiat ex fine pravo, poterit eſſe intrinſecè bona, ſupernaturalis, & meritoria, & extrinſecè mala.

X. OBJIC. 1. Non poteſt actus eſſe intrinſece malus, & extrinſece bonus: v. g. non poteſt mendacium eſſe extrinſece bonum per hoc, quòd imperetur ex motivo ſalvandi vitam Innocentis, ergo neque poterit è converſo actus eſſe intrinſece bonus, & extrinſece malus, atque adeò non poteſt voluntas credendi eſſe intrinſece ſupernaturalis, honeſta, & meritoria, & imperari ab actu malo.

Confirm. Quamvìs actus imperatus ſit de ſe bonus, at ſi imperetur ab actu pravo, deſinit eſſe bonus; ergo ut ſupra. ***Antecedens probatur*** : malum eſt ponere actum

de

de ſe bonum ex fine pravo, v.gr. velle audire ſacrum ob finem furandi calicem; ſiquidem contra legem naturalem eſt non ſolùm intendere finem malum, ſed etiam ponere actum de ſe bonum ex fine malo; ergo actus imperatus de ſe bonus, ſi ponatur ex fine pravo, non ſolùm habet malitiam extrinſecam actûs imperantis, ſed etiam intrinſecam ipſius actûs, in quantum eliciti ex fine pravo.

Reſp. nego conſequentiam. Diſparitas eſt, quia cauſare actum liberum malum impellendo ad illum eſt malum, & ideo actu bonus deſinit eſſe bonus, ſi impellat ad malum; quod accidit, ſi quis ex motivo ſervandi vitam Innocentis, velit mentiri: Contra verò non eſt malum, quòd actus bonus ab actu malo cauſetur; unde actus miſericordiæ v. gr. non deſinit eſſe bonus per hoc, quòd ad illum impellat actus malus v.gr. vanæ gloriæ: Sic Petrus non deſinit eſſe bonus per hoc, quòd ad bonitatem impellatur ab iniquo; contra verò deſinit eſſe bonus, ſi alteri ſuadeat iniquitatem.

Ad confirmationem *diſtinguo antecedens*: Actus bonus formaliter liber non poteſt eſſe bonus intrinſecè, ſi fiat ex Fine malo, *nego*; actus bonus neceſſarius amittens libertatem formalem, per hoc, quòd imperetur ab actu pravo, *concedo antecedens, & nego Conſequentiam. Ad probationem diſtinguo pariter antecedens*: quando volitio audiendi ſacrum imperata ab intentione furandi non habet ſuam libertatem formalem, *concedo*; ſecùs, *nego antecedens, & Conſequentiam.* Verum quidem eſt, quòd ſit contra legem naturalem non ſolùm intentio furandi, ſed etiam velle v.g. audire ſacrum ob finem furandi; at quando datur duplex actus, aliter imperatus, & liber, qui ſit volitio audiendi ſacrum, alter imperans, qui ſit intentio furandi, & adhibendi hoc medium audiendi ſacrum ad finem furandi, tunc ſolùm eſt malus hic actus imperans, non verò actus imperatus.

Ubi adverte, aliud eſſe ponere actionem liberam ob finem malum, & aliud ponere actionem liberam ex fine malo: illud importat unum tantum actum voluntatis, ut ſi quis velit furari ob mœchandum; in quo caſu actus voluntatis eſt unus phyſicè, & duplex moraliter continens peccatum furti, & mœchiæ, &, ut notat Philoſophus, qui ſic peccat, magìs eſt mœchus, quàm fur, quia furatur propter mœchandum: Propter quod autem unumquodque tale, & illud magìs: Contra verò ponere actionem liberam ex fine malo importat duplicem actum voluntatis, alterum imperantem, alterum imperatum, ut ſi quis velit largiri ſtipem ex motivo vanæ gloriæ; in quo caſu actus vanæ gloriæ imperat actum miſericordiæ: Concluſio noſtra procedit in hoc ſecundo caſu, ſupponendo, quòd in actu imperato remaneat libertas formalis.

XI. OBJIC. 2. Si actus Fidei imperaretur à duplici voluntate credendi, alterâ piâ, alterâ pravâ, voluntas prava non influeret in actum fidei ſupernaturalem, ut diximus in prima Concluſione; ergo à pari ſi voluntas credendi imperetur à duplici actu, altero pio, altero pravo, neque actus pravus influet in voluntatem credendi ſupernaturalem, & meritoriam; ergo univerſim non poteſt voluntas credendi eſſe intrinſecè bona, ſupernaturalis, & meritoria, & extrinſecè mala.

Reſp. conceſſo antecedente, nego Conſequent. Diſparitas conſtat ex dictis; actus enim fidei, ſi eſt ſupernaturalis, neceſſariò eſt bonus, & meritorius, non ratione libertatis ſibi intrinſecæ, [cùm actus intellectus non poſſit eſſe formaliter liber] ſed ratione voluntatis credendi, à qua imperatur; & conſequenter non poteſt à voluntate prava imperari, nec Deus eſt paratus cum voluntate prava concurrere ad actum fidei ſupernaturalem: Contra verò voluntas credendi, ſi ſit formaliter libera, eſt intrinſecè bona, & meritoriâ, & ſic poteſt eſſe ſupernaturalis, quamvìs à voluntate prava imperetur.

XII.

Digitized by Google

XII. OBJ. 3. Virtus, ex Auguſtino 2. de libero arbit. *c.* 18. eſt bona qualitas mentis, qua nemo malè utitur; atqui malè uteremur virtute ſupernaturali, ſi ipſa influeret in voluntatem credendi extrinſecè malam, & ab actu pravo imperatam; ergo nequit voluntas credendi ſupernaturalis, & meritoria ab actu pravo imperari.

Confirm. Bonum ex integra cauſa, malum ex quocunque defectu; ergo voluntas credendi, cùm ſit extrinſecè prava, ſi fiat ex fine pravo, non poteſt eſſe ſimpliciter bona ſupernaturalis & meritoria.

Confir. 2. Actus exterior eſt ſimpliciter malus præcisè per hoc, quod imperetur ab actu interno pravo; ergo etiam voluntas credendi eſt ſimpliciter mala, atque adeò non eſt ſupernaturalis, ſi eliciatur ex fine pravo.

Reſp. Virtutem eſſe, qua nemo malè utitur, vel quia virtus non influit in actum malum per ſe, ſed ſolùm per accidens, ut dicemus anno ſequenti; vel quia nemo utitur virtute efficiendo actum intrinſecè malum, quamvìs poſſit utì virtute efficiendo actum malum extrinſecè, & denominativè per denominationem ab actu pravo imperante. Et ratio eſt, quia actus ſupernaturalis intrinſecè bonus, & malus extrinſecè non provenit à virtute ſupernaturali, quatenus eſt malus extrinſecè, ſed ſolùm quatenus eſt intrinſecè bonus.

Ad 1. confirm. Ad bonitatem intrinſecam actus requiritur, ut nullus ſit defectus intrinſecus, non verò extrinſecus; in caſu noſtro voluntas credendi ſupernaturalis imperata ex fine pravo haberet bonitatem intrinſecam adæquatam, & malitiam ſolùm extrinſecam.

Ad 2. *conceſſo antecedente, nego conſequentiam.* Diſparitas conſtat ex dictis, quia actus exteriores, ſicut actus intellectualis fidei, nullam aliam bonitatem, vel malitiam moralem habent, quam per denominationem ab actu imperante; & ideo ſunt ſimpliciter mali, ſi ab actu malo imperentur: Contra verò actus internus imperatus

tus in caſu noſtro ſupponitur formaliter liber, atque adeo habens intrinſecam bonitatem moralem, cui non obſtat, quòd imperetur ab actu malo, & ſit malus extrinſecè.

XIII. Objic. 4. Non poteſt actus naturalis imperare actum ſupernaturalem, ſicut nec actus ſenſitivus actum intellectûs, aut voluntatis, nec actus inferior ſuperiorem; ergo non poteſt actus v. g. vanæ gloriæ imperare actum bonum, & ſupernaturalem, putà voluntatem credendi.

Reſp. Vocabulum *Imperare* eſſe metaphoricum in actu imperante, quia re verâ voluntas, non actus imperans, imperat actum imperatum. Hinc poteſt voluntas ſub actu virtutis inferioris imperare actum virtutis ſuperioris; ſicut poſito metu gehennæ, imperat contritionem; unde poteſt etiam hoc pacto actus naturalis imperare ſupernaturalem, & actus malus v. gr. vanæ gloriæ imperare actum bonum.

Ubi adverte, actum imperandi eſſe actum intellectûs, præſuppoſito actu voluntatis, ut communiùs docent cùm D. Thom. 1. 2. *qu.* 19 *art.* 1. Actus enim imperii eſt actus intimans aliquid præceptivè, dicendo v. g. Fac hoc, vel hoc eſt faciendum; qui eſt actus intellectûs præſupponens actum voluntatis, in cujus virtute intellectus determinat voluntatem ad actum imperatum: Sic quando actus v. g. vanæ gloriæ imperat erogationem ſtipis, tunc actus vanæ gloriæ inducit in intellectu actum imperii dictantis dandam eſſe eleëmoſynam Unde fit, actum imperantem exercere relatè ad imperatum aliquam cauſalitatem, vel formalem tantùm, vel efficientem inadæquatam, & inſtrumentalem: quia tamen cauſa inadæquata, & inſtrumentalis poteſt eſſe imperfectior ſuo effectu, ut calor relatè ad ignem, ideo poteſt voluntas ſub actu imperante imperfectiore, tanquam ſub inſtrumento, & concauſa inadæquata; cauſare actum perfectiorem; & in hoc ſenſu poteſt actus naturalis imperare ſupernaturalem, & actus malus bonum: Non poteſt tamen actus ſenſitivus imperare

actus

Digitized by Google

actus intellectûs, vel voluntatis, non qui a ille eſt in inferiori ordine, ſed quia nulla potentia poteſt imperare, niſi actus ſuos, aut actus potentiæ ſibi ſubditæ; appetitus autem ſenſitivus non habet ſibi ſubditam potentiam intellectivam, vel volitivam; ergo nequit imperare per actum ſenſitivum actus intellectûs, vel voluntatis.

XIV. Objic. ult. Ipſa actio, quâ producitur actus bonus liber imperatus ab actu malo imperante, eſt actio mala; ergo etiam eſt malus ipſe actus imperatus; præſertim ſi ſupponatur actio identificari cum actu vitali; atque adeò nequit actus imperatus eſſe intrinſecè bonus, ſi imperatur à malo. *Antecedens probatur*, quia actio pendens ab actu malo reſpicit eſſentialiter actum malum; ergo eſſentialiter eſt mala.

Confirm. Si poſſet voluntas credendi formaliter libera eſſe ſupernaturalis, quamvìs imperetur ab actu malo, poſſet etiam eſſe meritoria; ſed hoc eſt falſum; ergo & id, unde ſequitur. *Minor probatur.* Nam Matth 6. dicit Chriſtus Dominus: *Attendite ne juſtitiam veſtram faciatis coram hominibus, ut videamini ab eis, alioquin mercedem non habebitis apud Patrem*; & Greg. hom. 12. in Evang. habet: *Compellor dicere, ut bona, quæ agitis, cum magna cautela teneatis, ne appetitus laudis ſubrepat, & quod foris oſtenditur, intus à mercede vacuetur*; ergo non poteſt eſſe meritorius actus à vana gloria imperatus.

Reſp. Si argumentum probat, evincit, actum peccaminoſum eſſe bonum, quia ejus actio, qua pendet à Deo, reſpicit eſſentialiter Deum ſummè bonum, & ideo eſt intrinſecè bonus. In forma *nego antecedens*; non enim eſt mala moraliter actio per hoc, quòd pendeat eſſentialiter ab actu malo; quia malitia, vel bonitas moralis intrinſeca actûs non deſumitur à cauſa, ſed ex objecto. Quare cum objectum voluntatis credendi ſit bonum, actus eſt bonus, quamvìs ejus actio pendeat ab actu imperante malo.

Ad

Ad confirm. eſto idem indiviſibilis actus, qui fit ex objecto bonus, & ex circumſtantia, aut fine malus (ut ſi quis oret, quando prohibetur, vel ob vanam gloriam) non poſſit ſimul eſſe meritorius, & demeritorius, bonus, & malus intrinſecè, ut docet Suar. *lib.* 12. de gratia *c.* 4. quia bonum ex integra cauſa; at non repugnat, quòd actus imperatus ſit ſimpliciter bonus, & meritorius, actus verò imperans ſit leviter malus, & demeritorius; ut ſi quis velit orare ex motivo vanæ gloriæ, hoc eſt imperante actu vanæ gloriæ actum liberum orandi: *Quare nego minorem. Ad Probationem* primò Abul. reſpondet Chriſtum Dominum loqui de inani gloria, & hypocriſi, quæ ſit peccatum mortale, quod certè omne meritum tollit à quocunque alio actu pro eodem inſtanti. Secundò reſpondeo juxta dicta, Chriſtum Dominum, & D. Gregorium loqui, quando actus virtutis imperatur efficaciter à vana gloria ità ut non retineat libertatem formalem; tunc enim eſt ſolùm malus, & carens omni merito, non ſecus ac actus externus procedens ab actu interno malo.

QUÆSTIO III.

De Obſcuritate Actûs Fidei Divinæ.

Fides ab Apoſtolo ad Hebr. 11. definitur: *Subſtantia rerum ſperandarum, & argumentum non apparentium.* Nomine *ſubſtantiæ* ſignificatur primum eſſe, baſis, & fundamentum vitæ ſpiritualis, ut includentis vitam æternam, quam ſperamus, ac media ad illam promerendam: Nomine *Argumenti* venit ratio convincens intellectum, ac firmans illum circa rês non viſas, ſed dictas à Deo. Difficultas eſt Primò, an obſcuritas iſta eſſentialiter requiſita ex parte objecti in actu fidei præſentis ordinis, ſit etiam requiſita ex parte ſubjecti, adeò ut nequeat intellectus habens ſcientiam de aliquo objecto habere etiam fidem, aut elicere

elicere actum, qui ſimul ſit ſcientiæ, & fidei? Secundò, An ità requiratur obſcuritas ex parte objecti, ut non poſſit ſtare fides cum evidentia in atteſtante, ſeu non poſſit credi v.gr. myſterium Trinitatis, ſi evidens ſit & auctoritas divina, & divina revelatio teſtans tale myſterium? Dixi, quæſtionem procedere de fide præſentis ordinis, quam definit Apoſt. Argumentum non apparentium: Nam fides divina ſecundùm ſe, quatenus ſignificat aſſenſum de aliquo objecto præſtitum ob teſtimonium Dei, nihil obſtat, quo minùs attingat teſtimonium Dei evidenter, & ſit aſſenſus evidens circa myſterium teſtificatum.

ARTICULUS I.

Utrùm actus Fidei Divinæ ſtare, aut identificari poſſit cum actu ſcientiæ de eodem Objecto?

I. THomiſtæ qui negant, eſſe in eodem intellectu compoſſibilem actum ſcientiæ, & opinionis de eodem objecto, negant conſequenter compoſſibilitatem actûs ſcientiæ cum actu fidei, & à fortiori identitatem. Communiùs tamen Scotiſtæ, Nominales, & Recentiores affirmant apud Rip. *diſ.* 12. *ſect.* 3.

Dico 1. Poteſt actus fidei divinæ etiam connaturaliter componi in eodem intellectu cum actu ſcientiæ naturalis de eodem objecto. Ità communiùs cum Suar., Vaſq. contra Thomiſtas.

PROB. Non ſolùm negativè, ſed etiam poſitivè, ac theologicè ſic: Poteſt de Deo haberi ſimul ſcientia, & Fides; ergo poteſt actus Fidei, & ſcientiæ naturalis de eodem objecto eſſe ſimul. *Probatur antecedens*: Philoſophus habens de Deo ſcientiam, poteſt ad fidem accedere & ſalvari; ergo poteſt ſimul cum ſcientia de exiſtentia Dei habere fidem, *ſine qua impoſſibile eſt placere Deo*, ut loquitur Apoſtolus ad Hebr. 11. neceſſaria enim eſt ad ſalutem neceſſitate medii Fides de Deo Uno, & Remuneratore.

Neque

Neque dicas 1. ſufficere animi præparationem ad credendum, quòd Deus ſit, & remunerator ſit, ſi id non ſciatur. Nam Apoſtolus dicit, ſinè fide, non verò ſinè præparatione animi ad fidem, impoſſibile eſt placere Deo.

Neque dicas 2. Quòd Fides in intellectu hujus Philoſophi eſſet in ſenſu diviſo à ſcientia. Nam actus ſcientiæ, utpote neceſſarius, cohiberi nequit, propoſitâ ſpecie memorativâ evidentiæ olim habitæ; ergo Philoſophus, dum elicit actum Fidei de exiſtentia Dei, cùm poſſit tunc habere ſpeciem memorativam evidentiæ olim habitæ, poterit habere ſimul actum fidei, & ſcientiæ de Dei exiſtentia, idque etiam connaturaliter.

Confirm. De Divina veracitate habetur naturaliter ſcientia, & demonſtratio; veracitas autem Dei neceſſariò creditur, ſaltem per modum principii, quoties creditur myſterium; ergo de eadem veracitate datur ſimul ſcientia, & fides. Minor conſtat ex dictis *qu. 3. art. 3.* ubi oſtendimus, non poſſe Objectum materiale fidei credi ſuper omnia, quin etiam credatur objectum formale; quia propter quod unumquodque tale, & illud magìs.

Prob. 2. Concluſio à pari: poteſt ſimul in eadem voluntate ſtare amor neceſſarius, & liber circa idem objectum, ut patet in Chriſto Domino, qui ſimul habebat amorem Dei neceſſarium ortum ex viſione beatifica, & amorem liberum meritorium ortum ex ſcientia infuſa, & cognitione ænigmatica Dei; ergo pariter componi poſſunt actus ſcientiæ, & fidei; ſicut enim ab evidentia bonitatis trahitur amor neceſſarius, & à cognitione ænigmatica amor eſt liber; ità ab evidentia objecti actûs ſcientiæ eſt neceſſarius, & ab obſcuritate actûs fidei eſt liber; atque adeò pariformiter ſe habent.

Neque putes, actum fidei obſcurum eſſe ſuperfluum in intellectu, quando poſſidetur objectum per actum ſcientiæ; ſicut ſuperflua videtur eſſe lux candelæ in luce meridiana. Nam ſicut non eſt ſuperfluus amor Dei liber, quia

quia addit meritum ſupra amorem neceſſarium, ità à fortiori actus fidei non erit ſuperfluus, quia ſupra actum ſcientiæ addit non ſolùm meritum ratione voluntatis, à qua imperatur, ſed etiam certitudinem majorem. Adde, quòd ſi neque certitudinem majorem adderet fides ſcientiæ, neque meritum, non per hoc ſuperflueret: nam adderet novum modum poſſidendi objectum intentionaliter, ſicut in Chriſto Domino non erat ſuperflua præter viſionem beatam ſcientia infuſa, & ſcientia acquiſita de eodem objecto; nec in Beatis cognitio abſtractiva Dei ex creaturis etiam in Verbo viſis, ut notat Arriaga; necnon cognitio creaturarum Veſpertina, videlicet in ſeipſis, ac Matutina, videlicet in Verbo.

II. Dico 2. Poteſt, etiam naturaliter conſiſtere in eodem intellectu actus fidei cum actu ſcientiæ intuitivæ, atque experimentalis de eodem objecto; Ex. gr. cum cognitione evidenti intuitivâ, quòd Sol luceat, & cum experimentali, quòd ego vivam, poteſt utrumque credi fide divinâ. Ità communiùs cùm Suar. *diſ. 3 ſect. 9.* Arr. contra Tolet., Vaſq., & alios, qui putant, experientiâ teſte, id non poſſe contingere, ut propterea Judæi Samaritanæ dixerint Jo. 4. *Jam non propter tuam loquelam credimus; ipſi enim audivimus, & ſcimus.*

PROB. 1. Quia ſi poteſt ſtare fides cum ſcientia naturali, non eſt cur non poſſit etiam cum ſcientia intuitiva, aut experimentali. Secundò id oſtenditur iiſdem argumentis, quibus in logica probatur compoſſibilitas ſcientiæ, & opinionis, quia ſcilicet ad fidem non requiritur, quòd objectum non appareat, ſed ſolùm quòd non appareat ex vi motivi, quod inducit ad credendum; in hoc enim dumtaxat ſenſu fides dicitur; Argumentum non apparentium; atqui etiam quando fides eſt de objecto evidenter cognito per actum ſcientiæ, tunc objectum ex vi revelationis, quæ eſt motivum fidei, non apparet; ergo habetur quicquid requiritur ad actum fidei in conſortio ſcientiæ.

Confirm. Quia Fides divina eſt certior quavis ſcientiâ naturali;ergo non fruſtra additur ſcientiæ;etiamſi verum eſſet,quòd fruſtra ſcientiæ adderetur Fides humana. Cæterum ſicut non fruſtra ſcientiæ additur opinio, quia ſuperadditur nova poſſeſſio objecti, & ſicut non fruſtra additur in Chriſto Domino viſioni beatificæ ſcientia infuſa de eodem objecto;ità nec fruſtra ſcientiæ naturali additur Fides etiam humana.

Hinc neganda eſt cum Mærat.& Lug.*diſ.2.n.97.* experientia,quam jactitant Adverſarii,non poſſe ſcilicet nos in obſequium amici credere exiſtentiam Solis,quem videmus,aut credere illi,nos vivere. Et ſanè,ſi experientia hæc eſſet vera,deberemus etiam experiri, quòd non poſſit conjungi actus ſcientiæ cum actu opinionis; cùm Fides humana non ſit niſi opinio;hoc tamen nemo dixerit,cùm tot Doctores admittant compoſſibilitatem talium actuum. Verum quidem eſt,quòd ſoleamus contemnere eum, qui Fidem humanam expoſcit de aliunde ſcitis;ut ſolemus deridere eum,qui habenti theſaurum offert obolum, & qui in luce pomeridiana vult adhibere faculam; non quia tunc facula non lucet,ſed quia tenuiſſimum illud lumen tunc non eſt ſenſibile,verum ſicut poteſt habens theſaurum admittere obolum,non ad diteſcendum,ſed in gratiam dantis; ità habens motivum ſcientificum poteſt admittere motivum opinabile auctoritatis humanæ non ad ſecuriùs poſſidendum objectum, ſed in gratiam amici loquentis,Unde Mæratius apud Rip.affirmabat,ſe experiri, quòd poſſit credere famæ publicæ, dari civitatem Pariſiorum,quam videbat.Multò magìs id verum eſt de Fide divina,tum quia ſuperaddit majorem certitudinem ſuprà certitudinem ſcientiæ,tum quia præſtatur in obſequium Numinis, & addit meritum vitæ æternæ.

III Dico 3. Non ſolùm de potentia extraordinaria, ſed etiam juxta curſum rerum connaturalem componi

poſſunt

poſſunt in eodem intellectu actus fidei ſupernaturalis, & actus ſcientiæ infuſæ pariter ſupernaturalis. Ità Lug., Amic., Arr. contra Suar.

Prob. Si poteſt ſtare Fides v.gr. de exiſtentia Dei cum ſcientia naturali, non eſt, cur non etiam ſtare poſſit cum actu ſcientiæ infuſæ de eodem objecto; quamvìs enim actus fidei non poſſit in hoc caſu poni ad obtinendum de objecto majorem certitudinem, cùm uterque actus ſit ſupernaturalis, atque adeò ſummè certus; poteſt tamen rationabiliter ſuperaddi actus fidei in ordine ad ejus meritum, cùm per illum captivemus intellectum in obſequium Dei loquentis.

Confirm. Poteſt homo uno oculo videre clarè, altero obſcurè idem objectum; ergo poterit intellectus duobus actibus ſupernaturalibus, altero clarè, altero obſcurè idem objectum cognoſcere, & affirmare.

IV. Dico 4. Divinitus poteſt in eodem intellectu componi Viſio intuitiva Dei cum fide de eodem objecto; quamvìs id repugnet connaturaliter. Prima pars eſt Lug., Tann., Con., Amic. contra Suar., Gran. Secunda pars eſt communiſſima.

Prob. Prima pars iiſdem rationibus, quibus oſtendimus compoſſibilitatem ſcientiæ cum fide; etenim etiam ſtante Viſione Dei, motivum fidei habet vim movendi intellectum ad aſſenſum; præſertim quia hujuſmodi aſſenſus habere poſſet aliquam perfectionem, & laudabilitatem ſubmiſſionis, quâ intellectus Deo loquenti ſe ſubmittit. Secunda pars conſtat ex illo Apoſtoli 1. ad Cor. 13. *Cùm autem venerit quod perfectum eſt, evacuabitur quod ex parte eſt*: ſola enim Charitas nunquam excidit; ſecus verò fides, & ſpes etiam habitualis. Ratio à priori eſt, quia obſcuritas fidei non ſolum eſt imperfectio negativa, qualis habetur v.gr. in ſcientia infuſa relatè ad Dei Viſionem, ſed eſt quædam poſitiva imperfectio trahens de ſe in intellectu aut timorem, aut potentiã ſaltem ad formidandũ

de falſitate actûs, ut advertit Lug. ergo ſicut eſt connaturaliter incompoſſibilis cum Viſione beata, ſeu cum perfecta beatitudine non ſolùm quælibet mæſtitiola, ſed etiam error, ut diximus in de Beatitudine; ità etiam potentia iſthæc ad formidandum, atque adeò actus fidei, à cujus obſcuritate illa trahitur.

Hinc fit, repugnantiam iſtam fidei cum Dei viſione non eſſe eſſentialem, ſed naturalem, neque ſolùm moralem, ut putant Tann., & Arr., ſed etiam phyſicam, ut Suar., & Coninck.

Confirm. Quamvìs opinio connaturaliter ſtare poſſit cum ſcientia, ut communiùs docent, nequit tamen connaturaliter ſtare cum Viſione beata; & nemo auſus eſt dicere, quòd Chriſtus Dominus habuerit opinionem de aliquo objecto; quia opinio fert ſecum imperfectionem poſitivam obſcuritatis, quæ longè abeſſe debet à ſtatu beatifico; non ſecùs ac error etiamſi de objecto ſpeculativo; ergo licèt divinitùs cum ſtatu beatifico hæc omnia ſtare poſſint; non ſecùs ac mæſtitia aliqua, prout fuit in Chriſto Domino, qui in horto dixit: *Triſtis eſt anima mea*; quia tamen hæc derogant beatitudini phyſicè, & integraliter completæ, connaturaliter componi non poſſunt cum Viſione beata. Adde, nec deſervire beatis fidem ad meritum, quòd in via habetur ob ſubmiſſionem, quæ præſtatur Deo loquenti, cùm beati ſint in termino, atque adeò meriti incapaces; unde ſatis eſt, quòd ſint parati ad præſtandum Deo quodcunque obſequium, quin debeant habere actum diſſonum ſtatui beatifico. Denique, ut notat Lug. *diſ. 2. ſect. 2.* Fides in patria dari connaturaliter non poteſt cùm non detur ibi revelatio obſcura, qua nitatur; ſtatus enim beatificus exigit, quòd Deus beatis clarè, non obſcurè loquatur. Hinc ratio, cur fides habitualis non detur in patria, non eſt quam adducunt Adverſarii, quia ſcilicet actus fidei eſt incompoſſibilis cum ſcientia; nam in Patria de multis objectis ſupernaturalibus, de futuris, & de arcanis cordium

Digitized by Google

cordium non habetur ſcientia; ergo ſaltem relatè ad hæc objecta credibilia poſſet deſervire habitus Fidei : quare cùm nec deſerviat relatè ad hæc objecta, dicendum, in patria excidere habitum fidei ſupernaturalem, quia non datur ibi revelatio obſcura, nec decet ſtatum beatificum actus obſcurus, relatè ad objecta debita.

Confirm. concluſio, quia ſi minùs poſſet concomitanter ad actum fidei dari Dei viſio relatè ad idem objectum, ſaltem poſſet conferri viſio in poſteriori natura ad actum fidei; ſicut enim deſideranti Dei viſionem poteſt hæc conferri in præmium pro eodem inſtanti, adeò ut in priori natura ſit cognitio ænigmatica Dei dirigens ad hujuſmodi deſiderium, & in poſteriori natura ad deſiderium ſit viſio, & poſſeſſio Dei, ità pariter poterit in præmium actus fidei conferri in poſteriori natura Dei viſio. Nam non minùs ad deſiderium eſſentialiter requiritur abſentia objecti concupiti, quàm ad fidem obſcuritas objecti crediti; atqui in primo caſu ſatis eſt, quod abſentia viſionis concupitæ ſit in priori natura ſolùm præciſivè, non poſitivè, cum ipſa viſio ſit in eodem inſtanti pro poſteriori natura; ergo pariter obſcuritas objecti crediti ſatis eſt, quod ſit præciſive in priori natura ad viſionem beatam, qua clare attingatur idem objectum.

V. Dico 5. Actus fidei divinæ eſt etiam compoſſibilis cum actu opinionis de eodem objecto, atque adeo cum actu fidei humanæ; dummodo opinio ſit ſolùm radicaliter non formaliter trepida.

Quod pugnet actus fidei divinæ cum opinione formaliter trepidante, non dubitatur: pugnant enim in intellectu hi duo modi tendendi, videlicet poſitiva certitudo, & firmitas propria fidei, quæ dicit; rem eſſe, nec poſſe aliter eſſe; & poſitiva incertitudo, ſeu formalis formido dicens, rem eſſe, & poſſe aliter eſſe; ut explicatur in logicis : non enim actus opinionis formaliter trepidus dicit ſolùm, rem poſſe

aliter ſe habere, ſpectato motivo opinionis? quia hic actus non eſſet opinionis, ſed ſcientiæ; ſed ſimpliciter, & abſolutè dicit, rem poſſe aliter ſe habere, quod pugnat cum actu Fidei divinæ dicente, non poſſe rem aliter ſe habere.

Quòd verò fides divina non pugnet cum opinione radicaliter trepida, probatur: Non pugnat cum actu fidei obſcuro actus ſcientiæ clarus, ut oſtendimus in prima concluſione; ergo neque pugnat cum actu Fidei certo actus opinionis incertus negativè, & ſolùm radicaliter formidoloſus. *Probatur conſequentia*: Ideo non pugnat Fides cum ſcientia, quia obſcuritas actûs Fidei ſatis eſt, quòd ſit ſolùm ex motivo Fidei, quin debeat eſſe in intellectu obſcuritas; ſicuti non pugnat in eadem anima potentia, volitiva cæca, & intellectiva videns, quia ſatis eſt, quòd cæcitas ſit ſolùm in potentia, non ſimpliciter in anima; ergo neque pugnant actus opinionis, & fidei, quia defectus certitudinis proprius opinionis ſatis eſt, quòd ſolum ſit ex motivo opinionis, quin debeat eſſe in intellectu ſimpliciter incertitudo.

Confirm. Non pugnant in eodem intellectu Chriſti Domini ſcientia beata, ſcientia infuſa, & ſcientia experimentalis de eodem objecto, quia ſinguli actus procedunt ex ſuis motivis in intellectu propoſitis, quæ non habent incompoſſibilitatem, ergo neque pugnant actus fidei divinæ, opinionis ſcientiæ, ac Fidei humanæ, quia omnes iſti actus procedere poſſunt à ſuis motivis in intellectu propoſitis, quæ neque ullam habent inter ſe incompoſſibilitatem.

Neque dicas: Si ſtare poſſet Fides formaliter certa cum opinione radicaliter formidoloſa, poſſet è converſo ſtare opinio formaliter trepida cum fide radicaliter certa; ſequela non admittitur; ergo; Nam *nego ſequelam*; ſicut enim in logicis dicimus, non poſſe opinionem formaliter trepidam componi cum ſcientia radicaliter certa, ità dicimus

dicimus nunc de fide divina. Et ratio eſt;quia ſicut ſcientia non poteſt habere certitudinem tantùm radicalem,& non formalem, quia bonum ex integra cauſa, ac proinde actus ſcientiæ non ſolùm dicit objectum ità eſſe, ſed etiam addit, quòd non poſſit aliter ſe habere; ità pariter Fides divina, quæ eſt perfectior, & certior actu ſcientiæ.

VI. Dico ult. Non ſolùm poteſt in eodem intellectu eſſe actus fidei divinæ cum actu ſcientiæ,opinionis,& fidei humanæ de eodem objecto;ſed etiam poteſt idem indiviſibilis actus eſſe fidei divinæ,ſcientiæ,opinionis,&fidei humanæ.Ità communiùs apud Rip.*diſ.* 11.*n.* 80. cum Nominalibus,Valen., Lug., Molin., Gran.contra Suar.*diſ.* 5.*ſect.*9.Mærat., Faſo.*p.* 1.*quæſt.* 11.*art.* 8.*du.*6.

PROB.Poteſt idem actus tam intellectûs,quàm voluntatis moveri ex multiplici objecto formali ſeorſim ſufficiente,& adæquato;ergo poterit idem actus intellectûs moveri ex objecto formali fidei divinæ, ſcientiæ,opinionis, ac fidei humanæ,quæ ſeorſim ſunt ſufficientia, & adæquata relatè ad actus ſuos;& conſequenter poterit idem indiviſibilis actus eſſe ſimul fides divina, ſcientia,opinio, ac fides humana.*Antecedens patet* exemplificando in actibus voluntatis.Poteſt v.gr.idem actus,puta eadem voluntas peregrinandi, imperari ſimul ex motivo obediētiæ, ut præcepto Superioris ſatisfiat, ex motivo Religionis, ut ſatisfiat voto,ex motivo etiam implendi pœnitentiam Sacramentalem, ex motivo lucrandi indulgentias, &c. quæ omnia motiva ſeorſim ſunt ſufficientia, & adæquata ad actus ſpecie diverſos; ergo poterit pariter intellectus eodem actu ex imperio voluntatis aſſentiri alicui Objecto, tum ex motivo fidei divinæ, tum etiam ex motivo ſcientiæ, opinionis, &c. quæ motiva ſeorſim ſunt ſufficientia ad actus diverſos.In hoc autem caſu talis actus,quamvis eſſet neceſſarius,quatenus pendet à

Digitized by Google

motivo ſcientifico, eſſet tamen liber, quatenus pendet ab aliis motivis, relatè ad quæ ſubditur imperio voluntatis; unde indiviſibiliter, & adæquatè ſumptus eſſet liber: Sicut dicimus de actu, quo beati ſimul amant Deum, & bona à Deo diſtincta, qui certè eſt liber ſolùm quoad hanc ſecundam formalitatem, ſeu quatenus terminatur ad bona creata; unde indiviſibiliter, & adæquatè ſumptus dicitur liber, eò quòd beati poſſint liberè eo carere; quin tamen poſſint carere alio actu neceſſario, quo Deum ament.

Confirm. Qui audit plures rationes confirmantes eandem concluſionem, poteſt eodem actu aſſentiri tali concluſioni ex vi omnium illarum rationum, tanquam motivorum ſeorſim adæquatorum; ergo poteſt etiam intellectus eodem indiviſibili actu aſſentiri eidem objecto ex motivis adductis fidei, ſcientiæ, &c. ſeorſim adæquatis.

VII. OBJ. 1. Contra primas concluſiones. Non poteſt agens naturale inducere in ſubjectum formam, quam præſupponit: v. gr. nequit ignis ponere calorem ut duo in ſubjecto jam affecto calore ut duo; ergo nequit naturaliter actus fidei divinæ inducere in intellectum certitudinem, quam jam præſupponit per actum ſcientiæ, ſaltem ſupernaturalis; ergo non ſunt compoſſibiles naturaliter actus fidei, & ſcientiæ ſaltem ſupernaturalis.

Confirm. I. Nemo prudens adhibent medium ad obtinendum finem jam obtentum ut natura non exercet actionem ad ponendam formam jam poſitam: Unde eſt commune dictum, quod ceſſante fine ceſſat motus, ac actio; atqui per ſcientiam ſaltem infuſam habetur perfecta poſſeſſio veritatis; ergo inutiliter, & fruſtaneè adhiberetur motivum fidei ad illam ulteriùs poſſidendam per actum fidei; ergo naturaliter ſcientia, & fides divina ſunt incompoſſibiles.

Confirm. 2. Quia auctoritas teſtificativa adhibetur ſolùm in ſupplementum ſcientiæ, ut videre poſſimus per alios

alios objectum, quod non poſſumus videre immediatè; ergo ſi immediatè videmus aliquod objectum per ſcientiam; non poſſumus adhibere aliorum teſtimonium ad id cognoſcendum, atque adeò non poſſumus idem ſcire, & credere. Ratio à priori eſt, quia non poteſt adhiberi medium ad obtinendum finem, niſi finis habeat rationem abſentis; ergo nequit adhiberi teſtimonium ad aſſequendam veritatem, ſi hæc ſit præſens per ſcientiam. Antecedens patet; voluntas enim non adhibet v. gr. medium ad acquirendam ſanitatem, ſi illam jam poſſideat.

Reſp. Argumentum nimis probare, atque adeò nihil; probat enim, quòd neque Chriſtus Dominus habere potuerit præter ſcientiam beatam etiam ſcientiam infuſam, & experimentalem de eodem objecto; & quòd neque voluntas poſſit ex pluribus motivis eundem actum imperare, v. gr. peregrinationem ex motivo obedientiæ, & religionis; ideo autem id poteſt voluntas, quia ſic aſſequitur non ſolùm peregrinationem, ſed etiam objecta formalia virtutum, ex quibus peregrinatio imperatur, ergo etiam poterit intellectus habere ſcientiam, & fidem, cùm ſic non ſolùm aſſequatur veritatem objecti, ſed etiam objectorum formalium, cum quibus ea veritas connectitur; quod nullam importat ſuperfluitatem. Hoc autem non militat in natura, quæ non poteſt eandem formam multiplici actione ponere citra ſuperfluitatem; quia actio in natura non intenditur propter ſe, ſed propter terminum, ubi è contra motivum ad actum ſive intellectûs, ſive voluntatis intenditur etiam propter ſe tam ab intellectu, quàm à voluntate. Similiter forma B, ſi non præſtet alium effectum, quàm forma A, eſt ſuperflua in natura, & ideo in ſubjecto calido ut duo non introducitur alter calor ut duo, nec in igne introducitur ſecunda forma ignis, at ſicut ſcientia infuſa præſtat effectum formalem diverſum in Chriſto Domino à ſcientia beata; ità fides, & ſcientia, eò quòd aliter, & aliter cognoſcere idem objectum eſt

nova, & nova perfectio intellectûs, & nova aſſecutio veritatis; ſicuti ex alio, & alio motivo imperare eandem peregrinationem eſt nova, & nova perfectio voluntatis. Unde nulla ſuperfluitas.

Hinc patet ad primam confirmationem. Poteſt enim vir prudens adhibere novum medium ad finem jam poſſeſſum, ut iterum alio modo poſſideat, quoties nova iſthæc poſſeſſio eſt per ſe intendibilis, ut eſt poſſeſſio intentionalis, & affectiva ex novo motivo; ſecùs verò, ſi nova poſſeſſio non ſit per ſe intendibilis, ſeu non afferat novam perfectionem: ſic is, cui promiſſum eſt, v. g. à Rege feudum liberaliter, poterit prudenter velle illud ſibi mereri, aut emere, ut glorioſius poſſideat.

Ad ſecundam. Falſum eſt, Fidem unicè deſervire in ſupplementum ſcientiæ; etenim teſtimonium, præſertim divinum, non ſolùm adhibetur ad poſſidendam veritatem, quam loquens teſtatur, ſed etiam ad præſtandum obſequium loquenti: quare eſto non deſerviret fides propter primum caput, adhuc deſervit propter ſecundum. Cæterùm etiam deſervit ad firmius veritatem poſſidendam non ſolùm fides divina, ſed etiam humana; quia complexum ex motivo ſcientifico, & probabili eſt quid majus ſolo ſcientifico, ut complexum ex lumine Solis, & candelæ eſt majus ſolo lumine Solis; quamvìs lumen candelæ non addat lucem ſenſibiliter majorem, & idcirco ſoleat contemni in luce meridiana in ordine ad finem clarius videndi: niſi fortè propter alios fines adhibeatur, ut in Sacrificiis ob cultum Dei, & eodem modo fides humana adhiberi etiam poteſt in obſequium amici loquentis, etiam in conſortio ſcientiæ.

Ad id, quod additur de voluntate, quæ non adhibet medium ad obtinendam v. g. ſanitatem, ſi illam jam poſſideat, diximus, quòd ſi nova poſſeſſio ejuſdem boni non addat perfectionem ſpecialem per ſe intendibilem; ſit ſuperflua, & rejicienda, ut rejicitur in natura duplex actio

re-

relatè ad eundem effectum, & duplex calor ut duo in ordine ad conſtituendum ſubjectum calidum ut duo: ſecùs verò, quando nova perfectio eſt per ſe intendibilis, ut eſt nova cognitio ejuſdem objecti, & novum imperium ejuſdem actûs, v. g. peregrinationis, ex novo motivo. Verùm illa eſt diſparitas inter intellectum, & voluntatem, quòd voluntas habet pro fine ultimo objectum ſuum; intellectus verò habet pro fine ſuo actus ſuos; & conſequenter voluntas ſi poſſideat ſuum objectum, v. g. ſanitatem non adhibet nova media ad illud obtinendum, quia hæc eſſent fruſtra; at intellectus, qui habet pro fine actus ſuos, quibus poſſidet verum, etiamſi poſſideat verum uno actu, adhuc poteſt utiliter aliis & aliis actibus illud poſſidere, ut Chriſtus Dominus multiplici ſcientiâ idem verum poſſidebat.

VIII. Objic. 2. Non poſſunt in eadem voluntate ſtare actus deſiderii, & actus gaudii, propter diverſas eorum tendentias, ergo neque actus fidei, ſcientiæ, & opinionis; ſicut enim deſiderium habet quandam rationem motûs ad bonum, & gaudium eſt quies in bono, & ideo nequit voluntas ſimul deſiderare, & gaudere de eodem objecto, quia ſimul moveretur, & quieſceret; ità fides, & opinio ratione obſcuritatis reddunt intellectum anxium, ac nutantem, ſcientia verò ſecurum, ac firmum; unde pariter ſunt incompoſſibiles.

Confirm. 1. Quia ex Sanctis Patribus, Fides conſiſtere nequit cum evidentia: Auguſtinus *tr.* 40. in Jo. *Quid eſt fides, niſi credere quod non vides?* Athan. de Chriſti adventu: *Fides de re evidenter concepta fides dici non poterit.* Propterea Patres in illud Chriſti Domini: *Quia vidiſti me, Thoma, credidiſti*; dicunt, Thomam aliud vidiſſe, nempe hominem, & aliud credidiſſe, nempe Deum.

Confirm. 2. Quia teſtimonium eſt veluti pignus, quod datur in ſecuritatem; quando autem res poſſidetur, fruſtra eſt pignus: ergo ſi veritas per ſcientiam poſſideatur, fruſtra

fruſtra adhibetur teſtimonium, & fides. Hinc fides dicitur *Lucerna lucens in caliginoſo loco, & Argumentum non apparentium*, quia ſolùm relatè ad non apparentia adhibetur.

Reſp. Ab aliquibus negari antecedens: dicunt enim, poſſe in præmium deſiderii, quo quis cupit v. gr. Dei Viſionem, dari pro eodem inſtanti ipſam Viſionem, & gaudium de illa, & ſic ſimul eſſe deſiderium, & gaudium de eodem objecto pro diverſis naturæ ſignis. Eodem modo nonnulli docent apud Ovied. *controv. 6.* de anima *pu. 3.* poſſe pro eodem inſtanti, ſed pro diverſis naturæ ſignis, dari ſimul aſſenſum, & diſſenſum, amorem, & odium. Nam ſi quis v. gr. probabiliter judicet, Petrum eſſe mortuum, & pro ſigno ſequenti in eodem inſtanti detur notitia evidens de vita Petri, hic ſimul judicaret, Petrum eſſe mortuum, & ſimul judicaret, non eſſe mortuum; idque ſinè inconvenienti, quia non haberetur utrumque judicium pro eodem ſigno naturæ, quod certè repugnat, ſed priùs judicaret, rem eſſe, putà mortem Petri, & in poſteriori ſigno naturæ judicaret non eſſe. Sed quicquid ſit de hac opinione, quam ſatis eſt innuiſſe; Suppono cum communi, repugnare pro eodem inſtanti hos duos modos tendendi, aſſenſum, & diſſenſum, deſiderium, & gaudium, ſcientiam, & formidinem actualem de eodem objecto. Quare ad argumentum, *tranſmiſſo antecedente*, *nego conſequentiam.* Diſparitas eſt, quia deſiderium eſt de bono abſente, gaudium de præſente, repugnat autem idem bonum eſſe ſimul abſens, & præſens; ergo repugnat, dari ſimul deſiderium, & gaudium de eodem: contra verò fides, & ſcientia, aut opinio tendunt ad idem objectum ſub diverſa apparentia, & ex diverſo motivo; cùm autem poſſit idem objectum diverſimodè ſimul apparere, ideo poſſunt ſimul dari hujuſmodi actus ex propriis motivis. Tunc fides, & opinio eſſet incompoſſibilis cum ſcientia, quando intellectus ratione obſcuritatis formaliter trepidaret, ſeu

Digitized by Google

ſeu hâc illàc nutaret, dicendo virtualiter poſſe rem aliter eſſe, quod pugnat cum ſcientia dicente; non poſſe rem aliter eſſe; ſecùs verò, ſi formido ſit tantùm radicalis.

Ad primam confirmationem; Auctoritates Patrum intelligendæ ſunt in eodem ſenſu, quo Apoſtolus dicit, fidem eſſe Argumentum non apparentium, quatenus ex proprio motivo fidei objectum, quod creditur, non apparet; Unde fides eſt de non viſis formaliter, quamvìs poſſit eſſe de viſis materialiter, ſeu concomitanter per alium actum. Thomas Apoſtolus per viſionem humanitatis redivivæ, tanquam per motivum credibilitatis inductus fuit ad credendum Chriſtum Deum, & ideo Chriſtus dixit: *Beati qui non viderunt, & crediderunt*, quia majus eſt iſtorum meritum. Hinc autem non evincitur fidei incompoſſibilitas cum ſcientia; immò, ut notat Arriaga, evincitur oppoſitum: Nam D. Thomas credidit reſurrectionem Chriſti, quà hominis, quem videbat.

Ad ſecundam, diximus fidem divinam eſſe præſtantiorem ſcientiâ; unde non habet rationem pignoris relatè ad poſſeſſionem veritatis, quæ haberi poteſt per ſcientiam; ſed habet rationem pignoris, quatenus ſicut pignus reddit animum ſecurum de re tradenda,ità fides divina reddit nos ſecuros de rebus, quas credimus, & ſperamus, ut proinde dicatur *Subſtantia rerum ſperandarum.* Eſt etiam *Lucerna in caliginoſo loco*, quatenus quæ credimus, & ſperamus, non apparent vi motivi ipſius fidei, licèt apparere poſſint vi motivi ſcientifici. Adde, quòd ſicut fides eſt ſubſtantia rerum ſperandarum, & tamen non omnia, quæ credimus, ſperamus; credimus enim Cain occidiſſe Abelem, Orbem ſiluiſſe in conſpectu Macedonis, quin hæc ſperemus; ità fides eſt argumentum non apparentium, quamvis non omnia, quæ credimus, non appareant; credimus enim Dei exiſtentiam, & providentiam, ac animæ immortalitatem, quæ tamen apparent, & demonſtrantur.

IX.

Digitized by Google

IX. Objic. ult. contra ultimam concluſionem. Si poſſet dari actus, qui ſimul ſit fidei, ſcientiæ, & opinionis, non poſſent dari in intellectu naturaliter duo actus diſtincti, quorum alter ſit fidei, alter ſcientiæ, quia ſcilicet ſemper motiva confluerent ad ponendum illum actum indiviſibilem, qui ſimul ſit Fidei, & ſcientiæ; ſequela non admittitur; ergo.

Confirm. Vel hic actus procederet à motivo Fidei, & ſcientiæ, tanquam à motivis adæquatis, & daretur naturaliter idem effectus pendens à duabus cauſis totalibus; vel penderet ab iis inadæquatè; & non poſſet dici actus Fidei, & ſcientiæ; cùm non ſit actus Fidei, qui non nititur adæquatè motivo revelationis divinæ

Confirm. 2. Quia actus Fidei, & ſcientiæ eſſet hircocervus includens ſimul plures naturas.

Reſp. Supponendum hìc ex Animaſtica, quòd naturaliter poſſint ad arbitrium voluntatis dari v. gr. vel duo actus ſcientifici, putà ſcientiæ prioriſticæ, & ſcientiæ poſterioriſticæ de exiſtentia Dei, vel tertius indiviſibilis actus procedens ex utroque motivo demonſtrativo; Unde pariter in caſu noſtro poſſet naturaliter ad arbitrium voluntatis dari vel duplex actus, alter fidei, alter ſcientiæ de eodem objecto, vel unus indiviſibilis, qui ſimul ſit ſcientiæ, & fidei: Sicut in voluntate poteſt dari voluntas peregrinandi imperata à duplici actu, altero obedientiæ, altero religionis, vel imperata ex uno indiviſibili, qui ſimul ſit obedientiæ, & religionis. Deinde ad controverſiam potiſſimam in hac re ſatis eſt, quòd eſſentialiter non repugnent actus ſcientiæ, & fidei; quare eſto tranſmittatur, quòd non poſſent componi naturaliter, adhuc habetur præcipuum intentum. Tertiò *nego ſequelam*, quia ſaltem in priori natura dari poteſt actus fidei, ità ut ex vitalis actûs in poſteriori natura excitetur ſpecies memorativa actûs ſcientifici præteriti de eodem objecto, & ſic in poſteriori natura conſurgeret naturaliter actus ſcientiæ.

Ad

Digitized by Google

Ad primam confirmationem: ſicut cognitio indiviſibilis repræſentans Petrum, & Paulum pendet inadæquatè à ſpecie Petri, & inadæquate à ſpecie Pauli, quamvìs quatenus eſt repræſentativa Petri adæquatè pendeat à ſpecie Petri, & quatenus eſt repræſentativa Pauli adæquatè pendeat à ſpecie Pauli; ità actus indiviſibilis fidei, & ſcientiæ inadæquatè pendet ab utroque motivo, quamvìs quatenus eſt actus Fidei pendeat adæquate à motivo Fidei, & quatenus eſt actus ſcientiæ, adæquatè à motivo ſcientiæ. Unde nec ſequitur, quòd idem effectus naturaliter pendeat à duplici cauſa totali, nec quòd actus Fidei habeat aliud motivum à revelatione divina: Quod etiam dicendum in actu voluntatis imperato ex duplici motivo, v.gr. obedientæ, & religionis.

Ad ſecundam. Sicut actus indiviſibilis, quo repræſentatur ſimul Petrus, & Paulus, non dicitur eſſe hircocervus, quamvìs contineat tum perfectionem cognitionis, quâ ſolùm attingitur Petrus, tum perfectionem cognitionis attingentis ſolum Paulum: nec dicitur eſſe hircocervus actus voluntatis imperatus ex duplici motivo, nec eſt hircocervus v. gr. furtum ſacrilegum, quamvìs contineat malitiam injuſtitiæ, & ſacrilegii; ità nec eſt hircocervus actus indiviſibilis Fidei, & ſcientiæ, includens inadæquatè plures naturas completas. Ratio à priori eſt, quia in eo indiviſibili actu non conjunguntur omnia prædicata poſitiva actuum, qui præcontinentur, ſed ſolùm prædicata non repugnantia: v. gr. in cognitione indiviſibili Petri, & Pauli non continetur cognitio Petri, ut diſtincta à cognitione Pauli, & cognitio Pauli ut excludens cognitionem Petri, ſed identificatur in eodem actu repræſentatio Petri, & Pauli, quæ de ſe ſunt compoſſibiles; ità in caſu noſtro: Sic ſi identificetur cum materia prima impenetrabilitas, dicitur identificari materia cum quantitate ſecundùm ea prædicata, quæ ſunt compoſſibilia, quin detur hircocervus.

AR-

ARTICULUS II.

Utrùm ſtare poſſit Fides obſcura de Myſterio cum evidentia in Atteſtante.

X. SUpponimus hìc, revelationem divinam poſſe intuitivè, & evidenter cognoſci, etiam non viſis aliis divinis attributis: ſicut enim poteſt Beatus intuitivè videre divinam eſſentiam, non viſis perſonalitatibus, vel attributis, ut communiùs dicimus in prima parte; ità poteſt locutionem divinam videre, non visâ divinâ eſſentiâ, aut ejus veracitate: Ad eum modum, quo poſſumus in tenebris intuitivè audire, & cognoſcere locutionem Petri, non viſo Petro. Hoc ſuppoſito, quæritur, An ſi revelatio, aut atteſtatio divina ſit evidens, eo ipſo fiat evidens myſterium revelatum? unde credi non poſſit fide divinâ præſentis providentiæ ex defectu obſcuritatis eſſentialiter requiſitæ ex parte objecti. Thomiſtæ communiùs cum Cajetano, & ex noſtris Vaſq., Con., & alii apud Rip. *diſ.* 10. *ſect.* 1. docent, evidentiam divinæ revelationis, & veracitatis, ac connexionis cum myſterio revelato non impedire obſcuritatem myſterii, atque adeò nec fidem de illo; quia ſcilicet revelatio v. gr. Trinitatis eſt medium extrinſecum, & commune omnibus objectis revelatis, non verò intrinſecum, & proprium, ſicut eſt v. g. effectus, qui propterea manifeſtat cauſam ſuam. Communior tamen ſententia cum Capre., Bagnez, & aliis Thomiſtis, nec non Suar., Lug., Hurt., apud eundem Rip. docet evidentiam revelationis trahere evidentiam myſterii revelati, ſaltem quoad an eſt, ſi minùs quoad quid ſit: propterea poſitâ evidentiâ in atteſtante, impoſſibilis eſt fides obſcura de myſterio revelato ſecundùm illud prædicatum, quod revelatur. Hinc ſi reveletur tantùm exiſtentia v. gr. Trinitatis, non poteſt dari fides obſcura de exiſtentia Trinitatis, eſto dari poſſit Fides obſcura de ejuſdem eſſentia, ſi hæc obſcurè reveletur. Denique Lumb. *n.* 719.

&

& alii docent, quòd ſi cognoſcatur evidenter revelatio, non verò connexio revelationis cum myſterio, poſſit tunc dari fides obſcura de myſterio.

XI. Dico equidem 1. Dari poteſt actus Fidei obſcurus de myſterio revelato, etiam cum evidentia in atteſtante, ſeu cum evidentia revelationis divinæ; dummodo non evidenter, ſed obſcurè appareat connexio divinæ revelationis cum veritate myſterii. Ità Lumb. *loc. cit.* Platel. Arr., Ovied., Lug. *diſ.* 2. *ſect.* 1. contra nonnullos apud Suar. *diſp.* 3. *ſect.* 8.

PROB. Actus Fidei nixus divinæ veracitati, & revelationi de facto eſt obſcurus per hoc, quòd ſit obſcura revelatio, etiamſi ſit evidens divina veracitas; ergo è contra actus Fidei erit pariter obſcurus, ſi ſit evidens divina revelatio, dummodo ſit obſcura vel divina veracitas, vel connexio divinæ veracitatis cum objecto revelato; & conſequenter dari poteſt Fides obſcura cum evidentia in atteſtante, in caſu concluſionis. *Probatur conſequentia*, quia ſicut obſcuritas ſolius revelationis transfundit obſcuritatem in myſterium, ità etiam obſcuritas ſolius veracitatis, aut connexionis cum myſterio.

Neque dicas, impoſſibile eſſe, quòd divina veracitas cognoſcatur obſcurè; Nam contra eſt primò, quia ſicut ipſe Deus poteſt aliquando non evidenter cognoſci; ità cognitâ evidenter exiſtentiâ Dei, poteſt non evidenter cognoſci quodvis ejus attributum. Secundò cùm diſcutiatur in ſcholis, An poſſit Deus aliquando loqui falſum, ſi minùs mentiri, ut docent Olcoth, & Alliacenſis, poterit quis ſaltem per errorem apprehendere, dictum Dei non eſſe infallibile, cùm poſſit Deus dicere falſum, in quo caſu evidentia revelationis ſtaret cum obſcuritate connexionis cum veritate myſterii.

Confirm. Quia probabiliter hujuſmodi fuit fides Abrahæ, de qua dicit Apoſtolus: *Credidit Abraham Deo, & reputatum eſt illi ad juſtitiam*, hoc eſt ad meritum, &

Digitized by Google

ſanctificationem. Ratio eſt, quia ad fidem meritoriam requiritur libertas, atque adeò aliqua obſcuritas; cùm autem probabiliùs ſit, evidentem fuiſſe Abrahæ locutionem divinam, videtur tantùm fuiſſe obſcura connexio locutionis divinæ cum veritate rei revelatæ. Idem putat Lugo accidiſſe B. Virgini, de qua dicitur: *Beata quæ credidiſti*, &c. Cùm tamen videatur evidenter noviſſe, quòd Gabriel eſſet Dei nuntius. Idem probabiliter dicitur de Prophetis, nec non de Apoſtolis dicentibus 1. Jo. 1. *Quod vidimus, annunciamus.* &c. Idem denique probabiliter dici poteſt de Fide, quam in primo inſtanti exercuit Angelus ſupremus, qui evidenter cognoverat, Deum loqui, non verò aliam creaturam aut ex inferioribus, quas comprehendebat, aut ſuperiorem, quæ non dabatur. Neque dices cum Eſar. *qu.* 24. & Sua. *diſp.* 3. *ſect.* 8. Evidentiam harum revelationum fuiſſe ad ſummum phyſicam, non metaphyſicam: Nam hoc tranſmiſſo, etiam phyſica evidentia ſatis fuiſſet ad excludendam libertatem, & meritum in aſſenſu Fidei, quatenus aſſenſus eſt; quamvìs fuiſſet meritorius, & liber, quatenus eſſet aſſenſus firmiſſimus ſuper omnia.

XII. Dico 2. Actus Fidei obſcurus cum evidentia in atteſtante ſimpliciter dicta repugnat; quando ſcilicet non ſolùm eſt evidens divina atteſtatio, ſed etiam veracitas, & connexio cum veritate myſterii. Ità communiùs cum Suar. *loc. cit.* Lugo *diſ.* 2 *ſect.* 1. Mau. *qu.* 21. contra Cajet. Vaſq. 1. *p. diſ.* 125. & & alios putantes, in tali caſu evidentiam myſterii habitam per medium extrinſecum, & commune, nempe per revelationem, non obſtare obſcuritati requiſitæ ad actum Fidei.

Prob. Aſſenſus nixus præmiſſis evidentibus, ac bonitati illationis pariter evidenti, eſt evidens, & ità convincit, ac determinat intellectum ad aſſenſum circa objectum, ut non poſſit illud negare; atqui aſſenſus circa myſterium, poſitâ evidentiâ in atteſtante ſimpliciter dictâ,

niti-

nititur præmiſſis evidentibus, ac bonitati illationis pariter evidenti; ergo eſt aſſenſus evidens; unde nequit eſſe aſſenſus Fidei obſcurus. *Major patet*, quia duplex datur in aſſenſu evidentia de objecto, altera immediata, per quam intellectus videt objectum in ſe ipſo, ut cùm dicit; Totum eſt majus ſuâ parte; altera mediata, per quam videt objectum in præmiſſis, & in harum connexione cum tali objecto; & hujuſmodi eſt in caſu noſtro evidentia myſterii revelati; evidens enim eſt, verum eſſe, quod Deus loquitur; evidens etiam eſt, Deum revelare v.g. Incarnationem, unde evidens eſt, evidentiâ mediatâ, dari Incarnationem.

Confirm. Non poteſt non eſſe evidenter verum id, cujus oppoſitum apparet evidenter impoſſibile; atqui poſitis his præmiſſis evidentibus, videlicet: Quòd Deus revelat eſt verum, & Deus revelat Incarnationem, eſt evidenter impoſſibile, quòd non detur Incarnatio; ergo exiſtentia Incarnationis eſt evidenter vera; atq; adeò aſſenſus fidei de exiſtentia Incarnationis in tali caſu non eſt obſcurus.

Confir, 2. Non minor eſt connexio divinæ revelationis cum myſterio revelato, quàm cauſæ cum ſuo effectu, aut effectus cum ſua cauſa; atqui poſitâ evidenti notitiâ cauſæ, evidenter cognoſcitur effectus neceſſarius; v.gr. poſitâ evidenti interpoſitione terræ inter Solem, & Lunam, cognoſcitur evidenter Eclypſis Lunæ: pariter poſitâ evidenti cognitione effectûs, cognoſcitur evidenter cauſa præciſa; ſic enim demonſtratur exiſtentia Dei à poſteriori; ergo etiam poſitâ evidenti cognitione revelationis cognoſcitur evidenter myſterium revelatum; atq; adeò repugnat aſſenſus fidei obſcurus cum evidentia in atteſtante ſimpliciter dicta.

XII. Objic. 1. cum Vaſq. poſitâ evidentiâ in atteſtante, quamvìs negari non poſſit exiſtentia myſterii revelati; at non per hoc evidenter cognoſcitur tale myſterium, ergo poteſt circa illud exerceri actus fidei obſcurus. *Ant.*

probatur, quia neque habetur de myſterio evidentia immediata, ut patet, neque evidentia mediata, ſeu demonſtrata per præmiſſas; nam ex Philoſopho 1. *poſter.* 30. duplex datur demonſtratio, altera propter Quid, ſeu per cauſam, altera Quia, ſeu per effectum; atqui revelatio neque eſt cauſa, neque effectus myſterii; ergo per revelationem evidenter cognitam non demonſtratur mediatè; atque adeò non fit evidens myſterium.

Confirm. 1. Diſcipulus, qui v. gr. habet evidentiam moralem, quòd Euclides dicat verum in ſuis propoſitionibus, ac demonſtrationibus, non per hoc habet evidentiam de ipſis propoſitionibus demonſtratis, quas fortè non percipit: & ratio eſt, quia non cognoſcit in tali caſu propoſitiones illas mathematicas per cauſam, vel per effectum; ſed per locutionem, & auctoritatem Euclidis, quæ eſt medium extrinſecum, & commune omnibus propoſitionibus; unde non poteſt illas manifeſtare, ergo etiam in caſu noſtro.

Confirm. 2. Quia ex D. Thom. 2. 2. *qu.* 8. *art.* 1. intelligere eſt quaſi intus legere; ergo ut myſterium evidenter intelligatur, debent ejus prædicata intrinſeca evidenter cognoſci; atqui per hoc ſolùm, quòd appareat myſterium evidenter connexum cum revelatione divina, non apparent ejus prædicata intrinſeca; ergo non per hoc erit evidens.

Reſp. Univerſim haberi demonſtrationem de aliquo objecto, quoties illud cognoſcitur per cauſam non ſolùm realem, ſed etiam intentionalem, hoc eſt non ſolùm per cauſam rei, ſed etiam per cauſam veritatis, ſeu, ut loquitur Lumb. aſſenſibilitatis: conſtat hoc aſſumptum; quia quando habetur demonſtratio Dei poſterioriſtica per creaturas, tunc Dei exiſtentia cognoſcitur per cauſam veritatis, ſeu aſſenſibilitatis, nempe per effectus Dei, qui non ſunt cauſa, cur Deus ſit, ſed ſunt cauſa, cur Deus affirmetur. Hinc quia quando cognoſcitur myſterium per revelationem evidentem, tunc cognoſcitur illud per cauſam

ve-

Digitized by Google

veritatis, ideo in hoc etiam caſu habetur demonſtratio, & evidentia myſterii. Propterea quando Philoſophus diviſit demonſtrationem in propter Quid, ſeu per cauſam, & Quia, ſeu per effectus, nomine effectûs non intellexit effectum dumtaxat immediatum, ſed etiam mediatum, qualis eſt revelatio reſpectu myſterii. Etenim exiſtentia myſterii, quamvis non ſit cauſa rigoroſa, determinat tamen à priori intellectum divinum ad ſcientiam de illo, & ad ſcientiam divinam conſequitur revelatio; atque adeò myſterium relatè ad revelationem ſe habet aliquo modo, tanquam cauſa remota; quod ſatis eſt, ut ſi ex revelatione inferatur evidenter exiſtentia myſterii, hujuſmodi revelatio dici poſſit demonſtratio Quia, ſeu per effectum minùs rigoroſum, & mediatum. Et ſanè Ariſtoteles præter demonſtrationem per cauſam, & per effectum, agnovit demonſtrationem per reductionem ad impoſſibile, quæ eſt per oppoſitum; ergo nomine demonſtrationis Quia non venit ſolùm demonſtratio per effectum immediatum, ſed quæcunque demonſtratio, quæ non eſt rigoroſè propter Quid, ſeu per cauſam.

Neque dicas, Philoſophum ibidem aſſerere, demonſtrationem non debere eſſe per medium commune, ſed per proprium; revelatio autem videtur eſſe medium commune, quo probari poteſt tam exiſtentia v. g. Trinitatis, quàm Incarnationis, &c. ergo in caſu noſtro non habetur demonſtratio, nec evidentia myſterii.

Nam Philoſophus negavit, poſſe quicquam demonſtrari per medium commune, quatenus commune eſt, non verò ſi approprietur huic potiùs, quàm illi. Hinc revelatio Trinitatis, quà revelatio, non demonſtrat exiſtentiam Trinitatis, potiùs quàm Incarnationis; At in quantum talis revelatio eſt, quia eſt medium commune appropriatum ad demonſtrandam exiſtentiam Trinitatis, illam tantùm demonſtrat, non Incarnationem: Sic effectus ſub ratione communi effectûs non demonſtrat hanc potiùs, quàm

quàm illam cauſam, ſed ſub ratione communi appropriata, videlicet ſub ratione talis effectûs, qui v. gr. unicè à Deo procedit, demonſtrat exiſtentiam talis cauſæ, nempè Dei. *In forma nego antecedens*; *ad probationem nego ſecundam partem antecedentis*; ad cujus probationem dico, demonſtrationem in caſu noſtro eſſe demonſtrationem Quia, ſeu per effectum minùs rigoroſum, & mediatum, ac per medium commune appropriatum tali myſterio.

Ad 1. confir. Sicut effectus poteſt demonſtrare unum prædicatum cauſæ, cum quo eſſentialiter connectitur, non alterum: ex. gr. ex effectibus demonſtratur tantùm exiſtentia Dei, non Trinitatis; ità per revelationem poteſt ſolùm demonſtrari illud prædicatum myſterii, cum quo revelatio eſſentialiter connectitur, quamvìs alia prædicata remaneant obſcura. Quare ſi evidenter reveletur exiſtentia Dei, non Trinitatis, evidens erit, quod Deus exiſtat, quin ſit evidens, quod exiſtat Trinitas: ſi verò reveletur evidenter exiſtentia Trinitatis, & non modus, quo Trinitas ſe communicat ad intra, erit ſolùm evidens exiſtentia Trinitatis, & non modus communicationis. Poteſt itaque ſolùm revelari, an ſit myſterium; quin reveletur quid ſit; & in tali caſu ſolùm erit evidens exiſtentia myſterii, non verò ejus prædicata intrinſeca, eo modo, quo per effectus ſolùm demonſtratur exiſtentia Dei, non Trinitatis. Idem dicas de diſcipulo Euclidis, cui propoſitiones Euclidis poſſunt fieri evidentes ſolùm ſecundùm quod ſunt connexæ cum dicto Euclidis, & non ſecundùm alias rationes, ſecundùm quas non ſunt connexæ.

Ad id, quod additur, quòd revelatio ſit medium commune, diximus hujuſmodi medium appropiari. Dum verò ſubditur, hujuſmodi medium eſſe extrinſecum, & ideo non poſſe manifeſtare prædicata intrinſeca rei; Reſpondeo primò per inſtantiam: etiam creaturæ ſunt quid extrinſecum Deo; ergo nec poſſet Deus per creaturas demon-

monſtrari. Neque dicas, quòd creaturæ ſunt quid intrinſecum Deo ſecundùm eſſe virtuale, & eminentiale, quatenus eminenter in Deo continentur: Nam non inferunt Dei exiſtentiam ſecundùm tale eſſe eminentiale, ſed ſecundùm eſſe formale, quod habent extra Deum, & quatenus ſunt Deo extrinſecæ. Secundò directè dico, medium intrinſecum requiri ad demonſtranda prædicata intrinſeca rei; v. g. calor deſervit ad oſtendendam vim calefactivam igni intrinſecam; at ad demonſtrandam rei exiſtentiam ſufficit etiam medium extrinſecum: Sic ex viſione Dei viſa evidenter infertur Dei exiſtentia, & tamen Viſio eſt extrinſeca Deo.

Ad 2. *Conceſſo antecedente, diſtinguo pariter conſequens*: ut evidenter intelligatur myſterium quoad An eſt, & ſecundùm quod connectitur cum revelatione, debent ejus prædicata intrinſeca cognoſci, *nego*, ut cognoſcatur quoad Quid ſit, ſecundùm quod non ſolet cum revelatione connecti, *concedo conſequentiam, & minorem ſubſumptam, & diſtinguo eodem modo ſecundum conſequens*. Ex hoc, quòd evidenter cognoſcatur exiſtentia myſterii revelati, non cognitis evidenter prædicatis intrinſecis, ſolùm infertur, quòd non cognoſcatur omni evidentiâ poſſibili, ſeu quod non comprehendatur; non verò, quod non cognoſcatur evidenter ſecundùm aliquod ejus prædicatum, (quod propterea credi non poteſt) ſicut quando ex creaturis evidenter infertur exiſtentia Dei, non Trinitatis.

XIV. OBJIC. 2. Poteſt Fides eſſe virtualiter tantùm diſcurſiva, ut explicabitur quæſtione ſequenti; in quo caſu non nititur præmiſſis formalibus, ſed ſoli revelationi divinæ; ergo ſaltem hujuſmodi Fides ſtare poteſt cum evidentia in atteſtante.

Confirm. Quia D. Thom: *qu 5. art. 2.* videtur apertè docere, Fidem conſiſtere poſſe cum evidentia in atteſtante, & ſolum conſiſtere non poſſe in eodem intellectu cum

 actu

actu ſcientiæ; ergo in utroque hoc articulo recedimus à doctrina Angelici Præceptoris.

Reſp. Nego conſequentiam. Quando fides eſt ſolùm virtualiter diſcurſiva, ſi præſupponit evidenter notitiam revelationis, ac veracitatis divinæ, eſt actus evidens ob evidentiam objecti formalis: ſicut enim qui actu virtualiter tantùm diſcurſivo dicit, Petrus eſt riſibilis, quia rationalis, elicit actum evidentem, utpote nixum motivo evidenti; ità pariter qui actu tantùm virtualiter diſcurſivo dicit, Datur Incarnatio, quia Deus illam revelavit. Univerſim enim tam medium in quo, quàm medium ex quo, inducit evidentiam veritatis, ad quam movent, & ſolùm in eo differunt, quòd medium in quo, movet ſolùm ad affirmandum ipſum, & ad affirmandum alterum, cum quo connectitur; ut quando eodem actu ob rationale affirmatur riſibile; contra verò medium ex quo movet ſolùm ad ipſum affirmandum, & cauſat deinde aſſenſum alterius, cum quo connectitur, quod habetur in diſcurſu formali; quando ſcilicet affirmato v. gr. rationali, infertur actu diſtincto riſibile. Adde, quòd ſi in actu fidei formaliter diſcurſivo evidentia medii inducit evidentiam in actum concluſionis, à fortiori id habetur in actu fidei virtualiter diſcurſivæ; in quo caſu actus eſt idem, & indiviſibilis, atque adeò magìs immediatus motivo evidenti; Unde majorem haurit ab illo evidentiam.

Ad confirm. In utroque articulo hujus quæſtionis amplectimur doctrinam Angelici, & non paucorum Thomiſtarum; eſto quamplures Thomiſtæ diſcrepent. Angelicus *loc. cit.* ſolùm dicit, poſſe dari fidem circa eſſentiam alicujus myſterii, putà Trinitatis, ſi ſit evidens revelatio ſolùm de ejuſdem exiſtentia, quod nos non negamus: nuſquam verò dicit, poſſe dari fidem de exiſtentia myſterii, ſi evidenter ea reveletur. Præterea Angelicus ſolùm vult, non poſſe in eodem intellectu conſiſtere ſcientiam, fidem, & opinionem, ſpectato eodem medio, quod nos

nos pariter admittimus, non verò relatè ad diverſa motiva; hæc enim habet in 3. *diſt.* 31. *qu.* 2. *a.* 1. *Opinio & ſcientia quamvis ſint de eodem, non tamen ſecundùm idem medium, & ideo poſſunt eſſe ſimul.* Quare ſicut admittimus in Angelis cum D. Thom. 1. 2. *qu.* 58. *art.* 7. cognitionem matutinam, & Veſpertinam, quarum prior eſt cognitio creaturarum in Verbo, poſterior eſt cognitio creaturarum in ſeipſis, ac proinde illa clarior, iſta minùs clara; ità admitti debet compoſſibilitas ſcientiæ claræ, & fidei obſcuræ, quia obſcuritas in tali caſu refunderetur in intellectum ſolum negativè, non poſitivè, quatenus ſicut aër v. g. eſt clarus à luce, non à pariete, ità intellectus eſt videns ob actum ſcientiæ, non fidei; Ex quo non ſequitur, quòd dari poſſit fides obſcura cum evidentia in Atteſtante,

XV. Dubitatur à Theologis apud Lugo *diſp.* 2. *ſect.* 1. & Ripaldam *diſp.* 10. Num habitus fidei ſolùm influat in fidem obſcuram; an etiam in actum fidei nixum Sapientiæ, ac Veracitati divinæ, necnon revelationi evidenter cognitis? Communiùs cum Angelico, & Suar. *diſp.* 3. *ſect.* 8. docent habitum fidei ſupernaturalem ſolùm influere in actus fidei obſcuros, non verò in illos, qui haberentur cum evidentia in Atteſtante. Ratio eſt, quia habitus fidei ſupernaturalis ordinatur ſolùm ad fidem, quàm Apoſtolus definit *Argumentum non apparentium*; quæ proinde eſt Fides meritoria diſponens ad juſtificationem. Et ſanè in tantùm Fides latè dicta ex teſtimonio Creaturarum, ſimilive motivo ad juſtificationem non ſufficit (ut conſtat ex 23. theſi confixa ab Innoc. XI.) quia eſt aſſenſus evidens, ac proinde non meritorius; ergo ſicut ad hanc fidem non influit habitus Fidei ſupernaturalis, ità nec ad Fidem cum evidentia in Atteſtante; utraque enim eſt Fides latè dicta; illa, quia non nititur revelationi; iſta, quia non nititur revelationi obſcuræ, unde non eſt Argumentum non apparentium. Quod ſi ad hanc etiam influe-

Digitized by Google

ret habitus fidei ſupernaturalis; hujuſmodi habitus deberet eſſe in Chriſto Domino, & in Beatis.

Neque dicas, quod hic habitus ſupernaturalis de facto influat in actum fidei nixum revelationi evidenter cognitæ evidentiâ morali: Nam evidentia moralis, quæ datur de exiſtentia revelationis, non eſt ſumma, quæ excludat poſſibilitatem diſſenſûs, licèt imprudentiſſimi; (aliter cum tali evidentia nemo poſſet eſſe hæreticus) Ex hoc autem quod talis aſſenſus fidei, nixus revelationi evidenter cognitæ evidentiâ morali, ſit liber, ſequitur etiam, quòd ſit meritorius, diſponat ad juſtificationem, & habeat ſufficientem obſcuritatem, ut poſſit in illum influere habitus ſupernaturalis fidei. Quod tamen non habetur, quando evidentia revelationis eſt metaphyſica, aut etiam phyſica, excludens poſſibilitatem diſſenſûs.

QUÆSTIO IV.

An actus Fidei poſſit eſſe formaliter diſcurſivus.

I. SUppono 1 duplicem poſſe eſſe diſcurſum, alterum formalem quando ſcilicet ex præmiſſis realiter diſtinctis infertur concluſio; alterum virtuale, quando ſcilicet unico actu aſſentimur objecto concluſionis, & præmiſſarum, uni propter aliud, dicendo v.gr. unico actu: Petrus eſt riſibilis, quia eſt rationalis; non enim repugnat, intellectum tendere in plura objecta ſubordinata per eundem actum, ut poteſt voluntas eodem actu amare finem, & media propter finem.

Suppono 2. Non omnem actum fidei ſupernaturalis eſſe diſcurſum, ne virtualem quidem; etenim, ut notat Suar. *diſp. 6. ſect. 4,* quotiès aſſenſu ſupernaturali affirmatur immediatè veracitas, & revelatio divina; talis aſſenſus eſt fidei per modum principii, quin debeant ea ſemper credi

credi per modum Concluſionis,ut explicavimus *diſ.* 1. *qu.3*. Ratio ex Suario eſt,quia ſicut in ſcientiis dari debet primum ſcibile,quòd non cognoſcatur per aliud;ità in fide dari debet primum credibile, quòd non debeat per aliud credi;aliter abiremus in infinitum.Quare ſicut nullus effectus phyſicus datur ſinè prima cauſa phyſica; ità nullus effectus intentionalis,atque adeò nulla concluſio ſine prima cauſa intentionali, ſeu ſinè primo principio , cui propter ſe, & non propter aliud aſſentiamur.

Suppono 3. Non repugnare fidei diſcurſum virtualem non ſcilicet ut eodem actu quis dicat Incarnatio v.g.datur quia Deus ſummè verax illam revelavit;qui aſſenſus,quatenus terminatur ad Deum ſummè veracem, eſt immediatus,& clarus,quatenùs ad revelationem , eſt pariter immediatus, ſed obſcurus, quatenùs ad Incarnationem eſt mediatus, & obſcurus.

Difficultas itaque eſt , an poſſit hujuſmodi actus Fidei haberi per diſcurſum formalem,atque adeò per tres actus dicendo:Quod Deus revelat eſt verum;Deus revelat Incarnationem ; ergo Incarnatio eſt vera:in quo diſcurſu præſtatur aſſenſus erga exiſtentiam Incarnationis ex motivo Dei revelantis relucente in præmiſſis præſuppoſitis. Negat Suar.*diſ.6.ſect*.4.Mau.*diſ*.16.Gran.*tract.9 diſ*.1. Affirmant Vaſq.1 *p.diſ*.5.Lug.*diſ*.7.*ſect*.1.Ovied. , Rip. *diſ*.55.de ente ſupernaturali *n*,31.& alii Recentiores communiùs;quæ videtur eſſe ſententia D. Thomæ *qu*.1.*ar*. 1.ubi comparat fidem cum Geometria in hoc,quod ſicut Geometriæ objectum formale eſt medium, quo utitur ad demonſtrationem ; ità objectum formale Fidei eſt medium,nempè auctoritas divina revelans , quo Fides utitur ad concludendum:atque adeò ſicut Geometria formaliter diſcurrit, ità Fides.

II. Dico equidem cum hac ſecunda ſententia : Poteſt actus Fidei per præmiſſas formales gigni, & eſſe formaliter diſcurſivus.

PROB.

PROB. Facilè ex dictis, cum de Analyſi Fidei. Quoties repræſentatur motivum adæquatum alicujus actûs liberi, poteſt intellectus ad arbitrium voluntatis elicere actum unice ex vi talis motivi,prætermiſſo alio, quod poſſet ſimul movere(v.gr.poteſt intellectus elicere actum Fidei humanæ de morte Caji,unice ex motivo Petri teſtantis, non ex motivo Pauli pariter teſtantis:non ſecus voluntas repræſentato motivo gehennæ, & bonitatis divinæ,poteſt ad arbitrium elicere vel attritionem ex primo motivo,vel contritionem ex ſecundo)atqui poteſt per præmiſſas formales proponi motivum adæquatum actus fidei, nempe divina revelatio de myſterio; ergo poteſt intellectus,poſitis præmiſſis formalibus elicere actum fidei de myſterio unice ex motivo revelationis,poſthabito motivo bonitatis illationis:atque adeò gigni poteſt actus fidei per præmiſſas formales. Quod ſi intellectus aſſentiretur concluſioni tum ob revelationem,tanquam motivum adæquatum,tum ob bonitatem illationis, hujuſmodi actus ſimul eſſet fidei divinæ,& illatus formaliter; ſicut idem actus eſt ſcientiæ, & fidei, ſi procedat ex motivo adæquato ſcientiæ,& adæquato Fidei.

PROB. 2. Paritate Fidei humanæ, qui enim unico actu virtualiter diſcurſivo dicit v. g. Cœlum eſt compoſitum, quia id docuit Ariſtoteles, poteſt etiam multiplici actu, & diſcurſu formali dicere; Quod docuit Ariſtoteles eſt verum; Ariſtoteles docuit cœlum eſſe compoſitum; ergo cœlum eſt compoſitum: quæ concluſio ſimul eſſet actus illatus ex connexione extremorum cum medio, & actus Fidei humanæ; ergo etiam poterit id contingere in Fide divina. *Probatur conſequentia*, quia in aſſenſibus Fidei divinæ non experimur modum tendendi diverſum ab eo, quo aſſentimur veritatibus naturalibus obſcurè cognitis, [aliter haberemus diſcerniculum inter Fidem veram, & non veram] ergo ſi in aſſenſibus naturalibus obſcurè co-

nitis

gnitis procedere poſſumus tam diſcurſu virtuali, quàm formali pariter in aſſenſu Fidei divinæ.

Confirm. paritate voluntatis: hæc enim poteſt amare unico actu finem, & medium propter Finem, & poteſt etiam amare utrunque duplici actu, videlicet uno Finem, altero medium propter Finem, v. gr. proximum propter Deum; ergo pariter intellectus non poteſt non ſolùm unico actu credere v. gr. Incarnationem propter revelationem, ſed etiam poteſt uno actu affirmare veracitatem Dei, dicendo: Quod Deus revelat, verum eſt; altero revelationem, dicendo: Deus revelavit Incarnationem, & tertio actu concluſionali dicere, Incarnationem eſſe; qui actus nitatur motivo repræſentato per præmiſſas formales. Ratio à priori horum omnium eſt, quia quoties objecta habent entitatem, vel bonitatem diverſam, poſſunt ſeorſim affirmari, & amari; ſed veracitas divina, revelatio Incarnationis, & Incarnationis exiſtentia habent entitatem diverſam; ergo poſſunt ſeorſim affirmari; & quia connectuntur inter ſe, poterit exiſtentia Incarnationis affirmari propter veracitatem, & revelationem divinam, atque adeò diſcurſu formali.

Confirm. Demum, quia actus Fidei non pugnat cum actu concluſionali, neque quà ſupernaturalis eſt, neque quà Fidei; ergo poteſt idem actus eſſe ſimul Fides divina, & formalis illatio, ſeu actus cõcluſionalis, ***Antecedens*** quoad primam partem patet, tum quia prudentia infuſa eſt ſupernaturalis, & diſcurſiva; procedit enim ſyllogiſticè ex principiis univerſalibus ſynthereſeos, dicendo v. gr. Honeſtum eſt honorare parentes; Petrus eſt meus parens; ergo honeſtum eſt hìc, & nunc honorare Petrum: tum etiam quia ex D. Thom. *3. p. qu.* 11. *ar.* 3. ſcientia infuſa Chriſti Domini fuit ſupernaturalis, & diſcurſiva, ſi minus quantum ad acquiſitionem, cum non fuerit per diſcurſum comparata, certè quantum ad uſum, quia potuit, ut inquit Angelicus, ex uno alterum concludere.

Quoad

Quoad ſecundam partem *antecedens probatur*: In tantum aſſenſus Fidei, qua Fidei, pugnaret cum actu illato, in quantum quà Fidei eſt obſcurus, & quà illatus eſſet evidens, ſed non repugnat, quòd idem aſſenſus, quatenus innititur connexioni extremorum cum tertio, ſit evidens, habeátque evidentiam ſolius conſequentiæ; quatenùs verò innititur primæ veritati revelanti per præmiſſas propoſitæ, ſit obſcurus; unde conſequens ſit obſcurum, & conſequentia, ſeu bonitas illationis ſit evidens; ergo. Minor patet, tum quia in quavis concluſione probabili hoc habetur, quòd bonitas illationis, ſeu conſequentiæ ſit evidens, & conſequens ſit obſcurum; tum etiam, quia hoc etiam habetur in fide humana, quando procedit ſyllogiſticè, dicendo v. gr. Quod dicit Ariſtoteles eſt verum, Ariſtoteles dixit hoc; ergo hoc eſt verum.

III. OBJIC. 1. Aſſenſus illatus, ſi ſit actus Fidei, non ſolùm movetur à motivo primæ veritatis revelantis propoſito in præmiſſis, ſed etiam à judicio [vel ſaltem ſimplici apprehenſione, juxta varias ſententias Logicorum] de bonitate illationis; atqui aſſenſus, qui non nititur unicè primæ veritati revelanti, non eſt actus fidei; ergo aſſenſus illatus non poteſt eſſe Fidei; atque adeò nequit actus fidei eſſe formaliter diſcurſivus.

Confirm. Quia aſſenſus illatus nititur etiam regulis logicalibus circa diſpoſitionem medii termini cum extremis; ergo ut priùs.

Reſp. 1. Argumentum probare, quòd neque poſſit actus fidei eſſe virtualiter diſcurſivus; nam etiam hic actus nititur tum primæ veritati revelanti, tum connexioni inter primam veritatem revelantem, & myſterium revelatum. Secundò directè dico, quòd judicium, vel cognitio ſimplex de bonitate illationis moveat ut quo, ſicut cognitio objecti formalis movet ut quo, & ſolùm objectum formale movet ad actum ut quod; v. g. ſicut cognitio bonitatis Dei movet ad amorem ut quo, & bonitas ut quod;

ità

ità cognitio bonitatis illationis movet ut quo, & extrema præmiſſarum, nempe prima veritas revelans, movent ut quod ad actum Fidei illatum. Tertiò tranſmiſſo, quòd ipſa bonitas illationis poſſit movere ut quòd ad actum illatum poteſt tamen ex arbitrio voluntatis venire ut mera conditio ad actum illatum Fidei; ut explicavimus, cum de concluſione theologica deducta ex duabus præmiſſis revelatis. Demum dato, quòd veniat ut motivum intrinſecum actus illati, poterit idem actus, qua illatus moveri à bonitate illationis & qua Fidei moveri adæquatè à Deo revelante; ſicut actus, qui indiviſibiliter eſt ſcientiæ, & fidei movetur adæquatè à motivo utriuſque.

Ad confirm. Actus illatus, quamvìs debeat deſcendere à præmiſſis diſpoſitis juxta regulas logicales, non pendet tamen ab iis, tanquam à motivo; nec eſt neceſſe, quòd diſcurrens ſciat reddere rationem ſui diſcurſûs per regulas lògicas, ſed ſufficit; quòd lumine naturæ, ſeu per logicam naturalem innoteſcat bonitas illationis; aliter qui logicam ignorat, non poſſet aptè diſcurrere. *In forma diſtinguo antecedens*: nititur regulis logicalibus tanquam motivo, ſeu ratione quæ, *nego*; tanquam ratione, qua; ſeu conditione, ut aptè proponatur motivum, *concedo antecedens*, *& nego Conſequentiam.*

IV. Obj. 2. Si aſſenſus illatus eſſe poſſet actus fidei, concluſio theologica deſcendens ex duplici revelata eſſet actus fidei; atqui concluſio theologica, eo ipſo ac eſt theologica, non eſt de fide; cum concluſio theologica nitatur objecto revelato, actus verò fidei nitatur revelationi; ergo actus fidei non poteſt eſſe formaliter illatus.

Confirm. Ex Suar. quia ex ſummulis Concluſio ſequitur debiliorem partem, atque adeò nequit eſſe certior præmiſſis; atqui ſi aſſenſus fidei eſſet illatus, eſſet certior alterâ præmiſſâ; ergo nequit eſſe illatus. *Probatur minor.* In hoc ſyllogiſmo: Quod Deus revelat eſt verum; Deus revelat Incarnationem; ergo eſt vera, major eſt cer-

ta

ta certitudine naturali; concluſio verò, ſi eſſet actus Fidei, eſſet certa certitudine ſupernaturali; ergo concluſio eſſet certior præmiſſâ.

Reſp. nego ſequelam, quòd ſcilicet concluſio Theologica, quà Theologica, ſit actus Fidei; actus enim illatus Fidei unicè nititur Deo revelanti, ut in hoc ſyllogiſmo: Quod Deus revelat eſt verum; revelat Incarnationem; ergo: Contra verò concluſio Theologica nititur objecto revelato, ſeu connexioni inter objectum præmiſſarum revelatarum, & objectum Concluſionis, ut in hoc ſyllogiſmo: Homo eſt riſibilis, Chriſtus eſt homo, ergo eſt riſibilis. Quòd ſi concluſio Theologica veniat ut objectum materiale Fidei, tunc non venit ut concluſio, & formaliter ut deducta, ut explicavimus, ſed nititur unicè revelationi explicatæ per præmiſſas, non verò objecto revelato. Hinc hæc propoſitio, Chriſtus eſt riſibilis, eſt actus Fidei, ſi fiat ex hoc tantùm motivo, quòd Deus revelavit Chriſtum eſſe riſibilem, revelando Chriſtum eſſe hominem: contra verò eſt concluſio Theologica, ſi fiat ex hoc alio motivo, quòd Chriſtus eſt homo, & homo connectitur cum riſibili: Quòd ſi fiat ex utroque motivo adæquato, tunc idem actus erit fidei ſimul, & concluſio Theologica; ſicut idem actus poteſt eſſe Fidei, & ſcientiæ, ſi procedat ex motivo adæquato utriuſque.

Ad confirm. diximus *diſp. 1. qu. 3.* cum eodem Suar. *diſ. 3. ſect. 3.* majorem in eo ſyllogiſmo debere aſſenſu ſupernaturali affirmari, ut poſſit ex ea gigni actus fidei ſupernaturalis; quia cùm veracitas Dei ſit objectum formale relatè ad actum Fidei, non poteſt objectum formale affirmari aſſenſu minus certo, quàm objectum materiale. Etenim propter quod unumquodque tale, & illud magìs. In forma *nego minor*. Ad probat. *nego*, majorem illam affirmari aſſenſu naturali, quando aſſenſus illatus eſt Fidei ſupernaturalis: poteſt quidem relatè ad concluſionem theologicam aliqua præmiſſa eſſe naturalis, quia relatè ad

ad concluſionem theologicam, quæ ſit actus Fidei ſupernaturalis, illa præmiſſa venit ut conditio explicans revelationem de objecto concluſionis, quæ eſt unicum formale objectum relatè ad actum Fidei. Quare, ut notat Rip. *diſ.* 55. *n.* 39. duplex eſt diſtinguenda certitudo in actu Fidei, altera, quæ provenit ex objecto formali, & hæc non poteſt eſſe major in concluſione, quàm in præmiſſis; altera quæ provenit ex principio efficienti, & hæc poteſt eſſe major in concluſione, & ideo poteſt concluſio eſſe ſupernaturalis, quamvìs altera ex præmiſſis ſit naturalis, ut in hoc ſyllogiſmo: Homo eſt riſibilis, Chriſtus eſt homo; ergo riſibilis; in quo major eſt naturaliter nota, atque adeò eſt actus naturalis, quamvìs concluſio poſſit eſſe actus fidei ſupernaturalis; ſi enim poteſt ad actum ſupernaturalem fidei concurrere efficienter ipſa potentia naturalis intellectiva cum comprincipio ſupernaturali, quidni poterit etiam efficienter concurrere altera præmiſſa naturalis?

V. Objic. 3. Fides eſt actus liber, & meritorius; actus autem illatus eſt neceſſarius; ergo non poteſt eſſe actus Fidei formaliter illatus.

Confirm. Quia Patres communiſſimè docent, Fidem non debere eſſe inquiſitivam, nec niti probationibus, nec argumentorum concertationibus ſtabiliri; ergo ut priùs.

Reſp. 1. Actum Fidei, ſi ſit illatus, eſſe liberum libertate quoad exercitium, ſicut eſt libera concluſio, poſitis præmiſſis probabilibus, utrobique enim habetur obſcuritas, quæ impedit neceſſitatem quoad exercitium; unde etiam actus Fidei illatus eſt meritorius. Secundò, etiam dato, quòd eſſet neceſſarius quoad exercitium, adhuc eſſet meritorius in cauſa, quatenus intellectus liberè aſſenſus eſt præmiſſis, ut dicimus de electione medii, poſitâ efficaci intentione Finis.

Ad confirm. Patres de utraque fide tam virtualiter, quàm

quàm formaliter diſcurſiva docent, non debere eſſe inquiſitivam, ſeu perveſtigativam rationum naturalium, quibus nitatur, cùm unicè niti debeat Deo revelanti.

VI. Objic. ult. In tantum poſſet aſſenſus Fidei eſſe illatus, in quantum niteretur præmiſſis objectivis, ſeu objecto præmiſſarum, quod eſt prima veritas revelans, & nullatenus præmiſſis formalibus, ſeu judicio de bonitate illationis, quod eſſet dumtaxat conditio; ſed falſum eſt, quòd nitatur ſolùm præmiſſis objectivis, ſeu Deo revelanti; ergo niti debet alii motivo, atque adeò non poteſt eſſe actus fidei, *Probatur minor*, quia ad actum illatum neceſſariò determinat tanquam motivum identitas extremorum cum medio, ex qua infertur identitas extremorum inter ſe; ergo ad actum fidei illatum concurrit tanquam motivum non ſolùm prima veritas revelans, ſed etiam identitas extremorum cum medio. Explicatur vis difficultatis: Fiat hìc ſyllogiſmus: Revelatum à Deo exiſtit, Incarnatio eſt revelata à Deo; ergo exiſtit; medius terminus in hoc ſyllogiſmo non eſt revelatio, ſed revelatum, ſeu quod ſubſtat revelationi divinæ, & conſequenter medius terminus diſtinguitur à revelatione, quæ, ut patet, eſt quartus terminus; atqui quod movet ad aſſenſum concluſionis, eſt identitas medii cum extremis; ergo cùm medius terminus non ſit revelatio, ſequitur, quòd aliquid diſtinctum à revelatione moveat ad illum aſſenſum illatum, dicentem: ergo Incarnatio exiſtit; atque adeò talis aſſenſus non eſt fidei. Major hæc conſtat in conſimili ſyllogiſmo. Si enim dicatur: Album eſt diſgregativum viſûs: paries eſt albus; ergo &c. certè medius terminus in hoc ſyllogiſmo non eſt albedo, ſed ſubjectum albedinis, & ad concluſionem aſſerendam non movet albedo, quæ eſt quartus terminus, ſed identitas medii cum extremis, nempe albi cum pariete, & diſgregativo viſûs: idem dicas in caſu noſtro.

Reſp. I. Juxta dicta ad primam objectionem, argumentum

mentum militare etiam contra fidem virtualiter diſcurſivam; videlicet ſi quis unico actu diceret: Datur Incarnatio, quia datur revelatum à Deo, & Incarnatio eſt revelata. Secundo dico, cognitionem identitatis medii termini cum extremis movere ad actum Fidei illatum, ut quo, non ut quòd. Tertiò etiamſi talis identitas moveret ut quòd ad actum quà illatum, poteſt tamen ex arbitrio voluntatis venire ut conditio ad actum Fidei; ut diximus, cum de concluſione theologica deducta ex duabus revelatis.

Directè ad argumentum dico, falſum eſſe primo, quòd omnis diſcurſus debeat eſſe ſyllogiſmus; diſcurſus enim, qui habetur per converſionem ſimplicem propoſitionis univerſalis negativæ, fert illationem evidentem, & non eſt ſyllogiſmus; ut cùm dicitur: Nullus lapis eſt homo; ergo nullus homo eſt lapis. Secundò falſum eſt, quòd omnis ſyllogiſmus nitatur in identitate extremorum cum tertio, ut patet tum in hoc ſyllogiſmo: Lapis vel eſt ſubſtantia vivens, vel eſt ſubſtantia inanimis; non eſt vivens; ergo inanimis; tum in hoc alio ſyllogiſmo, qui facit ad rem noſtram: Si Sol eſt, dies eſt: Sol eſt; ergo dies eſt; ubi patet, illationem niti in exiſtentia Solis connexi cum die, non in ulla identitate extremorum cum tertio. Ità pariter actus fidei illatus non nititur in identitate extremorum cum tertio, ſed in exiſtentia revelationis connexæ cum myſterio revelato; atque adeò non habet motivum diſtinctum à revelatione divina, quamvis enim ille ſyllogiſmus adductus, Revelatum à Deo eſt verum, Incarnatio eſt revelata; ergo eſt vera, videatur niti in identitate extremorum cum medio termino, quod eſt ly *Revelatum*; at re verâ æquivalet huic alii ſyllogiſmo: Si revelatio Incarnationis eſt; ergo Incarnatio eſt; ſed revelatio Incarnationis eſt; ergo Incarnatio eſt; qui non nititur in identitate extremorum cum tertio, ſed in exiſtentia revelationis connexæ cum myſterio revelato.

Digitized by Google

Adde, quòd licèt actus illatus, quà illatus niteretur identitati extremorum cum tertio, nempe cum revelato, in quo revelatio venit in obliquo, adhuc ipſa revelatio moveret ad aſſenſum illatum fidei qua Fidei, non quidem ſumpta in abſtracto, ſed in concreto, quatenùs revelatio eſt ratio formalis, cur revelatum ſit verum; ſicut enim in hoc ſyllogiſmo: Album diſgregat viſum; paries eſt albus; ergo; albedo, utpote veniens in obliquo eſt quartus terminus quia tamen ipſa eſt ratio formalis diſgregandi, ideo ipſa eſt ratio, cur paries diſgreget: item in caſu noſtro, dum dicitur: Revelatum exiſtit; Incarnatio eſt revelata; ergo exiſtit; licèt revelatio ſit quartus terminus, quia tamen eſt ratio formalis, cur revelatum exiſtat, ideo eſt ratio, cur exiſtat Incarnatio revelata; atque adeò ad iſtum aſſenſum illatum Fidei movet formaliter ipſa revelatio, quamvìs non ſumpta in abſtracto, ſed in concreto.

VII. Ex dictis colliges primò, myſteria revelata credi actu Fidei vel formaliter, vel virtualiter diſcurſivo; objectum verò formale Fidei, nempe primam veritatem, & revelationem credi univerſim abſque ullo diſcurſu per modum principii; eſto poſſit etiam credi per modum concluſionis.

Secundo, actum formaliter illatum Fidei in hoc differre à concluſione theologica, quòd ille nitatur primæ veritati, & revelationi; hæc verò ſaltem uni præmiſſæ revelatæ.

Tertiò, ad actum fidei formaliter illatum unicè movere primam veritatem revelantem, cognitionem vero identitatis medii cum extremis, ſeu judicium de bonitate illationis eſſe ſolùm rationem, qua, & conditionem.

Quartò, concluſionem theologicam poſſe venire formaliter ut deductam; & tunc eſt actus naturalis pertinens ad habitum acquiſitum Theologiæ, & nititur identitati medii cum extremis: poſſe etiam venire materialiter ut dedu-

deductam ; & tunc eſt actus ſupernaturalis pertinens ad habitum fidei infuſum, & nititur primæ veritati revelanti implicitè objectum Concluſionis, poſito, quòd explicitè revelet aliquam præmiſſam , quæ apparet connexa cum objecto concluſionis.

Ultimo, in hoc ſyllogiſmo: Quod Deus revelat, eſt verum: revelat Incarnationem; ergo &c. actum illatum fidei non poſſe eſſe ſupernaturalem, quin aſſenſu ſupernaturali credatur utraque præmiſſa: contra verò in hoc ſyllogiſmo: Homo eſt riſibilis, Chriſtus eſt homo; ergo riſibilis; ſi concluſio theologica veniat materialiter ut deducta, poterit credi, quòd Chriſtus ſit riſibilis, actu Fidei ſupernaturali; quamvìs actu naturali affirmetur præmiſſa illa, quòd homo ſit riſibilis. Diſparitas eſt, quia in primo ſyllogiſmo concluſio venit formaliter ut concluſio; & quia ex ſummulis, concluſio ſequitur debiliorem partem, ideo, non poteſt concluſio habere certitudinem propriam actus ſupernaturalis, ſi altera præmiſſa haberet certitudinem naturalem : in ſecundo verò ſyllogiſmo concluſio non venit ut concluſio, ſed ut effectus relatè ad utranque præmiſſam; effectus autem non debet ſequi debiliorē partem relatè ad duas cauſas partiales, cùm poſſit effectus eſſe perfectior, quàm ſit altera ex concauſis; ut actus ſupernaturalis eſt perfectior potentia intellectiva naturali, & ſi calor concurrat cum igne ad productionem ignis, eſt perfectior ignis productus calore illum producente, tanquam concauſa partiali.

QUÆSTIO V.

De Neceſſitate, & Supernaturalitate Actus Fidei.

I. BReviter hæc nobis perſtringenda; nam quæ ad fidei neceſſitatem ſpectant, ſunt potiùs moralis,

quàm ſcholaſtici inſtituti; quæ verò ſpectant ad ſupernaturalitatem, præter ea, quæ diximus in de Gratia, nonnulla hìc explicanda ſunt.

Certum eſt 1. Ex propoſitione 23. damnata ab Innoc. XI. Fidem latè ſumptam ex teſtimonio creaturarum, ſimilive motivo non ſufficere ad juſtificationem: quicquid in contrarium nonnulli docuerint de fide lata ſupernaturali, apud Rip. *diſ.* 63. Ratio eſt, quia illud Apoſt. ad Hebr. 11. *Sine fide impoſſibile eſt placere Deo*, intelligendum eſt de Fide ſtrictè dicta, nixa teſtimonio divino; cùm verba Scripturæ accipienda ſint in ſenſu proprio, niſi quid obſtet; Fides autem de exiſtentia Dei, quæ nititur teſtimonio creaturarum, [quæ per metaphoram loquuntur, & manifeſtant ſuam cauſam, juxta illud: *Cœli enarrant gloriam Dei*] non eſt Fides propriè dicta; unde non ſufficit ad ſalutem.

Certum eſt 2. Neceſſariam eſſe in adultis neceſſitate medii Fidem explicitam, non ſolùm unius Dei, ſed etiam Dei Remuneratoris, ex propoſit. 22. ab eodem Pontifice profligata. Fidem autem explicitam Incarnationis, & Trinitatis non eſſe neceſſariam neceſſitate medii, etiam poſt Chriſti adventum, communiùs docent apud Suar. *diſ.* 12. *ſect.* 4. cùm Apoſtolus ſolùm dicat ad Hebr. 11. *Credere enim oportet accedentem ad Deum, quia eſt, & inquirentibus ſe Remunerator ſit*, quin faciat uſquam mentionem Incarnationis, vel Trinitatis. Certum tamen eſt, ea myſteria explicitè credenda eſſe, ſaltem neceſſitate præcepti; ſicut etiam ea, quæ in ſymbolo continentur. Hinc tenetur quilibet ſub mortali ſcire ſymbolum Apoſtolorum, nec non Orationem Dominicam, Præcepta Decalogi, & Eccleſiæ, & tria Sacramenta neceſſaria, nempe Baptiſmum, Pœnitentiam, & Euchariſtiam: adeò ut ſaltem ſciat de omnibus reſpondere, quamvìs aliquando poſſit excuſare ignorantia invincibilis.

II. Certum eſt 3. Omnes teneri ex præcepto Eccleſiæ memo-

memoriter addiſcere Symbolum, Orationem Dominicam, & ſalutationem Angelicam; quamvìs Navar. doceat hujuſmodi præceptum obligare tantùm ſub veniali. Barboſa tamen, & alii docent, negandam eſſe abſolutionem iis, qui negligunt ea addiſcere; niſi excuſet impotentia moralis ea addiſcendi: debet autem ex Sanch. ſymbolum à rudibus memoriter addiſci vernaculâ linguâ, ut poſſit haberi notitia eorum articulorum. Hinc Paſtores, & Parentes ſub mortali tenentur docere ſuos ea omnia, quæ ſub mortali illi tenentur ſcire. Confeſſarius etiam rationabiliter dubitans, an pœnitens ſciat, quæ ſub mortali tenetur ſcire, debet illum inſtruere de credendis neceſſitate medii, ac denegare abſolutionem, cujus non eſt capax, ex propoſitione 64. damnata ab Inn. XI. ſi per negligentiam culpabilem ignoret myſteria Fidei, præſertim Trinitatis, & Incarnationis: poteſt autem abſolutionem impertiri, ſi pœnitens promittat, ſe quamprimum adhibiturum diligentiam ad addiſcendum quæ ſcire tenetur neceſſitate præcepti; quamvìs conſultius ſit huic abſolutionem differre, donec ea addiſcat.

Certum eſt 4. præceptum de actu fidei eliciendo obligare pueros ſub mortali, quando rationis uſum aſſequuntur, quamvìs paſſim ignorantia invincibilis excuſet. Ratio eſt, quia poſt uſum rationis, ſinè fide actuali impoſſibile eſt Deo placere: non permittit tamen Deus, eos mori, antequam vel actum fidei eliciant, vel culpabiliter omittant, & ſic propter peccatum perſonale damnentur. Tenentur etiam omnes elicere actum Fidei, quoties contra Fidem, aut aliam virtutem tentantur cum periculo conſensûs, niſi actus fidei eliciatur: Tenentur etiam omnes in articulo mortis, & ſæpè etiam in vita, ſaltem ſemel in anno; damnata enim eſt ab eodem Pontifice propoſitio 17. dicens, *Satis eſſe actum fidei ſemel in vita elicere.*

III. Certum eſt 5. obligari omnes ſub mortali ad non negandam Fidem catholicam, & ad non ſimulandam religionem

gionem falſam;eſto poſſimus fidem catholicam diſſimulare,& homini privato interroganti de noſtra religione reſpondere: Quid tua intereſt? non tamen id licèt,ſi interrogemur à poteſtate publica,ut conſtat ex decima octava ex iiſdem confixis theſibus. Probabile tamen eſt,poſſe nos ad vitandum mortis periculum,aut ex alia gravi cauſa uti veſtibus infidelium,v.gr.tobalia turcica, vel flavo pileo Judæorum;cùm iſtæ veſtes non adhibeantur ad proteſtandam religionem falſam,ſed ad ſignificandam nationem; atque adeò iis non ſimularetur religio falſa,ſed diſſimularetur vera. Poſſumus etiam ex gravi cauſa inter hæreticos veſci carnibus die vetito ad veram religionem diſſimulandam; Non licèt tamen uti veſtibus deſtinatis ad proteſtandam falſam religionem; nec ſumere cœnam hæreticorum; Neque demum intereſſe eorum concionibus, quando princeps ex odio religionis catholicæ ad id cogit; ſecùs verò, ſecluſo ſcandalo, ex juſta cauſa licet.

Denique ſciendum,infidelitatem aliam eſſe negativam, ut ſi quis non credat ex eo,quòd nunquam quicquam audierit de Fide, & hæc eſt potiùs pœna peccati, quàm peccatum;aliam eſſe privativam,ut ſi quis culpabiliter ignoret ea;quæ credere debet;aliam contrariam,ut ſi quis poſt fidem ſufficienter propoſitam,aut diſcredat,aut nolit credere,aut deliberatè dubitet. Iſta infidelitas dividitur in Paganiſmum, Judaiſmum,& Hæreſim. Pagani, ſeu Ethnici, aut Gentiles dicuntur,qui nunquam fidem ſuſceperunt; ſivè Atheiſtæ ſint,ſivè Polytheiſtæ, ſivè Maometani, &c. Judæi,ſeu Hebræi ſunt,qui ſolùm fidem veteris teſtamenti ſuſceperunt,quæ dicitur Fides in figura. Hæretici demũ dicuntur,qui ſolùm ex parte credunt. Communicatio familiaris cum Judæis in conviviis,balneis, habitatione,&c. interdicta eſt etiam jure canonico;cum Paganis verò, & Hæreticis eſt interdicta jure naturæ, quando ſubeſt periculum perverſionis,aut ſcandali. Hæreſis importat errorem in intellectu circa revelata, & pertinaciam in voluntate.

Quod

Digitized by Google

Quod autem attinet ad cenſuras Theologicas, ſeu ad notas doctrinæ malæ inuſtas propoſitionibus à Theologis, ad quos ſpectat fidem tueri, ſciendum, quòd propoſitio Hæretica dicatur illa, quæ opponitur veritati ab Eccleſia propoſitæ tanquam revelatæ: propoſitio verò erronea ſeu Hæreſi proxima, quæ opponitur concluſioni Theologicæ; propoſitio Errori proxima, quæ opponitur concluſioni theologicæ non evidenter, ſed probabiliſſimè deductæ ex principio Fidei. Hæreſim ſapiens dicitur, quæ licèt poſſit habere ſenſum catholicum, videtur ex circumſtantiis ſumi in ſenſu hæretico: Malè ſonans, ſeu piarum aurium offenſiva, quæ minùs convenit pietati, ac reverentiæ debitæ erga divina juxta conſuetum modum loquendi: Scandaloſa, quæ præbet anſam malè ſentiendi, aut agendi, Temeraria, quæ in materia Fidei, aut morum communi ſenſui videtur contraria: Impia, quæ pietati detrahit. Blaſphema, ſeu Injurioſa, (quæ pariter dicitur Impia) eſt, quæ Deo, vel Sanctis habentibus cum Deo habitudinem, eſt contumelioſa, & dehonorativa. In virtute autem Sanctæ Obedientiæ Innoc. XI. in calce theſium confixarum præcepit, ne ulla hujuſmodi cenſura, ac nota inuratur propoſitionibus, quæ inter Catholicos hinc inde controvertuntur, ut paci, & charitati conſulatur. Advertunt tamen Lugo *diſp.* 20. de Fide *n.* 104. Hurtadus, & alii, quòd non dicatur cenſuram Theologicam, aut notam inurere propoſitioni, qui dicit illam eſſe Improbabilem, aut falſam. His præmiſſis, gradum facimus ad enucleandam Fidei ſupernaturalitatem.

IV. Dico 1. Actum Fidei neceſſarium neceſſitate medii ad ſalutem eſſe intrinſecè, & quoad ſubſtantiam ſupernaturalem. Ità communiſſimè apud Rip. *diſ.* 44. contra nonnullos putantes ſatis eſſe, quòd ſit ſupernaturalis quoad modum, quia non agnoſcunt actus intrinſecè ſupernaturales.

PROB. Tum quia Scripturæ, & Patres paſſim docent,

actum Fidei eſſe donum Dei, & ſuperare vires naturæ; juxta illud Jo. 6. *Nemo poteſt venire ad me, niſi fuerit ei datum à Patre meo*; tum etiam quia ad actum Fidei requiritur habitus per ſe infuſus; tum demum, quia fides diſponit ad gratiam, & gloriam ſupernaturalem; diſpoſitio autem debet eſſe in eodem ordine cum forma, ad quam diſponit. Ut autem ſciatur, quid importet ſupernaturalitas.

V. Dico 2. Ens quoad ſubſtantiam ſupernaturale eſt illud, quod cuicunque ſubſtantiæ tam exiſtenti, quàm poſſibili eſt indebitum; atque adeò ſupernaturalitas conſiſtit in hoc, quòd ſit ratio excedens omnem ſubſtantiam creatam poſſibilem. Ità etiam communiter apud Ripaldam.

Prob. Illud dicitur naturale, quod alicui competit ſecundùm naturam, ſeu ſubſtantiam ſuam, ut calor dicitur igni connaturalis; ergo illud dicitur ſimpliciter ſupernaturale, quod ſuperat exigentiam cujuſcunque naturæ, ſeu ſubſtantiæ creatæ poſſibilis. *Antecedens patet*, quia ex D. Th. 1.2. *qu.* 10. *art.* 1. & ex Philoſopho 2. Phyſicorum 3. natura eſt primum principium motûs, & quietis; ſed ſola ſubſtantia rei eſt hujuſmodi; ergo ſola ſubſtantia dicitur natura; atque adeò illud eſt ens naturale, quod alicui ſubſtantiæ, ſeu naturæ competit.

Hinc fit 1. Nullam ſubſtantiam completam dici ſupernaturalem, quia cùm nulla ſubſtantia completa ſit alteri debita, conſequenter nulla ſubſtantia completa excedit exigentiam ullius ſubſtantiæ, ſeu naturæ; contra verò ſubſtantia modalis poteſt eſſe ſupernaturalis, ſicut eſt unio hypoſtatica, quippe quæ excedit omnem exigentiam cujuſcunque ſubſtantiæ creatæ poſſibilis. Fit 2. Viſionem beatam eſſe intrinſecè ſupernaturalem, & quodcunque aliud ad illam diſponit, quia nulli ſubſtantiæ creatæ poſſibili competit, poſſe Deum viribus propriis intuitivè videre. Fit 3. Quod ſi Angelus ſupremus à Deo annihiletur, accidentia illi debita quamvis nulli ſubſtantiæ exiſtenti debe-

rentur,

Digitized by Google

rentur, non per hoc evaderent accidentia ſupernaturalia; quia licèt non deberentur tunc ulli ſubſtantiæ exiſtenti, deberentur tamen alicui ſubſtantiæ creatæ poſſibili, nempe Angelo illi annihilato.

VI. Quomodo autem ens ſupernaturale dicatur excedere omnem ſubſtantiam poſſibilem, fusè oſtendit Rip. à *diſ. 9. ad* 17. de Ente ſupernaturali. Excedit enim primo exigentia phyſica, quatenus nulla ſubſtantia poteſt phyſicè exigere ens ſupernaturale, nec poteſt hoc illi eſſe debitū. Secundo excedit merito, ſeu exigentiâ morali, quatenus nullum meritum naturale habet exigentiam præmii ſupernaturalis. Tertio excedit activitate, & receptione, cùm nulla ſubſtantia poſſit viribus propriis producere, aut recipere accidens ſupernaturale. Quarto excedit cognitione evidenti, quatenus nequit intellectus viribus propriis attingere evidenter objectum ſupernaturale, ut oſtendimus in de Angelis: Cùm enim objectum ſupernaturale habeat entitatem ſupernaturalem, habet conſequenter proprietates ſupernaturales, atque adeo ſpecies impreſſas, & proximam cognoſcibilitatem ſupernaturalem, & toti naturæ indebitam. Ultimo excedit appetitu innato, ut conſtat ex dictis de Beatitudine, & communiùs docent Theologi.

VII. Unde autem oriatur, quod ens aliquod ſit ſimpliciter indebitum toti naturæ, ſeu cuivis ſubſtantiæ completæ? Alii aliter explicant apud Rip. *diſ.* 4. Conveniunt in hoc Patres, & Theologi, ſupernaturalia eſſe ordinis divini, & divinam naturam participare, juxta illud Pſal. 81. *Ego dixi, Dii eſtis*, & juxta illud 2. Petri 1. *Maxima, & pretioſa nobis promiſſa donavit, ut per hæc efficiamini divinæ conſortes naturæ.* Quomodo autem divinam naturam participemus per entia ſupernaturalia, explicavimus in de gratia dicendo, quod cùm ſit proprium naturæ divinæ poſſe propriis viribus Deum videre, ut proinde repugnet ſubſtantia creata ſupernaturalis, ut hìc ſupponitur quotieſcunque creatura rationalis elevatur viribus gratiæ

ad

ad exigendam Dei Viſionem, participat ſpecialiſſimo modo naturam divinam; Cùm autem omne donum ſupernaturale diſponat connaturaliter ad gratiam, & gloriam, idcirco omne donum ſupernaturale reponit creaturam rationalem in ordine quodam divino, reddendo illam participem divinæ naturæ, adeò ut ex ſerva fiat per gratiam amica Dei, filia, & hæres, & per alia dona ſupernaturalia ad id diſponatur. Hæc autem dona intrinſecè ſupernaturalia ſunt virtutes infuſæ, dona Spiritûs Sancti, auxilia ſupernaturalia, actus ſupernaturales: Item characteres Sacramentales, qui ſunt qualitates ex natura ſua ſignantes animam, & jus tribuentes, vel ad Sacramenta reliqua ſuſcipienda, ut character Baptiſmi, vel ad aliqua miniſtranda, ut character Ordinis, vel ad auxilia ſpecialia obtinenda ad Fidem propugnandam, ut character Confirmationis: Contra verò reſurrectio mortui, reſtitutio viſûs cæco, dotes corporis glorioſi, præſentia Sacramentalis Chriſti Domini in Euchariſtia, & alia hujuſmodi, quæ nullatenus ad gratiam, aut gloriam ſpectant, probabilius ſunt ſupernaturalia tantùm quoad modum, non quoad ſubſtantiam; ſeu potius ſunt ſupernaturalia Philoſophicè, non Theologicè. Quid autem importet ens ſupernaturale ſolùm quoad modum, & non quoad ſubſtantiam, & ens ſupernaturale ſolùm Philoſophicè, non Theologicè; ità ut ſolùm ſpectet ad inſtitutum Philoſophorum, non Theologorum? fusè explicabimus in prima diſputatione de Juſtitia, & Jure inquirendo, unde habeatur ſupernaturalitas Virtutum infuſarum, & Quomodo Virtutes infuſæ à Naturalibus diſcriminentur?

VIII. Ex dictis infertur primò, rejiciendam eſſe ſententiam nonnullorum cum Coninck apud Rip. *diſ.* 3. putantium eſſe ſupernaturale, quod ſuperat naturas omnes exiſtentes, non verò poſſibiles. Ex hac enim ſententia ſequeretur, quòd ſi Angelus, qui de facto eſt ſupremus, annihilaretur, tunc accidentia illi debita deberent dici ſuper-

pernaturalia: Sequeretur etiam, quòd ſi poneretur Angelus ſuperior ſupremo, pariter accidentia illi debita eſſent ſupernaturalia; quod tamen eſt falſum, cùm tamen ea nullam habeant connexionem cum gratia, & Viſione Dei, quod requiritur ad ſupernaturalitatem.

IX. Infertur ſecundò, non poſſe explicari, quid ſit ens ſupernaturale, niſi ſupponatur impoſſibilis ſubſtantia creata ſupernaturalis, cui ſcilicet ſit debita Viſio Dei, aut gratia, vel aliud accidens ſupernaturale ad Dei Viſionem diſponens, ſi enim hujuſmodi ſubſtantia eſſet poſſibilis, ſequeretur primò, quòd homo per gratiam, & gloriam non participaret naturam divinam ſpecialiſſimo modo: non enim participaret quod eſt proprium ſolius naturæ divinæ, ſed quod eſt commune Deo, & ſubſtantiæ creatæ ſupernaturali. Secundò, quòd gratia, & gloria non ſuperarent exigentiam totius naturæ, ſeu ſubſtantiæ poſſibilis; atque adeò non eſſent entia ſimpliciter ſupernaturalia. Quamvìs ergo non facilè poſſit à Theologis aſſignari aperta ratio evincens impoſſibilitatem hujus ſubſtantiæ ſupernaturalis, ſatis nobis hìc eſt, quòd ea ex communiſſimo Theologorum ſenſu reputetur impoſſibilis, & quòd impoſſibilis dici debeat, ne cogamur hæc abſurda deglutire. Atque hæc de ſupernaturalitate ſatis ſit delibâſſe.

QUÆSTIO VI.

De Veritate, & certitudine actus Fidei.

SUpereſt inquirendum, Utrùm actus Fidei ſupernaturalis ſit eſſentialiter verus, an verò ſolùm naturaliter? unde posſit divinitus eſſe falſus; non quia Deus posſit falſum dicere, ſed quia actus Fidei nititur revelationi divinæ non veræ, ſed putatæ. Deinde, Num certitudo actûs Fidei, ſive ſubjectiva, ſive objectiva major ſit, quàm in actu ſcientiæ, etiam metaphyſicè evidentis?

Digitized by Google

ARTICULUS I.

An poſſit actus Fidei ſupernaturalis eſſe divinitus Falſus.

I. Dicendum cum communiſſima, Actum Fidei ſupernaturalem eſſe eſſentialiter verum; atque adeò non poſſe habitum Fidei infuſæ influere in aſſenſum falſum, ſeu non nitentem revelationi veræ, ſed ſolùm apparenti, & prudenter exiſtimatæ. Concluſio hæc quamvìs non poſſit efficaciter demonſtrari, ut notant Lugo, & Amic., eſt tamen adeò certa ob communem Theologorum conſenſum, ut oppoſita, quam olim propugnavit Major, cenſeatur temeraria. Ipſe Rip. qui *diſ.* 59. de ente ſupernaturali conatus fuit oſtendere, non poſſe efficaciter probari impoſſibilitatem aſſenſûs ſupernaturalis falſi, nihilominus *diſp.* 10. de Fide, *ſect.* 3. iterum repetit, quòd in ea diſput. 59. præmonuerat, negandam abſolutè poſſibilitatem hujuſmodi aſſenſûs ſupernaturalis falſi, ſaltem ob Scholaſticorum omnium auctoritatem.

Prob. Concluſio I. ex Tridentino, quòd *ſeſſ.* 6. *cap.* 9. hæc habet: *Cùm nullus ſcire valeat certitudine Fidei, cui non poteſt ſubeſſe falſum*, &c. & quamvìs hæc verba interpretari poſſint de impotentia ſolùm naturali, non eſſentiali, nihilominus poſito communi ſenſu Scholaſticorum, & Eccleſiæ, dicendum, quòd Tridentinum huic communi ſenſui ſe accommodaverit, atque adeò locutum ſit de impotentia etiam eſſentiali.

Confirm. Si actus Fidei ſupernaturalis poſſet divinitus eſſe falſus, Fides careret eâ ſummâ certitudine, quam illi tribuunt Patres ubique teſtantes, fidem habere abſolutam infallibilitatem.

Prob. 2. à priori, quia actus Fidei ratione ſupernaturalitatis excedit omne meritum, & exigentiam naturæ, evehitque naturam rationalem ad ordinem divinum, ergo ne divinitus quidem poteſt eſſe falſus. *Probatur conſeq.*

Quia

Quia videtur ex terminis abſonum, quòd Deus non merè obedientialiter, ſed connaturaliter concurrat ad errorem, qui eſt imperfectio intellectûs, per habitum ſupernaturalem, per quem evehit naturam rationalem ad ordinem divinum; non ſecùs ac abſonum eſt, quòd Deus habitu charitatis ſupernaturali influat in actum peccaminoſum. Præterea abſonum ex terminis eſt, quòd actus intrinſecè ſupernaturalis diſponat ad juſtificationem, & ad amicitiam cum Deo, & ſimul ſit falſus, aut peccaminoſus; cùm error, & peccatum ſint maxima imperfectio naturæ rationalis: Si enim actus naturalis, qui eſt perfectio naturæ rationalis, non poteſt diſponere ad gratiam, à fortiori non poterit actus falſus, aut peccaminoſus.

Confirm. demum, quia actus, ad quem præcisè determinat lumen naturale, ne divinitus quidem poteſt eſſe falſus, ut eſt aſſenſus erga prima principia; ergo à fortiori actus; ad quem præcisè determinat lumen fidei ſupernaturale, quod eſt longè præſtantiùs. Si enim Deus, ut auctor operum naturalium nequit dare lumen compoſſibile cum falſo, à fortiori, ut eſt auctor operum ſupra naturam.

II. Hinc ſequitur primò, quòd ſi Parochus proponat ruſtico duos articulos, alterum verum, alterum falſum, & ruſticus eâdem piâ, & ſupernaturali affectione imperet unum aſſenſum Fidei circa articulum verum, & alterum circa falſum, ille erit ſupernaturalis, in quem influit habitus Fidei infuſus, hic naturalis, in quem talis habitus non influit. Unde licèt uterque aſſenſus eſſet æquè certus, certitudine adhæſionis firmiſſimæ ortâ ex imperio voluntatis; non tamen certitudine infallibilitatis ortâ ex connexione eſſentiali actûs cum objecto.

Sequitur ſecundò, quòd ſi ruſticus eodem indiviſibili actu Fidei vellet credere utrumque articulum verum, & falſum, hujuſmodi actus non eſſet ſupernaturalis, nec ad illum fides infuſa influeret; quia bonum ex integra cauſa, malū ex ſingulis defectibus. Quòd ſi ruſticus nollet articu-

lum

lum falſum credere, quando putat ſe obligari ad credendum, certè peccaret peccato infidelitatis expellendo habitum fidei infuſum, indignus quippè eſt tali habitu, qui revelationem divinam ſufficienter propoſitam reſpuit, ut obnoxium fallibilitati.

Sequitur tertiò, quod ſi quis paulò ante Chriſti nativitatem eliciuiſſet actumFidei ſupernaturalis de Chriſto naſcituro, non potuiſſet in eodē actu perſeverare etiam poſt Chriſti nativitatem: niſi fortè actus Fidei eſſet de Chriſto naſcituro relatè ad tempus illud præteritum, quo primo fuit poſitus talis actus, quando re vera erat naſciturus; non verò relatè ad tempus, quo perſeveraret, quando non ſupponitur ampliùs naſciturus, ſed natus.

III. Objic. 1. Ideo nequit habitus Fidei infuſæ influere in actum falſum, quia Deus per habitum ſupernaturalem eſſet ſpecialis auctor falſi, qui eſt imperfectio naturæ rationalis; ſed hoc non repugnat, poſito quod docuerimus, poſſe Deum infundere actum erroris; ergo poteſt actus fidei ſupernaturalis eſſe divinitus falſus.

Confir. Poteſt virtus ſupernaturalis voluntatis influere in actum ſupernaturalem, qui non participet, niſi putativè honeſtatem formalem, v. gr. dum confertur eleëmoſyna pauperi putato, dum adoratur hoſtia, quæ re vera non eſt conſecrata; ergo pariter poteſt virtus ſupernaturalis intellectualis Fidei influere in actum fidei ſupernaturalem, qui non participet, niſi putativè veritatem.

Reſp. Nego minorem; ſicut poteſt Deus phyſicè concurrere ad peccatum, quin poſſit ad illud concurrere connaturaliter per ullum habitum ſupernaturalem; ità poteſt Deus directè infundere actum falſum, quin poſſit ad illum concurrere connaturaliter per habitum ſupernaturalem. Ratio eſt, quia, quando infundit actum erroris, tunc tanquam auctor naturæ intendit malum phyſicum hominis, ut quando cauſat mortem; quod non repugnat: At quando concurrit connaturaliter per habitum ſupernatura-

tura-

turalem ad actum falſum, tunc concurrit ad hujuſmodi malum per id, per quod homo evehitur ad ſtatum ſuperiorem, & reponitur in ordine divino; quod eſt diſſonum: non ſecùs, ac ſi per habitum ſupernaturalem connaturaliter cauſaretur peccatum. Præſertim, quia dum Deus cauſat errorem per habitum ſupernaturalem, cauſat illum non ut cauſa extrinſeca, ſed per modum cauſæ quaſi intrinſecæ, ſeu per modum naturæ divinæ homini communicatæ exigentis errorem, quod eſt abſonum. Præterquam quod, ſi nequit ad juſtificationem diſponere actus naturalis, licèt perfectiſſimus, à fortiori actus falſus; Unde non poteſt hic eſſe ſupernaturalis.

Ad confirm. Argumentum probat, quòd etiam naturaliter, & in præſenti providentia poſſit id evenire, quod eſt contra Tridentinum *loc. cit.* Quare *diſtinguo antecedens*: ſi actus participet honeſtatem putatam ex judicio ſpeculativo; ſicut quando confertur eleemoſyna pauperi putato, actus ſupernaturalis miſericordiæ participat honeſtatem miſericordiæ ob judicium ſpeculativum falſum, quòd hic ſit pauper, *concedo*; ſi illam participet ex judicio falſo practico, *nego antecedens, & conſequentiam*. Illud eſt diſcrimen inter actus voluntatis, & intellectûs, quòd illi non hauriunt honeſtatem, & perfectionem ſuam ab objecto prout eſt à parte rei, ſed ab objecto prout apparet per judicium prudens practicum, quod eſt regula immediata, cui conformari debet voluntas, ut ſit honeſta: Actus vero intellectûs hauriunt ſuam perfectionem, ſeu veritatem ab objecto, prout eſt in ſe; illi enim conformari debet actus, ut ſit verus.

Hinc fit, quod ſi veritas ſit ſolùm putata, actus eſt falſus, & imperfectus; unde nequit in illum influere virtus ſupernaturalis, quâ homo reponitur in ordine divino: contra vero ſi honeſtas in actu voluntatis orta ex judicio ſpeculativo ſit putata, quatenus v. gr. putatur hic eſſe pauper, cùm reverà non ſit, adhuc in actu habetur ſua

moralis bonitas, & honeſtas orta ex judicio practico, quod ſit honeſtum hìc, & nunc dare huic eleëmoſynam: & ideo poteſt talis actus eſſe ſupernaturalis profluens à virtute infuſa.

Hinc etiam fit, actum prudentiæ infuſæ non poſſe eſſe falſum; quia prudentia infuſa, quæ dictat, honeſtum eſſe hìc, & nunc dare eleëmoſynam huic pauperi, non elicit judicium ſpeculativum, quod hic revera ſit pauper, in quo poteſt decipi: ſed elicit dumtaxat judicium practicum, quod honeſtum ſit dare huic eleëmoſynam, in quo decipi non poteſt.

IV. OBJIC. 2. In ſyllogiſmo, in quo altera præmiſſa eſt falſa, altera de fide, concluſio eſt falſa, & ſupernaturalis; quippe quæ neceſſario cauſatur ab utraque præmiſſa, atque adeo à comprincipio ſupernaturali; ergo poteſt actus eſſe ſimul ſupernaturalis, & falſus, *antecedens probatur* à Rip., Suar., Lug. *diſ.* 4. *n.* 110. In hoc ſyllogiſmo v. gr. Omnis homo eſt Angelus, Chriſtus eſt homo; ergo eſt Angelus, concluſio falſa non ſolùm cauſatur à majore falſa, ſed etiam à minore de Fide, cùm non ſit major ratio, cur una, & non altera præmiſſa concluſionem cauſet, ergo concluſio falſa neceſſario cauſatur à comprincipio ſupernaturali, & conſequenter eſt ſupernaturalis.

Neque dici poteſt primò cum Goneto *diſ.* 1. *art.* 4. quod præmiſſa de Fide relatè ad concluſionem ſolum ſe habeat, ut conditio, & præmiſſa falſa ſe habeat, ut cauſa ſive efficiens, ſive formalis alliciendo, illuminando, & perſuaſione ſuâ illuminando intellectum ad aſſenſum concluſionis falſæ. Nam ad concluſionem utraque præmiſſa requiritur, & non eſt major ratio, cur una tantùm influat, altera ſit conditio.

Neque dici poteſt ſecundo cum Victoria, quod ſicut Deus eſt cauſa naturalis, & per ſe tibiæ claudicantis, & ſolùm per accidens eſt cauſa claudicationis, & aliorum defe-

defectuum naturalium, ità præmiſſa de Fide ſit per ſe cauſa concluſionis, & per accidens ſit cauſa falſitatis, quæ ſolùm tribuenda eſt præmiſſæ falſæ, non vero præmiſſæ de Fide, ſicut claudicatio tribuitur tibiæ curvæ, non Deo. Nam contra eſt, quia concluſio eodem modo cauſatur ab utraque præmiſſa; ergo non eſt major ratio, cur uni, & non alteri tribuatur falſitas.

Neque dici poteſt tertio cum Serra, quod præmiſſa de Fide ſit cauſa concluſionis falſæ ſolùm quoad ſubſtantiam actûs, non quoad modum, ſcilicet quoad falſitatem; ſicut bono ſcriptori formanti malo calamo malos characteres tribuitur ſubſtantia ſcripturæ; deformitas vero characterum malo calamo. Nam eo modo, quo præmiſſæ naturales cauſant concluſionem, cauſant etiam præmiſſæ ſupernaturales; ſed præmiſſæ naturales non ſolùm cauſant ſubſtantiam actûs, ſed etiam modum falſitatis, vel veritatis; ergo etiam ſupernaturales.

Reſp. I. juxta doctrinam Goneti, negando, concluſionem illam falſam eſſe ſupernaturalem; atque adeo ***nego***, cauſari neceſſario ab altera præmiſſa de Fide, ſolùm enim cauſatur à præmiſſa falſa naturali, non à præmiſſa de Fide, quæ eſt ſolùm conditio. Ad rationem in contrarium dico, ideo præmiſſam de Fide eſſe conditionem, non cauſam concluſionis, quia nullus effectus poteſt oriri à cauſa, à qua non præcontinetur, ſed concluſio falſa non præcontinetur in præmiſſa de fide, utpote ſupernaturali; ergo iſta præmiſſa non poteſt eſſe cauſa concluſionis falſæ. Hoc autem dici nequit, quando utraque præmiſſa eſt naturalis, quia tunc non eſt major ratio, cur una, & non altera concluſionem cauſet, cùm ab utraque intellectus, cognitâ bonitate illationis, moveatur ad concluſionem.

Reſp. 2. expeditiùs, negando, concluſionem falſam eſſe ſupernaturalem, & ad probationem dico, huiuſmodi concluſionem cauſari quidem ab utraque præmiſſa, ſed à præmiſſa de fide cauſari ſolùm per accidens, & tanquam à

Digitized by Google

cauſa ſufficiente, non verò per ſe, & neceſſario, ſeu tanquam à cauſa præciſa, & idcirco non eſſe ſupernaturalem. Explico: ad concluſionem hanc cauſandam; *Ergo Chriſtus eſt Angelus*, eſt quidem neceſſaria utraque illa præmiſſa adducta in argumento, ſed non eſt neceſſe, quòd minor ſit actus Fidei ſupernaturalis, ut ea concluſio cauſetur. Unde concluſio non indiget comprincipio ſupernaturali, tanquam cauſa præciſa, ſed tanquam ſufficienti; poteſt enim ea cauſari etiam à minore, quæ ſit actus naturalis, ut patet; Nam ſi hæc propoſitio Chriſtus eſt homo, ſit in hæretico, atque adeò ſit naturalis, adhuc poteſt concluſionem illam cauſare, quatenùs repræſentat Chriſtum ut hominem. Hinc quando minor illa in Chriſti fideli eſt actus Fidei ſupernaturalis, tunc non cauſat concluſionem falſam, quatenùs eſt ſupernaturalis, ſed quatenùs ſupplet vices præmiſſæ naturalis. Sic juxta communiorem ſententiam, ut dicemus diſputatione ſequenti *qu.* 2. ab actibus ſupernaturalibus cauſantur habitus acquiſiti naturales, quia ad hos habitus concurrunt actus ſupernaturales, non quià ſupernaturales, ſed quà ſupplentes vicem, & continentes omnem perfectionem actuum naturalium: Sic etiam actus noſtri ſupernaturales cognoſcuntur à nobis experimentaliter, & hujuſmodi cognitio experimentalis cauſatur ab iis actibus ſupernaturalibus, non tanquam à cauſa præciſa, ſed tanquam à ſufficienti, & ſupplente vices actuum naturalium, à quibus eadem cognitio experimentalis cauſari poſſet; aliter diſcerneremus amorem Dei ſupernaturalem à naturali. Quare ſicut amor ſupernaturalis concurrit ad cognitionem experimentalem per prædicatum commune ipſi, & amori naturali; ità præmiſſa ſupernaturalis concurrit ad concluſionem falſam per prædicatum commune ipſi, & præmiſſæ naturali.

ARTI-

ARTICULUS II.

An certitudo ſubjectiva actûs Fidei ſit major, quam in actu Scientiæ.

V. EXplicatâ veritate, quæ eſt conformitas cum objecto, progredimur ad certitudinem actûs Fidei, quæ duplex eſt, Subjectiva, & Objectiva. Certitudo ſubjectiva, quæ dicitur etiam firmitas adhæſionis, eſt illa, quâ intellectus itâ adhæret uni parti, ut non ſolùm excludat alteram, ſed etiam excludat omne dubium, formidinem, ac ſuſpicionem de altera. Vocatur etiam hæc certitudo Reſpectiva, quippe quæ habet formaliter certificare intellectum; & aliquando oritur ex ipſa natura actûs, & motivi, ut accidit in aſſenſu primorum principiorum, & in concluſionibus demonſtratis; Aliquando oritur ex imperio voluntatis, ut in aſſenſibus obſcuris; poteſtque hujuſmodi imperium aliquando eſſe vitioſum, ut in hæreticis contumaciter amplectentibus proprios errores, aliquando virtuoſum, ut in fidelibus. Certitudo objectiva idem eſt, ac infallibilitas aſſensûs, ſeu eſſentialis connexio actûs cum objecto verificativo. De utraque certitudine quærendum; Num ſit major in actu Fidei, quàm ſcientiæ? in hoc articulo ſolùm quærimus de ſubjectiva.

VI. Dico equidem cum Suar., Amic., Tan. contra Arr. apud Platelium *n.* 112. Certitudinem ſubjectivam, ſeu firmitatem adhæſionis majorem eſſe in actu Fidei ſupernaturalis, quàm in actu ſcientiæ naturalis, etiam metaphyſicè certo.

PROB. Niſi voluntas imperaret aſſenſum magìs firmum, quàm ſit firmitas ſcientiæ, non imperaret aſſenſum firmiſſimum ſuper omnia, ſeu paratum potiùs dubitare de veritate primorum principiorum, quàm de veritate myſterii revelati; ſed actus Fidei ſupernaturalis eſſe debet firmiſſimus ſuper omnia, prout exigit ejus motivum; ergo

 habet

habet certitudinem ſubjectivam, ſeu firmitatem majorem quàm actus ſcientiæ. Hinc Auguſtinus 7. *confeſſ.* 10. dicebat, *Faciliùs dubitaturum ſe vivere, quàm vera eſſe quæ credebat*; & Rich. de Sancto Victore: *Quotquot veraciter fideles ſumus, nihil certiùs tenemus, quàm quod fide credimus*, & 2. Petri 1. *Habemus firmiorem propheticum ſermonem.*

Confirm. Poſitâ evidentiâ credibilitatis, voluntas prudenter imperat firmitatem adhæſionis proportionatam objecto motivo, quod eſt Deus revelans; atqui firmitas adhæſionis proportionata tali objecto formali non eſt, niſi firmitas adhærens objecto materiali ſuper omnia; adeò ut potiùs ſinat voluntas ſe divelli ab adhæſione primis principiis evidentibus, quàm ab adhæſione myſterio revelato, quod credit ob divinam revelationem; ergo firmitas Fidei eſt major, quàm ſcientiæ. *Prob. minor*, quia proprium eſt actuum virtutum Theologalium attingere objectum divinum ſuper omnia; ergo firmitas proportionata objecto Fidei debet eſſe adhæſiva ſuper omnia.

Neque dicas, æquè impoſſibile eſſe, falſificari prima principia, & falſificari actum fidei, ſeu Deum fallere, aut falli; ergo æqualis eſt firmitas in actu ſcientiæ, & fidei. Nam *tranſmiſſo anteced.* de quo dicemus articulo ſequenti, *nego conſeq.* poteſt enim intellectus ex imperio voluntatis firmiùs aſſentiri objecto propter motivum Fidei, quàm propter motivum ſcientiæ; ſicut enim poteſt intellectus eidem objecto neceſſario adhærere aſſenſu firmo, & ſcientifico, quando apparet evidenter; & aſſenſu trepido, quando apparet obſcurè; ità poteſt per imperium voluntatis firmiùs adhærere myſterio revelato ob motivum Fidei, quàm adhæreat primis principiis, determinatus ab eorum evidentia. Et ratio eſt, quia, ut conſtat ex propoſitione damnata, voluntas poteſt imperare aſſenſum firmiorem, quàm mereatur pondus rationum ad aſſenſum impellentium; ergo poteſt imperare aſſenſum firmiorem, quàm ſit firmi-

tas

tas in actu ſcientifico, ad quam intellectus determinatur ab evidentia objecti; ergo ſi poteſt hanc majorem firmitatem imperare, dicendum, quòd debeat; cùm aſſenſus Fidei debeat eſſe ſuper omnia firmiſſimus.

VII. OBJIC. 1. Actus Fidei compatitur dubitationes indeliberatas, quas non compatitur actus ſcientiæ; ergo magìs excludit formidinem actûs ſcientiæ, quàm Fidei; ergo major eſt firmitas ſcientiæ, quàm Fidei.

Reſp. Actum ſcientiæ firmitatem ſuam habere ab evidentia objecti, actum verò Fidei ab imperio voluntatis; evidentia autem objecti ſicut determinat ad adhæſionem neceſſariò, ità neceſſariò excludit omnem dubietatem etiam indeliberatam: contra verò ſicut voluntas eſt libera ad imperandum aſſenſum Fidei, ità eſt libera ad imperandam firmitatem aſſensûs, & propterea nequit impedire dubietates indeliberatas, quæ antecedunt exercitium libertatis. Hinc tamen non ſequitur, quòd poſt imperium voluntatis non ſit major in actu ſecundo firmitas Fidei, quàm ſcientiæ. In forma ***concedo antecedens, & diſtinguo conſequens***: magìs excludit formidinem actûs ſcientiæ, quàm Fidei in actu primo, & antecedenter ad imperium voluntatis, ***concedo***; in actu ſecundo, & prout eſt ſub imperio voluntatis, ***nego primam, & ſecundam conſeq.*** Cùm enim Fides faciat formaliter intellectum appretiativè magìs adhærere objecto revelato, quàm objecto demonſtrato, quamdiu perſeverat in intellectu actus Fidei, magìs excludit formidinem omnem actualem, quàm ſcientia; atque adeò Fides eſt certior; cùm certitudo fidei deſumenda ſit ab excluſione formidinis in actu ſecundo, & per ipſum actum fidei, non verò in actu primo, & in ſenſu diviſo ab actu fidei. Propterea bene advertit Plat. *n.* 127. quòd motus dubitationis indeliberati, quos experiuntur fideles, non coexiſtant cum aſſenſu fidei firmiſſimo, ſed abſque mora perceptibili ſuccedant; vel ſi coexiſtunt, non ſunt actus judicativi, ſed ſolùm apprehenſivi, &

Digitized by Google

conſequenter actus Fidei etiam indeliberatam dubitationem excludit in actu ſecundo.

VIII. OBJIC. 2. Credens poteſt dubitare, an ſuus aſſenſus ſit Fidei ſupernaturalis; ergo poteſt dubitare, an ſit verus; ergo dubitare poteſt de myſterio credito; atq;adeò actus Fidei non habet firmitatem majorem præ ſcientia.

Reſp. Argumentum probare, quòd actus Fidei ſupernaturalis ſtare poſſit cum formidine, ne non ſit Deus locutus, quod eſt contra propoſitionem 21. damnatam ab Innoc. XI. Quare *concedo antecedens, & diſtinguo primum conſequens*: poteſt dubitare, an aſſenſus Fidei, quem elicit, ſit verus, ſpectato principio influxivo, quatenus dubitare poteſt an eliciatur ratione habitûs Fidei infuſi, vi cujus eſt incompoſſibilis cum falſitate, *concedo*, poteſt dubitare, an ſit verus ex parte motivi, quo nitatur, nempe revelationis, *nego primam, & ſecundam conſequentiam*. Actus Fidei ità nititur primæ veritati revelanti, ut non poſſit actu formidare de exiſtentia revelationis (ut conſtat ex eadem confixa theſi) nec de veritate myſterii; & ideo actus Fidei ſupernaturalis exercitè judicatur infallibilis.

IX. OBJIC. ult. Fidelis non debet credere etiam in hypotheſi impoſſibili, quòd ſcientia metaphyſice certa repugnaret myſteriis fidei; ergo actus Fidei non habet certitudinem adhæſionis majorem præ actu ſcientiæ. *Antecedens probatur*: vel in hypotheſi impoſſibili, quòd ſcientia repugnaret Fidei principiis, talis ſcientia eſſet evidens, vel non: Si primum; ergo intellectus in tali hypotheſi deberet potiùs negare, quod eſt evidenter verum, atque adeò aſſentiri falſo cognito ut falſo, quod eſt vagari extra proprium objectum: Si dicatur ſecundum, non eſt mirum, quòd in tali caſu firmitas Fidei eſſet major firmitate aſſenſûs naturalis obſcuri.

Reſp. cum Ripal. & Mau *qu.* 33. hujuſmodi hypotheſes impoſſibiles ſolùm deſervire ad explicandam majorem firmi-

firmitatem aſſenſûs Fidei; Sicuti cum dicimus, quòd licèt neque aſſenſus evidens præſtitus à Deo de ſua exiſtentia, neque aſſenſus præſtitus à creatura de exiſtentia ſuimet poſſint falſificari, nihilominus ſi per impoſſibile poſſet alter falſificari, faciliùs falſificaretur aſſenſus creaturæ, quàm Dei, & ideo Auguſtinus dicebat: ***Faciliùs dubitarem, me vivere, quàm vera eſſe quæ credidi. In forma Nego antecedens: Ad probationem dico,*** quod in ea hypotheſi impoſſibili, quod ſcientia naturalis repugnaret myſteriis Fidei, & ſcientia ſupponatur evidenter vera, tunc deberet ſequi hoc aliud impoſſibile, quod ſcilicet ab intellectu negetur verum evidens: nec eſt mirum, quod ex uno impoſſibili alia ſequantur. In hoc ſenſu Apoſtolus ad Gal. 1. dixit: ***Licet nos aut Angelus de Cœlo Evangelizet vobis, præterquamquod Evangelizavimus vobis anathema ſit;*** quod dictū Patres apud Cornel. docent eſſe emphaticum; cùm ſit ſenſus, quod etiam in hypotheſi impoſſibili, quod Angelus de cœlo Evangelizet oppoſitum, Fides non eſt deſerenda.

X. Ex dictis ſequitur primò, poſſe, ac debere hominem firmius adhibere myſteriis revelatis, quàm motivis credibilitatis etiam collectivè ſumptis; quia ſcilicet aſſenſus erga myſteria debet eſſe ſuper omnia firmiſſimus. Neque dicas cum Arriaga, Propter quod unumquodque tale, & illud magìs; ergo ſi propter motiva credibilitatis creditur myſterium, firmiùs affirmantur motiva credibilitatis, quàm myſterium. Nam ſicut non tenet, Propter approximationem ignis comburit; ergo multo magis comburit approximatio, quia ſcilicet approximatio eſt ſolum conditio; ità quia aſſenſus erga motiva eſt conditio, non ratio formalis credendi, non debent ea firmiùs affirmari, quàm myſterium. Propterеà intellectus paratus eſſe debet potiùs negare exiſtentiam motivorum, quàm myſterii crediti; in hypotheſi tamen impoſſibili, quod ſublatis motivis, adhuc aſſenſus Fidei eſſet prudens, ac debitus.

Q 5 Sequi-

Sequitur ſecundò, quomodo intelligendus ſit Angelicus 2.2 *q.4.ar.8*. ubi dicit, *Fidem ex parte cauſa eſſe certiorem ſcientia; hanc verò eſſe certiorem ex parte ſubjecti*; atq; adeò ſcientiam eſſe certiorem Fide ſecundùm quid, & quoad nos; non eſt enim ſenſus, quòd aſſenſus ſcientificus ſit firmior; ſed dicitur certior quoad nos, ſeu ex parte ſubjecti, primò quia nos magìs percipimus infallibilitatem ſcientiæ propter ejus evidentiam, quàm Fidei: ſecundò, quia ſcientia excludit etiam in actu primo tum potentiam ad motus dubitationis involuntarios, tum potentiam formidandi imprudenter: contra verò Fides id excludit tantùm in actu ſecundo, ſeu potentia conſequente, non antecedente. Propterea in hoc etiam ſenſu intelligendus eſt Hugo de Sancto Victore dicens: *Fides eſt certitudo ſupra opinionem, infra ſcientiam*: & Auguſtinus de Trinitate, ubi docet; *per ſcientiam roborari Fidem*. In hoc demum ſenſu Theologi docent Viſionem beatam, & ſcientiam infuſam eſſe certiores actu Fidei.

ARTICULUS III.

An pariter certitudo objectiva major ſit in actu Fidei, quàm Scientia.

XI. DIximus, certitudinem ſubjectivam conſiſtere in firmitate adhæſionis, objectivam in infallibilitate aſſenſus, ſeu in eſſentiali connexione actûs cum objecto verificativo. Hæc tamen ex duplici cauſa oriri poteſt, primò ratione objecti, quod non poteſt aliter ſe habere, ut ſiquis habeat actum opinativum de objecto neceſſario v.gr. de Trinitate; & hujuſmodi certitudo eſt impropriè dicta certitudo, quia eſt actui extrinſeca, orta ſcilicet unicè ab objecto. Secundò oriri poteſt ex intrinſeca perfectione actûs, qui eſſentialiter exigit connecti cum objecto; & hanc certitudinem competere actui Fidei, inconcuſſum eſt, poſito quòd ſit eſſentialiter verus.. In hoc

ſenſu

ſenſu dicitur 2. ad Tim. 1. *Scio, cui credidi, & certus ſum*; & Act. 2. *Certiſſimè ſciat domus Iſrael*; & in Tridentino *ſeſſ. 6. c. 9.* dicitur certitudo Fidei eſſe talis, ut illi non poſſit ſubeſſe falſum. Quod dubitatur eſt, an licèt connexio cum objecto ſit eſſentialis tum fidei, tum ſcientiæ adhuc tamen major ſit iſthæc connexio, ſeu certitudo in actu fidei ſupernatururalis, quàm in actu ſcientiæ naturali?

XII. Dico equidem 1. Actum fidei habere certitudinem objectivam, ſeu infallibilitatem majorem, quàm habeat actus naturalis ſcientiæ metaphyſicè evidentis. Hæc concluſio, ut loquitur Platel. *n.* 179. & Mart. *controv.* 2. *diſ.* 4. *ſect.* 2. eſt omnium, aut ferè omnium, exceptis pauculis. Ità D Thom. 2. 2. *qu.* 4. *ar.* 8. & alii innumeri apud Suar. *diſp.* 6. *ſect.* 5. ubi ſupponit ex Philoſophia, poſſe unam certitudinem metaphyſicam eſſe majorem aliâ, & prima principia eſſe certiora, quàm ſit concluſio ſcientifica.

PROB. 1. Ex Scripturis, & Patribus. 2. Petri 1. dicitur: *Habemus firmiorem propheticum ſermonem.* Chryſoſt. in illud, *Fides eſt argumentum non apparentium*, addit: *Majorem certitudinem de illis faciens, quàm de his, quæ videntur.* Baſil. *Fides perſuadet præ omnibus rationalibus methodis.* Aug. *Faciliùs dubitarem me vivere, quàm vera eſſe quæ credidi.*

PROB. 2. Ratione. Si neceſſitas excludendi falſitatem, ſeu exigentia eſſentialis ſui verificativi major ſit in actu fidei, quàm ſcientiæ, certitudo objectiva major eſt in actu Fidei; ſed de facto hujuſmodi neceſſitas, & exigentia, ſeu infallibilitas eſt major in actu fidei; ergo certitudo eſt major. *probatur minor*: hujuſmodi neceſſitas, ſeu exigentia identificatur cum entitate actus Fidei, qui cùm ſit ſupernaturalis, perfectior eſt actu ſcientiæ naturalis; ergo talis neceſſitas eſt major in actu Fidei, ſicut enim vis intellectiva in Deo eſt major, quàm in creatura, quia

Digitized by Google

quia hujuſmodi vis identificatur cum Deo, ſeu cum entitate divina, quæ eſt perfectior, quàm entitas creaturæ intellectivæ, ità vis excluſiva falſitatis in actu ſupernaturali eſt major, quàm in actu ſcientiæ, quia identificatur in actu fidei cum entitate perfectiori.

Confirm. Si poteſt una neceſſitas metaphyſica eſſe major aliâ, de facto neceſſitas metaphyſica, veritatis, & impoſſibilitas falſitatis, quæ eſt in actu fidei perfectiori major eſt, quàm in actu ſcientiæ imperfectiori, atque adeò fides certior eſt, quàm ſcientia; atqui poteſt una neceſſitas, & impoſſibilitas eſſe major aliâ, ergo de facto Fides eſt certior. Minor poſſet hic ſupponi ex Philoſophia. Sed probatur primo auctoritate communiſſima omnium ferè Theologorum docentium, magìs eſſe impoſſibile falli lumen ſupernaturale in rebus fidei, quàm lumen naturale in primis principiis; necnon Ariſtotelis dicentis 4. Metaph. 18. magìs repugnare quatuor identificari cum mille, quàm cum quinque; Angelici etiam, & Scoti apud Vaſq. *1. p. diſ.* 104. *c.* 6.

Prob. Etiam ratione, quia neceſſitas v. g. quòd Deus exiſtat, major eſt, quàm neceſſitas, quòd exiſtat creatura in hypotheſi, quòd ſit; ergo datur una neceſſitas metaphyſica major aliâ. *Prob. antec.* quia prior neceſſitas eſt neceſſitas abſoluta ſimul, & conditionata, poſterior eſt ſolùm conditionata; prior eſt neceſſitas ſimpliciter, ſecunda ſolùm ſecundùm quid; prior neceſſitas nihil habet de contingenti, atque adeò contingentiam excludit omnibus modis, poſterior admittit aliquam contingentiam, quatenùs contingenter creatura exiſtit; ergo prior neceſſitas eſt major ſecundâ.

Ratio à priori eſt, quia quoties una entitas eſt perfectior aliâ, omnia prædicata identificata cum entitate perfectiori ſunt perfectiora, & majora; v. g. quia prædicatum Potentis intelligere, producere, &c. identificatur cum Deo, qui eſt perfectior, quàm creatura, ideo Deus eſt magis

gìs intellectivus,productivus,&c.quàm creatura;ſed entitas actus Fidei ſupernaturalis perfectior eſt ſcientiâ naturali;ergo vis excluſiva falſitatis identificata cum his actibus major eſt in actu fidei ; ac proinde certior eſt fides, quàm ſcientia.

Confirm. à pari:Oppoſitio contraria ſuſcipit magìs & minùs;Unde magìs opponitur calor ut octo frigori ut octo,quàm calor ut quinque frigori ut quinque; ergo etiam oppoſitio contradictoria ſuſcipit magìs,& minùs;Unde magìs opponitur Deus cum non Deo , quàm homo cum non homine;ergo etiam magìs opponitur actus fidei cum ſuo oppoſito falſificativo , quàm actus ſcientiæ cum ſuo; quia ſcilicet oppoſitio, ſeu vis excluſiva identificata cum entitate perfectiori eſt perfectior,& major,denominatque ſubjectum non ſolùm majus,ſed etiam magìs tale; ſicut vis productiva , & intellectiva identificata cum ente perfectiori denominat illud majus ſimul,& magis productivum, & intellectivum.

Dices,falſum eſſe,quod ſi unum oppoſitum eſt majus, ſeu perfectiùs,oppoſitio ſit major;ergo ruit ratio adducta. ***Probatur antecedens***:calidiſſimum eſt perfectiùs calido, & tamen magìs opponitur calidum non calido,quàm calidiſſimum non calido:nam calidum, & non calidum opponuntur contradictoriè,atque adeò ſummè, ſecùs verò calidiſſimum,& non calidum ; datur enim inter hæc duo medium , nempe calidum, quod neque eſt calidiſſimum neque non calidum.

Reſp. nego antecedens: ***Ad probationem***, vel nomine calidi venit omne omnino calidum , prout complectitur tum calidiſſimum,tum calidum remiſſum;vel nomine calidi venit ſolum calidum remiſſum. Si dicatur primum , ***nego***, quod calidisſimum ſit perfectiùs calido , cum hoc complectatur calidisſimum ſimul , & calidum remiſſum; ſi dicatur ſecundùm , ***nego***, quod calidum ſic ſumptum, & non

non calidum opponantur contradictoriè; nam etiam inter calidum remiſſum, & non calidum datur medium, nempe calidiſſimum, quod neque eſt calidum remiſſum, neque non calidum.

XIII. Objic. 1. Contra concluſionem: Non poteſt actus Fidei habere objectivam certitudinem majorem, quàm actus ſcientiæ, niſi ſit verum, quòd magìs opponatur actus Fidei cum objecto falſificativo, quàm actus ſcientiæ; ſed non poteſt magìs opponi: ergo non eſt objectivè certior. *Prob. minor*: uterque actus fidei, & ſcientiæ opponuntur cum falſitate ſummè, & neceſſitate metaphyſica; quod autem eſt ſummè tale, non poteſt eſſe magis, vel minùs tale; ergo.

Confirm. Æquè opponitur Deus cùm non Deo, ac homo cum non homine; ergo æquè pariter opponitur actus Fidei cum ſuo falſificativo, quàm actus ſcientiæ cum ſuo. P*robatur antecedens*, quia tanta eſt vis in Deo ad excludendum non Deum, quanta requiritur, nec major, nec minor; ſimiliter tanta eſt in homine ad excludendum non hominem, quanta requiritur, nec major, nec minor; ergo æqualis eſt in utroque vis excluſiva ſui contradictorii, ſeu oppoſitio cum proprio contradictorio; ità ſcilicet ut quamvis Deus ſit excluſivum majus, & perfectius, non per hoc magìs excludat, aut opponatur: Sicuti ſi tanta ſit vis in gigante, quanta requiritur ad proſternendum alium gigantem, nec major, nec minor; & tanta etiam in pumilione relatè ad proſternendum alium pumilionem, certè æqualis eſt in utroque virtus relatè ad proſternendum proprium hoſtem: quamvìs enim in gigante, & pumilione virtus ſit inæqualis arithmeticè, cum in gigante ſit virtus v. gr. ut decem, & in pumilione ut quinque; at in utroque virtus eſt æqualis geometricè, & comparativè ad hoſtem ſuum. Et ratio à priori eſt, quia non debeat comparari proportionata,

nempe

Digitized by Google

nempe Deus, & homo, ſed proportiones proportionatorum. Quare cum oppoſitio inter Deum, & non Deum ſit æqualis, quàm inter hominem, & non Deum hominem (quandoquidem quot perfectiones habet Deus, tot excludit non Deus, & quot perfectiones habet homo, tot excludit non homo) ideo quamvìs Deus ſit perfectior homine, non per hoc perfectius, ſeu magìs, Deus excludit non Deum, quàm homo non hominem; Unde æqualiter opponuntur.

Reſp. nego minorem: ad probationem diſtinguo antecedens: uterque opponitur ſummè ex ſuo genere, nempe oppoſitione contradictoriâ, quæ quà talis eſt ſumma, *concedo*; opponitur ſummè intra genus oppoſitionis contradictoriæ, *nego antecedens*, & *Conſequentiam*: ſicut enim ratio intellectivi v. gr. eſt ſumma ex ſuo genere, cùm non detur vivens perfectius intellectivo; ſed tamen intra genus intellectivi ſuſcipit magìs, & minus, ut propterea Angelus ſit magìs intellectivus, quàm homo, ità oppoſitio contradictoria eſt ſumma ex ſuo genere, cùm non detur oppoſitio major; ſed intra genus oppoſitionis contradictoriæ ſuſcipit magìs & minus. Unde major eſt oppoſitio Dei cum non Deo, quàm hominis cum non homine, & major oppoſitio actus Fidei cum falſitate, quàm actus ſcientiæ.

Ad confirm. Reſpondeo primò per inſtantiam: tanta eſt vis in Deo ad ponendam ſuam intellectionem ſecummet identificatam, ac in Angelo, & homine ad ponendas intellectiones ſuas, quanta in unoquoque requiritur, nec major, nec minor; ergo æqualiter Deus, Angelus, & homo habent vim ponendi proprias intellectiones, atque adeò æqualiter ſunt intellectivi. Similiter tanta eſt perfectio in attributis divinis in ordine ad perficiendam naturam divinam, quanta requiritur, nec major, nec minor, tanta etiam perfectio in calore; relatè

ad

ad perficiendam naturam ignis, quanta requiritur ad illam perficiendam juxta propriam exigentiam; ergo æqualiter perficitur natura divina à ſuis attributis, ac ignis à proprietatibus ſuis; quod nemo dixerit. Ratio eſt, quia ab æqualitate proportionum fit tranſitus ad æqualitatem proportionatorum, & à ratione generica æquali ad rationem ſpecificam inæqualem; perinde ac ſi diceretur: Æquè Deus & Angelus ſunt ſub genere ſummo intellectivi; ergo ſunt æqualiter intellectivi: Æquè proportionatur eſſentiæ divinæ attributum divinum, ac naturæ ignis calor: ergo æquè attributum divinum perficit eſſentiam divinam, ac calor ignem. Sic pariter Adverſarii diſcurrunt; Æquè proportionatur Deus cum ſuo contradictorio, ac homo cum ſuo; æquè gigas cum gigante, ac pumilio cum pumilione; ergo æqualiter Deus excludit non Deum, ac homo non hominem, & æqualiter gigas proſternit gigantem, ac pumilio pumilionem; Conſequentia non tenet, quia ab æqualitate proportionum fit tranſitus ad æqualitatem & proportionatorum, & à ratione generica communi, in qua proportionantur æqualiter, cum conſiſtat in indiviſibili, fit tranſitus ad rationem ſpecificam intra tale genus, quæ ſuſcipit magis, & minus.

In forma *nego antecedens*. *Ad probationem conceſſo antecedente, diſtinguo conſequens*: ergo æqualis eſt oppoſitio ſecundum rationem genericam oppoſitionis contradictoriæ, quæ conſiſtit in indiviſibili, *concedo*; ſecundum rationem ſpecificam talis oppoſitionis, quæ ſuſcipit magis, & minus, *nego Conſequentiam*: Sicut enim calor, ut centum v. g. æquè opponitur frigori ut unum ſecundum rationem genericam oppoſitionis contrariæ, ac calor ut octo frigori ut unum; quandoquidem neutrum haberi poteſt ſine miraculo, at ſecundum rationem ſpecificam oppoſitionis contrariæ magis opponitur frigori ut unum calor ut centum, quàm calor ut octo; adeò ut majus miraculum requiratur in primo caſu propter majorem

jorem vim reſiſtitivam in calore ut centum; ità prorſus in caſu noſtro: Sic etiam quantitas bipalmaris, & palmaris æquè ſunt impenetrabiles cum tertia quantitate ſecundum prædicatum genericum impenetrabilitatis, quatenùs neutra poteſt ſine miraculo penetrari; at intra genus impenetrabilitatis magìs eſt impenetrabilis quantitas bipalmaris, quàm palmaris [ſicut ex Philoſopho magìs repugnat quatuor identificari cum mille, quàm cum qinque] quia in bipalmari eſt major vis reſiſtitiva, & ideo requireretur majus miraculum. Ex quo fit, quantitatem bipalmarem eſſe quid impenetrabile majus;& ſimul eſſe magìs impenetrabilem; ſicut Deus eſt intellectivum majus homine, & ſimul eſt magìs intellectivus. Et ratio à priori eſt, quia quando perfectio major eſt in eodem ſubjecto, ſive indiviſibili, ſive indiviſibiliter ſumpto, tunc denominat illud magìs tale; ſicut qualitas, v. gr. calor ſi ſit in eadem parte ſubjecti, denominat illam magìs calidam.

Ad paritates in argumento adductas recurrit eadem reſponſio: æqualis eſt virtus in gigante relatè ad gigantem,&c. ſecundùm rationem genericam oppoſitionis cum hoſte, *concedo*; ſecundum ſpecificam talis oppoſitionis, *nego*: quamvìs enim proportiones ſint æquales, proportionata tamen ſunt inæqualia; unde inæqualem habent vim proſternendi hoſtem. Ad rationem à priori dico, non ſolùm comparari debere proportiones, & oppoſitionem contradictoriam ſecundum rationem genericam, quæ conſiſtit in indiviſibili, ſed etiam proportionata, & oppoſitionem contradictoriam ſecundum rationem ſpecificam, ut diximus de oppoſitione contraria,& de proprietatibus relatè ad eſſentiam, quæ non ſolùm conſiderari debet ſecundum proportionem geometricam, quæ eſt æqualis, ſed etiam ſecundum arithmeticam, quæ eſt inæqualis: Propterea quamvìs æquè proportionetur natura divina ſuis attributis, quàm ignis calori, magìs tamen per-

perficitur natura divina ab attributis, quàm ignis à calore; ſicuti quamvìs æqualis ſit proportio inter decem, ac viginti, ac inter quinque, & decem, magìs tamen repugnat juxta doctrinam Philoſophi, quòd decem identificentur cum viginti, quàm quinque cùm decem; & eodem modo, quamvìs æquè proportionetur Deus cum non Deo, quàm homo cùm non homine, magìs tamen Deus excludit ſuum contradictorium, quàm homo ſuum.

XIV. Objic. 2. Veritas actus Fidei non poteſt eſſe major, quàm ſit veritas actus ſcientiæ; ergo nec certitudo objectiva; utraque enim conſiſtit in indiviſibili. Neque obſtat quòd poſſit ex Philoſopho una falſitas eſſe major alia, ut major eſt falſitas in hac propoſitione: Quatuor ſunt mille, quàm in hac, quatuor ſunt quinque. Nam propoſitio illa, quatuor ſunt mile, eſt magìs falſa ſolùm extenſivè, non intenſivè,

Confirm. 1. Non poteſt dici, quòd repletivum palmare magìs replicat replebile palmare, quàm ſemipalmare repleat ſemipalmare, quia quamvìs palmare ſit repletivum majus, non ideò magìs replet; cum repletio, ſeu adæquatio conſiſtat in indiviſibili; ergo neque Deus excludit magìs non Deum, quàm homo non hominem, & actus Fidei ſuum falſificativum, quàm actus ſcientiæ ſuum.

Confirm. 2. Comparatio, quæ fit inter Deum, & non Deum, & inter hominem, & non hominem, non eſt proportionis, ſed proportionalitatis, quæ eſt proportio proportionum intercedens inter quatuor terminos; atqui proportionalitas iſta eſt æqualis; ergo etiam oppoſitio eſt æqualis,

Reſp. aliquos putare, veritatem conſiſtere in indiviſibili, quia explicatur per adæquationem intentionalem cognitionis cum objecto: omnis enim æqualitas conſiſtit in indiviſibili alii putant, veritatem ſuſcipere magis, & minùs, quia explicatur per ſimilitudinem intentionalem cum objecto; ſimilitudo autem non conſiſtit in indiviſibili,

li;ſed poteſt eſſe major,& minor. Equidē tranſmitto,quòd veritas cōſiſtat in indiviſibili,& quòd explicetur per adæquationem,non per ſimilitudinem;*nego* tamen,conſiſtere in indiviſibili neceſſitatem,ſeu exigentiam veritatis, quæ eſt certitudo objectiva ; oſtendimus enim, majorem eſſe neceſſitatem veritatis,ſeu connexionem cum objecto in actu Fidei,quàm ſcientiæ;relatè verò ad falſitatem , non ſolùm neceſſitas falſitatis,ſed etiam ipſa falſitas major eſt etiam intenſivè in propoſitione illa;quataor ſunt mille , quàm in alia,quatuor ſunt quinque; ſicut magis eſt inæqualis cum ſemipalmo ulna,quàm palmus,quamvis enim prædicatum æqualitatis,utpote negativum,conſiſtat in indiviſibili,prædicatum tamen inæqualitatis ſuſcipit magis, & minùs ,& cadit ſupra idem ſubjectum indiviſibiliter ſumptum. Unde quod eſt inæquale majus, & pariter magis inæquale.

Ad 1. confirm. ſolùm prædicata negativa Æqualis , Diſtincti, Summi, &c. conſiſtunt in indiviſibili , ſecùs verò poſitiva importantia virtutem,potentiam, exigentiam, &c., quæ inſtar qualitatis phyſicæ ſuſcipiunt magis, & minùs , hinc repletivum bipalmare non magis commenſuratur replebili bipalmari , quàm palmari , quia commenſuratio , & æqualitas conſiſtunt in indiviſibili, ſicut non magis diſtinguitur Deus à non Deo , quàm homo à non homine, quia pariter prædicatum diſtincti eſt negativum ; cum hoc tamen ſtat, quod repletivum bipalmare ſit magis repletivum , ſeu magis potens excludere vacuum , quàm palmare,& Deus majorem vim habeat excludendi ſuum contradictorium. In forma *diſtinguo antecedens* : repletivum bipalmare non magis replet, &c. hoc eſt non magis commenſuratur,*concedo* ; hoc eſt non habet majorem vim excluſivam vacui , aut alterius corporis,*nego antecedens*,& *Conſequentiam*. Idem enim prorſus dicendum de prædicato diſtincti; quod pariter eſt negativum,& conſiſtit in indiviſibili;unde licèt non magis diſtinguatur Deus à non Deo , quàm homo à non ho-

mine, magìs tamen opponitur, ſeu magìs exigit diſtingui; ſic æquè diſtinguuntur calor A, & calor B, ac calor, & frigus; nec non aſſenſus, & diſſenſus; at non æquè opponuntur.

Ad 2. confirmationem recurrit inſtantia de attributis, ſeu proprietatibus relatè ad naturam; ità enim ſe habet attributum divinum relatè ad naturam divinam, ut calor ad ignem, & tamen non æqualiter perficiunt has naturas. Deinde ſicut in proportionalitate (ſeu dum comparantur non proportionata, ſed proportiones) æqualiter ſe habent quinque ad decem, & decem ad viginti; at nemo dixerit, non magìs diſtare decem à viginti, quàm quinque à decem: ità quamvìs æqualiter ſe habeant omnia contradictoria in illa proportionalitate, necnon in ratione generica oppoſitionis contradictoriæ; at non per hoc æqualiter diſtant, aut æqualiter opponuntur; quia quando conſiderantur ut oppoſita, non conſiderantur ſolùm ſecundum rationem genericam oppoſitionis contradictoriæ, in qua æqualiter ſe habent, ſed etiam in ratione ſpecifica, in qua ſunt inæquales, nec conſiderantur ſolùm proportiones, ſed etiam proportionata, & ideo magìs opponitur Deus non Deo, quàm homo non homini.

XV. Obj. 3. Dum dicitur: Deus excludit ſuum contradictorium, ut homo ſuum, & actus Fidei, ac ſcientiæ ſuum falſificativum, ſed Deus eſt ens perfectiùs; ergo magis excludit, committitur fallacia ſenſus compoſiti; non ſecus ac ſi dicatur, Capra eſt mater, capra eſt Petri; ergo eſt mater; Petri; conſequentia legitima eſt, ergo aliquid quod eſt Petri, eſt mater, quia capra, quæ eſt medius terminus, non debet iterum poni in concluſione; ità in caſu noſtro conſequentia legitima eſt; ergo aliquid, quod eſt ens perfectius homine, excludit ſuum contradictorium; ſicut homo ſuum; ex quo non fit, quòd Deus magìs illud excludat, quàm homo.

Confir. Quia ex Scoto in 4. *diſt.* 1. *qu.* 1. contradictoria ſunt

ſunt æquè incompoſſibilia, licèt non ſint æquè diſtantia; ergo non datur una incompoſſibilitas major alterâ; Suarius etiam *l. 9.* de Trin. *c. 6. n. 19.* & *l. 3.* de Attributis *c. 9.* dicit, poſſibilitatem creaturarum non eſſe majorem poſſibilitate Dei, quia non datur una neceſſitas metaphyſica major aliâ.

Reſp. Argumentum à nobis proponi ſinè fallacia ſenſûs compoſiti; dicimus enim: Deus per ſuam entitatem eſt vis excluſiva ſui contradictoriii, ſicut homo ſui; ſed entitas Dei eſt perfectior; ergo vis excluſiva eſt major, atque adeò magìs excludit; ſicut ſi vis intellectiva eſt major in Deo, eſt magìs intellectivus.

Ad confirm. Scotus docet, omnia contradictoria eſſe æquè incompoſſibilia ſolùm ſecundùm rationem genericam oppoſitionis contradictoriæ, non ſecundùm ſpecificam, ut diximus de oppoſitione contraria; cùm enim Scotus doceat, non omnia contradictoria eſſe æquè diſtantia, conſequenter docet, ſecundùm rationem ſpecificam poſſe eſſe magìs incompoſſibilia: Sic ubicatio Neapolitana æquè eſt incompoſſibilis ſecundùm rationem genericam cum Romana; ac cum Mediolanenſi; quia tamen magìs diſtat à Mediolanenſi, magìs eſt incompoſſibilis ſecundum rationem ſpecificam. Ad auctoritatem Suarii dico, non poſſe pro ſententia oppoſita adduci Eximium Doctorem, qui certè non fuit ſibi contrarius, & apertè *diſ. 6.* de Fide *ſect. 5. n.* 8. docet, unam certitudinem metaphyſicam eſſe majorem alterâ, juxta doctrinam Philoſophi 1. poſteriorum 2. Ubi advertit, quòd quamvìs certitudo explicetur per negoti tionem, nempe per infallibilitatem, & ſic videatur conſiſtere in indiviſibili; quia tamen fundatur in perfectione poſitiva actuum, quæ poteſt eſſe major, vel minor, ideo certitudines poſſunt eſſe inæquales; ſicut ſubſtantia ſpiritualis, quamvìs videatur explicari per negotiationem materiæ, ſeu per immaterialitatem, & ſic conſiſtere in indiviſibili, quia tamen fundatur in

 per-

Digitized by Google

perfectione poſitiva;ideo una ſubſtantia immaterialis eſt perfectior alterâ. Quare ubi Suarius dicit, Dei poſſibilitatem non eſſe majorem poſſibilitate creaturarum, loquitur de poſſibilitate utriuſque ſecundum rationem genericam explicatam per non repugnantiam.

XVI. Dico 2. Etiam tranſmiſſo, quòd non neceſſitas metaphyſica non poſſit eſſe major alia, adhuc certitudo objectiva major eſt in actu fidei, quàm in actu ſcientiæ naturalis, ſi dicatur, in actu fidei eſſe neceſſitatem metaphyſicam veritatis, in actu verò naturali ſcientiæ eſſe neceſſitatem ſolùm phyſicam, juxta doctrinam Rip. de Fide *diſt.* 11. *nu.* 49. Arri. *diſ.* 3. Lumb. *nu* 675.

Prob. Etiam tranſmiſſo, quòd una neceſſitas metaphyſica non ſit major alia, adhuc dici poteſt, quod in actu ſupernaturali Fidei certitudo, & infallibilitas ſumma, ſeu neceſſitas metaphyſica, quòd conjungatur cum objecto verificativo, oriatur ex perfectione intrinſeca talis actûs; in actu verò naturali ſcientiæ oriatur ſolùm ratione objecti, quod non poteſt aliter ſe habere; unde certitudo objectiva in actu fidei ſit eſſentialis ex intrinſeca perfectione actûs; contra verò in ſcientia ex intrinſeca perfectione actûs ſit tantùm naturalis, & ſolùm ſit eſſentialis ratione objecti neceſſarii; atqui ſic dicendo bene ſalvatur, quòd major ſit certitudo actus fidei, quàm ſcientiæ, etiam in datâ hypotheſi; ergo ità dicendum. *Prob. major*: bene dici poteſt, quod ſicut viſio ocularis, v. gr. parietis, naturaliter tantùm exigit conjungi cum pariete, ità ſcientia de objecto neceſſario, v. gr. de Dei exiſtentia, naturaliter tantùm ratione ſui exigit conjungi cum verificativo; Unde certitudo eſſentialis oritur ſolùm ratione objecti, quod non poteſt aliter ſe habere: Ad eum modum, quo opinio de objecto neceſſario, putà de Trinitate, ratione ſui poteſt etiam naturaliter eſſe falſa, & ſolùm ratione objecti eſt neceſſario verò. Quod autem ſic dicendo bene ſalvetur, quòd certitudo objectiva major

jor ſit in actu Fidei, quàm ſcientiæ, patet. Sicut enim ſi dentur duo actus, alter ſcientiæ, alter opinionis de objecto neceſſario, actus ſcientiæ eſt certior, quia ratione ſui eſt verus neceſſariò; ità ſi dentur duo actus, alter fidei, alter ſcientiæ, fides eſt certior, quia ratione ſui eſt eſſentialiter vera, ſcientia verò ratione ſui eſt naturaliter tantùm vera.

XVII. Objic. Cognitio evidens, & experimentalis, qua quis cognoſcit ſe exiſtere, eſt neceſſariò, & metaphyſicè vera ratione ſui, & non ratione objecti, quod poteſt aliter ſe habere; ergo univerſim actus ſcientiæ ratione ſui habet metaphyſicam infallibilitatem: atque adeò in hypotheſi, quòd una neceſſitas metaphyſica non ſit major alia, actus Fidei non eſt certior.

Reſp. nego antecedens: etiam talis cognitio dici poteſt ratione ſui naturaliter tantùm vera, & metaphyſicè certa ratione objecti, quòd licèt ſit contingens, neceſſariò tamen præſupponi debet ad talem actum, ut poſſit in illum influere, prout debet, cum actus vitalis neceſſario ſit motus ab intrinſeco: unde ne divinitus quidem dari poteſt hujuſmodi actus vitalis, non præſuppoſito tali Objecto.

XVIII. Dico ult. Actus fidei ſupernaturalis eſt certior ſcientiâ etiam in ſententia, quam exiſtimo probabiliorem cum P. Thyrſo Gonzalez *tom* 1. *diſ.* 35. Catt. *diſ.* 4. & 5. Metaph. & aliis Recentioribus ex D. Thom. quod ſcilicet ſola Omnipotentia ſit unica neceſſitas metaphyſica omnium neceſſariorum, & poſſibilitas actualis, & neceſſaria omnium poſſibilium, ac verificativum formale propoſitionum æternæ veritatis; juxta quam ſententiam tam actus Fidei, quàm ſcientiæ terminant ſolum neceſſitatem metaphyſicam excludendi falſificativum, identificatam cum Omnipotentia; in ſe verò non habent hujuſmodi neceſſitatem metaphyſicam, ſed ſolum phyſicam.

Prob. Ex dictis in prima concluſione. Si actus Fidei, &

ſcientiæ habeant ratione ſui neceſſitatem metaphyſicam excludendi falſificativum, actus Fidei, utpote perfectior, habet majorem vim excludendi, & ideo eſt certior; ergo à pari, ſi ſupponamus, quòd uterque actus habeat ratione ſui ſolùm neceſſitatem phyſicam excludendi falſificativum, & uterque terminet neceſſitatem metaphyſicam identificatam cum Omnipotentia, adhuc actus Fidei ſupernaturalis, utpote perfectior, habebit neceſſitatem phyſicam majorem, & conſequenter eſt certior.

DISPUTATIO IV.

De habitu infuſo Fidei.

SElectiora inquirimus ad habitum fidei ſpectantia. Primò quidem, In quibuſnam ſit hujuſmodi habitus? an in Chriſto Domino? an in Beatis? an in Hæreticis? Secundò, Utrum ex frequentatis actibus Fidei ſupernaturalis intendatur habitus per ſe infuſus, an verò producatur novus habitus, aut ſupernaturalis, aut naturalis? Tertiò, Num Hæreticus per infidelitatem amittens habitum Fide, poſſit credere fide ſupernaturali unum articulum, dum diſcredit alium?

QUÆSTIO I.

Quodnam ſit Subjectum Fidei Habitualis?

I. CErtum eſt primò apud Catholicos; quinimmo juxta Suar., Lug., & alios communiùs, contra Canum, & Vaſ., eſt etiam de Fide, quòd in juſtificatione infundatur in intellectu hominis habitus Fidei ſupernaturalis & in voluntate habitus Spei, & Charitatis: Tridentinum enim *ſeſſ.* 6, *c.* 7. hæc habet: *In ipſa juſtificatione cum remiſſione peccatorum hæc omnia ſimul infuſa accipit homo, fidem, ſpem, & charitatem.* Ratio eſt, quia con-

connaturaliùs homo conſtituitur proximè potens ad a-ctus ſupernaturales per dona iſthæc intrinſeca permanen-tia, quàm per ſola auxilia extrinſeca tranſeuntia; qua de cauſa diximus in diſputatione de Viſione Dei, quòd intel-lectus Beatorum per lumen gloriæ permanens elevatur ad Deum videndum.

Certum eſt ſecundò, in ordine ad Fidem actualem non ſolùm dari in intellectu Fidem habitualem per ſe infuſam, ſed etiam in voluntate habitum per ſe infuſum, qui influat in actum piæ affectionis ad credendum, ſeu in voluntatem credendi. Hujuſmodi autem habitus non eſt virtus Theo-logica, ſed moralis, cùm non habeat pro objecto formali Deum, ſed honeſtatem, quæ relucet in volitione capti-vandi intellectum in obſequium Dei loquentis; quia ta-men obſequium eſt impropriè obediẽtia, ideo in ſenſu improprio actus Fidei tribuitur obedientiæ; dum dicitur ad Rom. 1. *Ad obediendum fidei.* Præterea datur etiam, ut ſupra oſtendimus, in intellectu alius habitus per ſe infu-ſus, qui dicitur prudentia ſpecialis deſerviens ad elicien-dum judicium practicum ſupernaturale immediatè dire-ctivum piæ affectionis ad credendum. Idcirco autèm non ſufficit habitus infuſus Prudentiæ generalis, quia hæc di-rigit virtutes morales poſteriores Fide; prudentia verò ſpecialis deſervit ad judicium practicum directivum piæ affectionis, quæ Fidem antecedit.

II. Denique probabilius videtur cum Sco., Rip., Lug. *diſ. 16. ſect.* 3. contra Suar., Vaſq., Cajet., Val., habitus Fidei non infundi ante infuſionem gratiæ; atque adeò adulto ſuſcipienti baptiſmum in mortali ſolùm in-funditur character baptiſmalis, non verò habitus Fidei, & ſpei. Ratio eſt, tum quia in Tridentino *loc. cit.* dicitur: ***In juſtificatione hæc omnia ſimul infuſa accipit homo, fi-dem, ſpem, charitatem***: tum etiam, quia habitus ſuper-naturales ſunt proprietates gratiæ; ergo connaturaliter debent ad gratiam conſequi, non præire: Quamvis ergo

amiſsâ gratiâ per peccatum (quòd non ſit infidelitatis, aut deſperationis) remaneant in præſenti providentia habitus Fidei, & Spei, connaturaliter tamen non infunduntur ante gratiæ infuſionem. Et ſanè, quòd plura requirantur ad habitum fidei in fieri, quàm in conſervari, nemo eſt, qui dubitet; nam ad conſervari ſufficit ſola carentia peccati infidelitatis, quæ ſola non ſufficit, ut primò infundatur; ergo poteſt etiam requiri gratia, ut primò infundatur, quamvìs non requiratur ad ejus conſervationem.

Neque obſtat primò, quòd character infundatur ſinè gratia. Nam character non requiritur ut virtus, nec ut proprietas gratiæ, ſed ut ſignum validè baptizati.

Nec obſtat ſecundò, quòd in *c. Majores* de Baptiſmo dicatur, *Eos, qui inviti baptizati ſunt, cogendos tenere fidem, quam ſuſceperunt*; ibi enim ſermo eſt, ſolùm de profesſione Fidei, per quam Eccleſiæ ſubjiciuntur, non de Fide habituali, etenim ſi baptizati ſunt invitè, ità ut invalidè baptiſmum receperint, procul dubio Fidem habitualem non ſuſceperunt.

Hinc habes, quòd in peccatore Chriſtiano, qui peccatum infidelitatis non commiſit, ſolùm ex divina miſericordia remaneant tum habitus Fidei, tum habitus piæ affectionis ad credendum, & habitus ſupernaturalis prudentiæ ſpecialis, quam modò explicavimus, à quibus imperativè, non elicitivè oritur Fides actualis, ac ſimiliter habitus ſupernaturalis ſpei in eo, qui adverſus ſpem non peccavit. Ratio eſt, quia ex natura rei magìs peccator deberet privari habitibus theologalibus, utpote præſtantioribus, quàm moralibus infuſis; ergo non ex natura rei, ſed ex ſua benignitate Deus in præſenti providentia peccatorem, qui fidem non negavit, nec deſperavit de divina miſericordia, non privat habitibus Fidei, & Spei, utpote qui principium ſunt juſtificationis, & reſurrectionis ſpiritualis: vult enim Deus peccatoris reſurrectionem, & ideo benigniſſimè hos habitus conſervat, quibus adjuvetur ad re-

reſurgendum. Fides tamen, quæ in peccatore remanet, dicitur mortua, non quia non eſt vera Fides habitualis, ſicut homo mortuus non eſt verus homo, ſed quia non eſt informatâ charitate, quâ vivificatur, adeo ut poſſit parere actus vitæ æternæ meritorios: Sicut corpus humanum, quando eſt mortuum, eſt verum corpus, & dicitur mortuum, quia non informatur anima. Ratio autem, cur homo mortuus non ſit verus homo, eſt, quia, ut notat D. Thom. homo verus eſt eſſentialiter vivus, utpote compoſitus ex corpore, & anima; unde non poteſt homo eſſe mortuus, & vivus; at ſicut corpori accidit eſſe vel vivum, vel mortuum, ità Fidei accidit vel conjungi cum gratia, & eſſe vivam, vel ſejungi, & eſſe mortuam, unde Fides etiam mortua eſt vera Fides. His præmiſſis.

III. Dico 1. Tam Angelus, quàm homo in prima ſui conditione habuerunt Fidem habitualem. Ità communisſimè contra nonnullos apud Suarium.

Prob. Uterque fuit Viator, & ad finem ſupernaturalem diſponere ſe debebant per actus Fidei, & Spei, juxta illud: *Accedentem ad Deum oportet credere*; *& Sinè fide impoſſibile eſt placere Deo.*

IV. Dico 2. Dæmones, & damnati omnes carent fide infusâ habituali. Ità communiſſimè contra Alen. & Dur.

Prob. Quia damnati indigni ſunt, ut hujuſmodi dona ſupernaturalia retineant. Et ratio ulterior eſt, quia in iis impoſſibilis eſt actus fidei ſupernaturalis, tum quia carent auxilio ſupernaturali, quo ad illum excitentur, tum quia carent piâ affectione ad actum fidei neceſſariâ. Quare dum dicitur 2. Jac. 6. D*æmones credunt, & contremiſcunt*, non eſt ſermo de fidè ſupernaturali, cùm poſt peccatum fidem habitualem infuſam amiſerint, ſed de naturali orta ex ſignis credibilitatis: cùm enim perfectiſſima iis ſit evidentia motivorum credibilitatis, habent moralem evidentiam de veritate myſteriorum fidei, unde non poſſunt iis non aſſentiri, atque adeò credunt, quaſi convicti, & coactè.

Di-

Dices: in damnatis remanet character ſupernaturalis; ergo etiam habitus Fidei. *Nego conſequentiam.* Character enim non confertur propter operationes immediatè, ſed in ſignum baptizati, confirmati, aut ordinati; unde remanet ad ignominiam: habitus verò, quia naturâ ſuâ ſunt in ordine ad actus, deficere debent, ubi actus eſt naturaliter impoſſibilis.

V. Dico 3. Beati carent habitu Fidei, & à fortiori caruit Chriſtus Dominus. Ità communiſſimè contra Aureolum, & Argen.

Prob. tum ex Apoſtolo 1. ad Cor. 13. *Cùm venerit quod perfectum eſt, evacuabitur quod ex parte eſt*, hoc eſt deſinet omnis cognitio imperfecta per fidem, prophetiam, &c. tum ex Patribus paſſim. Hieronym. *Charitas nunquam excidit, id eſt, ipſa ſola permanet in futuro.* Chryſoſt. *Fides, & Spes, creditis, ſperatiſque rebus adventis, ceſſant*, & ſimiliter Aug. 12. de Trin. *cap.* 2. tum demum, quia habitus Fidei eſſet otioſus in beatis, cùm careant revelatione obſcurâ præ requiſitâ ad actus Fidei; propterea à fortiori Chriſtus Dominus eo caruit, non enim illuminabatur lucernâ lucente in caliginoſo loco, qui perfundebatur lumine gloriæ; nec potuit naturaliter hujuſmodi actum imperfectum, & obſcurum habere, admittentem potentiam ad formidandum, ut nec actum opinativum; ut diximus *qu.* 3. diſputationis antecedentis, *num.* 4.

Dices 1. Vis nutritiva, generativa, &c. remanet in beatis, quamvis ſit otioſa; ergo etiam vis elicitiva actuum Fidei. *Nego conſequentiam.* Illæ enim ſpectant ad integritatem hominis; hæc verò eſt donum omnino indebitum naturæ; unde ceſſare debet, ceſſante ejus fine.

Dices 2. Poteſt ſuſtineri, quòd habitus Fidei influat tum in actus obſcuros, tum in evidentes, & ſic remaneat in beatis, relatè ad quos revelatio eſt evidens, ſicut enim idem eſt habitus charitatis in via, & in patria, quia idem bo-

Digitized by Google

bonum utrobique amatur, quamvìs hìc abſtractivè, ibi intuitivè cognitum; ità idem eſt habitus Fidei in via, & in patria, quamvìs hìc revelatio obſcurè, ibi intuitivè attingatur.

Reſp. Quamvìs hujuſmodi habitus ſit poſſibilis, de facto tamen non datur; quia de facto ex Apoſtolo Fides eſt non apparentium, ut poſſit eſſe meritoria in ordine ad ſalutem; quare ſicut habitus ſcientiæ non ſolùm debet eſſe de objecto neceſſario, ſed etiam de evidenti; ità habitus fidei præſentis ordinis non ſolùm debet attingere objectum formale Fidei, ſed etiam debet attingere obſcurè. In Patria dari debet habitus charitatis, ut influat in actus charitatis profluentes à Viſione beata; at non dari debet habitus fidei, qui influat in actus fidei evidentes, cùm ad hos actus ſufficienter influat habitus ſcientiæ infuſæ.

VI. Dico 4. Fides remanet in animabus purgantibus. Ità communiſſimè.

PROB. Quia etiam in eo ſtatu poſſunt exercere actus Fidei, cùm adhuc peregrinentur à Domino, & proprium eſt ad vitam ambulare per fidem ex Apoſtolo 2. ad Cor. 5.

VIII. Dico ult. Hæreticus; & quilibet alius infidelis caret Fide habituali.

PROB. tum ex Trid. *ſeſſ. 6. cap.* 15. ubi dicit: ***Infidelitate, per quam & ipſa fides amittitur***: tum ratione, quia Hæreticus, & alii infideles indigni ſunt tanto dono ſupernaturali: Propterea oppoſitio hæc inter actum infidelitatis, & habitum fidei videtur potius eſſe moralis, quàm phyſica: Conſervat tamen Deus in aliis peccatoribus ex ſua benignitate habitum Fidei, quæ eſt initium reſurrectionis ſpiritualis, ut poſſint reſurgere; at non conſervat illum in iis, qui peccant peccato infidelitatis, quia ſunt ſpecialiter injurii tanto dono.

QUÆ-

Digitized by Google

QUÆSTIO II.

Utrùm ex frequentatis Actibus Fidei ſupernaturalis producatur habitus facilitans ſupernaturalis.

I. CErtum videtur primò contra nonnullos Thomiſtas apud Rip. *diſ.* 52. habitus per ſe infuſos etiam intenſiſſimos non facilitare potentiam, ſed ſolùm dare ſimpliciter poſſe. Conſtat, tum quia eadem eſt difficultas v. gr. ad credendum in pueris baptizatis habentibus habitum fidei infuſum, ac in non baptizatis, quando utrique perveniunt ad uſum rationis; tum etiam quia per exercitium unius virtutis, nempe temperantiæ, intenditur gratia, & conſequenter intenduntur omnes habitus infuſi, atque adeò etiam habitus v. g. fidei, & tamen non proinde creſcit facilitas ad credendum, ergo habitus per ſe infuſi non præſtant facilitatem ad actus, ità ut potentiam adjuvent, ut cum minori conatu actus eliciat.

Certum videtur ſecundò, habitus per ſe infuſos non produci ab actibus ſuperaturalibus phyſicè, ſed ſolùm meritoriè. Ratio ex Lug. *diſp.* 16. *ſect.* 4. eſt, tum quia aliter non eſſent per ſe infuſi, ſi poſtquam deſtructi ſunt per peccatum, poſſent naturaliter ab actibus produci, tum etiam, quia intenduntur ad intenſionem gratiæ, tanquam gratiæ proprietates, atque adeo ſicut gratia habitualis non producitur phyſicè ab actibus, ità nec habitus per ſe infuſi: tum demum, quia ſi intenderentur phyſicè ab actibus, deberet actus v. g. juſtitiæ intendere ſolum habitum infuſum juſtitiæ, non verò habitum temperantiæ, aut alios habitus; Certum autem eſt, per actum juſtitiæ omnes habitus infuſos ſimul cum gratia intendi, ut videre eſt apud Rip. *diſ.* 128. *ſect.* 6. (quicquid in contrarium dicant Vaſq. Turr. & alii de habitibus Fidei, & Spei) ergo non intenduntur ab actibus phyſicè, ſed meritoriè prout intenditur gratia, ad quam conſequuntur in eadem ſem-

ſemper intenſione, tanquam ejus proprietates. Utrum autem in peccatore per actus fidei ſupernaturales intendatur habitus fidei per ſe infuſus? probabilius negat Lugo *loc. cit.* cum enim hic habitus ſit gratiæ proprietas, ubi non intenditur gratia, nec intenditur talis habitus, qui abſente gratiâ eſt mortuus: Idémque dicas de habitu Spei.

II. Quod dubitatur in hac quæſtione, eſt, Unde habeatur facilitas, quam experimur poſt frequentatos actus naturales Fidei, aut alterius virtutis, ſi ea non poteſt effundi ad habitum per ſe inſuſum intenſiorem? Suar. *l. 6.* de Gratia *c.* 14. videtur eam refundere in ſpecialem Dei providentiam conferentem auxilia, quibus juſtus juvatur à Deo ad operandum ſuaviter operationes ſupernaturales. Sed communiter rejicitur, quia ſi recurramus ad cauſam primam, aperitur via ad negandos omnes habitus infuſos. Præterquam quod facilè poteſt aſſignari cauſa ſecunda ſinè recurſu ad primam, ut mox videbimus. Alii cum Hurt. *diſp.* 16. de anima *ſect.* 8. refundunt hujuſmodi facilitatem in habitum ſupernaturalem acquiſitum productum ab actibus; duplex enim genus agnoſcunt habituum ſupernaturalium, unum per ſe infuſorum, qui in baptiſmo cum gratia infunduntur ante quodcunque exercitium actuum, & hi nullam facilitatem tribuunt potentiæ, & intenduntur ſimul cum gratia per quemcunque actum ſupernaturalem cujuſcunque virtutis, alterum verò genus eſt habituum ſupernaturalium acquiſitorum, ſeu per accidens infuſorum, qui unicè ab actibus determinatæ Virtutis producuntur, v. g. habitus Fidei à ſolis actibus ſupernaturalibus Fidei, & hi habitus dant potentiæ facilè poſſe. Denique communius cum Mol., Con., Azor., Rip. *loc. cit.* hæc facilitas tribuitur habitui naturali acquiſito, producto ab actibus ſupernaturalibus.

III. Dico equidem 1. ex frequentatione actuum ſupernaturalium ſive Fidei, ſive alterius virtutis, licèt intendantur cum gratia, omnes habitus per ſe infuſi, non producitur

ducitur tamen habitus ſupernaturalis acquiſitus; atque adeò facilitas, quam experimur poſt frequentatos actus alicujus virtutis ad exercendos actus conſimiles, non eſt tribuenda ulli habitui ſupernaturali. Ità Suar. Vaſq. Gran. apud Rip. *diſp.* 55.

Prob. Non ſunt adſtruendi in Theologia habitus, nec quicquam aliud ſupernaturale citra efficax argumentum; non ſecùs ac in Philoſophia non ſunt multiplicanda entia: nullum autem efficax argumentum adducitur ad hos habitus ſupernaturales adſtruendos; ergo. Secundò: habitus acquiſitus ſupernaturalis non ſolùm daret facilè poſſe, ſed etiam deberet dare ſimpliciter poſſe, non ſecùs ac habitus per ſe infuſus; quia ad producendum actum ſupernaturalem ſatis eſt, quòd aliquod comprincipium ſit ſupernaturale; ſequela tamen non admittitur; ergo. Tertiò: vel habitus acquiſitus ſupernaturalis remaneret poſt peccatum, vel non; ſi non remanet, adhuc eſt aſſignanda ratio facilitatis; ſi remanet, jam haberet peccator vi horum habituum ſufficientiam ad eliciendos actus ſupernaturales, non ſecùs ac ſi remanerent habitus infuſi: quod non videtur aſſerendum.

IV. Dico 2. Facilitas iſta tribuenda eſt habitui naturali acquiſito, vel producto ab iiſdem actibus ſupernaturalibus; vel à naturalibus, ſi verum eſt, quòd quando exercentur actus ſupernaturales, exercentur ſimul actus naturales circa idem objectum. Ità Ripalda *loco laudato.*

Prob. Quia habitus iſte naturalis eſt cauſa ſufficiens talis facilitatis, nec poteſt aſſignari alia aptior, ergo. Quòd autem actus ſupernaturales poſſint cauſare habitum naturalem, non eſt mirum, cùm poſſit quod eſt ſuperius, cauſare quod eſt inferius, ſicut ſubſtantia poteſt cauſare accidens; ergo actus ſupernaturalis poteſt cauſare habitum naturalem. Quòd verò hic habitus naturalis potiùs cauſetur ab actibus naturalibus, quàm à ſupernaturalibus, ſi verum eſt, quod quando exercentur actus ſu-

Digitized by Google

ſupernaturales ſimul, exerceantur actus naturales circa idem objectum, PROB. Quia ſi effectus cauſatur ad præſentiam tum cauſæ univocæ, tum æquivocæ, potius tribuendus eſt cauſæ univocæ, quàm æquivocæ, ut tritum eſt in Philoſophia, ergo cùm actus naturalis habeat majorem univocationem cum habitu naturali, quàm actus ſupernaturalis, productio habitûs naturalis potius tribuenda eſt actibus naturalibus, quàm ſupernaturalibus, ſi utrique concurrant.

Confirm. Concluſio ex doctrina D. Thom. qui *qu.* 17 de veritate, *art.* 1. docet, ex actibus charitatis infuſæ generari in nobis habitum dilectionis acquiſitum; quem non eſſe ſupernaturalem, docet 1. 2. *qu.* 55. *art.* 4. ergo facilitas, quam experimur, tribuenda eſt habitui naturali.

V. OBJIC. 1. Actus naturales efficiunt habitum naturalem; ergo actus ſupernaturales efficere debent habitum acquiſitum ſupernaturalem.

Confirm. 1. Habitus inclinat potentiam ad actum ſibi conſimilem, ergo ad actus ſupernaturales non poteſt inclinare habitus naturalis, utpote diſſimilis, ergo actus ſupernaturales producunt habitum ſupernaturalem, qui ad conſimiles actus inclinet.

Confirm. 2. ex Suar. Habitus naturalis, utpote inferioris ordinis, nequit inclinare in actum ſupernaturalẽ; ergo.

Reſp. nego conſeq. Diſparitas eſt, quia fruſtra, & citra rationem poſitivam poneretur habitus ſupernaturalis acquiſitus, cùm ſufficiat naturalis.

Ad 1. confirm. Quamvis actus ſupernaturales differant entitativè à naturalibus, poſſunt tamen convenire in objecto formali, ut hìc ſupponimus ex dicendis in prima diſputatione anno inſequenti, ubi de virtutibus infuſis, cum Ripalda *diſp.* 45. & aliis communius. Etenim eidem objecto formali nititur v.g. tam actus fidei ſupernaturalis, quo ruſticus credit Incarnationem Verbi, quàm actûs naturalis, quo credit Incarnationem Spiritûs S. ſi utrum-

que proponatur à Parocho, ut revelatum à DEO, & ſolùm differunt in eo, quòd fides ſupernaturalis procedat ab illuſtratione Spiritûs Sancti, & ideo ſit entitativè ſupernaturalis, ſecùs verò fides naturalis. Ex hoc autem, quòd actus naturales, & ſupernaturales conveniant in objecto formali, fit, quòd poſſint habitus naturales tam ab actibus naturalibus, quàm à ſupernaturalibus produci, & quòd habitus naturales poſſint ad utroſque actus concurrere: Sicut habitus acquiſitus ab actibus amoris erga bonum alicujus virtutis poteſt parere etiam actum odii erga malum oppoſitum, & habitus acquiſitus ab affectibus abſolutis erga bonum inclinat etiam ad actus conditionatos erga idem bonum, quia ſcilicet quamvìs in his caſibus inter habitus, & actus detur diverſitas ſpecifica, datur tamen convenientia in objecto formali.

Ad 2. Sicut voluntas, quamvìs ſit ens naturale, poteſt tamen cum comprincipio ſupernaturali cauſare actus ſupernaturales; ità habitus naturalis acquiſitus cum habitu per ſe infuſo poteſt inclinare ad actus ſupernaturales.

VI. Objic. 2. cum Med. Poteſt facilitas, quam experimur in exercitio virtutum ſupernaturalium, refundi in remotionem impedimentorum; quia ſcilicet moderatæ ſunt paſſiones, & ſuperatæ difficultates retardantes animum ab exercitio illorum actuum; ergo non debent aſtrui habitus naturales producti ab actibus ſupernaturalibus.

Confirm. 1. Quia non poteſt explicari, quomodo iſti habitus naturales facilitent potentiam ad actus ſupernaturales.

Confirm, 2. Quia actus ſupernaturales differunt à naturalibus etiam ex objecto formali; ergo non poſſunt conſimilem habitum naturalem producere.

Reſp. Si vera eſſet doctrina Medinæ, expungi etiam deberent habitus naturales acquiſiti, producti ab actibus naturalibus; qui tamen hìc ſupponuntur ex Philoſophia neceſſarii.

Ad

Ad 1. confir. Vaſq. apud Rip. putat, habitus naturales facilitare potentiam, producendo in actibus modū quemdam, qui dicitur facilitas: Con. docet, facilitare potentiam in genere cauſæ formalis, alliciendo illam ad actus ſupernaturales: Alii ſupponunt ex Philoſophia, habitus conſiſtere in coordinatione ſpecierum relictarum ab actibus præteritis, quæ dum excitantur, excitant ſpecies delectationis, quam experta eſt potentia in exercitio illorum actuum, & ſic iſta inclinatur ad novos actus conſimiles: Alii demum cum Rip. & cōmuniori ſupponunt ex Philoſophia, habitus inclinare ad actus, concurrendo phyſicè cum potentia, & ſic minuendo conatū potentiæ. Poteſt itaq; quilibet ſupponere ex Philoſophia ſententiā, quam maluerit.

Ad ſecundam *nego antec.* ſupponimus enim, poſſe actus naturales, & ſupernaturales convenire in eodem objecto formali, ut diximus.

QUÆSTIO III.

Utrùm carens habitu Fidei poſſit ſimul diſcredere unum articulum, & alium credere Fide ſupernaturali.

I. PRæmitto, hæreſim, quâ Fidei habitus expellitur, importare in intellectu errorem circa Fidem in eo, qui Chriſtianam religionem profitetur, & pertinaciam in voluntate, ſeu efficacem, & deliberatam voluntatem diſſentiendi alicui veritati revelatæ ſufficienter propoſitæ per Scripturam, aut Eccleſiam Catholicam. Quinimo etiam eſt formaliter hæreticus, qui poſitivè, & deliberatè dubitat in fide, ut conſtat ex *cap.* 1. de hæreticis, ubi dicitur: *Dubius in fide eſt infidelis.* Et ratio eſt, quia ſic dubitans judicat, auctoritatem Dei revelantis, vel Eccleſiæ proponentis non eſſe infallibilem, & articulum revelatum ſufficienter ab Eccleſia propoſitum non eſſe certum, quòd judicium proculdubio eſt hæreticum. Utrùm autem qui merè negativè dubitat in fide, ſit infidelis? Affirmat probabiliùs Lug., Val., Plat. *num.* 246.

contra Sanch., Dian., Maldon., quia dum deliberatè ſuſpendit omnem aſſenſum circa myſteria revelata ob motiva in contrarium retrahentia, videtur interpretativè, & virtualiter judicare, myſterium non eſſe certum.

Utrùm verò error in Fide, qui habeatur ex ignorantia vincibili, craſſa, & affectatâ, ſufficiat ad hæreſim? Negant communius cum D. Thom. 2. 2. *qu.* 11. *art.* 2. Suar. Lug. contra Sotum, Sayrum apud Dianam *p.* 4. *trac.* 7. *reſol.* 36. dummodo ignorantia affectetur ex tædio diſcendi, non verò ex judicio erroneo, quòd parvi momenti ſint, quæ Eccleſia proponit credenda. Ratio eſt, quia ſic errans ex ignorantia verè neſcit; licèt culpabiliter, errorem illum eſſe contra Eccleſiæ Catholicæ doctrinam; ergo non eſt verè pertinax, atque adeò non eſt in rigore hæreticus. Quamvìs autem cum hac ignorantia culpabili non detur vera hæreſis, peccatur tamen contra Fidem, quatenus peccatur contra præceptum Fidei de adhibenda ſufficienti diligentia ad addiſcenda myſteria Fidei; quia tamen hujuſmodi peccatum contra Fidem non eſt directum, rejiciens ipſum objectum formale Fidei, ſed indirectum, quatenus opponitur diligentiæ ad fidem exercendam requiſitæ, ideo probabiliter non expellit habitū fidei.

II. Quæritur nunc, an hæreticus, qui culpabiliter diſcredit unum myſterium revelatum, non credendo dari revelationem de illo, etſi ſufficienter ab Eccleſia propoſitam, ac proinde caret habitu Fidei infuſo, poſſit ſimul credere fide divinâ, ac ſupernaturali alterum articulum? Difficultas hæc eſt communis omnibus virtutibus; Univerſim enim quæritur, An poſſit voluntas ex motivo generali alicujus virtutis ſimul proſequi unum objectum materiale talis virtutis, & ſimul aliud averſari? An ex motivo temperantiæ v. gr. poſſit velle hodie comedere temperatè, & ſimul velle cras intemperatè comedere? An poſſit ex motivo juſtitiæ velle reſtituere 10. non 100.? ſicut de facto poteſt quis ex motivo miſericordiæ velle dare

Digitized by Google

dare eleëmoſynam pauperi A, non pauperi B; & ex motivo placendi Deo poteſt velle jejunare, non peregrinari: ſicut etiam ex motivo charitatis poteſt quis deteſtari mortalia, & ſimul habere complacentiam in aliquo veniali. Affirmant id contingere poſſe Med., Mol., Sal., & alii apud Rip. *diſ.* 131. *ſect.* 2. Alii tamen negant cum Suario apud noſtrum Patrem Thyrſum *tom.* 3. *diſ.* 31.

III. Adverto priùs, poſſe voluntatem affici erga aliquod motivum majori, vel minori efficaciâ, ad libitum proſequendo illud, modò in tota ſua latitudine, & extenſione, modò reſtrictè: ex. gr. poteſt quis veluti ex corde diviſo amare Deum ſupra amicos, non tamen ſupra Patrem, & Matrem, aut ſuper omnia, juxta illud Chriſti Domini: *Qui amat Patrem, aut Matrem, pluſquam me, &c.* ut proinde poſſit cum tali amore Dei conjungi peccatum mortale: Poteſt etiam quis amare Deum ex toto corde, ſed ſolùm ſuper omnia, quæ diſſolvunt Dei amicitiam, quin amet Deum ſuper omnia ſimpliciter, ut proinde poſſit cum tali amore Dei conjungi peccatum veniale: Poteſt demum quis amare Deum ex toto corde perfectiſſimè, & ſuper omnia ſimpliciter quæ Deo diſplicent, etiam ſi non diſſolvant ejus amicitiam; & talis amor non eſt conjungibilis cum veniali.

Eodem modo poteſt quis credere Deo ex toto corde, & ſuper omnia imperando fidem ex animo captivandi intellectum in omnibus in obſequium Dei loquentis, & præferendo motiva credendi omnibus motivis in contrarium: Poteſt etiam quis credere Deo veluti ex corde diviſo, credendo v. gr. tantùm facilia, non difficilia, eò quòd non præferat divinam auctoritatem omnibus motivis in contrarium; ſicut Zacharias non credebat DEO per Angelum revelanti conceptionem Baptiſtæ, licèt alia myſteria Deo crederet; & hujuſmodi fides de ſe eſt compoſſibilis cum peccato infidelitatis; Sicut amor Dei ſupra amicos duntaxat, non verò ſupra parentes, eſt compoſſibi-

ſibilis cum mortali. Idem dicas de aliis virtutibus. Poteſt enim v. gr. quis velle reſtituere ex motivo juſtitiæ adæquato extendente ſe ad omnem omnino conſervationem juris alieni; & hic non poteſt velle reſtituere debitum A, & non B; poteſt etiam velle reſtituere ex motivo juſtitiæ reſtricto, v. gr. relatè ad jus alienum, quod facilè conſervari poteſt, & in tali caſu poteſt velle reſtituere decem, non mille, pecuniam, non famam, &c. Quare univerſim poteſt voluntas eo ardore, & efficaciâ affici erga motivum alicujus virtutis, ut cum illo repugnet affectus vitioſus alicujus objecti materialis, cui tale motivum eſt commune; & poteſt non eo ardore affici, ut hujuſmodi affectus vitioſus repugnet. Quod explicatur à Rip. *n.* 19. paritate intellectûs, qui poteſt ità clarè intueri objectum, v. gr. Petrum, ut diſtinguat ab omni non ipſo; adeò ut cum tali intuitione non ſit compoſſibilis error; & poteſt etiam intueri Petrum obſcurè, v. g. à longè, ità ut diſtinguat illum ſolùm ab omni non animali, non verò ab omni non homine, vel non Petro; & cum hac ſecunda intuitione erit compoſſibilis error, judicando tale objectum eſſe vel equum, vel Paulum.

Advertendum etiam, quòd dum quæritur, An poſſit hæreticus culpabiliter diſcredere unum myſterium, & ſimul credere aliud? non eſt ſenſus, An poſſit intellectus dicere: Myſterium A eſt verum, quia revelatum, & myſterium B, licèt ſit revelatum, eſt falſum: hoc enim eſt impoſſibile. Nam dum intellectus dicit, myſterium A eſt verum, quia revelatum, revera dicit, myſterium A eſt verum, quia omne revelatum eſt verum; unde non poteſt ſimul dicere, myſterium B eſſe revelatum, & non eſſe verum. Quare ſenſus quæſtionis eſt, An voluntas quæ imperat fidem ex animo captivandi intellectum in obſequium primæ veritatis, poſſit ex motivo honeſtatis, quæ relucet in voluntate credendi, velle ſubmittere intellectum relatè ad unum myſterium, & non relatè ad aliud, quamvìs

vis utrumque proponatur ſufficienter, ut revelatum; In quo caſu affirmaretur, dari revelationem de uno myſterio, & negaretur dari revelationem de alio; quia Fides non eſſet ex toto corde, ſeu ex voluntate affecta erga motivum Fidei in tota ſua extenſione.

IV. Dico nunc 1. cum D. Thom. 2. 2. *qu.* 5. *ar.* 3. Suar. Lug. Maur. *qu.* 13. & aliis communiſſimè. Hæreticus diſcredens culpabiliter unum articulum Fidei, non poteſt ſimul credere alium fide divinâ perfectâ, ſeu fide theologicâ ſimpliciter dicta, & ex toto corde, prælativâ ſcilicet motivorum ad credendum omnibus motivis in contrarium, & imperatâ à voluntate captivandi intellectum in omnibus, quæ apparent ſufficienter revelata.

PROB. Fides perfecta, ſeu theologica ſimpliciter dicta debet eſſe fides ex toto corde, juxta illud *Act.* 8. *Si credis, ex toto corde*, hoc eſt procedere debet ex pia voluntate præferendi motivum fidei omnibus omnino motivis contrarium ſuadentibus; Unde debet ex parte voluntatis imperantis actum Fidei affici erga motivum Fidei adæquatè, & in tota ſua latitudine; atqui hujuſmodi Fides perfecta circa myſterium A, eſt incompoſſibilis cum ullò actu infidelitatis erga myſterium B: ergo non poteſt hæreticus credere fide perfectâ unum articulum, dum diſcredit culpabiliter alíud. *Major patet*, quia univerſim de ratione virtutis theologicæ ſimpliciter dictæ eſt attingere ſuum objectum ſuper omnia appretiativè, & affici erga illud adæquatè, ſeu in tota ſua latitudine, & extenſione. Unde D. Thom. 2. 2. *qu.* 5. *art.* 4. dixit: *De ratione fidei eſt, ut Veritas prima omnibus præferatur.* Minor verò conſtat ex dictis, quomodo enim Fides eſſet ex toto corde, quomodo imperaretur ex animo captivandi intellectum in omnibus in obſequium Dei loquentis, ſi ità creditur myſterium A revelatum, ut ſimul diſcredatur myſterium B ſimiliter à Deo revelatum?

Confirm. Ut actus charitatis ſit perfectus, & theologalis, debet Deum diligere ex toto corde, ac ſuper omnia appretiativè, præferendo ſcilicet bonitati divinæ omne motivum in contrarium, ſeu omne bonum, ex cujus proſecutione divina bonitas contemneretur; unde nequit cum ullo mortali componi; ergo pariter fides perfecta, & theologica ſimpliciter dicta debet eſſe ſuper omnia appretiativè, præferendo omne motivum in contrarium, cui adhærendo divina veritas revelans contemneretur; atque adeò componi non poteſt cum ullo actu infidelitatis.

V. Dico 2. Hæreticus culpabiliter diſcredens unum articulum, poteſt ſimul credere alium fide divinâ imperfectâ, quæ ſcilicet non procedat à voluntate diſpoſitâ ad captivandum intellectum in omnibus, quæ proponuntur ſufficienter ut revelata; nec ſit fides theologica ſimpliciter dicta, nec ex toto corde, aut ſuper omnia. Ità Rip. *loc. cit.* Lug. *diſ.* 17. *ſect.* 6. Ovied. *contr.* 5. *p.* 3. Lumb. *n.* 949. contra Con. & Suar. *de Pœnit. diſ.* 3. *ſect.* 8.

PROB. Poteſt quis proſequi aliquod objectum materiale alicujus virtutis ex motivo univerſali, ità tamen, ut non afficiatur erga motivum univerſale in tota ſua latitudine; ex. gr. poteſt quis ex motivo juſtitiæ velle reſtituere decem, non centum; ergo poteſt voluntas ex motivo primæ veritatis revelantis velle imperare aſſenſum erga unum articulum revelatum, & non erga alterum; In quo caſu talis aſſenſus eſſet fidei divinæ, utpote nixus Deo revelanti, ſed imperfectus; cùm non procedat ex voluntate ſubjiciendi intellectum quoad omnia Deo revelanti. Quod etiam patet in fide humana; poteſt enim quis velle credere Petro unum, & non aliud, licèt utrumque appareat dictum à Petro; Cum hoc tamen diſcrimine inter fidem humanam, & divinam, quòd, qui non credit aliquid Petro, poteſt nolle illud credere, eò quòd putet, Petrum aut decipi, aut decipere; qui vero

non

non credit Deo: ideo non credit, quia non vult admittere revelationem, non quia exiſtimat, Deum loquentem poſſe decipi, aut decipere.

Confir. Poteſt quis ex motivo divinæ bonitatis, quod eſt univerſale ad mortalia, & venialia, velle deteſtari omnia mortalia, & ſimul habere complacentiam in veniali; ergo pariter ex motivo primæ veritatis revelantis, quod eſt commune myſteriis A, & B, ſufficienter propoſitis, poteſt quis velle credere A, & non B, eò quòd non afficiatur erga tale motivum in tota ſua latitudine. Quod ulteriùs confirmabimus in De Juſtitia, & Jure, *Diſp.* 1 *qu.* 3. *art.* 2. oſtendemus, quomodo actus virtutum infuſarum opponantur cum actibus vitiorum oppoſitorum.

VI. Hinc ſequitur 1. Quòd poſſit etiam quis diligere Deum ex motivo charitatis, non proſequendo illud in tota ſua latitudine, ſed reſtrictè, & efficacia adeò remiſſa, ut velit unum præceptum facilè obſervare, non alterum difficile; vel unum mortale deteſtari, non alterum. Quod conſtat tum ex illo Chriſti Domini: *Qui amat Patrem, aut Matrem, pluſquam me*, &c. ubi oſtenditur, dari poſſe amorem Dei imperfectum componibilem cum mortali; tum ex eo, quòd Patres communiter docent, Deum eſſe amandum ex toto corde, non ex corde diviſo cum amore creaturarum: tum demum quia, ſicut poteſt dari actus intellectus verus circa objectum obſcurè cognitum compoſſibilis cum errore circa idem; (ut ſi videns objectum nigrum diſcernat ſolum ut coloratum, ut proinde vere dicat, illud objectum eſt coloratum, & ſimul ex errore dicat illud objectum non eſt nigrum) ità dari poteſt actus voluntatis proſecutivus ſummi boni remiſſo, compoſſibilis cum mortali. v. gr. volo obſervare præceptum miſericordiæ ex motivo divinæ bonitatis remiſſe movente ad talem actum, quin velim obſervare præceptum temperantiæ, etiamſi tranſgreſſio hujus præcepti dicat oppoſiti-

onem cum divina bonitate; quam ſimul remiſſe proſequor per alium actum.

Sequitur 2. Quod ſicut amor Dei eſt perfectus, & theologalis, ſi excudat mortale, etiamſi non ſit perfectiſſimus excludens etiam venialia; ità Fides eſt perfecta, ſi excludat peccatum mortale contra Fidem, etiamſi non ſit perfectiſſima excludens venialia, v. gr. negligentiam aliquam venialem in addiſcendis myſteriis Fidei.

VII. Dico 3. Aſſenſus Fidei divinæ imperfectus non procedens ex voluntate captivandi intellectum in omnibus, probabiliter eſt ſupernaturalis, procedens ex auxilio ſupernaturali, etiam in hæretico culpabiliter diſcredente alium articulum revelatum. Ita Rip. Lug. Lumb. locis laudatis, contra Mol, Silas.

Prob. Hujuſmodi actus eſt honeſtus; ergo eſt ſupernaturalis procedens ex auxilio ſupernaturali. *Antecedens patet*, quia hujuſmodi actus etiamſi componatur cum actu infidelitatis, non per hoc amittit bonitatem ſuam, & honeſtatem intrinſecam, ſicut actus v. gr. miſericordiæ, quamvìs componatur cum actu vanæ gloriæ, non per hoc amittit honeſtatem, & bonitatem ſuam intrinſecam. *Conſequentia probatur*, quia Facienti quod in ſe eſt ad eliciendum actum honeſtum, qui ex natura rei poteſt eſſe ſupernaturalis, Deus non denegat gratiam ſuam, ut de facto ſit ſupernaturalis, ut docent communiſſimè Theologi apud Rip. *diſ.* 20. ſicut enim Deus, ut Auctor naturæ, ſemper eſt paratus concurrere cum cauſis ſecundis ad effectus naturales; ità ut Auctor donorum ſupernaturalium, poſitâ elevatione, ſemper eſt paratus concurrere ad actus ſupernaturales, quotieſcunque actus, qui liberè procedunt, poſſunt eſſe ſupernaturales; ſed hujuſmodi aſſenſus fidei licèt imperfectus, poteſt eſſe ſupernaturalis; ergo de facto eſt ſupernaturalis.

Confirm. 1. Hæreticis, & aliis infidelibus, qui carent omnibus habitibus infuſis, Deus confert auxilia ſupernaturalia

turalia ad actus morales etiam imperfectos, ne per Deum ſtet, quo minus actus, qui poſſunt eſſe de ſe ſupernaturales fiant ſupernaturales; ergo etiam actus Fidei imperfectus eſt ſupernaturalis in hæreticis. *Antecedens Probatur*: deperdita enim gratia, & habitibus moralibus per peccatum adhuc poſſunt peccatores ponere affectus aliquos efficaces ſupernaturales, tam dilectionis Dei, quam deteſtationis peccatorum, qui ratione ſuæ imperfectionis non diſponunt ultimo ad juſtificationem; nam ſi Deus peccatoribus confert auxilium ſupernaturale ad contritionem perfectam ultimo diſponentem ad gratiam, quomodo negabit auxilium ſupernaturale ad actus morales imperfectos, & ad fidem imperfectam non ultimo diſponentes ad gratiam? Præſertim quia in eo ſenſu verum eſt illud axioma, *Facienti quod in ſe eſt Deus non denegat gratiam ſuam*, quatenus operans per vires gratiæ actus ſupernaturales diſponitur ad uberiora auxilia, quouſque perveniat ad juſtificationem; ut diximus in de Gratia *diſp.* 1 *qu.* 7.

Confirm. 2. Poteſt catholicus elicere actum fidei imperfectum de ſe compoſſibilem cum diſſenſu hæretico circa alium articulum, quamvìs de facto non componatur; in quo caſu negari non poterit, quòd talis aſſenſus ſit ſupernaturalis, immo procedens ab habitu infuſó fidei; ergo etiam hujuſmodi aſſenſus probabiliter erit ſupernaturalis, ſeu procedens ab auxilio gratiæ, quando eſt in hæretico, qui per peccatum infidelitatis amiſit habitum Fidei. Et idem dicimus de amore Dei imperfecto de ſe compoſſibili cum mortali; qui ſi de facto non componatur cum peccato, procedit ab habitu charitatis, & eſt condignè meritorius vitæ æternæ; ſi verò cum peccato componatur, probabiliter procedit ab auxilio ſupernaturali, cum de ſe ſit honeſtus; unde eſt meritorius de congruo aliorum auxiliorum. Et ſanè nemo dixerit amorem Dei ſuper omnia non eſſe ſupernaturalem, etiamſi ſit com-

compoſſibilis, aut componatur cum veniali; ergo amor Dei imperfectus, dummodo honeſtus, erit pariter ſupernaturalis, quamvìs ſit compoſſibilis, aut componatur cum mortali.

Quod ſi velis, nullum dari meritum, ne de congruo quidem, quando datur peccatum mortale actuale, ſaltem hæreticus merebitur de congruo per actus fidei imperfectûs compoſſibiles cum infidelitate, ſi ſolùm componantur cum infidelitate habituali circa alium articulum; & ſimiliter amor Dei imperfectius erit ſupernaturalis, & meritorius de congruo, ſaltem ſi componatur cum peccato habituali.

VIII. Obj. 1. Non poteſt intellectus affirmare, quòd Petrus ſit riſibilis, quia eſt rationalis, & cognoſcendo, quòd Paulus ſit rationalis, negare, quòd ſit riſibilis; ergo neque poteſt intellectus v. gr. Lutherani aſſentiri Incarnationi, quia ſufficienter proponitur ut revelata, & cognoſceno, quòd Euchariſtia etiam ſufficienter proponatur ut revelata, illam negare; ergo nequit hæreticus culpabiliter diſcredens unum myſterium, aliud credere fide divina, juxta dicta in ſecunda concluſione.

Confirm. Non poteſt quis idem objectum amare, & odiſſe; ergo nequit ſtare amor Dei cum peccato; ergo nec fides cum infidelitate.

Reſp. concedo antecedens, nego Conſequentiam: Diſparitas eſt, quia intellectus, dum dicit Petrus eſt riſibilis, quia rationalis, aſſentitur motivo in tota ſua latitudine; dicit enim, Petrum eſſe riſibilem, quia omne rationale eſt riſibile; nam ſi non eſt verum, quòd omne rationale ſit riſibile, neque erit verum, quòd Petrus ſit riſibilis, quia rationalis: Hinc nequit ſimul dicere, Paulum eſſe rationalem, & non eſſe riſibilem: Et eodem modo, qui dicit, Incarnationem eſſe veram, quia eſt revelata, ſeu quia omne revelatum eſt verum, nequit ſimul dicere, Euchariſtiam eſſe revelatam, & non eſſe veram. Contra verò, dum intellectus

Digitized by Google

tellectus credit Incarnationem, quia ſufficienter proponitur ut revelata, tunc propoſitio revelationis eſt ſolùm conditio, non verò motivum, aut intellectus ad actum fidei, aut voluntatis ad imperandum actum Fidei motivum enim voluntatis ad fidem imperandam eſt honeſtas, quæ relucet in captivando intellectum in Dei obſequium; & quia ejuſmodi motivum poteſt à voluntate attingi limitatè, & non in tota ſua latitudine, ideo poteſt homo credere fide divinâ, ſeu nixa teſtimonio divino & non ex toto corde, & ſic velle credere unum myſterium, non aliud.

Ad confirmationem dico, poſſe eos actus cohærere, ſi ſint imperfecti, aut ſi referantur ad rationes diverſas; Sic poteſt eadem medicina amari ut utilis, odio haberi ut amara; Sic poteſt voluntas amare finem inefficaciter, & nolle ullum medium; quod eſt aliquatenus velle, & nolle finem; Sic poteſt intellectus, viſo Petro à longe, affirmare, quòd ſit animal, negare, quòd ſit homo; Sic poteſt etiam voluntas ex motivo divinæ bonitatis imperfectè attacto amare Deum ſupra amicos, non ſupra parentes, aut ſuper omnia; unde ſtare poteſt amor Dei imperfectus cum virtuali odio, ſeu contemptu ejuſdem: & eodem modo poteſt Fides minùs perfecta de uno myſterio cohærere cum infidelitate relatè ad aliud, ut de facto Zacharias culpabiliter [cum in pœnam obmutuerit] non credidit conceptionem Jo: Baptiſtæ, licèt crederet alia omnia.

IX. Obj. 2. Ex Suar. *diſp.3.de pæn. ſect.*8. & Con. Qui deteſtatur unum mortale, v.gr. furti, ob motivum univerſale, & commune omnibus, v. gr. quia trahit reatum inimicitiæ cum Deo, aut gehennæ, neceſſario implicitè, & virtualiter deteſtatur omnia mortalia; unde nequit ſimul habere complacentiam in alio mortali, putà in homicidio; ergo à pari, qui vult credere unum articulum, quia ſufficienter propoſitum, ut revelatum, virtualiter

credi

credi omnes fidei articulos ſic propoſitos, atque adeo nequit cum actu fidei divinæ circa unum articulum cohærere infidelitas culpabilis circa alium. *Antecedens Probatur*, quia libertas voluntatis nequit ſeparare virtualem incluſionem unius in alio, quando vult unum, quod virtualiter includit aliud: ex.gr. voluntas licèt ſit libera ad amandum, vel non amandum Finem efficaciter, quia tamen amor efficax finis includit virtualiter amorem mediorum, ideo non poteſt amare efficaciter finem, & nolle ponere media neceſſaria; atqui ſicut intentio efficax finis includit virtualiter electionem mediorum, ità deteſtatio unius mortalis propter gehennam includit virtualiter deteſtationem omnium mortalium; ergo non poteſt voluntas deteſtari unum mortale propter gehennam, quin ſimul virtualiter deteſtetur omnia; atque adeò nequit dolere de uno ex motivo univerſali & ſimul habere complacentiam in alio. Quod videtur docuiſſe D.Thom. *qu.86.a.* ubi hæc habet: *Eſt commune omnibus mortalibus, quod ſunt contra Deum: unde ſi alicui diſpliceret aliquod peccatum, quia eſt contra Deum ſupra omnia dilectum, ſequeretur, quod de omnibus pœniteret.*

Confirm. 1. Quia qui vult finem efficaciter, quamvis non teneatur ponere omnia media, ſed poſſit unum tantum medium ponere, tenetur tamen tollere omnia omninò impedimenta; v.g. qui vult efficaciter conſervare vitam quamvis non teneatur ſumere quemcunque cibum utilem, tenetur tamen ab omni veneno abſtinere; ergo qui vult efficaciter vitare gehennam, ex odio gehennæ abſtinet ab uno mortali, virtualiter vult ab omnibus abſtinere, cum ſingula trahant gehennam.

Confirm. 2. Ex eodem Suario: Motivum univerſale, v. gr. trahendi gehennam, eſt totum in omnibus, & totum in ſingulis mortalibus, & omnia mortalia talem habent connexionem reſpectu hujus motivi, ut non poſſit tale motivum odio haberi abſolutè, quin odio habeatur in omnibus

bus, & ſingulis peccatis ; atqui per deteſtationem unius peccati propter tale motivum, odio habetur hujuſmodi motivum magis, quàm ipſum peccatum, quia propter quod unumquodque tale & illud magis; ergo in odio, & diſplicentia talis motivi virtualiter diſplicent omnia mortalia, quæ illud includunt; & conſequenter nequit haberi diſplicentia de uno mortali ob diſplicentiam, & odium gehennæ, & ſimul haberi complacentia de alio mortali, quod apparet trahere gehennam.

Confir. 3. Qui dolet de furto v.g. quia eſt offenſa Dei, virtualiter dolet de omni offenſa Dei: Ubi enim eſt eadem cauſa, ſequitur idem effectus; ſed cauſa dolendi de furto eſt Dei offenſa; ergo cum hæc reperiatur in quolibet peccato; dolor pariter cadit virtualiter ſuper omne peccatum.

Reſp. cum Lug. *diſ.* 5 *de pœn. n.* 79. & Martinon. *diſ.* 48. *de Pœn. n* 59. poſſe rationem aliquam communem amari, vel odio haberi efficacia remiſſa, atque adeò relatè ad unum objectum materiale, non aliud: v.g. poteſt quis velle jejunium, quia gratum Deo, quin velit peregrinationem, quamvìs etiam Deo gratam: poteſt quis ex odio Petri, & ex motivo irrogandi illi injuriam velle infligere illi alapam, non vulnus, quamvìs etiam hoc irrogaret injuriam. Ratio à priori eſt, quia ratio volendi unum, & non aliud non eſt ſolùm motivum formale, ſed interdum eſt etiam ipſa libera voluntatis determinatio, quæ ex duobus prorſus æqualibus ex parte objecti, & motivi, poteſt unum eligere præ alio; *ſæpe enim ſtat pro ratione voluntas*; quæ poteſt rationem pluribus communem amare limitate, relatè ad unum tantùm objectum materiale. Hinc poteſt voluntas odiſſe v. gr. furtum ex odio gehennæ limitato ad ſolum peccatum furti, ſeu quatenus reatus gehennæ ſolùm includitur in furto, & non ſecundùm totam ſuam amplitudinem, ſeu prout includitur etiam in homicidio. Quod ex eò liquet, quia aliter non poſſet quis

quis ſimul habere duos actus, alterum honeſtum,& alterum venialiter malum, v.gr. actum miſericordiæ,& vanæ gloriæ;nam qui elicit quemcunque actum virtutis, elicit illum, quia rationi conſonum;ergo deberet velle virtualiter omnia rationi conſona,& ſic odiſſe omnia rationi diſſona,ut eſt inanis gloria;ergo non poſſet ſimul habere actum virtutis,& vanæ gloriæ; quòd nemo dixerit. Quare ſicut poteſt voluntas velle aliquid rationi conſonum, & ſimul aliquid rationi diſſonum, quia amat conſonantiam cum ratione limitate; ità poteſt odiſſe furtum inductivum gehennæ,& non odiſſe homicidium, quia odit limitate reatum gehennæ, quod eſt motivum commune in actu primo,quatenus poteſt movere ad odium utriuſque peccati:ſed ex libertate voluntatis movet in actu ſecundo ad odium ſolius furti.

In forma *nego antecedens*. *Ad probationem dico ſimiliter*,intentionem finis poſſe eſſe efficacem ſimpliciter, ſi determinet ad volitionem cujuſcunque medii neceſſarii;& poſſe eſſe efficacem ſecundum quid, ſi determinet tantùm ad volitionem unius medii, ita ut ſi per illud finis non obtineatur, non propterea eligatur aliud medium : hinc ſola intentio finis, quæ eſt efficax ſimpliciter, ſtare non poteſt cum volitione unius medii, & nolitione alterius, quod appareat neceſſarium; ſecùs verò intentio efficax ſecundùm quid. Idem dicas in caſu noſtro : odium gehennæ poteſt eſſe efficax ſimpliciter, & ſecundùm quid; qui deteſtatur peccatum furti ex odio gehennæ efficaci ſimpliciter, virtualiter odit quodvis peccatum; ſecùs verò qui deteſtatur peccatum furti ex odio gehennæ efficaci ſecundum quid, & limitato. Quare ad argumentum, *concedo majorem*, quòd ſcilicet non poſſit voluntas ſeparare virtualem incluſionem unius in alio,quando re verâ datur talis incluſio;*nego* tamen,quòd voluntas non poſſit efficere,quòd intentio finis non ſit efficax

ficax ſimpliciter,atque adeò non includat electionem mediorum; & ſimiliter quòd odium gehennæ non ſit univerſale, & efficax ſimpliciter, unde nec includat odium cujuſvis peccati trahentis gehennam. Ad auctoritatem D. Thom. dico, ibi ſermonem eſſe de diſplicentia peccati ex motivo univerſali, quòd moveat plenè in tota ſua latitudine, ſeu quia peccatum eſt contra Deum ſupra omnia dilectum; & in eodem ſenſu re vera loquitur Suarius, ut videre eſt *loc. cit. n. 13.* unde re vera neuter eſt nobis contrarius.

Ad primam confirmationem *diſtinguo pariter antecedens* cum eodem Rip., & Martinonio; qui vult finem efficaciter efficaciâ univerſali, & illimitatâ, *concedo*; efficaciâ limitatâ, inductivâ remotionis unius impedimenti facilis, non omnium, *nego antecedens, & conſequentiam*: Poteſt quis odiſſe mortem odio efficaci ſecundùm quid, & in tali caſu poteſt odiſſe unum tantum venenum amarum, non alterum dulce.

Ad ſecundam dico, motivum commune poſſe odio haberi abſolutè, ſed efficaciâ remiſsâ, & ſic relatè ad unum tantum objectum materiale.

Ad tertiam reſpondeo cum Medina, aliud eſſe dolere de furto, quà eſt offenſa Dei, aliud dolere de furto quia offenſa Dei eſt. In primo caſu denotatur cauſa dolendi, quæ eſt offenſa Dei, ut proinde ſi furtum non eſſet Dei offenſa, non haberetur dolor de illo: In ſecundo caſu, dum reduplicatur ratio offenſæ, denotatur, quod dolor habeatur de omni offenſa Dei, ità ut formaliter cadat ſupra furtum, & virtualiter ſupra quamcunque Dei offenſam. Dicimus nunc, quod poſſit dolor eſſe de furto, quia eſt Dei offenſa; quin ſit de furto quatenus eſt Dei offenſa, & ſic poteſt dolor cadere ſupra furtum tantum, & non ſupra alias Dei offenſas, quamvis cauſa, ſeu motivum dolendi ſit commune aliis Dei offen-

ſis. Ad eum modum quo poteſt quis dare ſtipem Petro, quia eſt pauper, itá ut ſi non eſſet pauper, non daret, quin tamen velit dare ſtipem illi qua pauperi, denotando, quòd velit dare virtualiter ſtipem cuicunque pauperi, qui ſe offerret: Sic poteſt quis dare alapam inimico, quia alapa eſt ejus offenſa, quin velit dare alapam quatenus eſt offenſa, denotando, quòd velit illi virtualiter quamcunque offenſam irrogare.

Ad id, quod additur, dico, ſolùm in cauſis neceſſariis eſſe verum, quòd ubi eſt eadem cauſa, ibi ſit idem effectus, non verò in cauſis liberis; cùm poſſit voluntas liberè moveri in actu ſecundo ab eodem objecto formali ſolùm relatè ad objectum materiale A, non relatè ad B, ut in exemplis adductis.

X. OBJIC. Ult. contra tertiam concluſionem. Non deberet deſtrui habitus Fidei in hæretico, ſi aſſenſus Fidei in hæretico poſſet eſſe ſupernaturalis; ſed deſtruitur; ergo non poteſt ejuſmodi actus eſſe ſupernaturalis. *Probatur ſequela*, quia habitus fidei non eſſet otioſus, ſi poſſet in tales aſſenſus influere; ergo non deberet deſtrui.

Reſp. 1. Per inſtantiam: ergo neque deberent deſtrui per peccatum habitus infuſi morales, cùm poſſit peccator elicere actus morales ſupernaturales. Secundo dico habitus infuſos deſtrui demeritoriè in pœnam peccati; indignus enim eſt virtute ſupernaturali permanente is, qui peccavit. Poteſt quidem Deus in alia providentia & negare peccatoribus auxilia ſupernaturalia, & concedere iiſdem omnes habitus ſupernaturales, ut de facto concedit habitus fidei, & ſpei iis, qui non peccarunt contra fidem, & ſpem; at in præſenti providentia, ſicut per quodvis peccatum tolluntur habitus infuſi morales, quin denegentur auxilia ad actus morales ſupernaturales etiam imperfectos; & non ultimò diſponentes ad gratiam; itá in hæreticis tollitur habitus Fidei, quin denegentur auxilia

Digitized by Google

ad actus Fidei etiam imperfectos. In forma *nego ſequelam* ratio, cur deſtruatur habitus Fidei in hæretico, non eſt, quia eſſet otioſus, ſed quia hæreticus eſt ſpecialiter illo indignus.

XI. Ex quibus fit primò, poſſe dari dolorem particularem, etiam ſupernaturalem de uno tantùm peccato, non de alio, non ſolùm ex motivo particulari [ut ſi quis doleat de furto, quatenus opponitur virtuti juſtitiæ infuſæ, aut de peccato commiſſo poſt baptiſmum, quatenus eſt hominis Chriſtiani] ſed etiam ex motivo univerſali, putà ex motivo gehennæ, aut pacis, & reconciliationis cum Deo, quòd ſit motivum non ſolùm dolentis, ſed etiam doloris, dummodo hujuſmodi motivum attingatur efficacia remiſſa, & non in tota ſua latitudine: Sicut poſſumus dolere de mortali, quia diſplicet Deo, quin etiam doleamus de veniali, quod etiam Deo diſplicet, quia hujuſmodi motivum poteſt ex libera determinatione voluntatis movere in actu ſecundo ſolùm ad deteſtationem eorum, quæ graviter Deo diſplicent; unde movet, quatenus incluſum in uno objecto materiali, non in alio.

Fit ſecundò, non repugnare, quòd idem objectum formale remiſsè amatum, & non in tota ſua latitudine, ametur relatè ad unum objectum materiale in eo incluſum, & odio habeatur relatè ad aliud: Sic quando amatur v. gr. temperantia, quia eſt conformis rectæ rationi, & ſimul amatur injuſtitia, quæ rectæ rationi eſt diſformis, tunc conformitas cum recta ratione, quæ amatur, quatenus eſt incluſa in actu temperantiæ, ſimul odio habetur ſaltem exercitè, quatenus eſt incluſa in actu juſtitiæ: Sic etiam qui vult reſtituere centum ex amore juſtitiæ, & non vult reſtituere mille, amat objectum formale juſtitiæ, prout incluſum in actu quo reſtituuntur centum, & ſimul odit illud in actu, quo reſtituantur mille.

Idémque dicas, quando quis ex motivo bonitatis divinæ remiſsè amatæ amat Deum ſupra aurum ; ſed non ſupra Patrem, ac matrem; vel deteſtatur mortalia, non venialia. Et ſimiliter quando quis ex motivo gehennæ, quam odit remiſsè, odit, ac deteſtatur peccatum v. gr. homicidii, non tamen deteſtatur , ſed proſequitur peccatum mortale ebrietatis, tunc odit certè gehennam (cum propter odium gehennæ odio habeat homicidium) ſed odit gehennam prout debitam homicidio, non prout debitam ebrietati. Quamvìs enim gehenna in actu primo movere poſſit ad odium etiam ebrietatis, cum qua pariter connectitur; in actu tamen ſecundo ad tale odium non movet ex libertate voluntatis; ſicut ex libertate voluntatis poteſt quis ex motivo miſericordiæ moveri ad ſuccurrendum pauperi A , quia homo pauper eſt, quin moveatur ad ſuccurrendum pauperi B, qui pariter eſt homo pauper.

DISPUTATIO V.

De Spe.

COgnito per Fidem divinam Numine, ſuccedit Spes , qua illud, ut nobis bonum appetimus cum erectione animi fundata in auxiliis , & promiſſionibus divinis; & per ſpem deinde diſponimur ad Charitatem, qua Deum, ut in ſe bonum amamus. Inquiremus de ſpe, quæ jam præſtitimus de Fide : videlicet quæ ſpectant ad ejus objectum formale, ac materiale, & quæ ad actum, & habitum.

* * * *
* * *
* *
*

QUÆ-

QUÆSTIO I.

De Objecto formali Spei.

I. SPes convenit cum deſiderio per hoc, quòd uterque actus reſpiciat bonum abſens: dicitur enim ad Roman. 8. *Spes, quæ videtur, non eſt ſpes, nam quod videt quis, non ſperat*: Differt tamen primò, quia ſpes fertur ad bonum poſſibile, deſiderium verò etiam ad impoſſibile. Secundò, quia ſpes eſt ad bonum arduum, ſeu obtentu difficile; quis enim dicatur ſperare v. gr. ortum craſtinum Solis? proinde ſpes ſpectat ad partem appetitûs iraſcibilem, deſiderium ad concupiſcibilem. Tertiò, deſiderium tendere poteſt ad quodcunque bonum abſens contra vero Spes ſolùm tendit ad bonum probabiliter futurum; & ideo eſt quædam expectatio, ſeu deſiderium efficax boni, quòd ſperatur juxta illud Apoſtoli: *Expectantes beatam ſpem*, hoc eſt objectum ſpei; Quare ad objectum materiale ſpei ſpectat, quod ſit *Bonum abſens poſſibile, arduum, probabiliter futurum*, ità ut omnes iſtæ conditiones requirantur non tanquam objectum formale, & motivum ſpei, ſed præcisè tanquam conditiones, circumſtantionantes objectum. Sicut enim abſentia in objecto deſiderii non requiritur ut objectum formale alliciens, & movens ad deſiderium, & proſecutionem boni, [abſentia enim, utpote mala, eſt afflictiva, & potiùs retrahit aliquo modo à boni proſecutione] ſed eſt conditio eſſentialiter requiſita in bono, ut poſſit inducere deſiderium ſui; ità pariter, quamvìs arduitas boni ſit quoddam malum, eſt tamen eſſentialiter requiſita ad actum ſpei, in quantum hæc eſt erectio animi adverſus difficultates. Verum quidem eſt, quòd abſentia, & arduitas prærequiſitæ in objecto ſperabili potiùs affligant, quàm lætificent, aliæ tamen conditiones, nimirum quòd objectum ſperabile ſit poſſibile, & probabiliter futurum,

transfundunt in ſpem aliquam rationem gaudii, ut propterea ſpes à Philone dicatur eſſe *Gaudium ante gaudium* & ab Apoſt. dicitur: *Spe gaudentes*, quia ſpes eſt gaudium de probabilitate futuritionis trahentis boni præſentiam, ac perfectum gaudium, quando enim objectum apparet probabiliter futurum, animus lætatur; ſicut ab abſentia ejuſdem boni triſtatur, unde dicitur Prov. 13. *Spes, quæ differtur, affligit animam.*

II. Ex quibus ſequitur, ad ſpem requiri primò ex parte intellectûs, quòd proponatur bonum ſub omnibus enumeratis conditionibus. Secundò ex parte voluntatis deſiderium efficax, cum ſpes, experientiâ teſte, ſit motus voluntatis tendens ad conſecutionem boni abſentis: quod deſiderium debet eſſe efficax, ſaltem quando bonum eſt obtinendum per media à ſperante adhibenda. Tertiò requiritur erectio animi ratione tantùm diſtincta ab actu deſiderii, ut docent communiùs, quæ importat quamdam elevationem, & confortationem appetitûs adverſus difficultates, vi cujus ità roboratur, ut ob arduitatem non deſiſtat ab objecti proſecutione: Quod explicavit Angelicus *p. 2. qu. 25. art. 1.* dicens: *Spes ſupra deſiderium addit quemdam conatum, & quamdam animi elevationem ad conſequendum bonum arduum*, & Altiſiodorēſis, dicens, *Spem eſſe quamdam audaciam mentis*; idque conſtat tum ex Tridentino, quod *ſeſſ. 6. c. 6.* dicit: *Peccatores à divina juſtitia timore, quo utilior concutiuntur ad conſiderandam Dei miſericordiam ſe convertendo in ſpem eriguntur fidentes Deum ſibi propter Chriſtum propitium fore*: tum à priori, quia Spes verſatur circa arduitatem, non appetendo illam, cum arduitas non ſit bona, ſed mala; nec illam fugiēdo, quia non eſſet ſpes, ſed deſperatio; ergo erigendo appetitum, & confirmando illum, ut difficultates ſuperet, & contēnat. Quare ſicut deſperatio præter deſiderium importat dejectionē animi renuentis bonum proſequi ob nimiam difficultatem; ità è contra-

rio Spes præter deſiderium importat animi erectionem adverſus difficultates, & fiduciam quamdam in auxiliatore: Quæ explicari poteſt per judicium de ſuperabilitate arduitatis, conjunctum cum volitione efficaci illam ſuperandi, ac contemnendi, nec deſiſtendi ab adhibendis mediis ad boni concupiti conſecutionem.

III. His explicatis de Spe in genere, facilè eſt intelligere; Quid ſit Spes Theologica: Eſt quippe Deſiderium efficax boni ſupernaturalis, præſertim beatificantis, abſentis, ardui, non ſolùm poſſibilis, ſed etiam probabiliter futuri, cum erectione animi adverſus difficultates, fundata in auxiliis, & promiſſionibus divinis. Hujus ſpei examinandum eſt motivum, ſeu objectum formale, tum in quantùm habet rationem deſiderii, tum in quantùm eſt erectio animi adverſus difficultates. Suar. putat, objectum formale ſpei theologicæ eſſe Deum, ut noſtrum finem ultimum beatificantem; Vaſquez, eſſe Omnipotentiam promittentem, & fidelem; Lorca, complexum ex utroque hoc objecto: Durandus, eſſe Dei poſſeſſionem.

IV. Dico equidem 1. Objectum formale ſpei theologicæ, ſecundùm quod ſpes habet formalitatem deſiderii, eſt bonitas Dei, non abſoluta, ſed reſpectiva, ſeu Deus in quantùm eſt ſummum bonum noſtrum, & in quantùm poteſt à nobis per viſionem intuitivam, & amorem fruitivum poſſideri. Ita communiter.

Prob. Spes ſecundùm formalitatem deſiderii pertinet ad amorem concupiſcentiæ, ut notat Angel. 2.2. *qu.* 11. *art.* 8. Sed amor concupiſcentiæ fertur in bonum, prout eſt bonum amantis, non prout eſt bonum in ſe; hoc enim ſpectat ad amorem amicitiæ; ergo ſpes in quantùm habet formalitatem deſiderii. habet pro formali objecto bonitatem reſpectivam.

Confirm. Spes, cum ſit virtus theologica, & pertineat ad voluntatem; debet habere pro formali objecto Deum. in quantùm eſt bonus, ut omnes Theologi docent cũ

Auguſtino; atqui non in quantum eſt bonus in ſe bonitate abſolutâ, cùm hoc ſpectet ad Charitatem; ergo in quantum eſt bonus nobis bonitate reſpectivâ.

V. Hinc ſequitur, objectum formale ſpei ſecundùm formalitatem deſiderii, non eſſe Deum tantùm, ſed Deum, & ejus poſſeſſionem, ſeu viſionem; quia Deus ſecundùm ſe conſideratus dicit ſolùm bonitatem abſolutam; bonitatem verò reſpectivam dicit, in quantum nobis per viſionem appropriatur, & fit noſter. Quare ſicut Fides pro objecto formali non habet ſolùm primam veritatem, ſed etiam revelationem; ità ſpes non habet pro formali objecto ſolum Deum, ſed Deum, ut nobis appropriatum per viſionem; atque adeo Deum, ejuſque viſionem: Et ſicut objectum formale Fidei, nempe prima veritas, & revelatio, eſt etiam objectum materiale, adeo ut fide divinâ etiam prima veritas, & revelatio credatur per modum principii, quando creditur myſterium; ità objectum formale ſpei, nempe Deus, ejuſque poſſeſſio, eſt etiam objectum materiale, cùm non ſolum poſſeſſionem, ſeu viſionem Dei ſperemus, ſed etiam, & quidem principalius, ipſum Deum. Beatitudo enim noſtra conflatur ex formali, & objectiva, ità ut appetitus rationalis principaliùs feratur in objectum beatificum, quàm in ejus poſſeſſionem; unde ſi poſſent hæc ſeparari, beatus potiùs eligeret objectum ſine actu, quàm actum ſine objecto beatifico; quia hujuſmodi objectum amat amore amicitiæ; actum verò amat amore concupiſcentiæ, ſuam enim beatitudinem amat beatus propter Deum, quem ſupra ſe ipſum, & ſuper omnia diligit. Hinc à Cajet., & aliis apud Platel. *n.*304. cenſetur periculoſa ſententia Durandi putantis, objectum ſpei theologicæ eſſe ſolam Dei fruitionem; quandoquidem Spei objectum primarium debet eſſe ſummum bonum, nempe Deus. Ex quibus apparet, ad virtutem theologicam ſpectare Deum, non ſolùm ut objectum formale, ſed etiam ut materiale primariũ

quia

quia Deum, propter quem credimus, ſperamus, & amamus. ipſum etiam credimus, ſperamus, & amamus.

VI. Dico 2. Spes Theologica ſecundùm formalitatem, quam habet, erectionis animi, & conatûs adverſus difficultates, habet pro formali objecto virtutem Dei auxiliatricem, ſeu Deum, ut auxiliatorem; & conſequenter ſpes ſecundùm utramque formalitatem, deſiderii ſcilicet, & erectionis animi, habet pro formali objecto adæquato Deum, ut noſtrum bonum, & ut auxiliatorem. Ità communiter Recentiores cum Amico, Plat. contra Suar., Gran., Ovied., Con. putantes, adæquatum objectum ſpei eſſe bonitatem Dei reſpectivam, & contra Vaſq., Lug., Mærat., Eſpar., putantes, eſſe ſolam virtutem Dei auxiliatricem.

PROB. 1. Auctoritate tum D. Thom. *qu.* unica de Spe, *art.* 1. ubi habet: *Formale objectum ſpei eſt auxilium divinæ poteſtatis, & pietatis, propter quod tendit motus ſpei in bona ſperata, quæ ſunt objectum materiale*: tum Scripturæ, & Patrum. Nam Pſal. 17. dicitur: *Deus meus, adjutor meus, & ſperabo in eum*: & Pſal. 11. *Ego autem in miſericordia tua ſperavi*: & Iſa. 26. *Speraſtis in Domino, Deo forti.* Hinc Bonav. *diſt.* 26. *art.* 1. dixit: *Spes facit confidere & inniti ſummæ, & immenſæ largitati; ſicut fides facit aſſentiri primæ veritati.*

PROB. 2. Ratione: Illud eſt objectum formale actûs, quod reponimus interroganti, Cur talem actum exerceamus? atqui ſicut interroganti, cur deſideremus beatitudinem? reponimus, quia eſt noſtrum ſummum bonum; ità interroganti, Cur illam ſperemus? non reſpondemus dumtaxat, quia eſt noſtrum ſummum bonum, ſed addimus, quia Deus eſt auxiliator, ſeu quia ejus auxilia nobis non deerunt, ſpectatâ ejus fidelitate, aut miſericordiâ; atque adeo, ſi per defectum noſtræ cooperationis non ſte-

terit, certiſſimè nos ad illam perducent; ergo objectum formale ſpei, quod ſecundùm formalitatem deſiderii eſt Deus, ut noſtrum bonum, ſecundùm formalitatem erectionis animi eſt Deus, ut auxiliator. Sicuti enim ægrotus v. g. dum ſperat ſanitatem, habet pro formali objecto & bonum ſanitatis, quam deſiderat, & cauſam inductivam ſanitatis, in qua confidit, confortans animũ adverſus difficultates in proſecutione ſanitatis occurrentes; ità in caſu.

Confirm. Actus nitens Deo, ut bono noſtro, & auxiliatore, eſt actus virtutis theologicæ, utpote habens pro formali objecto Deum; atqui non eſt actus fidei, nec charitatis, ut patet; ergo eſt actus ſpei, cùm nonniſi tres ſint virtutes theologales: Quod docuit Angel. 2. 2. *qu.* 17. *art.* 7. dicens: *Objectum ſpei eſt uno modo beatitudo æterna, & alio modo divinum auxilium: & art.* 6. *ad* 3. ubi habet: *Spes facit tendere in* Deum, *tanquam in quoddam bonum finale adipiſcendum, & ſicut in quoddam adjutorium efficax ad ſubveniendum.* Quia tamen in actu ſpei ratio deſiderii eſt principalior, utpote directè tendens in bonum, & ratio erectionis eſt minùs principalis, utpote reſpiciens circumſtantiam objecti, nempe arduitatem, quam vult ſuperare, idcirco Deus, ut bonum noſtrum, ſeu bonitas Dei reſpectiva eſt objectum formale principalius in ſpe, virtus verò auxiliatrix eſt minùs principale; & ſecundarium: utrumque tamen movet ad actum Spei.

VII. OBJIC. 1. contra primam concluſionem. Si bonitas Dei reſpectiva eſſet objectum formale ſpei, ſequeretur, quòd per ſpem Deus ordinaretur ad nos, tanquam ad finem, Qui, ſeu Cujus gratiâ; nam Deus attingeretur, ut beatificans nos, atque adeò finis Qui hujus actûs non eſſet Deus, ſed creatura, cujus gratiâ Deus deſideraretur: ſequela repugnat, quia hoc eſſet Deum deſiderare, tanquam medium ad finem ultimum, & ſic eſſet finem ultimum in creatura conſtituere: ergo non poteſt bonitas Dei reſpectiva eſſe objectum formale Spei. Con-

Digitized by Google

Confirm. 1. Quia amor concupiſcentiæ, quo quis per actum ſpei amat ſibi beatitudinem, eſt amor proprius, non Dei; ergo eſt inordinatus, & vitioſus, juxta errorem Baii, non ſupernaturalis. *Probatur conſeq.* quia amor ſupernaturalis eſt ille, qui conjungit nos Deo perfectè ſupra quamcunque conjunctionem naturalem; atqui non conjungimur Deo perfectè, niſi per hoc, quòd Deum amemus, non per hoc, quòd amemus noſmet ipſos; ergo actus ſpei, quo noſmetipſos amamus, non eſſet ſupernaturalis, ſed vitioſus.

Confirm. 2. Qui amat ſanitatem ut ſibi bonam, ideo illam amat, quia ſe amat, & in ſe ſiſtit; ergo qui amat Deum, ut ſibi bonum, ideo Deum amat, quia amat ſe, & in ſe ſiſtit; atqui hujuſmodi amor proprius ſiſtens in ſe, & non ordinans creaturam ad Deum, non eſt ſupernaturalis, nec virtuoſus, ergo neque amor involutus in ſpe.

Reſp. Nego ſequelam. Deus per ſpem ordinatur ad nos tanquam finis Qui ad finem Cui immediatum, ità tamen ut finis Cui ultimatus ſit ipſe Deus, quod nullam fert inordinationem. Hoc enim importat ſolùm velle unire nobis Deum, ut noſtrum ultimum finem, quod non eſt Deum ad nos, ſed nos ad Deum ordinare. Ad probationem dico, quòd finis Qui actus ſpei ſit ipſe Deus, non creatura; & quamvìs talis unio conferat ad creaturam, ea tamen non amatur ultimatè in ordine ad creaturam, ſed in ordine ad Deum, ad quem creatura, ut Deo unita referatur tanquam ad finem ultimum; & ideo Finis, cujus gratiâ ultimatus eſt Deus, creatura verò eſt finis Cui immediatus.

Ad primam confirmationem Amor concupiſcentiæ involutus in actu ſpei eſt quidem amor proprius, ſed non vitioſus, quia creatura non amat Deum ſibi, ſiſtendo in bono proprio, ſed hoc ipſum bonum proprium ſaltem virtualiter ordinat ad Deum ultimum finem. Neq; dicas, hinc

hinc ſequi, quòd talis amor ſiſtens ultimatè in Deo eſſet amor amicitiæ pertinens ad charitatem, non ad ſpem. Nam ad amorem amicitiæ proprium charitatis non ſolùm ſpectat amare Deum, & in eodem ſiſtere, ſed etiam amare abſque ullo reſpectu ad propriam utilitatem, quod non habetur per actum ſpei.

Ad ſecundam *nego conſequentiam*: diſparitas eſt, quia nemo amat ſanitatem ſibi, referendo ſeipſum, & bonum proprium in ſanitatem, tanquam in finem ultimum; ſicut per ſpem homo amat Deum, referendo ſeipſum, & propriam felicitatem in illum, tanquam in ultimum finem.

VIII. Objic. 2. contra ſecundam concluſionem. Virtus Dei auxiliantis pertinet ad cauſam efficientem beatitudinis, ut conſequendæ, ergo non eſt motivum formale ſpei, ſeu cauſa objectiva talis actûs.

Confirm. Si divinum auxilium eſſet objectum formale ſpei, ſpes cauſaretur ab auxilio divino, & vice versâ auxilium divinum, quod ſperatur, cauſaretur à ſpe; atque adeo daretur mutua prioritas.

Reſp. Deum paratum ad conferenda auxilia eſſe objectum formale, atque adeo cauſam objectivam ſpei, & ſimul ratione auxiliorum eſſe cauſam Beatitudinis efficientem, quæ ſperatur: in quo nullum inconveniens.

Ad confirm. Sicut ſanitas v. gr. repræſentata movet ad ſui amorem, & deinde amor cauſat in genere cauſæ efficientis ipſam ſanitatem, ponendo media ad illam; ità virtus auxiliatrix repræſentata movet ad ſpem, & hæc inducit auxilia, tanquam media ad Deum aſſequendum, cum mutua prioritate ſolùm in diverſo genere cauſæ, quod non repugnat.

IX. Objic. ult. Si ſpes Beatitudinis haberet pro objecto formali Virtutem Dei auxiliatricem, timor gehennæ deberet habere pro objecto formali Deum comminantem; quandoquidem ſicut interroganti, Quare ſperas? reſpondemus, Quia Deus paratus eſt ſubvenire: ità interro-

roganti, Quare times gehennam? Reſpondemus, Quia Deus illam comminatur, ergo ſicut Spes eſt virtus Theologalis, quia habet pro objecto formali Deum, ità eſſet virtus Theologalis Timor: quod nemo dixerit.

Reſp. 1. cum Suario *diſp.* 1. de Spe *ſect.* 4. quòd eadem virtus Spei, quæ nititur Deo promittenti beatitudinem ſub conditione, quòd bene operemur, eliciat actum timoris gehennæ, quia poſitâ eâ promiſſione conditionatâ, ſtatim conſurgit timor, ne conditio iſta non purificetur ex propriæ voluntatis oſcitantia; unde talis timor pertinet elicitivè ad eandem virtutem Theologalem Spei; ſicut enim ex eodem Habitu Charitatis Theologalis prodit tam amor Dei, quàm dolor de offenſa divina eidem bonitati oppoſita, ità ex eodem Habitu Spei Theologalis prodit tam ſpes Beatitudinis, quàm timor gehennæ oppoſitæ Beatitudini, eodem enim impetu, quo rapimur à Bono aliquo, fugimus à malo oppoſito illi bono.

Advertendum tamen, multiplex dari Timoris genus. Datur enim timor Mundanus, Servilis, Filialis, Initialis. Timor Mundanus eſt ille, quo quis odit culpam propter pœnam, eo animo, ut ſi pœna abeſſet, culpa non odio haberetur; & hujuſmodi timor cùm ſit malus, ad nullam virtutem ſpectat. De hoc timore dicitur: *Oderunt peccare mali formidine pœnæ: Oderunt peccare boni virtutis amore*; & Matth. 10. habetur: *Nolite timere eos, qui occidunt corpus, animam autem non poſſunt occidere.* Timor ſervilis eſt ille, quo quis odit culpam propter pœnam, ſeu ex metu pœnæ, quin tamen eo animo ſit, ut vellet peccare, ſi pœna abeſſet; hic autem timor eſt donum Spiritûs Sancti, atque adeò eſt actus bonus, & ſupernaturalis, ut videre eſt in expoſitione theſis 14. ab Alex. VIII. profligatæ, quæ dicit; *Timor gehennæ non eſt ſupernaturalis*, ſicut etiam in decima quinta ex iiſdem theſibus habetur: *Attritio quæ gehennæ, & pœnarum metu concipitur, ſinè dilectione benevolentiæ Dei propter ſe,*

non

non eſt bonus motus, ac ſupernaturalis. De hoc autem timore dicitur Lucæ 12. *Timete eum, qui poſtquam occiderit corpus, habet poteſtatem mittere in gehennam*; & hìc dumtaxat Timor pertinere poteſt ad virtutem Spei. Timor filialis eſt, quo quis odit culpam, quia eſt offenſa Dei ſummè dilecti, & hujuſmodi timor ſpectat ad Charitatem, & de eo dicitur Pſalm. 18. *Timor Domini ſanctus permanens in ſaculum ſaculi*: & Job. 26. *Columnæ cœli pavent, & contremiſcunt.* Explicat autem hunc timorem Angelicus 3. *p. qu. 7. ar. 6.* quòd ſit vel quædam ſumma reverentia, quam Beati habent ergà Deum, juxta illud Lucæ 17. *Accepit omnes timor* (ſeu reverentia ſumma) *& magnificabant Deum*; vel quædam admiratio de Dei excellentia, juxta illud Apocalypſis 15. *Magna, & admirabilia ſunt opera tua, quis non timebit te?* vel demum ſit quædam complacentia in honeſtate timoris, & deteſtatio turpitudinis contrariæ; in quo ſenſu etiam Temperantia, Miſericordia, & aliæ virtutes remanent in Beatis etiam ſecundùm actum. Denique Timor initialis eſt, quo quis incipit odiſſe culpam ab odio pœnæ, ac deinde gradum facit ad odio habendam culpam, quia eſt offenſa Dei ſummè dilecti, dicitur enim Eccleſ. 35. *Timor Domini initium dilectionis eſt*; & Pſalm. 110. *Initium ſapientiæ timor* Domini, & hic etiam timor ad charitatem ſpectat; quia amantis etiam eſt timere; juxta illud: *Res eſt ſoliciti plena timoris amor.* In patria tamen procul abeſt hujuſmodi timor, quandoquidem ſinè ſolicitudine, & anxietate Deus amatur; Unde Joan. 4. dicitur: *Perfecta charitas foras mittit timorem.*

Reſp. deinde aliâ viâ difficultati propoſitæ in argumento, dicendo, quòd Timor gehennæ non ſit actus virtutis Theologalis, ſed Moralis, quia habet pro motivo, ſeu objecto formali honeſtatem ipſam timoris, & conſurgit in proſpectu mali imminentis ex noſtra fragilitate, non ex Omnipotentia Vindice; quandoquidem Omnipo-

potentia non eſt diſpoſita de ſe ad conferendam gehennam antecedenter ad noſtra demerita; ubi ex oppoſito Virtus Dei auxiliatrix eſt diſpoſita de ſe ad conferendam Beatitudinem, nec non auxilia ad illam promerendam, & aſſequendam. Quare in forma *nego ſequelam*, diverſimodè enim reſpondemus interroganti, Quare ſperas? & Quare times gehennam? Speramus enim Beatitudinem, quia Omnipotentia eſt diſpoſita ad illam conferendam; ſed non timemus gehennam, quia Omnipotentia eſt ſimiliter diſpoſita, dum illam comminatur, ſed quia eſt malum imminens nobis ex noſtra fragilitate, ſuppoſitâ comminatione divinâ.

X. Ex dictis colligitur primò, Spem in genere, prout præſcindit à Theologali, & naturali, niti in cauſa diſpoſita ad bonum concupitum conferendum. Hâc enim poſitâ diſpoſitione, ſtatim bonum apparet probabiliter futurum, atque adeò ſperari poteſt.

Colligitur ſecundò, Spem non niti in diſpoſitione cauſæ neceſſariæ, ſed liberæ. Et ratio eſt, quia objectum Spei eſt bonum arduum; nulla autem arduitas, aut difficultas eſt ad habendum effectum à cauſa neceſſaria, utpote quæ neceſſariò præſtat quicquid præſtare poteſt ſub his circumſtantiis: quare arduitas habetur ſolùm in ordine ad effectum obtinendum à cauſa libera; atque adeò diſpoſitio ad conferendum bonum concupitum debet eſſe in cauſa libera, ut poſſit eſſe motivum ad ſperandum, ſeu ad erigendum animum adverſus difficultates in proſecutione boni occurrentes.

XI. Dubitatur hìc primò, An ſit poſſibilis erectio animi adverſus difficultates in proſecutione boni concupiti occurrentes, quæ realiter diſtinguatur ab actu deſiderii relatè ad tale bonum, & ſolùm importet actum confidentiæ, & fiducialitatis in Deũ auxiliatorem? Ad quod dicendum cum communiori, erectionẽ iſtam animi in actu ſpei eſſe modificationẽ quandam tendentiæ deſiderii, cum qua iden-

identificatur; non ſecùs ac in cognitione obſcuritas, vel evidentia eſt modificatio tendentiæ ipſius cognitionis, non verò actus à cognitione diſtinctus. Ratio autem, cur non poſſit erectio animi eſſe actus ab actu deſiderii diſtinctus, eſt, quia cùm erectio animi ſit actus voluntatis, debet aliquod bonum proſequi, non poteſt autem proſequi arduitatem objecti, adverſus quam animus obfirmatur: cùm arduitas non ſit bona; ergo debet talis erectio identificari cum actu deſiderii proſecutivo bonitatis divinæ reſpectivæ, & ſic animum obfirmare adverſus difficultates, ne propter illas deſperet. Quare ſicut actus deſiderii ità tendit in objectum abſens, ut non poſſint dari vice illius duo actus, quorum alter proſecutivè tendat in bonum, alter averſivè in abſentiam boni, ità actus ſpei tendit in objectum arduum, ut tamen non poſſint dari vice illius duo actus, quorum alter feratur proſecutivè in bonum, alter averſivè in arduitatem.

XII. Dubitatur ſecundò: Quodnam divinum Attributum ſit objectum formale ſpei, ſecundùm quod ſpes fert animi erectionem adverſus difficultates occurrentes in proſecutione boni concupiti? Ad quod dicendum, Spem ſecundùm formalitatem erectionis animi nixam in Deo auxiliatore, ſeu in Virtute Dei auxiliatrice, non reſpicere pro formali objecto ſolùm divinam promiſſionem, atque adeò ſolum Attributum Fidelitatis, ità ut ſolùm bona à Deo promiſſa poſſimus ſperare, ut opinatur Coninck *diſp.* 19. *n.* 59. ſed etiam niti poſſe Attributis Miſericordiæ, Pietatis, ac liberalitatis divinæ, adeò ut poſſimus ſpe Theologicâ ſperare etiam bona non promiſſa prout conducentia ad Beatitudinem, putà perſeverantiam finalem, auxilia efficacia, bona etiam temporalia, & alia hujuſmodi, ut docent communiſſimè apud Ripal. *diſp.* 24. *ſect.* 2. Oſtenditur autem hoc tùm ex Scripturis; dicitur enim Pſal. 12. *Ego autem in miſericordia tua ſperavi*; & Pſalm. 129. *Speret Iſrael in*

Do-

Digitized by Google

Domino, quia apud Dominum miſericordia, &c. tum ratione, quia Illud eſt motivum ad ſperandum, & expectandum bonum ab aliquo, quod reddit nobis prudenter credibilem talis boni futuritionem; atqui non ſolùm Divina Fidelitas, ac promiſſio conditionata (ſi ſcilicet per nos non ſteterit) prout datur de facto, ſed etiam Divina Miſericordia, Pietas, liberalitas reddunt nobis prudenter credibilem futuritionem perſeverantiæ finalis, & aliorum donorum, quæ non ſunt à Deo promiſſa; ergo etiam his perfectionibus divinis niti poterit noſtra Spes.

Confirm. Quia quoties apparet cauſa diſpoſita ad conferendum bonum à nobis concupitum, toties hoc apparet probabiliter futurum, ità ut ſperari poſſit; ſed Deus independenter à ſua promiſſione, & Fidelitate, præcisè ratione ſuæ Miſericordiæ, Pietatis, ac Liberalitatis, apparet nobis diſpoſitus ad conferenda bona, etiam non promiſſa, conducentia ad noſtram Beatitudinem; ergo etiam ex vi iſtorum attributorum poſſumus ea bona ſperare, atque adeò Objectum formale Spei non eſt ſola Promiſſio, ac fidelitas Divina, ſed etiam hæc alia Attributa.

Neque dicas 1. idcirco poſſe nos ſperare à Deo bona non promiſſa determinatè, quia ea ſunt promiſſa in confuſo per verba illa Jo. 16. *Petite, & accipietis.* Nam contra eſt, quia etiam ſperamus, antequam petamus, & oremus, ſicut ab hominibus, ità à fortiori à Deo.

Neque dicas 2. Spem non nixam divinis promiſſionibus non eſſe firmam. Nam contra etiam eſt, quia Spes habet firmitatem ſibi conſentaneam, etiamſi nitatur ſolâ Dei Miſericordiâ; dicitur enim Pſalm. 20. *Rex ſperat in Domino, & in miſericordia Altiſſimi non commovebitur.* Et ratio eſt, quia Spes eo prorſus modo eſt certa, ſicut eſt certa fides, ut explicabitur quæſtione quartâ, quia certitudinem ſuam habet participativè à fide, ut docent communiter cum Angelico; in fide autem duplex habetur certitudo, altera ſubjectiva imperata à pia affectione

ad fidem; & hæc eſt firmiſſima in caſu noſtro, cùm nemo poſſit citra Dei injuriam diffidere de ſua Miſericordia; altera verò objectiva, ratione ſuæ infallibilitatis; & hæc pariter reperitur in Spe nixa divinæ Miſericordiæ, quia infallibiliter Deus miſericorditer conferet tam Beatitudinem promiſſam, quàm perſeverantiam finalem non promiſſam, ſi per nos non ſteterit. Hinc quia tam bona promiſſa, quàm non promiſſa non ſunt à Deo conferenda abſolutè, ſed conditionatè, ſi ſcilicet per nos non ſteterit, ideo Spes debet timori annecti; unde dicitur ad Philipp. 2. *Cum metu, & tremore ſalutem veſtram operamini.* Quare ſicut Deus fidelis, & promittens eſt motivum formale Spei, quia ſic eſt inclinatus, & determinatus ad conferenda nobis bona promiſſa, non quidem abſolutè, ſed conditionatè, ſi ſcilicet à nobis non ponatur culpabile impedimentum; ità Deus Miſericors, Pius, ac Liberalis eſt pariter motivum formale ſpei noſtræ relatè ad bona non promiſſa; quia per iſthæc Attributa eſt ſummè inclinatus, & moraliter neceſſitatus (eo pacto quo moraliter neceſſitatur ad Optimum, ut propugnabimus in de Incarnatione) ad ea bona nobis conferenda, non abſolutè, ſed conditionatè, ſi ſcilicet à nobis non ponatur impedimentum culpabile.

QUÆSTIO II.

An poſſit Beatitudo ſperari ab eo, cui facta eſt revelatio ſuæ damnationis.

I. HÆc eſt præcipua difficultas circa objectum materiale Spei. Supponimus, poſſe Deum in alio ordine revelare Petro ſuam damnationem, quo poſito, quæritur, An cum tali revelatione, & cum aſſenſu Fidei certiſſimo, quòd Beatitudo non ſit futura, adhuc poſſit ea ab eodem Petro ſperari? Affirmant Azor., Gran., laudans pro ſe Cajetanum, Lorcam Vict., Arimin. Negant communius cum Suar. *diſ. 2. ſect. 2.* Alii diſtinguunt

cum

cum Hurt. apud Rip. *diſ. 26. ſect. 3.* Ovied., Platel. *n.* 543. prout mox explicabimus; Affirmant enim, ſi revelatio conſequatur ad actus liberos verſantes circa objectum Spei; Negant, ſi antecedat.

II. Sciendum itaque, poſſe dupliciter revelari Petro ſuam damnationem. Primò antecedenter ad actus liberos voluntatis, ità ut ſit eorum directiva, & influxiva in illos, tanquam unum ex motivis deliberationis, eo pacto, quo Chriſto Domino facta fuit revelatio ſuæ mortis in inſtanti ſuæ conceptionis, ità ut recordatione illius uteretur in ordine ad varios actus liberos. Secundò poteſt revelatio, ejuſque cognitio habere ſe conſequenter ad actus liberos, ità ut non ſit eorum directiva; Sicut in Chriſto Domino Viſio beata in horto non erat directiva ad actus mœſtitiæ, qui etiam in appetitu rationali fuerunt, cùm dixerit: *Triſtis eſt anima mea*: Sic in eodem Chriſto Domino ſcientia infuſa, & viſio in Verbo de ſuis actibus futuris liberis non erat illorum directiva; aliter ſuſtuliſſet eorum libertatem: ea quippe eſt incompoſſibilis cum omiſſione talium actuum, & eſſet inimpedibilis à voluntate, ſi ad actûs voluntatis dirigeret; unde libertatem eorum actuum interimeret: Sic etiam in Deo cognitio ſuorum decretorum eſt in poſteriori ad ipſa decreta libera, & non eſt eorum directiva; aliter eodem modo deſtrueretur eorumdem libertas. Juxta hanc doctrinam diximus in de Beatitudine *diſp. 1. quæſt. 6.* poſſe homini conferri viſionem beatam in poſteriori ad actum v. gr. amoris Dei liberum præceptum, directum à cognitione Dei ænigmatica; ità ut in eodem inſtanti in primo ſigno naturæ intelligeretur cognitio Dei ænigmatica, & præceptum de eliciendo actu amoris; in ſecundo ſigno amor præceptus; in tertio Viſio beata data in præmium talis amoris, eo pacto, quo datur in præmium augmentum gratiæ; in quo caſu in eodem inſtanti componeretur Viſio beata, & potentia ad omittendum actum amoris præceptum,

atque adeò viſio beata componeretur cum potentia ad peccandum, peccato tamen impeditivo viſionis,& ſolùm directo à cognitione ænigmatica. Diximus etiam ibidem cum Oviedo, poſſe pariter in alio ordine componi viſionem beatam cum peccato mortali etiam actuali, dummodo viſio beata daretur in poſteriori ad mortale,& non eſſet ad illud directiva, ſi enim Deus decernat conferre viſionem Dei illi, qui ponit operationem externam bonam v. gr. eleëmoſynam, ſi pro inſtanti A, quo Petrus ponit eleëmoſynam, committat aliquod mortale, v. gr. blaſphemet, in tali caſu Petrus in eodem inſtanti peccaret mortaliter, & ſimul videret Deum, viſione tamen, quâ non beatificaretur, ſed redderetur maximè miſer intuendo Deum ſummum bonum, ſibi infenſum: His poſitis,

III. Dico 1. Si Petro fiat revelatio damnationis conſequenter ad actus liberos, verſantes circa objectum Spei, in tali caſu poſſet cum tali revelatione, & cum actu Fidei certiſſimo de futura damnatione conjungi non ſolùm potentia ad ſperandum, ſed etiam ipſa ſpes Beatitudinis. Ità Ovied. *controv. 6. p. 2.* citans pro ſe Vaſq., Vict., Azor., & alios; ità etiam Hurt. *diſp.* 119. Platelius *n.* 453. contra Con., Tann., Bannes, & alios apud eundem Ovied.

PROB. Quotieſcunque proponitur bonum ſub omnibus conditionibus objecti materialis Spei, toties tale bonum poteſt ſperari; ſed ſi revelatio damnationis ſit in poſteriori ad actus liberos verſantes circa objectum Spei, beatitudo proponitur ſub omnibus conditionibus objecti ſperabilis, proponitur enim ut abſens, ardua, poſſibilis, probabiliter futura; ergo poteſt ſperari, poteſtque Spes beatitudinis componi cum revelatione damnationis conſequente ad talem actum ſpei. *Probatur minor*; Si quid enim obſtaret, maximè quia poſitâ revelatione damnationis, non videtur poſſe ſimul apparere probabiliter futura beatitudo: ſed hoc non obſtat, nam pro eo ſigno, pro quo po-

Digitized by Google

ponitur ſpes, nondum intelligitur revelatio, quippe quæ ad illam conſequitur; unde nequit revelatio impedire quo minùs in priori ad ſpem proponatur beatitudo probabiliter futura.

Confirm. Paritatibus præmiſſis. Chriſtus Dominus in Verbo videbat ſuos actus liberos futuros, ità ut talis viſio non eſſet naturâ prior, ſed poſterior relatè ad actus liberos, quos exercebat, nec ad illos ullatenus dirigeret; unde non immutaret modum operandi proprium actuum liberorum, eò quòd viſio beata illos præſupponeret; ſic enim Deus habet ſcientiam viſionis de ſuis liberis decretis, ſed conſequentem ad eorum exiſtentiam, aliter libertatem decretorum everteret: Sic nos habemus ſcientiam experimentalem de noſtris actibus liberis conſequentem ad illos. Pariter in Chriſto Domino fuit compoſſibilis cum viſione beata potentia ad mœrendum, & ipſe actus mœſtitiæ per hoc, quòd viſio beata non fuerit directiva ad talem actum. Poteſt etiam, ut diximus, in alio ordine cum viſione Dei componi tum potentia ad peccandum, tum etiam peccatum actuale, dummodo viſio non ſit in priori, ſed in poſteriori ad iſtud; ergo etiam cum revelatione damnationis eſt compoſſibilis tum potentia ad ſperandum tum ſpes beatitudinis. Sicut enim viſio Dei impedit peccatum, & deſtruit potentiam expeditam ad peccatum, ſi dirigat ad operationes liberas; ſecùs verò ſi ad has dirigat cognitio ænigmatica, & in poſteriori ad actum liberum detur viſio Dei; ità revelatio damnationis impedit ſpem beatitudinis, ſi ad illam dirigat; ſecùs verò ſi in primo ſigno intelligatur potentia expedita ad ſperandum, vel deſperandum, in ſecundo ſpes, vel deſperatio, in tertio revelatio damnationis.

IV. Objic. 1. Non poteſt ſtare potentia ad ſperandum, niſi objectum appareat probabiliter futurum; atqui poſitâ certitudine damnationis ortâ ex revelatione, non poteſt beatitudo apparere probabiliter futura, ergo in eo inſtanti

in quo eſt revelatio damnationis, non poteſt beatitudo ſperari. *Minor probatur*; impoſſibile enim eſt, unam partem contradictionis eſſe probabilem, quando altera pars eſt certa; ergo ſi certum ſit ex revelatione, damnationem eſſe futuram, non poterit eſſe probabile, quòd ſit futura beatitudo.

Reſp. 1. per inſtantiam: Non poteſt ſtare potentia ad mœſtitiam, vel ad peccandum, poſitâ viſione Dei; ergo neque ſi viſio Dei ſit in poſteriori, nec dirigat ad tales actus. Secundò *conceſsâ majore, diſtinguo minorem*: ſi revelatio ſit in priori ad actus liberos verſantes circa objectum ſpei; & ad illos dirigat, *concedo*, ſecùs, *nego minorem, & conſequentiam. Ad probationem, diſtinguo antecedens:* non poteſt una pars contradictionis apparere probabilis pro eo ſigno, pro quo altera pars apparet certa, *concedo*; pro eodem inſtanti, ſed in diverſo ſigno, *Nego antecedens, & conſequentiam*. Neque dicas, quòd poſſet pariter in eodem inſtanti, ſed in diverſis ſignis ſtare aſſenſus, & diſſenſus, amor, & odium. Nam quamvìs hoc admittatur ab Oviedo in libris de anima, nos ſupponimus repugnare, quia eſſentialiter repugnat in eodem inſtanti motus animi verſus terminos oppoſitos, ut ſunt aſſenſus, & diſſenſus, amor, & odium; quòd non haberetur in caſu, quo in primo ſigno detur cognitio obſcura unius partis contradictionis, unde apparet probabilis v. gr. futuritio Beatitudinis, ad quam proinde Spes conſequatur; & deinde pro ſecundo ſigno ſuccedat cognitio evidens de altera parte contradictionis, videlicet de non futuritione Beatitudinis, ut proinde appareat certè non futura, & ideo ad hanc cognitionem non poſſit conſequi Spes.

V. OBJIC. 2. Si poſſet ſtare ſpes beatitudinis cum revelatione damnationis in eodem inſtanti, poſſent ſimul ſtare hæc duo judicia incompoſſibilia: Salvabor; Non ſalvabor. *Conſequens non admittitur, ergo nec antecedens. Probatur antecedens*: antecedenter ad ſpem requiri-

quiritur, quòd appareat objectum probabiliter futurum; ergo requiritur in intellectu hoc judicium probabile, Salvabor; poſt revelationem damnationis ſequitur aſſenſus Fidei certus, Non ſalvabor; ergo componerentur ea duo judicia incompoſſibilia.

Confirm. Quia poſſet ſimul conjungi in eodem inſtanti pro primo ſigno naturæ ſpes, ſeu volitio efficax conſequendi beatitudinem, & poſt revelationem pro poſteriori ſigno deſperatio, ſeu nolitio efficax beatitudinis: quod pariter repugnat.

Reſp. cum Ovied. *loc. cit. n.* 4. Rip. *n.* 3. Plat. *n.* 356. ad ſpem beatitudinis non prærequiri judicium probabile de illius futuritione, ità ut intellectus dicat, Salvabor; ſed ſatis eſſe aut ſimplicem apprehenſionem ſuaſivam futuritionis, aut ad ſummum judicium evidens, & certum de probabilitate futuritionis, adeò ut intellectus dicat: Probabile eſt, quòd ſalvabor, ſpectatis iis, quæ apparent; quod judicium non pugnat cum judicio certo conſequente ad revelationem, quo intellectus dicit, Non ſalvabor: Sicut non pugnat judicium, quòd una pars contradictionis ſit probabilis, ſpectatis ejus rationibus, cum altero judicio, quòd altera pars contradictionis ſit probabilis, ſpectatis etiam ejus rationibus. Quòd autem ad ſpem beatitudinis non prærequiratur judicium probabile de ejus futuritione, ſed ſufficiat vel ſimplex apprehenſio ſuaſiva futuritionis, vel judicium evidens de probabilitate futuritionis, oſtendit Ovied. exemplò aliarum virtutum moralium, putà Miſericordiæ, Obedientiæ, &c. Ad Actum enim miſericordiæ non prærequiritur judicium ſpeculativum probabile de indigentia pauperis, ſed ſufficit judicium evidens de probabilitate indigentiæ, ſpectatis iis, quæ videntur; ſeu ſatis eſt, quòd hic appareat pauper, & quòd poſſit judicari pauper, quamvìs non judicetur de facto: Prudentia enim infuſa non præmittit Judicium probabile obſcurum de indigentia pauperis, ſed

ſed ſolùm præmittit judicium evidens de probabilitate indigentiæ, dicendo v. gr. facienda eſt eleëmoſyna illi, qui apparet pauper; ſed Titius apparet pauper; ergo. In quo ſyllogiſmo intellectus non judicat de indigentia Titii, ſed de probabilitate, ſeu de apparentia indigentiæ; Unde minor illa eſt actus evidens eſſentialiter verus dirigens ad ultimum dictamen prudentiæ infuſæ dictantis, honeſtum eſſe dare Titio eleëmoſynam; quod dictamen immediatè dirigit ad actum miſericordiæ ſupernaturalem, ut explicavimus *diſ. 3. qu. 1. art. 3.*

Hinc ſinè abſurdo poteſt intellectus in priori ad revelationem judicare judicio evidenti, quòd detur probabilitas ſalutis, & in poſteriori judicare, certam fore damnationem; ſicut ſinè inconvenienti Petrus v. gr. audiens famam de morte Turcæ dicit: probabile eſt, quòd Turca ſit mortuus, & in poſteriori ad hunc actum, ſi habeat à Deo cognitionem evidentem de vita Turcæ, dicit aſſenſu certo: Turca vivit.

Neque replices, hæc ipſa judicia eſſe incompoſſibilia: Probabile eſt, quòd ſalvabor, &, Certum eſt, quòd non ſalvabor, non enim poteſt una pars contradictionis eſſe probabilis, quando altera eſt certa. Nam contra eſt, quia, ut notat idem Platelius, quando intellectus dicit, probabile eſt, quòd ſalvabor, hoc aſſerit ſub illa implicita reſtrictione, *Spectatis iis, quæ hìc, & nunc apparent* (aliter judicium eſſet imprudens, & non evidens, ut patet) hoc autem judicium, Probabile eſt, quòd ſalvabor, ſpectatis iis, quæ apparent antecedenter ad revelationem, non opponitur judicio certo, Non ſalvabor, ſpectatis iis, quæ relucent poſt revelationem: Sicut hoc judicium antecedens Dei viſionem, quo intellectus dicit, Poſſum peccare, vel triſtari, ſpectatis iis, quæ apparent ſub cognitione Dei ænigmatica in priori ad Dei viſionem, non pugnat cum hoc alio judicio; Non poſſum peccare, vel triſtari ſub viſione Dei.

Reſp.

Digitized by Google

Reſp. 2. Juxta dicta in de Beatitudine *loc. cit.* Tranſmiſſo, quòd ad actum ſpei præerequiratur hoc judicium probabile, & obſcurum, Salvabor, adhuc poſſet conjungi ſpes cum revelatione damnationis per hoc, quòd poſito illo judicio probabili, Salvabor, impediatur conſequenter ad revelationem actus fidei, ſeu judicium certum, Non ſalvabor: Sicut actus ſcientiæ impedit, quo minùs in actu opinionis de eodem objecto conſurgat formido actualis ob eorum incompoſſibilitatem. Sic in Chriſto Domino actus mœſtitiæ prævius ad viſionem beatam impediebat, ne poſt viſionem conſurgeret gaudium integraliter completum: Sic poſito odio Dei in peccatore, ſi ſimul detur, juxta probabilem opinionem, Viſio divinitatis, impeditur ab odio, ne conſurgat amor poſt viſionem: Sic demum ſi Titius, poſito motivo probabili, dicat, Turca eſt mortuus, & in poſteriori ad hunc actum habeat à Deo cognitionem evidentem de vita Turcæ, impeditur, ne conſurgat judicium oppoſitum, Turca vivit, ob incompoſſibilitatem horum actuum.

Ad confirm. Recurrunt eædem reſponſiones. Primò reſpondet Platel. *nu.* 357. quòd ſpes ſit erectio animi, ſeu voluntas efficax beatitudinis ſub illa implicita reſtrictione, Spectatis iis, quæ apparent antecedenter ad revelationem damnationis: deſperatio verò ſit abjectio animi, & nolitio efficax, poſita certa non futuritione, quæ apparet poſt revelationem; & propterea hi duo actus pro diverſis ſignis non opponuntur. Secundo, tranſmiſſo, quòd opponantur, ſpes prævia ad revelationem impedit, quò minùs poſſit poſt revelationem conſurgere deſperatio; ut mœſtitia in Chriſto Domino impediebat, quo minùs poſt viſionem beatam conſurgeret gaudium integraliter completum.

VI. Ex dictis colliges primò, Spem beatitudinis poſſe conſiſtere non ſolùm cum revelatione obſcura, ſed etiam evidenti de futura damnatione, dummodo revelatio ſit

Digitized by Google

in poſteriori: ratio eſt eadem utrobique. Secundo, quod ut beatitudo appareat probabiliter futura, ſatis ſit, dari ſimplicem cognitionem ſuaſivam futuritionis, aut ad ſummum judicium evidens de probabilitate futuritionis, eſto non aſſeratur futura judicio probabili, & fallibili. Tertio in quo ſenſu verum ſit, poſſe utramque partem contradictionis eſſe ſimul probabilem quatenus ſcilicet dari poteſt judicium de probabilitate, licèt non poſſit dari judicium de veritate utriuſque partis in ſenſu compoſito. Neque dicas, probabile eſſe quod ut plurimum contingit, ex Philoſopho 1. Rhetor. 2. ſed non poteſt contingere, quod utraque pars contradictionis ut plurimum ſit vera; ergo non poteſt utraque eſſe probabilis. Nam licèt omne quod plerumque contingit, ſit probabile, non tamen è contra omne probabile eſt, quod plerumque contingit; innumera enim ſunt probabilia, & tamen non contingunt plerumque, ſed vel nunquam, vel ſemper; v. gr. quòd Sacramenta cauſent phyſicè gratiam, quòd detur diſtinctio formalis inter attributa divina, &c. Quare probabile eſt, quod habet pro ſe rationes graves, ſub quibus objectum plerumque contingit conjungi cum veritate, quatenus ſpectatur ſub iis rationibus magni momenti: utraque autem pars contradictionis poteſt habere pro ſe rationes graves, & ideo utraque poteſt eſſe comprobabilis.

Dico 2. Si revelatio damnationis fiat antecedenter ad actus liberos verſantes circa objectum ſpei, ità ut ſit illorum directiva, componi non poteſt cum potētia proxima ad ſperandam Beatitudinem, atque adeò nec cum ſpe. Ità communiùs cum D. Thom. *qu.* 13. de veritate, *art.* 8. Suar., Vaſq., Con., Amic., Ovied. contra Granadum, & Rip. *num.* 52. qui putat, ſpem ſalutis componi poſſe cum notitia certa obſcura damnationis, non verò cum notitia evidenti.

PROB.

Prob. Ut detur potentia proxima ad ſperandum aliquod bonum, debet illud apparere probabiliter futurum; atqui poſita revelatione, & aſſenſu fidei certiſſima de futura damnatione, non poteſt beatitudo apparere probabiliter futura; ergo non poteſt cum tali revelatione conjungi potentia proxima ad ſperandum, & conſequenter nec ſpes beatitudinis. *Minor probatur*, quia impoſſibile eſt, unam partem contradictionis eſſe probabilem, quando altera eſt certa, quomodo enim v.gr. poterit eſſe probabile, quòd judicium finale non ſit futurum, ſi certum de fide eſt eſſe futurum; Ergo.

Confirm. Quia ex Philoſopho 2. Rhet. 5. æqualiter comparantur timor mali, & ſpes boni, ſicut enim timor eſt de malo imminente, ſeu probabiliter futuro; ità ſpes eſt de bono probabiliter futuro, ſeu, ut loquitur Philoſophus, de bono *quod prope adeſt*; atqui nequit dari timor de malo certè non futuro, quia hujuſmodi malum non poteſt apparere imminens; unde poſita revelatione beatitudinis, nequit dari timor damnationis; ergo neque poteſt dari ſpes de bono certe non futuro; atque adeò poſitâ revelatione damnationis, nequit dari ſpes beatitudinis. Et ratio à priori eſt, quia ſpes fert expectationem, ſeu deſiderium efficax boni concupiti, juxta illud Apoſtoli *Expectantes beatam ſpem*; unde fert erectionem animi, & conatum adverſus difficultates; atqui nemo expectat bonum certè non futurum, v. gr. Incarnationem Spiritus Sancti, & fruſtraneus eſſet conatus adhibitus ad obtinendum tale bonum; ergo non poteſt beatitudo ſperari, quoties per revelationem damnationis apparet certo non futura.

Neque dicas cum Rip. *num.* 51. poſita revelatione damnationis, dari ſolùm notitiam obſcuram, non verò evidentem de non futuritione beatitudinis; ergo poteſt beatitudo ſperari, quia cum notitia certa, ſed obſcura damnationis

damnationis dari poteſt aliqua dubitatio de veritate revelationis, & ſic poteſt beatitudo ſperari. Nam contra eſt, quia ſive revelatio ſit obſcura, ſive evidens, dummodo ſit certa, non poteſt ampliùs beatitudo apparere probabiliter futura, pugnat enim quòd una pars contradictionis ſit certa, & altera ſit probabilis. Poteſt quidem cum aſſenſu fidei ſtare dubitatio de oppoſito, ſed imprudens, non verò apprehenſio ſuaſiva probabiliter; ergo talis dubitatio conferre non poteſt ad actum ſpei in caſu noſtro. In tantùm poſſet cum revelatione damnationis ſtare probabilitas futuræ beatitudinis, in quantùm poſſet actus fidei de damnatione futura niti revelatione probabili, & eſſe formidoloſus, ut videtur docere Rip. *nu.* 58. ſed hoc eſt impoſſibile, ex propoſitione 21. damnata ab Innoc. XI. quæ habet: *Aſſenſus ſupernaturalis, & utilis ad ſalutem ſtat cum notitia ſolum probabili revelationis, immo cum formidine, qua quis formidet, ne non ſit locutus Deus*; ergo nequit apparere probabiliter futura beatitudo cum actu fidei de futura damnatione.

VIII. Obj. 1. cum eodem Rip. Objectum materiale ſpei non eſt ſolùm bonum abſens, arduum, & probabiliter abſolutè futurum, ſed etiam bonum futurum conditionatè; atqui poſitâ revelatione damnationis, adhuc beatitudo eſt futura conditionatè; ſi ſcilicet per nos non ſteterit, ſeu ſi voluerimus bene operari; ergo beatitudo etiam ſub revelatione damnationis ſperari poteſt. *Major probatur*, quia bonum futurum conditionatè poteſt terminare actum Spei, tum ſecundum formalitatem deſiderii, ut patet; tum ſecundum formalitatem erectionis animi involutæ in Spe; quia eo ipſo ac bonum eſt futurum ſub conditione, quod velimus illud conſequi, poteſt voluntas erigere animum adverſus difficultates, & conari ad illud conſequendum.

Confirmatur. Poteſt ſperari non ſolum bonum probabiliter futurum, ſed etiam certo futurum, dummodo

appre-

Digitized by Google

apprehendatur arduum: v. gr. ſperari poteſt beatitudo ab eo, cui facta eſt revelatio ſuæ prædeſtinationis; ergo etiam ſperari poteſt bonum arduum conditionatè futurum: *Antecedens probatur*, tum quia malum certo futurum timeri poteſt; unde Chriſtus Dominus timuit mortem certo ſibi affuturam; ergo etiam ſperari poteſt bonum certum affuturum: tum etiam quia bonum certo futurum poteſt apparere arduum, vel per hoc quod dependeat ab alieno arbitrio, vel per hoc, quòd cum difficultate ſit obtinendum à proprio, ergo poteſt terminare actum ſpei.

Reſp. Nego majorem, ſi enim ſatis eſſet ad Objectum ſpei, quòd bonum ſit conditionatè futurum, Primò ſequeretur, quod etiam cum notitia evidenti damnationis futuræ poſſet beatitudo ſperari, utpote quæ eſt conditionatè futura; quod tamen communiter cum Rip. non admittitur. Secundò ſequeretur, quod omne bonum, etiam unio hypoſtatica, poſſet à nobis ſperari, quia eſt futura ſub aliqua conditione, ſi ſcilicet velit Deus illam nobis concedere. Tertiò poſſemus pariformiter timere malum certo non futurum, dummodo ſit futurum conditionatè: atque adeò habens revelationem ſuæ prædeſtinationis timere poſſet damnationem; quod tamen repugnat, quia hujuſmodi malum non poteſt apparere imminens, dum apparet certo non futurum: eadem ratione nemo timet à leone mortuo, quamvìs poſſet nocere, ſi viveret. Ratio à priori, cur non poſſit ſperari beatitudo certo non futura, poſitâ revelatione damnationis, etiamſi ſit conditionatè futura, eſt, quia ſpes, ut diximus, de ſe imbibit expectationem, ſeu deſiderium efficax boni, & animi erectionem, ac conatum; expectatio autem, experientiâ teſte, non datur, quando apparet bonum certo non futurum; & conatus ad illud conſequendum eſt omninò irritus, imprudens, & irrationabilis, qui non poteſt ad actum ſpei pertinere; quippe qui eſt actus virtutis, atque adeò prudentiſſimus. Hinc ſicut deſperatio non poteſt eſſe de bono

no

no certè futuro ; quamvis conditionatè non futuro ; unde habens revelationem ſuæ ſalutis non poteſt de illa deſperare ; ità è contra Spes eſſe non poteſt de bono certè non futuro licèt conditionatè futuro: unde habens revelationem ſuæ revelationis, non poteſt beatitudinem ſperare.

Ad confirm. Argumentum probat nimis quòd ſcilicet etiam cum notitia evidenti futuræ beatitudinis poſſit hæc ſperari; ſicut Chriſtus Dominus cum notitia evidenti futuræ mortis potuit illam timere. Quare tranſmiſſo antecedente propter rationes adductas, *nego conſequentiam.* Diſparitas eſt, quia in primo caſu dari poteſt expectatio propria Spei, & conatûs ad aſſequendum bonum arduum certò futurum non apparet irritus, nec irrationabilis, & imprudens, ſed exigitus ab arduitate Objecti, ſecùs verò in ſecundo caſu.

IX. Obj. 2. Cum notitia certa non obtinendi aliquod bonum abſolutè, dummodò appareat obtinendum conditionatè, ſtare poteſt intentio efficax, & prudens inducens voluntatem ad executionem mediorum conferentium ad illud obtinendum, juxta doctrinam Rip. *num.* 64. ergo etiam cum tali notitia certa ſtare poteſt ſpes, & expectatio boni, necnon erectio animi, & conatus non imprudens; ergo cum revelatione damnationis ſtare poteſt ſpes beatitudinis. *Antecedens Probatur primo*, quia D. Petrus credens ex revelatione ſibi facta à Chriſto Domino, ſe peccaturum, adhuc tenebatur conari ad non peccandum, & intendere efficaciter præcavere peccatum. Secundò, quia tenemur vitare omnia venialia etiam collectivè, etiamſi de fide ſit, non poſſe nos omnia collectivè vitare ſine ſpeciali Dei auxilio. Tertiò, quia Chriſtus Dominus certè ſciens, ſe moriturum, oravit, ut tranſiret calix; intendendo ſuis precibus, ut à morte liberaretur. Quartò, quia Deus prævidens damnationem reproborum intendit efficaciter, quantum eſt ex parte ſua, eorum ſalutem

Digitized by Google

lutem; ergo cum notitia certa non obtinendi aliquod bonum abſolutè ſtare poteſt intentio efficax, & prudens inducens voluntatem ad executionem mediorum conferentium ad illud obtinendum.

Reſp. Qui ponit medium conducens ad finem, ſi ponat illud ex intentione finis certè non obtinendi, imprudenter & irrationabiliter operatur; & ideo intentio efficax finis certo non obtinendi eſt imprudens, & irrationabilis, immo impoſſibilis, cùm non poſſit voluntas intendere efficaciter, quod certo ſcit non obtinendum, quia perinde ſe gereret, ac ſi conaretur ad impoſſibile. Quòd ſi voluntas velit exequi media, non ex amore finis certo non obtinendi, ſed ex alio motivo extrinſeco, v. gr. ſatisfaciendi præcepto, tunc non habetur ullus conatus voluntatis irritus, & imprudens: Sic poteſt ſubditus prudenter irrigare ſtipitem, non ut frondeſcat, nec expectando fructus, ſed præcisè ut obediat Superiori præcipienti. Quare in forma *diſtinguo antecedens*: cum notitia certa obtinendi abſolutè finem, ſeu bonum, ſtare poteſt intentio prudens, & efficax, inducens voluntatem executivam mediorum in ordine ad talem finem, *nego*; ſtare poteſt deſiderium talis boni de ſe inefficax, & non inductivum mediorum, & ſimul voluntas executiva mediorum, quæ non procedat ex illo deſiderio, ſeu amore finis, ſed ex alio motivo, *concedo antecedens, & nego Conſequentiam.* Hinc patet ad probationes antecedentis.

Ad primam dico, quòd D. Petrus cum revelatione de peccato futuro poterat velle illud vitare, & poterat etiam, ac debebat ponere media conducentia ad illud vitandum; ſed non poterat voluntas executiva mediorum procedere ex amore talis finis, quia hujuſmodi intentio efficax eſſet irrationabilis, & impoſſibilis, utpote ponens media ad finem certè non obtinendum. Quare ſolùm poterat cum intentione de ſe inefficaci declinandi peccatum ponere media ad talem finem, ità tamen, ut amor

medio-

mediorum non procederet ab intentione finis, ſed ab alio motivo extrinſeco, v. gr. ſatisfaciendi ſuæ obligationi, etenim ſicut nequit ſperari quod apparet certo non futurum, quia conatus, & erectio animi eſſet imprudens, & expectatio talis boni eſſet impoſſibilis, ità nequit dari intentio efficax finis certo non conſequendi.

Ad ſecundam dicas ſimiliter, Propoſitum vitandi omnia venialia collectivè non poſſe eſſe efficax, & inductivum amoris mediorum procedentis ex amore talis finis; ſed cum illo propoſito de ſe inefficaci datur voluntas adhibendi media ex motivo extrinſeco ſatisfaciendi obligationi, qua tenemur hujuſmodi media ponere.

Ad tertiam: De oratione Chriſti Domini, Primò tranſmitti, poteſt, quòd Chriſtus Dominus non ſolùm oravarit pro declinatione calicis, ſed etiam illam ſperaverit, ſiquidem qui orat, videtur ſperare, ſe obtenturum quod petit; non ſecus ac *Debet in ſpe, qui arat, arare*, ut loquitur Apoſt. 1. ad Corinth. 9. In hac tamen hypotheſi dici debet, quod ad hanc orationem & ſpem non dirigebatur Chriſtus Dominus à cognitione certa mortis ſecuturæ; ſicut ad mæſtitiam non dirigebatur à viſione beata. Secundò abſolutè negamus cum Cornelio à Lapide in caput 26. Mathæi, quòd Chriſtus Dominus orando ſperaverit, ſe mortem declinaturum, aut quòd voluerit abſolutè aliquid contrarium voluntati divinæ, etenim ſolùm expoſuit Patri naturale deſiderium, ſeu voluntatem ſuam inefficacem, & conditionatam, quæ naturaliter horrebat mortem, optabatque ab ea liberari, ac proinde oravit ſine ſpe obtinendi, quod orabat: ſicut Eccleſia orat, ut omnium fidelium nomina beatæ prædeſtinationis liber adſcripta retineat, exponendo ſuum deſiderium ſine ſpe, cum de fide ſit, non omnes eſſe ſalvandos, ut fuſius dicemus in de Incarn. *diſp. 2. qu. 3.* oſtendentes, humanam Chriſti voluntatem nunquam fuiſſe divinæ voluntati contrariam.

Ad

Digitized by Google

Ad quartam, de Deo conferente auxilium inefficax ex intentione actus boni, quem præſcit non ponendum; primò dicendũ, quòd Deus actum bonum velit tantùm inefficaciter, & ſolum efficaciter, quantum eſt ex parte ſua; unde quando dicitur Iſa. 5. *expectavi ut faceret uvas*, (id eſt vinea) *& fecit labruſcas*, hujuſmodi expectatio non ſonat deſiderium omninò efficax: At in caſu noſtro ſpes eſt deſiderium ſimpliciter efficax, & expectatio ſimpliciter dicta trahens erectionem animi, & conatum; unde diſpar ratio. Deinde juxta reſponſionem datam dicas, quod Deus dum confert auxilium inefficax ex intentione actus boni, non movetur à bonitate talis actus ad conferendum auxilium, ſed movetur ab intentione ſatisfaciendi muneri primæ cauſæ, quæ conſulit ſingulis de neceſſariis ad bene operandum: vel movetur à ſua bonitate, à qua moraliter neceſſitatur ad ponendum optimum; & conſequenter ad conferenda auxilia de ſe inductiva actus boni, & conducentia ad gloriam ſuam, etiamſi non inducant actum bonum ex malitia hominis.

X. Obj. 3. In tantum non poſſet ſtare ſpes beatitudinis cum revelatione damnationis, quia ſpes ſupponit judicium probabile de futuritione boni, vel judicium de probabilitate futuritionis, quòd conſiſtere nequit cum certitudine orta ex revelatione, quòd Objectum non ſit futurũ; ſed hæc ratio eſt nulla; ergo, &c. *Probatur: minor*: quamvìs cum actu fidei certo de futura damnatione non poſſit cohærere judicium probabile de futura beatitudine, vel judicium evidens de probabilitate futuritionis; at non eſt neceſſe, quòd poſitâ revelatione, conſurgat actus fide certificans intellectum poteſt enim voluntas liberè velle diſcredere revelationi, & non aſſentiri Objecto revelato; in quo caſu poteſt intellectus affirmare, eſſe probabiliter futuram beatitudinem, & ſic illam ſperare.

Confirm. Quia is, cui facta eſt revelatio damnationis, poteſt ſperare ſe ſperaturum Beatitudinem; ergo poteſt

Digitized by Google

etiam ſperare ipſam beatitudinem. Antecedens ex eo evincitur, quia eſto beatitudo certe non ſit futura, poſitâ revelatione damnationis; at non proinde certo non eſt futura ſpes beatitudinis, ſiquidem probabilis eſt ſententia docens, poſſe hanc ſpem poni. *Conſequentia probatur*, quia qui poteſt ponere actum reflexum, à fortiori poteſt ponere directum; ergo qui poteſt ſperare ſpem Beatitudinis, poterit beatitudinem ſperare.

Reſp. Nego minorem. Ad probationem, quamvis poſitâ revelatione damnationis non conſurgat actus Fidei; nihilominus ſub tali revelatione omnino imprudenter affirmaretur futuritio beatitudinis; unde non poſſet formari judicium prudens de ejus futuritione, aut judicium de probabilitate futuritionis, atque adeo non poſſet ſperari, ſpes enim, præſertim theologica, cùm ſit virtus, fundari debet in judicio prudenti, & probabili, non temerario, de futuritione objecti ſperati.

Ad confirm. *diſtinguo antecedens*: poteſt ſperare ſe ſperaturum Beatitudinem, ſi ſpes beatitudinis appareat poſſibilis, juxta ſententiam Adverſariorum, & ſimul probabiliter futura, *concedo*; ſecùs, *nego antecedens, & conſequentiam. Ad probationem conſequentiæ*: Quando actus directus eſt impoſſibilis [ut in caſu noſtro eſt impoſſibilis ſpes Beatitudinis ob revelationem damnationis] & quod impoſſibilitat actum directum, non militat pro actu reflexo, tunc qui non poteſt ponere actum directum, non eſt cur non poſſit ponere actum reflexum.

XI. Utrùm autem Petrus impotens ad ſperandam beatitudinem ob revelationem damnationis poſſit licitè deſperare? Affirmant Bagnez, Becan., Con., Turrian., Mærat.: Negant Suar. *diſp.* 2. *ſect.* 2. Ovied. *n.* 47. cum quibus ſentiendum. *Probatur*, deſperatio poſitiva de divina miſericordia, adhuc poſitâ revelatione damnationis, remaneret inhoneſta, & prohibita, nec cogeretur Petrus ad talem actum ponendum; ergo illicitè deſperaret:

ret, præſertim quia non eſſet damnandus ex defectu divinæ miſericordiæ, ſed ex propria culpa. Quare ſicut in omnium ſententia peccaret odio habendo, & contemnendo beatitudinem, ità etiam deſperando.

Confirm. Si Deus decernat, ſe non concurſurum cum Petro ad actum Spei, quamvìs hic haberet impedimentum ad ſperandum, non per hoc poſſet licitè deſperare, ergo quamvis ob revelationem damnationis habeat impedimentum ad ſpem, non per hoc poterit licitè deſperare. Ratio à priori eſt, quia non quoties datur motivum ad aliquem actum, toties talis actus, qui phyſicè eſt poſſibilis, erit licitus, ut patet.

Dices cum Platelio *num.* 349. Deſperatio in tali caſu non eſſet Deo injurioſa; ergo eſſet licita. *Antecedens probatur*, quia non eſt injurioſum Deo, quòd poſitâ revelatione damnationis, velit animus ceſſare à proſecutione beatitudinis, & nolit adhibere media ad illam conſequendam.

Reſp. 1. *Nego antecedens*, Cùm enim damnatio non ſit futura ex defectu miſericordiæ, ſed ex propria culpa, erit injurioſa Deo deſperatio. Secundò *tranſmiſſo antecedente*, *nego conſeq*. non enim prohibetur deſperatio præcisè, quia injurioſa Deo auxiliatori, ſed etiam quia tenetur quilibet, etiam poſitâ revelatione damnationis, ponere media ad beatitudinem conſequendam: Univerſim enim quod tollit potentiam ad ſpem beatitudinis, non tollit potentiam ad ejus executionem; ergo non poſſet voluntas licitè deſiſtere ab adhibendis mediis, atque adeò non poſſet licitè deſperare.

QUÆSTIO III.

Quodnam ſit univerſim objectum materiale Spei Theologicæ?

1. OBjectũ materale primarium eſt noſtra beatitudo ſupernaturalis. Dubitatur tamẽ primò, an ſit etiã

Objectum materiale ſecundarium Spei theologicæ omne id, quod conducit ad beatitudinem ſupernaturalem; nec non quod non conducit, dummodo habeat conditiones Objecti ſperabilis, videlicet, quòd ſit bonum arduum, probabiliter futurum? Secundò, An aliena etiam beatitudo ſperari poſſit ſpe theologica? Tertiò, An poſſit ſperari bonum, quòd ipſi ſpei coexiſtit; unde non habeat rationem futuri.

II. Prima Concluſio. Ad Spem theologicam pertinet, tanquam materiale objectum, præter beatitudinem ſupernaturalem, illud dumtaxat bonum, quod ad beatitudinem conducit, & in ordine ad illam ſperatur, non verò bona, quæ ad illam non conducunt poſitivè. Ità Ovied. *contr.* 2. *p.* 2.

PROB. Ejuſdem virtutis eſt tendere in finem, ac in media propter finem; unde eodem habitu charitatis diligitur Deus, & Proximus propter Deum; ergo ad eandem ſpei virtutem ſpectat proſequi beatitudinem, & quæ ad illam conducunt, & ut conducentia ſperantur; quæ verò non ſperantur in ordine ad beatitudinem ſupernatutalem, non ſpectant ad talem habitum: Sicuti ſi proximus non ametur in ordine ad Deum, talis amor non ſpectat ad charitatem theologicam, ergo ad ſpem Theologicam ſpectat illud dumtaxat bonum, quod in ordine ad beatitudinem ſupernaturalem ſperatur. Hinc Auguſt. *c.* 14. Enchir. dicit: *Ea omnia pertinere ad ſpem, quæ in oratione Dominicâ continentur*; quia ſcilicet ea omnia in ordine ad beatitudinem ſupernaturalem ſperantur.

Ratio à priori eſt, quia ad rationem virtutis Theologicæ ſpectat, quòd ejus actus attingat Deum, non ſolùm ut Objectū formale, ſed etiam materiale, ut hìc ſupponimus ex Suar., & aliis communiùs, & ex dicendis, cum De virtutibus moralibus infuſis in prima diſputatione de Juſtitia, & Jure; atqui ſolùm quando bonum conducit ad beatitudinem ſupernaturalem, & in ordine ad illam ſperatur,

ratur, ſpes habet pro Objecto formali ſimul & materiali ipſum Deum; ergo ſolùm bonum conducens ad beatitudinem eſt Objectum materiale Spei Theologicæ. *Probatur minor*: Quando bonum conducit ad beatitudinem, & in ordine ad illam amatur, tunc amatur ut medium ad beatitudinem, atque adeo tunc ipſa etiam beatitudo amatur: nam Propter quod unumquodque tale, & illud magìs; atqui beatitudo ut conflata ex formali, & Objectiva, importat etiam ipſum Deum, ut bonum noſtrum; ergo quando bonum, quod ſperatur, conducit ad beatitudinem, & in ordine ad illum amatur, tunc ſpes habet pro formali ſimul, & materiali Objecto ipſum Deum: contra vero ſi bonum non conducat ad beatitudinem, vel ſi conducat quidem, ſed non appetatur in ordine ad illam, tunc ſpes non habet pro formali ſimul, & materiali Objecto Deum; ergo quamvis à Deo liberali, ac miſericordi ſperari poſſit hujuſmodi bonum, non ſperabitur tamen ſpe Theologicâ procedente elicitivè ab habitu Spei Theologalis.

Dices. Fides Theologica habetur, tam quando credimus Deum, tam quando credimus quodcunque aliud dictum à Deo; ergo etiam ſpes Theologica habetur, tam quando per Spem deſideramus Deum propter motivum ſpei, quàm quando deſideramus quodcunque bonum creatum ex eodem motivo Spei; & conſequenter quodcunque bonum poteſt eſſe Objectum materiale ſpei Theologicæ; ſicut quodcunque verum ſubſtans revelationi eſt Objectum materiale Fidei Theologicæ.

Reſp. conceſſo antecedente, nego Conſequentiam: Diſparitas eſt, quia quando credimus fide divinâ v.g. Euchariſtiam, vel Jo: Baptiſtam eſſe filium Zachariæ, tunc aſſenſus fidei erga myſterium nititur primæ veritati revelanti, quæ etiam creditur aſſenſu Fidei; ſiquidem propter quod unumquodque tale, & illud magis; ergo in quolibet aſſenſu fidei habetur vel formaliter, vel præſuppoſitivè

aſſe ſus ſupernaturalis fidei de divina veracitate,& revelatione;atque adeo in quolibet aſſenſu Fidei Deus eſt Objectum formale ſimul,& materiale,exercitè, & implicitè affirmatum:At niſi ſpes ſit aut de beatitudine, quæ eſt ipſe Deus noſtrum ſummum bonum,aut de bono ut ad illam conducente,tunc non habetur Deus pro Objecto formali ſimul,& materiali talis actus,& conſequenter non habetur Spes Theologica.

III.Rogabis, An actus ſpei,quo quis ſperat bonum, non ut conducens ad beatitudinem,ſit ex virtute ſpei infuſa morali,an verò ex virtute ſpei naturali?

*Reſp.*cum Rip.*diſ.*24.*n.*21.quod quælibet virtus;quæ habet proſequi ſuum Objectum, poteſt elicere ſpem de illo obtinendo, & gaudium de illo jam obtento: quare quod ſperatur à Deo ex motivo Dei auxiliatoris, ſi ſimul ſpere ur ex motivo intrinſeco Objecti honeſti, v.gr. ſi ſperetur obſervantia legis ex motivo virtutis obedientiæ, talis actus ſpei eſt ſupernaturalis pertinens ad virtutem infuſam obedientiæ:ſi verò ſperetur aliquod bonum ex motivo indifferenti,v.gr.dies ſerenus ad recreationem licitam talis actus erit ſpei naturalis; tunc itaque ſolùm ſpes eſt Theologica,quando aliquid ſperatur in ordine ad beatitudinem ſupernaturalem.

IV. Secunda Concluſio. Aliena beatitudo ſupernaturalis non eſt Objectum materiale ſpei Theologicæ,ſi non intendatur ut conferens ad propriam felicitatem.Ità Vaſq. Rip.*diſ.* 25.*ſect.* 2. contra Bagnez, Mærat.,Gran.Et ſane non dubitatur, quòd ſi aliena beatitudo apprehendatur ut conducens ad propriam, poſſit ſperari ſpe Theologica, juxta dicta in prima Concluſione: nec dubitatur, quòd aliena beatitudo poſſit etiam actu charitatis Theologicæ deſiderari, aut propter gloriam Dei, aut propter bonum proximi dilecti propter Deum: Solùm dubitatur, An poſſit ſpe Theologicâ ſperari beatitudo aliena, in quantum aliena?

PROB.

Digitized by Google

PROB. Concluſio 1. Quia ſpes univerſim nequit eſſe de bono alieno, in quantum alieno, niſi illud apprehendatur, ut aliquo modo proprium, per hoc ſcilicet quòd ſit bonum amici, qui eſt Alter Ego: ergo ſpes Theologica nequit eſſe de beatitudine aliena, in quantum aliena. Antecedens conſtat auctoritate Auguſtini dicentis in Enchir. *c.8. Spes nonniſi bonarum rerum eſt, & ad eum pertinentium qui earum ſpe ducitur*: cui conſonat Angelicus 3. *p. q. 7. art. 4.* ubi habet. *Spes dicitur propriè reſpectu alicujus, quod expectatur ab ipſo ſperante habendum*; & quamvis D. Thom. hic *q. 7. art. 3* videatur docere, quòd ſpes ſit etiam de bono alieno; interpretandus eſt, quòd ſit de alieno, non ut alieno, ſed ut conducente ad proprium: In quo ſenſu Doctores apud Ovied, *n. 69.* interpretantur illud Apoſt. ad Cor. I. *Spes noſtra firma ſit pro vobis*, &c. & ad Philip. 1. *Confidens hoc ipſum, quia qui cæpit in vobis opus bonum, perficiet uſque in diem Chriſti Jeſu.* cum enim eoſdem Philipenſes *c. 4.* vocet *Gaudium meum, & corona mea*, bonum illorum reputat proprium; & idcirco illud non ſperat ut alienum.

PROB. 2. De Spe Theologica in ſpecie. Spes Theologica ſub formalitate deſiderii eſt actus concupiſcentiæ habens pro formali Objecto bonitatem Dei reſpectivam; atqui dum ſperatur beatitudo ſupernaturalis, v. g. Petro, non habetur actus concupiſcentiæ explicatus, ſed ſolùm actus benevolentiæ erga Petrum, ità ut ex affectu erga Petrum deſideretur illi beatitudo; ergo hujuſmodi actus non eſt ſpei Theologicæ. *Probatur minor*, quià ut notant Ovied. & Rip. *n. 30.* dum quis amore concupiſcentiæ vult ſibi aliquod bonum, talis actus, utpote liber, non movetur à bonitate propria, cum unuſquiſq; neceſſario neceſſitate quoad ſpecificationem amet ſeipſum; ſed à bonitate reſpectiva objecti: propterea qui amat ſibi beatitudinem ſuper-

naturalem, movetur ad hunc actum, tanquam ab objecto formali, à bonitate Dei reſpectiva, quem videt eſſe ſuum ſummum bonum; & ideo talis actus eſt ſpes theologica: contra verò, quando quis amat Petrum amore benevolentiæ, cùm non ſit determinatus ad Petrum amandum, ſed poſſit illum odiſſe, moveri debet ultimatè ad deſiderandum aliquod bonum Petro, non à bonitate objecti, quod deſideratur, ſed à bonitate ipſius Petri, cui tale bonum deſideratur; ergo dum deſideratur beatitudo ſupernaturalis Petro, talis actus non habet pro ultimo, & primario motivo bonitatem Dei, ſed bonitatem Petri; & conſequenter non eſt actus ſpei theologicus, ſed benevolentiæ erga Petrum moralis. Hinc eſt, quòd interroganti, Cur deſideras beatitudinem, ſeu Deum Petro? non ſatis ſit reſpondere, Quia Deus eſt bonus; nam recurrit interrogatio: Cur deſideras tale bonum Petro, & non potiùs ejus carentiam? cui interrogationi, ultimatè reſpondes, Quia Petrus eſt bonus, & ideo illum amo; atque adeò motivum formale ultimatum actûs benevolentiæ, quo deſideras Petro beatitudinem ſupernaturalem, non eſt bonitas Increata, ſed bonitas Petri: Contra verò interroganti, Cur ſperas tibi beatitudinem, ſeu Deum? ultimatè reſpondes, quia in Deo eſt ſumma bonitas; nec debet recurrere interrogatio, Cur deſideras tibi tale bonum, & non potiùs ejus carentiam, quæ eſt malum? cùm enim unuſquiſque à natura determinetur ad ſe amandum, non odio habendum, inepta eſſet hæc ulterior interrogatio.

Dices 1. Eodem habitu charitatis amamus Deum, noſmetipſos, & proximum propter Deum; ergo eodem habitu ſpei theologicæ ſperare poſſumus propriam beatitudinem, & alienam: Sicut etiam fide divinâ credimus tum quæ ad nos ſpectant, tum quæ ad alios.

Reſp. nego conſequentiam: Diſparitas eſt, quia relatè ad actus charitatis, & fidei manet idem formale objectum; non

non tamen relatè ad actus ſpei, ſi alter propriam, alter alienam beatitudinem ſperet.

Dices 2. Si non poſſemus ſpe Theologicâ alienam beatitudinem ſperare, nec poſſemus illam deſperare, quod eſt contra Auguſtinum dicentem, De nullius ſalute deſperandum eſſe.

Reſp. Beatitudinem alienam ſperari poſſe, ſi apprehendatur ut conferens ad propriam, & poſſe etiam juxta hunc ſenſum deſperari; ſi tamen non ſic apprehendatur, ſicut non poteſt propriè ſperari ſpe Theologicâ, ſed ſolùm deſiderari, ità non poteſt propriè deſperari, ſed ſolùm judicari, quòd non ſit futura; quod eſt impropriè de illa deſperare: & id ſolùm prohibuit Auguſtinus: cùm Deus ſit ſemper paratus auxiliis ſuis peccatores vocare ad pœnitentiam, & ſemper ſit infinitè major pietas divina, quàm noſtra impietas; dicitur enim Joëlis 3. *Praſtabilis ſuper malitia.*

V. Tertia Concluſio: Poteſt eſſe materiale objectum ſpei etiam id, quod coexiſtit cum actu ſpei, & non eſt rigorosè futurum. Ità Ovied. *contr. 2. p. 3.*

Prob. Poteſt Petrus ſperare augmentum gratiæ conferendum ſibi intuitu actuum ſupernaturalium: In quo caſu in eodem inſtanti quo ſperaret actu ſupernaturali tale augmentum, daretur illud; ergo poteſt in eodem inſtanti dari bonum, quod ſperatur; atque adeò objectum materiale ſpei poteſt eſſe etiam bonum, quod coexiſtit cum actu ſpei. Ratio à priori eſt, quia tunc poteſt bonum aliquod ſperari, quoties apparet arduum, vel quia pendet ab alieno arbitrio, vel quia non ſinè difficultate à proprio arbitrio ponitur medium ad illud conſequendum; atqui poteſt bonum aliquod apparere ſic arduum, & excitare ad actum ſpei, etiamſi conferendum ſit in eodem inſtanti, in poſteriori natura ad actum ſpei; ergo.

Dices; ad ſperandum requiritur probabilitas futuritionis boni; atqui, ſi bonum coexiſteret cum actu ſpei, non

Digitized by Google

non poſſet haberi iſta probabilitas futuritionis, quomodo enim poteſt prudenter judicari futurum, quod apparet eſſe præſens; ergo non poteſt ſperari.

Reſponſio eſt facilis, niſi ſit quæſtio de voce: ad ſpem requiritur probabilitas, quòd res ſit futura in poſteriori vel tempore, vel naturâ ad actum ſpei, quod haberi poteſt in caſu.

VI. Quæri denique ſolet, Utrùm ſperari poſſit bonum, quod apparet certò futurum? v. g. An poſſit ſperari beatitudo ab illo, cui revelata eſt ſua prædeſtinatio? Affirmandum probabilius cum Rip. *diſ.* 25. *ſect.* 2. contra Arriag. *diſ.* 28. *ſect.* 2. & Lor. Quod probatur tum paritate timoris, qui poteſt eſſe de malo certè futuro; unde Chriſtus Dominus timuit mortem, quam per ſcientiam infuſam ſciebat certè futuram, ità ut cenſuris theologicis carpantur à Vaſq., & Valen., qui id negant; tum à priori, quia conditiones in bono ſperabili requiſitæ ſunt arduitas, & futuritio, quæ habentur, etiamſi objectum ſit certò, immo etiam evidenter futurum, adhuc enim poteſt apparere arduum, vel propter dependentiam ab alieno arbitrio, vel propter dependentiam à proprio, quod non ſine difficultate ſe determinat ad ponenda media neceſſaria; vel demum ob magnitudinem boni, quod raro, atque adeò cum apparentia difficultatis concedi ſolet; ut eſt quodvis bonum ſupernaturale, quod raro conceditur. Dixi cum apparentia difficultatis, quia revera in Deo nulla eſt difficultas, ſed non eſt diſpoſitus ad conferenda dona ingentia non promiſſa, & ideo relatè ad hæc bona apparet arduitas ob cauſæ indiſpoſitionem.

Confirm. à contrario: Nam poteſt deſperatio eſſe de malo, quod certè non eſt futurum, dummodo appareat non impoſſibile, ſed arduum, (cùm deſperatio ſpectet ad Iraſcibilem, quæ requirit arduitatem in objecto) ergo poterit etiam Spes eſſe de bono certè futuro, dummodo etiam appareat arduum, prout explicavimus.

Op-

Opponitur primò experientia, quia non dicimur ſperare, ſed expectare, quæ certò ſunt eventura, putà ortum craſtinum Solis. Secundò D. Thomas, qui *p. 2. q. 67. ar.* 4. habet: ***Bonum, cujus inevitabilem cauſam habemus, non comparatur ad nos in ratione ardui: unde non propriè dicitur aliquis, qui habet argentum, ſperare ſe habiturum veſtem, eò quòd ſtatim in poteſtate ejus eſt, ut emat.*** Tertio Philoſophus, qui 3. Rhet. 5. dicit: ***Spes boni comparatur æqualiter cum timore mali;*** timor autem non eſt de malo certo futuro, ſed de malo imminenti.

Reſp. ad primum, nos non ſperare, ſed ſolùm expectare, quæ ſunt certo eventura citra arduitatem, at ſi appareat arduum, quod eſt certo futurum, poterit ſperari. Ad ſecundum: Angelicus dixit, non eſſe arduum, quod habet cauſam inevitabilem, at non negat poſſe apparere arduum, & ſic ſperari poſſè, quod eſt certo futurum. Ad tertium: Philoſophus negat, poſſè timeri efficaciter, non vero inefficaciter malum certo futurum, ut interpretatur Suarius; vel, ut interpretatur Vaſquez, negat poſſè timeri malum certo futurum eo timore, quod componi poſſit cum ſpe illum effugiendi, cùm ſpes non poſſit eſſe de bono certè non futuro, ut oſtendimus.

QUÆSTIO IV.

De certitudine Actus Spei.

I. EX Apoſtolo ad Hebr. 6. ***Spem ſicut anchoram habemus animæ tutam, ac firmam,*** & ad Rom. 5. ***Spes non confundit;*** quia ſcilicet innixa Deo, qui nunquam ſperantem fallit: Et Tridentinum *ſeſſ. 6. cap. 13.* dicit: ***In divino auxilio firmiſſimam ſpem collocare, ac reponere omnes debent.*** Nititur enim ſpes baſi firmiſſimæ, nempe fidelitati, & pietati divinæ. Certitudo tamen ſpei eſt certitudo ſpecialis, diſtincta à certitudine communi aliis virtutibus, in quantum nunquam aberrant à vero,

ut

ut habet Philoſophus 2. Eth. 6. Certitudo enim communis omnibus virtutibus eſt potiùs moralis, ut loquitur Rip. *n.* 50. contra verò certitudo ſpei Theologicæ eſt phyſica, Objectiva ſimul, & Subjectiva, proportionaliter ad certitudinem Fidei: Objectiva quidem, quatenus infallibiliter connectitur cum bono ſperato: & Subjectiva, quatenus firmâ voluntatis adhæſione motivo ſpei adhæremus.

Hinc patet, quomodo ſpes dicatur certa participativè à fide, quod à Doctoribus anxiè inquiritur; non enim eſt ſolùm ſenſus, quòd ſpes non ſit certa certitudine propriè dictâ, quæ convenit actibus tantùm intellectûs, non voluntatis, ſed ſit certa per denominationem extrinſecam à Fide, nam hujuſmodi certitudo convenit omnibus virtutibus infuſis, quæ Fidem præſupponunt; Sed dicitur à D. Thom., Bon., & aliis communiter, ſpes eſſe certa participativè à Fide certitudine ſpeciali, quæ eſt certitudo communis Fidei, & Spei, quod variè explicant Hurt., Con. & alii apud Rip.

II. Dico equidem cum communiori, Spem habere certitudinem participativè à Fide, quatenus habet certitudinem conſimilem certitudini fidei, nempe Subjectivam ſimul, & Objectivam.

Concluſio patet explicatione. Habet primò fides certitudinem ſubjectivam, quatenus per imperium voluntatis firmiſſimè credit myſterium revelatum ſinè ulla formidine intellectuali, præferendo motivum divinæ auctoritatis omnibus motivis in contrarium; & eodem modo ſpes Theologica firmiſſimè, & ſinè ulla formidine voluntatis ſperat conſecutionem beatitudinis ſupernaturalis, ſi per nos non ſteterit, præferendo motivum divinæ fidelitatis, aut miſericordiæ omnibus motivis in contrarium. Et ſanè, quòd ſpes debeat excludere omnem formidinem voluntatis, eruitur ex illo Geneſeos 15. *Noli timere Abraham, ego protector tuus ſum, & merces tua magna nimis:*

nimis: quòd verò debeat præferre motivum fidelitatis divinæ omnibus in contrarium, eruitur ex illo Apoſtoli ad Rom. 8. *Certus ſum, quia neque mors, neque vita, neque creatura alia poterit nos ſeparare à charitate Dei.* Duplex tamen datur diſcrimen inter certitudinem ſubjectivam fidei, & ſpei: Primum eſt, quod certitudo ſpei eſt intrinſeca ipſi actui ſpei, cùm non obtineat hanc efficaciam, & firmam adhæſionem ab ullo alio affectu imperante: contra verò certitudo fidei eſt actui fidei extrinſeca, & habetur à pia affectione ad Fidem imperante talem adhæſionem, ut proinde damnata ſit ab Innoc. XI. propoſitio 19. negans, poſſe voluntatem efficere, ut aſſenſus Fidei ſit magìs firmus, quàm mereatur pondus rationum ad aſſenſum impellentium. Secundum eſt, quòd certitudo fidei excludat uſquequaque formidinem actualem; certitudo verò ſpei, licèt excludat formidinem ex parte Dei promittentis, includit tamen formidinem ex parte liberi arbitrii, quia Deus beatitudinem promiſit conditionatè, ſi per nos non ſteterit, unde debemus Spei timorem annectere, juxta illud ad Philipp. 2. *Cum metu & tremore veſtram ſalutem operamini.*

Secundò, Fides habet certitudinem Objectivam, quatenus eſſentialiter connectitur cum myſterio revelato, & eodem modo actus ſpei connectitur eſſentialiter cùm objecto ſperato; quamvìs ſolùm ex parte ejus, à quo, & in quo ſperatur, qui nunquam deficit: propterea dixit Apoſtolus: *Scio, cui credidi, & certus ſum.* & Tridentinum dicit, ſpem eſſe firmam, & tutam, quia promptum eſt ſemper, & firmum auxilium Dei: & hoc ſatis eſt, ut ſpes noſtra dicatur nunquam fallere, nec confundere, juxta illud ad Rom. 5. *Spes autem non confundit*; quia defectus objecti ſperati nunquam refundi poteſt in Deum, ſed in ſolum ſperantem. Ex quo apparet, quomodo differat certitudo objectiva Fidei à certitudine ſpei, actus enim Fidei ſimpliciter, & abſolutè connectitur cum myſterio reve-

lato:

lato: actus verò ſpei connectitur cum objecto ſperato, quantum eſt ex parte Dei, & purificatâ conditione, non verò quantum eſt ex parte noſtri arbitrii: & ideo fides excludit omnem formidinem intellectualem; ſpes verò conjungitur cum metu, & timore voluntatis. Quòd ſi Deus ingens aliquod bonum promittat abſolutè, certitudo objectiva ſpei erit inſtar certitudinis fidei abſoluta, & eſſentialis, & ſinè ulla formidine.

III. Objic. etiam ſpes naturalis connectitur eſſentialiter cum objecto ſperato, quantum eſt ex parte Dei, ergo eadem eſſet certitudo objectiva ſpei naturalis, & ſupernaturalis; quod nemo dixerit.

Confirm. Quia ſæpè Deus denegat bona aliqua liberè diſpenſabilia, & quidem citra noſtrum defectum, v.g. auxilia efficacia, uberiora, &c. hæc enim, præſertim relatè ad primum actum liberum, non denegantur ex noſtro demerito; ergo non bene explicatur certitudo objectiva ſpei.

Reſp. Tam ſpem naturalem, quàm ſupernaturalem eſſe firmiſſimam, quantùm eſt ex parte Dei, & affectivè etiam firmiſſimam, cum hoc tamen diſcrimine, quòd ſpes naturalis non poſſit intrinſecè, & ex natura ſua connecti cum ullo dono ſupernaturali, cùm ſint in ordine diverſo: contra verò ſpes ſupernaturalis exigit intrinſecè donum ſperatum, ſi non ſtet per ſperantem. Sic pariter fides tam naturalis, quàm ſupernaturalis poteſt eſſe firmiſſima, tum ex parte Dei revelantis, tum etiam affectivè; cum hoc tamen diſcrimine, quòd fides naturalis non connectatur intrinſecè cum revelatione, atque adeò nec cum myſterio revelato; ſecùs verò fides ſupernaturalis. Sicut ergo fides naturalis, quâ quis credit myſterium propter auctoritatem Dei revelantis, poteſt eſſe falſa, quia poteſt errare in hoc, quòd Deus revelaverit, ità ſpes naturalis de beatitudine poteſt eſſe falſa, quia poteſt etiam fundari in errore aliquo invincibili, vel relatè ad conſtitutiva beati-

tu-

tudiris, vel relatè ad promiſſionem Dei, aut diſpoſitionem divinæ liberalitatis relatè ad tale bonum conferendum; & idcirco non connectitur intrinſecè, & eſſentialiter cum objecto ſperato, ſicut connectitur ſpes ſupernaturalis, quæ fallere non poteſt.

Ad confirm. Quando Deus denegat auxilia efficacia, vel uberiora, tunc ea denegat ex defectu alicujus præviæ culpæ ſaltem venialis, quâ indiſponimur ad recipienda hæc bona ſperata, & conditionatè promiſſa. Hinc quod auxilium ſit pure ſufficiens, atque adeo conjungatur cum propria culpa, etiamſi antecedenter fuiſſet ſperatum ſpe ſupernaturali, provenit ex defectu arbitrii; tum quia propria culpa reddit illud inefficax, tum etiam quia ex prævia culpa, ſaltem veniali, redditus eſt homo indignus auxilio efficaci. Quod autem primum auxilium ad eliciendos primos actus fidei, & ſpei ſupernaturalis non fuerit efficax, & uberius, non provenit ex noſtra culpa, ſed ex libertate divini dominii dividentis bona, prout vult, quomodo enim tribui poteſt in defectum ſpei, cùm antecedenter ad hoc primum auxilium non præfuerit diſpoſitio ad ſperandum.

IV. Hinc patet, in quo ſenſu verum ſit, quod dicitur in pſalm. 33. ***Non delinquent omnes, qui ſperant in eo***; quia ſcilicet quamvìs ſperantes, ſe nunquam peccaturos, adhuc poſſint deficere ex defectu arbitrii; hic tamen ipſe defectus certe impedietur, poſitâ ſpe vividâ ſupernaturali, nixâ in divina pietate, & miſericordia infinita, cui ſumus injurii, ſi motivum hoc ſpei noſtræ poſtponatur motivo timoris, cùm enim infinite major ſit divina miſericordia, cui ſpes innititur, quàm noſtra fragilitas, & miſeria, cui nititur metus, & timor debitus, cum quo ſalutem noſtram tenemur operari, longe major, & vividior debet eſſe ſpes obtinendi bona ſupernaturalia, & auxilia ipſa efficacia, quàm timor gehennæ, ac timor declinandi ex propria fragilitate à mandatis divinis.

V.

Digitized by Google

V. Duo tamen ſunt vitia ſpei oppoſita, rationeſquorum ſæpe non obtinetur, quod ſperamus; alterum opponitur per defectum, nempe Deſperatio; alterum per exceſſum, nempe Præſumptio. Deſperatio importat animi dejectionem cum injuria cauſæ, quæ repræſentatur diſpoſita ad bonum conferendum. Præſumptio importat immoderatam animi erectionem nixam cauſæ indiſpoſitæ ad conferendum bonum; ut ſi quis præſumat cum Lutheranis gloriam dandam ſinè meritis; vel cum Pelagianis gratiam, & gloriam dandam eſſe ob merita naturalia; aut ſi quis proponat vitam in ſordibus peccatorum ducere, præſumendo, quòd venia ſit in morte ſibi concedenda ex Divina bonitate; vel demum ſi quis velit ſperare Unionem Hypoſtaticam, aut immunitatem ab omnibus venialibus collectivè, cùm Deus ad hæc concedenda non ſit diſpoſitus. Uterque itaque ſcopulus præſumptionis, ac deſperationis declinandus, ut ſperare, ac obtinere poſſimus promiſſam nobis beatitudinem, nec non quæ ad illam aſſequendam conducunt, annectendo Spei nixæ in Divina Miſericordia, ac Munificentia timorem nixum in motivo noſtræ fragilitatis; quod procul dubio eſt longè inferiùs motivo noſtræ Spei, ut proinde poſſimus exemplo Abrahæ contra Spem in ſpem credere, ut dicitur ad Rom. 4. Hac enim ſpe fragilitas noſtra ſi muniatur, nunquam ſuccumbet, dicitur enim Pſalm. 33. *Non delinquent omnes, qui ſperant in eo.*

QUÆSTIO V.
De Habitu Spei

I. INquirendum dumtaxat, in quonam ſubjecto reſideat, reliqua enim ad hunc habitum ſpectantia colligi poſſunt ex dictis de habitu Fidei, & ex dicendis de Virtutibus infuſis anno inſequenti, Difficultas eſt, An habitus ſpei ſit in Beatis? in Chriſto Domino, in animabus purgantibus, in damnatis? Quòd enim DEO non compe-

competat ſpes propriè dicta, eſt communis Theologorum ſententia apud Rip. *diſ.* 28. Cùm enim nihil Deo ſit arduum, nequit Deus propriè ſperare. Præterea quòd habitus infuſus ſpei remaneat in baptizatis poſt peccatum, quod non adverſetur ipſi ſpei, eſt etiam communis Theologorum ſententia: Quamvis enim Tridentinum *ſeſſ.* 6. *c.* 15. ſolùm doceat, quòd remaneat habitus Fidei poſt peccatum, quòd non ſit infidelitatis, quin expreſsè loquatur de habitu Spei; communiter tamen Doctores apud Rip. *diſ.* 128. de ente ſupernaturali, *n.* 57. idem docent de ſpe; quandoquidem ſicut per Fidem, ità & per Spem diſponitur peccator ad ſpiritualem reſurrectionem; atque adeò ex lege poſitiva, & ex divina benignitate, non ex exigentia naturali, poſt interitum gratiæ ſuperſtes eſt habitus tum fidei, tum ſpei infuſæ, qui ad reſurrectionem ſpiritualem peccatorem diſponant. Illud tamen eſt diſcrimen inter hos habitus, quòd fides per ſolum peccatum infidelitatis deſtruatur, non verò per peccatum contra ſpem; habitus tamen ſpei deſtruitur tum per peccatum, quod ſpei adverſetur, tum etiam per infidelitatem, ut communiſſimè etiam Theologi docent apud Rip. *diſ.* 28. de Fide; & ratio eſt, quia ſpes ſupernaturalis nititur in fide, atque adeò fide habituali per infidelitatem corruente, corruit etiam ſpes habitualis.

II. Dico nunc primò: in beatis datur tum ſpes habitualis, tum actualis. Ità communius cum Suar., Coninck, Mærat. apud Rip. *loc. cit.* contra Thomiſtas, Valen., Gran., & alios, & contra Vaſq. 3. *p. diſ.* 46. *c.* 2. putantem, dari in Beatis verum actum ſpei, quo ſperent gloriam corporis poſt reſurrectionem, carere tamen habitu ſpei, quia cùm poſt reſurrectionem non ſint eliciturí actum ſpei, ne tunc priventur eo habitu, illo de facto carent, quem ſimul cum habitu Fidei amittunt, ſtatim ac gloriam ingrediuntur. Eſt demum contra Argentinam, & alios, qui putant, Beatos carere

actu ſpei, non tamen habitui, qui deſervit ad ornatum.

PROB. Concluſio. Dantur in Beatis plures actus ſpei; ergo datur etiam in iis ſpes habitualis infuſa, atque adeò datur in beatis ſpes actualis ſimul, & habitualis. *Conſequentia patet*, quia univerſim gratia habitualis exigit tanquam proprietates habitus ſupernaturales relatè ad actus conſentaneos proprio ſtatui, ut connaturaliùs ex principio intrinſeco tales actus promanent; ergo ſi in patria ſunt conſentanei actus ſpei, non eſt negandus habitus: *Antecedens itaque Probatur:* Beati ſperant gloriam eſſentialem aliis ſibi conjunctis; & quia illam ſperant in quantum conducentem ad majorem ſui ſtatûs felicitatem, ideò ſperant illam ſpe Theologicâ. Idémque dicas de glorificatione corporis, quam ſperant de facto. Præterea eſto non eſſet vera ſententia Hurtadi, & aliorum putantium, poſſe beatos ſperare conſervationem propriæ beatitudinis eſſentialis in æternum, cum videant illam promiſſam à Deo abſolutè, atque adeò non arduam [niſi forte ratione magnitudinis doni, quæ videtur præſeferre arduitatem, eò quòd donum magnum rarò conferatur, & quod rarò fit, videtur eſſe difficile, & arduum) nihilominus poſſunt de gloria eſſentiali, quam poſſident, gaudere gaudio pertinente ad habitum ſpei. Univerſim enim ad illum habitum, ad, quem ſpectat deſiderare Objectum, quando eſt abſens, ſpectat gaudere de illo, quando eſt præſens; quandoquidem utrunque verſatur circa idem objectum formale. Neque eſt verum, quod gaudium Beatorum ſit ſolùm ex habitu charitatis: Nam quamvis gaudium de Deo ut bono in ſe, promanet ex habitu charitatis, gaudium tamen de Deo ut bono Beatis, ſeu de bonitate Dei reſpectiva, promanat ab habitu ſpei, quæ habet pro objecto formali hujuſmodi bonitatem.

III. OBJIC. 1. In patria non poteſt dari actus præcipuus ſpei, quo ſperetur eſſentialis beatitudo, cùm hæc poſſideatur; ergo nec datur habitus ſpei.

Reſp. Quicquid ſit, an gaudium de beatitudine jam

pos-

poſſeſsâ ſit actus ſpei etiam præcipuus [quod nonnulli autumant, præſertim ſi beatitudo formalis conſiſtat in tali gaudio] certè ſatis eſt, quod beati poſſint elicere aliquos actus, ſaltem ſecundarios, ſpectantes ad ſpem, ut non debeant ſpoliari habitu ſpei conſentaneo; cùm connaturaliùs à principio intrinſeco, quàm ab auxilio extrinſeco actus ſupernaturales promanent. Deinde etiamſi non eſſet admittenda prima productio alicujus habitûs infuſi, quando primarius actus illius eſt impoſſibilis; at ad conſervandum hujuſmodi habitum non requiritur, quòd ſit poſſibilis actus primarius, ſed ſufficit, quòd poſſit dari aliquis alius actus ſecundarius, ne dicatur talis habitus otioſus: quod conſtat, quia de facto ab omnibus Theologis admittuntur in beatis virtutes morales infuſæ, & tamen in eo ſtatu non ſunt poſſibiles præcipui actus alicujus virtutis moralis; ex. gr. Non eſt poſſibile in patria offerre Sacrificium, qui eſt præcipuus actus religionis, nec moderari paſſiones, quod præcipuè ſpectat ad temperantiam, nec ſublevare alienam miſeriam, &c. & tamen virtutes iſtæ infuſæ non negantur beatis, quamvìs ſolùm poſſint gaudere de objecto formali illarum; ergo nec eſt deneganda ſpes habitualis, quamvìs præcipuus ejus actus eſſet in eo ſtatu impoſſibilis. Pariter in beatis, ex communi conſenſu Theologorum, admittitur habitus infuſus Pœnitentiæ, & tamen, ut notat Suar. *diſp. 1. de Spe, ſect. ult.* ſolùm deſervit ad eliciendam deteſtationem, & fugam de peccato ut ſic, & gratiarum actionem de peccato remiſſo, aut quid ſimile; non tamen ad dolendum de peccato, qui eſt actus primarius Pœnitentiæ: & Martinus Perez *diſ. 5. de Pœnitentia, ſect. 2.* admittit etiam in Chriſto Domino virtutem infuſam Pœnitentiæ, quia poſſunt eſſe in Chriſto Domino actus minùs principales talis virtutis, nempe odium divinæ offenſæ, deteſtatio Peccati alieni, gaudium de carentia Peccati: immo cùm Chriſtus Dominus in alio ordine potuiſſet meminiſſe

Digitized by Google

peccati à propria humanitate ante aſſumptionem commiſſi, poteſt Chriſtus Dominus de ſe eſſe capax deteſtandi hujuſmodi peccatum proprium ſuæ humanitatis. Unde eſt diſparitas, quare in Angelis non ſit admittenda virtus v. g. Caſtitatis, quamvìs gaudere poſſint de caſtitate aliena; quia ſcilicet nullatenus capaces ſunt caſtitatis propriæ; poteſt vero Chriſtus Dominus deteſtari peccatum propriæ humanitatis ante aſſumptionem commiſſum. Habitus vero Fidei nec Chriſto Domino competit, nec Beatis, tum quia Fidei actus de ſe fert imperfectionem poſitivam ratione ſuæ obſcuritatis, tum etiam, quia fidei habituali ſuccedit in patria ſcientia infuſa, & Viſio beata in ordine ad actus non obſcuros, qui poſſent ab habitu fidei elici. Hinc cùm non detur in Patria revelatio obſcura, quæ partialiter ſpectat ad objectum formale Fidei, nequit dari actus fidei, & idcirco deficit fides habitualis. Contra vero objectum formale Spei (nempe fidelitas, ac liberalitas Divina diſpoſita ad concedendum bonum concupitum, & ad conſervandam beatitudinem in æternum) datur in Patria, ac proinde dari poteſt actus Spei relatè ad hujuſmodi bonum arduum, quamvìs certo futurum; cùm ſufficiat ad arduitatem ipſa boni magnitudo, & ſupernaturalitas, ut mox iterum dicemus: ac proinde datur in Patria ſpes habituali; præſertim quia gaudium ipſum de Deo poſſeſſo, quod eſt objectum arduum, ab ipſo Spei habitu promanat; cùm ad eundem habitum ſpectet elicere Spem de bono arduo poſſidendo, & gaudium de eodem, quando jam poſſidetur.

IV. OBJIC. 2. illud Apoſt. 1, ad Cor. 13. *Nunc manent Fides, Spes, Charitas, tria hac; major autem horum eſt Charitas*; & de hac tantummodo dixerat: *Charitas nunquam excidit*; unde Patres apud Gran. videntur docere, quod ſpes etiam habitualis deſinat in patria ſimul cum fide.

Confirm. Deficiente fide habituali in via per peccatum in-

infidelitatis, deficit etiam ſpes habitualis, cùm fides ſit ***Subſtantia ſperandarum rerum*** ex Apoſt. ergo etiam in patria, ubi deeſt fides, deerit Spes.

Reſp. Spem actualem non manere in patria relatè ad ſubſtantiam beatitudinis, manere vero relatè ad alios actus enumeratos; & conſequenter habitus Spei nec remanet, quatenus elicitivus ſpei de beatitudine eſſentiali; ſed remanet in ordine ad alios actus; & in hoc ſenſu interpretantur Apoſtolum, & Patres Suar., Ovied., Ripalda: immo Suarius oſtendit, Bedam, Gregorium, & alios Patres ſtare pro ſua ſententia.

Ad confirm. In via deficit habitus Spei, deficiente fide, quia deficit fundamentum ſpei, videlicet cognitio ſupernaturalis divinæ fidelitatis; at in patria, quia lumini fidei ſuccedit lumen gloriæ, quod clarè repræſentat objecta ſupernaturalia & Dei promiſſiones, habetur fundamentum ſpei, & ideo remanet ſpes habitualis, ſaltem relatè ad gaudium de objecto olim arduo, & ſperato.

V. Dico 2. Etiam in Chriſto Domino admittendus eſt habitus ſpei. Ità Suar., Becan., Rip., Ovied. contra eos, qui negant habitum ſpei in beatis. Dicit tamen Suar. quòd Chriſtus Dominus non habeat habitum ſpei ſub ratione ſpei, eò quòd non habeat ſpem in ordine ad objectum, & actum primarium, ſed quod habeat ſpem quoad ſubſtantiam, & relatè ad actus ſecundarios; quod etiam Oviedus docet de Beatis, ut concilientur Patres, qui communiùs videntur docere; in patria non eſſe ſpem.

Prob. concluſio, quia in Chriſto Domino dantur actus ſpei, ergo etiam habitus: tam conſequentia, quàm antecedens conſtant ex dictis in prima concluſione de Beatis; iidem enim actus ſpei, qui à Beatis eliciuntur, poſſunt fermè elici à Chriſto Domino. Adde, Chriſtum Dominum ex D. Thom. 3. *p. qu. 7. ar.* 4. Vaſq., Becan., & aliis, verè ſpem habuiſſe de corporis ſui glorificatione, & quamvìs eam certo ſciret futuram, non deerat tamen

Digitized by Google

ratio ardui ſufficiens, ut poſſet ſperari; tum quia multis cruciatibus erat obtinenda juxta illud: *Oportuit Chriſtum pati, & ità intrare in gloriam ſuam*; tum etiam quia ex Suario ad arduitatem boni ſatis eſt ejus magnitudo, & ſupernaturalitas, ratione cujus apparet aliqua arduitas in eo obtinendo; quia bonum ingens raro confertur, & quod raro contingit, videtur cum difficultate evenire. Putant nonnulli, actui Spei propriè dictæ debere timorem annecti, & idcirco Chriſtum Dominum nihil ſperare ſpe preſsè dictâ, ſed potiùs confidere, quod ſit futurum bonum arduum promiſſum; ut proinde ad Hebr. 2. dicatur de Chriſto Domino: *Ego ero fidens in eum.* Cæterùm & actus fiduciæ ſpectat ad habitum Spei, & falſum eſt, quod Spei debeat ſemper annecti timor, ne ex noſtræ voluntatis culpa non ſit futurum bonum, quod ſperatur, cùm ſatis ſit ad ſpem arduitas ipſa objecti futuri, ut poſſit cum animi erectione adverſus talem arduitatem deſiderari, & ſic ſpe preſsè dictâ ſperari, ut diximus in prima Concluſione ex Hurtado, loquendo de Beatis.

VI. Denique, quod in damnatis non detur habitus ſpei, docent communiſſimè, in eo enim miſerrimo ſtatu carent quovis dono ſupernaturali. Hinc Prov. 11. dicitur: *Mortuo homine impio, nulla erit ultra ſpes, & exſpectatio ſollicitorum peribit.* Quod vero in animabus Purgatorii detur Spei habitus, eſt etiam communiſſima contra Caſtillum apud Oviedum. Sperant enim de facto beatitudinem eſſentialem, tanquam objectum arduum; quippe quod per magnos cruciatus eſt obtinendum, quamvis certè obtinendum ſit: ſicut diximus de Spe Chriſti Domini relatè ad glorificationem ſui Corporis, quamvis certo obtinendam.

* * * *
* * *
* *
*

DI-

Digitized by Google

DISPUTATIO VI.

De Charitate.

PLurima eſſent hìc examinanda, de quibus non pauca diximus in de Gratia juſtificante, & plura dicentur, cùm de virtutibus infuſis in de Juſtitia, & Jure. Hic ſolùm inquirimus objectum materiale, ac formale charitatis; & ſelectiora quædam ad ejuſdem actum, & habitum ſpectantia.

QUÆSTIO I.

De Objecto formali Charitatis.

I. CErtum eſt, Objectum materiale charitatis primarium eſſe Deum. In eo enim maximè relucet objectum formale talis virtutis, nempe divina bonitas, quæ cum hoc objecto materiali etiam identificatur. Objectum materiale ſecundarium eſt proximus, cui bonum volumus propter objectum formale charitatis, hoc eſt, propter divinam bonitatem, unde illud Jo. 4. *Si diligimus invicem, charitas Dei in nobis eſt.* Tripliciter autem diligi poteſt proximus propter Deum, primò quatenus conducit ad gloriam extrinſecam Dei dilecti: Secundò, quia participat divinas perfectiones, unde in eo relucet divina bonitas, quæ amatur: Tertiò, quia proximus amatur à Deo dilecto. Nomine autem proximi venit quælibet creatura rationalis, etiam Angelica, etiam Chriſtus ut homo, etiam idem ipſe, qui amat, poteſt enim homo ſibimet amare beatitudinem propter Deum ſummè dilectum, nec ſolùm beatitudinem animæ, ſed etiam corporis, ut docet D. Thom. *2.2.qu.25.art.5.* Quare illud intereſt ex Suar. *diſ.* 1. de Charit. *ſect.* 1. inter amicitiam humanam, & divinam, quod homo poteſt amare

amicum creatum propter ipſum, ſed non poteſt propter amicum amare ſeipſum, cùm bonitas propria non ſit talis ex bonitate amici; contra verò poteſt homo propter Deum ſummè dilectum amare ſeipſum; ità ut amicitia primò tendat in Deum, deinde reflectat in ſeipſum, quia noſtrum eſſe, ac bonum à Deo eſt, & propter Deum. Hinc fit, quòd amor Dei appretiativè ſummus, hoc eſt ſupra ſe ipſum, & ſupra omnes alias creaturas, ſit juxta naturæ inclinationem, & non violentus, ut notat Angelicus *qu.* 26. *art.* 3. Peccatores etiam tenemur propter Deum diligere, amando illis pœnitentiam, & remiſſionem. Dæmones, & damnatos non poſſumus per charitatem diligere amore benevolentiæ, & amicitiæ, & ut finem Cui, volendo ipſis beatitudinem, quam charitas reſpicit; poſſumus tamen ex D. Th. 2. 2. *qu.* 23. *ar.* 11. naturam Dæmonum ex charitate diligere, in quantùm volumus, Spiritus illos conſervari in gloriam Dei, poſſumus etiam charitate eos diligere affectu inefficaci, quo vellemus non fuiſſe damnatos.

II. Certum etiam eſt apud Theologos, Objectum formale charitatis eſſe bonitatem Dei abſolutam, hoc eſt prout ipſi Deo convenientem, & bonam; in quo differt charitas à ſpe, quæ reſpicit bonitatem Dei reſpectivam, ſeu ut utilem nobis. Ratio doctrinæ eſt, quia interroganti, Cur Deum amamus? Reſpondemus, quia eſt ſummè bonus. Hinc fit, quòd quando quis diligit Deum, v. gr. propter beneficia collata, ſi Deum amet propter bonitatem illam, quam in Deo agnoſcit ex beneficiis collatis, ut utilem, & bonam Deo, tunc actus eſt perfectæ charitatis; ſi verò Deum amet propter beneficia accepta, quia honeſtum eſt benefactori retribuere amorem, & obſequium, tunc actus eſt gratitudinis.

III. Dubitatur ſubtiliter inter Neotericos apud Ovied. *controv.* 4. *p.* 1. Quænam Dei bonitas ſit objectum formale charitatis? Num bonitas, quæ ſit unum attribu-

tum

tum à reliquis diſtinctum, importans ſummam perfectionem in operando, ut tenet Suarius. *diſp.* 1. *ſectione* 2. Num bonitas ſolius naturæ divinæ, ut diſtinctæ ab attributis, & perſonalitatibus, ut docet Caſtillo, & alii? Num bonitas Dei realiter ſumpta, prout eſt in ſe, identificata cum omnibus attributis, & perſonalitatibus abſque ulla præciſione, ut tenet Gaſpar Hurtado? Num demum bonitas Dei quæcunque, ſive identificata cum natura, ſive cum quocunque divino attributo, vel perſonalitate ſeorſim veniente, & præciſo à reliquis? quod docent communiùs cum Ovied., Arr. Puente, Hurtado *diſp.* 128. & aliis cohærenter ad ea, quæ diximus in de Beatitudine; ubi oſtendimus, viſionem cujuſcunque prædicati divini ſive eſſentialis, ſive perſonalis, ſive attributalis, dummodò attingatur ut divinum, conſtituere beatitudinem formalem eſſentialiter; quia quælibet viſio attingens quodcunque prædicatum divinum eſt poſſeſſio ſummi boni perfecta ſaltem eſſentialiter, & metaphyſicè, ſi minùs integraliter, & phyſicè.

IV. Supponendum hìc ex prima parte, poſſe naturam divinam. v. gr. prædicatum Aſeitatis, cognoſci præſcindendo ab Attributis, & perſonalitatibus, & poſſe viceverſâ quodvis attributum attingi præſcindendo à reliquis attributis, & ab eſſentia. Præterea attributum, v. gr. ſapientiæ, attingi poſſe tum ſub conceptu generico, in quo convenit analogicè cum Sapientia creata, tum ſub conceptu proprio. Supponendum etiam, quòd ſi Sapientia v. g. divina attingatur ut divina, non eatenus explicitè & formaliter attingatur eſſentia divina v. g. prædicatum Aſeitatis: idq; verum eſt, ſive Deus attingatur intuitivè, ſive abſtractivè; cum utraq; cognitio poſſit eſſe præciſiva. Denique ſupponendum, bonitatem divinam poſſe concipi, ut prædicatum tranſcendens per quodvis prædicatum divinum, cùm enim quodvis divinum prædicatum ſit ens, & quodvis ens ſit Unum, Verum, Bonum; ideo bonitas eſt prædicatum tranſcendens per omne prædicatum divinum

num; præſertim quia quodvis prædicatum divinum eſt perfectio, quæ confunditur cum bono: Poteſt etiam divina bonitas attingi ſub prædicato ſpeciali, & non tranſcendente, quòd importat id, quod eſt conveniens ſubjecto, & appetibile à voluntate, ſub quo conceptu ità concipitur bonitas, ut non concipiatur formaliter Omnipotentia, Sapientia, &c. Sic prædicatum Aſeitatis, & illimitationis eſt prædicatum tranſcendens per omnia divina attributa, quia quodvis eſt infinitum, & nullam habet cauſam, atque adeò eſt à ſe nihilominus quamvìs Aſeitas, & illimitatio ſunt prædicata tranſcendentia, datur tamen in Deo prædicatum ſpeciale Aſeitatis, quod in communiori ſententia eſt conſtitutivum divinæ eſſentiæ; & datur prædicatum ſpeciale illimitationis ſignificans explicitè excurſum ad omnem perfectionem, ſub quo conceptu non venit formaliter Omnipotentia, Sapientia, &c. quæ ſolùm ſunt infinitæ tranſcendaliter.

V. Dico nunc cum ultima ſententia: Objectum formale charitatis ità eſt cumulus omnium perfectionum divinarum, & quævis Dei perfectio, ſive ſolius eſſentiæ, ſive cujuſvis Attributi, aut Perſonalitatis, ſeorſim ſumpta, ut præſcindendo ab aliis poſſit eſſe formale motivum charitatis Theologicæ.

PROB. Tam eſſentia divina, præſcindens ab attributis, & perſonalitatibus, quàm ſingula prædicata, ſive abſoluta, ſive reſpectiva, ſi concipiantur ut divina, concipiuntur ut dicentia in ſuo genere perfectionem, ac bonitatem infinitam; ergo reddunt Deum amabilem propter ſe ſuper omnia; atqui objectum, quod ex merito ſuo intrinſeco, & propter bonitatem ſuam eſt amabile ſuper omnia, eſt objectum formale charitatis; ergo objectum formale charitatis non eſt ſolùm cumulus omnium perfectionum, ſed etiam ſingulæ perfectiones divinæ, conceptæ quatenus divinæ, præſcindendo ab aliis.

VI. OBJIC. 1. Eo ipſo ac perfectio aliqua concipitur ut divina

Digitized by Google

divina,concipitur ut dicens perfectionem infinitam; ergo concipitur ut excurrens ad omnem omninò perfectionem;ergo ut importans cumulum omnium perfectionum atque adeò ſolus cumulus omnium perfectionum eſt objectum formale charitatis.

Reſp. conceſſo antecedente, diſtinguo primum conſequens:concipitur ut excurrens ad omnem perfectionem in eadem linea,præſcindendo ab aliis perfectionibus divinis,*concedo*;ut excurrens formaliter ad quamcunque aliam perfectionem divinam, *nego primam, & ſecundam conſequentiam*. Hoc autem fieri poſſe ratione cognitionis præciſivæ,ſupponimus ex prima parte.

VII. Obj. 2. Quilibet actus charitatis eſt in ſuo genere perfectiſſimus; ergo debet non ſolùm identicè, ſed etiam formaliter terminari ad omnem omninò perfectionem;& conſequenter ſolus cumulus omnium perfectionum eſt objectum formale charitatis.

Confirm. 1. Quia ſi per impoſſibile tollatur à Deo aliqua perfectio,v.g.ſapientia,tunc bonitas divina non remaneret ſimpliciter infinita,quamvìs per locum intrinſecum Deus remaneret Omnipotens,Immenſus,&c.ergo ſi formaliter ab objecto charitatis tollatur aliqua divina perfectio,non remanet in Deo formaliter bonitas ſimpliciter infinita,prout requiritur, ut poſſit terminare actum charitatis.

Confirm. 2. Quia aliter tot darentur objecta formalia charitatis, quot ſunt in Deo perfectiones formaliter diſtinctæ.

Reſp. diſtinguo antecedens: Actus charitatis eſt perfectiſſimus in ſuo genere ratione objecti dicentis bonitatem infinitam, & ratione modi tendendi, attingendo hujuſmodi bonitatem,quatenus eſt bona ipſi,non amanti, *concedo*;eſt perfectiſſimus in ſuo genere, quatenus debet eſſe aut perfectiſſimus intenſivè, aut extenſivè, attingendo explicitè, & formaliter omnes perfectiones divinas,

neg-

nego antecedens & Conſequentiam. Hinc inter actus charitatis poteſt dari alter altero perfectior non ſolùm intenſivè, ſed etiam extenſivè, vel quia attingit formaliter plures divinas perfectiones, vel quia attingit materialiter plura bona extrinſeca, quæ quis poteſt Deo velle propter ejus bonitatem. Quæ omnia proportionaliter diximus de beatitudine formali, ſeu viſione beata, quæ poteſt alias, & alias perfectiones formaliter in Deo attingere, & alias, ac alias creaturas in Omnipotentia.

Ad primam confirmationem, *conceſſo antecedente, nego conſequentiam.* Diſparitas eſt, quia ſicut Objectum beatificum ſatis eſt, quòd ſit bonum ſimpliciter infinitum realiter, non formaliter; ità Objectum formale charitatis. Et ratio eſt, quia etiamſi bonum realiter infinitum non attingatur formaliter ſub conceptu proprio ſingularum perfectionum, adhuc attingitur ut bonum infinitum, potens amari ſumme pro ſe, ac præferri omnibus bonis à ſe diſtinctis; ſecùs verò ſi non eſſet tale.

Ad ſecundam dico, objecta formalia charitatis eſſe diverſa materialiter, non formaliter, quia omnia conveniunt ſub ratione generica bonitatis infinitæ, quæ ſpecificat actum charitatis. Hinc ſequitur, Deum eſſe Objectum formale charitatis ſupernaturalis, etiam ſub conceptu Auctoris bonorum naturalium, quia etiam ſub hoc conceptu dicit bonitatem infinitam: ſupponimus tamen, poſſe idem Objectum formale terminare tam actum naturalem procedentem à principio naturali, quàm ſupernaturalem procedentem à ſupernaturali, ex quo etiam ſequitur, quòd ſi Deus attingatur cognitione naturali, ut auctor donorum ſupernaturalium (quo pacto poteſt attingi cognitione probabili, quamvìs non evidenti,) poſſit etiam ſub hoc conceptu terminare amorem charitatis naturalem. Quare poteſt actus charitatis naturalis ſpecie differre à ſupernaturali non ratione Objecti forma-

lis,

lis,ſed ratione principii influxivi,& modi tendendi in idem Objectum formale.

VIII.Ex quibus deciditur celebris illa quæſtio. An amor charitatis in patria & in via differant ſpecie? Dicimus enim,ſpecie differre cum Scoto,Gabr., Lugo. Con., Amic.,Arr.apud Platel.*n* 400.contra Bonav.,Suar,Vaſq. Ovied. Ratio eſt,quia quamvis Objectum formale ſit idem relatè ad utrunque amorem, nempe divina bonitas, nihilominus hæc ipſa divina bonitas ſpecificat amorem in via,prout propoſita per lumen fidei,& cognitionem ænigmaticam,in patria verò prout propoſita per viſionem beatam; ergo ratione hujus principii effectivi, ac modi tendendi diverſi ſpecie differunt hujuſmodi amores; non ſecus ac diverſificantur ſpecie actus ſcientiæ, & opinionis terminati ad idem Objectum, idque ratione cognitionis præviæ, ac modi tendendi diverſi.

Confirm. Amor charitatis in patria eſt neceſſarius, & incompoſſibilis cum quovis veniali;ſecùs verò in via; actus autem neceſſarius eſſentialiter, & intrinſecè differt à libero;ut ſupponimus ex dictis in de Actibus humanis;ergo ſpecie differunt amor charitatis in via,& in patria.Nihilominus habitus charitatis idem numero eſt in patria,& in via:Unde Apoſt.1.ad Cor.13.dixit:*Charitas nunquam excidit*. Et ratio eſt, quia ſicut potentia naturalis elicit actus ſpecie diverſos, v.gr. voluntas tam amorem, quàm odium,eò quòd uterque hìc actus ſpecificetur ab eodem Objecto voluntatis;ità habitus infuſus, qui eſt inſtar potentiæ ſupernaturalis dans ſimpliciter poſſe,inclinat ad diverſos ſpecie actus, dummodo tendant ad idem formale Objectum.

QUÆSTIO II.

Utrùm Habitus Charitatis influat in actum Amoris præcepti?

I. UT in hac celeberrima, ac perdifficili quæſtione dilu-

dilucidè procedamus, Supponimus primò cum communiſſia contra Aureolum, habitum charitatis influere efficienter in actus charitatis, cum enim in natura non detur adæquatum principium actus ſupernaturalis, debet cum potentia naturali coinfluere principium ſupernaturale; & quidem permanens, & intrinſecum, qualis eſt habitus infuſus, ut connaturaliter actus procedat. Neque dicas, ſufficere auxilia ſupernaturalia exigita ab habitibus infuſis. Nam ſi concreditur vis effectiva auxiliis, quidni etiam habitui? quandoquidem auxilium ſupernaturale conſiſtens in illuſtratione, & inſpiratione Spiritûs Sancti, ſe tenet ex parte objecti, & habitus ex parte potentiæ; auxilium de ſe excitat, & applicat objectum potentiæ; habitus verò de ſe concurrit cum potentia ad actum circa objectum prævie applicatum.

Supponimus ſecundò, habitum charitatis, ſive identificetur cum gratia, ſive diſtinguatur, eſſe incompoſſibilem cum peccato: quicquid ſit, Utrum hoc habeat ex intrinſecis ſuis, an verò ex lege præſentis providentiæ, ità ut excludatur à peccato ſolùm demeritoriè? [ut opinatur Ripalda *diſp.* 128. *ſect.* 7.] parum enim hoc refert ad quæſtionem præcedentem.

II. Difficultas itaque eſt, An habitus charitatis infuſus, (ſaltem in hypotheſi, quòd identificetur cum gratia, aut ex intrinſecis ſuis ſit incompoſſibilis cum peccato) poſſit influere in actum charitatis præceptum, in eo inſtanti, quo præceptum urget. Et ratio difficultatis eſt, Primò quia pro eo inſtanti actus amoris debet eſſe liber; ergo debet procedere à principio indifferenti tam ad actum præceptum, quàm ad ejus omiſſionem peccaminoſam. Cum autem habitus charitatis ſupponatur eſſe incompoſſibilis cum peccato, non videtur poſſe talis actus in eo inſtanti ab habitu charitatis promanare. Secundò quia ſi habitus pro tali inſtanti influeret in actum daretur mutua prioritas, habitus enim, utpote cauſa, eſſet in priori natura ad actum, &

actus

Digitized by Google

actus eſſet in priori ad habitum ; quia ideo conſervatur pro tali inſtanti habitus,eò quod detur actus, & non detur omiſſio actus peccaminoſa. Ob utranque hanc difficultatem innumeri Doctores apud Rip. *diſp.* 123. cum Bonav., Gabr., Corduh., Suar., Molin., Con., Ovied. negant, poſſe habitum charitatis ad hujuſmodi actum influere, putantes, actum præceptum in tali caſu procedere ab auxilio ſupernaturali ndifferenti ad actum, & omiſſionem actus peccaminoſam; ità ut ſi ponatur actus, conſervetur pro eo inſtanti habitus, qui ſolùm ſit in poſteriori ad actum; ſecus verò deſtruatur. Alii tamen cum Perez, Rip. *loc. cit.* putant, non ſolùm eſſe poſſibile, ſed etiam neceſſarium, quòd habitus charitatis influat in actum præceptum propterea varias ineunt vias ad declinandum utrunque ſcopulum de everſione libertatis, & de mutua cauſalitate.

ARTICULUS I.

Rejiciuntur varii modi ſalvandi influxum Charitatis in actum præceptum independenter à Scientia media.

III. PUtant nonnulli, poſſe habitum charitatis influere in actum præceptum, dicendo, quòd habitus charitatis ſit ſolùm naturaliter, non eſſentialiter incompoſſibilis cum peccato: Unde evacuatur prima difficultas de everſione libertatis. Deinde aſſerunt cum Thomiſtis, non repugnare mutuam cauſalitatem in diverſo genere cauſæ, ut inter materiam, & formam: Unde habitus poteſt eſſe in priori ad actum, tanquam cauſa, & actus in priori ad habitum, tanquam diſponens ad illum; & ità ſecundæ difficultati occurrunt.

Sed contra eſt, quia etiam dato, quod habitus charitatis naturaliter tantùm opponatur cum peccato, & ſolùm demeritoriè à peccato excludatur, juxta ſententiam Ripaldæ *diſp.* 124. *ſect.* 7. non per hoc ſalvaretur in caſu noſtro libertas actus præcepti. Nam ex dictis inde gratia: omne antece-

antecedens actum, inimpedibile à voluntate, & incompoſſibile cum omiſſione, evertit libertatem actûs; atqui in caſu noſtro actum antecederet non ſolùm habitus, ſed etiam gratia habitualis, ad quam, tanquam proprietas, conſequitur habitus, & gratia præſentis ordinis eſt incompoſſibilis cum peccato, & inimpedibilis; ergo actus non eſſet liber. Hinc quæſtio præſens agitatur in caſu, quòd ipſe habitus eſſentialiter opponatur cum peccato. Deinde ſupponitur etiam hìc ex Philoſophia contra Thomiſtas, repugnare mutuam prioritatem in quocunque genere cauſæ, præterquam inter efficientem, & finalem: Unde neutra difficultas juxta hanc viam evacuatur.

IV. Secundò Antonius Perez, & alii apud Ripaldam putant, utrumque ſcopulum declinari dicendo, quòd actus in inſtanti præcepto procedat vi duplicis actionis adæquatæ, quarum altera ſit in priori, quâ pendeat actus ab auxilio indifferenti, & idcirco ſit liber, altera ſit in poſteriori, quâ pendeat actus ab habitu, qui vi actûs præſuppoſiti ſub dependentia ab auxilio conſervetur, & cauſet iterum eundem actum.

Sed etiam hæc via eſt impervia. Nam duplex iſta actio totalis, ſaltem naturaliter, eſt impoſſibilis; ergo ſaltem connaturaliter non poteſt habitus ſic influere in actum præceptum. Adde, etiam divinitus repugnare duplicem actionem totalem, ſaltem quando ſecunda eſſentialiter præſupponit primam, ut ſupponitur ex Philoſophia: Sic nemo dixerit, quòd poſſit v. gr. actus vitalis pendere per actionem diſtinctam, ſi eſſentialiter pendeat per actionem identificatam; quia ſecunda actio totalis diſtincta eſſentialiter ſupponeret priorem identificatam; & ideo cenſetur eſſentialiter ſuperflua.

V. Tertiò alii apud eundem Rip. cum Eſpar. *qu. 6.* de Virtutibus ad quintum, docent, quòd habitus charitatis exiſtens in inſtanti A influat in actum præceptum pro inſtanti B per eſſe, quod habet in priori ad durationem B, quia

Digitized by Google

qũia ſic eſt compoſſibilis cum peccato pro inſtanti B, & cauſat actum liberum, à quo deinde non recauſatur habitus, ſed cauſatur duratio B, ſeu conſervatio talis habitus.

Sed hæc etiam via, quæ magno plauſu à multis etiam hujus Academiæ recepta fuit, eſt pariter imperceptibilis. Nam primò nulla cauſa poteſt agere, niſi ſupponatur in priori durans, & ubicata: ſolùm poteſt intelligi concurrens ad durationem per eſſe, quod habet in priori ad durationem, quia aliter duratio eſſet ſimul in priori, & in poſteriori; at relatè ad alios effectus cauſa debet præſupponi exiſtens cum omnibus requiſitis ad agendum, atque adeò cum ſua duratione: Unde non poteſt intelligi, quòd habitus in priori ad ſuam durationem cauſet actum præceptum pro inſtanti B. Secundò licèt ſit poſſibile, quòd habitus ſit in inſtanti A, & peccatum in inſtanti B; at in actum præceptum non influit habitus prout eſt in inſtanti A, ſed pro inſtanti B, quando eſt incompoſſibilis cum omiſſione actus peccaminoſa; ergo quamvìs non præſupponatur duratio B in priori ad actum, adhuc habetur incompoſſibilitas habitus cum omiſſione actus; atque adeò èverſio libertatis. Tertiò quando vi actus conſervatur habitus, ſed in inſtanti B, non ſolùm habetur duratio B talis habitus, ſed etiam novus influxus ejuſdem in actum pro inſtanti B; ergo nec evacuatur mutua prioritas. Denique ſequeretur, quod etiam in primo inſtanti quo ponitur habitus, poſſet hic cauſare actum, & actus cauſare primam durationem habitus; quod nemo ſomniavit.

ARTICULUS II.

Rejicitur modus ſalvandi influxum Habitus in Actum præceptum per recurſum ad Scientiam Mediam.

VI. DUplici via procedunt Recentiores. Prima eſt, quòd Deus prævidens per ſcientiam mediam,

actum fore liberum, ſi procedat ab auxilio indifferenti, conferat pro ſtatu abſoluto vice auxilii habitum charitatis. Secunda eſt, quòd prævidens Deus per ſcientiam mediam, actum fore liberum, ſi procedat ab habitu in ſenſu diviſo à præcepto, deinde in ſtatu abſoluto ſuperaddat habitui præceptum de actu ponendo, ſicut enim Deus prævidens per ſcientiam mediam, actum fore liberum ſub auxilio indifferenti, poteſt citra violationem libertatis ſuperaddere auxilio pro ſtatu abſoluto prædefinitionem conſequentem, quia licèt iſta prædefinitio ſit incompoſſibilis cum omiſſione actus, eſt tamen impedibilis indirectè à voluntate, quatenus ſi poneret peccatum, impediretur ſcientia media de conſenſu, & ſic impediretur prædefinitio conſequens; ità prorſus docent, citra violationem libertatis poſſe, aut poſt ſcientiam mediam de actu ſub auxilio indifferenti conferri habitum, qui influat juxta primam viam; aut juxta ſecundam viam poſt ſcientiam mediam de actu ſub influxu habitus poſſe ſuperaddi præceptum; quia tam habitus juxta primam viam, quàm præceptum juxta ſecundam poſſunt indirectè impediri; ſicut poteſt impediri prædefinitio conſequens, quatenus ſi voluntas per ſcientiam mediam prævideretur omiſſura actum, aut non daretur habitus, qui vice auxilii influeret pro ſtatu abſoluto, aut non ſuperadderetur præceptum.

Putant etiam declinare mutuam cauſalitatem dicendo, quòd habitus non ſit in poſteriori ad actum, quamvìs, actu non poſito, habitus non conſervaretur, quia id contingere poteſt per ſolam mutuam connexionem inter actum & habitum, citra mutuam prioritatem. Sicut enim verum eſt, quòd ſi non exiſtat calor ut octo, non conſervatur ignis, quin hinc ſequatur, quòd calor ſit in priori ad ignem, unde detur inter ignem, & calorem mutua prioritas, ſed ſolùm ſequitur, quòd calor ut octo, & ignis invicem connectantur, ut motus duarum rotarum; ità in caſu. In hoc articulo impugnabimus primam viam, in ſequenti ſecundam.

VII.

Digitized by Google

VII. Dico 1. Præſidio ſcientiæ mediæ non ſalvatur libertas actus præcepti procedentis ab habitu infuſo per hoc, quod in poſteriori ad ſcientiam mediam de actu ſub auxilio indifferenti conferatur vice auxilii habitus incompoſſibilis cum peccato. Ità cum Lugo *diſ.* 6. de Incar. *n.* 49. Arr. *diſ.* 33. de Incarn. *ſect.* 3. Ovied. *contr.* 2. de merito, *p.* 7. contra Rip. *diſ.* 123. *ſect.* 3. & 124. *ſect.* 4.

PROB. 1. A pari. Non ſtat libertas in actu amoris Dei, ſi Deus prævidens per ſcientiam mediam, quòd Petrus eſſet liberè amaturus ſub cognitione Dei ænigmatica, deinde in ſtatu abſoluto vice cognitionis ænigmaticæ conferret viſionem beatam, aut prædeterminationem phyſicam, ſub quibus poneretur amor; ergo neque ſtat libertas amoris præcepti, ſi Deus prævidens per ſcientiam mediam, quòd liberè poneretur amor præceptus ſub auxilio indifferenti, deinde in ſtatu abſoluto vice auxilii conferret habitum charitatis, qui cauſaret actum præceptum.

Ratio à priori eſt, quia ut actus ſit liber debet ejus actio ſive identificetur cum actu, ſive diſtinguantur, dicere eſſentialem reſpectum ad principia indifferentia; ergo quamvìs actus eſſet liber, ſi poneretur ſub auxilio indifferenti, ſi tamen vice auxilii detur habitus ad influendum actus non eſſet liber, quia actio, qua talis actus produceretur ab habitu, non diceret reſpectum eſſentialem ad principia indifferentia, cum habitus ſupponatur incompoſſibilis cum peccato, ſeu cum omiſſione actus præcepti.

Hinc patet diſparitas, cur prædefinitio conſequens ſuperaddita auxilio in ſtatu abſoluto non violet libertatem actus prædefiniti; ſecùs verò, ſi vice auxilii detur habitus ad influendum. Diſparitas eſt, quia actus non producitur à prædefinitione, ſed à ſolo auxilio, quod idem eſt in ſtatu conditionato, & abſoluto, & voluntas ſub auxilio, quod habet in ſtatu abſoluto poteſt omittere actum prædefinitum, & ſic impedire indirectè prædefinitionem; at juxta ſyſtema Adverſariorum actus præceptus

 unicè

unicè producitur in ſtatu abſoluto ab habitu charitatis; unde voluntas non habet comprincipium, ſub quo poſſit ponere, vel omittere actum præceptum; & ſic non poteſt in ſtatu abſoluto impedire, ne indirectè quidem, exiſtentiam habitûs.

VIII. Dices: Ad hoc, ut voluntas poſſit omittere actum præceptum, & ſic impedire exiſtentiam habitûs, non indiget comprincipio ullo ſupernaturali, peccatum enim non indiget comprincipio ſupernaturali, quo cauſetur; ergo voluntas ſub habitu charitatis habet de ſe vires ad omittendum actum præceptum; non ſecùs ac ſub auxilio indifferenti; ergo poteſt impedire indirectè ſcientiam mediam de actu, & ſic impedire exiſtentiam habitûs unde habitus charitatis, utpote impedibilis à voluntate, inſtar prædefinitionis conſequentis, non lædit libertatem actûs.

Reſp. Verum quidem eſſe, quòd ad peccatum non requiratur comprincipium ſupernaturale, ut influens in illud, at poteſt requiri [ut in caſu noſtro requiritur] aliquod comprincipium ſupernaturale, ut conditio requiſita ad poſſibilitatem peccati. Univerſim enim, ut ſit poſſibilis tranſgreſſio peccaminoſa præcepti obligantis ad actum ſupernaturalem, requiritur in voluntate comprincipium ſupernaturale, quod poſſit in actum ſupernaturalem præceptum influere, quin debeat influere in tranſgreſſionem peccaminoſam, ergo in caſu noſtro, ut ſit poſſibilis omiſſio peccaminoſa amoris præcepti, debet in voluntate haberi comprincipium ſupernaturale, quòd ità poſſit influere in amorem ſupernaturalem præceptum, ut ſit etiam compoſſibile cum omiſſione amoris; ſed habitus charitatis non eſſet hujuſmodi; ergo voluntas ſub habitu charitatis non poſſet liberè omittere amorem præceptū, atq; adeò amor à tali habitu productus non eſſet liber. Quare ut amor præceptus ſit liber, non ſufficit, quòd voluntas

ſine

ſine comprincipio ſupernaturali poſſit omittere amorem ſed etiam requiritur, quòd amor ponatur per actionem reſpicientem comprincipia indifferentia ad amorem,& omiſſionem amoris,etiamſi non debeant in omiſſionem amoris influere; quod non haberetur in caſu noſtro.

IX. Dices 2. cum Ripalda : Habitus non eſt cauſa præciſa actûs præcepti, cum poſſit talis actus prodire tam ab habitu charitatis, quàm ab auxilio indifferenti; ergo ſi Deus decernat dari voluntati aliquod comprincipium ſupernaturale, præſcindendo, an det habitum, vel auxilium, & videat per ſcientiam mediam, ſub illo comprincipio voluntatem bene operaturam, poterit deinde in præmium dare illi in ſtatu abſoluto habitum charitatis,qui influat in actum præceptum citra violationem libertatis.

Confirm. Quamvis habitus charitatis, quà habitus ſit incompoſſibilis cum omiſſione actûs præcepti, non tamen eſt incompoſſibilis, qua ſupplens vicem auxilii; ergo poteſt voluntas ſub habitu,quà ſupplente vices auxilii, ponere omiſſionem, & ſic impedire ſcientiam mediam de actu; qua impedita, impediretur collatio habitûs; ergo habitus cum ſit impedibilis, non lædit libertatem.

Reſp. Recurrere inſtantiam de viſione beata,quæ poſſet ſic dari in præmium amoris, qui poſſet elici à cognitione ænigmatica. Directè dico, Deum non poſſe ſic præſcindere; cum præciſio iſta ſolùm fieri poſſit ab intellectu imperfecto. Præterea ſi Deus vellet dare voluntati comprincipium ſupernaturale ad actum amoris præceptum,& præſcinderet,an comprincipium hoc ſit indifferens, ut eſt auxilium,an verò determinatum ad unam partem,ut eſt habitus charitatis,præſcinderet etiam,an actus amoris,qui poneretur à voluntate, eſſet liber, an neceſſarius:unde ex his præciſionibus nihil poteſt inferri in

Digitized by Google

favorem concluſionis. Adde, falſum eſſe, quod Deus poſſit in præmium actûs boni condiționatè futuri conferre aliquod bonum in ſtatu abſoluto; ut omnes Catholici docent contra Semipelagianos; quia quod eſt conditionatè futurum, revera non eſt, niſi tantùm logicè; unde non poteſt habere rationem meriti. Sed tranſmiſſo, quòd poſſit vice auxilii dare habitum charitatis, qui influat in actum præceptum, *nego* actum ſub influxu habitûs fore liberum ut nec ſub prædeterminatione phyſica, aut viſione beata, quamvìs enim voluntas ſub cognitione ænigmatica poſſit omittere amorem, & ſic impedire ſcientiam mediam; at ſi ad amorem influat tum cognitio ænigmatica, tum prædeterminatio phyſica, vel viſio beata, non poteſt voluntas ſub ſtatu abſoluto omittere amorem; unde non poteſt impedire ſcientiam conditionatam de amore ſub his comprincipiis, quæ de facto dantur, hæc enim ſcientia conditionata non eſſet ſcientia media, ſed ſimplicis intelligentiæ, ut patet; ità prorſus in caſu noſtro.

Ad confirm. Recurrit eadem inſtantia. Deinde quamvìs voluntas poſſet omittere actum præceptum, ſi eſſet ſub auxilio, quia tunc eſſet libera; de facto tamen non eſt ſub auxilio, dum eſt ſub habitu, & ideo non poteſt actum omittere. Unde nequit impedire ſcientiam conditionatam de tali actu. Et ratio eſt, quia actio, qua de facto ponitur actus præceptus, dicit reſpectum eſſentialem ad habitum, qui non eſt indifferens; ergo actus non eſt liber.

X. Dico 2. Præſidio ſcientiæ mediæ nec declinatur mutua prioritas inter actum poſitum in inſtanti præcepti, & habitum per hoc, quòd in poſteriori ad ſcientiam mediam de amore ſub auxilio indifferenti conferatur habitus incompoſſibilis cum peccato. Ità Auctores laudati in prima concluſione.

Prob. In hac hypotheſi inter actum, & habitum non daretur ſolùm mutua connexio, ſed etiam mutua dependentia; ergo neque hic ſcopulus declinatur. *Probatur ante-*

ceo-

Digitized by Google

tecedens: Habitus cauſaret actum; ergo eſſet prior actu, & hic ab illo dependeret. Rurſus, ſi non poneretur actus præceptus, non conſervaretur habitus; ergo etiam actus eſſet prior habitu; unde mutua eſſet prioritas, & dependentia. Probatur hæc conſequentia: Id, quod movet Deum ad conſervandum habitum, eſt poſitio actûs præcepti; adeo ut poſitio hujus actus ſit conditio requiſita ad conſervationem habitûs; atqui quod eſt conditio requiſita ad aliquem effectum, eſt priùs relatè ad illum, ergo amor præceptus eſſet prior habitu.

Dices: etiam deficiente calore ut octo, Deus naturaliter non conſervat ignem, & tamen calor ut octo non eſt prior igne; aliter daretur mutua prioritas; ergo quamvìs, deficiente actu præcepto, non conſervaretur habitus, non proinde actus eſt prior habitu.

Reſp. conceſſo antecedente. nego conſequentiam Diſparitas eſt, quia in mutuo connexis (ut eſt calor ut octo cum igne, vel motus duarum rotarum, &c.) Deus decernit exiſtentiam utriuſque abſque ulla prioritate unius erga alterum ex parte objecti; & cauſalis illa, Ideo conſervatur ignis, quia habetur calor ut octo, eſt cauſalis tantùm logica, eo modo, quo dicimus, Ideo movetur una rota currus, quia movetur altera: & ſenſus eſt, cognitionem de motu unius rotæ eſſe cauſam, cur affirmemus, alteram moveri, eò quòd motus utriuſque ſit connexus, & Deus juxta connaturalem exigentiam aut motum utriuſque rotæ ponit, aut neutrius: At quando, poſitâ aliquâ conditione, ponitur effectus, tunc conditio illa non dicitur mutuo connexa cum tali effectu, ſed dicitur eſſe in priori ad illum: Sic quia poſitâ approximatione ignis, ſequitur combuſtio, approximatio dicitur eſſe in priori; atqui etiam, poſito amore præcepto, conſervatur habitus, cæteroqui non conſervandus; ergo amor eſt conditio prærequiſita, atque adeò in priori ad habitum.

Digitized by Google

XI. Regula univerſalis hæc eſt: Quodcunque eſt conditio ad effectum in fieri, ſi eâ deficiente, deficit talis effectus, dicitur eſſe conditio ad eundem in conſervari, v. g. quia approximatio eſt conditio ad combuſtionem, ſi deficiente approximatione, deficiat combuſtio, approximatio eſt etiam conditio ad conſervationem combuſtionis: pariter calor ut ſeptem eſt conditio, ac diſpoſitio ad hoc, ut ignis introducatur, & deficiente calore ut ſeptem, deficit ignis; ideo calor ut ſeptem eſt conditio prærequiſita ad conſervationem ignis; Atqui connaturaliter ut producatur habitus charitatis in adulto, debet præire, tanquam conditio, & diſpoſitio, amor ſupernaturalis; ergo ſi pro inſtanti præcepti, deficiente amore, deficeret habitus charitatis, amor eſt conditio prærequiſita ad conſervationem habitûs, atque adeò amor eſt in priori ad habitum; unde mutua prioritas.

Confirm. Concluſio. Si poſſet in inſtanti præcepti actus procedere ab habitu charitatis citra mutuam prioritatem, & læſionem libertatis, non eſſet ratio, cur contritio peccatoris non promanaret de facto ab habitu charitatis, ad quem diſponit, quòd licèt Thomiſtæ admittentes poſſibilem mutuam prioritatem in diverſo genere cauſæ, doceant ità contingere, & Rip. *diſp.* 124. putet, non repugnare, communiſſimè tamen Theologi docent, ne divinitus quidem poſſe evenire.

ARTICULUS III.

An ſalvetur libertas actûs in inſtanti præcepti per hoc, quòd poſt ſcientiam mediam de actu ſub habitu ſuperaddatur pro ſtatu abſoluto præceptum?

XII. COmmunior via ſalvandi beneficio ſcientiæ mediæ libertatem actus procedentis ab habitu charitatis in inſtanti præcepti, eſt hæc: Supponitur, quòd voluntas poſſit liberè ſub habitu charitatis incompoſſibili

bili cum peccato ponere amorem, quoties amor non eſt præceptus, unde ejus omiſſio non ſit peccaminoſa; quo poſito, ſi Deus per ſcientiam mediam videat ſub habitu amorem liberum pro inſtanti A, & deinde in ſtatu abſoluto ſuperaddat præceptum, actus videtur ab habitu promanare liberè, quia licèt omiſſio actus ſit incompoſſibilis cum habitu, & præcepto, eſt tamen compoſſibilis cum ſolo habitu. Quòd ſi per ſcientiam mediam videretur talis omiſsio conjungi cum habitu, jam impediretur præceptum; unde non haberetur incompoſsibile, inimpedibile, violans libertatem: quod explicant adverſarii exemplo prædefinitionis conſequentis, quæ ſuperadditur auxilio indifferenti pro ſtatu abſoluto citra violationem libertatis, eò quòd ſit impedibilis indirectè, prout articulo ſuperiore explicavimus.

XIII. Dico equidem, juxta ſyſtema poſitum, non ſalvari libertatem actûs pro inſtanti, quo urget præceptum, Ità Lug. *loc. cit.* Arr. *diſ.* 33 *de Charit. ſect.* 3. Hurt., Ovied., *contr.* 2. *de merito p.* 7. & alii communiùs.

PROB. Ut actus amoris ſit liber in inſtanti præcepti, debet procedere à voluntate in actu primo proximo expedita ad utramque partem, ſed in caſu poſito hoc non haberetur; ergo actus non eſſet liber. *Probatur minor*: Ut voluntas intelligatur libera, & expedita ad utramque partem, nempe ad amorem, & ejus omisſionem, debent pro priori ad actum intelligi, quæ ſpectant ad ponendum amorem præceptum, & ea eſſe composſibilia cum ejus omisſione; atqui ad ponendum amorem præceptum, qui ſimul ſit actus amoris, & obedientiæ, debet pro priori intelligi non ſolùm habitus charitatis, ſed etiam præceptum & hujuſmodi complexum habitûs, & Præcepti non eſt composſibile cum omisſione amoris; ergo talis actus in inſtanti Præcepti non procederet à voluntate in actu primo proximo expedita ad utramque partem.

 Con-

Digitized by Google

Confirm. applicando inſtantias adductas articulo antecedenti. Si in poſteriori ad ſcientiam mediam de amore Dei libero ſub cognitione ænigmatica, ſuperadderetur pro ſtatu abſoluto prædeterminatio phyſica, vel Dei Viſio dirigens ad actum, certè hic amor non eſſet liber; ergo ſi in poſteriori ad ſcientiam mediam de amore ſub habitu charitatis, ſuperaddatur præceptum, quod pariter dirigat ad talem actum, atque adeò ſit in priori (ſicut debet eſſe ut talis actus ſit etiam obedientiæ) talis actus præceptus non erit liber. Et ratio eſt, quia ſicut per viſionē beatam ſuperadderetur pro ſtatu abſoluto aliquid phyſicum influens in actum, incompoſſibile cum omiſſione amoris; ità per Præceptum ſuperadderetur aliquid morale, influens moraliter in actum, incompoſſibile cum omiſſione actûs; ergo in utroque caſu everteretur libertas. Quare ſicut viſio beata in hac hypotheſi non dicitur impedibilis indirectè, quia ut poſſet impediri indirectè, deberet eſſe compoſſibilis cum omiſſione amoris, non ſola cognitio ænigmatica, quæ relucet in ſcientia media, ſed etiam ipſa viſio, à qua procedit amor in ſtatu abſoluto; ità Præceptum non dicitur impedibile indirectè, quia deberet ipſum Præceptum ſimul cum habitu eſſe compoſſibile cum omisſione amoris; quandoquidem amor pro ſtatu abſoluto, licèt phyſicè procedat ab habitu charitatis, moraliter tamen procedit etiam à Præcepto, ut poſſit eſſe actus amoris ſimul, & obedientiæ.

XIV. Ex quibus patet iterum diſparitas de Prædefinitione conſequente. Prædefinitio enim conſequens nullatenus influit in actum prædefinitum; unde actus etiam ſub Prædefinitione dicit reſpectum ad ſua comprincipia indifferentia, atque adeò eſt liber: & propterea poteſt voluntas indirectè impedire tum ſcientiam mediam de actu prædefinito, tum prædefinitionem conſequentem: Contra verò habitus, & Præceptum influunt in actum præceptum, habitus phyſicè, præceptum moraliter; unde talis

lis actus non dicit reſpectum ad principia indifferentia, perinde ac ſi procederet à viſione beata; & ideo actus non eſt liber, nec voluntas ſub comprincipiis influentibus ad talem actum poteſt impedire indirectè ſcientiam mediam de illo; Unde nec poteſt impedire impoſitionem Præcepti.

Inſtant Adverſarii. Ità habitus charitatis de ſe eſt compoſſibilis cum omiſſione amoris, quin ſit compoſſibilis cum omiſſione amoris, in quantum præcepti, ſicut auxilium indifferens de ſe eſt compoſſibile cum omiſſione actûs, quin ſit compoſſibile cum omiſſione actûs, in quantum prædefiniti; ergo ſicut prædefinitio ſuperaddita in ſtatu abſoluto non violat libertatem actûs, ità nec præceptũ.

Reſp. Non haberi eodem modo in utroque caſu incompoſſibilitatem, quia Prædefinitio eſt incompoſſibilis, tanquam aliquid nullatenus ſpectans ad principium proximum; ſecùs verò Præceptum; & ideo Prædefinitio conſequens ſe habet ad actum liberum prædefinitum, ſicut præſcientia ex. gr. de peccato Antichriſti, quæ nullatenus violat libertatem peccati præviſi.

XV. Hinc habes primò, quòd Prædefinitio conſequens non compleat actum primum, ſed ſolùm afficiat actum ſecundum libertatis, ad quem ſubſequitur, non ſecùs ac Præſcientia ab æterno peccati futuri. Sicut enim Præſcientia prævidet tam actum primum libertatis, quàm actum ſecundum, ad quem conſequitur; ità Prædefinitio conſequens non ſolùm vult actum primum libertatis expeditum ad utramque partem, ſed etiam vult ipſum actũ ſecundum ab eo prodeuntem. Unde nec Præſcientia, nec Prædefinitio variant pro ſtatu abſoluto, aut actum primum, aut ſecundum, ad quos ſubſequuntur; Contra verò Præceptum afficit moraliter, & conflat actum primum libertatis, cùm debeat eſſe in priori ad actum amoris, ut habeat laudabilitatem obedientiæ; & ideo à tali Præcepto læditur libertas; non ſecùs

cùs ac à viſione beata, quæ phyſicè influeret ad amorem. Et ratio à priori eſt, quia non ſunt eadem comprincipia actûs in ſtatu conditionato, ac in abſoluto; atque adeò quamvis voluntas pro ſtatu conditionato eſſet libera, non eſt tamen libera pro abſoluto.

Habes 2. Ad imponendum Præceptum amoris ſufficere, quòd præſupponatur tantùm actus primus voluntatis expeditus ad utramque partem: contra verò ad prædefiniendum amorem liberum non ſufficere, quòd præſupponatur tantùm actus primus voluntatis expeditus ad utramque partem, ſed debere etiam præſupponi ipſum actum ſecundum liberum, ad quem Prædefinitio ſubſequitur. Et ratio à priori eſt, quia Præceptum tendit ad hoc, ut voluntas in actu primo conſtituta ad utramque partem operetur laudabiliter, ponendo amorem præceptum, qui non ſolùm ſit actus charitatis, ſed etiam obedientiæ; at Prædefinitio non tendit ad reddendum actum laudabiliorem, ac præſtantiorem, ſed laudabilitatem præſupponit, eò quòd ſupponat ipſum actum primum voluntatis ſub principiis indifferentibus prævifum.

Hinc etiam fit, quòd ſub auxilio purè ſufficienti non poſſit à Deo prædefiniri amor liber, ſed ſolùm ſub auxilio efficaci, ſub quo prævidetur futurus: contra verò amor liber præcipi poteſt etiam ſub auxilio purè ſufficienti, ſub quo non prævidetur futurus. Et ratio eſt, quia Præceptum reſpicit ſolùm actum primum proximum indifferentem, qui etiam per auxilium purè ſufficiens adæquatè conſtituitur, unde eo poſito habetur quidquid requiritur, ut imponatur Præceptum; contra vero Prædefinitio conſequens, cùm ſubſequatur per ſe ad actum ſecundum libertatis, non poteſt poni, niſi per ſcientiam mediam prævideatur amor futurus; atque adeo ſolùm ſub auxilio efficaci poteſt amor liber prædefiniri.

XVI. Habes ultimo, quod ut amor ſit liber, debeat per ſcientiam mediam prævideri profluere ab habitu ſub

ex-

excluſione Præcepti, aut viſionis beatæ, vel prædetermi-nationis phyſicæ; aliter poneretur ex parte actûs primi a-liquid connexum cum una parte contradictionis, & in-impedibile à voluntate: contra vero ut amor per ſcienti-am mediam prævideatur liber, non debet prævideri ſub illis excluſionibus, ſed ſub præciſione ab iſtis.

Replicabis: Si Præceptum eſſet impedibile, quamvìs ſit incompoſſibile cum omiſſione amoris præcepti, non everteret libertatem talis amoris, ſed eſt impedibile, ergo. *Probatur minor*: ut ſit impedibile, non requiritur, quod voluntas poſſit impedire ſcientiam mediam, ſeu conditio-natam de actu ſub habitu charitatis, & Præcepto, quæ ſcientia conditionata eſt neceſſaria, pertinens ad ſcientiam ſimplicis intelligentiæ, ſed ſatis eſt, quod poſſit voluntas impedire ſcientiam mediam de actu ſub habitu dumtaxat, quâ impeditâ, impediretur impoſitio Præcepti; atqui de facto poteſt ſic impediri; ergo. *Major hæc patet* exemplo Prædefinitionis conſequentis.

Reſp. Nego minorem. Ad probationem, nego majo-rem, ut voluntas poſſit impedire Præceptum indirectè, ſicut poteſt impedire Prædefinitionem, debet poſſe ſub omnibus comprincipiis influentibus ad amorem omittere actum, & ſic impedire ſcientiam conditionatam de actu ſub iiſdem comprincipiis; quod in caſu noſtro eſt impoſſi-bile. Ratio doctrinæ eſt, quia voluntas dicitur libera per Potentiam, quam habet de præſenti in ſtatu abſoluto compoſſibilem cum utraque parte, non per Potentiam, quam haberet conditionatè, atqui pro ſtatu abſoluto, po-ſito Præcepto influente moraliter ad actum, voluntas non habet Potentiam compoſſibilem cum utraque parte; ergo non eſt libera, atque adeo nequit impedire indirectè Præ-ceptum: Contra vero voluntas tam ſub Præſcientia, quàm ſub Prædefinitione habet in ſtatu abſoluto Poten-tiam compoſſibilem cum utraque parte, cùm eadem ſint comprincipia in ſtatu conditionato, & abſoluto; unde di-

ſpar

ſpar ratio. Quòd autem Præceptum ſit comprincipium influens moraliter in amorem præceptum, patet; tum quia amor ſi ſit præceptus, differt ſpecie ab amore non præcepto, cùm habeat laudabilitatem charitatis ſimul, & obedientiæ; tum quia habitus charitatis ratione Præcepti evadit incompoſſibilis cum omiſſione talis actûs præcepti, qui ſit actus amoris ſimul, & obedientiæ.

Neque dicas, Actum amoris præceptum non debere eſſe actum obedientiæ formalis, ità ſcilicet ut ponatur ex motivo ſatisfaciendi Præcepto, ſed ſufficere, quòd ſit obedientia materialis, ſeu quod ſit actus ſatisfaciens Præcepto, eſto non ſit poſitus ex intentione ſatisfaciendi.

Nam hoc dato, adhuc ſequitur inconveniens adductum; quia ut actus amoris Præcepto ſatisfaciat, debet ab illo haurire ſpecialem laudabilitatem, ac meritum, atque adeò debet dicere reſpectum eſſentialem ad tale Præceptum, cùm enim ratione obligationis hauſtæ à Præcepto actus ſit magìs oneroſus [ut proinde ejus omiſſio ſit peccaminoſa] idcirco actus poſitus cum advertentia ad Præceptum eſt magìs laudabilis, ac magìs meritorius, unde differt eſſentialiter actus præceptus poſitus ex obligatione Præcepti, ab actu non præcepto, & ideo Præceptum debet eſſe comprincipium moraliter influens in talem actum, quamvìs non ponatur ex intentione ſatisfaciendi Præcepto. Quòd ſi Præceptum eſt comprincipium moraliter influens in actum, apertè ſequitur, quòd ejus comprincipia, nempe habitus charitatis, & Præceptum, non ſint indifferentia ad utramque partem contradictionis, nempe ad actum, & ejus omiſſionem, unde actus in inſtanti Præcepti non erit liber.

XVII. Dico ultimò. Actus charitatis in inſtanti, quo Præceptum urget, nullatenus procedit ab habitu infuſo charitatis, ſed unicè ab auxilio indifferenti; non ſecùs ac actus ſupernaturalis fidei in eo, qui ob infidelitatem amiſit habitum fidei. Ità communiſſimè cum Ban., Gabr., Suar., Molin., Ovied., Coninck. PROB.

PROB. Si influeret habitus charitatis, non poſſet declinari everſio libertatis, & mutua cauſalitas inter actum,& habitum, ut oſtendimus; ergo unicè promanare poteſt ab auxilio indifferenti.

ARTICULUS IV.

Solvuntur objectiones Adverſariorum.

XVIII. OBJIC. I. Habitus infuſi dantur potentiæ, ut illam compleant in ordine ad actus ſalutares efficiendos, ergo tunc maximè debent potentiam complere, quando potiſſimum urget neceſſitas talis complementi, atqui in inſtanti Præcepti maximè urget neceſſitas, quia niſi poneretur actus præceptus, deperderetur habitus, & gratia, quâ ſalutem conſequimur, ergo tunc maximè influit habitus charitatis infuſus, quando amor eſt præceptus.

Confirm. Si habitus charitatis non influeret in actum pro inſtanti, quo Præceptum urget, ferè nunquam influeret in actus charitatis; atque adeò eſſet omnino otioſus. *Sequela eſt abſurda*, ergo, *Probatur ſequela*, quia fere ſemper, quando elicitur actus charitatis etiam non præceptus, tunc datur in voluntate non ſolùm potentia contradictionis ad amandum, vel non amandum Deum, ſed etiam potentia contrarietatis ad amandum, & odio habendum, atque adeò ad peccandum peccato odii; ergo ferè ſemper quandocunque elicitur actus charitatis, etiamſi non præceptus, dari debet in voluntate virtus ad talem actum, quæ ſit compoſſibilis cum peccato odii divini, qualis non eſt habitus, ſed auxilium; ergo ferè ſemper actus charitatis procedere deberet ex influxu auxilii, & non ex influxu habitûs charitatis.

Reſp. I. cum Arr. *diſp.* 34. de charitate, *num.* 39. præſentem quæſtionem eſſe metaphyſicam, & ſpeculativam, non practicam, quia moraliter non contingit, quòd detur

detur inſtans hoc mathematicum, quo præcipiatur actus, cùm ſemper actus præcipiatur pro aliqua latitudine temporis, in qua poſſimus citra violationem præcepti illum omittere differendo ad tempus ſubſequens poſitionem actûs, ut ſatisfaciamus præcepto. Secundò dato hoc caſu metaphyſico, & rariſſimo, nil mirum, quòd habitus tunc non influeret; cùm non poſſit, ut oſtendimus.

Ad confirm. Primò redit eadem reſponſio Arriagæ, quòd ſcilicet moraliter ferè nunquam contingat, quòd in eodem inſtanti, quo poſſumus elicere actum charitatis, non præceptum cum potentia contradictionis, detur ſimul potentia contrarietatis ad odio habendum Deum. Nam ad liberè Deum amandum, vel non amandum, ſatis eſt cognitio bonitatis divinæ cognita ænigmaticè: at ad amandum Deum, & odio habendum, non ſatis eſt hujuſmodi cognitio, ſed præterea requiritur cognitio, quâ alliciamur ad præferendum bonum creatum Deo, & ad Deum contemnendum, raro autem contingit, quòd utraque hæc cognitio in eodem indiviſibili temporis coexſtiat, ità ut cum potentia contradictionis ad amandum, vel non amandum ſtet etiam potentia contrarietatis. Secundò tranſmiſſo, quòd aliquando ità contingat, *concedo*, quòd in eo caſu debeat ad actum charitatis influere auxilium; cùm non poſſit influere habitus.

XIX. OBJIC. 2, ex Rip. *num.* 19. Actus charitatis elicitus à juſto in inſtanti præcepti eſt meritorius de condigno augmenti gratiæ, & gloriæ, ergo procedit ab habitu charitatis, & à gratia, quæ antecedat naturâ ipſum actum. Antecedens communiter admittitur, cùm talis actus ſit ſupernaturalis, & elicitus à juſto: *Conſequentia probatur*, quia ad hoc, ut actus ſit meritorius de condigno gratiæ, & gloriæ, debet procedere à filio, & amico Dei, quà tali, atque adeo procedere debet à gratia, quâ conſtituitur Dei filius, & amicus mediis virtutibus infuſis; & conſequenter non ſufficit, quod gratia ſit in poſteriori natura

ad

ad actum, conſervata vi ejuſdem actûs, niſi etiam in actum influat: aliter etiam attritio elicita à peccatore, quando ſupervenit per Sacramentum gratia, deberet vi gratiæ exiſtentis in eodem inſtanti dignificari ad meritum, & ſic condignè mereri gratiam: Immo contritio elicita à peccatore non ſolùm deberet mereri de condigno primum gradum gloriæ, vi gratiæ conſequentis naturâ ad contritionem, ſed etiam deberet novam gratiam mereri diſtinctam ab ea, ad quam diſponit, & quà contritio dignificatur ad meritum: dixi, diſtinctam, quia non poteſt principium meriti cadere ſub meritum; hoc autem nemo admiſerit, quia ſequeretur proceſſus in infinitum in augmento gratiæ pro tali inſtanti, ergo.

Reſp. 1. Poſſe negari antecedens, ſicut enim peccator, qui primò ſe diſponit ad gratiam per contritionem, non ponit contritionem, quæ de condigno mereatur gratiam, quia gratia non dignificat operationes antecedentes ad ipſam, ità juſtus quando in caſu concluſionis per actum præceptum ſe diſponit ad conſervationem gratiæ, non ponit actum condignè meritorium gratiæ, & gloriæ, quia pro eo inſtanti gratia conſequitur ad talem actum: Quamvìs autem hic actus præceptus non eſſet condignè meritorius pro primo inſtanti in eo caſu rariſſimo, in quo poneretur in ultimo inſtanti Præcepti, quia tamen deinde ferè ſemper perſeveraret per plura inſtantia, ideo eſſet deinde condignè meritorius, pro quando conſequitur ad gratiam.

Reſp. 2. *omiſſo antecedente, nego conſequentiam.* Ad hoc, ut actus ſit meritorius vitæ æternæ, vel debet procedere à filio Dei formaliter, atque adeò à gratia exiſtente pro priori natura ad talem actum, vel à filio Dei radicaliter, hoc eſt ab eo, qui in inſtanti antecedenti præhabuit gratiam, & hìc, & nunc operatur, ac obedit præceptis divinis, ut perſeveret in gratia. Quamvìs enim in hoc ſecundo caſu actus non promanet à gratia, promanat

nat tamen ab eo, qui præfuit in inſtanti antecedenti Dei filius, & amicus, & operatur in obſequium Dei, ne talem filiationem, & amicitiam amittat: Videtur autem in ordine ad præmium, non debere minùs placere Deo, qui operatur ex formali habitu amicitiæ, quàm qui operatur, ne talem amicitiam præhabitam amittat. Quare eſto contritio peccatoris nullatenus dignificetur à gratia conſequente, ne ad merendum quidem de condigno primum gradum gloriæ (de quo lis eſt inter Doctores) actus tamen charitatis in inſtanti præcepti, quia ordinatur non ad acquirendam, ſed conſervandam gratiam, videtur eſſe meritorius de condigno augmenti tum gratiæ, tum gloriæ; quia licèt non ſit ex amicitia formali, eſt tamen à radicali quadam amicitia conſtituta per auxilium indifferens, & per amicitiam in inſtanti antecedenti præhabitam, quam operans intendit conſervare per actum præceptum: Sic in humanis, ſi Rex præcipiat tam plebejo, quàm equiti, quòd patriam v.gr. defendant ſub interminatione ſuæ inimicitiæ, & amiſſionis omnis dignitatis, magìs meretur apud Regem eques, qui defendendo patriam vult conſervare ſuam dignitatem, & amicitiam cum Rege, quàm plebejus, qui vult iſta acquirere.

Reſp. Tertiò juxta doctrinam Angelici *q.* 112. *art.* 2. *ad* 1. Suar., Vaſq., & aliorum apud Mau *qu.* 49. de gratia, quòd ſcilicet contritio peccatoris, quamvìs de congruo tantùm mereatur primum gradum gratiæ, dignificata tamen ab hac gratia, mereatur de condigno, non quidem ulteriorem gratiam, quia ſic abiremus in infinitum, ſed primum gradum gloriæ, (quod etiam paritate rationis Mau. *n.* 14. docet de attritione, pro quando in Sacramento conjungitur cum prima gratia.) Et ratio doctrinæ eſt: quia non repugnat, quòd quis mereatur, & habeat titulo nobiliori id, quod aliunde eſt debitum; ut patet in Chriſto Domino, qui meruit glorificationem cor-

corporis, etiamſi aliunde debitam. Quare contritio peccatoris, cui vi promiſſionis divinæ debetur & gratia, & gloria, quamvis non poſſit mereri primum gradum gratiæ, niſi de congruo, quia non poteſt ab ea dignificari ad ipſam promerendam, aliter principium meriti caderet ſub meritum; poteſt tamen de condigno mereri primum gradum gloriæ, quia à gratia dignificatur talis actus ad promerendam gloriam. Poſitâ hac doctrinâ, dici poteſt, quòd quamvis juſtus in inſtanti præcepti cum influxu ſolius auxilii operetur, & habitus charitatis, ac gratia ſint in poſteriori natura; nihilominus hujuſmodi actus dignificetur à gratia, quæ in eodem inſtanti reali exiſtit, & ſit condignè meritorius augmenti gratiæ, & gloriæ. Neque hinc ſequitur proceſſus in infinitum in augmento gratiæ. Nam ſola gratia, quæ datur in præmium condignum, & adæquatum, non dignificat pro eodem inſtanti ad novum præmium, ne talis proceſſus in infinitum ſequatur; at in caſu noſtro habitus charitatis, & gratia non conſervarentur in præmium, ſed conſervarentur, quia non datur peccatum, ſeu violatio præcepti, ratione cujus deberent deſtrui; ergo poſſent dignificare actum ad merendum de condigno augmentum gratiæ citra proceſſum in infinitum.

XX. Objic. 3. Gratia efficax eſt incompoſſibilis cum omiſſione actus ad quem influit, & non deſtruit libertatem, ergo nec habitus charitatis in inſtanti præcepti, licèt influat in actum. Neque dicas, gratiam efficacem entitativè ſumptam eſſe de ſe compoſſibilem cum omiſſione; Nam ſaltem quà efficax eſt incompoſſibilis.

Reſp. Gratiam efficacem, quà efficacem, reduplicare ipſum actum, quia vel ſumitur in actu primo: & importat præter auxilium indifferens futuritionem conditionatam actûs, ſeu ſcientiam mediam de actu; vel ſumitur gratia efficax in actu ſecundo, & importat præter auxiliũ,

 quod

Digitized by Google

quod unicè influit ipſum actum. Propterea gratia efficax, quà efficax, eſt quidem incompoſſibilis cum omiſſione actûs, ſed ut reduplicans actum, non influit in actum, ut patet: contra verò habitus charitatis, & præceptum ſecundùm ſuum totum eſſe reale influunt in actum, & ſunt incompoſſibilia cum omiſſione; ergo lædunt libertatem actûs præcepti; non ſecùs ac ſi poſt ſcientiam mediam de amore libero ſub cognitione ænigmatica ſuperaddatur viſio beata, aut prædeterminatio.

Dices, diſparem eſſe rationem inter habitum charitatis & viſionem beatam, vel prædeterminationem; Nam viſio beata, & prædeterminatio de ſe in quocunque eventu neceſſitant ad amorem, cùm influant immutando principium proximum; ſecùs verò habitus, quippe qui in ſenſu diviſo à præcepto non neceſſitat ad amorem.

Reſp. In ordine ad evertendam libertatem eodem modo ſe habere habitum charitatis, & viſionem in caſu noſtro: Nam ex dictis in de Gratia, Quodcunque incompoſſibile, & inimpedibile evertit libertatem, eò quòd ſpectet ad principium proximum, ſi minùs ut conſtitutivum, ſaltem ut deſtructivum principii proximi indifferentis indifferentiâ poſitivâ requiſitâ ad libertatem: Sic compedes, aut carcer, quamvìs non influant, aut in motum, aut in quietem, immutant tamen principium proximum indifferens, nempe potentiam progreſſivam; quæ ſub compedibus habet tantùm indifferentiam negativam, quatenus de ſe poteſt componi potentia tam cum motu, quàm cum quiete, ſed non habet indifferentiam poſitivam, hoc eſt excluſivam cujuſcunque impedimenti. Idem diximus de prædefinitione ante ſcientiam mediam, quæ tollit indifferentiam poſitivam in principio proximo; Sicut etiam deſtruitur à decreto extrinſeco Dei de non concurrendo v. gr. ad odium, dum ponitur amor. Idem nunc dicimus de habitu charitatis, ſi influat in actum præceptum vice auxilii indifferentis. Quod ut planiùs fiat, finge, quòd in

Digitized by Google

in ſtatu abſoluto influat in actū præceptum tum auxilium indifferens, ſub quo amor per ſcientiam mediam prævidetur liber, tum habitus, qui ſuperaddatur, incompoſſibilis cum omiſſione talis actûs præcepti; Certè in hoc caſu actus prodiret ab auxilio indifferenti, indifferentiâ tantùm negativâ, non poſitivâ; eò quòd non careret impedimento, ſeu habitu incompoſſibili cum omisſione, & inimpedibili; non ſecùs ac ſi poſt ſcientiam mediam de omisſione libera motûs progresſivi ſuperaddantur compedes, aut ſi poſt ſcientiam mediam de amore libero ſub cognitione ænigmatica ſuperaddatur viſio beata: atque adeò eodem modo habitus charitatis, & viſio beata, ſeu prædeterminatio evertunt in his caſibus libertatem. Quod ſi per adverſarios non evertitur libertas ab habitu charitatis, quia independenter ab illo habetur principium proximum indifferens conſtitutum per auxilium, nec deberet everti libertas à viſione beata, quia etiam independenter ab illa habetur principium proximum indifferens conſtitutum per cognitionem ænigmaticam; quod tamen nemo dixerit, quia hujuſmodi principium proximum haberet indifferentiam ſolùm negativam, non poſitivam.

QUÆSTIO III.

Num Charitas ſit Virtutum omnium præſtantiſſima, etiam in genere phyſico.

I. QUòd Charitas ſit excellentisſima inter virtutes, concors eſt Theologorum ſententia contra Lutheranos dicentes, Fidem, ſeu Fiduciam eſſe præſtantiorem, quia hac, veluti manu, juſtificatio apprehenditur. Conſtat autem, tum ex Scripturis dicentibus, *Major autem horum eſt Charitas: Finis præcepti eſt Charitas*, &c. tum ex ratione, quia excedit virtutes morales, utpote quæ habent pro objecto formali bonum creatum: Excedit etiam inter theologales Fidem, quia hæc utpote intellectua-

 lis

lis habet honeſtatem derivatam ab alio actu voluntatis, qui eſt pia affectio ad Fidem, & hujus honeſtas non conſummatur ab objecto increato: Excedit etiam ſpem, quia hæc reſpicit Deum, ut utilem ſperanti; charitas verò ut bonum in ſe. Neque dicas primò, fidem eſſe ſubſtantiam rerum ſperandarum, atque adeò baſim, & fundamentum ſalutis. Nam hinc ſolùm ſequitur, fidem charitati præeſſe cauſalitate, non dignitate: immo ad Heb. 13. dicitur: *In charitate fundati, & radicati*, quia charitas eſt radix præcipua bonorum operum. Neque dicas ſecundò, fortitudinem videri præſtantiorem, cùm operetur actum martyrii, qui ex D. Thom. *qu.* 124. *art.* 3. eſt actus præſtantiſſimus. Nam martyrium non habet excellentiam ſuam, in quantùm eſt à fortitudine, ſed in quantùm imperatur à charitate. Unde Chriſtus Dominus illud charitati adſcribit, dicens: *Majorem charitatem nemo habet quàm ut animam ſuam ponat quis pro amicis ſuis.*

II. Difficultas itaque non eſt, An in genere moris, ſeu relatè ad honeſtatem ſuam, & in ordine ad meritum charitas ſit præſtantiſſima, ſed in genere phyſico, cùm enim, juxta dicta in de Beatitudine, Viſio in patria præſtet amori, & intellectus ſit præſtantior voluntate, videtur, quòd Fides in via præſtet charitati.

III. Dicendum tamen cum Angelico *qu.* 13. *art.* 6. & Oviedo hìc, charitatem in via, etiam in ſua phyſica ratione conſideratam, eſſe præſtantiorem fide, atque adeò eſſe ſimpliciter excellentiſſimam inter virtutes.

PROB. Fides attingit Deum abſtractivè, & in alio, charitas verò immediatè, & in ſe; ergo perfectiori modo Deum attingit charitas, quàm Fides; & conſequenter charitas etiam in ratione phyſica, nedum in genere moris, & ratione meriti, eſt præſtantisſima.

Confirm. Ex vi cognitionis abſtractivæ objectum eſt in intellectu inſtar alterius, ad modum cujus concipitur:

v. g.

v. g. Pater Æternus apprehenditur inſtar ſenis, Angelus inſtar juvenis alati, &c. ergo Fides attingens Deum abſtractivè, attingit illum imperfecto modo: contra verò charitas attingit Deum immediatè, & in ſe, illum amando, ergo ut prius.

IV. Neque dicas primò, charitatem in via attingere Deum ut propoſitum per fidem, atque adeo ſupponere imperfectionem fidei, ergo charitas in via habet imperfectionem, quam non habet charitas in patria; & conſequenter, ſi charitas in patria eſt imperfectior viſione, charitas in via erit imperfectior fide.

Nam contra eſt, quia charitas in via, eſto ſupponat imperfectionem propriam fidei, illam tamen ſupponit ut conditionem, non ut propriam rationem formalem; ſecùs vero fides, ergo hæc eſt imperfectior. Ubi advertenda doctrina Angelici *loc.cit.* dicentis: Operationem intellectûs conſtituere objectum in intelligente, quia intellectus rapit ad ſe objectum, voluntas rapitur ab objecto. Unde fit primo, operationem intellectûs eo eſſe perfectiorem, quo eſt perfectior potentiâ intellectivâ; contra vero operationem voluntatis eo eſſe perfectiorem, cæteris paribus, quo eſt perfectius objectum. Fit ſecundò, quòd quæ ſunt imperfectiora quam ſit homo, ſint in intellectu perfectius, quàm ſint in ſe. Fit tertiò, quòd relatè ad ea, quæ ſunt infra nos, nobilior ſit cognitio, quàm Amor; relatè verò ad ea, quæ ſunt ſupra nos, nobilior ſit amor, quàm cognitio.

V. Neque dicas ſecundò, hinc ſequi, quòd etiam viſio Dei ſit imperfectior charitate in patria.

Nam contra eſt, quia viſio attingit Deum prout eſt in ſe, & non in alio; & quamvìs Deum ad ſe rapiat, fit tamen anima per viſionem quodammodo ipſe Deus, juxta illud Philoſophi: *Intellectus intelligendo fit omnia*, cùm autem ſolùm per viſionem Deus perfectè poſſideatur, ut hìc ſupponimus, & amor, ac fruitio conſequantur ad vi-

Digitized by Google

viſionem, ut proprietates ad eſſentiam, ideo in patriâ viſio præſtat amori. Hac de cauſa in pura natura cognitio abſtractiva Dei in eo gradu, in quo eſſet formalis beatitudo hominis, vel Angeli, eſſet perfectior amore, quia quamvis attingeret Deum cum aliqua imperfectione, nempe in alio, & inſtar alterius attingeret, perfectè illum poſſidendo, & ſic beando formaliter intelligentem, quòd non competeret actui voluntatis, qui ſi eſt fruitio, ſupponit objectum jam poſſeſſum; ſi eſt amor, præſcindit à præſentia, vel abſentia objecti, atque adeò à poſſesſione, vel non poſſesſione; ſi eſt deſiderium, ſupponit objecti abſentiam: Propterea Philoſophus 10. Eth. 7. Felicitatem hominis in contemplatione Dei poſuit, non in ejus amore.

VI. Neque dicas ultimò, intellectum eſſe potentiam præſtantiorem voluntate, ergo fides, quæ eſt actus intellectûs præſtantisſimus in via, præſtat Charitati, quæ eſt actus voluntatis præſtantisſimus.

Nam contra eſt, quia ad hoc, ut aliqua potentia dicatur præſtantior, non requiritur, quòd ſinguli actus talis potentiæ ſint præſtantiores ſingulis actibus alterius: Sic ut homo ſit præſtantior Aquilâ, non requiritur, quòd viſio hominis ſit perfectior viſione Aquilæ, Sic etiam, ut genus ſit præſtantius, non eſt opus, quòd ſingulæ ſpecies præſtent; Nam incorruptibile v. g. eſt præſtantius corruptibili, & tamen cœlum incorruptibile non eſt præſtantius homine corruptibili, & ideo dicimus incorruptibile præſtare corruptibili ſolùm ex genere, non ex toto genere; ut ſcientia præſtat cognitioni obſcuræ ſolùm ex genere, cùm non ſit præſtantior fide divinâ, quamvis obſcurâ; & eodem modo virtutes intellectuales præſtant moralibus ex genere ſolùm, non ex toto genere. Quare ad hoc, ut intellectus dicatur perfectior voluntate, non requiritur, quòd actus intellectualis fidei præſtet actui charitatis, ſed ſufficit, quòd actus ſimpliciter præſtantisſimus

mus potentiæ intellectivæ, nempe Dei viſio, ſeu actus poſſeſſivus objecti beatifici præſtet actui præſtantiſſimo voluntatis, nempe fruitioni ejuſdem objecti. Propterea charitas in via poteſt eſſe præſtantior fide tum in genere phyſico, tum in genere moris, quamvis intellectus præſtet voluntati Hinc Anſelmus *lib.* 2. *Cur Deus homo*, ubi dixit perverſum ordinem eſſe amare, ut intelligamus, rectiſſimum verò intelligere, ut amemus, interpretandus eſt de amore in via; nam in patria amor deſideratur propter viſionem, tanquam propter radicem primariam, ſicut propter naturam exiguntur proprietates; ut fuſius diximus in de Beatitudine oſtendendo, viſionem Dei præſtare amori beatifico, & potentiam intellectivam præſtare volitivæ.

QUÆSTIO IV.

Num habitus charitatis augeatur per quoſcunque actus etiam habitu remiſſiores?

I. CErtum eſt, per actus ſupernaturales charitatis intenſiores habitu augeri gratiam, & eundem habitum charitatis. Dubitatur, an etiam augeatur per actus remiſſiores? Negat Bannez apud Rip. *diſ.* 20. *ſect.* 5. cum Durando, & aliis, quia ſcilicet videtur indignus augmento gratiæ, qui remiſsè utitur gratiâ jam præhabitâ. Unde putant, poſſe juſtum hujuſmodi actibus ad ſummũ mereri præmium aliquod accidentale: Thomiſtæ communiùs cum Cajet. ex D. Thom. 2. 2. *qu.* 24. *art.* 6. ad 1. docent, per actus remiſſiores juſtum mereri augmentum gratiæ; quin tamen ſtatim gratia augeatur, ſed quando, ut loquitur D. Thom. ad hujuſmodi augmentum conatur.

II. Dico equidem cum communi Theologorum, eti-

Digitized by Google

am per actus remiſſiores intendi habitum charitatis , & gratiam.

PROB. tum ex Scripturis 1. ad Cor. 4. *Momentaneum, & leve tribulationis noſtræ,*&c. *æternum gloriæ pondus operatur in nobis* : ad Coll. 3. *Quodcunque facitis , ex animo operamini,*&c. *ſcientes, quod à Domino accipietis retributionem* : Matth. 10. *Quicunque potum dederit* &c. *calicem aquæ frigidæ , non perdet mercedem ſuam* : tum ratione, quia quilibet actus malus meretur pœnam ; ergo à fortiori quilibet bonus meretur præmium ; atque adeò in caſu noſtro meretur augmentum gratiæ, & virtutum infuſarum; cùm Deus non ſit minùs liberalis in præmiando, quàm juſtus in puniendo.

Ratio à priori eſt , quia , qui habet habitum charitatis intenſum ut quatuor , & exercet actum charitatis ut duo , ponit actum Deo gratum , habentem quicquid requiritur ad meritum ſupernaturale gratiæ , & gloriæ ; nam ſi quid obſtaret, eſſet per Adverſarios illa major intenſio gratiæ,& habitus ſupra actum; ſed hæc non obſtat; aliter juſto officeret ipſa ſua major ſanctitas , quod eſt abſonum.

III. Neque dicas obſtare, quòd actus remiſſior intendat habitum intenſiorem; ſicut obſtat, quòd habens calorem remiſſum intendat calorem in paſſo calidiori; Nam actus non intendit habitum charitatis infuſum phyſicè, ſed meritoriè, ut patet ex eo, quòd actus unius virtutis augeat habitum aliarum virtutum infuſarum ; ergo nihil obſtat , quò minùs actus remiſſus intendat habitum charitatis intenſiorem.

Confir. Quia aliter ſi duo haberent gratiam intenſam ut decem, & unus ſtatim decederet, alter verò ſupervivet, & quotidiè eliceret plurimos actus charitatis remiſſos, hoc eſt non ultra intenſionem ut decem , uterque eſſent pares in gloria; quo quid abſurdius? Sequeretur etiam , quòd non plus valeat ad merendum unus actus inſtantaneus,

neus, quàm unus continuatus per integrum diem. Ratio demum à priori eſt, quia licèt actus remiſſus ſit minus bonus, quàm intenſior, non tamen eſt malus; ergo non eſt cur non exigat præmium conſentaneum.

IV. Dico ſecundò: augmentum gratiæ, & habitus charitatis, quod meretur actus remiſſus, confertur ſtatim; eſto gloria, quam actus ſupernaturales juſtorum merentur, ſit conferenda in futurum.

PROB. Tum ex verbis Tridentini *ſeſſ. 6. cap. 10.* ubi habet: ***Juſti de die in diem in juſtitia bonis operibus creſcunt, & magis juſtificantur***, tum etiam ratione, quia In tantum non conferretur ſtatim gratiæ augmentum, in quantum deeſt conditio, nempe quòd ponatur actus intenſior habitu; ſed hoc omninò gratis dicitur; ergo ſtatim confertur.

V. OBJIC. 1. Contra primam concluſionem: Gratia in Sacramentis non datur niſi juxta diſpoſitionem ſubjecti; ergo etiam in caſu noſtro; ſed ſubjectum ponens actus remiſſiores habitu non habet diſpoſitionem requiſitam ad intendendum habitum charitatis, & gratiam, cum malè iis utatur operando remiſsè; ergo non intenditur gratia per actus habitu charitatis remiſſiores.

Confirm. Habitus naturales non intenduntur per actus; ergo nec habitus ſupernaturales.

Reſp. Nego minorem. Actus remiſſus licèt ſit minus bonus, quàm intenſior, non per hoc eſt malus, nec reddit ſubjectum indiſpoſitum ad intendendum habitum charitatis, & gratiam ſanctificantem.

Ad confirm. Primò ***nego antecedens***, augentur enim habitus naturales, tanquam effectus æquivocus, etiam ab actibus remiſſioribus, præſertim ſi habitus conſiſtant in coordinatione ſpecierum. Secundò ***omiſſo antecedente***, ***nego Conſeq.*** Diſparitas eſt, quia habitus naturales intenduntur phyſicè, ſupernaturales moraliter, ac meritoriè.

VI. OBJ. 2. Sententia tribuens actibus remiſſis augmentum

mentum gratiæ eſt inductiva teporis,& extinctiva fervoris; ergo non ſubſiſtit.

Reſp. nego .antecedens, hæc enim ſententia docet etiam,quòd actibus intenſioribus reſpondeat longè majus præmium. Adde argumentum retorqueri, nam cum impoſſibile moraliter ſit, ſemper elicere actus intenſiſſimos, voluntas negligeret etiam actus remiſſos, ſi nulla iis deberetur retributio. Alia,quæ eſſent dicenda de charitate, abunde diximus,cum de gratia habituali. Quare ſit hujus annui penſi.

(Sed ob ubi Æternitatis)

F I N I S.

L. D. & B. V. ſine labe concepta.

THESES PROPUGNATÆ EX HOC TRACTATU DE FIDE, SPE, ET CHARITATE.

I. OBjectum materiale primarium, ſeu Attributionis Fidei Divinæ eſt Deus ſub conceptu Deitatis, non qua Salvator, aut Glorificator, nec Chriſtus Dominus, qua Redemptor,

Digitized by Google

tor. Objectum verò formale non eſt prima Veritas in eſſendo, nec prima Veritas in cognoſcendo connotans primam Veritatem in dicendo, aut Divina Veracitas connotans Sapientiam; ſed relatè ad locutiones aſſertorias eſt auctoritas Divina, prout complectitur utrumque ſimul Attributum Sapientiæ, & Veracitatis; relatè verò ad promiſſorias eſt Divina Auctoritas, prout formaliter imbibit, præter Sapientiam, & Veracitatem, etiam Attributum Fidelitatis Omnipotentia nullatenus ingreditur objectum formale Fidei; ſicut nec Conſtantia etiam relatè ad locutiones decretorias. Negamus proinde, Fidem Divinam carere formali objecto, & ex ſolo voluntatis imperio, aut ex affectu obtemperandi Deo attingere objecta materialia. Negamus etiam rationem formalem credendi eſſe aut fidei lumen, aut Dei dominium obligans ad captivandum intellectum in obſequium primæ Veritatis, aut rationem aliquam creatam, eſto enim propter miracula, & alia hujuſmodi credibilitatis ſigna credamus, ea tamen non ſunt objectum formale, & intrinſecum fidei; ſicut nec ipſa externa Dei revelatio, niſi prout informata moraliter ab interna locutione divina.

II. Divinæ Auctoritati non derogat poſſe de potentia abſoluta actum aliquem erroris, aut etiam habitum infundere; quinimmo poteſt enim habitum vitioſum immittere citra amorem peccati. In præſenti providentia Miraculum eſt conteſtativum Divinæ mentis, & veluti ſigillum à Deo liberè aſſumptum juxta connaturalem ejus exigentiam ad ſignificandum, eſſe de mente Dei doctrinam in cujus atteſtationem patratur; idcirco patrari nequit in comprobationem erroris. Quia tamen de ſe Miraculum non eſt morale, & proprium, ſed phyſicum duntaxat, & metaphoricum teſtimonium doctrinæ, in cujus atteſtationem patratur, atque adeò connaturaliter tantùm, non eſſentialiter conteſtatur divinam mentem; propterea poteſt in alio ordine in comprobationem alicujus erroris ſpeculativi

lativi patrari, tam à creatura habente gratuitam poteſtatem miraculorum, quàm ab ipſo Deo directè intendente per miraculum ſuaſionem doctrinæ falſæ.

III. Mendacium Deo eſt impoſſibile, & omnino illicitum Creaturæ, adeò ut per nullam circumſtantiam objectivam cohoneſtari poſſit, & ſuâ malitiâ intrinſecâ denudari. Idémque dicimus de Reſtrictione purè mentali, quæ pariter eſt locutio mendax: licita nihilominus eſt in aliquo caſu Amphibologia; ſicut etiam Reſtrictio non purè mentalis; quando ſcilicet ex circumſtantiis complètur vocum ſignificatio: licitum pariter exiſtimamus uſum duplicis ſcientiæ, videlicet communicabilis, & incommunicabilis, ad cuſtodiendum ſigillum ſive Sacramentale, ſive naturale. Quod etiam dicimus de locutione materiali, quamvis enim obligatio naturalis non difformandi verba menti nunquam ceſſet, ut proinde nunquam liceat mentiri, ceſſat tamen obligatio civilis orta ex contractu implicito utendi his vocibus ut ſignificativis, urgente obligatione præſtantiore cuſtodiendi ſigillum.

IV. Divina revelatio non eſt mera conditio, ſed partiale conſtitutivum objecti formalis Fidei Divinæ. Revelatio non revelata explicitè credi poteſt Fide Divinâ, tum per modum Concluſionis, tum per modum principii. Idémque dicimus de Divina Veracitate non explicitè revelata. Ut myſterium revelatum credatur fide ſupernaturali, credi pariter debet aſſenſu ſupernaturali ſaltem per modum principii, tam revelatio, quàm Divina Veracitas, cùm non poſſit aſſenſu minùs firmo attingi objectum formale præ materiali; proinde ad eliciendum actum fidei ſupernaturalem non ſufficit mera ſcientifica notitia Veracitatis Divinæ. Ad actum fidei ſupernaturalem non eſt neceſsè, quòd Revelatio ſit publica, & Univerſitati fidelium directa, ſed ſufficit etiam privata.

V. Fides Divina ultimatè reſolvitur, tanquam in rationem formalem credendi, in ſolam Dei revelationẽ, adeò ut fide-

fidelis tam myſterium, quàm revelationem credat unicè, Quia Deus dixit. Hinc lumen fidei ſive actuale, ſive habituale, ne inadæquatè quidem ingreditur formale objectum fidei. Eſto fidei infallibilitas refundatur in luminis ſupernaturalitatem; illud tamen reſpicit fides ut principium effectivum, non objectivum, quippe quod non eſt diſcerniculare; unde non ſpectat ad rationem formalem credendi. Eccleſiæ auctoritas ſub aſſiſtentia Spiritûs Sancti eſt Columna, & Firmamentum Veritatis: Si tamen ea in motivum fidei adducatur, non declinatur circulus. Eccleſiæ verò auctoritas humana, & ſigna credibilitatis ſunt motivum fidei dumtaxat extrinſecum impellens ad fidem, non ſecus ac metus gehennæ ad contritionem. Eſto poſſet in alio ordine fides ultimatè reſolvi in complexum divinæ revelationis, & Auctoritatis Eccleſiæ, ac ſignorum credibilitatis, de facto tamen pura putà divina revelatio ad analyſim fidei ſpectat.

VI. Objectum materiale Fidei divinæ eſt omne, & ſolùm à Deo revelatum. Poſſibiliter verò revelatum non eſt objectum materiale proximum fidei. Concluſio objectiva deducta ex duplici de fide, tanquam implicitè revelata in præmiſſis, eſt objectum materiale fidei; ſicut etiam concluſio Theologica deſcendens ex una præmiſſâ revelata, & altera metaphycè, aut phyſicè certa. Idemque dicimus de Concluſione illata ex una de fide, & altera moraliter evidenti evidentiâ ſimpliciter dictâ. Negamus tamen, aut debere, aut poſſe fide divinâ credi Concluſionem Theologicam deductam ex aliqua præmiſſa probabili: Fides quippe ſupernaturalis ſicut abhorret à falſitate, ità pariter à formidine etiam radicali. Denique eſt objectum materiale fidei Clementem XI. eſſe verum Chriſti Domini Vicarium, & D. Petri ſucceſſorem.

VII. Myſteria Catholicæ Religionis ſunt prudenter credibilia, & credenda, & quidem evidenter; non ſunt tamen evidenter vera evidentiâ ſimpliciter dictâ. Ad fidei aſſen-

Digitized by Google

aſſenſum prærequiritur judicium evidens de credibilitate, & credenditate myſterii, quamvis ſæpe ſufficiat evidentia imperfecta, & reſpectiva conſentanea captui credentis. Judicium credibilitatis ſpeculativum non eſt ſupernaturale, ſicut nec ſpecies impreſſæ, nec apprehenſiones præviæ ad actum fidei: ſolum eſt ſupernaturale judicium practicum de honeſtate, & obligatione credendi, quod ſpectat ad habitum prudentiæ ſpecialis infuſæ.

VIII. Ad fidei aſſenſum nec ſufficit imperium voluntatis abſque præviis motivis credibilitatis; nec ſufficiunt prævia motiva citra voluntatis imperium. Ut actus fidei ſit ſupernaturalis, debet voluntas imperans fidem eſſe pariter ſupernaturalis, & intrinſecè honeſta, cum fidei meritum unicè refundatur in voluntatem credendi: Voluntas autem credendi poterit eſſe ſupernaturalis, & meritoria, quamvis imperetur ab actu ſaltem leviter malo, dummodo ea retineat libertatem formalem, & immediatam: quamobrem poteſt idem actus eſſe ſimul ſupernaturalis, intrinſecè meritorius, & honeſtus, extrinſecè verò demeritorius, & malus moraliter.

IX. Non ſolùm actus fidei ſecundùm ſe, ſed etiam fides præſentis ordinis, quæ ab Apoſtolo vocatur Argumentum non apparentium, & ab Eccleſiæ Principe Lucerna lucens in caliginoſo loco poteſt connaturaliter in eodem intellectu conjungi cum actu ſcientiæ tum ſupernaturali, tum naturali; necnon cum cum cognitione intuitiva, & experimentali ejuſdem objecti. Et quamvis ſervatis naturæ legibus componi nequeat cum Viſione beata relatè ad idem objectum, non repugnat tamen divinitus. Poteſt etiam fides divina cum fide humana, & cum actu opinionis radicaliter formidoloſo de eodem objecto conjungi; nullatenus verò cum opinione formaliter trepidante. Poteſt demum idem indiviſibilis actus eſſe ſimul fidei divinæ, & & humanæ, ſcientiæ, & opinionis de eodem objecto, non ſecus ac idem indiviſibilis actus voluntatis poteſt ad diverſas

verſas virtutes pertinere,ſi ex multiplici earum motivo procedat.

X. Fidei actus in præſenti providentia obſcurus conſiſtere nequit cum evidentia in Atteſtante ſimpliciter dicta, involvente claram notitiam tum Divinæ revelationis,tum etiam Veracitatis,& connectionis cum objecto materiali revelato:quòd ſi aut Veracitas,aut connexio attingantur obſcurè,bene poterit fides cum evidentia atteſtantis cohærere. Hinc Angelus ſupremus dum in via actum fidei elicuit meritorium,& obſcurum, nonniſi phyſicam evidentiam habuit divinæ revelationis;atque adeò ſolùm habuit evidentiam metaphyſicam credibilitatis, & credenditatis myſteriorum, non veritatis. Quando autem Beati Divinam revelationem intuentur,eorum fides,utpote perſpicua,eſt alterius ordinis,ſpectátque ad habitum ſcientiæ vel infuſæ,vel beatæ. Non omnes fidei actus ſunt diſcurſivi,Divina quippe revelatio,ac Veracitas, dum creduntur per modum principii,citra ullum diſcurſum, etiam virtualem,creduntur. Myſteria tamen quæ paſſim attinguntur fide virtualiter diſcurſiva , poſſunt etiam diſcurſu formali credi, poteſt quippe actus fidei,ut humanæ, ità etiam divinæ, per præmiſſas formales gigni, & eſſe formaliter illatus.

XI. Ad juſtificationem adulti prærequiritur fides preſsè dicta Dei unius, ac Remuneratoris, quin ſufficiat fides lata nixa teſtimonio creaturarum,quæ ſolùm per metaphoram dicuntur Dei exiſtentiam, & gloriam enarrare. Probabiliter fides explicita Trinitatis , & Incarnationis non eſt neceſſaria neceſſitate medii , etiam poſt Chriſti Domini Adventum.Abſolutionis tamen non eſt capax, qui hujuſmudi myſteria per negligentiam culpabilem ignorat. Actus fidei neceſſarius neceſſitate medii ad ſalutem eſt intrinſecè,& quoad ſubſtantiam ſupernaturalis. In eo autem conſiſtit ſupernaturalitas,quòd ſit ſupra quamcunque naturam, ſeu ſubſtantiam creatam tam exiſten-

tem, quàm poſſibilem adeò ut illam excedat; tum exigentia phyſica, ac debito, tum exigentia morali, ac merito, tum activitate, aut receptione, tum demum cognitione evidenti, atque appetitu innato.

XII. Ne divinitus quidem poteſt actui fidei ſupernaturali ſubeſſe falſum, abſonum quippe ex terminis videtur, poſſe actum erroneum ad juſtificationem diſponere, ad quam nequit diſponere actus verus, qui intra fines naturæ continetur: propterea, ubi duplex articulus proponatur ruſtico credendus, alter verus, alter falſus, ſi uterque eodem actu credatur, ad hunc non influet fides infuſa: Si verò duplici actu illos attingat, ſolùm aſſenſus verus erit ſupernaturalis, quamvìs ſupernaturalis etiam ſit, & meritorius actus piæ affectionis imperans aſſenſum falſum. In ſyllogiſmo, in quo altera præmiſſa ſit falſa, & altera de fide, concluſio, utpote falſa, non erit ſupernaturalis; propterea relatè ad illam præmiſſa ſupernaturalis vel erit dumtaxat conditio nullatenus influens, vel erit cauſa ſive formalis, ſive etiam efficiens, illam tamen cauſans, non ut cauſa præciſa, ſed ut ſufficiens, atque adeò non qua ſupernaturalis, ſed ut ſupplens vices, & continens cum exceſſu perfectionem præmiſſæ conſimilis naturalis.

XIII. Certitudo ſubjectiva, ſeu firmitas adhæſionis orta ex imperio voluntatis major eſt in actu fidei ſupernaturalis, quàm in actu ſcientiæ naturalis etiam metaphyſicè evidenti. In eo ſolùm ſenſu dicimus cum Angelico, fidem ex parte cauſæ eſſe certiorem ſcientia, & hanc eſſe certiorem fide ex parte ſubjecti, quatenus fides in actu primo, & potentia antecedente admittere poteſt dubitationes involuntarias, & diſſenſum imprudentem, à quibus ſcientia omninò abhorret. Major pariter eſt in actu fidei ſupernaturali, quàm in actu ſcientiæ naturali etiam metaphyſicè evidenti certitudo objectiva, ſeu infallibilitas orta ex connexione actus cum ſuo verificativo, putamus enim, neceſſitatem eſſentialem, & oppoſitionem contradictoriam

am intra genus ſuum ſuſcipere gradualitatem, atque adeò magìs opponi actum fidei ſupernaturalis cum ſuo falſificativo, quàm actum ſcientiæ naturalis cum ſuo. Quod ſi ſupponatur ex Metaphyſicis, neceſſitatem metaphyſicam conſiſtere in indiviſibili, adhuc dicendum, certitudinem objectivam in hiſce actibus eſſe inæqualem, per hoc videlicet, quòd eſſentialis infallibilitas in actu fidei oriatur ex ipſa perfectione actus, in actu verò ſcientiæ oriatur ex objecto: Vel ſi velimus, Omnipotentiam eſſe unicam metaphyſicam neceſſitatem omnium neceſſariorum, & poſſibilitatem actualem, ac neceſſitatem omnium poſſibilium, ac impoſſibilitatem omnium impoſſibilium, adhuc phyſica exigentia ſui verificativi in actu fidei eſt præſtantior; atque adeò major eſt certitudo.

XIV. Habitus fidei probabiliùs nunquam infunditur ante Gratiæ infuſionem, quamvìs non ſemper, amiſſa Gratia, deperdatur. Tam Angeli, quàm dæmones inſtructi fuerunt in via habitu fidei per ſe infuſo; eo tamen carent in termino: carent etiam Beati, ac damnati omnes, non tamen Animæ purgantes; & per quodvis mortale directè rejiciens Objectum formale fidei, expellitur. Ex frequentatione actuum fidei ſupernaturalium intenditur habitus fidei infuſus, necnon aliæ virtutes, quæ Gratiam comitantur: ex hac tamen habituum intenſione nulla conſurgit facilitas ad conſimiles actus eliciendos; Habitus verò ex frequentatione actuum ſupernaturalium fidei, aut alterius virtutis acquiſitus, qui ad actus conſimiles facilitat, non eſt ſupernaturalis, ſed merè naturalis.

XV. Hæreticus carens habitu fidei infuſo, dum culpabiliter diſcredit unum myſterium, non poteſt alterum credere fide Theologica ſimpliciter dicta, quæ ſit fides ex toto corde: poteſt tamen alterum credere fide divina imperfecta, quæ licèt non imperetur à voluntate captivandi intellectum in obſequium primæ Veritatis in omnibus, quæ ſufficienter apparent revelata, adhuc tamen

probabilius eſt ſupernaturalis. Et univerſim poteſt voluntas ex motivo univerſali proſequi unum objectum materiale, non aliud, atque adeò ex motivo communi, v.g. gehennæ unum mortale deteſtari, non aliud.

XVI. Spei Theologicæ formale objectum eſt Deus ut bonum ſummum noſtrum, & ut auxilians; adeò ut bonitas Dei reſpectiva reſpondeat formalitati deſiderii, virtus verò Dei auxiliatrix reſpondeat formalitati erectionis animi, ſeu conatûs adverſus arduitatem in ſpei actu involutam. Hinc ſpei Theologicæ objectum non eſt ſola formalis noſtra Beatitudo, ſed etiam, & quidem principaliùs, objectiva, ut propterea Deus tanquam formale ſimul, & materiale objectum ad hanc virtutem pertineat, non ſecùs ac ad alias virtutes theologales. Ità movetur ſpei actus ratione conatûs, quem imbibit, ab Attributo Fidelitatis, & à divinis Promiſſionibus, ut moveri etiam poſſit ab Attributis Miſericordiæ, Pietatis, ac liberalitatis, ut propterea bona etiam non promiſſa poſſint eſſe materiale objectum ſpei Theologicæ.

XVII. Cum revelatione damnationis, & cum actu fidei certiſſimo de Beatitudine non conſequenda conjungi poteſt divinitus, tum potentia ad ſperandam Beatitudinem tum ipſe actus ſpei, dummodo Revelatio ſit in poſteriori natura ad actus liberos verſantes circa ſpei objectum. Quòd ſi revelatio damnationis antecedat, & ad hujuſmodi actus dirigat, nullatenus poterit Beatitudo ſperari, quin tamen propterea licitè poſſit tunc conſurgere deſperatio, ac efficax nolitio adhibendi media ad illam conſequendam. Quod diximus de revelatione obſcura, dicimus etiam de cognitione evidenti futuræ damnationis, quæ pariter eſt incompoſſibilis cum ſpe beatitudinis, ſi antecedenter præluceat.

XVIII. Hinc non pertinet ad objectum materiale ſpei Theologicæ bonum merè conditionatè futurum, niſi etiam propè adſit, & appareat probabiliter abſolutè futurum;

rum; ſicut nec timemus malum, quod non apparet imminere, & ſolùm eſt conditionatè futurum; ſiquidem expectatio, ſeu deſiderium efficax, quod imbibit ſpes, pugnat cum certitudine non futuritionis boni, nec erectio animi, & conatûs adverſus difficultates in proſecutione boni occurrentes poterit eſſe prudens, prout requiritur ad actum ſpei præſertim Theologicæ, ſi bonum non poſſit prudenter judicari futurum. Bonum ad Beatitudinem conducens, ſi in ordine ad illam ametur, ſperari poteſt ſpe Theologicâ; ſecùs verò ſi ad illam non conducat, aut non ametur in ordine ad illam. Aliena tamen Beatitudo in quantum aliena non eſt objectum materiale ſpei Theologicæ. Poteſt ſperari bonum, quod ipſi ſpei actui coexiſtit, quamvìs non ſit rigorosè futurum; Potéſtque ſperari bonum arduum certè futurum; atque adeo ſperare Beatitudinem poteſt is, cui facta eſt revelatio propriæ prædeſtinationis, ut poteſt damnationem timere, qui certam habet notitiam ſuæ reprobationis.

XIX. Spes certitudinem ſuam habet participativè à fide, quatenus certitudinem continet certitudini fidei conſentaneam, Subjectivam ſcilicet, & Objectivam: ſicut enim citra ullam formidinem voluntatis ſperamus beatitudinis conſecutionem, ſi per nos non ſteterit, præferendo motivum ſpei motivis omnibus in contrarium, ità infallibiliter ſub eadem hypotheſi beatitudo ſperata erit conſequenda. Spes habitualis non eſt Beatis deneganda, nec ipſi Chriſto Domino, qui potuit corporis glorificationem, quamvìs certè futuram, ſperare; & de gloria eſſentiali gaudere poteſt gaudio ad ſpei habitum pertinente: ſicut enim gaudium de Bonitate Dei abſoluta promanat ab habitu Charitatis, ità Gaudium de Dei bonitate reſpectiva promanat ab habitu ſpei Theologalis. Admittimus etiam in animabus Purgatorii ſpem habitualem, & actualem; non tamen in damnatis.

XX. Objectum formale Charitatis eſt Bonitas Dei abſo-

ſoluta; nomine autem Bonitatis non venit ſolus cumulus divinarum perfectionum, ſed quælibet etiam Divina perfectio, ſive eſſentialis ea ſit, ſive perſonalis, ſive Attributalis; quælibet enim ſeorſim ſumpta, ac præſcindendo ab aliis, poteſt actu Charitatis Theologalis diligi, & ad eundem ſpectare, tanquam formale ſimul objectum, & materiale. Actus Charitatis in via liberè profluens vi cognitionis ænigmaticæ Dei, ſpecie differt ab actu Charitatis in Patria procedente ineluctabiliter à Dei Viſione intuitiva; eſto idem numero ſit habitus Charitatis in utroque ſtatu in inſtanti, quo præceptum urget, non poteſt habitus Charitatis in actum influere citra everſionem libertatis, & citra mutuam prioritatem inter actum, & habitum; Neuter autem ſcopulus declinatur, etiam præſidio ſcientiæ mediæ, ſive dicatur, quòd in poſteriori ad ſcientiam mediam de actu ſub auxilio indifferenti conferatur pro ſtatu abſoluto habitûs incompoſſibilis cum peccato, qui vice auxilii influat, ſive dicatur, quòd in poſteriori ad ſcientiam mediam de actu ſub habitu de ſe compoſſibili cum omiſſione actûs in ſenſu diviſo à præcepto, ſuperaddatur pro ſta u abſoluto præceptum. Per quoſcunque actus virtutum infuſarum etiam habitu remiſſiores intenditur in juſto Charitas una cum Gratia, ac reliquis virtutibus, & habetur ſpeciale meritum Gloriæ condignum. Denique Charitas virtutum omnium præſtantiſſima eſt, non ſolùm in genere moris, ſed etiam in linea phyſica.

FINIS.

INDEX RE-

INDEX
RERUM NOTABILIUM,
Quæ in hac Quarta Parte
DE FIDE, SPE, ET CHARITATE
Continentur.

Primus Numerus deſignat Diſputationem, Secundus Quæſtionem, Tertius Numerum Marginalem.

A

Æquivocatione uti non licet citra cauſam rationabilem. 1. 2. 23. Nunquam æquivocatione preſsè dictâ uſus eſt Chriſtus Dominus, quæ ſcilicet habeat ſenſum obvium falſum, & obſcurum verum. 1. 2. 22.

Amor charitatis in Patria ſpecie differt ab amore viæ. 6. 1. 8.

Amor liber in inſtanti præcepti non poteſt profluere ab habitu Charitatis. 6. 2. 13. Neque præſidio ſcientiæ mediæ ſalvatur libertas talis amoris. 6. 2. 7. Imò inter actum amoris, & habitum Charitatis daretur mutua cauſalitas. 6. 2, 10.

Amphibologia. V. Reſtrictio mentalis, & Æquivocatio.

Analyſis fidei quomodo habeatur? 1. 4. 2. Nequit fides ultimatè reſolvi in lumen Fidei, ſive actuale, ſive habituale. 1. 4. 4. Sed debet unicè reſolvi in ipſam revelationem exercitè revelantem ſeipſam. 1. 4. 8. Signa credibilitatis, & Auctoritas humana Eccleſiæ ſunt motivum extrinſecum ad fidem, ſeu motivum ad volendum credere; ſicut metus gehennæ eſt motivum extrinſecum ad actum Contritionis. 1. 4. 13.

Aucto-

Digitized by Google

Auctoritas humana Eccleſiæ prærequiritur ad aſſenſum fidei per modum proponentis, & applicantis motivum, non per modum probantis. 1. 4. 15. Idémque dicendum de ſignis credibilitatis. ibid.

B

Beati carent habitu fidei infuſæ, & à fortiori Chriſtus Dominus. 4. 1. 5.

Beatitudo ſperari poteſt ab eo, cui facta eſt revelatio ſuæ damnationis, dummodo revelatio iſta conſequatur ad actus voluntatis verſantes circa objectum ſpei. 5. 2. 3 Secùs verò ſi antecedat. 5. 2. 7.

C

Cenſuræ Theologicæ quænam ſint? 3. 5. 3.
Certitudo major eſt in actu fidei ſupernaturalis, quàm in actu ſcientiæ naturalis. 3. 6. 6. Poteſt quippe una neceſſitas metaphyſica eſſe major alia; unde oppoſitio contradictoria non conſiſtit in indiviſibili. 3. 6. 12.

Certitudo Spei à fide participatur, unde conſimilem habet uterque actus Fidei, ac Spei certitudinem, tam ſubjectivam, quàm objectivam. 5. 4. 2.

Charitas eſt virtutum omnium præſtantiſſima, non ſolùm in genere moris, ſed etiam in genere phyſico. 6. 3. 2. Ejus objectum formale primarium eſt Deus; ſecundarium verò eſt proximus, cui bonum volumus propter Deum dilectum. 6. 1. 1. Dei autem bonitas abſoluta, ſive identificata cum natura, ſive cum quocunque alio divino Attributo, eſt objectum formale charitatis. 6. 1. 5.

Charitatis amor in via ſpecie differt ab amore patriæ. 6. 1. 8.

Charitatis habitus augetur per quoſcunque actus, etiam habitu ipſo remiſſiores. 6. 4. 2.

Chriſtus D. nunquam uſus eſt æquivocatione ſtrictè dictâ, quæ ſcilicet haberet ſenſum obvium falſum, & obſcurum verum; Nec reſtrictione mentali non pura. 1. 2. 22. Ejus oratio in horto annectebatur Spei. 5. 2. 9.

Concluſio Theologica. V. Objectum materiale fidei; & Theologica Concluſio.

Concluſio falſa non eſt ſupernaturalis, quamvis aliqua ex præmiſſis ſit ſupernaturalis, ab ea quippe cauſatur per accidens, non per ſe. 3. 6. 4.

Con-

Concluſio quandonam poterit eſſe certior præmiſſis. 3.4.7.
Conditio in quonam diſcriminetur à ratione formali & motivo intrinſeco ad credendum? 1.3.3. & 1.4.10.
Credere quis poteſt exiſtentiam ſolis, quem videt, in obſequium amici id atteſtantis. 3.3.2.
Credere poteſt Hæreticus fide Divinâ imperfectâ, etiam ſupernaturali, unum myſterium, dum ſimul alterum diſcredit. 4.3.7.

D

DEmonſtratio haberi poteſt, tam per cauſam realem, quàm per cauſam intentionalem, hoc eſt per cauſam veritatis, ſeu aſſenſibilitatis, atque adeò etiam per effectum, ſeu quaſi effectum, mediatum. 3.3.13.
Demonſtratio Quia, ſeu poſterioriſtica includit etiam demonſtrationem per reductionem ad impoſſibile, & per effectum mediatum. 3.3.13.
Deſperatio nequit eſſe de bono certè futuro. 5.2.8.
Deſperare licitè non poteſt, qui non poteſt beatitudinem ſperare. 5.2.11.
Deus poteſt effundere actum erroris ſpeculativum de potentia extraordinaria, necnon habitum erroris, imò & habitum vitioſum. 1.2.3. Poteſt etiam patrare miraculum in comprobationem falſi, non tamen in præſenti providentia. 1.2.11.
Deus mentiri non poteſt, ne de potentia quidem extraordinaria. 1.2.18. Num poſſit aliquando æquivocationibus uti? 1.2.25.
Diſcurſus tum virtualis, tum etiam formalis non repugnat fidei. 3.4.2.
Dolor de uno peccato ex motivo univerſali non univerſaliter attacto ſtare poteſt cum complacentia de alio. 4.3.11.

E

ECcleſiæ auctoritas non eſt motivum partiale fidei. 1.4.13.
Eccleſiæ definitio relatè ad aliquam veritatem de fide credendam, ſupponit revelationem olim factam. 2.2.6.
Erectio animi in Spe quid ſit? 5.1.11.
Erroris actum in materia ſpeculativa poteſt Deus infundere de potentia extraordinaria, quamvis non in ma-

Digitized by Google

teria practica. 1. 2. 2. Immo etiam infundere poteſt errorem reflexum, quod ſcilicet ipſe revelaverit aliquid falſum in materia ſpeculativa. 1. 2. 5.

Exſpectatio boni quid importet? 5. 2. 7.

F

Facilitas, quam experimur poſt frequentatos actus ſupernaturales ad eoſdem repetendos, cuinam cauſæ tribuenda ſit? 4. 2. 4.

Fidelitas ingreditur objectum formale fidei in locutionibus promiſſoriis, non tamen conſtantia in locutionibus decretoriis. 1. 1. 17.

Fidei formale objectum non eſt Dei dominium obligans nos ad credendum: Neque lumen fidei, ſed in locutionibus aſſertoriis eſt Prima Veritas in cognoſcendo, & dicendo, unde non poſſit falli, neque fallere, in promiſſoriis verò præter complexum Sapientiæ, & Veracitatis requiritur etiam Fidelitas. 1. 1. 16.

Fidei analyſis quomodo habetur? V. Analyſis fidei.

Fides per modum Concluſionis erga myſterium fert fidem per modum principii erga Primam veritatem revelantem. 1. 3. 11.

Fidei actus poteſt eſſe formaliter diſcurſivus. 3. 4. 2.

Fidei infallibilitas habetur tum ex motivo infallibili Primæ veritatis revelantis, tum etiam ex principio ſupernaturali ad actum influente. 1. 4. 17.

Fidei actus, ſi ſit ſupernaturalis, eſt verus eſſentialiter. 3. 6. 1.

Fides certitudinem habet ſubjectivam, ſeu firmitatem adhæſionis majorem, quàm actus ſcientiæ. 3. 6. 6. Necnon certitudinem objectivam, ſeu infallibilitatem. 3. 6. 12. In quonam ſenſu dicitur, quòd fides certior ſit, quàm ſcientia ex parte cauſæ, ſed minus certa ex parte ſubjecti? 3. 6. 10.

Fidei aſſenſus prærequirit judicium evidens, evidentiâ ſaltem reſpectivâ, de credibilitate myſterii. 3. 1. 11. Judicium hoc ſpeculativum eſt naturale, judicium verò practicum conſurgens ex illo ſpeculativo, & dictans hic, & nunc eſſe credendum, eſt ſupernaturale. 3. 1. 17. Plures actus ad fidei aſſenſum concurrunt, alii naturales, alii ſupernaturales. 1. 4. 18.

Fidei

Fidei actus componi poteſt in eodem intellectu cum actu ſcientiæ, etiam intuitivæ & experimentalis de eodem objecto; necnon cum actu ſcientiæ infuſæ. 4. 3. 1. Cum Viſione beata ſolùm divinitùs componi poteſt: 3. 3. 4. Poteſt idem indiviſibilis actus eſſe ſimul fidei divinæ, & humanæ, ſcientiæ, & opinionis. 3. 3. 6.
Fides cum evidentia in Atteſtante dari poſſet, ſi alicui eſſet obſcura Divina veracitas, aut connexio Divinæ veracitatis cum objecto revelato, ſecùs eſt impoſſibilis. 3. 3. 11.
Fidei Habitus non influit in actus fidei, qui ſint evidentes ob evidentiam atteſtantis. 3. 3. 15.
Fides latè dicta non ſufficit ad juſtificationem. 3. 5. 1. Fides ad ſalutem neceſſaria debet eſſe intrinſecè; & quoad ſubſtantiam ſupernaturalis. 3. 5. 5.
Fidei actus relatè ad aliqua myſteria eſt neceſſarius neceſſitate medii in adultis, relatè ad alia verò eſt neceſſarius tantùm neceſſitate præcepti. 3. 5. 1.

H

HAbitus per ſe infuſi non dant facilè poſſe, nec producuntur ab actibus phyſicè, ſed meritoriè. 4. 2. 1. Non dantur habitus ſupernaturales per accidens infuſi, qui acquirantur frequentatione actuum ſupernaturalium & dent facilè poſſe. 4. 2. 3.
Habitus infuſi requiſiti ad credendum ſunt tres, nimirum Habitus fidei, Habitus credulitatis, ſeu piæ affectionis ad credendum influens in voluntatem credendi, & Habitus influens in judicium practicum dictans hìc, & nunc eſſe credendum. 3. 1. 19.
Habitus fidei ſolùm influit in actus fidei obſcuros. 3. 3. 15. Non infunditur in priori ad gratiam in eo, qui ſuſcipit baptiſmum cum fictione; ſicut nec infunditur habitus ſpei, etiamſi character infundatur. 4. 1. 1. Remanent tamen ex divina miſericordia, non ex natura rei, hujuſmodi habitus in eo, qui peccat, ut poſſit in gratiam redire, dummodo non peccet peccato iiſdem oppoſito; Remanetque pariter habitus piæ affectionis ad credendum, & prudentiæ ſupernaturalis ſpecialis influens in judicium dictans hìc, & nunc eſſe credendum. 4. 1. 11.

Digitized by Google

Habitualem fidem habuit Angelus, & homo in prima ſui conditione. 4.1.3. Ea tamen carent dæmones, ac damnati, necnon Beati, & à fortiori Chriſtus D. non verò animæ purgantes. Caret pariter ea hæreticus, & quilibet Infidelis. 4.1.7.
Habitus Spei eſt in Beatis. 5.5.2. Necnon in Chriſto D. 5.5.5.
Habitus Charitatis augetur per quoſcunque actus, etiam ipſo habitu remiſſiores. 6.4.2. Non influit in actum amoris in inſtanti præcepti. 6.2.13.
Habitum erroris, necnon habitum vitioſum poteſt Deus infundere de potentia extraordinaria. 1.23.
Hæreticus culpabiliter non credens unum myſterium, poteſt ſimul aliud credere fide Divinâ, ac ſupernaturali, imperfecta tamen, & quæ non ſit ex toto corde. 4.3.5.

L.

Legis promulgatio num ſit mera conditio ad obligandum? 1.3.5
Locutio materialis in aliquo rariſſimo caſu eſt licita, & depuratur à mendacio, putà ad cuſtodiendum ſigillum Sacramentale. 1.2.32.
Lumen fidei ſive actuale, ſive habituale non eſt motivum ad credendum. 1.4.4. Ejus tamen influxus reddit infallibilem actum fidei 1.4..17 Illud à nobis non diſcernitur, quod delirabant Hæretici Theodidacti, hoc eſt à Deo docti, qui fidem reſolvebant in ſpiritum privatum, ſeu in Spiritûs Sancti inſtinctum. 1.4.5.
Lumen fidei in quonam differat à lumine naturali, & à lumine Gloriæ? 1.4.6.

M.

Mendacium eſt omnino impoſſibile Deo, & Creaturæ rationali prorſus illicitum, & nullatenùs cohoneſtabile. 1.2.18. Idémque dicendum de Reſtrictione purè mentali, quippè quæ mendacium involvit. 1.2.22.
Miraculum patrari poteſt à Deo in comprobationem falſi. 1.2.12. Non tamen in præſenti providentia, in qua eſt veluti verbum externum Dei, ac ſigillum eſſentialiter dependens à Divina locutione interna 1.2.11. Natura ſua miraculum habet comprobare doctrinam,

ctrinam, in cujus atteſtationem patratur, non eſt tamen eſſentialiter Dei locutio. 1. 2. 9.
Myſteria fidei ſunt evidenter credibilia, & credenda. 3. 1. 2. Non tamen ſunt evidenter vera evidentiâ morali ſimpliciter dictâ. 3. 1. 7.
Myſteriis revelatis firmiùs fidelis adhæret, quàm motivis credibilitatis, quamvìs hæc ſint evidentia, non illa. 3. 6. 10.

N

NEceſſitas, quòd Deus exiſtat, major eſt, quàm neceſſitas, quòd Creatura exiſtat in hypotheſi, quòd ſit, 3. 4. 12.

O

OBjectum attributionis fidei Divinæ eſt Deus in quantum Deus. 1. 1. 3.
Objectum formale fidei eſt Auctoritas Dei loquentis, quæ relatè ad locutiones aſſertorias conflatur ex Sapientia, & Veracitate, relatè verò ad promiſſorias conflatur ex complexo Sapientiæ, Veracitatis, & Fidelitatis. 1. 1. 5. V. etiam Fides.
Objectum materiale proximum fidei non eſt revelabile nondum revelatum. 2. 1. 1. Eſt tamen Concluſio Theologica, ſi ſit illata ex duabus præmiſſis de fide. 2. 2. 2. Sicut etiam ſi ſit illata ex una revelata, & altera aut metaphyſicè, aut phyſicè certa. 2. 2. 5. Necnon ex una revelata, & altera moraliter evidente. 2. 2. 11. Non tamen ex una de fide, & altera probabiliter vera. 2. 2. 15.
Objectum formale Spei. V. Spes.
Objectum materiale Spei Theologicæ primarium eſt noſtra Beatitudo, ſecundarium verò, quæ ad illam conducunt. 5. 3. 1. Aliena beatitudo poteſt eſſe objectum Spei Theologicæ, ſi conſideretur ut conferens ad propriam felicitatem. 5. 3. 4.
Objectum formale Charitatis. V. Charitas.
Objectum materiale charitatis primarium eſt Deus, ſecundarium verò eſt proximus, cui bonum volumus propter Deum dilectum. 6. 1. 1.

P

D. Petrus ore tantùm, non corde Chriſtum negavit. 2. 3. 4.

Digitized by Google

Pia voluntas credendi prærequiritur ad fidem. 1. 1. 2. Eáque debet eſſe ſupernaturalis intrinſecè, eſto imperari poſſit ab actu leviter malo, ſi ſit formaliter libera; ſecùs verò ſi ſit libera tantùm denominativè. 1. 2. 9.

Pontifex docens ex cathedra nunquam erravit, immo nec poteſt errare. 2. 3. 4. Regnantem Pontificem eſſe verum D. Petri ſucceſſorem, & Chriſti Vicarium, eſt objectum materiale fidei: Unde fit, de fide eſſe, quòd ſit baptizatus, habeátque reliqua ad Pontificatum eſſentialiter requiſita. Quidquid ſit, an Ordo Sacer Pontificatui ſit eſſentialis? 2. 3. 3. Simoniacè electus non eſt verus Pontifex. 2. 2. 3.

Præceptum de non neganda fide, nec ſimulandâ Religione Catholicâ ad quid obliget? 3. 5. 3.

Præſumptio opponitur virtuti Spei per exceſſum. 5. 4. 5.

Probabile judicium de aliquo objecto poteſt in poſteriori ſigno naturæ habere annexam notitiam certam de oppoſito divinitùs. 5. 2. 5.

R

Religio omnium credibilior eſt amplectenda, utpotè certiſſimè vera, quamvis non ſit evidenter vera quoad ea, quæ ſunt juris ſupernaturalis. 3. 1. 8.

Reſtrictio purè mentalis eſt verum mendacium. 1. 2. 22. Reſtrictio verò non purè mentalis, necnon Æquivocatio ſtrictè dicta (quæ ſcilicet habeat ſenſum obvium falſum, & obſcurum verum) ſinè rationabili cauſa illicitè in locutionibus adhibetur. 1. 2. 23. Ad reſtrictionem non purè mentalem reducitur uſus duplicis ſcientiæ, videlicet Communicabilis, & Incommunicabilis. 1. 2. 27.

Revelatio Divina ingreditur objectum formale fidei. 1. 3. 2.

Revelatio, quæ ſignatè revelat myſterium, exercitè ſeipſam revelat; inſtar lucis, & vocis, quæ dum manifeſtant objecta; manifeſtant ſeipſas. 1. 4. 8. Revelationis veræ à falſæ diſcerniculum quodnam ſit? 1. 2. 7.

Revelatio myſterii ſe habet ut medium commune, ſed appropriatum relatè ad illud determinatè inferendum 3. 3. 13.

S. Scien-

Digitized by Google

S

SCientiæ actus, etiam infuſæ, necnon intuitivæ, & experimentalis, componi poteſt in eodem intellectu cum actu fidei de eodem objecto connaturaliter. 3. 3. 1. Sicut etiam cum actu opinionis radicaliter trepidante. 3. 3. 5. Immo poteſt idem indiviſibilis actus eſſe ſimul fidei, ſcientiæ, & opinionis. 3. 3. 6. Nonniſi divinitus viſio beata componi poteſt cum actu fidei. 3. 3. 8.
Spei ſecundum ſe objectum materiale eſt bonum abſens, arduum, probabiliter futurum. 5. 1. 1. Spei verò Theologicæ primarium objectum materiale eſt noſtra beatitudo, ſecundarium verò id, quod ad illam conducit. 5. 3. 1.
Spes involvit deſiderium efficax boni, ad quod tendit, necnon erectionem animi adverſus difficultates occurrentes. 5. 1. 2. Spei Theologicæ objectum formale, ſecundum formalitatem deſiderii eſt Dei bonitas, non abſoluta, ſed reſpectiva. 5. 1. 4. Secundum formalitatem verò erectionis animi eſt Virtus Dei auxiliatrix. 5. 1. 6. Iſta duò prædicata erectionis animi, & deſiderii efficacis, quæ in Spe includuntur, non poſſunt realiter inter ſe diſtingui. 5. 1. 11.
Spes non nititur ſolùm in Attributo divinæ fidelitatis, ſed etiam Miſericordiæ, Liberalitatis, ac Pietatis. 5. 1. 12.
Spes Beatitudinis poni poteſt ab eo, cui facta eſt revelatio damnationis, dummodò revelatio iſta conſequatur ad actus voluntatis verſantes circa objectum ſpei. 5. 2. 3. Secus verò, ſi antecedat. 5. 2. 7.
Sperari poteſt bonum, quod cum ipſo actu Spei coexiſtit, & non eſt rigorosè futurum. 5. 3. 5. Necnon bonum certò futurum. 5. 3. 6.
Spei certitudo tam ſubjectiva, quàm objectiva participativè eſt à Fide, utramque enim certitudinem habet Spes conſimilem certitudini Fidei. 5. 4. 2.
Spei opponitur diſperatio per defectum, & Præſumptio per exceſſum. 5. 4. 5.
Spes habitualis eſt in Beatis. 5. 5. 2. Necnon in Christo D. 5. 5. 5.
Supernaturalis entitas alia eſt Theologicè ſupernaturalis, alia Philoſophicè? 3. 5. 7. Quid importet ſupernaturale quoad ſubſtantiam, & quoad modum? 3. 5. 7.
Subſtantia ſupernaturalis eſt impoſſibilis. 3. 5. 9.

Digitized by Google

T

THeologica Concluſio in quo differat ab actu fidei formaliter illato? 3. 4. 7.
Theologicæ Cenſuræ quænam ſint? 3. 5. 3.
Timor dividitur in Mundanum, Servilem, Initialem, & Filialem. 5. 1. 9.
Timor gehennæ num ſpectet ad Virtutem Spei Theologicæ, an verò ad aliam Virtutem Moralem? 5. 1. 9. Sicut Spes eſt de bono probabiliter futuro, ità Timor eſt de malo imminente. 5. 2. 7. Spes tamen nititur in diſpoſitione cauſæ ad bonum conferendum, timor verò non reſpicit cauſam de ſe diſpoſitam ad conferendum malum. 5. 1. 10.

V.

VIſio beata cum actu fidei de eodem objecto poteſt divinitùs in eodem intellectu cohærere. 3. 3. 4.
Uſus duplicis ſcientiæ, videlicet Communicabilis, & Incommunicabilis quandonam liceat in locutionibus citra mendacium? 1. 2. 27.
Uſus etiam locutionis materialis in aliquo rariſſimo caſu eſt licitus, putà ad cuſtodiendum ſigillum Sacramentale. 1. 2. 32.

FINIS.

IN ROMA

Digitized by Google